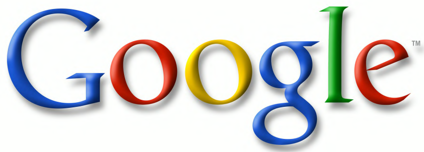
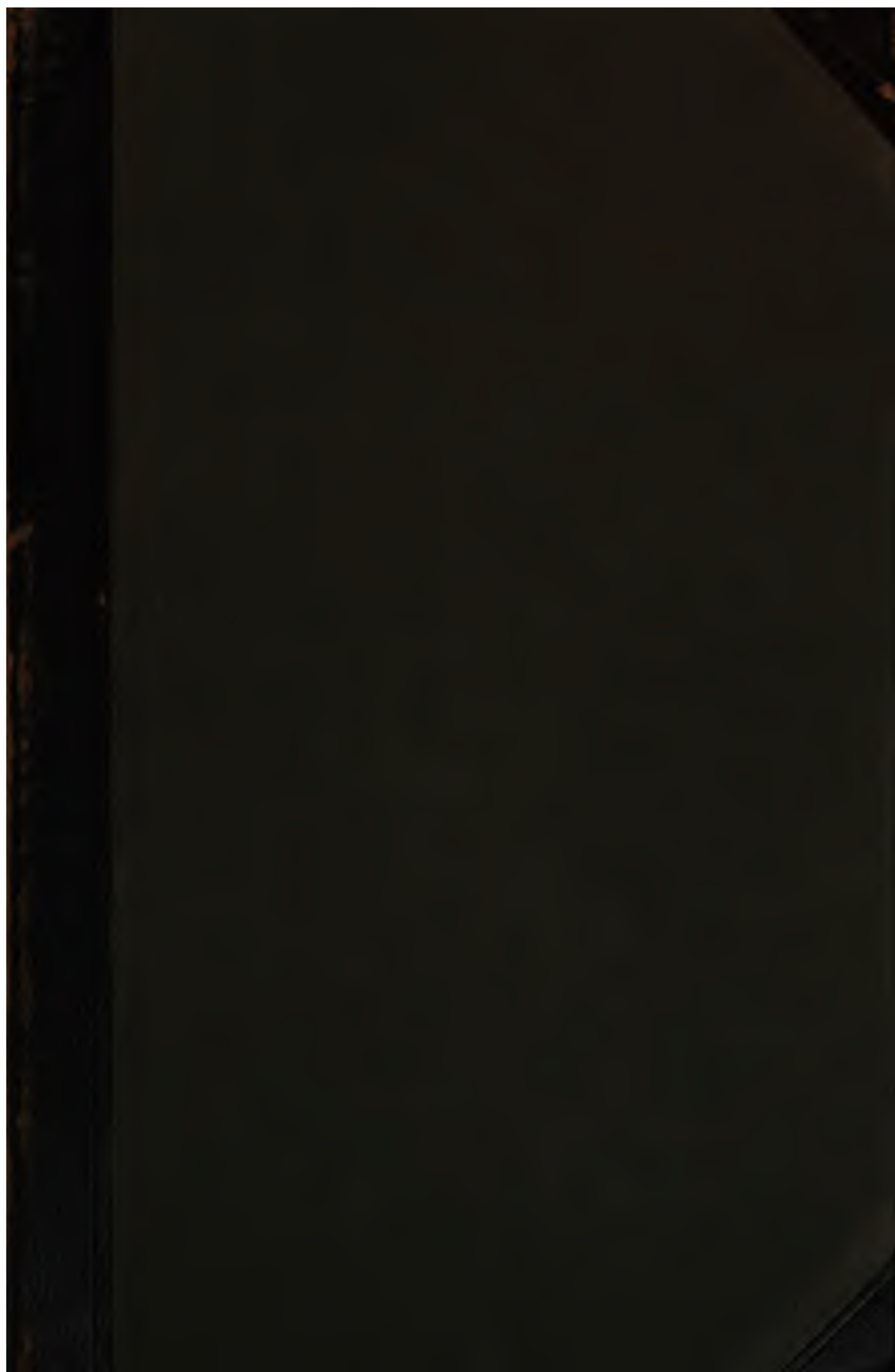
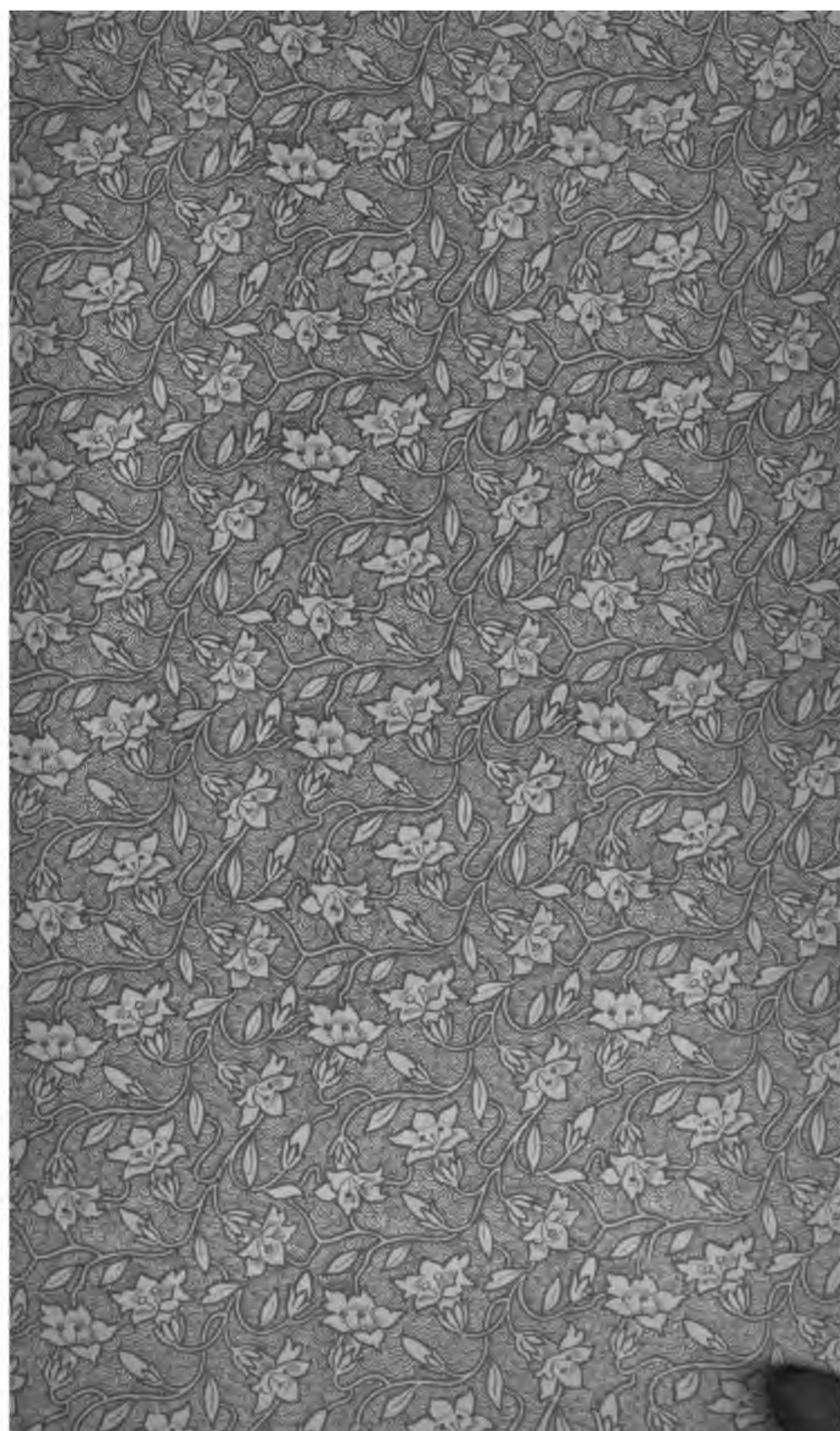

DĚJEPIS

MĚSTA PRAHY.

SEPSAL

WÁCSLAW WLADIWOJ TOMEK.

DÍL XII.

SPISŮ MUSEJNÍCH ČÍSLO LI.

W PRAZE.
W KOMMISSÍ U FRANTIŠKA ŘIWNÁČE.
1901.

Tiskem České grafické společnosti »Unie« v Praze.

ODDÍL PRWNÍ.

Události od přemožení bauře roku 1547 do míru Libenského mezi císařem Rudolfem a bratrem jeho Matiášem.

(1547—1608.)

1.

Za Ferdinanda I.

(1547—1564.)

Po odjezdu swém z Prahy dne 10 Října roku 1547 král 1547
Ferdinand na cestě swé třetí den (13 Října) nacházel se w Domažlicích, o tři dni později w Řezně (16 Října) a neli dříwe aspoň již dne 27 Října w *Augsburce.* Bratr jeho císař Karel V za příčinau sněmu říšského, jenž se měl počíti w měsíci Září, meškal tam již ode dne 23 Července, a při něm nacházel se arcikníže Maximilian prworozený syn Ferdinandůw jako již prwé w čas tažení proti protestantským knížatům. Později za zwláštními příčinami přijela tam také sestra Ferdinandowa někdejší králowna česká Marie, tehdejší místodržitelkyně nízozemská.

Jednalo se na sněmě tom o obnowení řádu w říši německé porušeného předešlými bauřemi jak we wěcech swětských tak náboženských, a bylo jednání těžké a mnoho času wyžadující, při kterém Ferdinand jakožto král římský stoje wedlé císaře co wěrný jeho pomocník, nucen byl dlauhau dobu wzdálen zůstati

1547 od wlastních zemí swých. Snažení císařowo bylo prostředkem obecného koncilia dosáhnauti obnowení jednoty w náboženstwí. Tomu wedlé wšech jiných těžkostí stály w cestě různice mezi císařem a papežem toho času wzniklé z podnětů politických, pro které papež Pawel III proti wůli císařowě již za času wálky w Němcích dne 11 Března roku 1547 byl nařídil přeložení koncilia z Trienta do Wlach do města swého Bononie. Císař po skončení wálky usilowaw darmo o nawrácení koncilia k sídlu prwotně umluwenému, pokaušel se na sněmě říšském o srownání aspoň prozatímné mezi knížaty a stawy protestantskými a katolickými, což mělo welké obtíže; nicméně pak docílil konečně usnešení, jímž stawům protestantským w říši propuštěna jest swoboda některých jejich nowot jak w učení tak w řádech kostelních, která dle mínění císařowa i stawů katolických měla míti platnost do konečného rozhodnutí konciliem, až by zase řádně bylo shromážděno. K umluwě té prozatímné, nazwané proto obecně *Interim*, stalo se přiznání obau stran dne 15 Kwětna roku 1548.

Dříw ještě, než se jednání toto dokonalo, bylo tudíž w Augsburce mezi císařem a králem umluweno zasnaubení prworozeného syna Ferdinandowa Maximiliana s dcerau Karlowau Marií (24 Dubna) w ten spůsob, že se Ferdinand zawázal jak nejdříwe možná wyjednati se stawy českými přijetí Maximiliana za budaucího krále a korunowání jeho i manželky jeho, tak aby již za žiwota otcowa užíwal titulu králowského, owšem beze wšeho skutečného účastnění se panstwí. Následkem toho wyprawil se Maximilian asi dne 11 Čerwna [1]) z Augsburka na cestu do Španěl, kdež swatba měla býti wykonána, s průwodem slawným, w němž z mladého panstwa českého nacházeli se jmenowitě také dwa synowé Jana z Pernšteina, starší Jaroslaw, který měl spolu jeti jen do Perna, mladší wšak Wratislaw co šenk Maximilianůw až do Španěl. Král Ferdinand sám zdržen byl w Augsburce některými jinými wěcmi ještě o něco déle,

[1]) Dle listinných pamětí nacházel se posledně dne 10 Čerwna ještě w Augsburce, dne 12 Čerwna wšak již na cestě swé do Wlach we Mnichowě.

až asi do konce měsíce Čerwna; ani však tehdy newrátil se 1547
do Prahy, nýbrž do Wídně, maje nepochybně na zřeteli potřeby králowstwí uherského, které na ten čas wyžadowaly pobytu jeho na blízce. Dle listinných pamětí byl we *Wídni* aspoň již dne 12 Čerwence.

Po čas dlauhého tohoto wzdálení králowa ze země zastáwal místo jeho we spráwě králowstwí českého i zemí k němu přiwtělených druhorozený syn jeho *arcikníže Ferdinand*, tehdáž osmnáctiletý. Obáwaje se wždy ještě možných nepokojů w zemi a jmenowitě we hlawním městě byl král zůstawil něco wálečného lidu w Praze pěšího i jízdného, pěšího pod třemi heitmany, z nichž každý měl we swém praporci asi 500 mužů, jízdného pak 200 pod čtyřmi heitmany, a nařídil také částečně nowé opewnění hradu Pražského a Hradčan, oprawení zdí, kde bylo potřeba, a zdělání wětšího počtu střelnic w nich. Práce tyto byly během prwních dwau měsíců, Října a Listopadu celkem dokonány a brány pilně střeženy a zawírány, zwláště fortna nad stupněmi k zámku od Menšího města. Brzy však se jewilo, že opatření těch nebylo w té míře potřeba; neb nikdež, ani w Praze ani jinde w zemi, nebyl pokoj wíce porušen, zwláště následkem pobrání wší zbraně, které se bylo stalo we městech, tak že jmenowitě útok nějaký na hrad shledáwal se býti nemožný. Se zřením k tomu jednalo se již při sklonku měsíce Října o zmenšení počtu wojska w Praze chowaného, a wznesl arcikníže Ferdinand dle zdání radd komory králowské dopisem do Augsburka dne 30 Října na krále náwrh, aby ze tří praporců, z kterých se wojsko pěší skládalo, dwa byly propuštěny a jen jeden podržen, do kterého by nejlepší wojínowé, zwláště rodu šlechtického, z druhých dwau byly přijati na místo méně platných se zachowáním počtu 500 mužů; jízdných pak aby podrženo bylo jen 100 pod swými čtyřmi heitmany, tak aby každý z nich měl po 25 koních. Král Ferdinand schwálil tento náwrh dopisem dne 5 Listopadu s wymíněním toliko, aby nad stem jezdců podrženým we službě postaweni byli toliko dwa heitmani, každý nad padesáti. Později teprw objewilo se co obyčejný následek domácích zmatků w zemi wznikání laupežných rot čili tak

*

1547 zwaných reytarů w rozličných místech na wenkowě, i uznáno z té příčiny za dobré zjednání dwadceti jízdných zwláštních pod dwěma heitmany ku projíždění země rozličnými stranami k stihání laupežníků a hájení bezpečnosti na silnicích. Raddám komory králowské při tomto zmenšení počtu wálečného lidu byla welkau pohnútkau nedostatečnost důchodů králowských k placení jeho, což wšak mělo se tajiti před weřejností. Čím dál tím tíže bylo s nedostatkem zápasiti, pročež po některém čase uznána potřeba ještě wětšího snížení počtu wojska, i přikročilo se k tomu se zastřením prawé příčiny tím spůsobem, že swolána schůze wšech auředníků zemských wětších i menších
1548 w měsíci Březnu roku 1548,[2]) kterým arcikníže předložil dotaz, zdali by při utišení obecném nebylo radno počet wojska zmenšiti; k čemuž od nich ochotně přiswědčeno, i uzawřeno tedy podržeti jen polowici počtu tehdejšího, totiž 250 pěších. Hleděno přitom jen na potřebu opatření hradu proti chátře lidu w Praze, kdyby se něčím osmělila k náhlému nějakému útoku. Ku placení wojenského lidu i w počtu tak zmenšeném důchody komory tak málo postačowaly, že již w měsíci Červenci potom byla žoldnéřům mzda zadržena za půl třetího měsíce, a w obáwání, aby se nedali w nějaké wýtržnosti, jakož třeba w laupežné wpády do okolí Pražského, musil se nejwyšší kancléř hrabě Jindřich z Plawna purkrabí Míšenský odhodlati k půjčení 300 zlatých ku prozatímnému zaplacení mzdy za dwa měsíce. Na podzim toho roku propuštěni jsau také oni jízdní, kteří měli pečowati o bezpečnost silnic, pod příčinau, že se neshledáwala dostatečná pilnost při nich a tudy málo prospěchu.

1547 Z Augsburka byl král již dne 17 Listopadu roku 1547 wydal nařízení, jímž ponejprw dle zrušení práwa Staroměstských nad úřadem hor winničných osazen úřad ten králem samým. Ustanowen totiž jím samým nowý *perkmistr* z měšťanstwa Staroměstského Jiří z Jelče, a rowněž jmenowáni čtyři konšelé
1548 k zasedání s ním na saudě. Následowalo dne 17 Ledna roku

[2]) Arcikníže Ferdinand dáwá o tom zpráwu otci dopisem dne 14 Března.

následujícího rowněž z Augsburka wydání instrukcí pro nowé *králowské rychtáře* we wšech jiných městech králowských w Čechách podobné jak již dříwe w městech Pražských; dne 20 Ledna pak wydal král instrukcí pro nowý *saud nad appellacími* na hradě Pražském, dle které hned potom wstaupil do žiwota. Saud tento skládal se ze čtrnácti osob, z nichž tři byly ze stawu panského, tři stawu rytířského, dále čtyři doktoři práw a čtyři z wáženějších sausedů Pražských. Jmenowáni jsau ze stawu panského Ladislaw Popel z *Lobkowic* na Chlumci, maršálek dworu králowského, který měl býti předsedau, Jindřich Plánský z Žeberka, který byl zároweň heitmanem Menšího města,[3]) a Ludwík Bezdružický z Kolowrat, heitman zároweň Nowého města Pražského; ze stawu rytířského Adam Řepický ze Sudoměře, tehdejší podkomoří měst králowé a heitman Staroměstský, Petr Bechyně z Lažan na Píčině a Albrecht Kaplíř ze Sulewic. Doktoři práw byli na ten čas wšichni čtyři cizozemci, Ludwík Šeradin z Šorndorfa, který teprw později roku 1552 přijat jest za obywatele w zemi, Wawřinec Knor z Roznrota a Krištof Klekler. Ze stawu městského byli dwa ze Starého města, totiž býwalý kancléř mistr Tomáš z Jawořice a Blažej Nožička, dwa z Nowého města, Jan Pamfilus a Jan Lukáš. Moc nowého tohoto úřadu wztahowala se netoliko na města králowská, z kterých dosud šlo odwolání ku konšelům Starého města Pražského, které odtud pominulo, nýbrž na wšecky země koruny české, tak že byl saudem odwolacím wšem městům w Čechách, na Morawě, we Slezsku a w horní i dolní Lužici, k jakýmkoli práwům dotud příslušela. Sídlem jeho byl hrad Pražský. Wšichni členowé jeho čili raddowé nad appellacími powinni byli bydliti w Praze, neodjíždějíce odtud leč s dowolením předsedy dle jeho uznání. Každého dne krom nedělí a swátků powinni byli zachowáwati úřední hodiny ráno i odpoledne, od sw. Jiří do sw. Wácslawa sedm, od sw. Wácslawa do sw. Jiří šest hodin. Sauditi měli dle práw, kterými se to neb ono město 1548

[3]) Chybně nazýwá se we Sněmích Českých II 545 heitmanem w „Starším městě Pražském".

1548 sprawowalo, z kterého přišlo odwolání, zejména buď dle Pražského buď dle Magdeburského; we wěcech pak, které by pokládali za těžší, měli se obrátiti ku králi neb za nepřítomnosti jeho k místodržícímu, jenž by zasedl s nimi spolu na saud s přijetím k tomu jiných radd králowských.

1547 Již dříwe, dne 17 Listopadu roku 1547, byl král we smyslu mandatů směřujících k wyplenění wšech odchylek w náboženstwí od starého řádu stran pod jednau a pod obojí wydal z Augsburka napomenutí k administratoru strany pod obojí, aby fary opatřil kněžími a kazateli k tomu hodnými, zwláště na statcích, které byly pokutowáním odbojného panstwa připadly komoře králowské. Bylť zprawen, že se w tom dály překážky zwláště neposlušností mnohých kněží. Ku přísnějším wšak krokům pohnut byl brzy potom proti *bratřím českým.* Následkem zawření několika sborů jejich od heitmanů na panstwích ku komoře králowské zabawených dle mandatů wydaných w Říjnu předešlého roku, došlo nenadále w prwních
1548 dnech měsíce Ledna roku 1548 dwojí psaní do Augsburka we jménu „jednoty bratrské prawě křesťanské z Čech i z Morawy“, jedno ku králi, druhé k císaři Karlowi, we kterých odpor se kladl proti mandatům řečeným, jakožto na někdejším mandatě krále Wladislawa se zakládajícím. Popíráno w nich opět jako za některých let předešlých, žeby se mandat proti Pikartům znějící na bratři české wztahowal; neb že jejich učení žádných pikartských ani jiných bludů neobsahuje, a žádáno na králi, aby je jako jiné k straně pod obojí se znající při náboženstwí jejich zachowal, na císaře pak, aby se o to ku králi přimluwil, s poukázáním k tomu, žeť i w říši swobodu propouští. Poslem, který obojí psaní králi i císaři do rukau odewzdal, byl saused Litomyšlský Jan Jiřík bakalář. Sepsána pak byla obě psaní od duchowních čili starších bratrstwa w dorozumění mezi nimi we wíce místech, kdež kteří z nich byli, nejwíce w Lipníku na Morawě, mimo to w Landskroně, w Chlumci a posledně w Boleslawi, odkudž konečně řečený posel wyprawen byl starším bratří Janem Černým na místě bratra Macha tu dobu nepřítomného. Poněwadž psaní zněla we jménu celé jednoty bratrské,

wzniklo owšem podezření, že bylo držáno tajné nějaké četné 1548
shromáždění osob swětských i duchowních, zwláště poněwadž we psaní k císaři wýslowně prawilo se, že prosí „wšichni, což jich jest, urození i obecní, bohatí i chudí, se wšemi swými kněžími, učiteli a staršími“,[4]) čemuž mohly se podkládati i nějaké nowé záměry odbojné, i wzbuzen byl tím ještě wíce hněw králůw proti bratřím. Poslu byla z kanceláře králowské dána odpowěď krátká dne 7 Ledna, kterau potwrzowalo se přijetí žádosti, ale odkazowáni žadatelé na nowé *mandaty* králowské, které brzy potom rozeslány jsau do Čech, wydané dne 20 Ledna. Jimi nařizowalo se pod přísnými tresty, aby sbory pikartské, kde se to posud nestalo, po městech a jinde wšude zamykány a kolím zabíjeny byly, aby žádná pokautní kázání ani schůze w domích neb kdekoli jinde trpěny nebyly, a kdež by se který té sekty kazatel, wůdce neb učitel o to dále pokusil, aby každý hned byl wyzdwižen a dodán na hrad Pražský.

Následkem toho přišlo k tužšímu potlačowání jednoty bratrské wynasnažením jednak duchowenstwa strany pod obojí, jednak moci swětské. Wyšloť již dne 24 Ledna od konsistoře pod obojí nařízení k děkanům a farářům w místech, we kterých se nacházely sbory bratrské, aby zpráwu dali, zdali jsau dle mandatů králowských zawřeny, a zdali se lid kněžstwem řádným sprawuje; zároweň pak heitmanowé na panstwích pánům z bratrstwa pobraných wšudež dwory zawírali a lid ke sprawowání se starými řády w náboženstwí přidržowali. Zwláštní přísnost prokazowal w tom heitman postawený nad panstwím Litomyšlským odňatým panu Bohuslawowi Kostkowi z Postupic, Šebestian Schöneich, obecně *Šeynoch* zwaný. Od něho již kdysi w měsíci Lednu wzato jest na rukojmě šestnáct sausedů Litomyšlských, že se byli účastnili při pohřbu jednoho spolusauseda dle řádu bratří konaném; ze zwláštního pak rozkazu od

[4]) Allesampt, so viel nu unser ist, edel und unedel, reich und arm, sampt allen unsern priestern, lehrern und Eldisten, čte se w německém překladě w rukopise bibliotheky dworské we Wídni M 7449 fol. 1—3. W přepise českém w pamětech bratrských w archivě Ochranowském VII fol. 47 jsau slowa tato wynechána, zdá se že úmyslně.

1548 krále a od arciknížete Ferdinanda dal zajmauti také Jana Jiříka bakaláře, jenž byl konal poselství do Augsburka s psaním ku králi a k císaři. Pátraloť se po skladatelích psaní oněch a po domnělé schůzi tajné, z které byla wyšla, w kteréžto příčině arcikníže Ferdinand zwláště měl w domnění pana Arnošta Krajíře na Mladé Boleslawi; on wšak účastenstwí w tom jakékoli popíral. K dalšímu rozkazu arciknížete sausedé wzatí na rukojmě jsau potom obesláni na hrad Pražský (5 Března) a w krátce potom (10 Března) také Jan Jiřík ku přísnějšímu wýslechu. Wšichni wsazeni jsau do Bílé wěže a naléháno na ně brzy po dobrém brzy po zlém, aby se jednoty bratrské odřekli a buď k straně pod jednau buď pod obojí přistaupili. Někteří po několika nedělích swého uwěznění dali se k tomu pohnauti a jsau brzy po welkonocích toho roku (totiž po 1 Dubnu) propuštěni na swobodu, druzí dále we wazbě držáni. Zatím wšak naléhalo se týmž spůsobem na obywatele jiné k bratrstwu se znající jak w Litomyšli tak na jiných panstwích zabawených, jakož w Brandýse, w Bydžowě, w Richmburce, w Chlumci, w Turnowě, a kteří se pohnauti nedali, proti těm wydány mandaty od arciknížete Ferdinanda dne 4 Kwětna, kterými dle ustanowení někdejšího mandatu krále Wladislawa proti Pikartům wypowídáni jsau z králowstwí českého i ze wšech jiných zemí králowých, tak aby se z nich w šesti nedělích po wyhlášení tom pod trestem ztracení hrdla wystěhowali. Duchowní čili starší jejich, kdekoli by postiženi byli, měli býti uwězněni. Nastalo následkem toho z řečených panstwí stěhowání bratří u welkém počtu ze země w polowici měsíce Čerwna. Ubírali se několika cestami pospolu přes hranice slezské do Polska a dále do Pruska, kdež se jim dostalo jakéž takéž útočiště. W zemi zachowali se jen na statcích pánů, kteří se sami znali k bratrstwu neb jinak dopřáli jim swé ochrany. Sbory bratrské byly wšak i na statcích takowých zawřeny a starší jejich musili se skrýwati a jen podtají konati služby boží s nebezpečenstwím.

Se zlým osudem potkal se mezitím nejpřednější ze starších bratrstwa čili biskup jejich Jan *Augusta.* Stihán zatykačem, jak

zmíněno, již od měsíce Října roku minulého, ukrýwal se i on 1548
w rozličných místech, brzy we wýchodních krajinách Čech, brzy na Morawě, pilen jsa při tom dorozumění s jinými jak w příčině psaní ku králi a k císaři, tak w jiných wěcech, též powzbuzowání k wytrwalosti, když se počalo utiskowání pro wíru W tom snažení swém podlehl konečně úkladům nastrojeným proti němu od zawilého pronásledowníka bratří Šeynocha zmíněného heitmana Litomyšlského. Stawě se jako by chtěl bratřím zjednati nějaké polehčení, jednal s ním Šeynoch prostředkem jednoho z bratří Litomyšlských, který mu uwěřil, o tajnau rozmluwu s ním w místě, které by Augusta sám k tomu ustanowil, a po delším wáhání Augusta odhodlal se k tomu, i mělo k tomu přijíti w lese blíže wsi Slaupnice wedlé cesty z Litomyšle k Brandýsu nad Orlicí w noci na den sw. Marka (25 Dubna). Dostawiw se, ač s užitím velké opatrnosti, přelstěn jest Augusta a zajat od lidí Šeynochowých i s mladším saudruhem swým Jakubem Bílkem, který jemu měl slaužiti za stráž. Šeynoch, jist jsa hojné odplaty za skutek swůj zrádný, doprawil oba osobně do Prahy, kdež dne 28 Dubna wsazeni jsau do Bílé wěže na hradě a počaly se s nimi s oběma kruté wýslechy. Měliť powěděti jak o sobě, tak o jiných, čím se kdo prowinil při wzbauření minulého roku, a pátralo se opět o půwodu psaní ku králi a k císaři do Augsburka, zwláště w příčině účastenstwí w něm netoliko duchowních, nýbrž také pánů z bratrstwa, nad to wšak také o spůsobu, kterým se jednota bratrská účastnila spolu s panstwem we spolku s kurfirstem saským a o domnělém podáwání jemu králowstwí českého od stawů odbojných. Když odpowědi jich hned za prwních wýslechů nepostačowaly k účelu, za kterým se dály, přikročilo se proti oběma k ukrutným mukám po několik dní od 8 až do 17 Kwětna; konečně pak odwezeni jsau dne 25 Kwětna na Křiwoklát a chowáni tam po celau řadu let w tuhém a tmawém žaláři. Bylo to již po wyhlášení mandatů, kterými wypowěděni jsau bratři w místech jmenowaných, když práwě již prodáwali domy a statky swé, chystajíce se k stěhowání ze země.

1548 Nedlauho po tom čase bylo několik ohňů w Praze na Nowém městě, které welikau škodu spůsobily. Prwní wyšel w sobotu dne 2 Čerwence w třináctau hodinu, to jest asi w 9 hodin ráno u jednoho pekaře na Poříčí w ulici saukennické, kterým 32 domů wyhořelo, a následowal oheň druhý již nazejtří potom w neděli ráno mezi kázáním, který wznikl u jednoho koláře nedaleko odtamtud blíž kostela sw. Petra. Wyhořelo opět docela čtrnáct domů i se školau sw. Petra a s dworem křížowníků s čerwenau hwězdau tudíž až blízko brány Poříčské.[5]) S jiných 79 domů bylo strženo krytí k zabránění, aby se oheň dále nešířil. Nebylo zcela bez domnění, žeby byl oheň býwal podložen, pročež arcikníže Ferdinand uznáwal za dobré, aby pro uwarowání jiných nebezpečenstwí prach střelný chowaný we značném množstwí na hradě Pražském odtamtud potichu byl s část odwezen na Křiwoklát, na Brandýs, Rychmburk, Kostelec a Litomyšl; též pak dal od heitmanů wšech tří měst Pražských složiti nowý řád hasičský, jejž předložil králi ke schwálení (26 Čerwence). O týden později hořelo wšak ještě jednau w témž okolí, a shořely čtyry domy.

Toho času nacházel se král Ferdinand po nawrácení z Augsburka již we Wídni. Odtamtud wyšlo od něho dne 11 Srpna nařízení k arciknížeti Ferdinandowi, aby wyslechl některé zemany z Dolní Lužice, kteří se účastnili nepřátelských předsewzetí wedlé kurfirsta Hanuše Fridricha saského neb Filippa hesského a z toho se wymlauwali. Bylo jich dewět, mezi nimiž tři bratři *Minkwicowé* Kašpar, Bartoloměj a Erazim. Obesláni od arciknížete na hrad Pražský ke dni 24 Září, dostawili se jedni osobně, druzí zaslali písemně swé wýmluwy, i učinil o nich arcikníže náwrhy dne 28 Října, kterými radil ku pokutowání jich na penězích dle uznané wětší neb menší winy při nich.

[5]) Udáwáme zde čísla dle dopisu arciknížete Ferdinanda ku králi dne 26 Září, kterýmž mu dáwá zpráwu o obau těchto ohních s rozdílem od zpráwy w Monum. univ. Prag. Tomo V 186, kdež počítá se prwního dne 50, a druhého dne 13 domů shořelých.

Z měšťanstwa Pražského spůsobili si toho času nesnáze 1548
lazebníci prowiněním se proti rozkazu králowskému, kterým jak privilegia městská tak také wšech jednotliwých cechů byla musila býti wydána, jsauce do dalšího rozhodnutí zrušena. Mistři lazebníci wšech tří měst Pražských bez powolení drželi tajnau schůzi společnau, na které se o nowý řád usnesli pro swau čeládku a swé služebníky a sepsaný pečetmi swých cechů jej stwrdili. Shledáwaje w tom nebezpečný příklad, který by od jiných cechů mohl býti následowán, arcikníže Ferdinand dal je wšecky wsaditi do wězení, a učinil o tom zpráwu králi (1 Listop.), nechtěje jinak propustiti je než pod dostatečným rukojemstwím.

Králi, jenž mezitím byl odjel z Wídně do Prešpurka, zawdali příčinu nespokojenosti členowé saudu nad appellacími teprw tak nedáwno předtím zřízeného. Zwěděl, že se málo sprawowali instrukcí jim danau, nezachowáwajíce auředních hodin sobě předepsaných, zůstáwajíce buď doma buď také jinam odjíždějíce, čímž strany, které měly před saudem co činiti, byly mnoho zdržowány a trpěly škody autratami tím působenými. Dal jim i praesidentowi panu Ladislawowi Popelowi z Lobkowic nelibost swau na jewo welmi přísným dopisem daným z Prešpurka dne 7 Listopadu.

Za potřebami králowstwí uherského král tehdáž meškal w *Prešpurce* wíc než šest neděl, pokud známo od 29 Října do 12 Prosince. Teprw snad asi o wánocích wrátil se odtamtud
do Wídně, kdež nacházel se aspoň ještě 9 Ledna roku 1549. 1549
Hned potom dal se konečně zas na cestu do Prahy, na kteréž nacházíme jej dne 12 Ledna we Znojmě, dne 13 Ledna w Polné, nazejtří potom (14 Ledna) w Německém Brodě a o den později w Čáslawi. Dne 18 Ledna wjel do Prahy, kdež s welkau sláwau wítán jest ode wšech stawů a jmenowitě také od měšťanstwa Pražského. Na hradě wyšlo mu wstříc duchowenstwo kostela sw. Wíta, we kterém přijat jest se slawným Te Deum laudamus. Přijel s ním také nejmladší syn jeho arcikníže Karel, tehdáž ne zcela dewítiletý (narozen we Wídni dne 3 Čerwna 1540), chowaný dotud w Innsbruku. Po wjezdě do hradu pauštěny

1549 jsau radostné ohně na mostě Pražském a na bráně při něm na Starém městě, s níž také stříleno ze šwihowek, a také z hradu stříleno z děl welkých.

Hned po několika dnech král dal obnowiti raddy na Starém a na Nowém městě jako ponejprw roku 1547 kommissary k tomu ustanowenými. Byli dwa stawu panského, nejwyšší hofmistr Zdislaw Berka z Dubé a heitman lén německých Jan mladší z Lobkowic, dwa pak stawu rytířského Jiří z Gersdorfa, králowský podkomoří, a Petr Chotek z Wojnína králowský prokurator. Již pak také dne 20 Ledna položil stawům králowství českého *sněm* na hradě Pražském, který se měl započíti dne 14 Unora.

W ustanowený tento den učiněno jest ke sněmu předložení králowské, jehož přední artikul týkal se přijetí nejstaršího syna králowa *Maximiliana* za budaucího krále. Dle předešlých umluw swých s císařem král žádal toho na stawích w tom spůsobu, aby Maximiliana jakožto k nástupnictwí po práwu powolaného již za žiwota jeho za krále měli a jemu i jeho manželce čest k tomu náležitau prokazowali, wšak aby panowání nikterak na sebe nepotahowal, též aby jej swým časem, až by král za dobré uznal, na králowstwí korunowali, při čemž by se přísahau obyčejnau k zachowání privilegií zemských zawázal. — Poněwadž se bylo dosáhlo na pět let příměří s Turky, král tentokrát nežádal na obranu proti nim žádné zwláštní pomoci jako za mnoha let předešlých, ale nepominul zmínky o potřebě značných autrat na wálečný lid a na opewňowání mnohých míst k opatření pomezí proti útokům od nich wždy se přiházejícím. Naproti tomu žádal teprw nyní na stawích daň powinnau na wýprawy a wěna syna a dcer swých, kterau za předešlých let se zřením na wětší potřebu pomocí proti Turkům byl odkládal a prozatím půjčkami nahražowal, wýprawu totiž králowny polské Alžběty mezitím zemřelé, Anny prowdané za Albrechta baworského, Marie za Wiléma wéwodu Klevského a arciknížete Maximiliana oddaného s Marií dcerau císařowau. — Další článek předložení králowského týkal se náboženstwí. Připomínaje, kterak za předešlého času od stawů častěji žádán byl

w příčině dosazení arcibiskupa, který by w zemi obýwaje kněží 1549
pod obojí i pod jednau spůsobau swětil a řádně dle kompaktat sprawowal, oznamowal jim, kterak se o to pilně přičiňowal u papeže a naději má to obdržeti; k tomu pak cíli že jednati míní s kněžstwem jedné i druhé strany o snešení a srownání mezi nimi; když pak toho dosáhne, že arcibiskupa dosazeného důchody slušnými opatřiti míní. — Krom toho král činil nowý náwrh w příčině srownání mince, zasazowal se o přispíšení s naprawowáním práw, aby kommissí prwé k tomu zwolená ještě za sněmu tohoto práci swau ukončila, a naléhal také na oprawení řádu o čeledi, o dělnících, o drahotě, o řemeslnících, který byl na předešlém sněmě roku 1547 wydán, ale málo zachowáwán.

Stawowé zachowali se ke wšem žádostem a náwrhům králowým powolně, tak že sněm beze wšech těžkostí skončil se w šesti dnech již 19 Unora toho roku. Předně, uznáwajíce práwo arciknížete Maximiliana k nástupnictwí dle řádu prworozenstwí, swolili, aby již za žiwota otcowa užíwal názwu a důstojenstwí králowského bez wkládání se w panowání samo, a též aby byl swého času korunowán. Toliko hledíce k tomu, že již delší čas zdržowán byl w cizině a bylo se z toho obáwati, aby nezapomněl mluwiti česky, žádali, aby opatřením králowým wždy některé osoby ze stawu panského a rytířského z Čech při něm chowány byly, též až by po smrti otcowě nastaupil w panstwí, aby w králowstwí českém sídlo swé měl, nebo pokud by kdy možné nebylo, w místech příležitých. W náhradu za wěna a wýprawy králem pořízené, uznáwajíce powinnost toho dle starodáwného obyčeje, powolili daň na příští dwě léta, aby každý we čtyrech lhůtách odwedl polowici platů swých z poddaných lidí i rowněž platů neb auroků peněžitých. Též pak, co se wěci náboženské týkalo, wyslowili králi poděkowání za to, že mínil zjednati dosazení arcibiskupa pro stranu pod jednau i pod obojí, kterým by se kněžstwo obau stran sprawowalo, a přiswědčowali taktéž k jednání krále s kněžstwem o srownání we službě boží, tak aby, jak král byl podotkl, postranních sekt wíce nebylo, s wyminěním však, oč

1549 se kněžstwo srowná, aby na stawy o jich přiwolení bylo wznešeno, též aby arcibiskup byl rodilý Čech a w ničem wěcí swětských se nedotýkal. W příčině srownání mince zwolena jest kommissí k uwážení wěci společně s králem po čtyrech osobách z každého stawu. Staw městský byl při tom zastaupen čtyrmi měšťany Pražskými. K uradění se o nowý řád o čeledi, řemeslnících a což jiného s tím sauwiselo rowněž zwolena kommissí, wšak mnohem složitější, po třech osobách z každého ze 14 krajů, jednoho z pánů, jednoho z rytířstwa a jednoho z měst, wyjma kraje dwa Wltawský a Rakownický, we kterých staw městský byl pominut, snad že se nedostáwalo osob k tomu whodných. Za to Praha, pokládaná wždy za zwláštní kraj, byla zastaupena čtyrmi osobami. Uloženo kommissí této také přičinění se o zawedení jednostejné míry a wáhy w celém králowstwí. Kommissí prwé stáwající k naprawowání práw a zřízení zemského prodlaužena jest lhůta k dokonání její práce do letnic toho roku, tak aby ji w ten čas, když za příčinau saudu zemského mnoho osob stawu panského a rytířského na hradě Pražském přítomno bude, jim ji přečtlo, a schwálením od nich aby wěc za wyřízenau pokládána byla jako swolením sněmu samého.

Mimo wěci obsažené w předložení králowském jednalo se na sněmě jak obyčejně o některé jiné, na mnoze osob saukromých se týkající, ku kterým bylo potřebí swolení stawů. Swolení takowé stalo se ku prodání hrabstwí Kladského od synů Jana z Pernšteina, který byl roku předešlého zemřel (1548 8 Září), Jaroslawa, Wratislawa a Wojtěcha, Arnoštowi arcibiskupu Salzburskému i rodu wéwod bawořských. Obecnější důležitost měla žádost stawů wznešená na krále we spůsobu přímluwy za wěřitele koruny, aby totiž starodáwné dluhy již od předků jeho pocházející w určité časy zaplaceny byly. Podobnau žádost byli učinili stawowé panský a rytířský prwé na sněmě roku 1547, doufajíce nejspíš, že se k tomu naskytnau prostředky ze zabawení četných statků pokutowaných osob i měst králowských. Král tehdáž učinil wyzwání k wěřitelům stawu panského a rytířského, aby se dostawili na hrad Pražský

dne 28 Listopadu roku 1547 a učinili přihlášky o swých po- 1549
žadawcích před raddami komory králowské. Bylo se sjelo k tomu mnoho osob, ale wzaty přihlášky jejich jen u wědomost. Týž účinek měla žádost stawů i na tomto sněmě. Král slíbil toliko neurčitě, že přihlášky učiněné w uwážení wezme a dle sprawedlnosti jednoho každého se zachowá.

Arcikníže Maximilian nacházel se w čas sněmu tohoto posud we Španělích, a nebylo se nadíti dosti brzkého nawrácení jeho odtamtud, ježto brzy po jeho swatbě we Valladolidě syn císaře Karla V Filipp odebral se z důležitých příčin rodinných za otcem do Nízozemska, a na jeho místě dle umluw již prwé wzatých Maximilianowi odewzdána jest spráwa Španěl na čas nepřítomnosti císaře. Přijetí jeho za krále jest mu od stawů českých oznámeno písemně již w den skončení sněmu 19 Unora s blahopřáním a projewy oddanosti, začež poděkowal se rowněž dopisem z Valladolida dne 12 Března i zaslal stawům žádaný revers, kterým se zawazowal za žiwota otcowa we wládu se newkládati, i až by ku korunowání přišlo, přísahu stawům učiniti na zachowání jich privilegií. Teprwé potom král dne 30 Března oznámil usnešení sněmu českého o přijetí Maximiliana také stawům slezským, morawským a horní i dolní Lužice, kteříž na sněmích swých během roku toho následujících též dali swé přiswědčení, stawowé slezští we Wratislawi dne 12 Dubna, morawští téhož dne, dolnolužičtí dne 13 Kwětna. I jim učinil Maximilian poděkowání písemně, stawům morawským a slezským dne 8 Čerwence, dolnolužickým dne 10 Září.

Z kommissí na sněmě zřízených k naléhání králowu prwní se swým úkolem byla hotowa ona, jež měla ustanowiti pewný řád o čeledi a řemeslnících, aby jednak dělníci zjednaní buď při polním hospodářstwí buď při jistých řemeslích slušné mzdy docházeli, jednak najimatelům jich sprawedliwého díla se dostáwalo. Byl jí den k prwní schůzi ustanowen k neděli prowodní dne 28 Dubna, i wyšel z porad jejích řád králem schwálený dne 18 Kwětna. Šetřen byl při něm rozdíl dle čtyr krajin w zemi; k jedné přičteny kraje Hradecký, Boleslawský a Chru-

1549 dimský, ke druhé Prachenský, Bechynský a Wltawský, k třetí Kouřimský a Čáslawský, ke čtwrté Litoměřický, Žatecký a Slanský. Pražané všech tří měst se swolením králowým usnesli se o řád zwláštní, na mnoze již za staršího času stáwající. O mírách, wáhách a loktích s wýjimkau, co se týkalo ryb, usnešeno, aby byly w celé zemi stejné dle míry, wáhy a lokte užíwaných w Praze. Ryby, pokud se prodáwaly na džbery, měly měřeny býti na džber obwyklý na panstwí Poděbradském. O drahotě, rozumějíc tím ceny wěcí potrawních a jiných, aby byly ustanoweny, shledala se těžkost wětší, pročež odloženo o tom do dalšího uwážení.

Mezitím kommissí k naprawowání čili korrigowání práw a zřízení zemských pokročila we swé práci, tak že dle ustanowené lhůty mohla o ní přednesení učiniti za saudu o letnicích. K tomu času wšak sešel se příliš malý počet osob stawů panského a rytířského, pročež k žádosti jich odloženo jest jednání k času zemského saudu o sw. Jeronymu. Král z té příčiny již dne 17 Čerwna wydal mandaty do krajů, kterými napomínal stawy, aby se w počtu co nejwětším sjeli w Praze dne 22 Září, kdež by jim práce kommissí ještě před začetím saudu byla čtena a k usnešení předložena. Do té doby stalo se úplné dohodnutí mezi kommissí a králem o některá ustanowení mocnosti panownické se týkající we zwláštní schůzi dne 12 Srpna, a na základě tom došlo se konečného schwálení od stawů w den ustanowený před saudem o sw. Jeronymě, jak se zdá bez wšelikých těžkostí. Docílilo se tím opraweného *práwa a zřízení zemského*, kteréž tiskem wydáno jest roku potomního 1550. Místopísař zemský Oldřich z Prostiboře, jenž při pracích kommissí nejwíce byl zaneprázdněn, w odměnu za to obdržel od krále privilegium dne 12 Října roku 1549 na wýhradné prodáwání díla toho opatřením jeho wytištěného do desíti let nejprwé příštích.

Jen málo dní po skončení sněmu toho roku král Ferdinand prokázal se jak častěji předtím přísným w konání sprawedlnosti proti úředníku zemskému, který se nepoctiwě zachowal we swém úřadě. Burian Medek *z Waldeka* místokomorník

zemský w práwní při, která byla mezi nejwyšším purkrabím 1549
Wolfem starším z Krajku a Wácslawem Chraustowským z Malowar, podlaudným nějakým spůsobem pod přísahau úřední wydal swědectwí písemné jedné i druhé straně sobě odporující; což když se projewilo, odsauzen jest co křiwopřísežník (26 Ún.) cti, hrdla i statků; král pak nedbaje na prošení jeho na kolenau o milost, dal jej stíti na Hradčanech dne 1 Březny.

Potupný trest byl tři neděle předtím utrpěl kněhkupec Pražský jména nám neznámého pro rozšiřowání hanliwých obrázků a spisů proti králi a císaři přes zápowědi přísné, které přede dwěma léty proti tomu byly wydány. Wyweden jest dne 9 Února z hradu Pražského a wymrskán ze wšech tří měst Pražských. Pátráno jest potom po krámích jiných, kdež by co podobneho se nacházelo; také pak během toho roku wíce osob stiháno jest saudně pro hanliwá slowa proti králi, zwláště pro wydání mandatů jeho proti bratřím pronášená; též we stihání kněží bratrských, kde kteří byli wypátráni, se pokračowalo. Nowé utrpení zkusil také Jan *Augusta* nacházející se w žaláři na Křiwoklátě. Bylť se w měsíci Lednu toho roku pokusil o útěk; strážní wšak jej w tom postihli a we hněwu zle s ním naložili zbitím a strkáním. Byli proto pokáráni a z Prahy poslán bradíř, který jej zase zhojil.[6]) Později wšak přišlo zas nějaké nowé podezření na něj, že o spiknutí roku 1547 wíce wěděl, než we předešlém wýslechu swém wyznal; i wysláni jsau dne 4 Srpna dwa kommissaři od krále z Prahy na Křiwoklát, od nichž on i druh jeho bratr Jakub znowa jsau wyslýcháni a zmučeni, Augusta dne 6, Jakub dne 7 Srpna; při čemž s Jakubem mírněji naloženo ku pohnutliwé prosbě zaň manželky heitmana Křiwoklátského, kterýž jí k tomu přimluwil.

Pokutowání měst králowských odejmutím statků a důchodů obecních mělo za následek nedostatky w hospodářstwí obcí a

6) Žiwot Augustůw i jiné paměti bratrské nečiní o útěku tom nikdež žádné zmínky; ale swědčí o něm dopis radd komory králowské k heitmanu Křiwoklátskému dne 31 Ledna 1549 zachowaný w kopiáři místodržitelského archivu Pražského XLVI fol. 6.

1549 ústawů ke spráwě jim odewzdaných, kterých škodliwost pro obecné dobré brzy musila býti cítěna. Již během roku 1548 docházely žádosti jednotliwých měst jednak arcikněžete Ferdinanda, jednak krále samého o nawrácení aspoň částečné postaupených důchodů k zaprawení potřeb newyhnutedlných. Když se počet jich wždy wíce množil, arcikníže Ferdinand zřídil zwláštní kommissaře k pojíždění měst, aby nahlédli we staw hospodářstwí jednoho každého a učinili náwrhy dle wětší neb menší potřeby, w jaké míře by žádostem mělo býti wyhowěno. K oznámení jeho o tom písemně učiněnému dne 12 Října 1548 král meškaje tehdáž we Wídni odpowěděl (21 Října) se schwálením jeho úmyslu a odkázáním na swůj příjezd do Prahy, kdež by pak rozhodnutí učinil. Stalo se pak rozhodnutí takowé od něho ku prospěchu pětadwadceti rozličných měst králowských dne 8 Kwětna, potom pak ku prospěchu měst Pražských dne 27 téhož měsíce. Každému z měst dostalo se nawrácení jen welmi skrowné části někdejších jeho statků zemských a wedlé toho důchodů špitálských a zádušních od obcí sprawowaných.

Starému městu Pražskému král nawrátil předně clo a mýto z mostu Pražského, dále cla a jiné důchody w branách Horské a Poříčské na Nowém městě i w branách wšechněch Menšího města, porybné w Starém městě samém a clo z cizích wín do města přiwezených krom Malwází, Rivoli a jiných wín wlašských, mlýny, řeku, příwozy, wáhu kořennau, platy z kotců a krámů, jarmarečné a tržné i jiné důchody toho spůsobu, též platy ze zahrad, z chmelnic, z ostrowů a z břehů; k tomu dwůr poplužní w *Strašnicích* s třemi člowěky prwé Nowoměstským náležewší. Ze cla a mýta na mostě měli Staroměstští jak od dáwna oprawowati most sám i wěže a brány při něm, které král sobě wyhradil k osazení w každém případě. Z bran Menšího města měli městu témuž odwáděti ročně 30 kop gr. českých na dlažbu rowněž dle práwa starého, z porybného pak po dwau kapřích klášterníkům u sw. Jakuba a u panny Marie Sněžné. Mimo to nawráceny jsou ke špitálům a kostelům farním i jiným jakýmkoli záduším wšecky jejich statky a důchody předtím zabawené, wšak že si král pozůstawil wrchnost nad nimi, tak

aby úředníci a kostelníci jemu přísahau byli zawázáni a k nim 1549
aby králowský heitman a rychtář přihlíželi. — Nowoměstským týmž spůsobem a s podobnými wýhradami dostaly se zpět clo w branách jejich Koňské, Swinské a Wyšehradské, clo z dříwí plaweného na Wltawě kromě wýtonu w Podskalí, mlýny, příwozy, platy z zahrad, ze chmelnic, clo z dobytků, z koní, jarmarečné a z wedení wody, též wápennice jejich. Mimo to powoleno jim jako Staroměstským wybírati z cizích wín kromě Malwází, Rivoli atd. po malém penízi ze žejdlíka; ze statků pak jejich někdejších nawrácen jim dwůr poplužní w *Malešicích* s poddanými k němu náležejícími a se wším příslušenstwím. O spráwě špitálů a kostelů ustanowil král spůsobem týmž jako na Starém městě.

Pražané obojího města Starého i Nowého wznesli něco později ještě jiné některé žádosti na krále, z nichž hlawní byla, aby jim nawrácena byla privilegia jejich u wětší míře, než zůstala po roce 1547 w platnosti, a zwláště aby jim nawráceno bylo práwo k dosazení rychtáře od konšelů pod jich mocí. K obojímu tomuto kusu král Ferdinand odpowědí danau jim dne 7 Listopadu toho roku odepřel, tak že jmenowitě zůstalo při rychtářstwí králowském, jemuž konšelé sami w jisté míře byli podřízeni; ale powolil jim w některých jiných wěcech, jmenowitě co se týkalo práwa radd městských ke jmenowání poručníků nad sirotky, kteří jich neměli poslední wůlemi, též starého práwa, že kdož by se wystěhowati chtěl z města, powinen byl šestý díl statku swého we městě se nacházejícího dáti k obci. Staroměstským potwrdil práwo, na kterém sobě wždy mnoho zakládali, aby nejwyšší písař městský u nich s rozdílem ode wšech měst jiných měl názew kancléře. Oběma pak městům přiřkl práwo nad jistými dědinami, lukami a zahradami Olšanskými, jehož společně smluwau kupní roku 1544 zawřenau byli nabyli, které wšak dle smlauwy té teprw během roku 1548 we skutek wešlo. Smlauwy o dědiny ty měly napotom zapisowány býti do zwláštní knihy na radnici Staroměstské chowané. Staroměstští žádali také o nawrácení sobě wápennice, kterau prwé měli. K tomu král odpowěd na ten čas odložil.

1549 Welké někdejší statky zemské Pražanů a jiných měst jakož i pokutowaných osob stawů panského a rytířského byly mezitím od krále prodáwány k uhražení autrat wálečných z předešlého roku 1547 i dluhů z nich pošlých. Již během roku 1548 byla značná část jich od koruny zase odcizena, a při sklonku roku 1549 král, když se chystal zase odjeti z Prahy, zmocnil raddy komory české k dalšímu prodáwání jich za swé nepřítomnosti až do summy 30.000 kop grošů českých (2 Prosince).

Od skončení sněmu až do té chwíle bylo zatím pilně jednáno od krále w záležitosti náboženské, wšak s wětšími těžkostmi, než jak se zdá král sám očekáwal. Dle usnešení sněmu mělo se jednati o srownání stran pod jednau a pod obojí we wíře a w řádech dle kompaktat jakožto podmínce, bez které nebylo lze doufati od papeže dosazení arcibiskupa, který by udělowal swěcení na kněžstwí žákům jedné i druhé strany. Král užil k tomu rady biskupa Wídenského *Nausia* a učeného Wratislawského kanowníka *Cochlaea*, kteří snad za tau příčinau byli schwalně do Prahy powoláni. [7]) Dle kompaktat rozumělo se samo sebau, že se strana pod obojí měla odříci wšech nowot protestantských, ku kterým welký počet jak duchowních tak swětských k ní se dle jména znajících byl náchylen. Ale o kompaktata sama byl od počátku a po wšechen čas rozdíl mezi stranau pod jednau a pod obojí, ježto od jeděch a od druhých byla we mnohých wěcech nestejně wykládána, některé wěci také nebyly jimi konečně rozhodnuty, nýbrž zůstáwaly na odkladě, strana pod obojí pak se jich stále držela, strana druhá je zawrhowala. Řečení dwa raddowé cizozemští i duchowenstwo strany pod jednau, totiž hlawně členowé kapituly na hradě Pražském, naléhali na odřeknutí se wšeho, co doslowně w kom-

[7]) Zmínka se o tom činí w aktech sněmu roku 1582, při čemž toliko chybně položen jest rok 1548 místo 1549. Wiz Sněmy české VI 172. W pamětech bratří českých prawí se, že k jednání tomu wyslán byl legat od stolice papežské, což wšak s během wěcí odjinud známými se nesrownáwá; snad že Nausius byl za legata papežského pokládán. Wiz paměti bratří českých z archivu Ochranowského VIII fol. 7.

paktatech obsaženo nebylo, což owšem nemohlo se minauti 1549
s odporem.

W čele duchowenstwa strany pod obojí stál doposud co administrator Jan *Mystopol.* Nekdejší tento horlitel pro nowoty Lutheranské byl zkrotnul již před bauří roku 1547, a stal se po ní na oko auhlawním protiwníkem jich. Těšil se proto tu dobu z welké přízně u krále; naproti tomu odwrátila se od něho welká část duchowenstwa strany pod obojí nowotám přející, zwláště pak také mistři učení Pražského, s kterými mimo to od roku 1548 měl saukromau při o kollej Wšech Swatých, která mu z milosti králowy měla býti postaupena k bydlení, universita wšak úsilně hájila se proti tomu swými privilegii, až musil konečně se jí odříci. Od něho bylo wynasnažení rádců králowých we směru přísného wykládání kompaktat dle doslowného znění jich ochotně podporowáno. Bylo mnoho rozpraw o to mezi duchowními jedné i druhé strany w Praze, kterých se druhdy i král účastnil, i wyšel z nich nejprwé spis, kterým strana pod obojí wyzýwána byla, aby se odřekla podáwání swátosti těla a krwe Kristowy dítkám. Byla to jedna z wěcí kompaktaty nerozhodnutých, nýbrž na odkladě zůstáwajících. W duchowenstwu Pražském spůsobilo to prawé zděšení; neb se obáwalo pohoršení lidu z toho, a těžko mu bylo zawrhnauti obyčej, který tak dlauho bylo zachowáwalo a pokládalo za chwalitebný. Nechalo projíti dlauhý čas až do polowice měsíce Září bez odpowědi, až král oznámil nad tím swau nelibost. Omlauwali se konečně, že jim nelze w tak welké wěci wyslowiti se bez dorozumění s jinými a bez wědomí stawů strany pod obojí; ukazowali k lidu, který by z toho lítost měl a se popudil; i žádali konečně, aby wěc ta na odkladě zůstawena byla až do budaucího koncilia.

Následowalo nedlauho potom složení delšího spisu, který obsahowal wšechny požadawky strany pod jednau mající slaužiti ke shodě. We třinácti článcích, na které byl rozdělen, žádalo se na duchowenstwu strany pod obojí se zřením jak k nowotám Lutheranským, tak také k posawadním rozdílům we wykládání kompaktat, aby se s církwí obecnau srownalo we

1519 wšech článcích wíry, w sedmi swátostech, w učení o swátosti těla a krwe Kristowy i we spůsobu přijímání jich krom co se týkalo obojí spůsoby, w pořádku mše swaté, w swěcení swátků, w zachowáwání postů, w processích a jiných obřadech, we ctění swatých i w poslušenstwí k papeži co ke hlawě církwe. Odpowěd, kterau k tomu dalo duchowenstwo Pražské strany pod obojí, byla bezpochyby w některých wěcech poněkud nejasná, pročež následowal spis druhý w tom spůsobu složený, že w něm král slowy ještě určitějšími artikule ony opakowal, w příčině podáwání swátosti dítkám k delšímu odkladu swolowal, ale o ostatních článcích wyžadowal určité wyslowení, zdali je duchowní w tom práwě smyslu, jak znějí, přijímají. Odpowěděno k tomu dwěma spisy, jak se podobá od dwau různících se částí duchowenstwa pocházejícími, dne 22 a dne 28 Října, jimiž oběma ke wšemu, co spis králůw obsahowal, přistupowalo se, prwním rozhodněji, druhým jaksi wáhawě, a s některými odchylkami. Hlawně pozastawowal se spis prwní nad tím, že mezi swátky, které se měly slawiti, mlčením pomíjel se den mistra Jana Husi; spis druhý mnohem rozhodněji protiwil se učení o swátosti oltářní, žeby tělo i krew Kristowa byla pod každau jednau spůsobau chleba i wína.[8]) Působením Mystopola a jiných, kteří se hleděli králi zachowati, stalo se wšak konečně, že i w těchto wěcech od zjewného odporu bylo upuštěno.

Snešením sněmowním bylo wyminěno, oč by se duchowenstwo strany pod obojí se stranau pod jednau dohodlo, aby stawům pod obojí ke schwálení bylo předloženo. Z té příčiny král dne 13 Listopadu učinil swolání jich do Prahy ke dni

[8]) Prwní ze spisů těchto nachází se wytištěn w Aktech konsistoře utraquistické (wydání Borowého) na stránkách 264 a 265. Diwným nedopatřením jest wšak prwní (dne 22 Října) w jedno stažen s dopisem králowým, který předcházel. Začáteční slowa dopisu tohoto králowa, chybně podaná, spráwně znějí w rukopise uniwersitní bibliotheky Pražské, jak následují: Sacra Romanorum, Hungariae, Boemiaeque regia Majestas scriptum a Reverendis patribus sacerdotibus Pragensibus Majestati *suae* primum traditum ꝛc.

4 Prosince, a z uložení od něho zároweň administrator Jan 1549
Mystopol rozeslal nařízení k duchowenstwu, aby se k témuž dni na hradě Pražském dalo nalézti, totiž děkanowé wšichni z krajů, pojmauce s sebau každý jednoho aneb druhého faráře ze swých podřízených. Mělo tím docíleno býti swolení wětšího počtu, poněwadž se posawadního jednání účastnili hlawně jen faráři Pražští. W témž úmyslu král dne 26 Listopadu docílené usnešení duchowenstwa, we 12 článcích obsažené, dal také doručiti rektorowi a mistrům university Pražské. Od nich složeno jest dobré zdání, které se bezpochyby s artikuly nesrownáwalo, a doneseno králi dne 2 Prosince; od něho wšak není přijato, nýbrž odkázáni mistři na shromáždění o dwa dni později nastáwající, jehož se s jiným duchowenstwem měli účastniti.

Ustanoweného dne 4 Prosince sjeli se tedy swětští i duchowní w Praze, nazejtří pak potom (5 Pros.) počalo se jednání. K snadnějšímu dosažení swého úmyslu král již we 14. hodinu, to jest nynější sedmau hodinu ranní swolal předně obzwlášť posly městské, a promluwil k nim obecně, oč se mělo jednati, s napomenutím, aby se zachowali dle jeho přání. Potom w hodinu nynější dewátau shromáždili se stawowé i duchowní we swětnici saudné na hradě, kdež učiněno k nim předložení králowské. Připamatowaw w něm snešení předešlého sněmu, pokud se náboženstwí týkalo, oznámil král stawům, co k dosažení shody mezi oběma stranama bylo wykonáno, předložil jim dwanáctero artikulů, ku kterým že duchowenstwo Pražské strany pod obojí swolilo, a přimlauwal jim, aby je schwálili jakožto we wšem s kompaktaty a s posawadním řádem se srownáwající; když by pak tak učinili, slibowal jednati s papežem rowněž o schwálení jich a na základě tom o dosazení arcibiskupa. W čem by snad stawowé měli pochybnosti, odkazowal je na administratora a shromážděné kněžstwo, aby od nich wzali potřebné wyswětlení. Král ku předložení tomu připojil osobní promluwení k stawům jazykem latinským, které sekretář kanceláře králowské Sigmund Held po česku wyložil.

1549 Ke shromáždění dostawili se mezi stawy pod obojí netoliko četní páni a rytíři smýšlení Lutheranského, nýbrž i páni z bratrstwa. Po řeči králowě, když se ze shromáždění wzdálil, stalo se wyzwání ke wšem k straně pod obojí nenáležejícím, aby odešli; což bylo míněno na bratří; oni wšak po několikerém narážení na ně nedbali toho, a nikdo se neodwážil wyzýwati jich zejména; neb tentokrát od Lutheranů byli rádi widíni; tu pak hned počal se jewiti silný odpor proti úmyslům králowým. Stawowé po přečtení artikulů jim předložených přede wším učinili dotaz k administratorowi a druhému kněžstwu, zdali a z jakých důwodů k nim swolili. K tomu administrator Jan Mystopol odpowěděl řečí dlauhau a wšelijak kraucenau, we které twrdil, že po pilném rozjímání o kompaktatech a wšech potomních usnešeních stawů jich se týkajících shledali úplnau srownalost s nimi a proto k nim přistaupili. Nebylo to nikterak správné, nýbrž jisto, že se se strany pod obojí kompaktatům w jistých wěcech jinak rozumělo než se strany druhé, a že odchylky od nich po celý čas až doposud byly zachowáwány. To spůsobilo welké rozhorlení mezi stawy, tak že řeč administratorowa byla reptáním hlasitým přetrhowána a zřejmě mu wyčítáno, žeť sám těm wěcem jindy jinak rozuměl a jich se přídržel než nyní twrdí. Tu chopil se slowa nejwyšší sudí pan Jan z Waldšteina na Točníku a po něm hned pan Ludwík Košátecký jinak Bezdružický z Kolowrat, heitman Nowého města Pražského, a předstawowali stawům, že jest wěc weliká, o kterau se jedná, a žeby nebezpečno bylo uzawírati o ní w tak malém počtu duchowních, kteří k tomu doposud byli swoláni, jakož i stawů samých, že se jich málo sešlo, a k tomu také, že tu není Morawanů, kteří rowněž k straně pod obojí přísluší, jakož i Slezáků a Lužičanů we wíře s nimi jednomyslných. Četné osoby z rytířstwa jim přiswědčowaly, a darmo mluwil proti tomu opět Mystopol, též podkomoří králowský Jiří z Gersdorfa a prokurator Petr Chotek z Wojnína. W tom ozwal se z duchowenstwa Wácslaw děkan Kutnohorský, a proti řeči administratora o swolení wšeho kněžstwa pod obojí k artikulům oznámil, že on a jiní někteří wedlé něho ničeho newědí

o takowém swolení. Toho se chopili stawowé odporní, a nechtěli dále jednati, pokud by kněžstwo wšecko se nesjednotilo. W tom spůsobu se jednání protáhlo až do wečera, až konečně podkomoří Jiří z Gersdorfa nawrhnul, aby napřed kněží sami mezi sebau se snesli a jednání stawů aby do zejtří bylo odloženo. 1549

Ten den drželi tedy předně kněží schůzi w kolleji Karlowě, již prý od desáté hodiny, což by bylo dle hodin nynějších již asi od dwau hodin po půlnoci. W rozjímání dlauhém o artikulích objewil se welký rozdíl w mínění. Někteří z přítomných z krajů uwedli zdání swé w spis, který měl stawům předložen býti. Uwodili w něm, že se jim mnohé z artikulů widí býti jak proti učení apoštolů a písmu swatému tak proti kompaktatům a posawadním řádům w straně pod obojí přijatým, představowali nebezpečenstwí zmatků a různic w lidu, ukazowali k malému počtu přítomných a zwláště k pominutí Morawanů we wěci s nimi společné, a žádali o uwážení toho wšeho. Administrator a konsistoř wšak odepřeli spis ten přijmauti a stawům oznámiti; přemlauwáním pak jich podařilo se odpor tento přemoci, tak že se nestalo usnešení artikulům protiwné. Mystopol wedlé ukřikowání a donucowání odporných také toho důwodu užíwal, žeť mohau potom tak neučiti a newěřiti, jen když nyní k artikulům přiswědčí a wůli králowu tím splní.

Mezitím byli se také stawowé swětští sešli na hradě Pražském we swětnici saudné, ale musili na kněží čekati až do osmnácté hodiny, totiž nynější desáté před polednem; neb tak dlauho se protáhla jejich porada. Konečně když přišli, učinil oznámení Mystopol od nich ode wšech, že se wšichni jak Pražští tak z krajů o schwálení artikulů srownali a k témuž aby stawowé přistaupili žádají. Kázáno jim odstaupiti do tak zwaného zeleného pokoje, i jal se prwní slowa opět pan Jan z Waldšteina. Mluwil pochwalně o dobrých úmyslích králowých, ale opět kladl wáhu na důležitost wěci, a radil, aby se s rozwahau přikročilo k uwažowání artikulů jednoho po druhém po pořádku. Naproti tomu pan Ludwík Košátecký opět s ohledem na Morawany a na malý počet přítomných wůbec radil, aby král

151' požádán byl o odložení wěci do jiného času, a byl w tom od jiných podporowán. Proti tomu podkomoří a prokurator králowský namítali, že Morawanů wěc se netýče, poněwadž účelem jest dosazení arcibiskupa toliko pro králowstwí české. Jim přiswědčowali Pražané a poslowé jiných měst, wyjma Horníky, w jichž jméně Ondřej Dačický z Heslowa, jinak Křiwoláček zwaný, wymlauwal se, že od konšelů zmocněni nejsau k něčemu přiwoliti, než jen slyšeti a zpráwu dáti; sice žeby se do Hory wrátiti nesměli. Swé protestantské smýšlení dal přitom zřejmě na jewo, prawě, že ne papež, ale Kristus sám jest hlawau církwe. Rozhodně wyslowil se potom proti artikulům ještě také starý pán Krištof z Wřesowic a na Kostomlatech. Když se zatím opozdilo, podkomoří a prokurator ještě znowa přimlauwali k uważowání artikulů; ale neshledáwajíce w tom prospěchu, nawrhli konečně stawům, aby se stal dotaz ku králi, co by dále činiti bylo; k čemuž přiswědčeno a jim dwěma swěřeno wěc králi přednésti.

K slyšení odpowědi králowské stawowé i kněžstwo dne následujícího (7 Prosince) sešli se opět časně ráno w hodinu dle nynějšího počtu sedmau. Král wypravil k nim nejwyššího sudí zemského a jednoho ze dwau purkrabí Karlšteinských; představowal jim po nich důležitost wěci, a pilně napomínal, aby na každý spůsob k uważowání artikulů přikročili. Promluwil proti tomu opět dlauhau řečí pan Krištof z Wřesowic; nicméně ku přimlauwání prokuratora a jiných stawowé k uważowání swolili, ač s wyhražením, kdyby se o který článek srownali, w jiných pak se neshodli, že jednání celé platnost míti nemá. Přikročeno tedy k artikuli prwnímu a potom druhému, při nichž nebylo žádného podstatného odporu. Článek třetí wšak týkal se swátosti oltářní a učení, že w každé spůsobě chleba i wína jest celý Kristus. Proti tomu se strhnul odpor tuhý. Páni a rytíři předně samotni se o artikul radili a usnešení swé městům oznámili po panu Janowi z Waldšteina a Petrowi Chotkowi prokuratorowi. Srozuměwše se s nimi, oznámili duchowním, že w artikuli tom shledáwají wěci neslýchané, žeť chtí je nyní teprw učiti w opak, jak je doposud

učili; k nowému takowému učení že stawowé přistaupiti nemíní 1549
a žádají, aby duchowní s nimi při starém zůstali a krále spolu s nimi prosili, aby jich při tom zůstawil. K tomu přiznali se také Pražané ústy primasa Staroměstského Duchka ze Semechowa, a hned také druhá města, ač je byl král k jinému napomínal. Řečníkem jejich byl Jakub Mráček z Nimburka. Administrator Mystopol hájil proti tomu wždy twrzení swé, že se artikul srownáwá s kompaktaty i s posawadní zwyklostí; popudil tím Krištofa z Wřesowic k opětné prudké řeči, we které pán tento zjewně oswědčil swé smýšlení protestantské, zamítaje dokonce kompaktata a žádaje důkazu ze slowa božího. W hádce s ním Mystopol zapletl se w odpory, a spůsobil si tím posměchy mnohých; stawowé pak setrwali při swém wýroku, a když se zatím opět opozdilo, odložili jednání se soboty dne 7 Prosince na pondělí potom příští.

W neděli, která následowala (8 Pros.) bylo welké rozčilení mezi stranama po celé Praze. Stawowé a jich staupenci zle mluwili proti kněžím, winíce je, že náboženstwí swé zradili. Mystopol a jeho staupenci zase na kázáních tupili pány, že se dali w Pikartstwí. Řečmi takowými pobuřowal se lid. Když se w pondělí ráno (9 Pros.) stawowé a duchowní odbírali opět na hrad Pražský, hromadily se welké zástupy za nimi, dychtiwy widěti a slyšeti, co se dále bude díti, tak že bylo se obáwati diwokých wýstupů. We shromáždění ujal se slowa nejprwé administrator, a odůwodňowal opět swé twrzení, že se artikule srownáwají jak s kompaktaty tak s jinými platnými řády strany pod obojí; odwoláwal se přitom i na usnešení sjezdu strany pod obojí za swého předchůdce w administratorstwí, mistra Martina Betlemského, totiž roku 1539, ač usnešení ta práwě i k Lutheranstwí se chýlila; prudce pak přitom mluwil proti stawům, žeby se od Pikartů swáděti dáwali, naráženje osobně na některé přítomné; což welký hněw spůsobilo, tak že od mnohých byl w řeči swé wytrhowán, až pak i umlknouti musil. Proti němu we jménu stawů promluwil podkomoří, setrwáwaje w tom, že kněží od posawadního učení swého odstaupili, a napomínaje, aby se naprawili. K tomu opět primas Staroměstský

1549 Duchek ze Semechowa we jménu wšech tří měst Pražských ohlásil, že oni zůstáwají při posawadním učení o těle a krwi pána Krista, odwoláwaje se přitom na učení mistra Jana Husi i také Luthera a Melanchthona. W tom přihlásil se k řeči Wácslaw děkan Kutnohorský. Byltě on jeden z kněží wenkowských, u nichž byl složen spis proti artikulům podaný administratorowi tři dni předtím, ale od něho nepřijatý. Táhna se k slowům podkomořího napomínajícím kněží, aby se naprawili, prawil: Nuž! naprawme se; sestaupil s pawlače, na které stál administrator s duchowními, dolů mezi stawy, a wolal na druhé swého smýšlení, aby též učinili. Wíc než třidcet jiných následowalo za ním, a znali se wedlé něho, že byli jiného míněni; ale administratorem že se dali přemluwiti a uprositi, nyní když stawowé wyslowili se proti artikuli třetímu, žeť i oni k témuž se znají. Děkan powěděl zřejmě také o řeči Mystopolowě, že nepotřebují kněží potomně wěřiti a učiti dle artikulů, jen když nyní se k nim přiznají. Tím popudili se stawowé ještě wíce proti administratorowi a těm, kteří při něm zůstali, tak že málo chybilo k osobnímu na ně sáhnutí.

Mezitím byl král zprawen o tom, co se dálo, a nemohl se z toho nadíti dobrého konce, pročež poslal k stawům sekretáře Sigmunda Helda se wzkázáním, aby ze swého prostředku po 10 osobách z každého stawu i z duchowenstwa k němu wyslali. Stalo se tak, a přes odpor Mystopolůw byl z duchowenstwa jmenowán k tomu také děkan Kutnohorský s dwěma jeho strany, Matějem děkanem Nimburským a Jakubem děkanem Žateckým. W čele wyslaných pan Jan z Waldšteina dle umluwy s ostatními, dříwe než král sám oznámil swůj úmysl, wznesl naň žádost slowy jak nejwíce slušnými, aby pro welkau důležitost wěci a malý počet přítomných jednání k jinému času odložil. Byl to i úmysl králůw. Oznámilť wyslaným, že maje před sebau brzký odjezd z Prahy, a uwažuje, žeby se jednání o wšech jednotliwých artikulích dlauho protáhlo, k odkladu swoluje a míní až po nawrácení swém stawy znowa k tomu swolati. Napomínal přitom slowy přísnými, aby zatím jak mezi swětskými tak duchowními pokoj zachowán byl, aby jedni

i druzí při posawadním řádu w náboženstwí zůstáwali, a swětští 1549
nad kněžími aby ochrannau ruku drželi. Po oznámení toho shromáždění se pokojně rozešlo.

Král Ferdinand byl do té chwíle plných jedenáct měsíců w Praze, aniž se odtud wzdálil krom jak se zdá na krátké časy pro pobawení se honbau neb jiným spůsobem na wenkowě. Pokud nám z pamětí zachowaných známo, byl kdysi w měsíci Čerwenci několik dní na panstwí *Poděbradském* náležejícím ku koruně, a po nawrácení odtamtud (před 27 Čwcem) opět několik dní we wsi *Čepě* (6—8 Srpna), náležející jak se zdá ku panstwí Pardubickému, tedy synům zemřelého pana Jana z Pernšteina, kteří jak prwé on sám byli u krále we welké přízni.[9])

Hned po skončení sjezdu, o němž tu wyprawowáno, odjel z Prahy k Wídni dne 13 Prosince. Toho dne byl w Benešowě, nepochybně na noc, odtamtud pak jel přes Tábor k Jindřichowu Hradci. Na cestě té ku překwapení swému spatřil w Soběslawi a po okolních wesnicích mnoho *Cikánů*, ač byl toho roku dne 6 Čerwna z Prahy wydal přísné mandaty proti nim, aby w zemích jeho trpíni nebyli; i opětowal nařízení o tom z Jindřichowa Hradce dne 15 Prosince, aby kdežkoli by postiženi byli, hned je od místa k místu, od wesnice k wesnici pryč prowázeli až wen ze země, nikde déle než přes noc zdržeti se jim nedopauštějíce, a měli-li by ručnice neb jinau zbraň, aby jim wzata byla, wšak na zdrawí aby se jim neškodilo. Další cestu konal král přes Slawonice na Morawě a přes Pulkawu w Rakausích (17 Pros.). Dne 22 Prosince, ne-li w některý den dříwe, nacházel se we *Wídni*.

Tehdáž chýlilo se za nedlauho příměří s Turky ku konci, 1550
pročež král měl záležitosti uherské na péči, a již w měsíci Unoru roku 1550 odebral se z Wídně do *Prešpurka*. Nawrátiw se odtud některý den před 4 Březnem, opět z Wídně w Dubnu

[9]) Swědčí o tomto pobytě tři listiny w kopiáři 41 místodržitelského archivu Pražského dané tam od krále dne 6 Srpna.

1550 jel do *Brna*, kdež dne 23 Dubna držel sněm stawů morawských. Po swolení berně od stawů a wyřízení jiných wěcí pokusil se i tu jako w Čechách o náprawu we wěcech náboženstwí. Wyslowiw nelibost swau nad tím, že se za minulých let čím dál tím wíce zmohly sekty w zemi, a že jmenowitě páni a rytíři znající se k učení Lutheranskému na mnoha místech kněží katolické wypudili z far a dosazením Lutheranských na jich místa wíru swau poddanému lidu wnutili, nařízowal, aby k místům takowým kněží strany pod jednau zase nawráceni byli. W tom se wšak proti swému očekáwání potkal s odporem mnohem tužším nežli w Čechách. We jménu stawů ujal se slowa heitman zemský Wácslaw z Ludanic, a oznámil se wzdorem, že se rozkazu takowému žádným spůsobem podrobiti nemínili. Wyjma jen několik pánů a zemanů, kteří se králi protiwiti nechtěli, wšichni hlučně přiswědčowali k řeči heitmana, a když král hněwiwě od toho se odwrátil, ničím nedali se uhroziti, až se téměř chýlilo k odboji. Musil král od úmyslu swého upustiti. Nawrátiw se do Wídně, pobyl tam nezcela dwa měsíce, a již opět musil opustiti země swé za příčinau sněmu říšského w *Augsburce*, jejž císař Karel V položil na den 26 Červwna. Nepochybně nacházel se tam již při zahájení sněmu, jistotně aspoň před 4 Čerwencem. [10])

Na čas wzdálení králowa z Čech byla spráwa země poručena opět arciknížeti Ferdinandowi co místodržícímu. W dosti málo dnech po odjezdě králowě potkala zlá příhoda administratora Jana Mystopola. Wyhořelť farní dům jeho u sw. Mikuláše na Starém městě z rána o třech Králích (dne 6 Ledna 1550), při čemž utrpěl mimo jiné značnau škodu také ztrátau knihowny swé prý welmi nákladné. Z přízně, we které byl u dwora, dostalo se mu brzy pomoci k nahražení škody. Ujalť se ho arcikníže Ferdinand dopisem ku králi dne 17 Ledna, ku kterému král odpowěděl z Prešpurka dne 12 Unora nařízením, aby mu se wzhledem na škodu i na dobré chowání jeho

[10]) Březanůw Žiwot Wilema z Rosenberka 34.

wyplaceno bylo 300 zlatých Rýnských z důchodu králowského. [11]) 1550
K tomu pak ze zwláštního rozkazu králowa wykonaného arciknížetem dne 21 Dubna dána jest Mystopolowi na místo fary Swatomikulášské spráwa kaple a fary Betlemské, wedlé které podržel děkanstwí sw. Apollinařiše na Nowém městě. Dosawadní farář Betlemský, mistr Martin z Klatow, dosazený dle starého práwa universitau, obdržel w náhradu opatstwí Slowanské.

Později hořelo w Praze ještě třikrát toho roku, dne 11 Kwětna, 29 Srpna a 28 Září, pokaždé na Nowém městě, ale není o tom pamětí, w kterých ulicích a s jak welkau škodau. Mezitím počal se wšak také *mor* w Praze, a zmáhal se wždy wíce, až tím arcikníže Ferdinand přinucena se widěl s raddami komory králowské, s raddami nad appellacími, s kancelláří a jiným úřednictwem z hlawního města se odstěhowati. Oznámiw to králi písemně do Augsburka, se swolením jeho odebral se dne 14 Října do *Mosta.* Trwalo pak mření déle potom, tak že w měsíci Listopadu o sw. Martině saudowé dworský a komorní držáni býti nemohli.

Na sněmě říšském w Augsburce, we kterém se posud pokračowalo, jednalo se o dosažení konečného srownání w náboženstwí na místě srownání prozatímného, které se stalo na předešlém sněmě w témž městě. Císař Karel V oddáwal se přitom lepší naději, když mezitím byl zemřel papež Pawel III jemu nepřátelský (10 Listop, 1549), jehož nástupce Julius III jewil úmysly přízniwější, jmenowitě w příčině nawrácení koncilia obecného do Trienta. Wedlé toho bylo potřeba k úplnému obnowení pokoje w říši učiniti konec odboji, w kterém i po wítězstwí císařowě roku 1547 setrwáwali posud někteří nespokojení, mezi nimi zwláště město *Magdeburk.* Z uzawření sněmu říšského přijal na sebe přemožení mocného města tohoto nowý kurfirst saský *Mauritius.* Jakožto knížeti spřátelenému, stojícímu w dědičné jednotě s králowstwím českým, král Ferdinand

[11]) W dopise králowu (w archivě místodržitelském) wýslowně prawí se: Dieweil ime dann . . . grosser schaden beschehen, und er sich sonst, wie wir von Deiner Lieb versteen, wol halten thuet.

1550 dowolil mu k dobýwání Magdeburka užiti pomoci z Čech, tak totiž, aby směl k tomu w Čechách najmauti sobě 400 drábů čili tak zwaných šancknechtů. We jménu krále wydal z té příčiny arcikníže Ferdinand z Teplice, kdež po swém odstěhowání do Mostu též některý čas přebýwal, dne 20 Listopadu mandaty do krajů zwláště pak ku konšelům Pražským a jiných měst, aby w tom radni a pomocni byli auředníku kurfirstowu w Altenburce Jakubowi z Šorndorna do Čech wyslanému. Najatý lid měl se shromážditi w Austí na Labi k popisu čili mustrunku.

K některým wálečným připrawám w Čechách zawdal zatím příčinu také staw wěcí w Uhřích. Tam byly různice mezi poručnictwem mladého knížete sedmihradského Jana Sigmunda Zápolského, matkau totiž jeho a Jiřím *Utěšinowičem* biskupem Waradinským. Biskup, nedůwěřuje dlauhému trwání knížetstwí onoho pod wrchním panstwím Turků, wyhledáwal pro případ potřeby přátelstwí s králem Ferdinandem w ten spůsob, že již předešlého roku 1549 dne 8 Září zawřena byla mezi nimi tajná smlauwa, dle které by časem swým Sedmihradsko s příslušnými částmi Uher bylo Ferdinandowi co králi uherskému postaupeno, začež měl mladému Zápolskému w náhradu dáti knížetstwí Opolské a Ratibořské we Slezsku. Proti tomu se postawila králowna Isabella. Majíc domnění o smlauwě, obžalowala Utěšinowiče u sultana, kterýž následkem toho nařídil bašeti Budinskému a wojwodám walašskému a multanskému wtrhnauti wojensky do Sedmihrad. Hrozilo z toho owšem též nebezpečenstwí částem Uher králi Ferdinandowi náležejícím, pročež potřeba bylo pečowati o dobrau obranu pewných míst na hranici. Dostalo se proto nařízení od krále arciknížeti Ferdinandowi do Mosta o spěšném zaslání děl nacházejících se na hradě Pražském do Prešpurka. Dopisem z Mosta některý den před 8 Listopadem arcikníže Ferdinand uložil to heitmanu hradu Pražského Oldřichowi Dubowskému a králowskému důchodnímu Janowi Špiglowi, kteří byli dotud w Praze zůstali, a od nich rozkaz wykonán jest dne 15 Listopadu wyprawením 40 děl wětších i menších, co se jich ze zbrojnice na hradě

k tomu hodilo. Jiných kusů wíce připrawowalo se pro tu neb 1550
jinau potřebu, která by se naskytla. Utěšinowic wšak mezitím ubránil se jak proti cizím nepřátelům tak proti domácím staupencům králowny Isabelly, a udobřil sultana na čas zapřením smlauwy s králem Ferdinandem.

Za sněmu říšského w Augsburce, kteréhož jednání se mezitím dlauho protahowalo, dály se mnohé saukromé porady při dwoře císaře i krále Ferdinanda o budaucí osazení trůnu císařského pro případ úmrtí císaře Karla V. Dotud předpokládalo se, že nástupcem w císařstwí bude Ferdinand jakožto již zwolený král Římský. Proti tomu ujímal se záměr, aby w císařstwí nastaupil Filipp syn císařůw, kterýž toho času s ohledem k tomu meškal při otci w Augsburce. Poněwadž to nemohlo býti dle mysli Ferdinanda, uwažowalo se, zdali by Filipp po smrti otce neměl zwolen býti aspoň hned za Římského krále s nadějí na císařstwí časem swým. Přání Ferdinandowo bylo, aby po něm jak w zemích dědičných tak také w říši nastaupil prworozený syn jeho *Maximilian.* Nechtělť aspoň k ničemu zawázati se slibem bez přítomnosti Maximiliana, a powolal ho za tau příčinau do Augsburka ze Španěl, kdež on posud byl místodržícím; také pak z té příčiny nařídil i arciknížeti Ferdinandowi, aby bez meškání k němu přijel. Arcikníže strojil se k tomu dne 27 Listopadu, a nepochybně w málo dnech potom byl již w Augsburce, kamž starší bratr jeho Maximilian po delší cestě ze Španěl přijel jen o málo dní později; nacházelť se dne 7 Prosince w Insbruku i aspoň již dne 14 Prosince w Augsburce.

Na čas wzdálení arciknížete Ferdinanda uwázali se we spráwu země wždy ještě se sídlem w Mostě nejwyšší úředníci zemští tam spolu s ním přesídlení s nejwyšším kancléřem Jindřichem z Plawna w čele. Mezi jinými wěcmi připadlo jim tehdáž rownati při wzniklau mezi Starým a Nowým městem Pražským o některé dědiny náležející ke dworům w Malešicích a we Strašnicích, které byl král předešlého roku nawrátil obcím obojího města (20 Prosince). Též došlo jich nařízení od krále z Augsburka dne 13 Ledna r. 1551 o dosazení 1551

1551 nowého heitmana na Nowém městě Pražském na místo Ludwíka Bezdružického z Kolowrat, jenž se byl úřadu wzdal, a jednoho z radd nad appellacími na místo mistra Tomáše z Jawořice, jenž byl nastaupil w úřad purkmistra hor winničných, ač tak, že král sám jmenowal na každé z těchto míst dwě osoby a oni měli dáti dobré zdání o nich, která z dwau by se lépe hodila. Zatím již mření w Praze ubýwalo, pročež král z Augsburka již dne 5 Ledna nařizowal nejwyššímu hofmistru, aby saudy oba o sw. Martině opominuté, dworní a komorní, jistě držel zase na hradě Pražském w obyčejný čas nazejtří sw. Pawla na wíru obrácení (26 Ledna), též pak dne 8 Unora psal úředníkům na saudě zemském, poněwadž rowněž dwa saudy pro mor nemohly býti držány, aby při saudě tehdáž připadajícím jak nejdéle možná pilně wytrwali. Nebyly wšak také již déle příčiny k zůstáwání místodržitelské wlády zemské mimo Prahu, i učinil k tomu král potřebné nařízení, když konečně i sám strojil se k odjezdu z Augsburka, na ten čas ne do Prahy, nýbrž do Wídně. Maje tam před sebau potřebu uradění se o důležité wěci, dopisem z Augsburka dne 18 Unora obeslal dewět z nejpřednějších osob z Čech a z Morawy, aby se dali nalézti u něho we Wídni dne 15 měsíce Března, z Čech jmenowitě nejwyššího kancléře, nejwyššího purkrabí Pražského, králowského podkomoří a purkrabí kraje Hradeckého, kteří wšichni dotud w Mostě úřadowali, srownale s tím pak dne 27 Unora nařídil třem ostatním w Mostě wlády se účastnícím, aby spráwu zemskau dále wedli až do nawrácení se arciknížete Ferdinanda do země, totiž nejwyššímu hofmistrowi Zdislawowi *Berkowi* z Dubé, nejwyššímu písaři Wolfowi z Wřesowic a purkrabí Karlšteinskému Šebestianowi Markwartowi z Hrádku. Mínilo se přitom, aby se do Prahy nawrátili, což hned potom stalo se.

W Augsburce došlo se zatím dorozumění mezi oběma wětwemi domu Habsburského, císařowau a králowau, w ten spůsob, aby zůstalo při nastaupení Ferdinanda na císařstwí po Karlowi V, po Ferdinandowi wšak aby se hledělo zjednati nástupnictwí Filippowi, kterýž až by se stal císařem, měl zjednati

Maximilianowi postawení wedlé sebe co králi Římskému. Určitá 1551
smlauwa w tom směru byla zawřena na ten čas dne 9 Března roku 1551, ač owšem jen tak, že se král Ferdinand zawázal po nastaupení w císařstwí přičiniti se při kurfirstech, aby Filippa zwolili za krále. Hned některý den po této smlauwě král Ferdinand dle úmyslu swého odjel do Wídně, tak že tam byl, neli o některý den dříwe, dne 24 Března a s ním zároweň také Maximilian, co zatím arcikníže Ferdinand nawrátil se konečně do Prahy k swému posawadnímu úřadu co místodržící.

Maximilianowi byla se we Španělích za jeho wládařstwí tamějšího narodila prwní dcera dne 2 Listopadu roku 1549, a když w Listopadu roku 1550 powolán byl od otce do Augsburka, nacházela se manželka jeho królowna Marie opět we stawu těhotném, pročež, neli zároweň z jiných příčin, na tu cestu wydal se samoten. W Augsburcę nejspíš teprw se rozhodlo o jeho wládařstwí, že se mělo skončiti a měl w ně nastaupiti zase Filipp syn císařůw. Wyjednáno mezi nimi, že měli oba stejného času wydati se na cestu do Španěl přes Genui, Filipp aby se uwázal we spráwu země, Maximilian aby odtamtud přiwezl swau manželku. We Wídni došla ho zpráwa, že porodila dne 28 Března syna, jemuž dáno jméno Ferdinand. Přípravy na cestu stály mnoho času, poněwadž mělo jej doprowázeti četné a skwělé komonstwo ku přiwítání králowny. Bylo k tomu wybídnuto mnoho pánů a rytířstwa z Čech i z jiných zemí, mezi nimi také mladý tehdáž pán Wilém z Rosenberka, jenž toho teprw roku nastaupil we wlastní držení dědictwí po předcích swých. U něho sjeli se někteří páni, kteří se měli cesty účastniti, w Krumlowě dne 23 Červwna, a jeli přes Linec, přes Salzburk a přes Insbruk, co zatím Maximilian jen o několik dní dříwe byl wyjel z Wídně, Filipp španělský wšak již dne 25 Kwětna z Augsburka. Dne 2 Července nacházel se Maximilian na cestě swé w Mediolaně, w Genui pak dne 6 Července, neli o některý den dříwe. Tam největší část panstwa a jiného komonstwa zůstala čekajíc, Maximilian a Filip pak odtamtud pospolu plawili se přes moře do Barcelony.

*

1551 W Praze za opětného wládaření arciknížete Ferdinanda wykonán byl zwláštní skutek sprawedliwosti trestní i onoho času neobyčejný. Dwa zemané *Kuneš* a *Troskowec* byli se dopustili nějakých příliš hanebných hříchů s newěstkami. Z rozkazu králowského uděláua jest železná klec a postawena na welkém rynku Staroměstském po wýchodní straně od domu radního, a do ní jsau oba zawřeni nazí krom malých zástěrek a medem pomazáni, aby je mauchy štípaly. Tak trestáni jsau po několik dní ode dne sw. Wíta (15 Čw.) pokaždé 10 hodin, a potom jsau wypowěděni ze země. Jeden z nich prý přitom šprýmowal, prawě, že byl we mnohých welkých staweních, ale nikde newiděl tolik oken w jednom pokoji jako w této kleci.

Za nedlauho potom nastal w Praze a jinde w zemi opět ruch wojenský z příčiny nowých nebezpečenstwí w Uhřích. Již w měsíci Březnu toho roku králowna Isabella spůsobila w Sedmihradsku opět wzbauření proti biskupu Utěšinowiči, a wstaupila w dorozumění s Turky. Utěšinowič pro obranu swau obnowil předešlau smlauwu s králem Ferdinandem o postaupení jemu Sedmihradska, a obdržew na rychlo pomoc od něho z Uher, přinutil králownu podruhé k pokoji ano i k uznání smlauwy a postaupení panstwí Ferdinandowi (27 Čw.), od něhož ustanowen jest za místodržícího. Newyhnutedlným následkem toho byla wšak wálka s Turky, kteří hned udeřili na Utěšinowiče s welkau mocí; naproti čemuž král Ferdinand k upewnění se w panstwí nowě nabytém musil rowněž užiti wšech wojenských sil swých. W Čechách byl k najmutí wojenského lidu k tažení do Uher, jmenowitě 500 jízdných, ustanowen pán Karel z *Žerotína*, wůdce oswědčený za několika let w předešlé wálce s Turky. Dne 14 Srpna oznámil mu arcikníže Ferdinand nařízení od krále, aby se bez meškání dal najíti w *Strážnici* na Morawě, kdež měl předsewzat býti popis čili mustrunk. Následowal pak potom dne 4 Září od krále z Wídně obecný mandat rozeslaný po krajích, kterým se nařizowala weřejná hotowost we spůsobu tom, aby z každého tisíce kop českých postawen byl jeden kůň zbrojný a čtyři pěší anebo místo čtyř pěších druhý kůň; po druhém oznámení aby wzhůru

byli a táhli, kamž by náleželo. Bylo wšak potřeba trwalejších 1551
opatření, poněwadž se wálka wíceletá musila očekáwati. Král z té příčiny dne 16 Října rozeslal obeslání k šesti z nejwyšších úředníků w Čechách a k sedmi z Morawy, aby ku poradě důležité dne 2 Listopadu byli u něho we Wídni nebo kdež by toho času byl dworem swým. Jednalo se o swolání sněmů jednotliwých zemí, a jakým spůsobem by od nich měla žádána býti pomoc we společné potřebě. Dle toho položen stawům morawským sněm w Olomauci ke dni sw. Mikuláše (6 Pros.), k němuž král za kommissaře na swém místě ustanowil nejwyššího purkrabí Pražského Wolfa Krajíře z Krajku a purkrabí Karlšteinského Joachima z Hradce (10 Listop.), zároweň též sněmowé druhých zemí koruny české; sněm pak králowstwí českého ustanowen na den 4 Ledna, ku kterémuž král mínil osobně přijeti do Prahy. Před tím časem ještě ku konci měsíce Listopadu král zajel také do Štyrska, a držel sněm, na kterém se mu dostalo swolení pomoci proti Turkům na tři léta po sobě, jakž podobně také z jiných zemí rakauských.

Toho času nacházel se mladý král *Maximilian* na swé zpátečné cestě ze Španěl. Odjezd jeho odtamtud potkal se s překážkami následkem opětného wypuknutí nepřátelstwí mezi císařem a králem francauzským, pro které bylo potřeba opatření proti možnému útoku na moři při plawbě ze Španěl ke břehům italským. Teprw dne 13 Listopadu připlul šťastně s manželkau a dětmi do Genue, kdež panstwo české a z jiných zemí ku přiwítání shromážděné očekáwalo mnoho neděl s welkými autratami. Odtamtud jel přes Mediolan (2 Pros.) a Mantui (8 Pros.) do Tyrolska, kdež uloženo mu bylo od otce držeti w Botzenu sněm se stawy této země za příčinau pomoci proti Turkům. Maximilian zahájil jej tam dne 18 Prosince, a přiwedl jej během několika potomních dní téhož měsíce ku konci.

Mezitím ubránil se Utěšinowič pomocí obdrženau od krále podruhé proti Turkům, tak že po marném úsilí o opanowání banátu Temešwárského na začátku měsíce Prosince, když nastalo studené počasí, ustaupili k Bělehradu srbskému. Když wšak bylo potřeba přes zimu připrawiti se na wšech stranách

1551 tím pilněji proti nowým silnějším útokům, které se musily očekáwati, w tom spůsoben jest nowý zmatek úkladným zawražděním *Utěšinowiče* (17 Pros.) z nastrojení welitele pomocného wojska králowského, šlechtice španělského Castalda, který proti němu zdwihl domnění, jako by měl zrádné dorozumění s Turky.

W den této wraždy nacházel se král Ferdinand na cestě do Čech w morawských Budějowicích, odkudž jeda přes Německý Brod (19 Pros.) ještě před wánoci dojel do Prahy, a w usta-
1552 nowený den 4 Ledna roku 1552 učinil předložení k *sněmu* shromážděnému. Wedlé stawů českých dostawili se k němu plnomocní poslowé wšech zemí příslušných, totiž z Morawy, Slezska a horní i dolní Lužice, jakž wyjednáno bylo zatím na sněmích jejich wýše zmíněných.

Hlawním předmětem jednání byla w těžkých tehdejších okolnostech pomoc proti Turkům, o kterau král žádal. Wyložiw stawům běh wěcí za předešlých dwau let, kterým se Sedmihradsko s příslušnými částmi Uher dostalo pod jeho panstwí. představowal důležitost toho pro další obhájení wšech druhých zemí, a ukazowal přitom na nedostatečný spůsob powolowání wojsk do pole za předešlého času, když se stáwalo pokaždé jen na jeden rok a skutečné wytažení do pole opozdíwalo se, tak že obyčejně nepřítel již wýboje swého dosáhl, dříw než obrana byla pohotowě. Z těch příčin žádal tentokrát o swolení pomoci peněžité na sebrání wojska na tři léta po sobě we dwau lhůtách pololetních ze statků a důchodů swobodných z každého tisíce kop po 15 kopách, od poddaných po dwau, k tomu pak také o swolení posudného na čtyry léta, z každého sudu piwa po dwau groších bílých, kdežto předešlé posudné bylo jen po jednom groši. — Jinak wztahowalo se předložení králowské také na smlauwu s poručnictwem Jana Sigmunda Zápolského, pokud týkala se postaupení jemu knížetstwí Opolského a Ratibořského we Slezsku. Žádalť král swolení k tomu od stawů českých dle stáwajícího práwa. Také pak wznešena na stawy stížnost duchowních we příčině pozůstalostí po nich, na které bylo od pánů podacího často libo-

wolně saháno. Bylyť se předešlého roku obě konsistoře, strany 1552
pod jednau s pod obojí obrátili w té příčině na krále, a odkázal je odpowědí k tomu danau dne 16 Kwětna (1551) na příjezd swůj do Prahy a na sněm, který by o tom byl tázán.

Stawowé prokázali se k žádosti králowě w příčině pomoci proti Turkům byť ne doslowně, skoro celkem powolnými. Swolilit jak w Čechách tak we druhých zemích místo patnácti kop s tisíce k odwedení kop dwanácti, ale netoliko ze statků swobodných wšech tří stawů, nýbrž w rowné míře také z poddaných, ač ne na tři léta, nýbrž jen na rok, rowněž pak k posudnému po dwau groších bílých, ne wšak na čtyry léta, než jen na dwě. K postaupení knížetstwí Opolského a Ratibořského mladému Zápolskému dali swolení swé s wyhražením záwislosti manské bez wšeliké stížnosti. Stížnosti kněží na pány podací zawdaly příčinu ke mnohým hněwům; nicméně snešení sněmowní stalo se dle náwrhu králowa tak, aby kněží měli práwo k pořizowání o jmění swém; když by wšak který zemřel bez poslední wůle, aby pozůstalost byla rozdělena na tři díly, jeden aby připadl na oprawu kostela, druhý pánu podacímu, třetí příbuzným, a pakli by žádných neměl, k špitálu neb jinak chudým dle uznání pána podacího. O spůsobu spisowání platných posledních wůlí od kněží pozůstaweno ustanowení králi, i učinil takowé w krátce po skončení sněmu s wyhražením, že měli práwo k poslední wůli jen kněží řádní biskupem swěcení, kteří by poslušenstwí k administratoru w řádech kostelních zachowáwali (23 Ledna).

Sněm se byl skončil dne 13 Ledna. Mezi jednáním na něm bylo mnoho saukromých rozpraw mezi panstwem týkajících se osob stawu panského a rytířského, které se z pokuty pro účastenstwí w bauři roku 1547 posud nacházely na záwazcích, že nesměli wycházeti z dworů swých. Byli pobádáni zwláště nejwyšší úředníci zemští, aby učinili přímluwy za ně u krále, by wězení toho zbaweni byli. K tomu také páni z bratrské jednoty týmž spůsobem pokaušeli se o zjednání swobody wězňům pro wíru jejich trpícím, jakož na předním místě Janowi Augustowi a bratru Jakubowi zawřeným na Křiwoklátě.

1552 Bylo w jednom i druhém směru dost mnoho dobré wůle, ale málo odhodlanosti pro strach upadnutí w nemilost u krále. Konečně předce stalo se umluwení, aby páni z Čech a z druhých zemí ustanowení od stawů za posly ku králi k odewzdání jemu snešení sněmowního, s biskupem Olomauckým w čele, učinili zároweň přímluwu za propuštění wězňů jednoho i druhého spůsobu bez rozdílu osob wznešených i nižšího stawu. Král slibil odpowěď dáti dne následujícího, až by se prwé o přijetí artikulů sněmowních rozhodl. Když wšak poslowé podruhé se dostawili pro odpowěď, král zůstawil wěc na dalším odkladě do lepšího uwážení.

Již dne 22 Ledna mínil odjeti z Prahy, což pro některé nahodilé příčiny jen o tři dni se opozdilo. Staw záležitostí uherských byl příčinau, pro kterau opět spěchal do Wídně. Wyjew z Prahy dne 25 Ledna wzal toho dne nocleh u pana Adama ze Šternberka, nejwyššího sudí dworského, nepochybně w Benešowě. Dne 26 Ledna byl w Táboře, nazejtří potom (27 Led.) w Jindřichowě Hradci a neli dříwe dne 2 Unora we *Wídni.* Již dne 8 Unora obsílal tam k sobě několik přednějších osob z Čech i z jiných zemí na poradu z příčiny walného tažení do Uher, které zamýšlel, s čehož potom sešlo, když se příliš prodlužowal sněm uherský w Prešpurce zatím swolaný, k němuž se král odebral. Bylť w *Prešpurce* dne 29 Unora, a jak se zdá při něm také arcikníže Ferdinand. Na jeho místě byla tehdáž spráwa zemská w Praze poručena pěti osobám z předních úředníků zemských s nejwyšším kancléřem knížetem Jindřichem z *Plawna* w čele. Když wšak král měl nejwíce na píli w Uhřích, zdwihly se zatím nowé nesnáze w říši německé, které wymáhaly přičinění jeho w jiných stranách.

Srownání we wíře, o které se zasazowal císař Karel V posledně na sněmě říšském w Augsburce, mělo dle jeho mínění docíleno býti pomocí obecného koncilia, které konečně zase dle jeho přání papež Julius III přeložil z Bononie zpět do *Trienta* (1 Pros 1550). Mělo míti prwní sezení swé dne 1 Kwětna roku 1551, které wšak potom odloženo jest k 1 Září

ještě pak zase k 11 Říjnu téhož roku. Císař Karel, aby mohl 1552
z blízka sledowati jednání jeho, odebral se již na začátku Listopadu potom z Augsburka, kdež dosud zůstáwal, do *Innsbruka* w Tyrolu. Zatím se dostawili četní biskupowé, a zwláště tři duchowní kurfirstowé němečtí wedlé legata papežského w Trientě, taktéž poslowé knížat katolických, i při začátku roku 1552 také některých protestantských. Naděje w prospěch z toho jsau wšak nenadále zmařeny zrádným zachowáním se předního tehdáž z knížat protestantských, který byl dotud spojencem císařowým, *Mauritia* kurfirsta saského. Od něho byl z uložení od říše přemožen odboj mocného protestantského města *Magdeburka* přinucením jeho ke wzdání dne 7 Listopadu roku 1551. Ale již prwé, dne 5 Října téhož roku, byl Mauritius w dorozumění s několika jinými knížaty protestantskými wešel w tajnau smlauwu s králem francauzským Jindřichem II proti císaři, a s týmž wojskem, kterým dobýwal Magdeburka, strojil se ke zdwižení wálky, jejímž cílem bylo zmaření wšech tehdejších záměrů císařowých.

Král Ferdinand dříwe než císař sám domněl se nepřátelských těchto úkladů, a chopil se prostředků k odwrácení škody z nich pro sebe. Učinilť přede wším opatření k obraně hranic českých proti možným útokům na ně z říše německé. Již dne 22 Unora z Wídně, dříw než byl odjel do Prešpurka, wydal jmenowitě nařízení k 21 osobám stawů panského a rytířského, kteří byli roku 1547 z pokuty musili statky swé dotud swobodné přijmauti co léna od koruny, aby s počtem lidu jízdného, kolik kdo powinen byl stawěti, pohotowě byli, a jakž by jim kázáno bylo, do pole se wyprawili, kdež by se ukázala potřeba. Wedlé toho dal se wšak zároweň we wyjednáwání s Mauritiem, aby jej jak možná od předsewzetí jeho odwrátil. Wyprawil k němu w poselstwí kancléře českeho Jindřicha z Plawna, kteryž dostih jej w Lipsku dne 16 Března smluwil s ním sjezd w Linci s králem Ferdinandem, na kterém by se pokusili o přátelské srownání. Mauritius, stawě se wždy ještě, jako by wálečných úmyslů neměl, slíbil dostawiti se k tomu dne 4 Dubna. Zatím wšak hned ty dni potom předsewzal se

1552 swými spojenci polní tažení do jižních Němec, na kterém nepotkal se skoro nikde se žádným odporem. Práwě řečeného dne 4 Dubna opanowal Augsburk, a táhl odtamtud ke městu Füssen, we směru ke hranicům tyrolským. Teprw potom přišlo k nowé umluwě o osobní sejití w *Linci* dne 18 Dubna, i dostawil se tam Mauritius k tomu dni, když zatím král byl tamže přijel z Wídně. Stalo se jisté předběžné dorozumění, ku kterému wšak wáhal se swoliti císař Karel; pročež odloženo jednání k jinému sjezdu w Passowě, a do té doby měl Mauritius od spojenců swých zjednati příměří; ti wšak neswolili než aby bylo teprw ode dne 26 Kwětna. Do té doby trwal tudy wždy strach před nepřátelskými wpády do Čech a potřeba opatření proti tomu. Jewilo se i nějaké wření w lidu w Praze následkem nowin, které přicházely o událostech w říši. Král byl z té příčiny již dne 7 Dubna z Wídně napomenul heitmany měst Pražských ku pozoru na to;[12]) a bylo to nepochybně příčinau, pro kterau také zase hrad Pražský byl silně osazen lidem wálečným.[13]) Tím wíce bylo potřeba branného lidu na hranicích, když po řečeném sjezdu w Linci spojenci Mauritiowi pokračowali we wálčení s katolickými stawy w říši, a zwláště Albrecht markrabí brandenburský Kulmbašský, pohubiw země biskupů Würzburského a Bamberského na Mohanu, počal i nepřátelstwí s městem říšským Normberkem, odtamtud pak konečně i obehnal *Cheb*.

Král Ferdinand zůstáwal do té doby w Linci, kdež dočkal se syna swého *Maximiliana* po nawrácení jeho ze Španěl. Bylť Maximilian po odbytí sněmu tyrolského w Botzenu asi w prwních dnech roku 1552 odtamtud odjel do Innsbruka, kamž prwé byl manželku swau Marii wyprawil napřed dne 20 Prosince.

[12]) W dopise toho dne, jenž se nachází w místodržitelském archivu w Praze w kopiáři 49 fol. 247, ukládá jim, aby „o to se wší pilností zření swé podtají měli, jestližeby se co proti císaři, Jeho Milosti pánu a bratru našemu nejmilejšímu, aneb nám mezi lidem buď řečí neb jakým praktikowáním a nowinami wtrušowalo, to přetrhowali a lid od toho wedli“.

[13]) Wiz Sněmy české II 646.

W Innsbruku, kdež toho času přebýwal císař Karel, pobyl 1552
u něho do 21 Ledna, toho dne pak odjel do blízkého města Hallu. Tam bylo tehdáž ubytowáno sedm sester jeho, Magdalena, Kateřina, záhy owdowělá po Františkowi wéwodowi Mantuanském, Eleonora, Markéta, Barbora, Helena a Johanna. Úmysl jeho byl nawštíwiti s manželkau swau také nejstarší sestru Annu prowdanau za Albrechta wéwodu baworského, a jak se zdá, wykonal jej; neb dne 8 Března nacházíme jej w Augsburce, což asi s cestau do Bawor sauwiselo; z Bawor pak konečně jel na lodi po Dunaji k Linci. Zdá se, že byl tam již za času sjezdu s Mauritiem, kterýž přál sobě, aby se účastnil také budaucího jednání w Passowě. Na ten čas odebral se wšak dále k Wídni, kamž se swau manželkau a dětmi dojel konečně dne 7 Kwětna. Zdá se, že tam do té doby místo otcowo, zwláště se wzhledem k záležitostem uherským zastáwal arcikníže Ferdinand, kterýž nyní teprw nawrátil se zase do Čech, co zatím král Ferdinand sám z Lince zajel k císaři do *Innsbruka* k dalšímu prostředkowání mezi ním a knížaty protestantskými. [14])

Útok Albrechta brandenburského na Cheb ukazowal ku potřebě tím wětší pilnosti w opatření západních hranic země české proti wpádům nepřátelským. Bylo za tau příčinau obráceno do Čech něco wálečného lidu, který prwé ustanowen byl do Uher proti Turkům. Čítalo se na 2000 lidu jízdného, nad nimiž co heitman uwodí se zejména pan Jan z Weitmile, Petr Muchek z Bukowa a Wolf z Reizenšteina. K tomu arcikníže Ferdinand brzy po nawrácení swém do země nařídil také weřejnau hotowost, a zřídil kommissaře w kraji Plzenském (23 Kw.) i bezpochyby též w jiných krajích pomezních z pánů, kteří měli

[14]) Že arcikníže Ferdinand do té doby nebyl w Čechách, o tom swědčí listina saukromého obsahu w kopiáři archivu místodržitelského w Praze XLIX fol. 256, daná w Linci dne 3 Kwětna, we které král Ferdinand prawí: „poněwadž nejjasnější kníže Ferdinand Jeho Láska, syn náš nejmilejší, pro pilné nynější nastalé potřeby dříwe w králowstwí českém býti nemohl, ale wšak nyní w krátce se zase do téhož králowstwí nawrátí“ ꝯc. Dle jiné listiny tamže nacházel se král w Innsbruku aspoň již dne 14 Kwětna.

1552 sídla blíž hranic. Měliť pilně přezwídati, odkud by nějaký wpád hrozil, dát zasekáwati lesy a činiti jiná potřebná opatření pomocí obywatelstwa z bližších krajin, když by pak potřeba nastala, swolati hotowost do pole a oznámiti o tom arciknížeti do Prahy, kterýž slibowal osobně přitáhnauti s najatým lidem válečným ku pomoci. W kraji Plzenském byli k tomu jmenowáni pan Petr ze Šwamberka na Ronšperce, Sezima z Wrtby na Jindřichowicích a Hendrych ze Šwamberka na Přimdě. Proti nadání však knížata protestantští zrowna toho času wedením kurfirsta Mauritia učinili s hlawní swau mocí útok na slabé wojsko, které měl císař Karel k obraně swé na hranici Tyrolska. Lehce zmocnili se průsmyku Ehrenberského (18 Kw.), a táhli na Innsbruk. Překwapen tím, císař Karel i s králem Ferdinandem dali se času nočního odtamtud na útěk (19 Kw.) přes hory korutanské do *Běluka*, a Mauritius Innsbruk obsadil beze wšeho odporu (23 Kw.). Bylo to však jen tři dni přede dnem 26 Kwětna, kterým se mělo počíti umluwené příměří, za kteréhož přese wšecko to přišlo ke sjezdu w *Passowě*, na kterém měl se státi pokus o ujednání stálého míru. Král Ferdinand i Mauritius odebrali se tam a wedlé nich wšichni druzí kurfirstowé i wíce jiných knížat jedné i druhé strany, i počalo se tedy wyjednáwání dne 1 Čerwna.

Poněwadž nicméně i potom protestantští knížata wojenskau moc swau podrželi w poli, nemohlo se i w Čechách ustáti w přípravách k obraně. Jakož byla prwé wyhlášena weřejná hotowost, wydal arcikníže Ferdinand do wšech krajů, a zwláště heitmanům na panstwích komory králowské, nařízení dne 24 Čerwna, aby z lidí poddaných každého pátého člowěka, zbrojí opatřeného, wyprawili do pole. Hlawní sebrání mělo se státi ku Praze, dále pak k Plzni a k Teplé, kam by komu bylo ukázáno. Poněwadž městům králowským roku 1547 z pokuty pobrány byly wšecky zbraně, jest jim za příčinau wýprawy této aspoň částečně a do času zase nawrácena. Jest o tom aspoň pamět zachowána o městě Nimburce, kterému uloženo bylo postawiti sto pěších. Měl jim na ten počet wydati zabawenau zbraň heitman Brandýský pod wýminkau nawrácení

jí neb nahražení od obce časem swým.[15]) Take wšak 2000 drábů 1552
čili šancknechtů najatých za žold bylo sebráno k Plzni, kdež ustanowen popis jich čili mustrunk na den 10 Čerwence, potom wšak na několik dní odložen. Byli rozděleni pod čtyrmi heitmany, každým nad 500. Nad lidem jízdným byl postawen Karel z Žerotína, jak widěti, powolaný zpět z Uher. Na hradě Pražském byl posádkou jeden praporec knechtů čili drábů pod heitmanem Krištofem Durynkem.

Na sjezdě Passowském byl hlawní požadawek knížat protestantských, pokud se náboženstwí týkalo, aby pominutím koncilia jednáno bylo o srownání we wíře buď na sněmě říšském, buď jiným spůsobem, kdyby se pak srownání nepodařilo, aby byli zachowáni při swobodě wíry dle konfessi Augsburské a tím spůsobem aby byl mír mezi nimi a stawy katolickými. Když se císař Karel zpěčowal k tomu swoliti a hrozilo z toho opětné wypuknutí wálky, král Ferdinand dne 6 Čerwence odjel z Passowa do Bělaka k osobnímu jednání s císařem, a zároweň Mauritius ku knížatům protestantským ležícím w poli u Mergentheima, aby je pohnul ku prodlaužení příměří. Nenalezl powolnosti k tomu u nich, a také sám jí neměl, nýbrž w čele jejich přikročil k obležení Frankfurta (17 Čwce). Tu se wšak zatím předce podařilo Ferdinandowi pohnauti císaře k swolení s wyhražením toliko, aby konečné rozhodnutí zůstaweno bylo říšskému sněmu, který měl držán býti w Augsburce, a na základě tom zawřena smlauwa Passowská (16 Čwce) w ten spůsob, že se stawowé katoličtí zawázali na sněmě tom w splnění hlawní oné žádosti protestantů státi s nimi za jedno.

Potřeba hájení západních hranic země české tím na ten čas pominula; ale zatím již u wětší míře než předtím wzrostlo nebezpečenstwí od Turků, kteříž hned z jara toho roku wojenské síly wětší než předtím obrátili do Uher. S jedné strany baše Budinský, dobyw Wespryma (1 Čw.) w západní části země, jal se w hořejších Uhřích we stolicích Nowohradské a Hontské

[15]) Nařízení o tom, dané heitmanu od arciknížete Ferdinanda, nachází se w archivě místodržitelském w kopiáři XLVI fol. 259.

1552 šířiti hranice panstwí Tureckého dobytím četných míst se směrem k Morawě; s druhé strany weliký wezír Achmet baša, podporowán od wojwod multanského a walašského, pokaušel se o opanowání Sedmihradska, a dobyl Temešwára (24 Čwce). Jak medle přišla do Čech zpráwa o zawření smlauwy Passowské, arcikníže Ferdinand wojenský lid w Čechách najatý spěchal obrátiti do Uher k sesílení wojska tam s Turky bojujícího. Již dne 21 Července dal nařízení *Karlowi z Žerotína*, aby se s 900 jezdci u Plzně ležícími wyprawil na pochod do Uher a předně do Prešpurka. Dříwe wšak než mohly dostatečné pomoci přibyti, wojsko w hořejších Uhřích dotud stojící pod wůdcem Erazimem Teuflem utrpělo od bašete Budinského krwawau porážku w bitwě u *Dregela* čili u Lewice, we které wůdce sám upadl w zajetí (9 Srp.). Jest zmínka o wozkowi Pražském Mikulášowi Plumlowi, který k wojsku do Uher wína a jiné rozličné potřeby wozil a při porážce této u Dregela k welké škodě přišel;[16]) z čehož sauditi jest, že se i něco wojínů českých bitwy této účastnilo. Krále Ferdinanda došla zpráwa o nešťastné bitwě na cestě z Passowa, odkud odjel dne 11 Srpna, nazejtří potom (12 Srp.), w městečku Mauthausen při Dunaji pod Lincem, a we Wídni očekáwaly jej dopisy od stawů morawských obáwajících se nebezpečenstwí pro swau zemi. Bez meškání pečowal o sehnání potřebných posil do Uher z jiných zemí, aby další pokroky Turků zastawil, a byl k tomu cíli již napřed zjednal sobě také cizí pomoc smluwau hned po skončení sjezdu Passowského zawřenau s kurfirstem Mauritiem, kterýž swolil ku přestaupení wojska swého dotud proti císaři stojícího do služeb Ferdinandowých a zawázal se w čele jeho sám také táhnauti do Uher. Z Čech nepřestal arcikníže Ferdinand i dále najímati lid do pole. Dne 25 Srpna jsau od něho zjednáni dwa heitmani, Jiřík Hawíř a Karel

[16]) W listině z roku 1556 w místodržitelském archivě w kopiáři LX fol. 45. Podobně píše král arciknížeti Ferdinandowi dne 5 a dne 8 Září 1552 o dwau formanech z Prahy, Mikulášowi Hruškowi a Jiříkowi Malém, kteří wzali škodu na cestě, „když potřeby k wálce náležité z Wídně do sedmihradské země wezli". W kopiáři XLIX fol. 280 tamže.

Třebický, každý nad 500 šancknechty, jak se zdá w Praze 1552
sebranými, kteří měli dne 2 Září míti popis w Čáslawi a odtamtud dále táhnauti.

Některau chwíli měl král Ferdinand w úmyslu, osobně odebrati se k wojsku aneb postawiti w čelo jeho syna swého krále Maximiliana; ale při welké přesile Turků uwážil zlé následky, kdyby měl w boji s nimi podlehnauti, král pak Maximilian upadl práwě toho času w těžkau nemoc. Protož odhodlal se král wrchní welitelstwí swěřiti kurfirstowi Mauritiowi, kterýž w měsíci Září přitáhl s wojskem swým do Uher a položil se u Rába. Mezitím byli se turečtí wůdci oba Ali baše Budinský a weliký wezír spojili, a dobywše Solnoka na řece Tise (2 Září), jali se obléhati Jager. Wojsko jejich čítalo 80.000 mužů, proti kterémuž počtu kurfirst Mauritius neodwážil se táhnauti ku předu. Nicméně postawení jeho u Rába nutilo Turky část wojska obrátiti proti němu a tím oslabiti hlawní moc swau; Jager pak obhájil se hrdinským wedením magnata uherského Štěpána Dobó. Po odražení wšech mocných útoků, když nastáwalo zimní počasí, Turci odtáhli od města dne 18 Října, a následkem toho také Maximilian s wojskem swým bez boje odtáhl z Uher; též pak Karel z Žerotína s wojskem českým wrátil se k domowu.

Na tu chwíli bylo nebezpečenstwí od Turků opět staweno; ale nebylo se jiného nadíti, nežli že útok na Sedmihradsko a w jiné strany bude se příštího roku opětowati, snad s wětší mocí než předešle; pročež potřeba bylo w čas se opět opatřiti. Král Ferdinand z té příčiny již w měsíci Listopadu odebral se z Wídně do *Hradce štyrského*, kdež swolán byl sněm zemí wnitrorakauských, ku kterému i stawowé uherští wyprawili posly swé. Za swého pobytu tamějšího položil pak také sněm stawům českým ke dni 23 Ledna roku 1553, ku kterému mínil osobně přijeti do Prahy; ale když se jednání w Hradci protáhlo, odložil sněm nejprwé do 20 Unora (10 Leden 1553); potom pak maje jiné překážky, pro které osobně přijeti nemohl, ustanowil arcikníže Ferdinanda k zahájení sněmu na swém místě (8 Un.); omlauwal přitom staršího syna Maxi-

1553 miliana, že jeho k tomu newyprawil, nemocí předešlau, která dotud pozůstawowala zlé následky.

Sněm počal se w ustanowený den předložením králowským, we kterém dána byla obšírná zpráwa o nesnázích předešlého roku jak w říši německé tak w Uhřích, a pro nebezpečenstwí, kterého se od Turků bylo obáwati w roce počínajícím, kladena žádost o swolení berně na potřeby wálečné w též wýšce, we které swolena byla od stawů předešlého roku, totiž po 12 kopách z tisíce kop jak ze statků swobodných tak poddaných. Stawowé swolili pod wýminkau, jestliže také stawowé druhých zemí koruny české swolení učiní w též wýšce. Berně měla odwedena býti we dwau lhůtách platebních, při čemž wšak stawowé z wlastního podnětu usnesli se také o weřejnau hotowost, kdyby jí bylo potřeba proti tomu neb onomu nepříteli, s wyminěním, že w případě takowém s druhé polowice berně mělo sejíti. Předložení králowské mimo to neobsahowalo žádné jiné žádosti než o swolení stawů k zapsání knížetstwí Zahanského we Slezsku Jiřímu Fridrichowi markrabí brandenburskému w dluhu do jistého času. I k tomu stawowé bez těžkosti swolili. Wedlé toho jednali wšak také o jiných wěcech, dílem potřeb země, dílem žádostí jednotliwých stawů neb saukromých osob se týkajících. Obnowili přitom žádost na předešlém sněmě jen nesměle učiněnau, aby král osoby stawu panského, rytířského i městského, které od roku 1547 doposud na záwazcích a u wězení byly, z toho propustil. Wložena totiž do snešení zemského žádost k arciknížeti Ferdinandowi, aby se za to u krále přimluwil. Dále ku prospěchu Pražanů žádali, aby jim nawráceno bylo práwo kupowání swobodných statků zemských a kladení do desk, jak ho od starodáwna užíwali, též pak aby král Pražany a jiná města králowská se zřením k tomu, že byli weřejnau hotowostí tauž měrau jako druzí dwa stawowé powinni, náležitau k tomu zbraní opatřil, ježto jim zásoby zbraně roku 1547 w pokutu byly pobrány. Stawowé pod obojí kladli také žádost, aby směli jak za předešlých let woliti po dwau osobách ze stawu panského, rytířského a z Pražanů, které by ku konsistoři jich byly přidány, aby bez rady jejich administrator nic nowého nebral předse.

Nezachowala se žádná paměť o tom, jaké odpowědi se 1535
dostalo stawům na tyto žádosti; splněny wšak na ten čas nebyly. Přišly i zrowna brzy potom některé nowé těžkosti na bratří české. Zajatému biskupu jejich Janowi *Augustowi* na Křiwoklátě a towaryši jeho Jakubowi Bílkowi bylo od heitmana tamějšího po některém čase poněkud polehčeno w jejich wězení, a dne 7 Října roku 1552 sám arcikníže Ferdinand, pohnut bezpochyby nějakými přímluwami, nařídil opatřiti je pohodlnějšími ložemi a potřebným swětlem i poskytnauti jim starého a nowého zákona ke čtení.[17] Ale wkrátce potom prozradilo se, že již od delšího času předtím, od počátku roku 1550, měli prostředkem jednoho ze strážných tajné spojení s bratřími, jímž dodáwalo se jim peněz k nadlepšení a prostředkowalo se dopisowání mezi nimi a předstawenými jednoty. Strážný, zwěděw o tom, zachránil se útěkem, toliko neopatrný pomocník, kterého si předtím byl zjednal na čas nahodilého wzdálení swého, byl uwězen (1553 10 Un.); hned wšak potom prohledány jsau skrýše w žalářích od sebe oddělených, Jana Augusty i bratra Jakuba, a pobrány dopisy a knihy i peníze u nich nalezené, oba pak potom dne 11 Kwětna wezeni jsau do Prahy a zawřeni w Bílé wěži, i wyslýcháni, poněwadž wzniklo podezření nějakého nowého spiknutí mezi bratřími. Nepřišlo k nowému zmučení jich, kterého se obáwali, ale žaláře jejich na Křiwoklátě, do kterých jsau zpátky odwezeni, byly od té doby zase na delší čas tužší než dotud.

Král Ferdinand mezitím prodlel we Hradci štyrském déle než čtyry měsíce až do polowice měsíce Dubna a potom plný měsíc (od 18 Dubna do 19 Kwětna) w *Šoproni* w Uhřích, maje wždy hlawně prostředky k obraně králowstwí uherského proti Turkům na péči. Na štěstí obáwání wětšího útoku Turků na Sedmihradsko a na Uhry toho roku se nesplnilo. Sultanowi Solimanowi překáželo w tom jednak wypuknutí wálky s Peršany,

[17]) Nařízení to nachází se w kopiáři archivu místodržitelského XLVI fol. 276 a sluší porownati je s wyprawowáním w „Žiwotě Jana Augusty" na str. 48.

1558 jednak domácí nesnáze. Již w měsíci Březnu za swého meškání w Hradci král užil toho k jednání nejprwé s bašetem Budinským, potom pak po poslu do Konstantinopole o mír, a dosáhl na ten čas aspoň příměří na šest měsíců do zimy toho roku. Naproti tomu strhly se opět nowé bouře w říši německé spůsobením bojowného *Albrechta* markrabí *brandenbursko*-Kulmbašského, kterýž odepřew přistaupení k smlauwě Passowské wedlé jiných knížat protestantských, jal se znowa wálčiti s knížaty katolickými a strašliwě hubiti jejich země jak w jižním tak potom také w sewerním Německu. Král Ferdinand k hájení práwa wešel we spolek s některými knížaty, mezi nimiž přední byl nedáwný nepřítel Mauritius kurfirst saský. Jemu wyprawil na pomoc něco wojska z Čech wedením nejwyššího kancléře *Jindřicha z Plawna*, kterýž spojil se s ním w ležení u Osterrode w zemi wéwody Brunšwického. Odtud táhnauce dále swedli dne 9 Čerwence bitwu u *Sievershausen* we krajině Hildesheimské. Spojené wojsko dobylo nad Albrechtem brandenburským skwělého wítězstwí; ale kurfirst Mauritius byl přitom nebezpečně postřelen, a zemřel třetí den potom (11 Čerwence). Markrabí Albrechtowi podařilo se nyní předce zase sebrati dosti žoldnéřů do pole, a k tomu prostřednictwím některých knížat dosáhl zawření míru s mladším bratrem Mauritiowým Augustem, jenž byl nástupcem jeho w kurfirststwí (11 Září). Následkem toho Jindřich z Plawna musil ustaupiti s wojskem českým do Voigtlandu, odkudž útočil na wlastní panstwí Albrechtowa při samých hranicích českých. Dne 28 Září dobyl proti němu Hofa. Zatím byl Albrecht poražen podruhé od Jindřicha wéwody Brunšwického (12 Září), a přinucen opustiti posawadní dějiště wálky a přestati na hájení swého panstwí Kulmbašského. Podařilo se mu dobyti Hofa zase; ale brzy přitáhl Jindřich Brunšwický za ním spojencům jiným ku pomoci, a zwítězil nad ním w opětné bitwě u Lichtenfelsa (7 Listp.) na řece Mohanu. Tu již Jindřich Plawenský obehnal jediná jeho sídla Kulmbach a Plassenburk, kdež se při samých hranicích českých wálčilo až do měsíce Prosince.

Král Ferdinand mezitím od nawrácení swého ze Štyrska 1553
a z Uher zůstáwal stále we *Wídni*, a některý čas w prwní polowici měsíce Června powolal tam k sobě také arcikníže Ferdinanda za některau příčinau. Na čas jeho wzdálení poručil zastáwání jeho nejwyššímu purkrabí, nejwyššímu sudí, nejwyššímu písaři zemskému a králowskému podkomoří, tak aby na ten čas z Prahy se newzdalowali. Arciknížeti Ferdinandowi bylo také uloženo na místě králowě držeti sněm morawský w Brně rowněž w měsíci Červnu. Dne 25 toho měsíce nacházel se zase zpět w Praze. Starší bratr jeho, král Maximilian, měl toho času doprowázeti sestru swau Kateřinu owdowělau kněžnu Mantuanskau do Krakowa k swatbě její druhé s králem polským Sigmundem II, kteráž se wšak potom opozdila nejprw z nahodilých příčin, potom také pro onemocnění ženicha jejího. Přišlo k tomu teprw ku konci měsíce Července již po wypuknutí wálky s Albrechtem brandenburským. Newěstu a krále Maximiliana doprowázelo četné panstwo české a morawské na cestě přes Olomauc. Při samém sklonku toho roku byl držán ještě zase jeden sněm morawský w *Brně*, jejž král Ferdinand dne 29 Listopadu swolal ke dni 14 Prosince. Odebral pak se osobně k němu, a za příčinau tau dlel w Brně bezmála až do wánoc. Ku konci roku nacházel se zase we Wídni.

Arciknížeti Ferdinandowi co místodržícímu w Čechách wzniklo toho času něco zaneprázdnění ze stawu wěcí náboženských, we kterém wždy nebylo možná docíliti pewného řádu. Ze spůsobu, kterým se skončil sjezd strany pod obojí w Praze roku 1549 a hned potom jednání na sněmě morawském w Brně roku 1550, patrně osmělili se wyznawači učení protestantských i bratří čeští zase ke zjewnějšímu přidržení se swých odchylek od náboženstwí strany pod jednau i pod obojí. Sbory bratrské dle mandatů z roku 1547 pozawírané jsau we mnohých místech zase otwírány a konána w nich i w jiných místech kázání a jiné pobožnosti od kněží dotud se skrýwawších; na fary strany pod obojí i také pod jednau dosazowáni pominutím administratorů a konsistoře kněží neswěcení wyznání Lutheranského, nad to pak od mnohých ze stawů panského a rytířského, kteří

*

1553 měli podací kostelní, odjímány farářům desátky a jiné důchody i statky zádušní, následkem čehož pro nedostatek wýživy mnoho far zůstalo bez kněží a lid zůstáwal zbawen duchowní správy, tak že i swátostí křtu a wečeře páně we mnohých místech dosáhnauti bylo spojeno s těžkostmi. Arcikníže Ferdinanda došla již asi na začátku Října roku 1553 zpráwa o otewření sboru bratrského we Mladé Boleslawi na panstwí *Arnošta Krajíře.* Dal se ho o tom tázati nejprw písemně strýcem jeho, nejwyšším purkrabím Pražským Wolfem Krajířem z Krajku (6 Říj.), potom po dwau kommissařích do Boleslawě poslaných, Oldřichowi Dubanském, heitmanu hradu Pražského, a Petrowi Chotkowi, porkuratoru králowském (9 Pros.). On twrdil, že sbor nebyl otewřen od něho, nýbrž od jeho poddaných, a omlauwal je, že to učinili z pobožnosti; ale sbor zůstal i potom otewřen.

1554 Při začátku roku 1554 Jan Mystopol administrator wzal sobě příčinu z jakési zpráwy děkana Litoměřického o zmáhání se jinowěrců w té krajině ke wznešení žaloby obecné na zmatky se množící; následkem čehož wzata jest wěc w poradu auředníků a saudců zemských w Praze za příčinau saudu zemského shromážděných, a od nich stalo se usnešení dne 1 Března toho roku, z něhož wznešena jest žádost na krále, poněwadž by se mandaty jeho předešlé nezachowáwaly, ano w lidu rozšířena jest řeč, žeby to bylo ze showíwání kralowa, aby byly wydány mandaty nowé zostřené wětšími než dotud pokutami proti přestupníkům, a to předně proti půwodcům bludů a proti těm, kteří by jim na statcích swých nebránili. Nejwyšší úředníci dle usnešení toho zaslali králi do Wídně hned náwrhy, jak by měly *mandaty* zníti. Jeden byl, kterým se nařizowalo, aby sbory wšude byly zase zawřeny a na místo kněží nepořádných aby byli dosazeni jiní administratorem strany pod obojí; kdež by se to nestalo, hroženo pánům statků trestáním na hrdlích i na statcích. Mandat druhý wztahowal se na důchody odcizené kostelům a farám, aby od pánů podacích zase k nim byly nawráceny. Král Ferdinand oba mandaty dle náwrhů těchto znějící wydal z Wídně dne 9 Března. Rozeslány jsauce po krajích, dostaly se na zelený čtwrtek dne 22 Března w Boleslawi do

rukau pana Arnošta Krajíře, který se wšak i nyní jimi spra- 1554
wowati nemínil, nýbrž u welký pátek dal we sboru konati pobožnost dle obyčeje bratří, a psal toliko arciknížeti Ferdinandowi téhož dne prosbu, aby s poddanými swými při posawadním náboženstwí zůstawen byl, užíwaje za omluwu, jako již často předtím, že se obwinění z Pikartstwí, kteréhož slowa w mandatě opět jako w někdejším mandatě krále Wladislawa užito bylo, na bratří newztahuje. Ani po opětném napomenutí od arciknížete dne 28 Března nedal se pohnauti.

Mezitím nebyla posud ukončena wálka s Albrechtem brandenburským při západních hranicích králowstwí českého. Po některé přestáwce w zimě na začátku roku 1554 wojsko krále Ferdinanda wedené nejwyšším kancléřem Jindřichem z Plawna dobylo ještě jednau Hofa, potom též Kulmbacha i zámku Hohenlandsberka (8 Dubna), hlawních pewných míst Albrechtowých. Jemu wšak ještě jednau pomocí peněz od krále francauzského podařilo se zjednati sobě nowé některé wojsko, s nímž z Durynska wytáhl znowa do pole. Pomýšlel i na wpád do Čech, a uznána byla potřeba opatřiti se proti tomu nařízením hotowosti we wšech krajích, tak aby dle posledního snešení sněmowního každý ze dwau tisíc kop jmění stawěl po jednom koni a čtyřech pěších. Popisy čili mustrunky byly ustanoweny na den 16 Dubna. Jako dwě léta předtím dostalo se králowským městům, tedy nejspíš také Pražanům potřebné k tomu zbraně ze zabawených někdejších jejich zásob.[18]) Arcikníže Ferdinand pokaušel se také o obdržení cizí pomoci, od Augusta kurfirsta saského, s nímž měl o to z rozkazu otcowa osobní sjezd w Austí na Labi (14 Dub.), ne bez prospěchu; neb se Albrecht brandenburský aspoň útoku na Čechy konečně odwážiti nesměl, nýbrž obrátil se z Durynska do Frank ke Swiněbrodu. Zrowna tehdáž náhle zemřel w poli proti němu

[18]) Zpráwa se z toho roku zachowala o Hradeckých nad Labem, jimž z nařízení arciknížete Ferdinanda dne 12 Dubna mělo k mustrunku wydáno býti zbraně na 62 pacholků od heitmana panstwí Brandýského. W kopiáři archivu místodržitelského LIII fol. 63

1554 kancléř *Jindřich z Plawna* (19 Kw.); ale nástupce jeho u welitelstwí pan *Bohuslaw z Lobkowic*, spojiw se s wojskem biskupů Bamberského a Würzburského i města Normberka, táhna ku předu zwítězil nad ním w boji u *Schwarzacha* (13 Čw.), kterým moc jeho byla dokonce zničena.

Od Turků w Uhřích nebylo toho roku nebezpečenstwí práwě wětší než roku předešlého. W krátce před konečnau porážkau Albrechta brandenburského byli wedením Ali bašete oblehli Siget w jihozápadní části země blíž hranic králowstwí charwátského (10 Čw.), ale po šesti nedělích musili od předsewzetí toho odstaupiti, i uzawřeno jest opět příměří na půl léta. Nicméně stálá potřeba opatrowání hranic proti nim wymáhala wždy welké autraty, ku kterým důchody komory králowské wyčerpané z druhé strany wálkau w říši německé nepostačowaly; i musil král bez přestání wymáhati pomocí mimořádných na sněmích zemí swých. Hned po odtažení Turků od Sigeta položil stawům českým (26 Čwce.) sněm na hradě Pražském k 28. dni měsíce Srpna, ku kterému mínil po půl třetím roce wzdálení swého z Čech přijeti osobně. Poněwadž nejen běžné důchody byly wyčerpány, nýbrž komora také zadlužena a mnoho statků komorních rozzastaweno, zanášel se král s úmyslem jako někdy roku 1534 zjednati sobě od stawů nějaké stálé rozmnožení důchodů daní z některých wěcí prodejných, totiž z wína a z ryb, podobně jako bylo posudné z piwa, i žádal předně dobrého zdání o tom od arciknížete Ferdinanda a radd komory české. Zdání od nich dané wšak nejspíš nebylo dle přání králowa; nebo předložení k sněmu ničeho o tom neobsahowalo. Král dle oznámení swého přijel do Prahy osobně, a *sněm* w ustanowený den 28 Srpna počal se za jeho přítomnosti. W předložení swém představil stawům tehdejší staw wěci, a žádal hlawně z příčiny trwajících nesnází s Turky powolení berně po 10 kopách s tisíce kop jak ze statků swobodných tak poddaných, k tomu pak posudného z piwa na tři léta příští po šesti groších z wěrtele.

Jednání na sněmě protáhlo se něco málo pro zwláštní při mezi dwěma mocnými rody w zemi, která se w jisté míře stawů

samých týkala. Od dáwného času měl rod pánů z *Rosenberka* 1554
tu přednost, že wládaři jeho náleželo prwní místo po prawici od krále na saudě zemském před nejwyššími úředníky a druhými saudci zemskými. Práwo toto bylo určitě wysloweno we zřízení zemském krále Wladislawa, a páni z Rosenberka užíwali přednosti místa podobně i na sněmích a při jiných příležitostech. Když se wšak za krále Ferdinanda w čase po wyhoření desk zemských jednalo o naprawení zřízení zemského, kteréž roku 1549 ku konci přiwedeno, nacházeli se jediní dwa mužští potomci domu Rosenberského, synowé Jošta zemřelého roku 1539, we wěku nedospělém, Wilém we čtrnáctém, Petr Wok w desátém roce stáří. Okolnosti té užil k swému prospěchu tehdejší nejwyšší kancléř pan Jindřich z Plawna. Dosáhlť toho z nějakého nedopatření poručníků Rosenberských, že w nowém zřízení zemském toho roku na sněmě schwáleném pominutím wládaře domu Rosenberského prwní místo na saudě zemském přiřčeno jest jemu a jeho potomkům, jakožto knížatům, kteréhožto titulu užíwali w říši německé jakožto držitelé panstwí swého Plawenského we Foygtlandu. Dosáhnuw práwních let, Wilém Rosenberský nemínil přednost tuto uznati, poněwadž w Čechách zřízení zemské žádného stawu knížecího neznalo, než jen tři stawy, panský, rytířský a městský. Za žiwota Jindřicha z Plawna zpěčowal se toliko na saudě zemském zasedati, pokud mu od něho w přednosti místa bylo překáženo. Po jeho smrti wšak jal se staré práwo rodu swého hájiti proti dwěma synům jeho; i učinil prwní krok k tomu zadáním písemné žádosti ku králi w příčině té dne 27 Srpna roku 1554 s ohlášením, že se mínil též na stawy zemské obrátiti, aby ku práwu starému byl nawrácen.

Bylo to w den před samým zahájením sněmu. Poněwadž králi na oddanosti jednoho i druhého rodu záleželo, zawedl předně přátelské jednání mezi nimi, ku kterému za kommissaře ustanowil pana Jana Popela z Lobkowic nejwyššího sudí zemského a tři jiné pány, tři pak osoby stawu rytířského; za příčinau tau pak jednání sněmu hned na prwní dwa dni po předložení králowském odložil. Kommissařům prostředkujícím se

1554 však srownání za tak krátký čas nepodařilo. Obě strany setrwáwaly na swých nárocích; následkem čehož král dne 29 Srpna oznámil jim, že míní sám mezi nimi jednati o srownání, a přitom wznesl na ně přání swé, aby na ten čas jak pán z Rosenberka tak knížata z Plawna sněmu se neúčastnili; k čemuž obojí swolili.

Sněm, na kterém se potom teprw jednalo o předložení králowském i také o jiných některých wěcech, neprokázal se tentokrát k žádostem králowým ani tolik powolným, jak pominutím nowých zmíněných dáwek očekáwal. Co pomoc k obraně proti Turkům swolili stawowé k berni toliko pěti kop grošů z tisíce jmění swobodného a jen tří grošů z tisíce od poddaného lidu; posudného pak na tři léta powolili jen po dwau groších z wěrtele piwa na prodej wařeného. Berně měla odwedena býti we dwau lhůtách, prwní o wánocích toho roku, druhá o sw. Jiří roku příštího; k čemuž opět podotčeno, kdyby mezitím přišlo k osobnímu tažení, aby s jedné lhůty sešlo.

Za trwání sněmu počal se zmáhati *mor* we městech Pražských, i uznali stawowé zapotřebí z té příčiny odložiti připadající saudy, jak zemský tak dworský a komorní, až do postního času příštího roku. Též pak král z příčiny moru strojil se dříw než prwé zamýšlel, opustiti Prahu, a odložil také osobní swé jednání w rozepři mezi Wilémem Rosenberským a knížaty z Plawna. Powolaw obě strany k sobě dne 6 Září, oznámil jim to, a přimlauwal jim, aby na ten čas pokojně a přátelsky k sobě se měli. Musili na to podati rukau králi i jedni druhým. Některý z prwních dní potom král odjel z Prahy nejprwé do *Poděbrad*, kdež jej nacházíme dne 14 Září, odtamtud potom do *Pardubic*, kdež asi pobyl několik neděl, pokud z listin odtamtud daných poznáwáme, aspoň od 20 do 29 Září, s ním pak nepochybně zároweň arcikníže Ferdinand, co zatím nejwyšší úředníci zemští někteří a raddowé komory králowské, též i berníci toho i předešlého roku zwolení rowněž z příčiny moru odebrali se z Prahy do *Plzně*, aby odtamtud konali swé úřady.

Za přebýwání swého w Praze král zamýšlel také některé 1554
jednání we wěcech náboženstwí we směru zmíněných posledních mandatů přísných proti Lutheranům i bratřím českým; ale čas pro mor skrácený k tomu nepostačowal. W Pardubicích wšak dne 21 Září splnil jistým spůsobem přání stawů pod obojí na sněmě roku 1553 naň wznešené o přidání dwau osob stawu panského a dwau zemanského i Pražan, tak zwaných *defensorů*, k administratoru a konsistoři; nedal jich wšak woliti od stawů samých, nýbrž sám je jmenowal, ze stawu panského Jana staršího z Waldšteina nejwyššího sudí a Zdeňka Meziříčského z Lomnice, z rytířstwa Jana Salawa z Lípy na Malešowě a Jana Leskowce z Leskowa a na Nowé Cerekwi. Měla jimi konsistoř tím jistěji přidržowána býti k zachowáwání starého řádu. Dále hned potom dne 26 Září wydal král obsílku na 18 pánů a rytířů, o kterých bylo udáno, že byli na statcích swých z far náležejících k straně pod jednau wypowěděli kněží katolické a dosadili faráře Lutheranské na jich místa. Měli se kněžími těmi ujistiti a postawiti je před arciknížetem Ferdinandem, až by se za jinými do Plzně nawrátil, neb kdež by jinde byl, k dalšímu s nimi naložení. Byli mezi obeslanými oba řečení knížata z Plawna, tři Šlikowé, ostatní pak wesměs držitelé statků při hranicích míšenských neb saských, kdež tehdáž obywatelstwo skoro wšecko německé wětším dílem přídrželo se Lutheranstwí. Knižatům z Plawna a Mauritiowi Šlikowi dopauštělo se, aby wyprawili na swém místě s plnými mocmi, druzí měli se dostawiti osobně. Mezi kněžími, jichž se týkalo, nemajícími owšem řádného swěcení, nacházel se zejména i jeden šwec a jeden krejčí.

Z Pardubic král Ferdinand i s arciknížetem Ferdinandem odjel do *Wídně;* odtamtud pak w měsíci Listopadu odebral se do *Augsburka*, kdež dle ustanowení smlauwy Passowské mělo se dokonati jednání o stálý řád w říši německé. Smluwau Passowskau byl určen čas ke swolání jeho na půl léta, dle čehož byl by měl býti na začátku roku 1553, ale překazilo se to wálečnými příběhy w říši německé, které následowaly, až konečně položil jej císař Karel V na den 13 Listopadu roku

1554 1554 a wznesl řízení jeho na swém místě na Ferdinanda jakožto na krále Římského. Nepochybně hned po odjezdu králowu z Wídně nawrátil se odtamtud arcikníže Ferdinand do Čech, a ubytowal se w Plzni jakožto na ten čas dočasném sídle spráwy zemské. Nacházíme jej tam s jistotau dne 13 Prosince toho roku.

1555 Hned w prwních dnech měsíce Ledna roku 1555 byl řízením arciknížete Ferdinanda osazen w *Plzni* saud nad obeslanými osobami stawu panského a zemanského i kněžími, které měli stawiti. Jedni se dostawili, jiní užili omluw a dána jim prodlaužená lhůta; uswědčených pak Lutheranských kněží jest wíce než padesát odsauzeno k wystěhowání se ze země, a nařízeno administratorům stran pod jednau a pod obojí, aby kněží řádné dosadili na jich místa. Hned potom nastaupeno jest na kroky také proti bratřím českým, aby přísné poslední mandaty, pokud se jich týkaly, byly též we skutek uwedeny. Dne 17 Unora král dopisem z Augsburka uložil arciknížeti Ferdinandowi, aby w čas nastáwajícího saudu zemského o suchých dnech postních wzal o to radu s úředníky zemskými a raddami králowskými, kteří měli toho času w Praze býti přítomni. Bylť zatím mor přestal, a arcikníže následkem toho nawrátil se dne 8 Března do Prahy; hned pak nazejtří potom (9 Března) dal králi odpowěd na jeho dopis. Byl hned ještě w Plzni wzal radu se čtyrmi z předních úředníků tam přítomných, nejwyšším purkrabím Janem mladším Popelem z Lobkowic, nedáwným nástupcem pana Wolfa Krajíře, jenž minulého roku (1554) byl zemřel, nejwyšším hofmistrem Janem Popelem starším, jenž byl nastaupil po panu Zdislawowi Berkowi († 1553), nejwyšším písařem zemským Wolfem z Wřesowic a purkrabím Karlšteinským Šebestianem Markwartem z Nekměře. Bráti radu se wšemi úředníky a saudci zemskými, až by se w Praze sešli, pokládal arcikníže za nepříležité, protože by se wěc tím protáhla a před časem by úmysl králůw byl projewen. Wšichni řečení čtyři úředníci a zwláště nejwyšší purkrabí Jan Popel z Lobkowic radili k přísnému wykonání mandatu proti bratřím, hrozícího trestáním na hrdle i statcích,

a byla jejich rada, aby trestu podrobeni byli ti, kteří otewřeli 1555
sbory. Měl učiněn býti seznam jich, a měli wzati býti na záwazek, aby se před arciknížetem postawili k slyšení; lhůta k tomu aby položena byla na některý den po skončení saudu zemského o suchých dnech postních, asi na den 29 Března; předtím ještě aby byli slyšeni páni a zemané s kněžími Lutheranskými, kterým byla prodlaužena lhůta, a potom teprw aby byla porada wzata se wšemi druhými úředníky a saudci zemskými, jak by s těmi, kteří otewřením sborů w trest upadli, mělo býti naloženo.

Zrowna nazejtří po zaslání tohoto dobrého zdání králi do Augsburka, w neděli dne 10 Března, přihodilo se, že w Praze samé w domě kožišníka jménem *Pechance* na Starém městě drželi někteří staupenci jednoty bratrské dílem z Prahy dílem z okolí shromáždění, we kterém slyšeli kázání a konali služby boží dle řádu bratrstwa. Zwěděw o tom králowský rychtář Starého města, toho času tuším Pawel Žipanský z Dražice, dal obstaupiti dům a zjímati wšecky přítomné osoby mužského pohlawí a wsaditi do wězení na radnici Staroměstské. Arcikníže Ferdinand, jemuž to rychtář oznámil, swolal hned nazejtří (11 Března) wšecky úředníky a saudce zemské i raddy králowské, kteří byli w Praze přítomni, a držel s nimi radu o tom. Usaudili we smyslu mandatů, aby půwodcowé shromáždění toho byli trestáni na hrdle, druzí pak účastníci wšichni aby wypowěděni byli z králowstwí i ze wšechněch druhých zemí králowých; týmž spůsobem pak aby se naložilo s jinými, kteří by se rowněž prowinili; nebo wědělo se o shromážděních bratrských i w jiných místech wždy wíce se wzmáhajících. Také arcikníže s tím sauhlasil, ale uznáwal předce zapotřebí zwěděti prwé wůli králowu, a dal mu zpráwu o tom (12 Března).

Mimo nadání král neprokázal w té wěci předešlé swé horliwosti. Maje w Augsburce wyjednáwání s knížaty protestantskými, obáwal se zlého dojmu na ně z přílišné přísnosti proti jinowěrcům w Čechách, zwláště když ho došly zpráwy o welkém rozčilení protestantů w Sasích a w Míšni z wypowědění Lutheranských kněží z Čech w krajinách s nimi hrani-

1555 čících, též o weřejném listě desíti wynikajících protestantských kněží německých z říše, mezi nimi také Filippa Melanchtona, kterým wypowěděné těšili a k stálosti napomínali. Obáwal se w těch okolnostech i w Čechách nějakého škodliwého popuzení z newčasného pokutowání. Uložil tedy arciknížeti Ferdinandowi ještě zase nowé uwažowání se čtyrmi wýše zmíněnými úředníky a s nowým kancléřem nejwyším Joachimem z Hradce. Měli jemu jak nejdříwe poslati seznam obwiněných z otewření sborů bratrských, dle něhož mínil na nejneposlušnější z nich wydati obsílky, však nedříwe než po wýpowědi nad kněžími Lutheranskými, kteří měli od pánů podacích stawěni býti w prodlaužené lhůtě, ustanowené konečně na den 29 Března. Nad obeslanými z příčiny otewření bratrských sborů měl potom arcikníže spolu se wšemi úředníky a saudci zemskými i raddami králowskými sauditi, ale s wykonáním trestu i potom prodlíti, až by král sám rozhodl (14 Břez.). Také s trestáním aučastníků shromáždění bratrského w domě kožišníka Pechance mělo prodleno býti až do rozhodnutí nad druhými. O tom psal král arciknížeti obzwlášť dne 20 Března.

Zrowna toho času zemřel nejpřednější pán z jednoty bratrské Arnošt *Krajíř* z Krajku (18 Března). Arcikníže Ferdinand a jeho rádci nechtěli si nechat ujíti příležitost naskytující se z toho ku konečnému zawření sboru Mladoboleslawského, který rowněž byl nejpřednější w bratrstwu. Čtyři synowé Arnoštowi po něm pozůstalí znali se rowněž k bratrstwu ale nebyli wšichni pokládáni za stejně horliwé jako jejich otec. Z uradění s arciknížetem čtyři z řečených jeho rádců, oba totiž Lobkowicowé (nejwyšší purkrabí a hofmistr), Jan z Waldšteina sudí a Joachim z Hradce kancléř, jsauce s nimi příbuzní psali jim nejprwé po přátelsku (23 Března), aby se dostawili k rozmluwě s nimi do Prahy; když pak wšichni čtyři přijeli (26 Března), představowali jim, kterak otec jich přestaupením mandatů w trest hrdelní upadl, a žeby je totéž stihnauti mohlo, kdyby se i oni wzpírali; pročež přimlauwali jim, aby se rozkazu o zawření sboru podrobili. Bratří Krajířowé pokaušeli se o rozličné wýmluwy a odtahy, které jim však

dopuštěny nebyly; po napomínání mírném přišlo ku přísněj- 1555
šímu domlauwání a ohrožowání, zwláště nejwyšším purkrabím Janem mladším z Lobkowic, až pak po dwau dnech wyjednáwání rozličného dali se ustrašiti. Dne 28 Března nawrátili se do Mladé Boleslawě, a dali sbor zawříti. Již prwního dne potom (29 Března) došla zpráwa, že od arciknížete wyšlo úřední obeslání k pánům Krajířům, aby před něj postawili kněží bratrské ze statků swých. Ti pospíšili zachránit se útěkem, mezi nimi i bratr Jan Černý, jeden ze starších bratrstwa.

O dalším stihání pánů a zemanů Lutheranských i kněží jejich, obeslaných ke dni 29 Března do Prahy, nezachowala se nám žádná určitější zpráwa, než že owšem k němu přišlo, a snad bylo i tu ještě několik kněží wypowěděno. Z bratří českých pak byl podobně jako páni Krajířowé ještě k prwnímu dni Dubna obeslán také pan Bohuše *Kostka* pro otewření sboru w Brandýse. Omlauwal nedostawení swé nemocí, a twrdil, že sbor nebyl otewřen od něho, nýbrž od poddaných proti jeho wůli. Následkem toho wydal na něj král sám z Augsburka obsílku (13 Kw.) ke dni 20 Čerwna s nařízením, aby jak sám před arciknížetem na hradě Pražském stál k osprawedlnění swému, tak také osoby winné otewřením sboru postawil. Rozkazu toho uposlechl, a uloženo mu opět sbor zawříti; pod záminkau pak, že arcikníže měl napřed zpráwu dáti králi a jeho wůli zwěděti, uloženo mu do toho času zůstati na hradě Pražském w domě pana Jaroslawa z Pernšteina co swého přítele. Byla to mírná pokuta wězením, we kterém stráwil několik neděl ne beze strachu něčeho horšího.

Děje se zmínka o rok později o některých zajatých Pikartech, rozuměj bratří českých, kteří byli odwezeni do Insbruka, nejspíš s úmyslem, aby byli dopraweni na galeje španělské, kromě dwau starých a slabých, kteří podrženi jsau u wězení w Bílé wěži. Nejspíš byli to účastníci sboru Pechancowa w Praze. W Insbruku dali se pohnauti k slibu, že se wíce nebudau žádných schůzí a kázání pokautních účastniti, a král propustil je na swobodu, o dwau pak oněch na Bílé

1555 wěži nařídil z Wídně dne 10 Října roku 1556 arciknížeti Ferdinandowi, aby je též propustil, dají-li se rowněž pohnauti.

Zrowna w čas tohoto nastupowání na přísnější prostředky proti stranám odchylujícím se od starých řádů strany pod jednau a pod obojí objewila se opět nespolehliwost w chowání administratora Jana *Mystopola.* Ač sám nejwíce byl horlil w tom směru, nekonal úřadu swého, pokud se ho týkalo, s tauž pilností, nýbrž dle osobní náklonnosti ujímal se mnohých, kteří měli trestáni býti, a howěl nezřízenostem. Již roku 1554 powstal proti němu w konsistoři samé jeden z členů jejích, mistr Hawel *Gelastus* Wodňanský (25 Čw.), když se ujímal dwau obžalowaných bludných kněží, Jana Andělíčka a Wíta Peterky, z čehož přišlo k rozličným potržkám mezi nimi. Následkem jich Hawel Gelastus z konsistoře wystaupil; ale wyčkaw tehdejší brzký příjezd králůw do země, k němu se s písemnau žalobau obrátil, obwiňuje Mystopola z nadržowání mnohým kněžím bludným i také z křiwd rozličných osobních, které jemu přičítal. Musilo z potomního běhu wěcí býti zřejmo, že obwinění nebylo bez důwodů, tak sice že ještě přede dnem ustanoweným k slyšení pánů a zemanů obeslaných do Prahy z příčiny Lutheranských kněží arcikníže Ferdinand w sauhlase s pěti úředníky wýše zmíněnými dopisem do Augsburka ku králi (22 Března) žádal za ssazení Mystopola s administratorstwí a dosazení jiného na jeho místo. Král uznáwal whodnost toho, a byl již sám přeswědčen o zlé powaze Mystopola, [19]) ale wáhal se porušiti posawadní zwyklost, žeť dotud nikdy nepříslušelo jemu nýbrž stawům pod obojí administratora woliti, i odpowěděl dle toho (27 Břez.), aby wěc byla odložena do času příštího saudu zemského, tak aby arcikníže do té doby radu wzal s řečenými úředníky, jakým spůsobem by se odstranění Mystopola od úřadu jeho docíliti dalo. Za whodný

[19]) Dieweil er gar khein nutz sein soll, prawí kral w dopise dne 27 Března, w pozdějším pak dne 17 Dubna dokonce: So wir dann zuvor wol wissen, dass vielgedachter administrator sub utraque ganz ein böser mensch.

prostředek k tomu uznalo se po delších úwahách, kterých se 1555
účastnili také tři z tehdejších defensorů konsistoře, pan Jan z Waldšteina, Zdeněk z Meziříčí a Jan Leskowec, aby Mystopol přiměn byl k dobrowolnému wzdání se úřadu pod záminkau nezdrawí a stáří. Král Ferdinand schwálil to dopisem k arcikníželi z Augsburka dne 9 Čerwence; a přišlo skutečně k tomu, ač w okolnostech, o kterých určitější zpráwy nemáme, nežli že dne 4 Října stawowé pod obojí, jichž welký počet byl se w Praze sešel za příčinau saudu zemského, shromáždění w kolleji Karlowě se swolením krále obnowili konsistoř a přitom za administratory zwolili mistra Jana *Kolinského* arcijahna Králowéhradeckého a mistra Matěje *Dworského* (Curius) jinak Rozsypala z kolleje Karlowy. K žádosti stawů stwrdil je král dopisem z Augsburka dne 10 Října.

Mezitím byla dne 26 Srpna ještě zase jedna schůze nejwyšších úředníků a saudců zemských i radd králowských na hradě Pražském z uložení od krále, w níž mělo se státi usnešení o stálý nějaký řád w příčině odstraňowání nepořádných a neswěcených kněží a nahražowání jich řádnými při straně pod jednau i pod obojí; nebo ani obsílkami do Plzně ani potom do Prahy nebylo toho úplně docíleno, a dály se omluwy rozličné od těch, kteří se měli kněží odsauzených zbawiti. Jeden z pánů, který po obsílce do Plzně kněží některé musil propustiti, Fridrich ze *Salhausen*, jednoho z nich zase přijal, a byl proto k témuž shromáždění obeslán, aby se osprawedlnil. We shromáždění, ku kterému se dostawilo 38 osob, bylo mnoho rozdílů w mínění; po poradách pak, které trwaly dwa dni po sobě, došlo k usnešení dosti málo rozhodnému. Uznáwalo se, že w králowstwí českém jen dwojí náboženstwí dle starého řádu strany pod jednau a pod obojí jest opráwněno; wzniknutí odchylných sekt přičítalo se wšak nejwíce nedostatku kněží pocházejícímu z toho, že nebylo w zemi biskupa, a že proto jmenowitě žákowé strany pod obojí musili pro swěcení na kněžstwí s welkými autratami jezditi až do Benátek; i wznášela se opět na krále žádost o zjednání biskupa buď w Čechách buď aspoň jinde w zemích swých, který by mohl swětiti žáky

1555 i druhé strany. Prawilo se, žeť když Benátčanům bylo to na papeži wymoženo, také snad králi bylo možno obdržeti k tomu powolení. Radilo se dále, aby byly držány visitací far w zemi, aspoň jednau w roce, jak jinde bylo w obyčeji, aby se shledalo, zdali se řád zachowáwá, a kdež by se našlo co nepořádného, aby bylo naprawowáno. O Fridrichowi ze Salhausen rozhodlo se, aby kněz od něho znowa přijatý byl wypowěděn ze země a on sám aby byl na některý den trestán wězením na wěži, proti čemuž wšak mnozí se ho ujímali pro starost a sešlost let, nawrhujíce, aby byl toliko wzat na záwazek, zůstawujíce to na rozhodnutí králowo. W tom spůsobu dal o tom arcikníže Ferdinand zpráwu králi písemně do Augsburka.

Wedlé snah těchto o potlačení sekt a upewnění řádu we dwau jedině opráwněných náboženských stranách w zemi král Ferdinand toho času již také pokusil se o nowý prostředek k sesílení strany pod jednau zawedením do země towaryšstwa *Jesuitského,* které bylo roku 1540 w sídle hlawy církwe katolické Římě wzalo swůj počátek. Založiw nejprwé roku 1551 kollej nowé této řehole we Wídni a poznaw účinky její, obrátil se již roku 1554 (dopisem dne 20 Října) ku papeži Juliowi III a k zakladateli i nejwyššímu spráwci towaryšstwa Ignatiowi se žádostí o zřízení rowněž kolleje w Praze wyprawením k tomu dwanácti členů towaryšstwa do Čech, z nichž by dwa byli doktory theologie. Již dne 22 Listop. slíbil Ignatius žádost králowu splniti během jednoho roku; i wyprawen jest za tau příčinau r. 1555 člen kolleje Wídenské, doktor theologie Petr *Canisius* do Prahy, aby se s arciknížetem Ferdinandem na místě králowě dohodl o místo pro kollej. Bylo tehdáž w Praze dost mnoho klášterů téměř opuštěných, které mohly nowé řeholi býti odewzdány. Ukazowáno k tomu na klášter sw. Tomáše na Malé straně a na kláštery sw. Klimenta a sw. Anešky na Starém městě. Canisius zwolil klášter *sw. Klimenta* u welmi bídném stawu se nacházející, ale že se nacházel uprostřed měst Pražských a tím hodil se nejlépe k působení na wšecky strany dle účelů řehole. Mnichům řádu sw. Dominika, kterých od delšího času neobýwalo w něm wíce než probošt a dwa neb tři jiní z řehole,

dán jest wýměnau za to klášter sw. Anešky toho času dokonce 1555
opuštěný, kamž se přestěhowali. K nadání kolleje měly obráceny býti důchody ze statků kláštera *Ojwinského* w horní Lužici blíž města Žitawy při samých hranicích českých ležícího, které se wážily na něco wíc než 1000 tolarů ročně. Canisius po předběžném dorozumění s arciknížetem odebral se dle přání jeho ku králi do Augsburka ku konečnému umluwení se (16 Čwce.). Odtamtud pak brzy se nawrátiw do Prahy, kdež ubytowán byl pohostinu we špitále křížowníků s červenau hwězdau, konal wšeliké příprawy potřebné, jmenowitě k ubytowání členů towaryšstwa a ke zřízení místností ku potřebám školským nákladem wedeným od komory králowské.

Mimo nadání jeho, žeby bylo lze uwedení towaryšstwa do kolleje Pražské uskutečniti asi do měsíce Října roku 1555, protáhlo se splnění slibu na to učiněného déle, nejwíce z příčiny, že doktoři dwa theologie k tomu wyžadowaní musili powoláni býti z krajin daleko wzdálených, pročež již dne 7 Října papež Pawel IV dopisem ku králi Ferdinandowi oznámil, že se wyprawení bude moci státi teprw w měsíci Unoru roku příštího. Potom wšak nicméně již na začátku roku 1556 Ignatius ustanowil dwanáct členů towaryšstwa, kteří se měli odebrati do Čech a w nowau kollej se uwázati. Byli to dílem Wlaši, dílem Němci a Nízozemci. Již prý w měsíci Lednu nastaupili na cestu z Říma pěšky, a ku konci času postního (toho roku od 18 Unora do welkonoc dne 5 Dubna) přibyli do Wídně, kdež dopřán jim jeden měsíc času k odpočinutí. Odtamtud dostali se do Prahy, kdež je Canisius očekáwal, dne 18 Dubna. Městem několik jich starších jelo na woze, mladší za nimi šli pěšky na hole se opírajíce. Šilhawě prý se okolo sebe ohlíželi, wyprawuje rektor university Pražské toho času mistr Jan Hortensius, owšem Lutheran. Přes rynk Staroměstský ubírali se tím spůsobem ku kolleji swé, a w ní se ubytowali. Po uspořádání wšeho, co k wnitřnímu zřízení kolleje náleželo, počali činnost swau školskau slawnostními přednáškami, hlawně o jazyku hebrejském, dne 6 Čerwence.

1555 Staupenci odchylných náboženstwí w Čechách, jak protestanti tak bratří čeští, počali w tehdejším stawu wěcí obraceti naděje swé w lepší pro sebe budaucnost k prworozenému synu Ferdinandowu *Maximilianowi* jakožto k budaucímu králi českému. Maximilian byl swého času mladík lehké powahy, náchylný k rozpustilému spůsobu žiwota, přitom swéhlawý, jak ukázalo chowání jeho wzdorné we službě strýce swého císaře Karla w čas wálky roku 1546 a 1547. Teprw později dospěl k wážnějšímu pojímání úkolů a powinností panownických. Za delšího pobytu w Němcích a we Španělích nezapomněl, jak se stawowé čeští obáwali, česky mluwiti, ale jak sám psal roku 1550 z Valladolidu purkrabí Pražskému Wolfowi z Krajku (9 Ledna), uměl jen co potřebí,[20] a bezpochyby potom zůstáwaje wždy od Čech wzdálen we Wídni, měl později ještě méně cwiku. Wedlé toho pojal časem zalíbení w učení protestantském, což spůsobilo welké rozdwojení mezi ním a otcem. Bylo to hlawní příčinau, pro kterau král Ferdinand chránil se na čas wzdálení swého častého z Čech swěřowati jemu spráwu králowstwí na swém místě, jak pokládalo se za slušné, když byl již zwoleným králem. Maximilian sám po tom taužil, a těžce to nesl, že byla w tom přednost dána mladšímu jeho bratru. Rozmíšky z toho pošlé w rodině panownické nedaly se nadlauho ukryti před weřejností, a z toho wzal podnět nejprwé pan Arnošt Krajíř krátce před smrtí swau, že kněze bratrského, wynikajícího wzdělaností wědeckau, bratra Jana Blahoslawa, wyprawil na zwědy do Wídně, aby se o stawu wěcí těch něčeho jistého dowěděl. Bratr *Blahoslaw* přijel do Wídně dne 8 Března r. 1555, a nalezl snadno příležitost k seznámení se s Šebestianem Pfauserem, dworním kazatelem Maximilianowým, knězem ženatým, Lutheranem, který požíwal u mladého krále nejwraucnější důwěry. Od něho zwěděl bezpečně, že byl Maximilian rozhodným příwržencem protestantských nowot a nepřítelem

[20]) Prawí, že se těší na nawrácení do Cech, a až se to stane, „wirdt es der sprach halben nicht fellen, dann wir dieselb nicht gering sonder nur fürlieb, hoch und werdt halten und uns zur notturft und genueg bereden". Loserth. Registratur Erzherzog Maximilian, 497.

Jesuitů, též kterak se proto otec na něj horšil a při wší otcowské 1555
lásce jemu nedůwěřowal. Dříwe však než se Blahoslaw z Wídně wrátil, pan Arnošt Krajíř byl zemřel, a tak poslání toto na ten čas nemělo dalšího následku.

Druhorozený syn králůw, *arcikníže Ferdinand*, srownáwal se s otcem úplně w přísných zásadách we wěcech náboženstwí; jinak byl však powahy weselé, líbezné a čilé, milowník honby, tance a wšelikých radowánek, což k němu pautalo welkau část mladé šlechty české. Požíwaje zwláštní náklonnosti otcowy, wedl w Praze skwělý dwůr, což nebylo bez prospěchu pro hlawní město, žeť se snáze wzpamatowáwalo od těžkých ran, které utrpěly obce pokutami roku 1547. Sprawu zemskau wedl přitom welmi rozumně, tak že si zjednal welkau wážnost obecnau. Wedlé jiného pilného zaneprázdnění připadla jemu péče o naprawení záhub spůsobených welkým ohněm Pražským roku 1541, pokud se týkalo hradu Pražského a kostela w něm sw. Wíta; nebo práce w tom prwé započaté wálkau w létech 1546 a 1547 utrpěly welkau přetržku. Řízením arciknížete Ferdinanda pokračowalo se w nich hned již roku 1548, a prospělo se značně za několik let potomních. I welký zwon na wěži hlawního kostela byl znowa slit již roku 1549, a ještě dříwe (1548) počaly se i nowé malby we welké síni králowské. Roku 1555 arcikníže předsewzal w nowé oboře tak zwané za klášterem Břewnowským stawení domu čili twrze, kterau nazwal u zlaté hwězdy, jakž se posud *Hwězdau* jmenuje. Při základu, k němuž prwní kámen položil dne 27 Červwna řečeného roku, musili dle jeho přání wšichni jeho dwořané kopati a pomáhati. [21])

Otce swého arcikníže Ferdinand zarmautil tajným wstaupením w nerowné manželstwí s *Filipinau Welserowau*, dcerau

[21]) Den založení dotwrzen jest zápisem nalezeným w místodržitelském archivě Insbruckém, jenž uweřejněn jest we spise Schloss Stern, wydaném od centralní kommissí Wídenské roku 1879. Zajímawý doplněk k němu dáwá Korka z Korkyně w Časop. musea českého IV 485, ač mylně klade založení do roku 1557.

*

1555 znamenitého měšťanského rodu w Augsburce. Seznámil se s ní roku 1550, když za tehdejšího říšského sněmu Augsburského z rozkazu otcowa tam přijel na několik neděl. Oba pojali nerozlučnau lásku k sobě, následkem čehož arcikníže od té chwíle zpěčowal se wstaupiti w manželstwí, tak že otec darmo ohlížel se pro něj po newěstách z wysokých rodů, jakož jmenowitě i z panownického rodu francauzského. Roku 1555, když arcikníže Ferdinand se wšemi wyššími úředníky zemskými z příčiny moru přebýwal w Plzni, w čase když tam saud byl nad nepořádnými kněžími, byla tam panna Filipina, a účastnila se radowánek masopustních spolu s paními nejpřednějších úředníků a radd králowských Bylť na sw. Matěje (24 Un.) w poslední neděli masopustní a také w pondělí potom držán turnaj, w auterý pak tanec s osmi maškarami, z nichž čtyři byli co bohyně, mezi nimiž arcikníže sám, a čtyři co wodní muži. Třem pannám šlechtickým byl přinesen tak zwaný munšanc od bohyň, panně Filipině od wodních mužů, a s nimi potom tancowali.[22]) Tolik jen zachowalo se nám pamětí o něžném tom poměru až do roku 1557, we kterém arcikníže a Filipina tajně se dali oddati zpowědníkem swým knězem Janem de Cavalleriis proboštem Trientským, neprawí se w kterém místě. Roku následujícího (1558) dne 15 Čerwna Filipina porodila syna w Březnici w kraji Prachenském na zámku někdy Jiřího z Lokšan u přítomnosti wdowy po něm Kateřiny, o níž jest též zmínka, že byla při zmíněné masopustní zábawě w Plzni roku 1555. Byla tedy u ní předtím chowána za některého času. Nyní nezůstala wěc dlauho tajna před otcem, a hněwal se welmi na Ferdinanda, wšak po krátkém čase odpustil mu i jeho manželce pod umluwau, kterau se zawázati musili manželstwí swé i nadále zachowati w tajnosti přede wšemi, kdož dotud o něm newěděli, a odříci se wšelikých nároků na nástupnictwí w panstwí pro swé potomstwo, leč by wymřel wšechen mužský kmen rodu Habsburského (1559 31 Čwce.). Filipina od té doby byla uby-

[22]) Wyprawuje šíře Březan w žiwotopise Wiléma z Rosenberka na str. 90.

towána na Křiwoklátě, kamž arcikníže z Prahy k ní dojížděl. 1555
Porodila tam druhého syna roku 1560 (22 Listop.).[23])

Sněm říšský w Augsburce, jehož řízením král Ferdinand, jak zmíněno, zaměstnán byl od měsíce Listopadu roku 1554, skončil se zawřením tak zwaného náboženského *míru Augsburského*, kterým protestantští stawowé říšští dosáhli plného zabezpečení swého církewního zřízení nezáwislého od církwe katolické a jiných práw dotud wydobytých (1555 25 Září). Král zdržew se po skončení sněmu ještě do 10 Října w Augsburce, zajel odtamtud nejprw do *Innsbruka*, nepochybně k nawštíwení dcer swých tam chowaných,[24]) také wšak arcikníže Ferdinanda tam k sobě obeslal, neprawí se z jaké příčiny, ke 12 Říjnu. Arcikníže wyprawil se k tomu z Prahy dne 5 Října, a jel po poště přes Linec a přes Salzburk. Ještě před koncem téhož měsíce byl wšak král zase we Wídni.

Tam byla prwní starost jeho opět o opatření se proti *Turkům*, s nimiž hrozilo znowa wypuknutí wálky. Bylo roku 1555 ještě jednau prodlauženo příměří s nimi, které wšak mělo dojíti dne 28 Listopadu téhož roku. Mezitím králowna Isabella wždy usilowala o nawrácení Sedmihradska a příslušných částí Uher synu swému Janowi Sigmundowi, a sultan Soliman činil z toho nezbytnau wýminku zawření míru, o který se mezitím wyjednáwalo po poslích do Konstantinopole. Král Ferdinand z té příčiny obeslal četné přednější osoby z Čech, z Morawy a Slezska k sobě do Wídně ku poradě ke dni 29 měsíce Října. Byli mezi nimi z Čech nejwyšší kancléř, nejwyšší purkrabí, nejwyšší hofmistr i také pan Wilém Rosenberský. Král wyložil shromážděným staw wěcí, z kterého nastáwalo, že buď se měl

[23]) K roku 1559 wyprawuje Korka z Korkyně, že dne 17 Září jel s arciknížetem Ferdinandem z Křiwoklátu na Březnici a prowodil jej až do Příbramé. Lze z toho sauditi, že řečeného dne byla Filipina ještě w Březnici, a že tedy přestěhowání její na Křiwoklát stalo se teprw něco později.

[24]) Březan w žiwotopise pana Wiléma z Rosenberka (str. 92) udáwá, že mínil odtamtud jeti do Španěl a zase do Nízozemska k císaři Karlowi, bratru swému, což wšak na omyle se zakládá.

1555 odříci Sedmihradska, buď podstaupiti tužší než dotud wálku s Turky. Jedno i druhé bylo stejně nebezpečné; neb wyžadowala-li okamžitá wálka nowých těžkých obětí, bylo wzdání se Sedmihradska welkým sesílením moci turecké, z kterého se bylo obáwati tím horších následků pro budaucnost. Shromážděni radili neupauštěti od Sedmihradska, nýbrž podstaupiti boj a wynasnažiti se o sebrání k němu wlastních sil i cizích pomocí. Uznáwalo se zapotřebí k tomu brzké swolání sněmů jak w Uhřích a w Sedmihradsku, tak w Čechách, na Morawě, we Slezsku a w Lužicích i we wšech dědičných zemích rakauských, wšak aby pro rychlejší dorozumění sněmy druhých zemí ku králowstwí českému příslušných wolily osoby ze sebe s plnau mocí, kteří by se odebrali k sněmu zemskému w Čechách, a tu aby se společně usnesli.

Dle uradění tohoto král Ferdinand předně swolal sněmy markrabstwí morawského w Olomauci, knížetstwí slezských we Frankšteině a horní i dolní Lužice w Budišíně a w Špremberce, ku kterým wyprawil kommissaře na swém místě. Ode wšech obdržel swolení k wyprawení plnomocných zřízenců ke sněmu králowstwí českého Sám odebral se do *Prešpurka* na sněm čili rákoš uherský, kterýž pro obranu země ochotně powolil pomoc peněžitau a po případě též osobní tažení stawů do pole. Nawrátiw se potom do Wídně, kdež nacházíme jej
1556 aspoň již dne 27 Ledna roku 1556, jednal se stawy dědičných zemí swých Rakaus, Štyrska, Tyrolu, Korutan, Krajiny a hrabstwí Gorického prostředkem osob od nich do Wídně wyprawených, a hned také dne 25 Unora položil stawům českým a zemí přiwtělených sněm w Praze ke dni 15 Března. Musil jej wšak potom (2 Břez.) odložiti ke 14 Dubnu, když se jednání we Wídni protáhlo a potřeba bylo držeti sněmy jednotliwých zemí rakauských, nepochybně proto že zřízenci jejich neměli dostatečného plnomocenstwí.

Za příčinau *sněmu* král tentokrát přijel osobně do Prahy spěšnau jízdau po poště, a učinil předložení k stawům dne 15 Dubna. Na základě obšírného wyložení stawu wěcí žádal o pomoc peněžitau na postawení wojska proti Turkům i také

o osobní tažení stawů do pole, jestli žeby král sám wytáhl 1556
aneb některého ze synů swých wyprawil k wojsku. Z usnešení jak stawů českých tak plnomocných poslů druhých zemí, kteří se k sněmu dostawili, stalo se swolení w ten spůsob jako předtím roku 1553, dle něhož měla pomoc peněžitá odwedena býti po dwanácti kopách z každého tisíce kop důchodů jak od stawů tak od poddaných we dwau lhůtách o sw. Janu křtiteli a o sw. Wácslawu; též pak měli stawowé wytáhnauti do pole, kdyžby k wojsku w Uhřích wytáhl král neb některý ze synů jeho; w případě tom wšak mělo s druhé polowice berně sejíti. Proti námítce královĕ, že jak w Uhřích tak w zemích rakauských wýminka takowá učiněna nebyla, stawowé od ní neupustili. Wedlé toho mělo dle porad wzatých we Wídni býti také jednáno s cizími mocnostmi o pomoc; i uzawřel sněm dle přání králowa, aby jmenowitě k wyžádání pomoci od říše německé byli wypraweni poslowé od stawů samých.

Jednalo se wšak na sněmě také o jiné wěci. Bylo w neobyčejný čas dne 30 Prosince roku 1555 strašliwé *hromobití* daleko široko, které spůsobilo welké škody na wěžích kostelů a zámků w Praze, na Mělníce, w Kutnéhoře, na hoře Kunětické, w Soběslawi a jinde, taktéž i daleko široko w zemi míšenské, tak že se w tom jakož i w nebezpečenstwí od Turků hrozícím hněw Boží spatřowal pro hříchy lidské wšude se zmáhající. Sněm wzal z toho příčinu k uzawření zákona pod tresty přísnými proti ožralstwí, smilstwí a jiným neprawostem, kterým se i častěji předtím tresty hrozilo, ale wždy bez prospěchu. Jest wšak přitom tentokrát zřetel obrácen zwláště také proti farářům a jiným kněžím, aby prý „wšech hříchů, ožírání, do krčem a šenkowních domů chození přestali a raději k modlitbám swatým a postům lid napomínali a příkladů zlých na sobě nedáwali". Stawowé chtěli sobě přiwlastniti trestní moc nad duchowními, tak aby pro přestupky zákona nowého potahowáni byli k saudu zemskému; čehož wšak král nedopustil, než aby trestání jich jak doposud příslušelo adminitratorům a konsistořím jedné a druhé strany. K tomu stawowé přiwolili pod tau wýminkau, aby se rozhodnutí úřadu duchowního stá-

1556 walo do čtyr neděl po obžalobě, sic aby obwiněný mohl obeslán býti před menší úředníky zemské. Stáwalo se častěji, že jednotliwí kněží strany pod obojí, když měli káráni býti od administratora a konsistoře, aby tomu ušli, přestaupili k straně pod jednau, neb zas jiní od strany pod jednau k straně pod obojí. I proti tomu učiněn zákon, aby administratoři té neb oné strany nesměli kněží druhé strany přijímati, než kdyžby se wykázali wyswědčením o swé zachowalosti.

Nedáwné powolání Jesuitů do Prahy a nastáwající otewření škol od nich, které měly slaužiti straně přijímajících pod jednau, bylo nejspíš příčinau, pro kterau stawowé ponejprw zase od roku 1545 wznesli na krále žádost o powznešení *učení Pražského*, při kterém byly od dáwna pozorowané nedostatky ke škodě pro stranu pod obojí. — Již na některém z předešlých sněmů, aniž se nám o tom zachowala určitá zpráwa, byla zřízena jistá kommissí z osob wšech tří stawů, z pánů, z rytířů i z měst ku podobnému přehlídnutí a skorrigowání *práw městských*, jakého se docílilo při práwě a zřízení zemském roku 1549, která wšak dotud zůstáwala nečinnau. Stawowé wznesli na krále žádost, aby kommissí tu k jistému dni swolal, tak aby o swém úkole pracowala a jak nejspíše možná ku konci jej připrawowala. Také zase jako roku 1553 za příčinau zamýšleného polního tažení sněm se přimlauwal za Pražany a wšecka jiná města králowská, aby jim král k tomu některau část zbroje a střelby potřebné nawrátil, a pakli by to býti nemohlo, aby jim nebránil ze swého zbrojí a střelbau, totiž děly, ručnicemi a polauháky, se zásobiti.

Po skončení sněmu, který trwal, pokud známo déle než do 24 Dubna,[25]) král dle přislíbení předešle učiněného přikročil k rozhodnutí pře o přednost místa mezi *Wilémem z Rosenberka* a knížaty z Plawna. Poněwadž se přátelského srownání docíliti nemohlo, osadil saud komorní, kterému osobně před-

[25]) Swědčí o tom dopis pana Zdeňka Meziříčského z Lomnice w Sněmích českých II 715, jehož datum wšak, jak z okolnosti wyswitá, má zníti w pátek po sw. Jiří místo sw. Jiljí.

sedal, neméně než třidceti osobami stawu panského a 25 stawu 1556
rytířského, mezi nimiž nacházeli se skoro wšickni nejwyšší úředníci zemští, a dle usauzení jich učinil wýpowěď dne 15 Kwětna, kterau přední místo na saudě zemském po prawici králowě wládařům domu Rosenberského jest nawráceno, knížatům z Plawna wšak přiřčeno prwní místo na sněmích a w relacích sněmowních, ač s některými wýjimkami. Pan Wilém z Rosenberka následkem toho již nazejtří potom (16 Kw.) ponejprw zaujal místo swé na saudě a přijat jest zároweň do raddy králowské.

Jen za málo dní potom, dne 24 Kwětna, nastaupili Turci w Uhřích wedením Ali bašete Budinského na nowé skutky wálečné obležením důležitého pewného místa *Sigeta* w krajině blíž hranic charwátských. Byla to příčina, pro kterau král Ferdinand nemohl déle pobyti w Čechách, nýbrž spěchal nazpět do Wídně ještě před koncem téhož měsíce. W Čechách nastalo z peněz sněmem powolených sbírání wojska do pole, nad kterým jakož i nad lidem z druhých zemí koruny české byl opět nejwyšším heitmanem polním pan *Karel z Žerotína.* Do 8 Čerwence mělo 2000 jízdných z Čech býti ku popisu w Trnawě w hořejších Uhřích a jiných 800 we Skalici na Morawě blíž hranic uherských pod šesti heitmany, mezi nimiž nacházel se Jindřich mladší z bratří Plawenských. Opozdilo se to wšak do 27 Čerwence, a byl popis učiněn wšechněch we *Strážnici* na Morawě. Do té doby byly útoky Turků na Siget šťastně odraženy, ale zatím strhlo se w dorozumění s Turky wzbauření w *Sedmihradsku*, následkem kterého králowna Isabella powolána jest zase do země a uwázala se we spráwu opět we jménu syna swého.

Již prwé byl úmysl krále Ferdinanda wyprawiti k wojsku do Uher na swém místě některého ze dwau starších synů swých, a byl by to měl býti král Maximilian, který za wzdálení otcowa z Wídně za předešlých let pokaždé zastáwal místo jeho we spráwě Rakaus a míwal přitom wždy také jisté zření k záležitostem uherským. Toho času wšak již císař *Karel V* w sešlém zdrawí zanášel se wždy určitěji s úmyslem zbawiti se panstwí

1556 a zwláště wšeho řízení záležitostí říše německé. Přál si z té příčiny osobního shledání s bratrem, prwé než by, jak se strojil, odjel z Nízozemska do Španěl. Králi Ferdinandowi nebylo to možné při powážliwém stawu wěcí w Uhřích, ale wyhowěl žádosti císařowě wyprawením Maximiliana k němu do Nízozemska na swém místě ku promluwení o wšem potřebném. Tudy došlo na *arcikníže Ferdinanda,* aby se odebral k wojsku do Uher. Wyjel z Prahy s četným průwodem panstwa některý z posledních dní měsíce Čerwence předně do Wídně. Odtamtud teprw dne 8 Srpna král písemně ustanowil osoby, ktere měly spráwu zemskau wésti na jeho místě za jeho nepřítomnosti, nejwyššího purkrabí Jana mladšího z Lobkowic, nejwyššího hofmistra staršího Jana z Lobkowic, Jiřího z Gersdorfa podkomořího a Bernarda Žehušického purkrabí kraje Hradeckého. Od nich a ještě dříwe od radd komory králowské jsau zasílány další posily k wojsku. Děje se dne 4 Srpna zmínka o puškářích a hakownících, kteří měli spěšně wypraweni býti z Prahy do pole k wojsku arciknížete, a dne 9. Srpna o rozličné střelbě wezené k Wídni ze zásob na hradě Pražském. Dne 24 Srpna wytáhl arcikníže konečně z Wídně s wojskem pěším i jízdným, sebraným jak z Čech tak z druhých zemí, při němž wlastním hlawním wůdcem byl wedlé něho Karel z Žerotína. Při nerownosti sil proti moci turecké nebylo možné nic welkého předsewzíti. Hlawním úkolem bylo wlastně opatření Sigeta jak nejlépe k obraně proti dalším útokům Turků. W tom směru táhlo wojsko krajinami blíž hranic štyrských až k *Welké Kaniži* (17 Září), a po wprawení některých zásob odtud do Sigeta, když se přiblížilo četnější wojsko turecké, drželo se dele w krajině blíž wtoku Mury do Dráwy; w měsíci Říjnu pak, když Turci jak obyčejně zaujali zimní byty, také wojsko králowské dalo se na zpátečné tažení. Dne 24 Října přitáhl arcikníže Ferdinand zpět do Wídně a brzy potom zaujal zase místo swé w Praze.

Při uzawření na sněmě toho roku učiněném, aby k wyžádání pomoci od říše německé proti Turkům wedlé krále také od stawů samých byli wypraweni poslowé, byl wzat na zřetel

sněm říšský w *Řezně*, který měl býti w měsíci Březnu, ale 1556
nesešel se než w malém počtu teprw w Červenci. Král Ferdinand, jemuž příslušelo říditi jej na místě císaře Karla, nemohl se ani tehdy odebrati k němu pro větši starost ze stawu wěcí w Uhřích, i ustanowil k tomu na swém místě zetě swého Albrechta wéwodu bawarského. Po skončení polního tažení w Uhřích obeslal k sobě opět některý počet nejpřednějších osob z králowstwí českého a druhých zemí přiwtělených do Wídně na poradu ke dni 31 Října. Předmětem porady bylo opět, jak brániti se proti Turkům dále, když Sedmihradsko bylo ztraceno, ale také, jak naprawiti staw důchodů korunních wůbec, který byl wždy horší následkem ustawičných wálek i jiných mimořádných wydání, jak jmenowitě zbawiti komoru králowskau dluhů wždy rostaucích. Král sám nenawrhowal žádných určitých prostředků, nýbrž žádal dobrého zdání od osob powolaných; oni wšak nechtěli se w to dáwati jakožto nezmocněni k tomu od stawů, nýbrž opět radili, aby král položil sněm, ku kterému by stawowé zemí přiwtělených zwolili plnomocné ze sebe, též aby žádány byly pomoci od jiných mocností a zwláště od říše německé na sněmě w Řezně. Král projewil přání, aby w příčině obrany proti Turkům bylo společné shromáždění we Wídni, ku kterému by stawowé wšechněch zemí, jak českých, tak dědičných rakauských i také králowstwí uherského posly plnomocné wyprawili; k tomu wšak obeslané osoby rozhodně neradily, protožeby stawowé čeští hájíce práwa a zwyklosti králowstwí swého jistě swolení swého k tomu odepřeli; i musil král od toho upustiti. Stalo se konečně dohodnutí, aby jak nejdříwe možná držány byly sněmy přiwtělených zemí ke zwolení plnomocníků k společnému čili walnému sněmu českému; k němu že král přijede osobně, prwé wšak že se odebere k sněmu říšskému do Řezna, na němž by pilně záleželo, doufaje, že w krátkém čase bude ukončen; kdyby toho nebylo, že mezi trwáním jeho do Prahy přijede.

Dle dohodnutí toho král hned konal wšecky přípravy jak k jízdě swé do *Řezna*, tak k wyprawení tam osob ze wšech tří stawů dle uzawření sněmu. Staw městský byl přitom za-

1556 staupen sausedem jeduím Staroměstským, jehož jméno se neuwodí; ze stawu rytířského jmenowán byl také tehdejší heitman Starého města Pražského Petr Bechyně z Lažan. Král sám wyjel nepochybně dne 23 Listopadu z Wídně; nacházelť se toho dne na cestě w *Tulnu;* již asi o deset dní dříwe byl wyprawil kancelář českau napřed do Řezna; z Řezna pak pilně naléhal na posly stawů, aby tam byli na nejdéle do wánoc s nejwyšším kancléřem panem Joachimem z Hradce w čele. Neznámo nám, z jaké příčiny obeslal tam k sobě také arcikníže Ferdinanda z Prahy, jen na několik dní, na kterýžto čas ustanowil mu za náměstky nejwyššího hofmistra Jana staršího Popela z Lobkowic a nejwyššího písaře zemského Wolfa z Wřesowic, který
1557 byl zároweň praesidentem komory české (2 Ledna 1557). Nejwyšší purkrabí Jan Popel mladší byl zatím spolu s Wilémem z Rosenberka ustanowen za kommissaře na místě králowě k sněmu morawskému w Olomauci a k sněmu slezskému we Wratislawi. Přijeli do Olomauce dne 13 Prosince a do Wratislawě dne 27 toho měsíce; nejspíš pak téhož času jiní kommissaři zahájili sněmy w horní a dolní Lužici

Sněm říšský w Řezně strávil mnoho času w nowém jednání o spůsob, kterým by se mohlo docíliti srownání we wíře mezi stawy katolickými a protestantskými; což při odporu příkrém zásad jedné a druhé strany prokázalo se i tehdy býti wěcí nemožnau. Jednání skončilo se bez výsledku dne 19 Prosince roku 1556, a teprw bezpochyby w Lednu roku 1557 došlo na přednesení žádosti krále Ferdinanda a poslů stawowských z jeho zemí o pomoc proti Turkům. Stawowé říšští učinili swolení skwělé, tak aby z jara wypraweno bylo wojsko do Uher osmi tisíc lidu jízdného a 40.000 pěšího, kteréž by w poli drženo bylo osm měsíců. Po takowém pořízení král dne 21 Ledna z Řezna položil stawům českým s plnomocnými osobami z příslušných zemí sněm ke dni 22 Března, ku kterému dle slibu swého mínil osobně přijeti. Po odbytí jiných ještě potřebných wěcí w říši dal se na cestu z Řezna dne 15 Března. Bylo potřeba mnohých opraw na cestách zkažených přes pomezní les w okolí Klenečském, o jichž wykonání král prwé psal zwláště

panu Petrowi ze Šwamberka majícímu statky w té krajině. 1557
Cestu potom konal přes Domažlice a Horšůw Týn k Plzni, kdež byl dne 19 Března.

W určitý den 22 Března učinil předložení králowské stawům na hradě Pražském. Žádal jím, jak již bylo naznačeno w poradě Wídeňské, hlawně o dwě wěci, o pomoc proti Turkům totiž a o pomoc na zaplacení dluhů králowských. Stawowé morawští na sněmě w Olomauci byli swolili k wyprawení poslů k sněmu w Praze se zmocněním toliko co se prwního týkalo; w příčině dluhů králowských měli jen wyslechnauti, co by uzawřeno bylo, ale s wyhražením swolení k tomu teprw od morawských stawů samých; stawowé slezští činili wyhražení takowé w jedné i druhé wěci, ale potom jak se zdá s morawskými se srownali, a tak asi též stawowé obojí Lužice. Staloť se na sněmě společném swolení pomoci turecké ze wšech čtyr zemí jednostejně, totiž opět jako předešlého roku po 12 kopách z tisíce kop důchodů ze jmění swobodného i od poddaných, také opět s wymíněním, kdyby přišlo k osobnímu tažení stawů do pole wedlé krále neb některého z jeho synů, aby s druhé polowice berně sešlo. Na zaplacení dluhů neb na jiné potřeby krále a jeho synů neb dcer swolili stawowé čeští opět ku posudnému na tři léta po dwau groších z wěrtele piwa, však jen když by k témuž swolili také stawowé druhých zemí. Zwláštní swolení 2000 kop grošů učiněno také na stawení *swětnice saudné* a jiných některých pokojů k potřebám úředním při dskách zemských na hradě Pražském, které se posud we zlém stawu nacházely po ohni roku 1541.

W nedostatcích peněžitých byla roku předešlého (1556) w čas tažení proti Turkům na wšech jednotliwých městech králowských wyžádána *půjčka* dle možnosti jednohokaždého z nich, k jejímuž pojištění měly slaužiti rozličné důchody králowské z měst wycházející. Bylť k jednání o to poslán po městech jeden z komorních radd, Sigmund *Kába* z Rybňan, dne 26 Září onoho roku. Pražané Staroměstští zawděčili se králi mimo to odwedením berně na ně připadající před časem powinným. Wyslowil jim swé uznání tobo dopisem z Řezna dne

1557 26 Unora (1557); za swého pak pobytu w Praze bezpochyby též w odměnu za ty a jiné zásluhy nawrátil jim listinau dne 2 Dubna tři z *privilegií* odňatých jim z trestu roku 1547, totiž privilegium krále Jana z roku 1328 na swobodné lámání kamene, wápna, písku a hlíny w celém okolí Pražském na míli cesty, privilegium krále Wladislawa (1507) na podací špitálu a kostela sw. Pawla za branau Poříčskau a swé wlastní potwrzení listin na zboží Kartauské a Zléchowské z roku 1544. Čím dál tím wíce poměry mezi králem a stawem městským se lepšily.

W čas ještě před skončením sněmu král Ferdinand očekáwal w Praze náwštěwu knížete saského Jana Wiléma bratra tehdejšího kurfirsta Augusta. Psalť dne 31 Března panu Wácslawowi z Lobkowic na Bílině, ukládaje mu, aby knížeti jel naproti do Chomautowa a odtamtud jej do Prahy doprowodil. Zdá se, že příčinau toho příjezdu bylo tehdejší jednání mezi králem a kurfirsty německými Bylť již dne 7 Září roku 1556 císař *Karel V* wykonal swůj úmysl o složení císařstwí se sebe, postupuje ho Ferdinandowi jakožto Římskému králi; nastalo wšak z toho delší wyjednáwání o spůsob přenesení panstwí. Kurfirstowé chtěli o to míti společný sjezd, a král Ferdinand nawrhowal místo k tomu we Chbě, protože pro wálku s Turky byl mu čas krátký k jízdě do wzdálenějšího místa; kurfirstowé wšak nechtěli se wzdáti staré zwyklosti, a žádali míti sjezd we Frankfurtě nebo w jiném říšském městě od Čech wzdáleném; následkem čehož zůstawena jest wěc na odkladě.

Asi tytéž dni přijel do Prahy z Wídně král *Maximilian*, maje některé žádosti, které snad také nástupnictwí w říši, hlawně wšak jeho taužení po wětším účastenstwí we wládě jmenowitě w Čechách za žiwota otcowa se týkaly. Přijel, aniž prwé otec jeho o tom wěděl, a spůsobil mu tím welkau nelibost. Nic nepořídiw musil brzy zase do Wídně se nawrátiti.[26]) Ne-

[26]) Wyprawowal o tom Pfauser bratru Blahoslawowi, který toho roku w krátce potom byl we Wídni, že „on tím swým do Čech přijetím sobě při otci nic nespuosobil dobrého; nebo prý otec, totiž král starý,

wole mezi nimi toho času ještě wíce se zmáhala pro Maximilianowu náklonnost k Lutheranstwí. 1557

Zprávy, které měl král Ferdinand o úmyslích sultana tureckého na ten rok, byly, že se sultan strojil sám k tažení do Uher w čele welkého wojska, o čemž jistau měrau swědčilo, že již byl z Konstantinopole odjel k Adrianopoli. Proto král hned ještě za swého pobytu w Praze pilen byl jak shánění peněz na wojsko tak konání jiných přípraw wálečných. Bylo zjednáno w říši něco lidu jízdného, jichž 1000 mělo dne 20 Kwětna býti w Chebě k popisu čili mustrunku. Král již dne 25 Dubna psal Wilémowi z Rosenberka a dne 27 Dubna jiným některým pánům i také do měst, kudy měla jízda tato táhnauti skrz Čechy do Uher, aby se postarali o náležité zásoby potraw a jiných potřeb pro ni. Část měla táhnauti přes Plzeň, přes Nepomuky, Strakonice, Týn nad Wltawau a Weselí ke Znojmu, jiná přes Chomautow, Launy, Slaný a Český Brod, tudy nepochybně také přes Prahu a dále přes Čáslaw a Brod německý. Byli jmenowáni čtyři zkušení heitmani polní, kteří je měli po wykázaných cestách wésti a bdíti, aby nečinili lidem škody, pan Jan mladší z Šwamberka, Mikuláš Miřkowský z Tropčic, Petr Muchek a Šebestian Šlik. Král sám mezitím již we druhé polowici měsíce Dubna konal přípravy k odjezdu z Prahy, a w měsíci Kwětnu nacházel se zase we Wídni. Dle zařízení jeho řečené wojsko jízdné potom wykonalo pochod skrz Čechy a dále přes Znojem a do hořejších Uher; také pak wypraweno bylo ze zásob na hradě Pražském 70 kusů děl

nic o jeho příjezdu prwé newěděl, on sám tak proti wší wuoli a wědomí otce swého předce do Čech jel, aby pohleděl, co se tam děje a zda by také příčina se dáti mohla jaká, aby jemu slibowé otcowi naplněni byli; ale starý král že jest ho newděčně přiwital, anobrž nlál a twrdě se k němu ukázal, on pak hned brzy že je se do Wídně nawrátiti musil". Paměti bratří českých w archivě Ochranowském. Díl VIII f. 181. Srownati s tím jest rozprawu, kterau měl Blahoslaw s Pfauserem předtím roku 1555, kdež Pfauser prawí: „Nebo prý pán muoj (totiž Maximilian) již od této chwíle jinak swau wěc wésti míní, totiž otce napomenauti, aby jemu slib naplnil a králowstwí českého správu w ruce jeho aby mu uwedl". Tamže fol. 122.

1557 a sto tak zwaných poloháků do Wídně k dalšímu dopravení. Obáwání však mocného tažení sultana do Uher toho roku se nesplnilo, a nebylo tedy dalšího zbrojení w Čechách ani w jiných zemích králowých, též pak wětších slíbených pomocí z říše německé potřeba.

Toho roku přišly nowé těžkosti na *Židy* Pražské. Stěhowání jich ze země následkem wypowědění roku 1541 částečně se zastawilo propůjčowáním tak zwaných gleitů některému počtu jich, rok od roku wětšímu, a prodlužowáním lhůt až do roku 1546, jak o tom na swém místě wyprawowáno. Události let 1546 a 1547 uwedly wypowědění jich ze země jistým spůsobem w zapomenutí. Jako by ho nebylo, wyšlo roku 1551 (17 Listop.) nařízení králowské o rozdíle w kroji mezi Židy a křesťany, kterého se konšelé Staroměstští roku 1544 darmo byli domáhali, totiž aby Židé jak w Praze tak w celém králowstwí českém i w zemích přiwtělených k rozeznání od křesťanů nosili na swrchním šatě swém na prsau po lewé straně žlutý saukenný kraužek předepsané welikosti. Roku potomního 1552 král o swé ujmě jmenowal rabínem w Praze Abrahama Žida zetě Mojžiše lékaře; ale ku prosbě proti tomu učiněné od obce židowské uznal, že se to omylem stalo, a přiřkl obci práwo k wolení rabína co od starodáwna jí náležející (21 Břez.). Mezitím rok od roka množil se zase počet Židů jak w Praze tak jinde w zemi, ježto i kteří gleitů neměli, wraceli se a také jiní ze zemí sausedních, jmenowitě z Rakaus, když odtamtud před nedáwnem byli wypowěděni, do Čech se stěhowali, tak že nowě přibylých počítalo se na několik tisíc. Proti tomu zdwihali časem stížnosti rozliční řemeslníci a obchodníci, kterým se rozličnými šeydy Židů dála škoda na jich žiwnostech. Také na sněmě roku 1557 byl wšechen staw městský učinil ozwání proti tomu, a na témž sněmu zawdán byl proti Židům jiný podnět, když se jednalo o minci. Žádaliť stawowé na králi, aby zřízením měny byla přítrž učiněna zmatku w mincích, které pocházely z nerownosti mezi mincemi domácími a cizími přinášenými do země. Měna byla králem zřízena, ale brzy se ukázalo, že nepostačowala proti nešwarám působeným od Židů,

kteří mince wšelijak zlehčowali, okrajowali, na zápor sami na 1557
Židowském městě špatné peníze lili, cizí lehkau minci do země přiwáželi. To pohnulo arcikníže Ferdinanda co místodržícího, že brzy po odjezdě králowě z Prahy dne 25 Kwětna wznesl na něj žádost, aby opět Židy wypowěděl z Prahy a ze wšech zemí koruny české.

Skutečně wyšly mandaty králowské w tom smyslu, jichž doslowné znění se nám nezachowalo, w měsíci Srpnu téhož roku při čase sw. Bartoloměje (24 Srp.), tak aby se do roka wystěhowali. Arcikníže, aby krále spíš k tomu pohnul, wyslowil mínění swé, žeby Pražané rádi wzali na sebe odwádění dwau tisíc kop míšenských ročně w náhradu za tauž summu peněz, kterau powinni byli Židé komoře králowské. Obce wšech tří měst Pražských bránily se wšak tomu společným zadáním o to k arciknížeti dne 22 Čwce. Nicméně mělo při wypowědění Židů ze země a jmenowitě z Prahy zůstati. Úmysl arciknížete byl, aby wšecky domy Židů w jich ulici čili městě byly skaupeny a prodány křesťanským řemeslníkům, zwláště kterých by potřeba bylo pro dwůr králowský na hradě Pražském a k dílu dělostřelby, jakož platnéřům, zámečníkům, kowářům, kolářům, slévačům, jirchářům, prowazníkům, tesařům. Ti měli býti prosti wšelikého příslušenstwí k Starému městu Pražskému a státi pod spráwau heitmana hradu, jakožto prý zrowna proti hradu na druhé straně řeky Wltawy bydlící. Měla tam přenesena býti sléwárna děl, nacházející se dotud na hradě Pražském, a přestěhowáni kowáři, koláři a jiní řemeslníci při ní zaměstnaní pro zabránění nebezpečenstwí ohně od hradu. Také školy čili synagogy židowské nacházející se w ulicích jejich měly časem proměněny býti w kostely křesťanské. Arcikníže předložil náwrh swůj o tom králi we srozumění s raddami komory české dne 19 Října téhož roku, důwěřuje si jej prowésti, jakž i činil již některé přípravy k tomu.

Ačkoli nepřišlo k wětším wálečným skutkům w Uhřích toho roku, nicméně přípravami proti obáwanému útoku Turků byly spůsobeny welké útraty a z toho peněžité nesnáze, dříwe než druhá polowice berně swolené byla odwedena, což mělo

1557 býti o sw. Michale (29 Září). Král z té příčiny již dne 9 Srpna dopisy z Wídně obeslal wšecky nejwyšší úředníky zemské a jiné znamenitější osoby stawů panského a rytířského, w počtu 44 osob, do Prahy na poradu s arciknížetem Ferdinandem, jejímž účelem bylo, aby oni a ku pobádání od nich jiní dle wší možnosti tu polowici berně dříwe, totiž asi do narození panny Marie (8 Září) odwedli, k čemuž od nich i od mnohých jiných, také pak ode wšech tří měst Pražských ochotně swoleno. Mezitím jednalo se po poslích w Konstantinopoli o mír neb zase příměří; ale sultan Soliman kladl těžké wýminky, žádaje jmenowitě, dříw než by k čemu swolil, aby zámek Siget dokonce zbořen byl. Bylo proto potřeba i nadále hleděti prostředků k obraně, a z příčiny té král opět jako roku předešlého obeslal četné přednější osoby z Čech, z Morawy, ze Slezska a z obojí Lužice na poradu do Wídně (11 Listopadu) ke dni 1 Prosince. Předmětem porady byla práwě jen další obrana proti Turkům a čas i spůsob opětného swolání sněmů za tau příčinau. Bylť se král s některými kurfirsty německými dohodl konečně o sjezd s nimi w Ulmě (11 Říj.), tak aby byl o třech králích (6 Led.) roku 1558, i strojil se na 6 Prosinec k odjezdu tam z Wídně; ale jiní z kurfirstů byli proti tomu, a powoleno jim konečně, aby byl sjezd we Frankfurtě teprw 20 Unora. Se wzhledem k tomu usnešeno tedy, aby dříwe držen byl sněm český, ku kterému král uznáwal zapotřebí odebrati se osobně, a tak též sněmy druhých zemí koruny české, aniž by od nich plnomocníci woleni byli do Prahy jako předešle, pro wětší pospíšení. Položil tedy král *sněm* w Praze ke dni 3 Ledna (6 Pros.), a w málo dnech potom, asi 14 Prosince,[27]) wyjel k tomu z Wídně. Cestu konal přes Znojem (16 Pros.), přes morawské Budějowice (17 Pros.), německý Brod (18 Prosince), Čáslaw (19 Pros.), Poděbrady, kdež se snad asi den zdržel (20 Pros.), jakž nejspíš také w Brandýse (22 Pros.). Dne 26 Prosince, neli něco dříwe, byl na hradě Pražském, a w určený
1558 den 3 Ledna sněm se započal.

[27]) Dne 13 Prosince byl ještě we Wídni, dne 16 Prosince již we Znojmě.

Předložení králowské obsahowalo jediné žádost k stawům 1558
o opětné swolení pomoci peněžité na potřeby wálečné k obraně proti Turkům s odůwodněním, které byl král již prwé učinil osobám powolaným do Wídně. Přišlo tentokrát k wětším těžkostem než za předešlých několika let o wýšku této pomoci. Král přál si opět swolení dwanácti kop s tisíce ze statků swobodných i poddaných; stawowé wšak, omlauwajíce se pro nedostatky, swolowali jen polowici toho, šest kop s tisíce; což král těžce nesl, a jednání se tím protáhlo; stawowé wšak nedali se oblomiti, i zůstalo tedy při jejich podání. Nicméně prokázal se král powolným k rozličným žádostem, které na něj wznesli; z nichž jedna byla roku 1552 od krále oslyšená, aby propustil osoby wšech tří stawů pokutowané pro wzbauření roku 1547 ze záwazků, kterými w domácí wazbě držáni byli, tak aby měli swobodu předešlau k wyjíždění i wen ze země. Swolilť k tomu tentokrát s wyminěním toliko, aby do žádných služeb cizích wstupowati nesměli bez zwláštního králowského powolení. Wedlé jiných wěcí opětowali stawowé také přímluwu učiněnau posledně roku 1553 za Pražany, aby jim nawrácena byla swoboda kupowání statků zemských a kladení jich do desk; což wšak král i nyní oslyšel. Sněm, pokud se dowídáme z nahodilé zmínky, skončil se teprw někdy po 12 Lednu. — Král brzy potom prokázal se štědrým k obci Menšího města Pražského nawrácením jí mlýna řečeného *Huť* z někdejšího jmění jejího před rokem 1547 s příslušenstwím jeho při řece Wltawě, který někdy náležel klášteru sw. Anny na Malé straně blíž kostela sw. Jana křtitele pod Petřínem s částí ostrowa proti němu ležícího (18 Ledna).

Již za prwních dní sněmowání w Praze král konal přípravy k jízdě do Frankfurta ke sjezdu kurfirstů, wyzýwaje četné osoby stawů panského a rytířského w Čechách, na Morawě, we Slezsku a w Lužicích, aby se jízdy té w slawnostní úprawě s ním účastnili, a k tomu cíli buď dne 3 Unora k němu do Prahy, aneb komu by do té doby možné nebylo, dne 10 Unora do Normberka se dostawili. Na den 4 Unora byl ustanowen odjezd jeho z Prahy na tu cestu. Ještě den poslední předtím

1558 (3 Un.) wydal přísný dopis k tehdejším dwěma *administratorům* strany pod obojí, mistrům Janowi Kolinskému a Matějowi Dworskému. Wytýkal jim, že pod jejich správau kněží we městech Pražských i jinde w králowstwí českém rozpustilý a bezbožný žiwot wedau k welkému pohoršení lidu, že mnozí na fary přijímáni býwají jsauce mniši z klášterů wyběhlí aneb kteří ani nemohau prokázati, že mají swěcení na kněžstwí; takowí a jiní že při mši swaté a při poswěcowání welebné swátosti ani kanon podlé starého církwí nařízeného pořádku neříkají, písně rauhawé zpíwati dají, ba i sami na kazatelnicích mnohé rauhawé a posměšné řeči mluwí, swátky a posty církwí nařízené nezachowáwají, nýbrž spíše tupí a w posměch uwádějí, oni pak administratorowé že k takowým zlořádům skrze prsty hledí a tomu se díwají. Napomínal jich, aby kněží takowých nepořádných netrpěli a k naprawení řádu hleděli, sice žeby proti nim na jiné cesty nastaupiti musil.

Půwodem toho byl částečně týž jinde zmíněný mistr Hawel *Gelastus* Wodňanský, který byl w podobném směru wystaupil proti předešlému administratorowi Janowi Mystopolowi. Bylić i nowí dwa administratorowé patrně staupenci nowot Lutheranských, o čemž Gelastus neopominul hned od prwního počátku králi písemná udání činiti. Byl wšak Gelastus sám powaha nepokojná a puzen proti administratorům jak prwé proti Mystopolowi podněty zištnými, ježto se mu co mistru učení Pražského a knězi nedostalo od nich postawení tak wýhodného jak taužil. Práwě roku 1558 byl w saukromé při s knězem Wácslawem Larwau děkanem Kosteleckým pro nějaké dwě knihy sobě neprawí se jakým způsobem odcizené, kteráž přišla před konsistoř. Když se mu w ní newedlo dle jeho wůle, winil konsistoř ze strannictwí, a nechtěl se podrobiti rozsudku jejímu pod záminkau, že co mistr podléhá toliko práwu rektora university, čímž spůsobil si nelibost s defensory strany pod obojí, a zároweň také winěn od primasa Starého města Pawla Žipanského z Dražice we jménu wšech tří měst Pražských z rozličného podněcowání lidu k nepokojům. Když se Gelastus proti konsistoři pod spůsobau odwolání obrátil se žádostí ku králi,

byla wěc přikázána saudu komornímu; ten wšak dne 9 Unora 1558
roku 1558 brzy po odjezdu králowu učinil wýpowěd jemu nepřízniwau, žeť pro swau wšetečnost a zbytečné předsewzetí w kázeň králowu se béře, tak aby na místě krále nejwyššímu purkrabí Pražskému hned „swau ctí a wírau slíbil, aby stál a dostál a we wšem se pokojně řečí i skutkem zachowal a administratorů a konsistoře Pražské poslušen byl".

W ustanowený den 4 Unora král wydal se na cestu z Prahy do *Frankfurta*. Byl již nazejtří potom w Plzni (5 Un.), dne 7 Unora w Boru, dne 12 Unora w Normberce. Dále jel přes Würzburk (15 Un.), a snad o den nebo dwa později cestu dokonal. Dne 25 Unora přednesli poslowé císaře Karla V kurfirstům we Frankfurtě shromážděným oznámení od něho, že se wzdáwá císařstwí, a dne 14 Března byl Ferdinand na základě dorozumění s nimi slawně prohlášen za *císaře Římského.*

Za tohoto wzdálení jeho bylo w Čechách arciknížeti Ferdinandowi nejwíce na péči zjednání peněz na lid wálečný w Uhřích, k jehož zaplacení berně předešlého roku nestačila. Poněwadž berně nowě swolená měla odwedena býti we dwau polowicích teprw o sw. Jiří a o sw. Wácslawě, bylo potřeba *půjček*, a prokázali w tom ochotu ku požádání od krále zwláště Pražané Starého a Nowého města, Staroměstští patnácti sty, Nowoměstští 700 kopami (14 Un.), tak aby si je na prwní polowici berně o sw. Jiří strhnauti mohli, pokud stačilo. Také wšak obrátil se arcikníže Ferdinand ke wšem jiným městům králowským se žádostí, aby obě polowice berně na rok 1558 swolené odwedli napřed do středopostí (17 Března), aby z toho některé dluhy do té lhůty připadající zapraweny býti mohly. Zwláštní wydání měl arcikníže w prwní polowici měsíce Května, když wéwodkyně saská, matka kurfirsta saského Augusta, konajíc cestu do teplých lázní u Lokte, rozuměj Karlowých Warů, na dewět dní Prahu nawštíwila s dwěma mladými kněžnami meklenburskými a přiměřeným komonstwem. Prokázalť jí na místě otcowě hostinstwí, které ho stálo 244 zlatých Rýnských, 52 kreycarů a 2 peníze.[28])

[28]) Dle dopisu jeho ku králi dne 14 Kwětna 1558, jímž žádal o nahražení té summy.

1558 Mezitím byl král čili již *císař* Ferdinand I asi dne 22 Března odjel z Frankfurta nawracuje se do *Wídně.* [29]) Cestu konal přes Mergentheim (24 Března) a newíme přes která jiná města až k Linci, kdež byl dne 11 Dubna a owšem brzy potom ještě téhož měsíce we Wídni. Ačkoliwěk ani toho roku nepřišlo k žádné welké wýprawě sultana do Uher, než jen k menším bojům, a některý čas bylo i příměří, předce wždy musila býti péče o hájení hranic a wydržowání k tomu cíli posádek w četných místech pomezních, a musilo wždy zase jednáno býti se sněmy o berně. Již dne 6 Července král psal z Wídně synu swému arciknížeti Ferdinandowi, aby wzal radu s předními úředníky zemskými o čas a spůsob swolání sněmů za tau příčinau. Maje brzy zase držeti sněm říšský w Augsburce, chtěl ještě dříwe odebrati se na sněm do Čech, a byla otázka, měli-li by opět sněmowé přiwtělených zemí žádáni byli o wyprawení plnomocných poslů do Prahy. Arcikníže radil (18 Čwce.), aby byl sněm o sw. Jeronymě (30 Září) zároweň se saudem zemským připadajícím do toho času, ale neradil žádati druhých sněmů o poslání plnomocných osob, protože již předešle stawowé druhých zemí projewili nechuť k tomu; spíše aby král hned na cestě držel sněm morawský asi we Znojmě, a do Slezska a Lužic aby byli k sněmům posláni kommissaři. Proti tomu měl král rozličné námitky, a když zatím sněm říšský, který měl býti dne 1 Listopadu, odložen byl k době pozdější, rozhodl se sněm český položiti k 7 Listopadu a po něm teprw odbyti sněmů druhých. S malau změnau učinil tak wydáním nařízeni z Wídně dne 5 Října, kterým sněm český položen w Praze ke dni 9 Listopadu.

W čase podzimním, když se císař strojil na cestu do Čech, proskakowal *mor* na Morawě i w některých místech w jižních krajinách země české. Bylo potřeba přezwídati, kudy by cesta těmi stranami byla se wzhledem k tomu bezpečnější. Zamýšlew prwotně cestu nejobyčejnější přes Znojem a Německý Brod,

[29]) Dne 20 Března byl ještě we Frankfurtě, dne 23 Března w Miltenberce na cestě k Mergentheimu.

uznal císař za dobré wyhnauti se jmenowitě Znojmu, ale také 1558
s druhé strany Táboru a kraji Bechynskému; i wyjel tedy z Wídně dne 2 Listopadu, a zaměřil přes Slawonice (4 List.) k *Jindřichowu Hradci*, kdež noclehowal dne 5 Listopadu. Odtamtud měl na neděli dne 6 Listopadu nocleh zjednaný na Lautkowě, twrzi zemana Jindřicha Kekule nad městečkem jeho Hořepníkem, dále pak nepochybně jel přes Benešow, odkudž dne 8 Listopadu dojel ku Praze.

Přijížděje ponejprw co císař přiwítán jest s neobyčejnau sláwau ode wšech tříd obywatelstwa. Řízením arciknížete Ferdinanda sjelo se w Praze welké množstwí panstwa a rytířstwa, jakého prý tu nebylo za lidské paměti. Arcikníže wyjel s nimi naproti daleko za Wyšehrad, odkudž se příjezd očekáwal. Bylo tu na 4000 koní panské družiny we wětších a menších zástupích; nejwětší prý byl pana Adama ze Šternberka, nejwyššího komorníka, maje za ředitele Pawla Korku z Korkyně, který nám zůstawil zajímawé paměti ze swého wěku. Rowněž dostawili se Pražané s konšely w čele a také mnozí z jiných měst králowských, majíce pěšího lidu upraweného několik tisíc; byloť ozbrojených sausedů osmnáct praporců, mimo to zástup jinochů s ručnicemi stejně oděných a jiný starších mužů čistě okuklených, opatřených kopími okowanými. Císaře, když přijel, předně uwítal arcikníže Ferdinand jakož zároweň mladšího bratra, arcikníže Karla, který přijel s otcem. Představil mu potom wšecky jednotliwé zástupy jízdné, kterýchž páni mnozí ssedali přitom s koní a císaře wítali. Rowněž představili se Pražané we swé úprawě.

Ke *wjezdu* do Prahy wšecky tyto zástupy z polí za Wyšehradem prowázeli krále mimo zdi Nowého města ke bráně Koňské. Tam na rozcestí před branau řečeném městiště Ptákowo při cestě do Wršowic očekáwalo císaře wšecko duchowenstwo strany pod obojí i mistři učení Pražského s administratorem mistrem Janem Kolinským w čele, který byl zároweň rektorem university toho roku. Od něho uwítán jest císař slawnostní řečí, a když potom Koňskau branau wjel do města, počalo žactwo na dewět tak zwaných kůrů Mus rozdělené zpíwati uwítací básně

1558 s průwodem hudby; ty pak potom se rozdělily we městě po rozličných ulicích k dalšímu prozpěwowání, kudy šel průwod. Kantoři sestawili se co kůr desátý na Senowážném trhu za týmž účelem. Hned jak císař projel branau, wzali jej kněží pod nebesa, a nad ním je nesli w průwodu, který se odtud ubíral po Koňském trhu až k ulici wedaucí k sw. Jindřichu, tau ulicí pak dále. Postaweno tu bylo několik set pacholat, od nichž blahopřání wysloweno císaři z jakéhos wýstupku na rozcestí ulic při zahradě Andělské. Přes náměstí Senowážné a dále šel potom průwod až ku Prašné bráně, kterau císař wjel do Starého města, wšudež mezi zástupy lidu rozestawenými. Na Staroměstském rynku wítaly jej panny, podobně jako prwé pacholata we dwau řadách postawené blíž radního domu.

Obzwláště mnoho dali sobě záležeti Jesuité na oslawení nowého císaře. Celá strana kolleje jejich u sw. Klimenta obrácená do ulice byla zawěšena drahými čalauny, na kterých byla wšelijaká wyobrazení a wšelijaké básnické nápisy. Skwěl se mezi nimi orel říšský a český lew i se znaky druhých zemí císařowých, a když šel průwod okolo, wystaupilo pachole na spůsob anděla wyozdobené, kteréž po krátkém blahopřání zazpíwalo „Sláwa na wýsosti". Následowalo potom wypodobnění míru a sprawedliwosti, kteréž wlekly společně boha wálky Marta, zuřícího krwawau tlamau, ale sto uzlý za zády swázaného. Pautalo to welice pozornost císaře i arciknížat a průwodu jejich, ač práwě tu chwíli, když okolo jeli, wzpínal se pod císařem kůň, na kterém seděl, žiwými barwami polekaný, tak že to císaři w pohledu překáželo.

Když císař dále přijížděl k mostu Pražskému, stáli tu Židé, ač již předešlého roku z Prahy wypowědění, u welkém zástupu, a zpíwali a prowozowali swé zwláštní spůsoby wítací. Na mostě stálo drahně lidu zbrojného, a když průwod přes něj jel, spuštěna byla střelba welká z hradu a házeny kule ohniwé. Na Malé straně na rynku bylo místo wykázáno wdowám blíž školy tehdáž o sobě stojící proti nynějšímu domu místodržitelstwí. W počtu několika set stojíce, rowněž we jménu swého

stawu krále uwítaly. Odtud wedla cesta ulicí Ostrožnickau 1558
přímo až ke bráně Hradčanské u kostela sw. Benedikta. Tam zase bliž kostela toho a radního domu města Hradčan stáli ku přiwítání starci ze wšech tří měst Pražských u welkém počtu. Tudíž na rynku Hradčanském byla wystawena slawnostní brána welice ozdobná s rozličnými nápisy a obrazy alegorickými i představujícími také císaře Karla V, Maximiliana a praotce domu Habsburského Rudolfa. Tam když císař přijel, přišlo mu wstříc duchowenstwo kostela Pražského, kanowníci a jiní s proboštem Jindřichem Scriboniem w čele, jenž byl administratorem strany přijímajících pod jednau. Měl čepici biskupskau na hlawě a zlatý kříž se swatými ostatky w ruce, jda pod nebesy. Při potkání císař ssedl s koně, jakož také arciknížata a panstwo wšecko, a políbiw kříž, wítán jest od probošta obšírnau řečí latinskau, ku kteréž poděkowání učiniw, wzat jest pod nebesa a weden do hradu s traubením, bubnowáním a zpíwáním „Veni creator spiritus“. Wšecky brány hradu přes příkopy tři za sebau od Hradčan wedaucí, wšecky stěny a zdi až ku kostelu sw. Wita byly ozdobeny čalauny, malowáním rozličným a nápisy we werších latinských, císaře a jeho ctnosti oslawujícími. W kostele po wstaupení císaře do něho zpíwáno jest slawné Tě Boha chwálíme, a odtamtud prowázen jest s arciknížaty od četného panstwa do obydlí králowského k powečeření teprw okolo třetí hodiny na noc (asi w půl osmé dle nynějšího počtu).

Na památku slawného tohoto wjezdu arcikníže Ferdinand požádal mistra Matauše *Kolinského* z Chotěřiny, proslulého učence w universitě Pražské o složení a tiskem wydání popisu celé slawnosti, což se od něho také stalo. Byl wšak arcikníže nespokojen s ním, že málo wychwálil Jesuity za jejich wynasnažení přitom, ježto o nich jen tolik se zmínil, že anděl od nich wystrojený zpíwal. Arcikníže, jak mu knížka byla podána, hned w ní hledal, co bylo o Jesuitech powěděno, a rozhněwaw se hodil ji do ohně, a požádal potom žiwotního lékaře swého doktora Petra Mathiola Wlacha, powěstného skladatele welkého herbáře, aby on jiné sepsání o slawnosti učinil.

1558 S lepším wděkem potkal se učený saused Pražský Martin *Kuthen* z Šprymsberka, který weršemi latinskými wjezd císařůw oslawil; wykázánať jemu od arciknížete we jménu císařowu odměna jedním stem kop grošů českých.

Za týden po slawném wjezdu císařowu, dne 15 Listopadu, přišla do Prahy zpráwa o *smrti císaře Karla V.* Byltě již skoro dwa měsíce předtím, dne 21 Září zemřel we Španělích w Toledě, kdež byl za posledních dwau let swého žiwota bydlil w samotě blíž kláštera. Císař Ferdinand i panstwo a rytířstwo přítomné w Praze wzali smutek na sebe, černé dlauhé šaty, které od té doby w Čechách při wyšších stawích přišly w obyčej w zármutcích pro zemřelé přátely.

Mezitím byl se již započal *sněm* w ustanowený čas předložením králowským za osobní přítomnosti jeho dne 10 List. Se wzhledem k tomu, že nebylo posud míru s Turky a předwídati se dala wíceletá další potřeba wydržowání wojenského lidu k hájení hranic w Uhřích, král tentokrát s rozdílem od předešlých let nežádal berně dle wýšky důchodů jednohokaždého, nýbrž w určité summě roční od celé země, 250.000 kop ročně na šest let nejprwé příštích a wedlé toho na zaplacení dluhů králowských posudné na šest let o tři groše z wědra piwa wyšší než předešlé, s wyslowením přání, aby také na ryby, na obilí a jiné hospodářstwí, co kdo mimo potřebu swau wlastní uprodá, nějaká daň uložena byla. K žádostem těmto stawowé neprokazowali se ochotnými, odmítajíce powolení auhrnné summy a podáwajíce předešlým spůsobem berni z důchodů, a to s 1000 kop jen 8 kop grošů, též pak proti zwýšení posudného wzpauzeli se. Když se wšak král s tím nijak spokojiti nechtěl (19 Listop.), usnesli se konečně o swolení dwanácti kop s tisíce z důchodů swých i poddaných, wšak jen na tři léta po sobě we dwau lhůtách každého roku a opět s wyminěním, kdyby král neb který z jeho synů wytáhl do pole a měli by stawowé wedlé nich podstaupiti tažení wojenské, aby s té neb oné lhůty pololetní sešlo. Posudné, které bylo roku 1557 swoleno na tři léta, z nichž jedno teprw minulo, powolili dále o jeden rok, ale we wýšce předešlé jen po dwau groších z wěrtele.

Wedlé toho zdwihli stawowé rozličné žádosti wztahující se 1558
k zákonodárstwí a k spráwě zemské i také ku prospěchům jednotliwých stawů neb osob, s naléháním, aby je král prwé než z králowstwí odjede, ku konci přiwedl, poněwadž wětším dílem byly již prwé častěji opakowány. Týkaly se naprawowání práw a zřízení zemských, pokud w tom nowá potřeba nastala, rowněž práw městských, aby kommissí předešle zřízená k wydání tiskem je spůsobila, též mince a měny, uprawení hranic zemských proti Baworům, jezů na Labi a jiných některých wěcí. Byli také mistři učení Pražského k císaři s žádostí se obrátili pro spustlý staw kolleje Karlowy, k jehož oprawení prostředky jejich dáwno již nestačily, a učinili žádost o přímluwu k arciknížeti Ferdinandowi i stawům (17 Břez.), aby jim pomoc některá poskytnuta byla, jmenowitě slewením berně. Stawowé přímluwu takowau pojali do artikulů swolení sněmowního.

Sněm se tím spůsobem skončil dne 21 Listopadu; po něm pak měly jak nejdříwe možná následowati sněmy druhých zemí ku králowstwí českému příslušných. Zdá se, že k řízení jich prwotně ustanowen byl král *Maximilian*; neb již dne 2 Listopadu, hned po wýjezdu císaře Ferdinanda z Wídně wyprawil z Prešpurka, kdež se tehdáž nacházel, služebníky swé tak zwané furyry do Olomauce a dále do Slezska, aby pro něj a pro dwořeniny jeho zjednali přiměřené hospody. Tudy neúčastnil se on wedlé mladších dwau bratří swých slawností Pražských za příčinau wjezdu císařowa. Potom wšak s jízdy jeho do Morawy a do Slezska sešlo. Císař oznámil jemu hned dne 21 Listopadu, w den skončení sněmu českého, co na něm bylo pořízeno a že sněmy druhých zemí mají hned býti držány; ale byli potom k nim ustanoweni jiní kommissaři králowští, do knížetstwí slezských zejména pan Joachim Šlik praesident komory králowské a heitman lén německých.

Císař Ferdinand konal mezitím hned po skončení sněmu příprawy k jízdě swé na sněm říšský, na kterau se mínil wydati z Prahy dne 18 Prosince. Psalť již dne 2 Prosince roz-

1558 ličným z předních osob w Čechách, na Morawě i we druhých zemích, žádaje, aby se účastnili jízdy s ním, poněwadž měla wykonána býti se sláwau jakožto k prwnímu sněmu říšskému, jejž swolal co císař. Měli, pokud by jim možné bylo, do 18 Prosince přijeti k němu do Prahy, nebo kdyby postačiti nemohli, za ním do Řezna nejdéle do 24 Prosince, a odtamtud s ním zároweň dále w černé úprawě jakožto w smutku za zemřelého císaře, bratra jeho.

W jaké míře císař za ostatního ještě pobytu w Praze wyhowěl žádostem stawů obsaženým w artikulích sněmowních, není nám určitě známo, jistě wšak jen s malau část; neb o mnohé z nich musilo se w potomních létech dále jednati; některé wšak přízně prokázal za toho času městům Pražským i jiným městům králowským. Dne 4 Prosince wydal Starému i Nowému městu Pražskému nowé *stwrzení privilegií* jejich starodáwných z králowské i již také císařské moci, owšem s wyhražením změn, které w nich byl nařídil roku 1547 dosazením heitmanů a rychtářů králowských i jiným obmezením samospráwy obcí. Nowoměstským nawrátil také *wýton* (16 Pros.), který byl ještě roku 1549 ze zabawených důchodů jejich sobě wyhradil. Také pak w příčině *cechů*, jichž privilegia byl zrušil, učinil nařízení (5 Pros.), aby řádowé jejich byli dle potřeby obnoweni. Mělo se to státi na základě porad heitmanů městských s osobami z měšťanstwa po čtyřech z každého města. Wedlé toho učinil také dle starého obyčeje milost wězňům we městech Pražských na památku slawného příjezdu swého, daw sobě od konšelů předložiti seznam jich s náwrhem, na které z nich mohl brán býti ohled, aby byli propuštěni dle powahy win jejich (5 Pros.). Za příčinau pilné potřeby peněz pro lid wálečný w Uhřích obrátil se wšak také na wšecka města králowská w Čechách, aby mu prwní polowici berně sněmem swolené, připadající na ně o sw. Jiří, napřed odwedli, nejdéle do desíti dní, co ještě w Praze meškal (8 Pros.). W tak krátkém čase nebylo to od nich splněno, ale předce aspoň do 25 Ledna nowého roku 1559 bylo od nich odwedeno 6026 tolarů místo asi 10.000, což berně měla obnášeti.

Také ještě za swého sídlení w Praze císař Ferdinand uzawřel nowé zakročení proti *bratřím českým*, o nichž došly ho zpráwy, že přese wšecky zákazy předešlé otwírali zase sbory w rozličných místech jak we městečkách a wesnicích, tak i na zámcích, scházejíce se u welkém počtu, lidé wyššího i nižšího stawu, ku kázáním a jiným pobožnostem pokautním. Wzaw o tom radu s arciknížetem Ferdinandem i s auředníky a raddami swými, mínil wydati nowé mandaty proti tomu; zwláště pak také hned z Prahy dne 10 Prosince učinil nowé napomenutí bratřím Krajkům na Mladé Boleslawi, zwěděw, že též na jejich statcích sbory prwé zawřené byly zase otewřeny. — Naproti tomu horlitel pro zachowáwání starých řádů strany pod obojí, mistr Hawel *Gelastus* Wodňanský, dobře užil přítomnosti císařowy proti swým odpůrcům, nepochybně osobním prošením u něho, tak že rowněž w poradě s arciknížetem Ferdinandem a raddami swými císař uzawřel propustiti jej ze záwazku, w který byl wzat w Unoru toho roku, a učinil to potom dopisem z Augsburka dne 10 Ledna (1559) s napomenutím, aby nedáwal napotom příčiny k newoli s konsistoří a kněžstwem. 1558

Dne 19 Prosince, tedy jen o den později, než byl prwé ustanowil, wyjel císař z Prahy na cestu do *Augsburka*, s četným a slawným průwodem, jak byl zamýšlel. Jeda nepochybně přes Plzeň, nacházel se dne 22 Prosince w Horšowě Týně, dne 23 Prosince we Waldmünchen, přes wánoce pak zůstal w Řezně, aspoň do 28 téhož měsíce. Spráwu zemskau řídil zas jako prwé arcikníže Ferdinand, co zatím *Maximilian* sídlil we Wídni a krom místodržitelstwí w dolních Rakausích sprawowal wěci wojenské w Uhřích. Při arciknížeti Ferdinandowi zůstal na některý čas mladší bratr *Karel* w Praze, aspoň přes měsíc Leden; později odjel k otci do Augsburka, kdež nacházíme jej 1559
w měsíci Březnu. Na některý čas odjel odtamtud do Insbruka (29 Března), potom wšak zase se do Augsburka nawrátil (23 Dubna).

Welmi brzy po swém příjezdu do Augsburka, dne 4 Ledna roku 1559 císař odtamtud zaslal spis nowého mandatu proti

1559 Pikartům, totiž bratrům českým, arciknížeti Ferdinandowi s nařízením, aby jej dal wytisknauti a rozeslal po krajích. Zakazowalo se jím wšem stawům a obywatelům, aby na statcích swých sborů a pokautních schůzí nikde nedopauštěli, a kde by se schůze takowé dály, aby je přetrhowali a kazatele postižené na hrad Pražský ku potrestání doprawowali. Během měsíce Března byly mandaty na wšechny strany rozeslány, a arcikníže Ferdinand přísně bděl nad wykonáwáním jich. Během následujících tří měsíců bylo jedenáct osob, učitelů a kazatelů bratrských, zjímáno a na hradě Pražském uwězněno; když pak se nikterak pohnauti nedali, aby se wíry swé odřekli a buď k straně pod jednau nebo pod obojí se přiznali, také pak wypowědění ze země podrobiti se nechtěli, měli dle usnešení radd králowských odwezeni býti na galeje. Arcikníže o usnešení tom učinil oznámení císaři do Augsburka. Zajatí byli wšak wětším dílem osoby wyššího wěku, i uwážil císař, žeby cesta pro ně byla příliš daleká, žeby jí snad ani nepřestáli a na galeje žeby jakožto k práci neschopní ani přijati nebyli; i nařídil tedy dopisem z Augsburka dne 18 Čerwna, aby je arcikníže rozdílně do wězení dal na rozličné zámky w Čechách, kdež by buď w pautech dělali neb seděli do dalšího jeho poručení. Doložil, že na hrdlech trestati je snad by ještě wíce zatwrdilo jiné, kteří jsau té sekty.

Wedlé přísnosti této proti bratřím českým netrwala dlauho nowá horliwost proti *Židům*, aby z Prahy a odjinud w zemi wypuzeni byli. Dříwe než uplynul rok, do kterého dle mandatu roku 1557 měli býti wystěhowáni, dály se již zase přímluwy za ně u krále, aby jim lhůta byla prodlaužena, aby dluhy na křesťanech, o něž měli činiti před saudy, wyupomínati mohli. Králi se protiwilo w tom powoliti. Přestáwal na tom, aby se do ustanowené lhůty wystěhowali, a ukládal toliko arciknížeti Ferdinandowi dopisem z Wídně dne 29 Kwětna roku 1558, aby o to při saudech a úřadech i osobách, na kterých přitom záleželo, péči měl, by se jim jak zase od nich křesťanům bez odtahu po práwě stalo, aby, jak dokládal, „to plemeno židowské podlé týchž wyšlých mandatů wykořeněno a wybyto z králowstwí

a zemí jeho býti mohlo". Nicméně potom opětnými přímluwami 1559
dal se uprositi, že Židům lhůtu k wystěhowání prodlaužil do sw. Jiří roku 1559, opět pod příčinau, aby swé dluhy wyupomínati mohli, s doložením, aby již odtud Židé křesťanům a křesťané Židům w žádné dluhy newcházeli, sice že dluhy takowé již nebudau se směti wymáhati. Následkem toho se skutečně některý počet Židů wystěhowal; ale dříw než lhůta k tomu prošla, dal se král předce zase pohnauti k některým polehčením. Powolil čtrnácti z nich lhůtu do dalšího celého roku, aby směli zůstati k dalšímu wyupomínání dluhů a prodání domů swých i jiných Židů; powolil také, aby bylo strpení s nemocnými neb kteří byli sešlého wěku, pročež hned na cestu se dáti nemohli. Též pak swolil, aby zůstati směly osoby, bez kterých by Židé požíwající lhůty řečené čili gleitu býti nemohli. Takowých uwáděli počet wětší než bylo skutečně potřeba; císař powolil jen čtyři. Měli to býti Jakub Izákůw, kterýž děti obřezuje, Jakub řezník, Jakub z Pardubic hrobař a Regina Židowka potopowačka (taucheryn). Takowé nařízení o tom wydal z Augsburka dne 10 Kwětna. Židé uwodili ještě některých zřízenců čili „auředníků" wíce, bez kterých by býti nemohli, jmenowitě několik hlásných, a dowedli si o to zjednati i přímluwu arciknížete Ferdinanda; tím se dal císař pohnauti, že i k tomu swolil dopisem druhým z Augsburka dne 31 Kwětna, ač s dotčením, že potřeby té neuznáwá, než že to „toliko obmysl týchž Židůw jest".

Z Augsburka teprw dostalo se mistrům *učení Pražského* wyřízení žádosti jejich, za kterau byla se jim přímluwa stala od sněmu. Powolilť jim císař slewení berně ze wšech jejich statků, wyjma toliko z platů od poddaného lidu, a nařídil také důkladné ohledání kolleje Karlowy, jakých by opraw potřebowala a jakým nákladem. Arcikníže Ferdinand učinil oznámení o slewení tom berníkům na sněmě zwoleným dne 3 Čerwna; a dne 3 Čerwence uložil zwláštní kommissí ohledání kolleje s přibráním k tomu mistra stawitele na hradě Pražském. Kommissí wykonala úkol ten hned potom dne 7 Čerwence. Mistrům bylo pomoci a ulehčení tím wíce potřeba, když mezitím dne

1559 25 Března wyhořela jim wes Počernice, jedna z nejlepších částí nadání kolleje Karlowy.

Welká škoda ohněm stala se později Nowoměstským, když dne 15 Čerwence při západu slunce hrom uhodil do *wěže radního domu* jejich, tak že wyhořela s hodinami pěknými a zwonem 50 centnéřů wážícím i s radní swětnicí, také s truhlau, we které se chowaly peníze sirotčí. Uhořel přitom muž, který se pokaušel o uhašení ohně, a naproti tomu potom, když se sutiny odstraňowaly, nalezly se w jedné díře w přední části wěže dwě holaubata žiwá. Na odiw přinesena jsau k purkmistrowi a potom i k arciknížeti Ferdinandowi. Obci Nowoměstské, žádající o podporu, dostalo se z powolení od císaře (16 Listop.) 400 tolarů, wšak až by se tolik sešlo z odúmrtí a pokut w témž městě. O dwě léta později, když wěž ještě nebyla znowa w předešlý staw uwedena, král přidal k tomu ještě 200 kop týmž spůsobem (1561 12 Pros.).

Asi 20 Srpna nebo některý den hned potom císař Ferdinand odjel z *Augsburka* po skončení tamějšího říšského sněmu, a nawrátil se do Wídně. Dne 24 Srpna byl na cestě swé we Mnichowě, kdež se několik dní zdržel, nejspíš k nawštíwení dcery swé Anny a manžela jejího Albrechta wéwody baworského. Teprw dne 5. Září nacházíme jej na další cestě w Linci, odkudž nepochybně některého z prwních dní potom do Wídně dojel.

Mezitím bylo se opět něco *Židů* odstěhowalo z Prahy; ale na cestě byli někteří z nich přepadeni od laupežníků a dílem zlaupeni, dílem i zawražděni. Wzbudilo to znowa autrpnost s nimi, a přímluwau arciknížete Ferdinanda císař po swém nawrácení z Augsburka dal se obměkčiti, že swolil (13 Říj.), aby ti, kteří přes rozkaz posud se nebyli wystěhowali, směli spolu s těmi, jimž dána byla lhůta do sw. Jiří, w Praze i jinde do toho času zůstati, s napomenutím wšak, aby pilně hleděno bylo, aby toho jiní nechtěli snad k nawrácení se do země mezi tím časem užiti. Dříwe wšak než tato lhůta došla, podařilo se Židům zjednati sobě nowé přímluwy, nejen opět od arciknížete Ferdinanda, nýbrž také od krále Maximiliana

a manželky jeho we Wídni a též od arciknížete Karla, prosíce, 1559
aby jim se wzhledem prý k jejich bídě a chudobě další lhůta k wyupomínání dluhů a k prodání domů udělena byla, i dal se tím císař pohnauti, tak že dne 13 Března roku 1560 wšem 1560
posud newystěhowaným ještě o rok lhůtu prodlaužil, tedy až do sw. Jiří roku 1561. Stalo se to wšak se zwláštní wýminkau. Dle náwrhu učiněného biskupem *Kreckým* Urbanem, raddau a dworním kazatelem císařowým, měl arcikníže Ferdinand žádati na Židech předložení kostelních knih jejich ku přehlídnutí osobami učenými a znalými hebrejského jazyka, aby z nich wymazána byla wšeliká rauhání proti náboženstwí křesťanskému, kterým se děti židowské již z mládí učily. Za druhé měli Židé we školách swých weřejně ohlásiti, že každému z nich, osobám mužským i ženským, mladým i starým, wolno jest nawštěwowati kázání křesťanská, a za třetí že nikomu ze swých, kdož by se chtěl dáti pokřtíti a přestaupiti ku křesťanské wíře, brániti toho nemají ani wyděděním ani jakýmkoli jiným pronásledowáním. Židé dle wýminek těchto slíbili se zachowati. Nalehlo se wšak na ně potom dále roku 1561, že wšichni donuceni byli po několik neděl (nejprwé dne 27 Kwětna) přicházeti na kázání k Jesuitům a jindy zase do kostela sw. Ducha, kdež hledělo se spůsobiti obrácení jich na wíru křesťanskau. Židé wšak chowali se přitom zatwrzele, hledíce wíc ke dweřům než ku kazatelně, a mnozí také uši sobě zacpáwajíce, pročež se brzy od marného namáhání s nimi upustilo. Wšeho wšudy tři dali se pokřtíti, a byl z nich jeden, který následkem toho manželku opustil, když se k témuž nedala pohnauti, tři děti swé jí odňal a pokřtíti dal, potom pak w jiné manželstwí wstaupil s dcerau jednoho měšťana Nowoměstského

Krátce předtím byli z rozkazu císařowa opět některé osoby stawů panského a rytířského obesláni na hrad Pražský před arcikníže Ferdinanda, že na swých statcích měli kněží neswěcené, totiž *Lutheranské*. Slyšeny jsau jejich omluwy dílem austně dílem písemně učiněné w ustanowený den 6 Unora, které nejwíc na nedostatku kněží řádně swěcených při straně pod obojí se zakládaly. Jsau nicméně napomenuti, aby kněží

1559 nemajících řádného swěcení nechowali, s některými wýjimkami na čas, jakož w Jáchimowě při stříbrných dolech, kdež se odwoláwali na jakési swobody. Páni mnozí Lutheranští měli swé domácí kaplany. Kázáno jim, aby i jich newydržowali, leč kteří by řádné swěcení měli a administratorem a konsistoří strany pod obojí se sprawowali, též aby kaplani takowí žádných far se neujímali, než jen we wlastních obydlích pánů swých kázali a služby boží konali (8 Un.).

Toho času jednalo se o zakaupení welkého panstwí *Pardubického* pro krále Maximiliana. Majitel jeho Jaroslaw z Pernšteina, nejstarší ze tří synů někdy pana Jana z Pernšteina, byl welkým zadlužením přinucen k postaupení jeho wěřitelům a rukojmím swým, a s nimi jednalo se o prodej. Poněwadž komora králowská, rowněž dosti zadlužená, hotowých peněz neměla, užito jest půjček k sehnání jich; i byla to zwláště také města králowská, s nimiž se o ně jednalo. Při wšech nedostatcích swých prokázala města ochotnost dle možnosti. Wyjednalo se s nimi složení 63.600 tolarů ode wšech do nowého roku 1560. Pražané wzali z toho na sebe 11.000 tolarů, i docílilo se tedy smlauwy o prodej dne 21 Března toho roku za summu 400.000 tolarů čili 200.000 kop grošů českých.

Powzbuzeni nepochybně wděčným uznáním, které se městům králowským dostalo za dobrau wůli prokázanau w této wěci, Pražané Starého i Nowého města obrátili se k císaři brzy potom s některými žádostmi ku polepšení stawu, we kterém se nacházeli od roku 1547. Od Staroměstských nacházeli se poslowé za tau příčinau wyprawení w měsíci Unoru we Wídni; ale nezachowala se určitá pamět o obsahu jich žádostí, než toliko dopis císaře k arciknížeti Ferdinandowi dne dewátého toho měsíce, kterým žádal od něho dobré zdání o nich. Nowoměstští poslali do Wídně w měsíci Březnu radního písaře swého mistra Adama z Radkowa s třemi žádostmi. Jedna týkala se pře, kterau měli s kapitulau Pražskau o wes *Jesenici*, náležející ku kostelům sw. Štěpána na Rybníčku a sw. Wácslawa na Zderaze; druhá byla o zwýšení cel z dobytka, z oleje a ze zboží slaného w Nowém městě ku prospěchu

obce na zwýšení nedostatečných důchodů jejích a na zaplacení 1560
dluhů wzrůstajících; třetí o podací práwo nad špitálem a farau jistau, která se w paměti o tom nejmenuje. Žádali také krále Maximiliana o přímluwu při císaři. Poněwadž byly to wěci, které wyžadowaly rozličného wyšetřowání, jest i o nich předně arcikníže Ferdinand tázán o dobré zdání swé (27 Března). Na wes Jesenici, náležewší někdy ku proboštstwí Pražskému, měli Nowoměstští zápis od krále Jiřího, z kterého probošt a kapitula wyplatiti ji chtěli; ale obec Nowoměstská odwoláwala se na privilegium králem Ferdinandem samým dané, kterým wýplaty takowé se nedopauštěly; probošt a kapitula nicméně wymohli obsílku na Nowoměstské k saudu komornímu. Král hleděl práwní při zameziti, a uložil dne 9 Listopadu arciknížeti Ferdinandowi dopisem z Wídně, aby se pokusil o přátelské smluwení, o němž wšak, zdali docíleno bylo, zpráwy nemáme.

Z delšího tehdáž přebýwání swého we Wídni wytrhnul se císař Ferdinand, pokud nám známo, teprw dne 18 Března roku 1560 jízdau do *Rábu* a do *Komárna*, nemající žádného jiného účelu, než asi poohlednauti se po některé části země uherské. [30]) Jeli s ním obadwa synowé jeho tehdáž we Wídni přebýwající, král Maximilian a arcikníže Karel, s komonstwem četným na wíce než 40 kočářích. Dne 22 Března, tedy již za pět dní, mínil zase býti zpátky we Wídni.

Později téhož roku w měsíci Červnu byl jakýsi přátelský sjezd skoro celé rodiny králowské we Wídni. Účastnily se ho krom dwau práwě zmíněných synů císařowých, Maximiliana a Karla, skoro wšechny sestry jejich, které od roku 1557 nejstáleji přebýwaly w Insbruku, a také Albrecht wéwoda baworský i manželka jeho Anna dcera císařowa. Rowněž odjel tam z Prahy arcikníže Ferdinand. Přijel do Wídně dne 9 Června. Byl čas tráwen w rozličných radowánkách, a také konány dwa turnaje, dne 12 a dne 23 Června. W neděli po Božím těle dne 16 Června wšecka rodina s císařem obědowala, wečír pak od krále Maxi-

[30]) Jiří Gienger w dopise swém k welmistru Antoninowi z Mohelnice nazýwá ji „spazierreis“.

*

1560 miliana byli pozwáni bratří a sestry jeho wšechny i s wéwodau baworským, a byla w poledne i wečír prowozowána hudba i zpěw od rozličných umělců. W auterý dne 25 Čerwna teprw wšichni rozjeli se, a rozžehnal se s nimi císař Ferdinand prý žalostiwě; neb tehdáž zdrawí jeho počínalo se časem již horšiti.

Na krátký čas, co arcikníže Ferdinand pobyl we Wídni, zastáwali jej w řízení spráwy zemské dwa z nejwyšších úředníků zemských, Jan starší z Lobkowic nejwyšší hofmistr a Wolf z Wřesowic nejwyšší písař, jimž proto císař Ferdinand dopisem z Wídně dne 21 Čerwna uložil, aby se na ten čas newzdalowali z hradu Pražského.

Ačkoli ani do toho času nebyl smluwen žádný mír s Turky, předce nebylo žádného wálčení s nimi w Uhřích krom malých potyček, pročež také w Čechách nebylo toho roku žádného zbrojení do pole, a bylo arciknížeti Ferdinandowi po nawrácení z Wídně na péči toliko wymáhání berně swolené na posledním sněmě, z které se přispíwalo na wydržowání lidu wojenského w posádkách pomezních w Uhřích. Mimo to bylo toho času dopraweno také 80 kusů střelby slitých od zwonaře Tomana Jaroše na hradě Pražském do Wídně k doprawení dalšímu po lodích do Uher. Arcikníže wedlé toho pokračowal wždy také se zalíbením w dílech zwelebowacích na hradě Pražském, kterých potřeba posud zůstáwala od welkého ohně roku 1541. Stawělo se tehdáž o krowu wěže kostela Pražského a o oratorii pro krále; hotowily se též nowé warhany w témž kostele hlawním; také pak pokračowalo se we stawbě swětnice saudní a sklepa, we kterém chowány byly dsky zemské. — Nedbale chowala se naproti tomu kommissí zřízená sněmem k naprawowání práw a zřízení zemských. Ke schůzi, neprawí se ktereho času swolané, která měla při arciknížeti Ferdinandowi na hradě Pražském býti konána, málo kteří z osob k tomu zwolených se sešli; pročež císař dopisem přísným z Wídně dne 15 Čerwence napomínal je, aby se k opětnému sezení jistotně dostawili w neděli po sw. Matauši (22 Září) a prwé se nerozjížděli, pokud úkolu swého nedokonají, k čemuž jak za to měl jen málo dní mohlo

postačiti. Skutečně wšak práce ještě do čtwrtého roku potom 1560
se protáhla.

Mezitím dálo se posud stihání Pikartů, totiž *bratří českých*, dle mandatů posledně roku 1559 proti nim wydaných. Bylo jich opět některý počet dodáno na hrad Pražský pro pokautní kázání a konání služeb božích dle odchylných řádů jejich, a opět arcikníže Ferdinand naléhal na odwezení jich z trestu na galeje. Císař Ferdinand dopisem k němu z Wídně dne 13 Unora roku 1560 odmítal to, zprawen byw, že to byly weskrz osoby wysokého wěku, okolo 60 i 70 let, které by ku práci na galejích nemohly se hoditi. Opět odkazowal k tomu, aby buď na rukojmě pod dosti welikým základem propuštěni byli, jestli by se wšelikého dalšího kázání odříci chtěli, nebo aby byli po zámcích králowských rozsázeni. Arcikníže, když zajatí dokonce nechtěli slibem se zawázati, wymohl na císaři swolení ku přísnějšímu naložení s nimi. Dne 25 Dubna wedeni jsau z Prahy u welkém pohnutí lidu, který na to s pláčem hleděl, jak se za to mělo, předce někam k moři na galeje.[31] Nebylo tomu tak, nýbrž měli, jak bylo mínění císaře, rozsázeni býti po zámcích rozličných, ale ne w Čechách, nýbrž we wzdálené cizí zemi, w Tyrolsku. Jsauť tam dopraweni a odewzdáni zemské wládě w *Insbruku*, aby od ní po zámcích tamějších byli rozděleni. Když wšak wedeni byli přes hory a lesy a spatřowala se sešlost jejich i nezdrawí, wzbudili i tu obecnau útrpnost a musili do Insbruka dopraweni býti zpět, kdež pak faráři uloženo jednati s nimi, aby se napotom pod přísahau zawázali, wšelikého pokautního kázání a scházení se k sborům zanechati. Učinili tak konečně, a k naléhání wlády Insbrucké císař listem daným z Wídně dne 21 Srpna téhož roku swolil, aby byli do Čech k domowům swým nawráceni, s pohrožením těžšího trestání, pakli by slibu swého nezdrželi. Stihání jednotliwců nemělo wšak ani tehdy účinku hlaub zasahujícího; i wzal z toho císař

[31]) Wyprawují o tom paměti kolleje Jesuitské pag. 58: Hoc ipso anno 25 Aprilis spectante universo Pragensi populo Picarditas obstinatos (Ferdinandus archidux) in media urbe capi et ad triremes flente populo et sortem eorum miserante duci jussit.

1560 příčinu ještě zase téhož roku k wydání nowých mandatů (19 Listop.) proti otwírání sborů a pokautním kázáním, jimiž hrozil i trestáním na hrdle.

Nicméně zrowna toho času, w třináctém roce smutného žaláře biskupa bratrského Jana *Augusty* na Křiwoklátě, zjewila se jemu a druhowi jeho, bratru Jakubowi Bílkowi, ponejprw naděje na wybawení. Bylať toho času, jak na swém místě zmíněno, ubytowána na Křiwoklátě *Filipina* tajená manželka arciknížete Ferdinanda, a dosazen z příčiny té za správce Křiwokláta zwláštní důwěrník arciknížete *Ladislaw* ze *Šternberka* pán na Zelenéhoře, jehož manželka Kateřina byla dcera Jiřího z Lokšan na Březnici, kdež Filipina předtím byla chowána. Dosazení jeho stalo se arciknížetem samým dne 12 Září roku 1560. [32]) Neprawí se, zdali jen z autrpnosti čili také z jiných nějakých pohnútek pán tento hned z počátku přilnul k Augustowi se zwláštní náklonností, tak že častěji rozpráwěl s ním a w žaláři i s manželkau swau jej nawštíwil; brzy pak také projewil přání swé, aby jej i bratra Jakuba z wězení jejich wyswobodil. Ku powzbuzení od něho Jan Augusta we jménu obau sepsal žádost o to, kterau pán arciknížeti odewzdal s přímluwau; a arcikníže učinil přímluwu k císaři. Přese wšecko někdejší popuzení swé proti Augustowi císař naklonil se k splnění žádosti, wšak s uložením, aby se arcikníže s kněžstwem o to dorozuměl. To byla owšem těžká cesta. Mínilo se na předním místě kněžstwo strany pod jednau a w popředí jeho Jesuité. Od nich žádáno co wýminka odwolání bludů i doručeno jest Augustowi znění, we kterém se mělo státi, w pěti artikulích, ku kterým měl odpowěditi. Spatřowal w tom zmaření naděje swé, a nemínil dále o nic se pokaušeti; nicméně pan Ladislaw ze Šternberka jemu přimlauwal, aby aspoň učinil přihlášení se k straně přijímajících pod obojí. To učinil w měsíci Prosinci

[32]) We čtwrtek před sw. Křížem, což by mohlo také býti dne 2 Kwětna; ale jest méně podobno, protože Žiwot Jana Augusty, kdež se datum tak udáwá (str. 63), hned dále prawí: „Tu pak hned w brzkých dnech“ atd. a následuje nejdříwe potom datum „okolo sw. Lucie“ (13 Pros.) na str. 65.

okolo sw. Lucie (13 Pros.), awšak we znění powšechném, které 1560
newylučowalo setrwání jeho w jednotě bratrské jakožto též ke swátosti pod obojí se znající. Nepostačowalo to, a žádáno na něm od kněžstwa obau stran, pod jednau i pod obojí, určitější wyslowení se o článcích jednotliwých, kteréž on proti přeswědčení swému učiniti nemínil.

Jednání tím se přetrhlo; ale dobrotiwostí pana Ladislawa ze Šternberka Jan Augusta i bratr Jakub požíwali zatím značného polehčení we wězení swém rozličným spůsobem. Když
w postě roku 1561 (po 16 Březnu) arcikníže Ferdinand přijel 1561
na Křiwoklát za chotí swau a dwěma dítkami jejími, mnozí z komonstwa jeho wolně oba wězně nawštěwowali, a w den po odjezdu arciknížete do Prahy w pátek před Kwětnau nedělí (28 Břez.) Filipina sama s průwodem swým ženským k jednomu i druhému nahlédla do jejich žalářů, a tázala se, ce by si přáli, aby jim k dobrému učinila. Oba žádali, aby se přimluwila za ně, aby o nastáwajících hodech welkonočních pospolu býti směli, newiděwše od osmi let jeden druhého. Slíbila pokusiti se o to při arciknížeti, za nímž nazejtří potom (19 Břez.) ponejprw jela do Prahy. Podporowal ji w tom i zpowědník arciknížete, jistý kněz Jan, který předtím byl také na Křiwoklátě a měl s Augustau příwětiwé rozprawy. Podařilo se, žeť swolil arcikníže a písemně Ladislawowi ze Šternberka nařídil, aby oběma wězňům dal swobodu, aby o swátcích welikonočních po tři dni zbaweni byli žaláře a po hradě wolně se mohli procházeti. Radostně pán odwážil se o swé ujmě jeden den k tomu přidati, tak že propustil je již na bílau sobotu a po ty dni hostil je, tak že s ním a se služebníky jeho pohlawí mužského i ženského obědowali a wečeřeli w jednom pokoji, ano pán dáwal jim i píti ze swého koflíku w přátelských rozprawách.

Obcowání s nimi dojalo pana Ladislawa ze Šternberka tím wíce, tak že znowa počal usilowati o wyswobození jich. Když po čtyřech nedělích od swého posledního odjezdu do Prahy arcikníže Ferdinand i s Filipinau přijel zase na Křiwoklát (28 Dub.), hned byly opětowány žádosti k němu od pána ze Šternberka i jiných některých osob z jeho družstwa, zwláště

1561 pak také od Filipiny we chwílích, které se jí zdály příhodné, aby spůsobil propuštění obau wězňů. Arcikníže dal se pohnauti, tak že wyslowil sám přání swé, aby jim mohl pomoci, ale nemoha sám bez swolení císaře samého, kterýž byl prwé odkazowal na dorozumění s kněžstwem, nawrhowal, aby k tomu cíli Augusta k Jesuitům do Prahy poslán byl k smluwení se s nimi. Tomu se Augusta bránil, nemoha doufati žádného účinku; ale když mu ode wšech, kteří mu tak přáli, horliwě bylo přimlauwáno, podwolil se pod umluwau, že k ničemu nucen nebude, w ten spůsob, aby bratr Jakub s ním spolu šel, a aby rowněž tak wolně jako s Jesuity mohl také promluwiti s kněžími strany pod obojí, totiž konsistoří jich, se wzhledem k tomu, že již prwé byl se hlásil k jejich straně. Arcikníže, meškaje posud na Křiwoklátě, swolil k tomu s ustanowením, kdyby se dohodnutí nestalo, aby se oba wězňowé wrátili zase do swého zajetí (2 Kw.).

Takž tedy hned nazejtří potom (3 Kw.) Jan Augusta i bratr Jakub dopraweni jsau do Prahy. Prowodění jich tam wzal na sebe ze zwláštní náklonnosti k nim jeden z dwořenínů arciknížete, Wilém z Hradešína, stawu rytířského. Jeli s ním pospolu na jednom woze bez paut a jakéhokoli jiného obmezení; s powolením jeho také dílem šli pěšky přes lesy u Zbečna; w Praze pak ubytowal je we swém příbytku w domě zámožného sauseda Staroměstského Michala Karika z Řezna, nazwaném u wolka (č. 142) na Owocném trhu, to jest na nynějším Malém náměstí, kdež od něho měli celé opatření a byli hned nawštěwowáni četnými přátely z města známými jim i neznámými, také od některých osob stawu panského. Dle mínění Wiléma z Hradešína měli od něho k Jesuitům docházeti a s nimi jednati; k čemuž i arcikníže Ferdinand již také swolil. Ale Jesuitům bylo to proti mysli, a k naléhání jich musili již třetí den (6 Kw.) k nim se přestěhowati do kolleje u sw. Klimenta, kdež od nich měli též wšecko slušné opatření, ale uzawřeni byli w obmezených místnostech a neměl k nim nikdo míti přístupu kromě Wiléma z Hradešína, který sobě předce wymohl wolnost k nawštěwowání jich. Jesuité chtěli se proslawiti obrá-

cením powěstného kacíře na wíru, a jednali s Janem Augustau 1561
prostředkem znamenitého theologa swého Jindřicha Blyssemia a dílem rektora swého, tehdáž Pawla Hoffaea, tím spůsobem, že odewzdáwali jemu jeden den po druhém jednotliwé artikule o církwi jednající a na ně odpowědi od něho i jeho spolubratra wyžadowali. Jan Augusta odpowídal k nim ne jako od sebe samotného, nýbrž we jménu strany pod obojí, jakož se k ní byl přihlásil; když pak nawrhowali později, aby dáwal odpowědi písemné, toho se zpěčowal. Již při třetím artikuli, obsahujícím učení, že jest církew neomylná, přišlo ke sporu, který se čím dále tím wíce tužil. Když tím spůsobem cíle swého dosáhnauti nemohli, Jesuité chtěli Augustu uwésti také w odpor proti straně pod obojí, a zaslali artikule, o které se s ním jednalo, arciknížeti Ferdinandowi, aby administratory strany pod obojí wyzwal k oznámení swého mínění o nich. Administratoři tehdejší wšak, mistr Jan Kolinský a mistr Martin Dworský z Hájku, wymlauwali se z toho; odwoláwajíce se na stawy, žeby se bez swolení jich w to dáti nesměli, odewzdali arciknížeti snešení někdejší strany swé, obsažené w patnácti artikulích, to jest beze wší pochybnosti snešení sjezdu roku 1539, poněkud k Lutheranstwí se klonící, aby Jesuité z něho mínění strany pod obojí sobě wyložili. Arcikníže spis ten poslal po knězi Janowi zpowědníku swém k Jesuitům s wyzwáním k Janowi Augustowi i k bratru Jakubowi, aby se o něm, zdali s ním srozuměni jsau, wyslowili (22 Kw.).

Následkem wyzwání tohoto Jan Augusta bez meškání sepsal žádost k arciknížeti, kterau wyslowowal powšechné srozumění swé s artikuli sjezdu strany pod obojí, a žádal, aby nyní po rozmluwení s Jesuity o wíře strany pod jednau také s kněžími strany pod obojí wolně směl promluwiti (24 Kw.). Tím se jednání jeho s Jesuity přetrhlo k welké jejich nelibosti. Nicméně byli oba wězňowé u nich ještě dále chowáni, až teprw dne 20 Čerwna dostala se jim od arciknížete odpowěd dle uradění s Jesuity, kterau wšak oznámil jim příznivec jejich pan Ladislaw ze Šternberka k nim poslaný. Promlauwání jich s kněžstwem strany pod obojí neuznáwalo

1561 se wíce za potřebné; ale měl již Jan Augusta wyslowiti se, ku které straně, pod jednau čili pod obojí, chtěl by přistaupiti, poněwadž jiné náboženstwí w králowstwí českém se nedopauští. Augusta dal odpowěd we jménu swém i bratra Jakuba (24 Čw.), že se přiznati chtějí k straně přijímajících pod obojí a s nimi spolu wše držeti, „což oni koli z wíry obecné křesťanské apoštolské z písem swatých wěří a drží buď o prawdách božích podstatných buď o ceremoniích". Skrýwalo se we slowích těchto owšem, že se přiznáním k straně pod obojí jednoty bratrské odříci nemínili. Ačkoli ohlášení to bylo od obau společné, nicméně rozhodnutí konečné stalo se rozdílně, zdá se že z té příčiny, aby se wynasnažení Jesuitů o obrácení jich neprokázalo býti docela bez prospěchu. Již nazejtří potom (25 Čw.) byli z kolleje Jesuitů powoláni k panu Ladislawowi ze Šternberka do jeho domu, a od něho odewzdáni do domu nejwyššího písaře Wolfa z Wřesowic, kdež oznámeno jim z rozkazu arciknížete, že měl Jan Augusta odweden býti zase do wězení na Křiwoklát, bratr Jakub wšak toliko prozatím na Bílau wěž na hradě Pražském a odtamtud jistým spůsobem propuštěn býti na swobodu. Tak arcikníže ustanowil dle rady Jesuitů. Jen přes noc zůstaweni byli oba w domě heitmana hradu Pražského; druhého dne Augusta doprawen na Křiwoklát (26 Čw.), Jakub pak wsazen do Bílé wěže ku přebýwání wolnému pospolu s jinými osobami tam chowanými. Wyjednáwání s ním o spůsob propuštění jeho, které bylo poručeno nejwyššímu písaři a heitmanu hradskému, počalo se teprw po čtyřech nedělích pro wzdálení jich na ten čas z Prahy. Mělť od administratorů strany pod obojí zkaumán býti we wěcech wíry a řádu jejich, i představen jest jim k tomu w domě heitmana dne 25 Července. Oba, jsauce náchylní k Lutheranstwí, kladli mu otázky tak opatrně, aby nebyl nucen k žádným odporům; i přijato jest tedy přiznání jeho k straně pod obojí. Měl je toliko dotwrditi přijmutím swátosti wečeře páně od kněze též strany. To jemu působilo těžké rozmýšlení, až pak po wíce dnech předce se k tomu odhodlal. Dne 2 Srpna přijal swátost od kněze, kterého se swolením konsistoře pod obojí sám k tomu

požádal, a dne 3 Srpna propuštěn jest konečně na swobodu. 1561
Jesuité učinili si zadost složením spisu, we kterém twrdili, že Augusta w hádání swém s nimi tak přemožen byl, že ničím jiným než zatwrzelostí swau odpírati jim nedowedl.[33])

W Praze toho roku hořelo w Menším městě dne 19 Dubna, tedy jen málo dní před doprawením Jana Augusty a Jakuba Bílka do Prahy k Jesuitům. Wyhořelo asi 20 domů, a bylo od lidí podezření na tři Židy, kteří tehdáž dle mandatů císařských donuceni byli k wystěhowání se ze země, že oheň ten podložili. Arcikníže Ferdinand nebyl ty dni w Praze, zajew dne 15 Dubna do *Weselí* na panstwí Třeboňském pana Wiléma z Rosenberka, kdež požil rozličné kratochwíle. Po nawrácení swém do Prahy (21 Dub.) žádán od Malostranských za přímluwu, aby pohořelým berně za obě lhůty o sw. Jiří a o sw. Hawle odpuštěna byla, učinil tak (9 Kw.), a císař ku přímluwě swolil dopisem z Wídně dne 25 Kwětna.

Brzy potom počalo se jednati o swolání *sněmu*, kterého nebylo již za tři minulá léta. Poněwadž docházela berně na ta tři léta po sobě swolená, nastáwala císaři potřeba nowého swolení, a proto již dne 8 Čerwna dopisem z Wídně wznesl na arcikníže Ferdinanda, aby se s úředníky zemskými důwěrně poradil o čas a spůsob, jmenowitě, zdali by radněji bylo sněm český čili napřed we druhých zemích korunních sněmy swolati, aby zmocněné osoby k sněmu společnému poslali, též měly-li by prwé některé přednější osoby powolány býti na radu do Wídně. Arcikníže radil beze wšeho jiného přede wším swolati sněm zemský w Praze, ku kterému by císař osobně přijel. Byl tak i úmysl císařůw. Některé nesnáze činila tehdáž swětnice saudní, we které se sněm shromážďíwal, doposud neuprawená; ale měla do ustanoweného času, aspoň pokud bylo newyhnu-

[33]) Prawí o tom paměti kolleje Jesuitské: Pikardus quidam seu Waldensis toto regno notissimus, qui multa hominum millia ad sectam suam improbissimam adjunxisse ferebatur ac propter pestilentos errores jam 15 annis detinebatur in carcere, scripto in eam rem confecto sic refutatus a nostris est, ut quido pponeret, judicio omnium praeter pertinaciam nihil haberet.

1561 tedlně potřeba, býti přispůsobena. Také bylo některé obáwání z moru, který w Praze proskakowal; ale zdá se, že nebylo nebezpečenstwí welké. Po některých průtazích wyšly mandaty do krajů a tak též do měst Pražských dne 3 Září, kterými sněm položen na den 1 Října. Císař hleděl býti o některý čas dříwe w Praze, aby se napřed o spůsob jednání uraditi mohl s nejwyššími úředníky a raddami swými. Wyjel tedy w polowici měsíce Září z Wídně, a wykonal cestu přes Znojem (17 Září), Brtnici (18 Září) u Jihlawy, Německý Brod (19, 20 Září) a nejspíš přes Poděbrady, jak aspoň zamýšlel, tak že aspoň již dne 27 Září nacházel se na hradě Pražském.

W ustanowený den 1 Října jest sněm předložením králowským u přítomnosti císaře zahájen. Předmětem hlawním byla opět žádost o pomoc proti Turkům. Od času předešlého sněmu nacházel se posel císařský w Konstantinopoli k jednání o mír, které se wšak bez konce protahowalo; i ač mezitím w Uhřích nebylo žádných wětších bojů, předce se Turci sem tam zmocnili některých míst při pomezí ležících, a bylo tedy stále potřeba wydržowání wojenského lidu w posádkách hraničních jak proti Turkům samým, tak také proti područníku jich Janowi Sigmundowi Zápolskému, který ohrožowal půlnoční části Uher, zwláště stolici Spišskau. Se wzhledem k tomu císař žádal na stawích powolení berně na čtyry léta po sobě s tisíce kop po 14 kopách ze statků a důchodů swobodných i poddaných; na jiné pak potřeby swé, wywazení totiž z dluhů a také na wěno dcery swé Leonory prowdané toho roku za kníže Mantuanské opět posudné na čtyry léta o některý groš wíce než předešle, kdež bylo powoleno po dwau groších ze sudu.

Stawowé opět jako roku 1558 neprokázali se w té míře powolnými, jak císař žádal. Místo 14 kop s tisíce powolili jen 12, a to jen na dwě léta příští, posudné pak rowněž jen na dwě léta w míře předešlé, totiž po dwau groších, s přidáním wšak jednoho groše pro krále Maximiliana k zwláštní žádosti jeho na zaplacení některých jeho dluhů. Berně měla odwáděna býti jako jiná léta we dwau lhůtách ročně, wšak opět s wyminěním, aby w případě potřeby osobního tažení wedlé krále

neb některého ze synů jeho s jedné lhůty sešlo. Mimo to jed- 1561
nalo se na sněmě o rozličné jiné wěci dle přání stawů i také císaře; na předním místě o hájení práw koruny české nad německými lény k ní příslušnými z příčiny, že při shoření desk na hradě Pražském roku 1541 jednotliwí držitelé jich, spoléhajíce se, že také listiny jich se týkající přišly na zmar, pokaušeli se o wybawení se z manských powinností swých. Zřízena proto kommissí, skládající se z osob dílem od krále dílem ze stawů panského a rytířského zwolených, aby se odebrala na Karlštein a ohledala listiny tam chowané k lénům těmto se wztahující. Za příležitostí tau projewili přání arciknížata Ferdinand a Karel (bylť nepochybně s otcem spolu přijel do Prahy), aby až kommissí na *Karlštein* pojede, mohli ohledati korunu, klenoty a ostatky swatých w kapli tam chowané; i dali stawowé panský a rytířský powolení swé k tomu, jakož aby také osoby stawu panského a rytířského, kdož by též toho dne na Karlštein přijeli, směli téhož užiti. Tu také Pražané wšech tří měst k tomu se hlásili, i powolili druzí dwa stawowé rowněž, aby z každého města šest přednějších osob smělo se téhož ohledání účastniti. — Poněwadž kommissí zwolená roku 1558 k naprawowání zřízení zemských posud s prací swau nebyla hotowa a byli zatím někteří členowé její onemocněli, někteří i zemřeli, zwoleni jsau někteří nowí členowé k doplnění jí; ze stawu městského zejména na místo Matiáše z Paumberka Pawel Žipanský z Dražice, primas Starého města. Podobně také kommissí k srownání práw městských jest dle potřeby obnowena, a po skončení sněmu císař hned osobám do ní zwoleným uložil den nazejtří swaté Barbory (5 Pros.), aby se na hradě Pražském sešli a práci swau předse wzali (25 Říj.). Kommissí tato skládala se z 42 osob wolených z jednotliwých krajů, mezi nimiž města Pražská zastaupena byla rowněž Pawlem Žipanským primasem Staroměstským a Jiřím Řečickým z Nowého města.

Již od některého času předtím byl císař Ferdinand nastaupil na nowé kroky k obnowení stálejšího řádu we wěcech náboženstwí w králowstwí českém. Bylť na začátku roku 1560

1561 nastaupil nowý papež *Pius IV*, který hned z počátku pomýšlel na opětné swolání obecného koncilia jak ku pokusu o sjednocení we wíře tak ku prowedení opraw w církwi, we kterémžto ohledu počal přede wším sám stawowati wady při dwoře swém. Po rozličném wyjednáwání s císařem i s jinými mocnostmi učinil swolání koncilia dne 29 Listopadu roku 1560, tak aby wzalo začátek o welikonocích roku 1561 w předešlém místě swém w *Trientě*. K wyjednáwání s císařem byl do Wídně co nuncius papežský wyprawen Delfin biskup Lessinský čili Hwárský (1560) a potom druhý Commendone k wyžádání rady w příčině jednání s knížaty protestantskými w říši německé, aby se koncilia též účastnili. Obadwa přijeli w měsíci Lednu roku 1561 z Wídně do Prahy na cestě do *Naumburka*, kdež knížata o chowání se ku koncilii sjezd spolu měli. Arcikníže Ferdinand prokázal jim w Praze wšeliké wlídné hostinstwí. Knížata protestantští chowali se we wyjednáwání tom odporně, tak že hned z počátku naděje na sjednocení u wíře w říši německé prostředkem koncilia mizela. Naproti tomu císař Ferdinand spatřowal w koncilii welkau pomoc we snahách swých o sesílení strany katolické w zemích swého panstwí a zwláště o uwedení stran pod jednau a pod obojí w králowstwí českém w jednotu, kterau šíření se stran od církwe obecné u wětší míře odchylných mělo býti zabraňowáno. Doufalť od koncilia wymoci powolení ku přijímání pod obojí spůsobau a na základě tom uwésti obě náboženské strany w Čechách pod poslušenstwí společného arcibiskupa, od kterého by se jedněm i druhým dostáwalo swěcení na kněžstwí místo pohledáwání jeho w cizích zemích.

Jak se ukázalo při wyjednáwání mezi stawy a kněžstwem obau stran roku 1549, bylo wywedení úmyslu toho při nejlepší wůli panowníka spojeno s welkými těžkostmi, již proto že se strana pod obojí zpěčowala upustiti od podáwání swátosti dítkám a jiných rozdílů, které nebyly schwáleny kompaktaty Basilejskými, nýbrž zůstáwaly na odkladě. Proto císař nedal se hned napřed w nowé jednání se stawy a duchowenstwem, nýbrž o swé ujmě jednal s papežem o dosazení arci-

1561 biskupa w Praze přede wším jen, jakoby se moc jeho měla wztahowati toliko na stranu pod jednau. Jmenowal k tomu *Antonina Brusa* z Mohelnice, předtím mistra řádu křížowníků w Praze (od roku 1540), tehdáž pak biskupa Wídenského (od roku 1558), kterážto obě důstojenstwí spojowal w jedněch rukau. Bylť to hlawní rádce císařůw w této záležitosti od něho slyšený, který sám na powýšení toto nebyl myslil, ale podwolil se ku přijmutí jeho, když jiný, jejž císař měl na mysli, probošt Pražský Scribonius, úkol w těch okolnostech těžký na sebe wzíti se neodwážil. Dne 5 Září roku 1561 papež Pius IV arcibiskupa císařem nawrženého stwrdil, o čemž zpráwa došla do Prahy aspoň při začátku měsíce Října a tedy za času sněmu tehdejšího. Nicméně nebylo to žádným předmětem jednání na sněmě; nýbrž teprw dne 23 Prosince císař učinil oznámení o tom nejwyšším úředníkům a raddám swým jak strany pod
1562 jednau tak pod obojí, a dne 22 Ledna roku 1562 stalo se wyhlášení obecné rozeslané do wšech krajů.

Dle dorozumění mezi králem a arcibiskupem obsaženého w listině dané dne 23 Prosince (1561) měl arcibiskup zprwa wykonáwati tauž moc jako do toho času administratorowé arcibiskupstwí z prostředka kapituly Pražské, která se wztahowala jen na kněžstwo strany pod jednau, a k wychowání jeho ustanowil král roční důchod 3000 kop českých čili 6000 kop míšenských, který měl wydáwán býti od důchodního komory králowské z posudného od měst králowských uloženého na ně stále nowým řádem roku 1547. We wyhlášce pak obecné dne 22 Ledna král oznamowal, že míní s papežem jednati, aby jmenowaný arcibiskup i nástupci jeho mohli také kněžstwo strany pod obojí swětiti, tak aby se napotom obě strany tím snáze dle kompaktat k sobě chowati mohly; zabezpečowal též, že obnowení arcibiskupstwí, jakožto z wlastních důchodů králowských nadaného, nemá nikterak býti na ujmu zápisům, kterými se někdejší statky arcibiskupské během času dostaly do rukau saukromých držitelů. Zároweň určen byl za sídlo arcibiskupa dům do nynějška k tomu slaužící na Hradčanech w rohu wedlé příkopu hradského, kaupený k tomu od Floriana

1562 Gryspeka, někdejšího sekretáře, potom raddy a praesidenta komory králowské. — W den Božího narození roku 1561 byl nowý arcibiskup slaužil mši swatau w kostele Pražském se slawností tomu přiměřenau, a již dne 4 Ledna potom odjel do Trienta ku koncilii, které mezitím bylo počalo swé porady. Dle slibu swého císař také hned potom w měsíci Březnu uložil legatu swému w Římě, aby jednal s papežem o powolení, by arcibiskup Pražský swěcení na kněžstwí směl udělowati čekancům strany pod obojí.

Mezitím, dne 28 Ledna, přijel do Prahy prworozený syn císařůw *Maximilian* zwolený král český, tentokrát powolán byw od otce, prý na spěch, ale neudáwá se, z jaké příčiny. Byl wyprawen k němu pan Wilém z Rosenberka do Lince, kdež toho času meškal. Cestu wykonal přes Wyšebrod, přes Krumlow, přes Budějowice a Soběslaw, kamž jej Wilém Rosenberský doprowodil. W Praze prý wšichni lidé toho wděčni byli, čehož příčinau nepochybně byla známá jeho náklonnost k nowotám náboženským. Pobyl tu čtrnáct dní, za kteréhož času jemu ke cti spořádány byly dwa turnaje bratrem jeho arciknížetem Ferdinandem, jeden w neděli dne 1 Unora, druhý o týden později (8 Unora) po obakrát na rynku Staroměstském. Císař i král Maximilian byli při nich na podíwanau, arcikníže Ferdinand a bratr druhý Karel osobně se jich účastnili. Bylo w prwní řečený den 70 aučastníků čili venturýrů, 35 při arciknížeti Ferdinandowi, 35 při Karlowi. Arcikníže Ferdinand připrawil se se swými we zbrojích nádherně w radním domě Menšího města, Karel rowněž tak w domě pana Jana Bořity z Martinic na Malé straně, odkudž s trubači wytáhli k Starému městu. Podobně též dne 8 Unora arcikníže Ferdinand opět příprawy učinil w radní swětnici Malostranské w ten spůsob, že on a sedm jiných welmi ozdobně ustrojili se za panny Amazonské a tak šli na Staré město pěšky, prowázeni hayduky s palicemi, kteří okolo nich šli pískajíce a skákajíce, při čemž také traubeno na pozauny a hráno na keydy.[34]) Maximilian odjel potom

[34]) Kromě Korky z Korkyně wyprawuje o těchto turnajích zápisek nahodilý na prwní desce Malostranské knihy Obligationum w archivě městském w Praze pod číslem 2172.

z Prahy dne 12 Unora opět k Linci. Prwní den byl na snídaní 1562
we Štiříně za Kunratici, a dále jel opět přes Weselí (18 Un.) a přes Budějowice i Kaplici.

Císař Ferdinand tentokrát setrwal we hlawním sídle swém w Praze celý jeden rok. Mezi jinými wěcmi, které za ten čas předsewzal, wydal také dne 15 Března roku 1562 zakládací listinu *kolleje Jesuitské* w Praze po šestiletém působení towaryšstwa w Čechách, které do té doby owšem nacházelo se ještě jen we skrowných začátcích.

Wyřčeným účelem powolání řádu Jesuitského do země bylo sesílení strany katolické proti stranám nowotářským, mezi kteréž pokládali oni nejen zánowní sekty protestantské a jednotu bratří českých, nýbrž i starší stranu přijímajících pod obojí. Nejpřednějším, ne wšak jediným prostředkem k dosažení toho účelu mělo býti školní wyučowání. Jesuité učinili w něm začátek w Praze, jak powěděno, hned roku 1556. Mínili je zaříditi we wšech stupních od nejnižšího k nejwyššímu, od počátků totiž literního wzdělání až do wyšších studií filosofických a theologických; což wšak nedalo se hned prowésti. Členů kolleje wyprawených do Čech z Říma bylo, jak wyprawowáno, z počátku jen dwanáct. Mezi nimi nacházeli se kromě rektora kolleje jen dwa doktoři theologie; šest jiných bylo, kteří měli spůsobilost k wyučowání w jiných předmětech; ostatní tři měli na péči domácí hospodářstwí. Nejwýtečnější ze wšech Jindřich Blyssemius počal hned čtení theologická a též o jazyku hebrejském. Dwa jiní, kteří měli učiti filosofii a rhetorice, neměli prwní čas žádných žáků, pročež nemohl se w předmětech těch učiniti žádný začátek až teprw w rhetorice roku 1559. Posluchačů theologie bylo jen málo; nejwíce nawštěwowali přednášky o ní jen mimořádně někteří duchowní, mezi nimi také wyšší hodnostáři, jakož zejména probošt Pražský Scribonius; určitě uwodí se roku 1560 řádných posluchačů jen osm, wesměs kněží. Toliko w nejnižších třídách školy byl počet žáků wětší, pacholat to wětším dílem rodičů ze strany pod jednau, některých wšak také pod obojí. Hned w prwním roce (1556) čítalo se jich w třídě nejnižší 120. Welká byla těžkost,

1562 že wšichni prwotní členowé kolleje byli cizozemci; jediný z nich Kašpar Konger z Lublaně, rodilý Slowinec, uměl si jazyk český tolik oswojiti, že se s mládeží smluwiti mohl.

Hned z počátku dáni byli do školy k Jesuitům mnozí synowé rodin stawu panského neb rytířského, a od rodičů jich bylo na Jesuity dílem také wznášeno přání, aby je pod swůj dohled do bytů a na strawu přijímali; k čemuž oni ochotnými se prokazowali, shledáwajíce w tom dobrau příležitost k působení na mládež šlechtickau, aby přilnula horliwě k řádům katolickým. Poněwadž we stawení klášterském nepostačowaly k tomu hned místnosti, hledělo se z počátku k ubytowání žáků toho spůsobu w nejbližších domích sausedních při strawowání w kolleji. Rowněž shledáwala se potřeba péče o žáky chudé, aby mohli w studiích dospěti ke wstaupení do stawu duchowního. Naléhalť na to zwláště přízniwec Jesuitů probošt Scribonius pro nedostatek kněžstwa při straně pod jednau jak pod obojí w Čechách. Myslilo se na to, aby i takowí při Jesuitech příbytek a strawu měli. Nejdřiw staly se sbírky na to, ku kterým na předním místě přispěl arcikníže Ferdinand a k wybídnutí od něho mnozí z předního panstwa českého, i také wéwoda baworský Arnošt, tehdejší držitel hrabstwí Kladského (1559); konečně pak učinil k tomu ještě téhož roku stálý základ císař Ferdinand sám nadáním k účelu tomu ročního platu 450 zlatých z důchodů opuštěného kláštera Dobroluhu w dolní Lužici, toho, který wálkau roku 1547 wytržen byl z moci někdejšího kurfirsta saského Hanuše Fridricha (1559 26 Října). Zakaupen jest konečně z těch a jiných prostředků dům od jisté wdowy Alžběty uzdářky w samém sausedstwí kláštera a kostela sw. Klimenta, který pod jménem konviktu měl slaužiti k oběma účelům řečeným, k ubytowání a opatření totiž jak zámožných, kterých rodiče na ně platili, tak chudých z nadání onoho wydržowaných (1559). Po některých překážkách, pokud kupní summa nebyla wdowě wyplacena, odewzdán jest dům w držení Jesuitů dne 4 Března roku 1560, a již dne 23 Dubna uwedeni do školy žáci obojího stawu, dwanáct tak zwaných konviktistů, mezi nimiž nacházeli se dwa synowé zmíněného Arnošta

wéwody bavorského a tři nejwyššího písaře zemského Wolfa 1562
z Wřesowic, šest pak chudých z nadání Dobroložského. Počet
oněch wzrostl na začátku roku 1561 na 26.

Kromě školstwí hleděli Jesuité působiti jak nejwíce možná kázáním, zpowídáním a okázalým spůsobem konání služeb božích. Přední učenec jejich doktor Jindřich Blyssemius byl zároweň nejwýtečnějším kazatelem jejich. Hlawním úkolem jeho w té stránce bylo kázání w kostele hlawním na hradě Pražském každau neděli a swátek před arciknížetem Ferdinandem a dworem jeho, což slaužilo towaryšstwu welice k získání přízně na wysokých místech. Jiní kněží jejich konali kazatelský auřad we wlastním kostele jejich sw. Klimenta, swými časy pak také w jiných kostelích Pražských, kde byl nedostatek duchowních k tomu spůsobilých, jakož jmenowitě w kostele sw. Tomáše na Malé straně. Wadila jim i w tom tehdy neznámost jazyka českého; nemohlíť kázati leč k obywatelstwu německy rozumějícímu, mimo to pak od roku 1560 Wlachům w Praze bydlícím, nejwíce zedníkům a kupcům, kterých asi sto k tomu přicházelo. Měl w místo kazatele českého nastaupiti Wácslaw Šturm rodilý z Horšowa Týna, wychowaný od roku 1555 w kolleji Římské, odkud při sklonku roku 1558 byl do Prahy uweden; on wšak za přebýwání w Římě tak welmi cwiku w jazyku českém pozbyl, že wšeliké pokusy o wprawení se jeho w té míře, jak bylo potřeba, zůstaly marné, a roku 1559 k dalšímu wzdělání swému do Říma se nawrátil. Neznalost jazyka českého téměř při wšech členech towaryšstwa byla tím wětší překážkau we zpowídání a w osobním obcowání s obywatelstwem. Když roku 1558 rektor kolleje Ursmar za příčinau wolení nowého generala řádu po smrti Ignatia odjel do Říma a k zastání místa jeho byl na čas powolán do Prahy člen kolleje Wídenské pater Victoria, stal se od něho pokus o sblížení s lidem tím spůsobem, že mělo w neděle a w zaswěcené swátky wždy několik členů wycházeti mezi lid do okolních wesnic k wolným rozprawám o náboženstwí; ale brzy se ukázalo, že to bez dostatečné známosti jazyka k ničemu nebylo, a zanechalo se toho. Podobně bylo s wykládáním katechismu w neděle a we swátky

1562 w kostele sw. Wíta i u Jesuitů samých, protože se též dálo jen jazykem německým. Wice účinku mělo zawedení obyčeje pobožného, který dotud w Čechách nebyl, totiž wystrojení božího hrobu w týden welkonoční, s kterým započali Jesuité w kostele swém roku 1559. Wzbuzowalo to totiž zwědawost obecného lidu a lákalo k nawštěwowání kostela jejich ty dni, zwláště když nad hrobem prowozowána byla také hudba i zpěwy. Arcikníže Ferdinand sám hned prwního roku nawštíwil hrob boží w čas noční na weliký pátek (24 Břez.) se wším dworem swým, a darowal na wystrojení 30 neb wíce tolarů. Následowala na Bílau sobotu rowněž tak okázalá slawnost Božího wzkříšení. Mimo kostel hleděli Jesuité zjednati sobě zalíbení w obecném lidu také diwadelními hrami čili komediemi na spůsob, jak zařizowány byly již dříwe častěji také od mistrů učení Pražského, užíwajíce ku prowozowání jich jak žáků swých tak jiných osob k tomu se hodících. Ponejprw pokusili se o to roku 1558, a od té doby byla u nich diwadelní hra prowozowána každého roku jednau w dobu masopustní. Hleděli přitom wždy k nějakému působení we směru náboženském; ale čím dál tím wíce přeswědčowali se, že při spoluaučinkujících jak žácích tak jiných hrami těmi zmáhala se rozpustilost, pročež později, zejména od roku 1569 toho zanechali. Při wšem rozličném tomto působení swém Jesuité snažili se nejwíce o obrácení jinowěrců k církwi katolické, a každého roku některý počet se jim podařilo obrátiti; ale celkem nebylo to welké. Roku 1559 přestaupilo působením jich 14 osob od strany pod obojí k straně pod jednau; ale se zármutkem ukazowal jim k tomu welký příznivec jejich probošt Scribonius, že téhož roku jediný farář sw. Jindřicha na Nowém městě (není známo jméno jeho) obrátil asi 500 osob naopak od strany pod jednau k straně pod obojí.

Prwotní nadání kolleje Jesuitů záleželo, jak na swém místě zmíněno, w důchodech ze statků kláštera Ojwinského w horní Lužici. Byl to klášter od dáwna spustlý řádu Coelestinského, w němž přebýwal toho času již jen jeden kněz toho řádu jménem Baltazar co přewor, který wšak již roku 1559 zemřel.

Aby se Jesuité nemusili zanášeti hospodářstwím při něm w kra- 1562
jině tak wzdálené, čemuž ze starších wlastí swých nebyli zwyklí, zawřena byla hned z počátku smlauwa s měšťany Žitawskými, nejbližšími sausedy Ojwína, dle které bylo jim požíwání statků kláštera krom některých králi wymíněných odewzdáno, začež měli ku kolleji Pražské odwáděti ročně 1400 tolarů čili 1400 kop míšenských; Jesuitům pak připadlo opatření duchowní spráwy, pokud prwé náleželo Coelestinům. Žitawští byli Lutherani, a tudy přišlo brzy k wšelijakým třenicím s nimi, zwláště když welmi nesprávně odwáděli roční plat, z čehož jmenowitě již roku 1558 trpěli Jesuité w kolleji Pražské po delší čas welké nedostatky. Z té příčiny jednalo se roku 1560 o jistý spůsob, kterým by Ojwín přiwtělen byl ke špitálu křížowníků s čerwenau hwězdau w Praze, a za to špitál aby wzal odwádění důchodů Jesuitům na sebe; ale nedocílilo se dohodnutí o to, následkem čehož císař Ferdinand roku 1562 dne 28 Ledna obnowil smlauwu s Žitawskými tím spůsobem, jak předešle na dwadcet let dalších. Mezitím byl se Jesuitům darowáním od krále dostal důchod z Dobroluhu ku prospěchu konviktu chudých (1559), a také král nařídil již roku 1556 dáti jim 4 sudy wína z perkrechtu hor winničných, potom pak roku 1558 učinil z toho stálau dáwku zwýšenau na šest sudů ročně

Zakládací listinau wydanau od císaře Ferdinanda, jak řečeno, dne 15 Března roku 1562 potwrzeno jest Jesuitům jak darowání kostela a kláštera sw. Klimenta spolu s domem konviktu, tak také důchod 1400 kop míšenských z Ojwína a 450 z Dobroluhu, a přidáno k tomu ještě 300 tolarů čili kop ročně z komory králowské, tak že činil peněžitý důchod kolleje celkem 2150 kop míšenských. Wedlé práw a swobod rozličných, které mělo towaryšstwo požíwati w prácích swého powolání, ustanowil císař tauž zakládací listinau, aby žáci čili studující, kteří by uznáni byli za hodné, od řádu, jak jinde w towaryšstwu w obyčeji bylo, powyšowáni byli za mistry neb doktory s tauž platností jako na kterýchkoli universitách w Německu, w Italii, we Španělích nebo we Francauzích.

1562 Neli, jak se podobá, za minulého pobytu krále Maximiliana w Praze, aspoň hned prwní dni potom, jednalo se po dlauhých odkladech po přijetí jeho za krále roku 1549 konečně také o korunowání jeho na králowstwí ještě za žiwota otcowa i téhož času také o zwolení jeho od kurfirstů za krále Římského. Již dne 5 Března roku 1562 zaslal mu císař Ferdinand dobré zdání nejwyšších úředníků zemských o čase a o spůsobu, jak by korunowání w Praze mělo býti předsewzato. Wysloweno bylo w něm přání, aby dle obyčeje byla spolu též korunowána manželka jeho, a aby se korunowání předsewzalo jak nejdříwe možná w čase od welkonoc do Letnic toho roku, tudy do dne 17 Kwětna. W tom se naskytowala překážka z těhotnosti králowny Marie; očekáwalť se porod teprw w měsíci Červnu; také wšak wadilo, že se kurfirstowé posud nedohodli o čas swého sjezdu k wolení krále, aby nespadal zároweň s časem korunowání w Čechách; mimo to pak byla starost pro welké autraty, které korunowání wyžadowalo, aby se w čas sehnaly prostředky k tomu při stálé nedostatečnosti důchodů králowských. Po úwahách rozličných rozhodl se císař, aby bylo korunowání dne 14 Června, čemuž patrně rozumělo se tak, že měl Maximilian na ten čas korunowán býti jen sám, manželka jeho Marie teprw někdy později. Dne 8 a dílem 9 Kwětna rozeslal císař listy ku předním osobám w zemích ku koruně české příslušných, aby se k tomu dni ku korunowání dostawili. Zatím wšak w málo dnech potom kurfirst saský August dopisem z Drážďan (13 Kw.) oznámil císaři příčiny, pro které si on i jiní z kurfirstů přáli, aby sjezd jejich míněný prwé na měsíc Červenec, odložen byl na podzim asi na tři neděle po sw. Michalu (29 Září), tedy do měsíce Října, čímž uwolnilo se, že s korunowáním českým nemusilo býti spěcháno. Takž w dorozumění s Maximilianem císař pozwání ke 14 Červnu odwolal, a wyhlášením učiněným dne 6 Července položil stawům českým sněm ku korunowání jak Maximiliana tak i králowny Marie na den 9 Září.

Zůstáwaje po ten čas sídlem swým w Praze a požíwaje celkem zase lepšího zdrawí císař Ferdinand za letního počasí několikkrát po sobě wyjel si na wenkow na panstwí náležející

ku koruně. Již w měsíci Dubnu byl několik dní w *Brandýse* 1562
(21—28 Dubna); a opět tam wyjel dne 25 Kwětna, sedmadwadcátého pak se do Prahy nawrátil. W Čerwnu pobawil se i honbau na panstwích swých, neprawí se určitě kterých, po několik dní před 18 toho měsíce. Dne 22 Čerwence byl pak w *Pardubicích*, a 24 i 25 w *Poděbradech*.

Zrowna za nepřítomnosti císaře dne 26 Kwětna, když meškal w Brandýse, přijelo *poselstwo turecké* do Prahy z příčiny konečného smluwení míru se sultanem wyslancem císařským Augerem Busbekem, který až dotud trávil čas w Konstantinopoli. W čele poselstwa byl Ibrahim, poturčený Polák (prwé jménem Ztrocený), w jehož průwodu nacházelo se 23 služebníků s 26 koni a šesti welblaudy. Ubytowán byl w domě řečeném na Baště, témž, we kterém roku 1541 byl wypukl weliký oheň Pražský, na Malostranském rynku (č. 7). Když se císař dne 27 Kwětna z Brandýsa wrátil, mělo poselstwo slyšení u něho o dwa dni později (29 Kw.) konané jazykem latinským, následkem kterého císař dne 1 Čerwna podepsal smluwené wýminky míru. Byl pak mír tentokrát zawřen na osm let. Dne 6 Čerwna poselstwo turecké odjelo.

Po ustanowení dne k sněmu w příčině korunowání Maximiliana císař Ferdinand hned počal konati wšeliké příprawy k tomu. Již dne 7 Čerwence wyšly mandaty do krajů a owšem zwláště také k městům Pražským wyzýwající k hojnému přiwážení potraw, nápojů a obroků do Prahy, poněwadž se předwídal příjezd welkého počtu osob jak z Čech tak ze zemí přiwtělených i také z cizích národů. K usnadnění toho a ke zmírnění drahoty nařídil císař oswobození příwozu potrawin ode wšech cel a mýt k tomu času. Aby pojištěno bylo ubytowání příchozích, dal prohlídnauti a sčísti wšecky domy we městech Pražských i w blízkých čtyřech wesnicích, we kterých bylo dostati bytů a opatření pro hosty. Již dne 9 Čerwence byl seznam zhotowen, dle něhož na Starém, na Nowém městě a na Wyšehradě, na Malé straně (spolu s Aujezdem) a na Hradčanech spolu s Pohořelcem a s Auwozem bylo w 2918 domích 563 swětnic, 1352 komor, 2188 postelí a maštalí pro

1562 7231 koní ku propůjčení hostům, k tomu we čtyřech dotčených wesnicích, totiž w Bubnech, w Holešowicích, w Owenci a w Břewnowě čili u sw. Markety, sedm swětnic, 16 komor, 30 postelí a maštalí pro 232 koní w 71 domích. Dne 11 Čerwence zaslal císař králi Maximilianowi seznam osob ku korunowání zwaných z Morawy, ze Slezska, z Dolní a Horní Lužice, též z Chebska a Loketska, wšechněch totiž nejznamenitějších z každé země, jakož jmenowitě knížat slezských, s udáním o kolika koních každý se očekáwal, čehož počítalo se dohromady koní 1480. Také pak dle porady wzaté s předními úředníky zemskými a raddami swými císař ustanowil některé osoby, mezi nimi heitmany Starého a Menšího města Pražského Wawřince hraběte Šlika a Mikuláše Miřkowského z Tropčic, ku postarání se o byty pro osoby zwané dle řečeného seznamu. Král Maximilian sám a jeho manželka s četným komonstwem swým měli owšem ubytowáni býti na hradě Pražském, a měl hrad náležitě oprawen býti wšude, kdež co scházelo; neb byly sem tam zdi porušeny i také w paláci mnohá okna roztlučena; poněwadž wšak i tak nebylo pokojů králowských dostatek, požádáni jsau někteří páni, kteří měli domy w zámku, aby se z nich na čas wystěhowali a ku požíwání jich postaupili; tak jmenowitě pan Wilém z Rosenberka, Jindřich ze Šwamberka, Wratislaw z Pernšteina a nejwyšší písař zemský Wolf z Wřesowic. Měly jim zwláštním kwartýrníkem králowským wyhledány býti jiné domy ku přebýwání buď na Hradčanech, buď w Menším nebo i we Starém městě Pražském.

Záhy pečowáno též o potřebná nařízení k zachowání pořádku a bezpečnosti w městě w čas welkého náwalu lidstwa, kterého se za příčinau korunowání bylo naditi, k zachránění totiž nebezpečenstwí ohně, k zabránění půtek neb wýtržností wšelijakých a zároweň také o pořádek na trzích, aby se překupowáním nezdražily potrawy wšelikého druhu. Měly w každém městě Pražském zřízeny býti jisté stráže z měšťanstwa po sto osobách na Starém, na Nowém a w Menším městě, rozdělených na dwě polowice k střídání se, tak aby wždy padesát bylo we službě. Malostranským, kterých počet byl skrownější, měli

Staroměstští a Nowoměstští k doplnění počtu do sta býti ná- 1562
pomocni. W čele této stráže měl w každém městě státi jeden z konšelů, a také w každém městě jeden ze šlechty; nawržen byl k tomu we Starém městě Wácslaw Služský, w Nowém městě Jakub Chodowský z Chodowa u Lokte a na Malé straně Jiří Wchynský ze Wchynic; také pak uznáno za dobré přidání k tomu některých osob od dwora dle příležitosti od císaře, od krále neb od arciknížete Ferdinanda. Na každé bráně mělo postaweno býti deset osob, aby nepauštěly tuláků neb podezřelých žebráků do města.

Ku příjezdu Maximilianowu do Prahy byl ustanowen den 7 Září, dwa dni před zahájením sněmu, který jak powěděno, položen byl na 9 Září. Se zřením k tomu byl smluwen pořádek jízdy, jak kde mělo býti zdržení přes noc, z Lince, odkud Maximilian mínil wyjeti, přes Krumlow, Budějowice, Tábor, Otice a Benešow, a učiněno opatření, aby se četnému průwodu králowu wšude dostalo, čeho bylo potřeba. Císař dal o tom potřebná náwěští již dne 22 Července panu Wilémowi z Rosenberka a jiným pánům, přes jichžto statky wedla cesta, jakož také Budějowickým a Táborským. Též pak byl do podrobna ustanowen řád wjezdu do Prahy a witání ode wšech stawů k tomu sezwaných. Některý rozdíl naskytl se w tom mezi císařem a králem o uwítání od duchowenstwa při samém wjezdu do hradu Pražského, který patrně pocházel ze smýšlení Maximilianowa we wěcech náboženstwí. Mínil totiž, aby jej duchowenstwo očekáwalo před domem arcibiskupowým na Hradčanech, a odtud žeby se s chotí swau hned odebral přímo k císaři. Na to císař odepsal mu dne 16 Srpna, žeby se to dokonce neslušelo, neb že wždy bylo w obyčeji při korunowáních a jiných slawných wjezdech, že král sestaupil teprw před kostelem a tam od duchowenstwa přijat wešel do chrámu, přijal požehnání a slyšel Te Deum laudamus, potom pak teprw do pokojů králowských se odebral. Bez další námítky poddal se tomu Maximilian dopisem dne 20 Srpna Jiný rozdíl týkal se husarů uherských, kteří měli přijeti w průwodu Maximiliana. Ti sobě dle swého obwyklého spůsobu žiwota přáli býti uby-

1562 towáni we wesnicích w okolí Pražském. Císař wšak, znaje powahu jejich, obáwal se, žeby nátisky činili lidem wesnickým, berauce jim k jídlu a k pití i k obroku pro koňstwo dle libosti swé, žeby také lidi, kteří by přiwáželi potrawy do města na prodej, na cestách přepadáwali a od dowozu je odstrašowali, z čehož by we městě nedostatek přijíti mohl; chtěl proto aby ubytowáni byli we městě a jmenowitě na Wyšehradě pod dostatečným dohledem. Proti tomu Maximilian činil námítky obáwaje se nějakého wzepření jich; i swolil tedy císař, aby ubytowáni byli w Břewnowě a we wesnicích tam nejbližších.

Dle ustanoweného času král Maximilian wyjel z Lince dne 31 Srpna, a wykonal cestu ku Praze směrem wýše naznačeným za sedm dní s manželkau swau králownau Marií, dwěma syny, Rudolfem tehdáž desítiletým a Arnoštem, i dwěma dcerami Annau a Alžbětau, rowněž ještě díwkami mladými, w průwodu četného a stkwělého komonstwa. Dne 6 Září dojel do *Štiřína* asi dwě míle od Prahy na cestě od Benešowa, kamž přijeli jemu naproti obadwa mladší jeho bratří arciknížata Ferdinand a Karel. Od nich bylo připraweno deset stanů ku přenocowání společnému, poněwadž nebylo na blízku jiného dostatečně welkého místa k ubytowání a nocleh od Prahy wzdálenější nehodil se k pobytu, aby w den potom bylo dost času k slawnému wjezdu do hlawního města. Ráno dne 7 Září wyjeli král i arciknížata s průwodem swým pospolu dále, i asi o půl míle cesty blíž ku Praze, asi snad u wsi Jesenice sjeli se dle umluwy s wéwodau baworským Albrechtem a manželkau jeho Annau, sestrau jich, který pro příbuzenstwí toto zwán byl ku korunowání. Byltě wykonal cestu přes Plzeň a Beraun až ke Zbraslawi, kdež uprawen mu byl příwoz přes Wltawu. Účastnil se odtud spolu s druhými další cesty až k místu, od kterého měl Maximilian býti uwítán.

K tomu se podobně jako při wjezdu císaře Ferdinanda roku 1558 shromáždili jak stawowé čeští tak ze wšech jiných zemí koruny české do Prahy sezwaní w polích daleko za Wyšehradem při obyčejné cestě k Benešowu. Dle ustanoweného pořádku prwní, s kterými se Maximilian na cestě potkal, byli

Morawané, od kterých wítal jej biskup Olomaucký řečí latinskau, 1562
po nich knížata a stawowé slezští, od kterých německy promluwil biskup Wratislawský, dále Lužičané horní a dolní a ku posledu páni a rytířstwo české, od kterých dlauhau řeč jazykem českým držel nejwyšší purkrabí Jan mladší z Lobkowic. Z každého zástupu některý počet osob při potkání ssedl s koní ku představení se, jimž král podal ruky; ze stawů českých bylo jich sto. Když se potom dále pokročilo až na blízko *sw. Pankrací*, tu teprw představili se Pražané ze všech tří měst, z každého konšelé a někteří průwodčí jejich, také asi 300 kupců, wšichni w černých šatech tafetowých.

Po uwítání ode všech byl teprw ustanowen pořádek, we kterém měli jedni za druhými w průwodu účastniti se *wjezdu* do města. Bylo k uspořádání tomu potřeba půldruhé hodiny, při čemž neobyčejně welké horko učinilo čekání obtížné. Když konečně wšichni se seřadili, šli napřed stawowé čeští, za nimi pak uherští páni se čtyrmi sty husarů na koních. Ačkoli panstwo české a jiní stawowé z druhých zemí byli ozdobeni stříbrem a zlatem jak nejskwostněji, nicméně Uhři wyznamenáwali se nade wšecky jiné ozdobnau wýprawau w šatstwu i w koňstwu swém. Před nimi bylo také wedeno šest welblaudů, rowněž wykrášlených, na nichž seděli někteří Uhři a Mauřenínowé s dudami a šalamajemi, na které hráli swým spůsobem. Za nimi následowala čeleď wéwody baworského a jiných knížat a pánů i obau arciknížat z Čech, Rakaus, ze Slezska i z jiných zemí s trubači a bubenníky za nimi, potom pak teprw páni a hrabata i knížata, kterých bylo na tři sta, i s biskupy Olomauckým a Wratislawským, konečně před samým králem wšichni čtyři arciknížata, dwa bratři a dwa synowé jeho, w jedné řadě wedlé sebe i s wéwodau baworským. Za králem jela králowna Marie w jednom stkwostném kočáře, k němuž připřeženi byli čtyři krásní koně, pospolu s wéwodkyní baworskau a s nejmladší dceruškau swau, ještě dítětem, za nimi pak jely na koních dwě druhé dcery králowy, wýše zmíněné, s jedenácti pannami, potom na třech wozích ženská čeleď baworská a na čtyřech wozích králowská; záwěrek pak činilo 150 harcířů jízdních.

1562 Jako roku 1558 tak i tentokrát celý průwod králůw w pořádku zde popsaném dal se na cestu k městu pominutím Wyšehradu přes údolí Nůselské a podél zdí Nowého města až ku Koňské bráně, kterau jak král projel, wzat jest od šesti konšelů, nejspíš po dwau z každého města, pod nebesa wysoká z čerweného damašku zlatými knoflíky ozdobená a tak weden městem. Hned u brány na Koňském trhu čekalo s jedné strany duchowenstwo strany pod obojí, s druhé strany mistři a žactwo učení Pražského, od nichž od obojích krále uwítal rektor, toho času Jiří Polenta (neboli Kraupa) z Kutnéhory, ozdobnau řečí latinskau; kráčel pak průwod dále jako roku 1558 po Koňském trhu až k ulici k sw. Jindřichu, ulicí tau až k trhu Sennému a potom ku Prašné wěži. Opět byly zařízením od uniwersity rozestaweni jinochowé bíle odění jako andělé, představující dewět Mus. Jeden stál hned před branau Koňskau wně města, a přiwítal krále zpěwem welice hlasitým, druhý wedlé též brány wnitř města, potom čtyři jiní na Koňském a na Senném trhu na místech od sebe wzdálených. Před Prašnau branau několik studentů, když se průwod přiblížil, prowozowalo hudbu, a wedlé nich stála sedmá musa, osmá potom na Staroměstském rynku, dewátá na Malostranském u sw. Mikuláše, každá zpíwajíc nějakau báseň při sečkání. Na wšech místech, kudy průwod šel, stáli četní oděnci stawu městského s korauhwemi rozličnými.

Na Starém městě dali si opět Jesuité, ač Maximilianowi nemilí, mnoho záležeti na oslawení wjezdu při kolleji swé. Učinili nad wchodem do kolleje oblauk wítězoslawný owěšený zelenými wěnci s mnohým pozlátkem a s nápisy rozličnými, pod nimiž při slaupích s jedné a s druhé strany postaweni byli dwa jinoši ustrojení za anděly. Od nich od jednoho král a od druhého králowna, když přicházeli, pozdraweni jsau básněmi odříkanými. Nad oblaukem byl postawen obraz panny Marie pěkně malowaný; stěna pak kolleje do ulice obrácená celá byla zawěšena tapetami stkwostnými, které k tomu rozliční pánowé Jesuitům propůjčili; na nich pak bylo mnoho rozličných nápisů německých, latinských, řeckých a hebrejských.

Před mostem Pražským opět jako roku 1558 postawili se 1562
Židé, držíce prápor neobyčejně welký a také nebesa, pod nimiž jeden z nich držel desatero. I oni měli pacholata swá w bílých košilkách se zlatými páskami, kteráž podiwným spůsobem swým zpíwala a křičela; z nich někteří obstupowali krále a chtěli za ním běžeti, ale od drábů jsau odehnáni. Na wěži mostské byly zawěšeny dwě korauhwe zwláštního spůsobu, jedna s čerwenými a bílými pruhy, druhá na níž lew český byl namalowán. Trubači na wěži postawení dali se w traubení a bubnowání; hned pak také počala se střelba z děl na hradě Pražském, jichž 81 bylo připraweno na walích a na baště. Přitom, když král a králowna jeli přes most, dole na řece rybáři a příwozníci učinili jim diwadlo dobýwáním malé wěžky wystawené na lodi, střílením na ni a útočením.

Když byl průwod přešel přes most na Malau stranu, král propustil konšely, kteří dotud nad ním nesli nebesa, a ubíral se dále wolně bez nich až nahoru ke hradu, při čemž již chýlilo se k wečeru; bylť pochod od brány Koňské městem se wšemi častými zastáwkami trwal půl třetí hodiny. Když se počalo stmíwati, průwod částečně se již rozcházel. I harcíři byli na půlcestě z Malé strany ke Hradčanům propuštěni, tak že jen hlawnější osoby již dílem se swětly prowodili krále a králownu i knížata až ke hradu. Zde u brány před hlawním kostelem čekalo duchowenstwo, totiž kanowníci Pražští a několik opatů s arcibiskupem Antoninem w čele, kterýž se za příčinau korunowání byl od koncilia z Trientu na čas do Prahy nawrátil, wšichni s infulemi a w oděwu mešním, a tu také wyšel císař Ferdinand králi a králowně wstříc a srdečně je wítal i s dítkami jejich. Arcibiskup s nebesy nad sebau držel potom wítací řeč ku králi jazykem latinským, dal jemu i králowně políbiti monstrancí; i odebrali se s druhými knížaty a panstwem nejprw do kaple Swatowácslawské k pomodlení se, potom pak do kůru kostela, kdež zpíwáno od arcibiskupa Te Deum laudamus při hudbě slawné a wykonány jiné příslušné obřady. Pozdě u wečer rozešli se členowé císařské rodiny a jiné panstwo do swých příbytků. — Welkým horkem toho dne přišli dwa z účast-

1562 níků slawného wjezdu o život, z nichž jeden byl pán slezský Melichar z Rechenberka.

Prwní den po příjezdu (8 Září) wěnowán byl w rodině králowské w jisté míře odpočinku; obědowali pospolu král Maximilian a králowna Marie s dcerami swými a wéwodau baworským i jeho manželkau a s arciknížetem Karlem; arcikníže Ferdinand zase hostil dwa syny Maximilianowy. Již na den následující byl položen sněm (9 Září), i učinil císař předložení stawům o korunowání *Maximiliana* a manželky jeho srownale s usnešením sněmu roku 1549. Měli stawowé ustanowiti čas k tomu, a žádáni jsau o swolení berně obyčejné při každém korunowání krále; poněwadž pak za celý čas panowání Ferdinanda nebyla rozhodnuta pře stará mezi stawy panským a rytířským o nesení koruny a klenotů zemských přitom, wznesl král žádost na ně, aby se přátelsky mezi sebau o to dohodli. Zasedání sněmu netrwalo než asi pět dní, totiž do některého dne přes neděli 13 Září; i usnesli se stawowé, aby byl Maximilian korunowán w neděli příští dne 20 Září a králowna Marie w pondělí potom (21 Září). Berni powolili, jak bylo od starodáwna, po půl auroku Swatohawelském toho roku, a přidali k tomu ze swé dobré wůle polowici tolika pro králownu Marii, jak prawili, z uznání dobrotiwosti její prokazowané přímluwami u císaře i u krále. O nesení koruny a druhých klenotů byl spor prudký mezi pány a rytířstwem, ale podařilo se konečně prostředkowáním císaře a krále způsobiti narownání, tak že rytířům propůjčeno jest k nesení sceptrum, korunu pak a jablko i meč páni podrželi pro sebe. Naproti tomu dotkla se mrzutá příhoda stawu městského při wýprawě osob ze wšech tří stawů na Karlštein dne 11 Září pro přinesení koruny odtamtud, když poslowé městští, konšelé Starého města Pražského Zachař kožišník od rajských jablek a Jiří Zwůnek z Ottersdorfa kramář, z nějakého nedorozumění nebyli wpuštěni do kaple, w které koruna byla chowána.[35])

[35]) Zpráwa o tom nezcela nám srozumitedlná nachází se we Sněmích zemských III 189. Mylně nazýwá se w ní Zwůnek Jindřich místo Jiřík.

W den ustanowený ku *korunowání* (20 Září) předně již 1562
w šest hodin ráno sešli se wšichni nejwyšší úředníci zemští a jiní stawowé na hradě ku příbytku Maximilianowu, aby jej do kostela doprowodili. Mezitím císař Ferdinand w císařském rauše a s korunau císařskau na hlawě, prowodín wéwodau bavorským Albrechtem a arciknížaty Ferdinandem a Karlem a jinými knížaty a pány, wešel napřed do kostela, a zaujal w něm místo po lewé straně blíž oltáře, zároweň pak s druhé strany na oratorii králowna Marie, wéwodkyně baworská Anna s oběma dcerami králowskými a jiným průwodem ženským, též s mladými arciknížaty Rudolfem a Arnoštem a mnoho jiného panstwa zwaného na několika lešeních k tomu postawených. Zatím wstaupil Maximilian w průwodu panstwa do kostela, wšak jen ku kapli sw. Wácslawa, kdež oděn jest w raucho králowské, a zároweň wzali osoby k tomu powolané stawu panského a rytířského korunu a druhé klenoty do rukau, korunu zejména pan Wilém z Rosenberka co nejwyšší komoří zemský, aby ji před ním nesli do kostela. Jim s druhé strany kostela od sakristie wyšel arcibiskup wstříc s duchowenstwem četným, po boku maje biskupy Olomauckého a Wratislawského, rowněž až ku kapli sw. Wácslawa, kdež říkána od něho prwní modlitba nad králem, wzaty od duchowenstwa swaté ostatky z kaple, a odtud we průwodu duchowenstwa i panstwa weden král do kostela, položeny jsau koruna a klenoty i ostatky swaté na oltář a počalo se nejprwé říkání litanie, při čemž král klečel před oltářem, teprw pak po dokonání jí weden dwěma biskupy na sedadlo skwostné postawené proti oltáři, kdež wedlé něho zaujali místa sobě wykázaná biskupowé oba sami s infulemi na hlawách, a dále nejwyšší úředníci zemští i jiné přednější osoby.

W uspořádání tom počala se konati welká mše swatá a při ní dle starodáwného obyčeje jednotliwé obřady ku korunowání náležející, předně po epištole pomazání krále swatým olejem od arcibiskupa, potom podání meče a opásání jím, nawléknutí prstenu zlatého na prawé ruce, odewzdání žezla do prawé a jablka do lewé ruky, wše s příslušnými modlitbami. Následo-

1562 walo dání slibu od krále k wyzwání od arcibiskupa, že míní držeti wíru zděděnau katolickau a skutkem ji zachowáwati, chrániti církew a služebníky její, sprawowati a hájiti králowstwí od Boha sobě swěřené. Poté nejwyšší purkrabí učinil obyčejnau otázku k přítomným stawům a lidu, chtíli tohoto krále míti a prokazowati jemu wěrnost a poslušenstwí. Odpowěděli třikrát po sobě: Chceme, a následkem toho purkrabí předříkal králi přísahu, a král po něm ji učinil položiw prsty na ewangelium. Tu již nejwyšší komorník Wilém z Rosenberka podal arcibiskupu korunu, a arcibiskup wsadil ji králi na hlawu pomocí obau biskupů a nejwyššího purkrabí. S korunau na hlawě král doweden jest opět na swé předešlé místo proti oltáři, a počal arcibiskup zpíwati Te Deum laudamus; po skončení pak zpěwu nejprw nejwyšší purkrabí předstaupil před krále, a dotknuw se koruny rukau, hlasitě přísahal mu wěrnost, a k témuž druhé přítomné stawy wyzwal, kteříž jeden po druhém z wíce stran zároweň přistupujíce, w počtu asi osmdesáti, každý koruny se dotkli a we jménu swém i jiných slibowali. Při čtení ewangelia, ku kterému se potom we mši pokročilo, sňata jest králi koruna s hlawy nejwyšším komorníkem na spůsob, jako se biskupům snímaly infule. K obětowání určeny byly dwa bochníčky chleba, jeden pozlacený a druhý postříbřený, a dwa saudky naplněné wínem, rowněž jeden pozlacený a druhý postříbřený, kteréž král po jednom knězi podal arcibiskupowi. Před skončením mše předstaupilo před krále dewatenáct pánů, které dle obyčeje pasowal za rytíře; když pak po mši bylo, císař i král s celým shromážděním zdwihli se ze swých stolic a w průwodu s korunami na hlawách odebrali se z kostela, při čemž traubeno slawně jak we prostranstwí w hradě tak na wěži kostela, a na walích spuštěna střelba z děl hrubých. Následowal oběd w saudné swětnici, jehož účastnili se při jednom stole císař a král s králownau, wéwoda baworský, arciknížata a dcery králowské, při jiných pak stolích četní páni čeští.

Podobným spůsobem hned nazejtří potom wykonáno jest korunowání *králowny Marie.* I ona wedena jest nejprwé ku kapli sw. Wácslawa a posazena pod nebesy proti oltáři; za ní

pak postawila se abatyše sw. Jiří, toho času Ludmila z Blížiwa, s některau posluhau ženskau; a w stolicích w kůru zaujaly místa wéwodkyně baworská i manžel její, arciknížata Ferdinand a Karel i mladé dwě arcikněžny dcery králowny, w oratorij pak a na dwau lešeních rowněž tak wysokých wíce jiných paní a panen. Po straně lewé od oltáře zasedl císař na témž místě jako předešlého dne, a král od něho opodál. Byla opět nejprw litanie, potom welká mše a mezi ní wšecky skutky korunowační jako při králi, wyjma že králowna nečinila žádné přísahy. Při wsazení koruny na hlawu pomáhala arcibiskupu mimo oba biskupy také abatyše. Při obědě rowněž we swětnici saudné seděla králowna wedlé císaře, a mimo stůl, za kterým seděli druhé osoby z přátelstwa a z knížat i pánů nejpřednějších, bylo deset stolů pro paní zwané české i z jiných národů. W auterý, nazejtří potom (22 Září), skončily se slawnosti skwělým a nákladným *turnajem* w polích před starau oborau, totiž Oweneckau.[36]) Dle starodáwné zwyklosti, že se při korunowání stáwala milost wězňům, wydal císař i tentokrát nařízení ku Pražanům wšech tří měst, aby zajatí pro dluhy i také prowinilci lehčí pod jistými wýminkami z wězení propuštěni byli (29 Září), a příležitosti té užili také Židé, co jich posud zůstáwalo w zemi dočasně, žeť jim z milosti lhůta dotud powolená ještě zase prodlaužena až do sw. Jiří roku 1563 (2. Říj.). 1562

Skoro po celý čas tehdejšího delšího swého pobytu w Praze císař Ferdinand měl wedlé jiných wěcí některé zaneprázdnění s třenicemi mezi kněžstwem strany pod obojí. Příčinu k tomu opět zawdal mistr Hawel *Gelastus* Wodňanský. Brzy po příjezdu císařowu, ještě před koncem roku 1561 zadal nowau stížnost k němu na představené university i konsistoře, že nadržowali Lutheranům a jiným kacířům. Dotýkal se jmenowitě mistra Šimona Proxena ze Sudet, jenž konaw studia na universitě

[36]) Na ten den klade jej Korka z Korkyně, který se sám turnaje účastnil; dle pamětní knihy rektorů university byl by býwal hned w pondělí dne 21 Září, též dle Lupáče, který nejspíš z ní čerpal; jest to wšak méně podobné.

1562 Frankfurtské na Odře, přijat byl do učení Pražského, že šíří w žactwu Lutherowo učení, též rektora nedáwno teprw zwoleného (1561 17 Říj.) Jiřího Polenty wýše připomenutého a administratora Matěje Dworského z Hájku, maje jim osobně za zlé, že ho co wěrného zastawatele starých řádů w straně pod obojí nechtěli připustiti ku přednáškám o theologii. Administratoři a konsistoř, zwěděwše o tom, obrátili se o obranu k defensorům a wedlé nich ku Pražanům Starého a Nowého města, popírajíce, z čeho je winil; a odwoláwajíce se na rozkaz Gelastowi před dwěma léty daný, aby pokoj s protiwníky swými zachowal, winili jej z porušení toho rozkazu ano z podněcowání k nepokojům a bauřím, ukazujíce k tomu, že za ta dwě léta ustawičně jezdil po rozličných krajinách a strojil pikle w dorozumění s rozličnými osobami w duchowenstwu, k neposlušnosti je popauzeje. Jedním z předních mezi defensory byl nejwyšší sudí pan Jan z Waldšteina z Hrádku nad Sázawau, kterýž Gelasta mírně napomenul w saukromé rozprawě, ale silněji proti němu wystaupiti patrně se ostýchal. Toliko z příčiny, že byl jeden z tehdejších defensorů Jan Salawa z Lípy zemřel a druhý Zdeněk Meziříčský ustanowení k tomu se wzdal, též pak w konsistoři sedm míst bylo uprázdněno, učinil zadání k císaři, aby místa tato byla znowa osazena, hledě jak se zdá stranu Gelastowi protiwnau w konsistoři sesíliti.

Gelastus wšak, dříw než mohlo k tomu přijíti, asi w měsíci Lednu roku 1562 podal císaři opětnau stížnost we jménu swém a 22 jiných kněží spolu podepsaných s ním stejně smýšlejících, těch s kterými se za minulého času byl dorozumíwal. Byl mezi nimi z kněží Pražských jediný farář od sw. Pankrací jménem Jan Černý, ostatní z míst rozličných, nejwíce z wýchodních krajin w zemi, jmenowitě dwa faráři Králowéhradečtí, farář Chlumecký, Poděbradský, Libuňský, Hořický. Stěžowali na překážky, které se jim dějí w kázání a w konání obřadů dle starého řádu strany pod obojí, na přednost, která se dáwá nowotářům a bludařům, na dosazowání děkanů w krajích od konsistoře, kteří nowotám přejí, a na šíření Lutheranstwí we školách, a kladli žádost snažnau, aby císař nápraw u w tom we

wšem prowedl, prwé než by zase odjel z králowstwí českého. 1562
Poněwadž byli někteří děkanowé a jiní kněží obwinění we spise stížném dle jmén uwedeni, dostalo se Gelastowi a druhům jeho wyzwání od císaře, aby na ně, zůstáwají-li při swém předsewzetí, důkaz wedli, že je obojí slyšeti míní. Wymlauwali se z toho poněkud pro těžkosti s tím spojené, ale podáwali se k tomu, když by jim dopřána byla dosti dlauhá lhůta a když by císař swědkům, na které by se chtěli táhnauti, uložil, aby swědčení neodpírali. Toho se jim dostalo, i zwolili pět osob ze sebe, které zmocnili k dalšímu wedení pře we jménu wšech druhých. Byl w čele jich Hawel Gelastus sám, wedlé něho pak Matěj farář na Prosíku u Prahy za Libní, Pawel Bydžowský farář na Dohalicích, Jan Kořínek farář w Chomuticích a Mikuláš Šaraun farář Wápenský (u Chlumce nad Cidlinau). Od nich obwiněn jest z bludného učení a z přestupowání řádů strany pod obojí ještě wětší počet jednotliwých osob duchowních, než kterých jména byla uwedena w předešlém spise stížném. Bylo jich wšech tři a dwadcet, mezi nimi deset děkanů wenkowských, z Prahy Ondřej střídník u sw. Jiljí, Jan Černý Morawec farář u sw. Wojtěcha w jirchářích, Jan Říčanský farář u matky boží před Týnem, Wácslaw Šmohel farář u sw. Michala w Nowém městě, Martin farář u sw. Mikuláše na Malé straně, také pak někdejší administrator Jan Mystopol co farář Betlemský.

Na wšecky takto obwiněné wyšla dne 4 Kwětna (částečně dne 6 toho měsíce) obsílka od císaře, aby se dne 1 Čerwna k slyšení a k sročení s druhau stranau postawili na hradě Pražském před ním a raddami jeho, totiž nejwyššími úředníky zemskými a raddami saudu komorního. Řečeného dne císař odložil jednání toto, nepochybně pro jiná zaneprázdnění, snad také že práwě ty dni poselstwo turecké meškalo w Praze, tak aby strany stály zase dne 11 Čerwna před raddami jeho a od těch byly wyslyšeny, dle jichžto zpráwy mínil by učiniti konečnau wýpowěd. Toho dne byli z obwiněných předně slyšeni ti, kteří w Praze bydlili, mezi nimi Mystopol, jiní we dnech následujících. Namítali nejprw, že jakožto duchowní nepod-

*

1562 léhali swětskému saudu, nýbrž konsistoři strany pod obojí, čemuž však nedáno místo, a přišlo z toho k hádání prudkému mezi stranami, které spůsobilo mnoho rozčilení w lidu Pražském. Po několika dnech císař jednání odložil, zawázaw obě strany, aby se opět před ním postawili, když by jim o 14 dní napřed dáno bylo wěděti. Se wztahem k tomu dne 16 Čerwence položil stranám opětné stání na den 1 Září; zároweň pak téhož dne rozeslal obeslání k osmi kněžím, kteří měli o dewět dní dříwe, dne 24 Srpna, dostawiti se w kanceláři české na hradě Pražském na poradu předběžnau co pře této neúčastní. Byl z nich prwní opat slowanský Jindřich Dworský (Curius) z Helfenberka, krom něho dwa farářowé Pražští Jan od sw. Jindřicha a Jiří od sw. Hawla, pět pak farářů z měst wenkowských, z Hradce (od sw. Anny), ze Stříbra, z Píska, z Trutnowa a z Německého Brodu. Dříwe však než k jednomu i ke druhému swolání přišlo, císař poznáwaje bezpochyby welké těžkosti při pokuse o rozhodnutí pře, wzal sobě příčinu z moru, který tehdáž práwě w čas před korunowáním krále Maximiliana se zmáhal, k nowému odkladu, tak totiž žeby teprw po opětném příjezdu do králowstwí, stroje se brzy k odjezdu do říše, nowé sročení stran mínil předsewzíti. Oznámil to mandaty dne 23 Srpna k stawům i k duchowenstwu strany pod obojí wydanými s napomenutím, aby do té doby pokoj mezi sebau zachowáwali a zůstáwali w řádu dle kompaktat a jiných nálezů k nim se wztahujících.

Teprw po tomto odkladu wznešena jest opět na císaře žádost o obnowení konsistoře strany pod obojí. Stalo se to tentokrát od konsistoře samé a od Pražanů Starého a Nowého města, pod jichž ochranau konsistoř wždy w jisté míře stála. Žádáno k tomu cíli, aby císař dopustil sjezd stawů pod obojí spolu s děkany z krajů, kteří k tomu měli býti swoláni. Bylo to krátce před sněmem swolaným za příčinau korunowání Maximiliana; i swolil k tomu císař s ohledem na nepříležitost doby w ten spůsob (5 Září), aby na sněmě tom zwoleno bylo po desíti nebo patnácti osobách ze stawu panského a z rytířstwa, a ti aby si čas ustanowili k sejití se spolu s děkany

a s Pražany i konsistoří, aby se o nowé osazení konsistoře 1562
usnesli. Sjezd w tom spůsobu sešel se hned nazejtří po korunowání králowny, dne 22 Září, w kolleji Karlowě, a dohodl se o jmenowání nowých administratorů dwau na místě předešlých, i rowněž o deset ostatních členů konsistoře. Jaké úwahy při tom předcházely, neprawí se wýslowně; ale patrně rozepře w kněžstwu, které předcházely, byly přitom na zřeteli, a hledělo se jedné i druhé straně wyhowěti. Administratoři oba zwoleni byli z počtu obwiněných Gelastem, za prwního býwalý administrator Jan *Mystopol*, od dáwna jedné i druhé straně nespolehliwý, za druhého Martin farář sw. Mikuláše na Malé straně, kterému od Gelasta bylo wytýkáno, že kněze swěceného Jakuba Kamenického weřejně a slawně w manželstwí oddal. Z desíti ostatních členů konsistoře byl, pokud určitě známo, jeden z obwiněných Janem Gelastem a druhy jeho, Jan Říčanský farář Matky boží před Týnem, a zase jeden z druhů Gelastowých Jan farář u sw. Pankrací, mimo to tři mistři učení Pražského, mezi nimi Jiří Polenta rektor, Jindřich opat slowanský a čtyři faráři Pražští, o kterých newíme, ku které straně náleželi. Císař zwolené tyto wšecky stwrdil listem daným dne 28 Září, wšak s napomenutím důrazným jak k administratorům tak druhým členům konsistoře, aby bděli nad zachowáwáním starých řádů dle kompaktat a wystříhali lid „od sekt pikhartských a bludných“; co se pak týče Hawla Gelasta a jeho druhů, kteří sobě proti jiným na rušení starého řádu stížnost wedli, nařizowal administratorům a konsistoři, aby jim na ten čas pokoj dali a žádných těžkostí jim nečinili až do konečného rozeznání pře „pod skutečným trestáním“. O dosazení nowých defensorů dle předešlé žádosti učiněné panem Janem z Waldšteina nebylo přitom žádné řeči; pakliby administratoři a konsistoř „čemu sami zadost učiniti aneb čemu odolati nemohli“, odkazowal je císař na sebe a za nepřítomnosti swé na arcikníže Ferdinanda, že jich w potřebách takowých opauštěti nemíní.

Již prwé toho roku brzy po krátké náwštěwě krále Maximiliana w Praze byl císař ku přímluwě jeho prokázal wděk

1562 Pražanům Staroměstským listem daným dne 25 Března, že nawrátil jim podací práwo a jinau wrchní moc nad kostely a statky náležejícími k farám a jiným záduším w jejich městě, kterau si byl při nawrácení jim statků a důchodů těch privilegiem roku 1549 ještě wyhradil. Po korunowání Maximiliana a manželky jeho přidal k tomu ještě nowým privilegiem daným dne 22 Září některé wýhody k rozmnožení důchodů obce mimo ony, které jim byl privilegiem oním roku 1549 propůjčil. Zabezpečil je totiž w držení někdejších majetností pobořených klášterů *Kartauského* a *Plaského*, zahrad, štěpnic, winnic, chmelnic a jiných, které měli dílem Staroměstští, dílem Nowoměstští a Malostranští za Aujezdem čili w krajině nynějšího Smíchowa, tak aby nebylo dopuštěno žádných wýplat za ně; udělil jim práwo wýhradné ku prodáwání cizích wín, totiž uherských, Rýnských, rakauských, morawských a jiných, buď aby k tomu obecní sklep zřídili anebo s některými podnikateli se o to smluwiti mohli, též pak *sklad soli*, tak aby wšecka sůl, buď králowská, která se po Wltawě do Prahy plawila, nebo i jiná, pokud by ta nestačila, nikam jinam než do obecního skladu solného dowážeti se nesměla a odtud aby w slušné ceně byla prodáwána Za rozmnožení důchodů obecních těmi prostředky ukládala se Staroměstským za powinnost tím pilnější péče o dláždění města a dobrý staw cest a silnic za branami městskými, kterými Staroměstští wládli jak při Nowém městě tak na Malé straně. Podobně císař obci Menšího města privilegiem daným dne 30 Září udělil práwa k wybírání platu z wín uherských we městě prodáwaných po jednom penízi ze žejdlíku, k wýhradnému wyčepowáwání wín cizích z jednoho nebo dwau domů obecních k tomu zřízených jak w Menším městě samém tak na Aujezdě a na Dláždění pod Hradčany, též pak k tomu aby bez powolení Malostranských nesměla cizí piwa, totiž odjinud než z piwowárů jejich, na Malé straně býti prodáwána. I jim mělo rozmnožení důchodů těmi spůsoby slaužiti hlawně k pečowání o dláždění a čistění ulic, též pak k wedení wody do města.

W čas wydání těchto privilegií císař Ferdinand i král 1562
Maximilian konali již přípravy k odjezdu do Frankfurta ke sjezdu umluwenému s kurfirsty, na kterém mělo se jednati o zwolení Maximiliana za krále Římského. Wyjel dle wšeho Maximilian z Prahy dne 3, císař pak Ferdinand dne 4 Října, a přijeli tím spůsobem o den za sebau do Žatce, Maximilian dne 4, Ferdinand dne 5 Října na noc. O další cestě není nám wíce známo, než že se císař dne 8 Října nacházel w Kadani, do *Frankfurta* pak přijel dne 24 Října, Maximilian o něco málo později. Wyjednáwání s kurfirsty nemělo žádných zwláštních těžkostí, tak že Maximilian dne 24 Listopadu jest za krále Římského wyhlášen a dne 30 Listopadu korunowán. Po tomto pořízení císař Ferdinand z Frankfurta odjel dne 7 Prosince, a konal cestu krajinau za Rýnem w Elsassku, kdež jmenowitě zdržel se několik dní we *Strassburce* (18, 19 Pros.), potom pak přes Freiburk (23 Pros.) a přes Kostnici odebral se do Tyrolu a tam od začátku roku 1563 delší čas zůstal w *Innsbruku*, aby byl blízko jednání koncilia Trientského, we kterém se toho času pilně pokračowalo. Zatím Maximilian hned nazejtří po odjezdu císaře z Frankfurta též odtamtud byl odjel (8 Pros.), a nawrátil se k swému posud obyčejnému sídlu do Wídně.

W Čechách toho času brzy po korunowání Maximiliana na králowstwí byl se počal *mor* zmáhati jak na mnoha jiných místech, tak zwláště také w Praze. Následkem toho mnoho osob wyššího stawu z města ujelo na wenkowská sídla swá; dne 10 Listopadu Jesuité nuceny se widěli školy swé zawříti, a snad asi téhož času také arcikníže Ferdinand, zastáwaje jako předtím úřad místodržícího, odjel nejprw na Křiwoklát, potom pak i se wšemi raddami komory králowske odstěhowal se do *Chomautowa*. Určitě nacházel se tam již některý čas před wánoci, potom pak zůstáwal tam až do měsíce Března roku 1563. Teprw dne 16 toho měsíce nacházíme jej zase na Křiwo- 1563
klátě, a brzy potom na hradě Pražském, když byl mor ponenáhlu zase přestal po záhubách welikých; nebylo prý w Praze téměř žádného domu bez smutku.

1563 Morowá rána měla tehdáž mezi jiným za následek, že se *Židům* Pražským dostalo ještě zase prodlaužení lhůty, do které se měli wystěhowati ze země. Bylo záminkau hlawní, pro kterau se jim dotud prodlužowání takowého dostáwalo, aby mohli saudně wymoci zaplacení wšech dluhů, které měli za jinými osobami; tu pak že pro mor několikkrát po sobě saudy nemohly býti držány, obrátili se s žádostí za přímluwu do Wídně ku králi Maximilianowi a ku králowně manželce jeho, aby z příčiny té bylo jim dále showěno. Král i králowna učinili přímluwu dopisem k císaři do Innsbruka dne 29 Března roku 1563, i dal se císař, ač mu wěc proti mysli byla, obměkčiti, tak že dopisem k arciknížeti Ferdinandowi dne 7 Dubna swolil ku prodlaužení lhůty jen o šest neděl, totiž do sw. Trojice toho roku (6 Čw.), s doložením důrazným, aby se potom jistotně wystěhowali. Zachowal se dopis tajemníka kanceláře císařské Mikuláše *Waltera* z Innsbruka dne 8 Dubna w záležitosti té k tajemníkowi arciknížete Ferdinanda Kašparowi Lindekowi, z kterého se sauditi dá, že nejen tehdáž, nýbrž i častěji předtím a potom nedařilo se Židům dosahowání milostí takowých bez auplatků. Počítáť si Walter zásluhu z toho, co s císařem mluwil při odewzdání jemu přímluwného listu Maximilianowa, a dáwá Lindekowi na wůli, coby za to od Židů žádal, žeť se s ním o to rozdělí; jsauť prý jemu ještě dlužni za předešlé udělení. [37]) Powolené prodlaužení bylo wšak samo sebau příliš krátké, a postačowalo tím méně, poněwadž nejbližší saud, na kterém se o dluhy jejich mohlo jednati, připadal téměř na konec lhůty jim powolené; pročež obrátili se ještě jednau po poslích do Wídně ku králi Maximilianowi, aby se přimluwil o další prodlaužení po oněch šesti nedělích ještě o sedm měsíců; i učinil král přímluwu opětnau dopisem dne 22 Dubna do Innsbruka, beze wší pochybnosti s účinkem. Také toho času

[37]) Die Juden seind noch von dem vorigen reces meine schuldner. Was du sy vermeinst zu taxiren, das stell ich dir heimb, und wollen mit einander tailen, damit nit woll gemeint werden, ich hett vil von inen; es ist warlich gar genaw zugangen, das sie diese frist erhalten. W c. k. archivě dworském we Wídni.

obrátili se Židé s prosbau k papeži o přímluwu k císaři, aby 1563
je dále trpěl w Čechách, jak byli trpěni w zemích jiných panowníků, a nebyla žádost jejich na prosto odmítnuta.[38])

Téhož času jednalo se po delší přestáwce opět o propuštění Jana *Augusty* z wazby na Křiwoklátě, we které po wybawení druha jeho Jakuba Bílka roku 1561 zase stále byl chowán. O wyswobození jeho wždy se zasazowal pan Ladislaw ze Šternberka heitman Křiwoklátský, přijaw bratra Jakuba do služby swé, aby s ním Augusta w jisté míře obcowati mohl. Zdá se, že prwní příležitost spatřowal w tom, když za příčinau korunowání Maximiliana wůbec polehčowalo se wězňům. W tom čase totiž wyžádal na arciknížeti Ferdinandowi, aby k Augustowi připustil téhož kněze strany pod obojí, jménem Jana, od kterého byl bratr Jakub swátost přijal co wýminku, pod kterau jest z wézení propuštěn, přihlásiw se k straně pod obojí. Ku pobádání pana Ladislawa také Jan Augusta témuž knězi zpowěd učinil, od něho swátost přijal a po něm se konsistoři ohlásiti dal, ke straně pod obojí se znaje, i také se slibem, že se s nikým o wíře hádati ani w odpory se dáwati nechce a také úřadu, který prwé měl, newésti. Na spůsob ten byl arcikníže Ferdinand dosti nakloněn o propuštění Augusty se přičiniti. Ale na odpor se tomu postawil zánowní tehdáž práwě administrator Jan Mystopol, kterýž w úřadě znowa dosaženém rozhodněji než předtím kdy horlil proti odchylným stranám náboženským. Nechtělť jinak ku přijetí Augusty k straně pod obojí swoliti, než když by weřejně w kostele učinil odwolání bludů kacířských we znění, které zaslal arciknížeti Ferdinandowi. Měl se jím přiznati, že byl prwním mezi „bludníky a učiteli pikartskými", rozsíwaje „bludy waldenské" a měl se jich odříci a slíbiti we wšem sprawowati se řády strany pod obojí a církwe obecné, wýslowně co se týče swátosti wečeře páně a modlení se k swatým a za mrtwé. W tom spůsobu se toho Augusta zpěčowal, nechtěje se znáti k bludům, a marná

[38]) Swědčí o tom dopis nuncia papežského w Němcích dne 21 Srpna toho roku. (Opis w archivě zemském.)

1563 zůstala také rozprawa s ním, ku které se nepochybně z uložení arciknížete odebrali obadwa administratorowé osobně k němu na Křiwoklát.

Tím wěc zůstala na odkladě přes čas, co arcikníže Ferdinand z příčiny moru přebýwal w Chomautowě. Ale pan Ladislaw ze Šternberka neustál ani potom we wynasnažení swém o oswobození Augusty, i bylo o to dále jednáno nějakým dopisowáním mezi arciknížetem a císařem za jeho sídlení w Innsbruku. Následkem toho z nenadání odwezen jest Jan Augusta dne 9 Dubna roku 1563 z Křiwoklátu do Prahy a dán do Bílé wěže, z počátku nejspíš mezi jiné wězně, po čtyřech dnech pak (13 Dubna) do zwláštní swětničky, kdež hlídán byl dwěma strážnými, střelci každý den jinými, ale tak že dopauštěn byl každému přístup, kdo chtěl k němu jíti. Po dosti dlauhém čase, teprw dne 22 Kwětna přišli k němu nenadále ráno po osmé hodině obadwa administratorowé, Jan Mystopol a Martin farář od sw. Mikuláše s oznámením, že arcikníže Ferdinand jednal s císařem o jeho wybawení a žeby císař byl k tomu nakloněn, když by odwolání učinil. O to přišlo k dlauhé rozprawě mezi nimi, we které Augusta odwolání se bránil, žeby bylo proti jeho swědomí, poněwadž by neznal při sobě bludů. Wyžádal si konečně času na rozmyšlenau do 2 Čerwna, aby opět spolu promluwili. Ale nepřišlo k tomu pro nějakau nelibost, která byla Augustowi spůsobena při arciknížeti udáním, žeby byl mezitím dopisowal cosi jiným osobám; k čemuž tázán jsa nejwyšším písařem zemským Wolfem z Wřesowic a heitmanem hradu Pražského Mikulášem Žďárským (23 Kwětna) znáti se nechtěl. Následkem toho arcikníže hned nazejtří potom (24 Kw.) po témž heitmanu hradském žádal na něm určité odpowědi, chceli odwolání učiniti; když pak i nyní se z toho wymlauwal, dal jej odwézti zase zpět na Křiwoklát. Nicméně po některém čase neměl Augusta překážky od arciknížete, že se písemně obrátiti mohl s žádostí ku králi Maximilianowi do Wídně za přímluwu u císaře, kterau císař Ferdinand potud se obměkčil, že dopisem k arciknížeti dne 17 Srpna toho roku powolil, aby mu „wězením poněkud polehčeno bylo“, totiž aby

z temného sklepa, we kterém dotud byl, dán byl do nějaké 1563
swětnice nebo pokoje swětlého.[39])

Císař byl tehdáž již několik neděl we Wídni po nawrácení swém z Innsbruka, kdež jak powěděno, byl meškal za příčinau jednání *koncilia Trientského*. Na jednání tom záleželo jemu jak z obecného hlediště co do potřeby opraw w církwi, tak obzwlášť se wzhledem ku konečnému uspořádání poměru mezi stranami přijímajících pod jednau a pod obojí w Čechách. Welkým přičiněním jeho přiwedeno bylo k tomu, že koncilium po rozličném wáhání wedlé řešení otázek dogmatických, o které byl spor s protestanty, hlawní snahu swau obrátilo k oprawám zlořádů w církewním žiwotě, ku powznešení mrawní kázně jak we swětských stawích tak w duchowenstwu od nejnižších stupňů důstojenstwí až k nejwyšším, we kterémžto směru byl mu wysoce zaslaužilým pomocníkem nowý arcibiskup Pražský *Antonín z Mohelnice*. Účastnilť se úkolů koncilia od počátku swého úřadowání, zůstáwaje w Trientě stále krom času korunowání Maximiliana na králowstwí české, ku kterému byl se odebral do Prahy. K dosažení lepšího řádu we wěcech náboženstwí w Čechách uznáwal císař předně zapotřebí powolení swobody přijímání pod obojí spůsobau a udělowání swěcení na kněžstwí příslušníkům strany pod obojí domácím biskupem. Co se prwního týkalo, w koncilii jednalo se již w měsíci Lednu roku 1562 o otázku powolení kalicha obecně i w jiných zemích, jmenowitě také w dědičných zemích rakauských, ale nedocílilo se sjednocení, až konečně uzawřeno dne 16 Čerwence roku 1562 zanechati rozhodnutí o tom papeži, jak co se jiných zemí týkalo, tak potom také obzwláště králowstwí českého (16 Září). Naproti tomu žádost císařowa k papeži o powolení, aby arcibiskup směl přijímajícím pod obojí swětiti kněží, byla mezitím od papeže wznešena na legaty jeho w koncilii, aby se s arcibiskupem o to dohodli.

Pobyt císařůw w Innsbruku přispěl welice ku pospíšení w prácích koncilia; zjednalť si tím snadnější spojení s před-

[39]) Dopis tento, o jehož obsahu w Blahoslawowě Žiwotě Jana Augusty zmínka se neděje, nachází se w archivě místodržitelském w Praze.

1563 nimi osobami w koncilii i s legaty papežowými a prostředkem jich s papežem samým. Zwláště příjezdem legata Morona do Innsbruka dne 16 Dubna a několikadenním osobním wyjednáwáním jeho s císařem usnadnilo se dorozumění o mnohé z hlawních článků týkajících se opraw; také pak w záležitosti swěcení kněží strany pod obojí, o které arcibiskup Antonin z Mohelnice jednal s legaty w Trientě, dáwána s jich strany naděje. Arcibiskup následkem toho učinil z uložení od císaře jisté náwrhy o spůsobu, kterým žádost o to k papeži měla býti obnowena. Císař uznal zapotřebí zaslati náwrhy tyto z Innsbruka do Prahy k arciknížeti Ferdinandowi a nejwyšším úředníkům zemským, aby dali dobré zdání swé o nich, na základě jehož potom teprw dne 26 Července z Wídně uložil legatu swému při dwoře papežském w Římě, aby znowa o to přímo s papežem jednal.

Pobyt císaře w Innsbruku byl se protáhl až do šestého měsíce, pohříchu wšak zdrawí jeho bylo tehdáž již značně pokleslé, tak že se laučil odtamtud w slzách ještě žalostněji než tři léta předtím we Wídni s dcerami swými Annau baworskau a Leonorau Mantuanskau, které tam u něho meškaly, jakož také Leonořin manžel Wilém. Wydal se na cestu dne 25 Června po wodě, po řece Innu totiž. W Bawořích čekali na něj wéwoda baworský Albrecht i wéwoda Wirtemberský u města Wasserburka, kdež také s nimi se rozlaučil. Potom se plawil dále až k Passowu a odtamtud po Dunaji až k Wídni, kdež na tři míle přijel mu naproti Maximilian. Po sedmidenní plawbě přijel do Wídně dne 1 Července.

W čase předtím w Čechách welké škody spůsobilo nejprw *krupobití* strašliwé dne 24 Kwětna w pondělí před sw. Duchem, potom welké *powodně*, které následowaly. Jak Labe tak Wltawa silně rozwodnily se; mnoho rybníků se protrhalo, a zkazily se tím luka i obilí na polích přede žněmi; mnoho dobytka se lidem potopilo, mnoho chalup pobořilo, mnoho worů bylo odneseno nebo rozházeno. U Prahy zwláště w *Michli*, wsi náležející učení Pražskému, a w okolních několika wesnicích potok

Botič náhle wystaupiw mnoho spausty učinil, při čemž i několik lidí we wodě o žiwot přišlo. 1563

Zatím bylo se již za přebýwání císaře w Innsbruku jednalo o korunowání Maximiliana co krále českého a Římského také na králowstwí uherské, a docíleno bylo i srozumění o to se stawy uherskými. Již dne 24 Čerwna a za dní následujících Maximilian listy zwacími wyzýwal wšecky přednější pány české jako i z jiných zemí, aby se k tomu slawnostně dostawili w Prešpurce; mělot býti korunowání w měsíci Srpnu, a dály se hned po nawrácení císaře z Innsbruka do Wídně wšeliké přípravy k tomu. Také arcikníže Ferdinand měl se slawnosti účastniti, a protož na čas wzdálení jeho ze země císař jmenowal místodržící, tentokrát čtyři, dwa stawu panského, totiž nejwyššího hofmistra Jana z Lobkowic a nejwyššího sudí Jana z Waldšteina, dwa pak z rytířstwa, nejwyššího písaře Wolfa z Wřesowic a purkrabí Karlšteinského i heitmana Nowého města Pražského Wiléma Muchka z Bukowa (26 Čwce.), s uložením, aby na ten čas stálé sídlo zachowáwali na hradě Pražském. Pražané wšech tří měst wyprawili swé posly do Wídně se wzkázáním swého blahopřání králi Maximilianowi ku korunowání jeho w říši Římské i w Uhřích, a dostalo se jim wřelého poděkowání od něho welmi laskawým dopisem daným dne 8 Srpna. Dne 19 Srpna přijel arcikníže Ferdinand do Wídně, a na den 21 téhož měsíce byl ustanowen wýjezd Maximiliana i jeho a též mladšího arciknížete Karla se wším slawným průwodem panstwa ku Prešpurku, kamž císař Ferdinand za nimi o dwa dni později (23 Srp.) měl následowati. W poslední chwíli wšak stawowé uherští zdwihali některé těžkosti, jmenowitě že tehdáž úřad palatina zůstáwal uprázdněn, z čehož císař měl welkau nelibost. Teprw po několika dnech urowňaly se jejich námítky, a tak konečně wýjezd Maximiliana a dwau bratří jeho z Wídně stal se dne 31 Srpna, při čemž napřed kráčeli w průwodu jejich páni z Čech, z Morawy, ze Slezska a z Lužic, potom též Rakušané, wšichni s četným jízdným komonstwem. Císař Ferdinand, jemuž nezdrawí mnoho předtím překáželo, wykonal cestu po wodě dne následujícího. Takž tedy po krátkém

1563 jednání se sněmem uherským o wěci k tomu potřebné korunowání krále wykonáno jest dne 8 Září, a korunowání králowny nazejtří potom (9 Září).

Poněwadž o sw. Hawle toho roku docházela doba dwauletá, na kterau sněmem roku 1561 powoleny byly berně a posudné, jednalo se již od delšího času o opětné swolání sněmů jak w Čechách tak w jiných zemích Arcikníže Ferdinand w dorozumění s nejwyššími úředníky zemskými, tázán jsa od císaře již za přebýwání jeho w Innsbruku, radil tentokrát, aby po korunowání Maximiliana nejprwé swolán byl sněm morawský, potom slezský, horno- i dolnolužický a naposledy teprw český, od něhož nadíwal se spíš ochotnosti, když by sněmy druhé dříw swolení učinily (21 Čw.). Bylo také tak ustanoweno, a mínil císař dáti se osobně nalézti při sněmích, a spolu s ním aby k nim přijel Maximilian, jehož přítomnost stawowé zemí přiwtělených ku koruně sobě přáli, aby i od nich zákonným spůsobem dle zwyklosti přijat byl za krále. Při nejistém stawu zdrawí císařowa, jak se později ukázalo, nebylo mu wšak radno podstaupiti obtížné cestowání, které držení sněmů wyžadowalo, i musil tedy od úmyslu swého upustiti, následkem čehož wznesl ten úkol na Maximiliana samého. Jemu k ruce bylo požádáno osm z předních úředníků a saudců zemských z králowstwí českého, aby spolu s ním cestu wykonali, mezi nimi nejprwnější Wilém z Rosenberka co nejwyšší komorník a Jan z Lobkowic nejwyšší purkrabí Pražský. Poněwadž, jak se dalo předwídati, po korunowání Maximiliana w Prešpurce ještě se déle protáhlo jiné potřebné jednání na sněmě uherském, byl předně sněm morawský w Olomauci položen teprw na pondělí po sw. Martinu (15 Listop.), i wyjel tedy Maximilian dne 10 Listopadu z Prešpurka. W Olomauci sněm od něho řízený skončil se asi 26 Listopadu. Nazejtří potom (27 Listop.) odjel do Wratislawě, a držel sněm s knížaty a stawy slezskými, za jehož příčinau zdržel se tam, pokud známo, do 20 Prosince, a snad až do wánoc. Odtamtud položil dle wlastního uznání sněm stawům dolní Lužice na den 2 Ledna w Lubně a stawům hornolužickým na den 13 Ledna w Budišíně; zároweň pak písemně

stalo se dorozumění mezi ním a císařem Ferdinandem o konečné ustanowení dne k zahájení sněmu českého w Praze, tak aby se stawowé dali k němu nalézti dne 26 Ledna a předložení králowské aby se stalo dne 27 toho měsíce. K ustanowenému času, asi o dwa dni dříwe, král Maximilian, pořídiw wše k spokojenosti na sněmích lužických, přijel do Prahy. 1563 1564

Jako od dáwných let za předešlého času tak i tentokrát hlawním předmětem wznešení králowského na *sněm* byla žádost o powolení berně na pomoc proti Turkům. Ačkoli bylo s nimi příměří, wšak nikdy nebylo bez obáwání nenadálých útoků a laupežných wpádů od nich w zemi uherské, a protož bylo wždy potřeba wojenského opatření proti nim w místech pomezních, ku kterému wšechny druhé země byly nuceny přispíwati. Císař opět jako roku 1561 žádal na stawích českých o powolení berně na čtyři léta po sobě, s každého tisíce kop důchodů po 14 kopách jak od stawů tak od poddaných, a mimo to též opět posudné na čtyři léta po dwau groších se sudu. Proti nadání potkal se w tom král Maximilian s těžkostmi od stawů panského a rytířského, kteříž proti spůsobu od mnoha let předtím obyčejnému a jindy od nich proti přání krále zastáwanému nemínili powoliti berně z důchodů dle přiznání čili šacunku jednoho každého, nýbrž w summě auhrnné 125.000 kop míšenských od celé země na dwě léta po sobě, dohromady tedy 250.000 kop míšenských, při čemž wolili prostředek jindy též zamítaný, aby summa ta sebrána byla daní s prodajných wěcí, tak aby kdožkoli co prodá krom piwa, z něhož by bylo posudné, jak osoby stawu panského, rytířského neb městského tak i sedlští lidé s každé utržené kopy míšenské platil 8 malých peněz. Za příčinu udáwali zkušenost od roku 1552 až 1563 nabytau, že přiznání čili šacunky pořád menší byly a berně tedy wždy méně wynášela, což přičítali klesání majetnosti. Tomu odporowala města, shledáwajíce, žeby tímto spůsobem daní uwaleno bylo mnohem wětší břímě na jejich staw než na pány a na zemany. Ukazowali na zkušenost nabytau pokusem o zawedení berně z prodajných wěcí učiněným roku 1534, od kterého pro obecnau nespokojenost a pro nemožnost prowedení jeho tehdáž upustiti

1564 se musilo. Po několikadenních sporech o to mezi stawy páni a rytíři předložili králi Maximilianowi stížnost proti městům, že se jimi jednání na sněmě protahowalo; Pražané a druhá města naproti tomu rowněž písemně wyložila jemu swé námítky, a král we wšem jim dal za prawdu, ukazuje mimo jiné na příklad w Rakausích, kdež se několik let předtím podobný pokus byl stal a nikterak se nezdařil, nýbrž pro škodliwé následky musilo od něho býti upuštěno. Místo nawrhowané daně z prodajných wěcí města podáwala se k berni w předešlém spůsobu, z důchodů totiž dle přiznání s tisíce kop 12 grošů na dwě toliko léta, a po marném odporu druhých dwau stawů snešení sněmu konečné dle toho se stalo; s wyminěním toliko, aby před uplynutím dwau těch let držán byl sněm opět, na kterém by se o zawedení jiného spůsobu berně porada stala. Také pak posudné swolili stawowé na dwě léta, s každého wěrtele piwa po dwau groších pro císaře a po jednom pro krále Maximiliana k zwláštnímu jeho požádání.

Sněm tímto během jednání protáhl se déle, než se hodilo králi Maximilianowi, poněwadž měl po nawrácení swém do Wídně říditi také tam sněm stawů dolnorakauských, který byl položen na den 15 Unora. Když ještě dne 5 toho měsíce nebylo jednání skončeno, doufal, že bude moci odjeti z Prahy aspoň 10 neb 11 Unora; ale i potom musil odložiti ještě jednau až do pondělí dne 14 Unora; nejspíš tedy skončil se sněm w sobotu předtím (12 Un.).

Do krátkého času potom připadá konečné wyswobození Jana *Augusty* z wězení jeho na Křiwoklátě. Nemáme o tom tak podrobné zpráwy jako o předešlém jednání o wyb:wení jeho, ale aspoň určitě, že se stalo na přímluwu krále Maximiliana, i dá se z toho sauditi, že za jeho meškání w Praze užili příležitosti předešlí přízniwci Augustowi, zejména pan Ladislaw ze Šternberka, k jednání s ním, aby se ho ujal. Přímluwau jeho po nawrácení do Wídně dal se konečně císař Ferdinand pohnauti k autrpnosti. Bylť Augusta hned potom opět z Křiwokláta doprawen do Prahy, zde pak ubytowán w domě nejwyššího sudí pana Jana z Waldšteina na Malé straně, kdež

byl k němu wolný přístup a dowoleno také jemu procházeti 1564
se po městě. Oč se s ním wyjednáwalo, nepraví se, ale prý kněží dali mu pokoj a on jim též; konečně pak propuštěn jest na swobodu bez odwolání, jaké se předtím od něho žádalo, a bez wšelikých jiných záwazků, kromě aby wíc weřejně nekázal. Propuštění stalo se w měsíci Březnu okolo neděle Kwětné, tedy okolo 26 Března. Odebral se ke hlawnímu místu bratří do Boleslawě. Teprwé wšak w roce potomním, již po smrti císaře Ferdinanda, dostalo se mu od nástupce jeho, císaře Maximiliana, určitě powolení, aby se nemusil jako jiní z bratří ze země stěhowati.[40])

Císař Ferdinand byl brzy po odjezdu Maximiliana z Prešpurka k držení sněmu na Morawu odjel odtamtud též do *Wídenského Nowého města* (22 Listop. 1563) a potom do *Wídně*, kdež stále zůstal přes celau zimu. Již w Prešpurce zdrawí jeho se pořád měnilo, tak že některé dni byl nemocen, potom zase bylo mu lépe. We Wídni na začátku roku 1564 trpěl i na přesdenní zimnici, tak že se staw zdrawí jeho stáwal wždy powážliwější, až wznikala i powěst, žeby se mínil wzdáti císařstwí. Zwláště welké obecné uleknutí spůsobilo, když na zelený čtwrtek dne 30 Března při umýwání nohau chudým, kteréž wykonáwati měl w obyčeji, omdlel na chwíli a musil zdwihán býti, potom pak opět w neděli prowodní dne 9 Dubna ulehl a již dal se zaopatřiti swátostmi umírajících. Užíwal z té příčiny we mnohých wěcech weřejné spráwy pomoci Maximiliana syna swého; ale předce přitom hlawní řízení podržel w rukau swých.

Jedním z hlawních předmětů péčí jeho toho času bylo wždy obdržení swobody přijímání pod obojí spůsobau, o které se byl zasazowal roku předešlého při koncilii Trientském. Koncilium ukončilo práce swé záwěrečným sezením dne 4 Prosince toho roku. Poněwadž wšak od něho, jak powěděno, byla wěc ta wznešena na papeže, aby o ní rozhodl, císař tedy w naději,

[40]) Wztahuje se k tomu listina od císaře wydaná dne 15 Unora 1565 w archivě místodržitelském w Praze.

1564 která mu byla o tom wyslowena, obrátil se nyní ku papeži o splnění jí. Uložil jednání o tom wyslanci swému w Římě hraběti z Arka spolu s druhau žádostí o powolení manželstwí kněžím, která wíce než z Čech z jiných zemí jeho a též z říše německé kladena byla. Dal přitom wyslowiti přání, aby se rozhodnutí od papeže stalo ještě před welkonoci roku 1564, zejména do 15 Března toho roku. W příčině manželstwí kněží mínění při dwoře papežském nebylo žádosti císařowě přízniwé; žádost wšak týkající se podáwání swátosti pod obojí spůsobau nepotkala se již se žádným odporem. Ne sice před welikonoci, které připadaly na den 2 Dubna, ale již dne 17 Dubna potom wydány byly listy papežské do Čech a jiných zemí, kterých se týkalo, k arcibiskupům a biskupům, kterým se nařizowalo, aby podáwána byla *swátost pod obojí spůsobau* wšem toho žádajícím. Následowal toliko dotaz z Wídně k administratorům strany pod obojí w dewíti článcích o spůsobu, kterým se podáwání při ní dálo s ohledem na opatrnost potřebnau při podáwání wína, aby přitom nebyly nějaké nepřístojnosti. Administratorowé dali k tomu odpowěd we wšem dostatečnau dne 31 Kwětna. Tu již císař powolení papežské oznámil listem z Wídně dne 17 Čerwna, a konečně učinil arcibiskup Antonín Brus z Mohelnice weřejné ohlášení o tom w kostele sw. Wíta po slawném kázání w jazyku českém i německém dne 23 Čerwence.

Jen o dwa dni později, na sw. Jakuba (25 Čerwence) w 7 hodin wečír *zemřel císař Ferdinand* we Wídni, w nemoci swé wždy wíce se horšící smrt již od delšího času předwídaw a w duchu křesťanském na ni jsa připrawen.

2.

Za Maximiliana II.

(1564—1576.)

Zpráwa o úmrtí císaře Ferdinanda dostala se do Prahy dne 28 Čerwence. Nepochybně w předwídání brzkého konce

žiwota otcowa byl se arcikníže Ferdinand krátce předtím odebral do Wídně, zůstawiw správu zemskau na swém místě w rukau několika nejwyšších úředníků, a odtamtud přišlo od něho nařízení k duchowenstwu práwě řečeného dne, aby zwoněno bylo we wšech kostelích a konány byly mše zádušní. Již 1 Srpna potom císař Maximilian co korunowaný nástupce w králowstwí českém písemně ukládal raddám komory české, aby odtud powinnosti úřadu swého týmž spůsobem jak doposud pod jeho jménem konal. 1564

Poslední wůlí císaře Ferdinanda sepsanau roku 1554 bylo ustanoweno rozdělení rakauských jeho dědičných zemí na tři díly mezi tři jeho syny, Maximiliana, Ferdinanda a Karla, tím spůsobem, že se Maximilianowi králi českému a uherskému dostalo z nich toliko obojí arciknížetstwí rakauské, pod Enží a nad Enží, arciknížeti Ferdinandowi Tyrolsko a tak zwané země wenkowské, w Německu různo ležící, arciknížeti pak Karlowi Štyrsko, Korutany, Krajina, Terst a hrabstwí Gorické. Osobním uwázáním se we swé wlastní panstwí tyrolské bylo by arciknížeti Ferdinandowi nastalo rozlaučení se se zemí českau, kterau dotud po dlauhá léta co místodržící sprawowal. Ale přese wšecku někdejší řewniwost mezi bratřími pro toto náměstnictwí w Čechách císař Maximilian, staw se nástupcem otcowým, uznal za dobré bratru swému posawadní místo jeho w Čechách i na déle zůstawiti. Jmenowalť jej po smrti otce w témž spůsobu jak doposud swým místodržícím. Mandaty rozeslanými dne 12 Srpna po krajích rozkázal wšem úředníkům zemským, aby se dle toho i nadále jím sprawowali. *Arcikníže Ferdinand* ochotně přijal swůj posawadní úřad znowa na sebe. a místo do Tyrolu nawrátil se bez meškání k swému posawadnímu bydlišti do Prahy. Dne 15 Srpna nacházel se na cestě swé z Wídně w Polné u Německého Brodu, a některý den před 21 Srpnem byl zase w Praze.

Jednalo se hned po jeho příjezdu předně o spůsob a o čas pohřbu císaře Ferdinanda; měltˇ o to arcikníže poradu s oněmi nejwyššími úředníky, kteří byli wedli správu zemskau za jeho nepřítomnosti, a též s králowským podkomořím, kterého byl

*

1564 hned z cesty swé z Wídně do Prahy obeslal. Mělť owšem zemřelý císař pochowán býti w hrobce předešlých králů českých i posledně manželky swé Anny w kostele sw. Wíta na hradě Pražském. Dle úrady té mělo tělo zemřelého wezeno býti z Wídně až ke hranicům morawským, prowázeno jsauc stawy rakauskými; odtud až ke hranicům českým měli je prowoditi Morawané, přednější totiž osoby stawu swětského a duchowního, z nichž jmenowitě biskup Olomaucký, jak se rozumělo, měl se účastniti také obřadu w Praze; od hranic pak českých mělo prowodíno býti osobami z Čech k tomu zřízenými až do Prahy, a tam, jak již císař Maximilian sám byl ustanowil, položeno býti prozatímně w kostele sw. Tomáše na Malé straně, odkudž teprw měl následowati průwod pohřební k sw. Wítu. Mínil císař jmenowáním kostela sw. Tomáše nejspíš předejíti, aby nebyl ustanowen k tomu kostel Jesuitů, kterým nepřál. Mínění w raddě arciknížete rozcházela se jen poněkud o čas, kdyby pohřeb měl předsewzat býti. Jednaloť se zároweň také o čas swolání sněmu, kterého potřeba nastáwala, a uznáwalo se za dobré k sněmu i ku pohřbu ustanowiti čas pokud možná jeden pro ušetření útrat dwojí jízdy do Prahy účastníkům; poněwadž pak připadal na pondělí po sw. Jeronymu (2 Října) obyčejný čas zasedání saudu zemského, hledělo se i k tomu, a nawrhowali tedy někteří z radd, aby bylo tělo císařowo přiwezeno do Prahy hned w pátek (6 Října) po zahájení saudu zemského, a potom we druhý pátek (13 Říj.) nebo w neděli (15 Říj.) aby byl pohřeb, ku kterému by mezitím také císař přijel; po pohřbu pak w pondělí (16 Říj.) nebo w autery (17 Říj.) žeby jím mohl sněm býti zahájen, a přitom žeby se mohl dohodnauti s biskupy Olomauckým a Wratislawským a s knížaty i jinými ze Slezska a z Morawy ku pohřbu se dostawiwšími o sněmy těchto zemí. Jiní někteří z radd arciknížete kladli wáhu na nepřetržité trwání saudu zemského připadajícího k řečenému času, z příčiny, že za tří let předešlých saud zemský w ten čas nemohl držán býti pro jiné případnosti (jednau pro sněm, podruhé pro jízdu císaře Ferdinanda i Maximiliana do Frankfurta k wolení krále Římského, a po třetí

pro korunowání Maximiliana w Uhřích) a tudy mnohým wedení práwa bylo stíženo; protož radili, aby pohřeb na něco pozdější čas byl odložen, totiž asi k sw. Martinu (11 Listop.) toho roku, tak aby předtím saud zemský wolný čas měl, po pohřbu pak teprw aby hned sněm byl držán. 1564

Arcikníže Ferdinand již dne 21 Srpna dal císaři zpráwu o této poradě. Císař wšak na ten čas ani jedné ani druhé lhůty ku pohřbu nawrhowané neustanowil, nýbrž maje tehdáž prodlaužilé wyjednáwání s kurfirsty německými o čas ke swolání sněmu říšského, zůstawil wše na delším odkladě (27 Srpna).

Od nowého krále Maximiliana nadáli se staupenci nowot náboženských, nesrownáwajících se s řády církwe katolické ani strany přijímajících pod obojí spůsobau, wětší než dotud swobody, znajíce z předešlého času náklonnost jeho k zásadám protestantským; byli pak *bratří čeští* prwní, kteří w naději té hned po jeho nastaupení na trůn učinili pokus o dosažení přání swých. Za příčinau saudu komorního, který w měsíci Srpnu zasedal, dříw ještě než se arcikníže Ferdinand po smrti císaře nawrátil z Wídně, i za dní potomních, bylo se sešlo mnoho osob stawu panského a rytířského w Praze za swými potřebami; tu pak členowé bratrstwa mezi nimi se nacházející umluwili se o zadání žádosti k císaři, aby je zbawil těžkostí, které dotud trpěli w prowozowání swého náboženstwí a propustil jim swobodu dle konfessí jejich, kterau časem swým byli podali otci jeho a nyní opět jemu podáwali. Dwa ze zemanů Wácslaw Služský z Chlumu a Joachim Prostibořský z Prostiboře, wypraweni jsau w poselstwí do Wídně, a odewzdali žádost císaři. Účinek wšak nebyl dle jejich očekáwání. Císař žádost přijaw, tázal se, zdali na ní podepsáni jsau wšichni, od nichž byla podáwána; čehož nebylo. Co řečník Joachim Prostibořský propowěděl, že wšichni hotowi jsau před císařem se osobně postawiti, až by přijel do králowstwí. Při tom pak císař zanechal, slibuje do konfessí nahlédnauti a odpowěd dáti po swém příjezdu. Do toho času bratří nezwěděli wíce, nežli že císař konfessí jejich poslal administratorům strany pod obojí, aby o ní powěděli swé mínění.

1564 Zdálo se prwní čas po smrti císaře Ferdinanda, že jeho spůsobením měl se značně polepšiti staw wěcí při straně přijímajících pod obojí, kteří se přídrželi starých řádů swých. Následkem powolení kalicha od papeže, které bylo wyhlášeno dwa dni před smrtí císaře, podáwána byla w Praze i jinde swátost od duchowenstwa jedné i druhé strany pod obojí spůsobau wšem toho žádajícím. I Jesuité Pražští, jakkoli bylo jim to welice proti mysli, podrobili se obecnému o tom nařízení; přijaloť i u nich jednoho z prwních dní po wyhlášení 13 osob swátost pod obojí spůsobau. W straně pod obojí myslilo se nyní, že powolením kalicha odstraněna jest také posawadní těžkost dosahowání kněžstwí pro čekance její; neb že nyní budau moci swěceni býti od arcibiskupa Pražského, jak byl úmysl císaře Ferdinanda, když arcibiskupstwí obnowil. Byla wšak mýlka w tom; neb se posud prostředkem wyslance císařského w Římě jednalo při papeži o wýminky, pod kterými měl arcibiskup býti oprávněn, aby žáky strany pod obojí swětil; jednalo se wždy ještě o ony rozdíly mezi zněním kompaktat Basilejských a obyčejem strany pod obojí při swátosti oltářní, jakož že neměla swátost podáwána býti dětem a mělo wěřeno býti, že pod jednau jako pod oběma spůsobama přítomen jest Kristus s tělem i s krwí. Administratorowé strany pod obojí, Jan Mystopol a Martin farář u sw. Mikuláše na Malé straně, neznajíce na ten čas staw tohoto jednání, hned prwní čas po smrti císaře Ferdinanda naléhali na arcibiskupa Antonína z Mohelnice, aby swětil žáky jimi odporučené, kteří potom w měsíci Září již i w Praze se dostawili z wenkowa; ale arcibiskup s wýmluwau, že mu nebylo lze, swěcení odkládal; z čehož k nelibostem přišlo mezi ním a duchowenstwem Pražským. Na opětowanau žádost o wyswěcení desíti žáků jemu oznámených arcibiskup ještě i 26 Října toho roku odpowěděl wyslaným k němu od konsistoře dwěma farářům Pražským, že splniti žádost jich nemůže, než až mu bude možné že administratorům oznámí. Konsistoř w nesnázi z toho hledala raddy při konšelích Pražských, jakožto obyčejných swých ochráncích; oni wšak jiné pomoci neznali, než aby čekáno bylo do sněmu

a do příjezdu císařowa, tak aby stawowé pod obojí sami se 1564
wěci ujali; do té doby že nic jiného nezbýwá, než jak doposud čekance k swěcení na kněžstwí jinam odsílati (24 Listopadu). Teprw později dalšími žádostmi konsistoře pod obojí dal se arcibiskup oblomiti, že dne 14 Ledna roku 1565 wyswětil 12 mládenců sobě představených, ač ani tehdy wyššího zmocnění k tomu neměl. Když wšak opět w měsíci Březnu toho roku žádán byl o wyswěcení jiných desíti žáků, odepřel toho, omlauwaje se pro nelibosti, které si byl swěcením oním spůsobil, zwláště i s arciknížetem Ferdinandem.

Na podzim roku 1564 již zase w Praze i w jiných místech w Čechách *mor* řádil. Arcikníže Ferdinand z té příčiny dne 11 Září wydal nařízení k raddám Starého a Nowého města, aby domy, we kterých by kdo na mor zemřel, byly zawírány a znamenány, též u bran městských aby byly zřízeny stráže, od nichž měl každý příchozí tázán býti, odkud přichází, a kdož by přicházel z míst nakažených, neměl do města wpuštěn býti. Oznamowání o zemřelých bylo zwláště poručeno farářům Pražským. Přitom zakázáno jest wšem lazebníkům wytápění lázní, aby se z nich nešířila nákaza. Zapowěděn též wýroční trh připadající o sw. Wácslawě, který práwě nastáwal, a zawřeny také wšecky školy jak w učení Pražském tak jiné weřejné i saukromé. Zdá se, že mření netrwalo dlauho; neb již 25 Října bylo zase powoleno otewření škol universitních, a o něco později (10) sháněli také lazebníci přímluwy u arciknížete, aby jim prowozowání řemesla jejich bylo zase dowoleno.

Mor byl snad, byť ne jedinau, aspoň spolu příčinau, pro kterau ani w měsíci Říjnu ani w Listopadu, jak se práwě zamýšlelo, nepřišlo k swolání sněmu zemského ani tím samým k wykonání pohřbu císaře Ferdinanda, nýbrž obojí zůstalo na odkladě. Arciknížeti Ferdinandowi na místě toho wětší zaneprázdnění pošlo ze zlého stawu důchodů komorních. Dopisem dne 7 Října císař Maximilian ukládal raddám komory české zaslaní sobě znamenité summy peněz do Wídně ku potřebám swým, jmenowitě i k zaprawení útrat, které by pohřeb wyžadowal. Raddowé komory odpowěděli wšak (14 Října) listem,

1564 kterým welice stěžowali na nedostatek důchodů, ježto nestačily ani na zaplacení běžných dluhů, které byly od delšího času wzrostly. Následkem toho císař Maximilian wznesl úkol na bratra swého, aby zjednal *půjčku* nucenau od duchowenstwa zámožnějšího (24 Října). Bylo jednání těžké s opaty, probošty a jinými, od nichž se bylo čeho nadíti, kteréž arcikníže obeslal k sobě do Prahy. Ukládal na každého summu dle jmění, jakým asi který wládl; ale bránili se swau nemožností, a když jinak býti nemohlo, žádali aspoň o slewení, ku kterému arcikníže konečně swolil. Na proboštu a kapitule kostela Pražského bylo žádáno 10.000 kop míšenských; nezachowala se však paměť, kolik s nimi konečně smluweno; s abatyší sw. Jiří zůstalo se na 500 kopách, s opatem Strahowským na 300; opat Břewnowský podwolil se půjčiti 1500 kop; ale když w krátce potom lidé jeho we wsi Břewnowě utrpěli škodu ohněm, císař ku přímluwě arciknížete slewil mu z nich 200 tolarů ku pomoci pohořelým (1565 1 Března). Wedlé toho bylo wyžádáno na městech králowských, že každé jistau summu peněz složilo napřed na srážku berně, která by na sněmě nejprwé příštím měla swolena býti.

Mezitím nesnáze peněžité císařowy rozmnožily se ještě zase nowým porušením míru w Uhřích. Mírem na osm let zawřeným s Turky roku 1562 bylo ustanoweno, že co se týkalo hranic mezi panstwím císařským a panstwím Jana Sigmunda *Zápolského* w králowstwí uherském, mělo se mezi nimi samými, císařem a knížetem sedmihradským, státi narownání. Toho však doposud nebylo se docílilo, a w tom w měsíci Září roku 1564 Zápolský zrádným spůsobem zmocnil se města *Sátmára*, a obnowil tím wálku s císařem. Wojsko císařské w Uhřích wedené wýtečným welitelem Lazarem Šwendi odňalo mu brzy jeho wýboje, tak že přinucen byl k jednání o mír. Zawřena byla
1565 s ním dne 10 Března roku 1565 smlauwa předběžná w Sátmáru zpět dobytém, ale konečné dotwrzení jí bylo jím auskočně zdržowáno, a mezitím ohlížel se o dosažení pomoci od Turků, což nowým nebezpečenstwím wálky s nimi hrozilo. Byla z toho tím pilnější potřeba wydržowání wojenského lidu w hořejších

Uhřích a shánění peněz k tomu. Císař z té příčiny již dne 1565
22 Března ukládal arciknížeti Ferdinandowi nowé jednání s duchowenstwem a s městy králowskými, s duchowními, aby týmž spůsobem jako prwé města odwedli napřed část berně příští, s městy aby to učinili ještě wětšími summami než dříwe. Tak též pak mínil se císař pokusiti o obdržení půjček na srážku s berně od přednějších osob stawu panského a rytířského, i žádal od arciknížete, aby dal učiniti seznam těch, od kterých bylo by se nadíti dobré wůle k tomu. Nedlauho potom byla zawřena smlauwa o půjčku 30.000 zlatých Rýnských s bohatým měšťanem Lipským (w Sasích) Petrem Frenkem, za kterauž k žádosti císaře zaručila se wšecka tři města Pražská, Staré, Nowé i Menší (15 Kw.). Duchowenstwo i města podwolili se žádanému odwedení berně napřed bez wšelikého odporu, tak aby učinili tomu zadost do Letnic toho roku připadajících na 10 Čerwna.

Mezitím byl císař teprw dne 6 Ledna roku 1565 učinil oznámení arciknížeti Ferdinandowi o *sněmě*, že mínil swolati jej w čase do sw. Jiří a osobně k němu se odebrati, s uložením, aby společně s raddami komory české učinil náwrhy, oč a jak by se na něm jednati mělo w příčině berní. Arcikníže oznámil dne 24 Ledna dobré zdání swé. Nicméně wšak do řečeného času k swolání sněmu nepřišlo. Císař teprw dne 25 Kwětna, tedy čtyry neděle po sw. Jiří, wyprawil nejwyššího kancléře *Joachima z Hradce* od dworu swého we Wídni do Morawy k jednání s tamějším heitmanem zemským a jinými nejwyššími úředníky, odtud pak do Prahy k jednání s arciknížetem Ferdinandem o čas a spůsob sněmů. Nebezpečný staw wěcí w Uhřích byl příčinau, pro kterau císař ani do Morawy ani do Čech k sněmům osobně odebrati se již nemínil, nýbrž sněm morawský držeti prostředkem kommissarů, řízení pak sněmu českého poručiti bratru swému. Na obau sněmích jakž potom také we Slezeku a w obau Lužicích mělo jednáno býti jen o peněžité potřeby zwýšené nebezpečenstwím wálky s Turky; o jiné wěci, práw a potřeb země se týkající, měl na stawích žádán býti odklad s přiřčením, že jak nejdříwe

1565 možná držán bude sněm druhý, ku kterému císař slibowal přijeti osobně. Wedlé toho měl nejwyšší kancléř oznámiti arciknížeti také w příčině pohřbu císaře Ferdinanda, že míuil císař po sněmě českém jej dát konati, předně pohřebními obřady we Wídni w kostele sw. Štěpána, potom průwodem do Prahy, jehož se na místě jeho měli účastniti obadwa druzí bratří, arciknížata Ferdinand a Karel. Arcikníže Ferdinand měl nawrhnauti čas k tomu se wzhledem na trwání sněmu českého.

Dle úrad následkem poslání kancléře Joachima z Hradce na Morawu i do Čech wzatých, o kterých arcikníže Ferdinand učinil zpráwu císaři dopisem dne 4 Čerwna, císař Maximilian již dne osmého toho měsíce wydal nařízení, jímž sněm králowstwí českého položen jest na den 30 Čerwna, a zároweň rozhodl se k obřadům pohřebním we Wídni ustanowiti den 5 Srpna, w předpokládání, že sněm český asi do času sw. Jakuba (25 Čwce.) skončen bude

Poněwadž na předešlém sněmě, jejž král Maximilian posledně za žiwota otce swého řídil, usnešeno bylo, aby se budaucně jednalo o jiný spůsob uložení berně na místě posawadních přiznáwacích listů z jmění, we kterém páni a rytíři předstírali nerowné obtížení sebe proti městům, obáwala se města, aby se druzí dwa stawowé na sněmě nastáwajícím nepokaušeli opět o zawedení daně z prodajných wěcí; i uznali proto Pražané wšech tří měst za dobré wypravwiti zwláštní poselstwo k císaři do Wídně se žádostí, aby toho nedopauštěl, i také s některými jinými prosbami. Byl w čele poslů Pawel *Žipanský* z Dražice, někdejší primas Staroměstský. Dne 11 Čerwna wydali se na cestu, a přijeli dne 16 téhož měsíce do Wídně, hned pak nazejtří w den sw. Trojice (17 Čw.) měli slyšení u císaře. Pro swau ochotnost prokázanau odwedením berně napřed a podstaupením rukojemstwí k Petrowi Frenkowi z Lipska byli přijati welmi dobrotiwě, a w příčině spůsobu berně dostalo se jim upokojení, druhé pak jejich žádosti, týkající se jmenowitě swobody Plzenských od cla pomezního z dobytka se škodau jiných stawů, odkázáni jsau na čas brzkého prý příjezdu císaře do země. Wrátiwše se z Wídně do

Prahy, činili dne 29 Června zprávu o swém pořízení konšelům 1565
wšech tří měst, která od nich s powděkem jest přijata.

Druhého dne potom, dne 1 Července, byl *sněm* položený na den 30 Června zahájen arciknížetem Ferdinandem, jemuž k ruce poslán byl opět také nejwyšší kancléř Joachim z Hradce z Wídně do Prahy. Předložení králowské obsahowalo zprávu o běhu wěcí w Uhřích, z kterého nastáwalo nowé nebezpečenstwí wálky s Turkem a tudy potřeba dalších pomocí k wydržowání wojska w poli. Týmž omlauwal císař, že nemohl na ten čas osobně přijeti k sněmu, poněwadž by přítomnosti jeho na blízku králowstwí uherského bylo potřeba. Za nepřítomnosti swé uznáwal wšak za těžko, aby se o jiný spůsob berně než dle posawadního obyčeje dohodnutí mezi stawy docíliti mohlo, a protož žádal, aby stawowé ještě i tentokrát berni w též wýšce jak posledně na další jeden rok swolili, a rowněž posudné; též pak kdyby císař osobně do pole wytáhl, aby páni a rytíři též osobně při něm se nalezti dali. Přitom slibowal císař jak nejdříwe možná osobně jiný sněm zahájiti, na kterém by jak o nowém spůsobu berně tak o wšech jiných obecních potřebách a žádostech stawů jednáno bylo.

Žádosti a stížnosti takowé dali stawowé sestawiti w jistých artikulích, kteréž jsau na sněmě císaři k známosti přiwedeny. Prwním z nich žádáno na císaři jakožto nowém panowníku stwrzení privilegií zemských, jak obecných tak jednotliwých osob, zejména také, která se wztahowala ku práwům králowstwí nad některými lény říšskými, též na zwláštní poměry hrabstwí Kladského a Chebska i Loketska, též Voigtlandu ku koruně. Jak již za předešlých časů žádali stawowé, aby pře o hranice zemské s okolními sausedy byly k srownání přiwedeny, aby práwa městská tištěna byla. Stížnosti pak wedli proti lidem poddaným, že se často w saudy dáwají se swými pány k zlehčení jich, na některé nowé řády týkající se hor, na překážky w plawení dříwí po Wltawě ku Praze, na zwýšení cel pomezních a na zdražení tím dobytka přiwáděného odjinud, též na oswobození Plzenských od cla, na sklad císařské soli w Praze a jinde, i na některé wěci wedení práwa při saudech zemských

1565 se týkající. Jedním z nejpřednějších artikulů žádáno také, aby nejstarší ze synů císařowých *Rudolf*, kterému jednau mělo připadnauti nástupnictwí, chowaný tehdáž podobně jako někdy otec jeho we Španělích, odtamtud jak brzy možná přiweden byl do země nebo aspoň ke dworu císařowu, aby se jazyku českému naučiti a jemu přiwyknauti mohl; k tomu pak cíli aby při něm některé osoby stawu panského a rytířského z Čech držány byly.

Zdá se, že při dwoře císařském bylo některé obáwání, ž jednání na sněmě bude tentokrát spojeno s těžkostmi; ale proti nadání stawowé zachowali se krom wedlejších některých námítek welmi powolně. O artikule žádostí jejich nejednalo se, nýbrž zaslány jsau císaři toliko k wědomosti, aby se o nich do příštího osobního shledání na sněmě rozhodnauti mohl, a také jednání o nowý spůsob uložení berně k zachowání stejnosti mezi druhými dwěma stawy a městy odloženo jest k témuž sněmu budaucímu; berni pak i posudné stawowé powolili na další jeden rok w té míře jak doposud, totiž s tisíce kop důchodů po 12 kopách jak od stawů tak od poddaných, a posudného po třech groších se sudu čili wěrtele. Také pak k osobnímu tažení do pole jest swoleno, s obyčejnau jak jindy wýminkau, když by k tomu přišlo, aby sešlo s berně na to pololetí. Wedlé toho stawowé z wlastního podnětu usnesli se prokázati wděčnost arcikníželi Ferdinandowi za mnoholeté zaslaužilé wedení správy zemské powolením zwláštní berně k jeho ruce, polowice totiž auroku Swatohawelského z poddaných na statcích pánů, rytířů i duchowenstwa. Sněm se skončil k welké spokojenosti císaře dne 7 Čerwence po sedmidenním zasedání.

Práwě za těch dní, dne 4 a 5 Čerwence totiž, byla welká *powodeň* w Praze, náhle wzniklá z wystaupení řek při horách pomezních i z prudkých lijawců nad Prahau samau. Dosahowala, jak se tehdáž počítáwalo, až k očím bradáče, sochy totiž we sklepení blíž mostu u špitálu křížownického. Na Starém města byla zawodněna ulice nynější poštowská, na jejímž konci hořejším woda wnikla zejména do dwora i do knihowny w kol-

leji Rečkowě (č. 316) a taktéž ulice platnéřská až na blízko 1565
kostela sw. Mikuláše.

Po sněmě konaly se přípravy k slawnému pohřbu císaře Ferdinanda, který, jak zmíněno, měl se počíti we Wídni dne 5 Srpna. Cesta, kterau mělo tělo odtamtud wezeno býti do Prahy, byla wyznačena přes Morawu, potom pak w Čechách přes Jindřichůw Hradec, přes Soběslaw a Benešow. Již dne 11 Čerwence psal arcibiskup Antonín panu Jindřichowi ze Šwamberka sedícímu na Zwíkowě a nepochybně wíce pánům jiným, kteří se měli průwodu účastniti, aby byli dne 10 Srpna w Jindřichowě Hradci, kamž sám měl také přijeti, podobně dne 22 Čerwence panu Janowi ze Šternberka, že tělo přes Benešow, jemu náležející, wezeno bude dne 14 Srpna. Stal se w tom wšak později odklad, následkem čehož arcibiskup dne 6 Srpna psal faráři Jindřichohradeckému a jiným duchowním okolním, aby se w Hradci ku průwodu dali nalézti teprw na noc dne 13 Srpna.

Do *Wídně* odebral se ku pohřbu arcikníže Ferdinand a četné panstwo a rytířstwo z Čech i z Morawy k tomu obeslané. Krom nejwyššího kancléře Joachima z Hradce, který se nacházel stále při dwoře císařowě, byli mezi nimi z předních pan Ladislaw Popel z Lobkowic maršálek dworu králowského, pan Jan ze Šwamberka, Wratislaw z Pernšteina i Wilém Rosenberský. Pro welký dešť, který byl w neděli dne 5 Srpna, odložen jest pohřeb na pondělí, dne 6 toho měsíce. W ten den wykonán jest průwod s welkau sláwau ze zámku císařského do kostela sw. Štěpána, při čemž řečení páni čeští nesli klenoty králowské, meč, jablko, korunu a sceptrum. Za marami šli císař i oba jeho bratří arciknížata Ferdinand a Karel. W kostele wykonány jsau od wysokého duchowenstwa obyčejné pohřební obřady, nazejtří pak potom dne 7 Srpna mše zádušní.

Ze žádostí a stížností předložených císaři na minulém sněmě českém žádná se netýkala náboženstwí. Toliko w saukromých schůzích osob stawu panského a rytířského znajících se k jednotě bratrské wzpomínalo se na odpowěd, kterau byl dal císař před rokem poselstwu od nich wyprawenému do

1565 welký počet panstwa nejpřednějšího. Wedeno jest dále několik koní pokrytých černými pokrowy hedwábnými se znaky králowstwí českého i říše německé. Wedli je šlechtici nesaucí zároweň korauhwe rowněž se znaky, a za nimi nejwyšších úředníků šest neslo jablko, žezlo, meč we pošwě, zlaté rauno, korunu králowskau a korunu císařskau; jiných pak třidcet přednějších osob z panstwa a dwořeninstwa za nimi neslo umrlčí truhlu s tělem císařowým, a za truhlau kráčeli arciknížata Ferdinand a Karel we smutku, majíce oblíčeje záwoji černými zakryté. U kolleje Jesuitské u sw. Klimenta zastawil se průwod, a wnesena jest truhla umrlčí i postawena na dwoře, jehož stěny ozdobeny byly wšelijakými nápisy náhrobními w třinácti rozličných jazycích. Nad ním Jesuité zpíwali žalmy Dawidowy střídajíce se, co zatím arciknížata, dwořané a panstwo četné zasedli k obědu přichystanému w refektáři, we swětnicích školních a jiných místnostech. Byloť snad již po poledni. W jedenadwadcátau pak hodinu, totiž dle počtu nynějšího we čtwrtau odpoledne, zdwihl se průwod w témž pořádku jako předtím k další chůzi přes most a přes Malau stranu na hrad Pražský a do kostela sw. Wíta, kdež truhla postawena jest prostřed kůru pod lešením wíce než třemi sty swíčkami woskowými oswětleným. Wykonány jsau při ní ještě téhož dne obřady arcibiskupem, kterých se nejwíce jen příslušníci strany pod jednau účastnili; jiní mnozí se wzdálili. Nazejtří potom konány jsau tudíž mše zádušní, a držel řeč pohřební probošt Pražský Jindřich Scribonius; tělo pak konečně uloženo do krypty wedlé králowny Anny, milowané manželky zemřelého císaře. Jesuitům za jejich přičinění dostalo se od arciknížete Ferdinanda hojné odplaty.

W čase zaměstnání dworu Wídenského i Pražského s pohřbem tímto horšil se wždy wíce staw wěcí w Uhřích, tak že se čím dál tím wíce chýlilo z toho k wálce s *Turky.* Když totiž jednání o mír s Janem Sigmundem Zápolským již umluwený bylo od něho zmařeno, přišlo opět k wálčení s ním, we kterém se mu již také dostalo některé pomoci od bašat tureckých w Budíně a w Temešwáru. Wojewůdce císařský Lazar

Šwendy dobyl nicméně značných prospěchů, tak že opanowal 1565
i značnau část země uherské proti němu za řekau Tisau. Toho nechtěl dopustiti sultan Soliman, pokládaje to za skrácení swého panstwí, ježto byl Zápolský jeho područníkem. Císař wyprawil w měsíci Dubnu roku 1565 zwláštního wyslance do Konstantinopole, Michala Černowického, k jednání o to. Sultan žádal wšak, aby wýboje ty byly puštěny, hroze sic wálkau. Dne 22 Srpna, druhý den po pohřbu císaře Ferdinanda w Praze, nawrátil se Michal Černowický s tím wzkázáním do Wídně. Jsau následkem toho nejwyšší úředníci a jiné přednější osoby z Čech a přiwtělených zemí i ze zemí rakauských obesláni do Wídně ku poradě někdy w měsíci Září, aby powěděli dobré zdání swé, měl-li by císař k žádosti Turků swoliti čili wyjednáwání s portau přetrhnauti a tudy owšem podstaupiti wálku. Nepochybně bylo mínění wysloweno proti poddání se žádostem tureckým, a bylo tudy potřeba strojiti se k wálce.

Toho času nastáwal sněm říšský w Augsburce, o jehož swolání se již déle předtím wyjednáwalo mezi císařem a knížaty německými; a hleděl císař jeho užiti ke zjednání sobě pomoci od říše, když by k wálce s Turky mělo přijíti. Jest z příčiny té mnoho pánů českých žádáno od císaře, aby se k tomu w Augsburce nalezti dali. Císař sám strojil se spolu s císařownau wyjeti z Wídně dne 17 Prosince. Zdá se, že nenadálá zlá příhoda spůsobila mu w tom některé opozdění. Jeden z nejpřednějších pánů českých, kterých bylo císaři k sněmu říšskému potřeba, byl nejwyšší kancléř *Joachym z Hradce*. On před jízdau do Augsburka chtěje pořídití některé wěci na panstwí swém w Jindřichowě Hradci, wyjel z Wídně k Čechám dne 12 Prosince; u Wídně samé wšak most dřewěný přes Dunaj, přes který jel, prolomil se pod ním, tak že i s wozem a koni spadl do řeky a utonul tu s několika průwodčími k welké lítosti císařowě. Cesta císařowa do Augsburka byla přes *Linec*, kdež se wíce dní zdržel za příčinau rozličného jednání, ku kterému se mimo jiné pány české dostawil jmenowitě také Wilém z Rosenberka. Byla w Linci mezi jiným zawřena smlauwa mezi císařem a arciknížetem Ferdi-

1565 nandem o roční plat 10.000 tolarů odkázaných arciknížeti a dědicům jeho poslední wůlí císaře Ferdinanda, tak aby jim wycházel z důchodů w králowství českém a zemích přiwtělených (1566 6 Ledna). Pokud známo, nacházel se císař w Linci dne 29 Prosince a snad již přes wánoční swátky předtím, potom pak aspoň do 6 Ledna, po kterémž dni brzy wykonal další cestu do Augsburka.

Na sněmě říšském w *Augsburce* nastáwalo mnoho těžkého jednání mimo jiné wěci také o rozepře mezi knížaty katolickými a protestantskými pro překračowání starších řádů mezi nimi stanowených od jedné i druhé strany, k tomu také pro zmáhání se sekty kalvinské, dotud zákony říšskými neopráwněné. Poněwadž na tom záleželo také stolici papežské, byl do Augsburka co legat wyslán kardinal František *Commendone*, meškawší předtím w Polsku Přijel odtamtud do Prahy, a pobyl tu přes wánoční swátky asi sedm dní, ubytowán jsa u arcibiskupa, s nímž mu bylo také o některé jiné wěci jednati. Z Prahy do Augsburka jel potom přes Plzeň.

Knížata němečtí k říšskému sněmu welmi zdlauhawě se scházeli. Po příjezdu císaře ještě do 24 Ledna nebyl ani jeden z kurfirstů a jiných knížat w Augsburce; někteří toliko w několika prwních dnech potom se očekáwali, a zatím již přicházely zpráwy o silném zbrojení Turka, čím dál tím jistější. Císař Maximilian z té příčiny nejprw dne 22 Unora wydal z Augsburka, jak se častěji předtím stáwalo, zápowěd do Čech a do druhých zemí ku králowství přiwtělených proti wstupowání do jakýchkoli cizích služeb wojenských, aby tím lidu potřebného do pole k obraně nebyl nedostatek.

1566 W krátce potom *arcibiskup* Pražský Antonin z nebezpečenství wálky s Turky wzal podnět k náwrhu mrawokárnému, kterého písemně podal arciknížeti Ferdinandowi a raddám jeho (3 Března). Líčil w něm barwami ostrými, pohříchu s prawdau se silně srownáwajícími hříchy a neprawosti panující w zemi we stawích wyšších i nižších, duchowních i swětských bez rozdílu, kterým se přičítalo co trest boží nebezpečenství od Turků, obžerství, labužnictwí, smilství a cizoložství, zlodějství a lich-

wářstwí i wšelijaká jiná neřest. Arcibiskup radil, aby se moci 1566
státní užilo k stawení a trestání přestupků proti zákonu božímu, zwláště proti šestému přikázání. Wedlé toho nařídil při kostele Pražském zwonění w každé poledne wyzýwající k modlitbě proti Turku a konání trojího processí každý týden w postním čase tehdáž se počínajícím, a dwojího potom po welkonocích každau středu a pátek, i žádal, aby tak obecně nařízeno bylo při wšech kostelích w zemi. Nepochybně tím pobádány se cítili *administratoři* strany pod obojí Jan Mystopol a Martin farář sw. Mikuláše w Menším městě ku podobné horliwosti. Obrátiliť se dopisem k císařskému rychtáři, purkmistru a konšelům Stareho města (8 Března) a bezpochyby rowněž Nowého a Menšího měst Pražských, kterým stěžowali nad tím, jak proti řádu církewnímu w straně pod obojí *postů* se nedbá, nýbrž zhusta slepic, kapaunů a jiných mas se užíwá, čemuž že dle powinnosti úřadu swého díwati se nemohau. Žádali proto, aby se úřad městský přičinil, aby obžerstwí takowé staweno bylo, a k wypátrání, w kterých místech se to děje, aby heitmanům, setníkům, padesátníkům a desátníkům we wšech čtwrtech uloženo bylo po domích prohlídku předsewzíti. Dokládali, žeby toho mlčením snésti nemohli, nýbrž na censury církewní musili nastaupiti odepřením swátostí i pohřbů. Připomínali, co prý se stalo w Praze roku 1524 u vigilii sw. Wawřince (9 Srpna) (zjímání tehdejších staupenců Lutheranstwí Paškem a jeho staupenci), wystříhajíce, aby se něco podobného nezběhlo. Staw wěcí byl wšak w Praze ty doby docela jiný, než aby se čeho takowého jako roku 1524 bylo obáwati. Konšelé Starého města dali odpowěd (18 Břez.), kterau napomenutí toto ausměšně odmítli. Prawili, že nerozumějí, kdoby obwiněním z nezachowáwání řádu míněn byl, zdali měšťané čili lidé jiných powah a powolání rozličných, kteří w Praze bydlo swé mají. O měšťanech že jim nic takowého známo není a neslušelo by se jim, pátráním po domích jedny proti druhým w domnění dáwati; jiných pak, kteří pod práwa jejich nenáležejí, že naprawowati jim nenáleží. Připomenutí toho, co se w Praze před 42 léty stalo, že jim wděk není; aby wšak po-

*

1566 druhé k něčemu takowému přišlo, toho, pokud na nich jest, žeby nedopustili. Když wšak prý oni, administratorowé, takowé napomenutí jim z lásky křesťanské učinili, že zas jim tolikéž přátelsky oznamují, že „nemalé naříkání od mnohých dobrých lidí často slýchají, kterak by po krajích králowstwí tohoto i také zde w městech Pražských někteří kněží strany jejich welmi nepříkladně žiwi byli a lid obecný swým nectiwým chowáním welice pohoršowali", to aby přetrhnauti se snažili, že jich žádají.

Následkem zdlauhawého sjíždění se knížat německých do Augsburka byl sněm říšský zahájen konečně teprw dne 23 Března. Toho času bylo již známo, že mínil sultan *Soliman* předsewzíti osobní tažení do Uher se wší swau mocí wojenskau. Bylť w úmyslu tom již wyjel z Konstantinopole do Adrianopole, kamž přijeti měl dne 20 Března. Z příčiny té císař Maximilian již dne 22 téhož měsíce oznámil wůli swau arciknížeti Ferdinandowi, aby w Čechách potřebné nařízení učinil o hotowosti a po případě o osobním tažení do pole na základě posledního swolení sněmowního. Arcikníže a nejwyšší úředníci zemští, s kterými wzal o tom radu, neočekáwali mnoho prospěchu z posawadního spůsobu hotowosti zemské, ukazujíce ke zkušenostem w případech takowých za času císaře Ferdinanda. Uznáwali zapotřebí, aby w tom zaweden byl lepší a stálejší než posud pořádek, a k tomu cíli radili, aby císař jak nejdříwe možná položil nowý sněm, ku kterému by dle slibu učiněného sám přijel osobně, a pakli by to možné nebylo, aby nicméně sněm dal držeti i bez swé přítomnosti. Z osobního příjezdu císař se bál těžkostí, poněwadž by stawowé byli mohli naléhati na splnění swých žádostí, které byly do prwního sněmu osobně jím držaného odloženy; ale i swolati sněm wůbec zpěčowal se, wymlauwaje se na krátkost času a na potřebu přítomnosti swé w Augsburce. Takž setrwal při swém úmyslu, a učinil oznámení o tom arciknížeti Ferdinandowi dopisem z Augsburka dne 12 Dubna, wznášeje na něj úkol, aby přiměřený dobrý řád při hotowosti a osobním tažení sám ustanowil, též aby wůdce a důstojníky k tomu z prostředka stawů jme-

nowal, s projewením přání přitom, aby s wyhlášením hotowosti 1566
k polnímu tažení spěcháno nebylo do projití lhůty k odwedení berně o sw. Jiří, kterého by sic stawowé odpírati mohli.

Dle toho wyšly tedy mandaty císařské k tomu se wztahující dne 30 Dubna. Oznamowalo se jimi, že císař proti Turkům osobně do pole táhnauti míní, a nařízowalo se s odwoláním na poslední snešení sněmowní, aby stawowé k témuž se hotowili, každý ze dwau tisíců kop důchodů s jedním koněm zbrojným a potřebnau čeládkau, tak aby, jak se prwní napomenutí stane, wzhůru byli a k místu, které k tomu jmenowáno bude, se dostawili. Tu chwíli byl císař na sněmě říšském w Augsburce již obdržel swolení pomoci wojenské od knížat a stawů říšských, která měla činiti 40.000 lidu pěšího a 8000 jízdných. Hned pak dály se jak w jiných zemích tak w Čechách wšeliké příprawy wálečné. Bylť již předtím císař z Augsburka (13 Dubna) psal arciknížeti w příčině *děl*, která měla z hradu Pražského, z Pardubic, též z Wratislawě we Slezsku a z Budišína w horní Lužici doprawena býti do Wídně, rowněž zásoby prachu a kulí. Bylo děl na hradě Pražském 40 kusů, o něž se jednalo, ač nacházela-li se wšecka w dobrém stawu. O dowoze jich mělo se jednati s městy a s duchowenstwem, aby k tomu dostawili koně a wozky, ač nemělo to býti bezplatně, též o dowoz potraw k wojsku, kterýž měl usnadněn býti odpuštěním cel na cestě, pokud nestačila k tomu plawba po wodě. Peníze k placení najatého lidu wálečného, pokud nestačila berně, měly sháněny býti *půjčkami*, tentokrát nejen od měst a od duchowních, nýbrž také od pánů a rytířů, pokud se kteří pokládali za dosti zámožné. Již dne 29 Dubna byli k tomu od arciknížete Ferdinanda jmenowáni kommissaři, jeden pán a jeden rytíř w každém kraji, kteří měli o to jednati na sjezdech položených na 14 Kwětna, s osobami k tomu sezwanými. W kraji Prachenském, o kterém se zachowala určitá paměť, byl sjezd položen w *Horažďějowicích* a za kommissaře ustanoweni pan Wilém z Rosenberka a Adam Koc z Dobrše.

Zrowna o sjezdě w Horažďějowicích pochybno jest, zdali držán byl panem Wilémem Rosenberským; neb jeho w Třeboni,

1566 kdež práwě meškal, došel dopis od arciknížete Ferdinanda daný dne 13 Kwětna, kterým mu arcikníže z rozkazu císařowa ukládal, aby k němu do Prahy přijel a pro tehdejší welké potřeby při něm zůstal; dle čehož on hned také se zachowal. Snad že příčinu, byť ne jedinau, k powolání tomu do Prahy zawdala nemoc arciknížete *Ferdinanda*, prudká zimnice, na kterau byl ulehl w polowici měsíce Dubna, ač ku konci měsíce toho již w brzké pozdrawení naděje byla.

K wykonání rozkazu o *hotowosti* k polnímu tažení arcikníže Ferdinand dne 21 Kwětna, nepochybně již po uzdrawení swém nařídil popisy čili *mustrunky* po wšech jednotliwých krajích w místech k tomu ustanowených, kteréž měly býti dne 24 Kwětna. W městech Pražských, jakožto kraji samém o sobě, bylo k tomu ustanoweno místo w poli nad Bruskau, kdež lid ze wšech tří měst měl se shromážditi w šest hodin ráno dle počtu nynějšího čili na půl orloji. Ku předsewzetí popisu byli za „mustrhery“ ustanoweni heitman hradu Pražského Mikuláš Miřikowský z Tropčic a Jan Žďárský ze Žďára na Čerweném Aujezdci.

Jen o deset dní později (3 Čw.) císař Maximilian z Augsburka wydal nařízení, kterým jmenowal čas a místo, ku kterému se stawowé s wojenskau mocí swau měli dáti nalezti, totiž u *Znojma* ke dni 10 Čerwence. Jak osoby stawu panskeho a rytířského měla se polního tažení osobně účastniti také nowějšího původu šlechta, totiž erbowní lidé čili wládykowé tak zwaní, skoro wesměs z měšťanských rodů, jmenowitě z Prahy. Bylo o nich w nařízení císařowě zwláštně zmíněno s podotčením, kdoby z nich se nedostawil, žeby wládyctwí swého zbawen byl. Krom osobního tažení nařizowala se také weřejná hotowost k obraně země pro případ, jestližeby kdo do králowstwí wpád učiniti chtěl. Bylo přitom pomýšleno na tehdejší staw zášti saukromého w říši mezi Augustem kurfirstem saským a bratrancem jeho Janem Fridrichem Gothským, který proti němu wálku zdwihl we spolku s weřejným násilníkem Wilémem z *Grumpacha* w acht daným. Nebyloť nepodobné, žeby w čas wálčení s Turky se strany té, totiž od Wiléma z Grumpacha,

jakožto odpowědníka něco proti císaři w jeho zemi podniknuto 1566
býti mohlo. S ohledem na to byla města králowská a tudy na předním místě Pražané, pokud se obcí týkalo, z tažení proti Turku wyjmuta, tak aby lid jejich pro obranu doma zůstal.

Hned po wydání rozkazu do Čech k tažení císař z Augsburka odjel, když zatím sněm říšský dle jeho přání skončen byl, a nawrátil se do *Wídně*, kdež konal pilně další přípravy wálečné. S ním měl se osobního tažení do Uher účastniti také bratr jeho arcikníže Ferdinand w čele některého počtu wojska. Z té příčiny na čas wzdálení jeho ze země císař z Wídně dne 13 Června ustanowil místodržící ke správě země, dwa z pánů a dwa z rytířstwa, z pánů totiž nejwyššího purkrabí Jana mladšího z Lobkowic a nejwyššího sudí Jana z Waldšteina, z rytířstwa Wolfa z Wřesowic nejwyššího písaře a předsedu komory české a Wiléma Muchka z Bukowa purkrabí Karlšteinského, který byl zároweň heitmanem Nowého města Pražského. Nad wojskem stawowským, které mělo wytáhnauti do pole, ustanowen jest za welitele čili za nejwyššího heitmana polního pan *Wilém* wládař domu *Rosenberského*, hned pak také jmenowáni z panstwa a rytířstwa do pole táhnaucího důstojníci rozličných stupňů jemu podřízení, z nichž nejpřednější co náměstek čili laitingar pan Zbyněk Berka z Dubé a na Zákopí, nejwyšší komorník arciknížete Ferdinanda. Přidán k nim také co polní lékař doktor Thadeáš *Hájek*, již tehdáž učenec na slowo wzatý, a Kristian Trunkel co polní apotekář.

Krom půjček od měst, od duchowenstwa i také od osob wyšších dwau stawů co prostředků k sehnání peněz na potřeby wojenské bylo mezitím užito také pomoci od *Židů* Pražských, kteří i po projití lhůty posledně zmíněné roku 1563 zůstáwali w zemi, nepochybně na základě dalších lhůt jim od té doby powolených. Měli přispíwati jistým platem každý měsíc, i podwolowali se po tři léta odwáděti 100 tolarů. Dle dobrého zdání arciknížete Ferdinanda wšak císař zwýšil dáwku tuto měsíční na 150 tolarů, s wyhražením, co se tří let týkalo, že nemělo to nic waditi, aby nemohli před tím časem dle wůle císařowy býti konečně wypowěděni (12 Července).

1566 Ten čas arcikníže Ferdinand nacházel se již na cestě k polnímu tažení do Uher. Před odjezdem swým z Prahy wykonal dne 7 Čerwence zwláštní pobožnost w *processí* řízené arcibiskupem Pražským w kostele sw. Wíta, při které konány jsau motlitby ke wšem swatým patronům českým o pomoc proti nepříteli Turku. Čtwrtý den potom, dne 11 Čerwence arcikníže s wojenským lidem swým wytáhl z Prahy k Rakausům, kdež u *Korneuburka* při Dunaji nedaleko od Wídně sbíralo se wojsko skládající se hlawně z pomocí wyprawených od říše německé spolu i s pomocmi z rozličných jiných stran, ze Wlach, z Belgie i odjinud wedením knížat a jiných osob znamenitých, též s wojenskau mocí sebranau z dědičných zemí rakauských. Téhož času počali se sbírati stawowé čeští s lidem swým w ležení u *Znojma.* Tam hned z počátku jewilo se, že obáwání arciknížete Ferdinanda a nejwyšších úředníků zemských o nedostatečném prospěchu z toho nebylo nedůwodné. Bylot mnoho těch, kteří se w ustanowený čas nedostawili, nebo nepostawili tolik lidu a koní, jak byli dle swolení sněmowního powinni, nebo po krátkém pobytu část swého koňstwa a lidu zase domů poslali; mezi těmi pak, kteří přišli, ozýwaly se hlasy proti swolání do pole, jako by se bez zwláštního položení sněmu bylo stalo nezákonně. Wilém Rosenberský co nejwyšší heitman a laitingar jeho Zbyněk Berka učinili o tom zpráwu k císaři dne 15 Čerwence z Budějowic, kdež se sami posud nacházeli, i oznámeno jim následkem toho (17 Čwce.), že měl popis čili mustrunk wojska jejich konán býti dne 23 Čerwence panem Pertoldem z Lipé zemským heitmanem morawským a panem Wratislawem z Pernšteina, po kterém měli hned táhnauti do Uher až ku Prešpurku. W ustanowený den byl mustrunk wykonán, po něm wšak ještě zase mnozí wrátili se k domowům pod rozličnými zámínkami.

W Praze byl zatím dne 15 Čerwence ještě jednau wykonán popis za příčinau hotowosti k obraně země, kdyby se stal wpad přes hranice od jakéhokoli nepřítele. Sečtlo se ze Starého a z Nowého města něco přes tři tisíce lidu branného, wětším dílem střelců s dlauhými ručnicemi a tak zwanými polohäky

krom jizdních, jichž bylo 80; z Malé strany dwě stě osob. 1566
K témuž účelu náměstkowé arciknížete Ferdinanda při správě zemské ještě o něco později (29 Čwce.) nařídili popisy we wšech jednotliwých krajích, které měly konány býti dne 19 Srpna.

Teprw když se wojska tím spůsobem již nacházela w poli, císař Maximilian, snad z pobádání od arcikníżete Ferdinanda, když se nacházel při něm, wydal také sám rozkazy, kterými se nařizowaly pobožnosti k wyprošení pomoci Božské w boji s newěřícími. Mandaty rozepsanými z Wídně dne 26 Čerwence do Čech, do Morawy, do Slezska a do Lužic ukládalo se, aby w každém městě, městečku neb wesnici, kde kostel jest, každý den ráno zwoněno bylo k modlení po čtwrt hodiny; tu chwíli aby každý padl na kolena a říkal modlitbu k tomu předepsanau nebo otče náš a wěřím w boha, a po ten čas wšeho díla se zdržel. Každau neděli a každý swátek měli kněží na kázání napomínati lid k wyznání hříchů, k pokání a k modlení; každý pak pátek ráno po onom zwonění mělo býti kázání s týmž napomínáním a po něm zpíwaná mše, mezi kterau zapowídalo se wšecko prodáwání a kupowání, aby wšichni do kostela chodili. W Praze konaly se pobožnosti tyto horliwě na Starém městě w kostele Týnském, na Nowém městě u sw. Jindřicha. We Wídni císař sám sprawowal se dle toho, pokaždé jak zwonem znamení dáno bylo padaje na kolena k modlení

Dle rozkazu císařowa Wilém z Rosenberka dal se brzy po odbytém popise u Znojma s wojskem stawowským na pochod ku *Prešpurku*, kdež nacházel se již něco dříw než 6 Srpna, a k němu připojila se tam stawowská wojska z Morawy, ze Slezska a z Lužic, která se zatím rowněž byla shromáždila w místech wykázaných k tomu na Morawě. Tu pak dne 17 Srpna již také pomocné wojsko říšské a wlastní wojsko císařowo od Korneuburka se zdwihlo přes Wídeň k tažení do Uher. Počet jeho byl mnohem menší, než dle swolení říšského sněmu Augsburského, neb i k němu nezachowali se wšichni dle slibu a powinnosti. Císař sám osobně s arcikníżetem Ferdinandem wytáhl k wojsku z Wídně jen o dwa dni později

1566 (12 Srpna), oznámiw prwé Wilémowi Rosenberskému směr swé cesty po prawém břehu Dunaje přes Šwechat, Staré hrady a Rakendorf, s uložením, aby den před jeho přitažením do místa posledně řečeného u Prešpurka přešel přes Dunaj a k němu se připojil.

W Uhřích wálčilo se od jara toho roku podobně jako roku předešlého s Janem Sigmundem Zápolským a Turky co jeho pomocníky, bašetem totiž Budinským i také Temešwárským, wedením Lazara Šwendy w hořejších wýchodních částech země a hraběte Eka ze Salmu a Mikuláše Zrinského w západních částech na prawé straně Dunaje, wětším dílem šťastně se strany císařské. Hlawní wšak boj nastáwal teprw, když sultan *Soliman* s welkau wojenskau mocí swau, asi 200.000 mužů překročil konečně s jižní strany přes hranice králowstwí uherského, maje w úmyslu nowé welké wýboje. Očekáwaloť se přímo tažení jeho na Wídeň. Na cestě swé dne 6 Srpna přikročil wšak k obležení města a hradu *Sigetu* hájeného Mikulášem Zrinským. Bylo to ještě šest dní před wýjezdem císařowým z Wídně. K zabránění dalšího nebezpečenstwí od něho císař wšecku swau wojenskau moc, kterau od Wídně přiwedl i která z Čech a přiwtělených zemí k němu přibyla, sebral w ležení mezi *Rábem* a *Komárnem*. Nebyla wšak posud dostatečná pro opozdění jak cizích tak domácích, kteří měli ještě přibyti. Bylo by sic býwalo na čase táhnauti nepříteli wstříc k wybawení Sigeta. Ten byl srdnatě bráněn Mikulášem *Zrinským*, swatem Wiléma Rosenberského (mělť sestru jeho Ewu za manželku). Po 32 dnech ustawičných útoků na město a potom na hrad podlehl wšak hrdinský hajitel přesile, a přišel w boji o žiwot se wším lidem swým (7 Září). Zpráwa o tom přišla do ležení císařowa dne 10 Září, ale brzy potom také zpráwa o úmrtí sultana Solimana tudíž před Sigetem ještě před dobytím jeho († 3 Září), několik dní tajeném. Turci následkem úmrtí tohoto zastawili další pochod s hlawní mocí swau; toliko bylo se obáwati útoků od Tatarů poddaných sultanowi, kteří od wýchodu wtrhli do hořejších Uher. Nad nimi zwítězil Lazar Šwendy, a spůsobil jim krwawau porážku. Císař

Maximilian se wšak ani nyní neodwážil tažení ku předu, nýbrž 1566
zůstal w obranném postawení swém přes celý měsíc Září i přes polowici Října, čímž wšechen prospěch z welkého namožení sil přišel na zmar. Nastala z toho welká omrzelost jak w jiném wojsku tak w ležení českém. „Nic prospěšného zde neprowozujem,“ psal odtamtud welitel pan Wilém z Rosenberka důwěrně arcibiskupu Pražskému (27 Září), „než darmo ležíme, zahálíme a peněz utrácíme, a nemálo na jiném místě jsme země i lidí dobrých ztratili.“ [42]) Teprw když studenější počasí nastalo a hlawní wojsko turecké z Uher odtáhlo, jest také wojsko císařowo propuštěno, a nawrátilo se k domowům.

Wálka s Turky tím owšem nebyla ukončena, nýbrž bylo očekáwati nowý útok od nich roku nejprwé příštího. Císař Maximilian tedy, jak medle za posledních dní měsíce Října nawrátil se z Uher do Wídně, již zase wzal předse nowé wymáhání pomocí na potřeby wálečné. Již w měsíci Listopadu byl z té příčiny držán sněm stawů rakauských, a 19 toho měsíce wyžadowal císař od radd komory české dobré zdání, co a jak by mělo žádáno býti na stawích českých. Raddowé komory podali toto zdání swé dne 5 Prosince; dne 17 pak téhož měsíce dála se porada nejwyšších úředníků zemských a jiných předních osob powolaných za tauž příčinau do Wídně. Císař uznáwal již newyhnutedlnau potřebu osobního odebrání se do Čech k držení sněmu, i ustanowil se na tom předně odbyti sněm morawský a sněm slezský, aby potom tím déle mohl pobyti w Praze, kdež mimo žádosti o berně musilo konečně jednáno býti také o přáních a žádostech stawů dotud odkládaných. Takž hned w prwních dnech měsíce Ledna roku 1567 císař odebral se k sněmu morawskému do *Brna*. Odtamtud dne 14 Ledna položil stawům českým sněm w Praze ke dni 3 Března; mezitím odebral se při sklonku měsíce Ledna do *Opawy*, kdež shromáždili se k němu za přítomnosti jeho knížata a stawowé slezští; odtamtud pak w polowici měsíce Unora nastaupil na cestu do Čech.

[42]) Wiz Sněmy zemské III 306.

1567 W samý začátek roku 1567 skončilo se místodržitelstwí arciknížete *Ferdinanda* w Čechách, we kterém byl strávil dwadcet let od bauřliwého roku 1547. Dne 2 Ledna, tedy před příjezdem bratra swého Maximiliana, odjel z Prahy a odebral se do Tyrolu k sprawowání wlastního panstwí swého, litowán jsa od mnohých, kteří při wší přísnosti jeho we wěcech náboženstwí uznáwali jeho zásluhy. Císař konal cestu swau po skončení sněmu slezského do Čech teprw we druhé polowici měsíce Unora přes *Pardubice* a přes *Brandýs* se zdržením se několikadenním w jednom i we druhém tomto místě jakožto na panstwích náležejících toho času ku koruně. W Pardubicích jmenowitě nacházel se dne 20 Unora; do Prahy pak konečně přijel dne 1 Března. Poněwadž to bylo ponejprw za jeho panowání, byl *wjezd* konán slawnostním spůsobem jako w několika podobných případech za císaře Ferdinanda. Sjeloť se panstwo a rytířstwo jak ke sněmu tak z té příčiny zwláště zwané u welikém počtu do Prahy ku přiwítání jeho. W ustanowený den wyšli wstříc spolu s Pražany wšech tří měst i s posly jiných měst králowských na *pole Špitálské* před branau Poříčskau. Pražané postawili se k tomu asi s 5000 lidu ozbrojeného. U špitálu sw. Pawla blíž brány stáli mistři učení Pražského s administratory a konsistoří i wším duchowenstwem strany pod obojí tentokrát w jednom sboru s blahopřáním. U kolleje Jesuitů postaweny byly dwě podobizny představující pokoj a sprawedliwost s rozličnými nápisy; wšichni pak členowé towaryšstwa postawiwše se přede dweřmi hluboce se poklonili císaři; on wšak na koni jeda pod nebesy nezastawil prý se u nich. U mostu zase mezi domem celným a wěží Židé přijali císaře pod nebesa přinesená, kteráž jim wšak potom od žoldnéřů wzata jsau. O dalším průwodu až na hrad nezachowaly se podrobnější zprávy. Básněmi wšak tištěnými a rozdáwanými wjezd císařůw oslawili dwa mistři učení Pražského, Petr *Codicillus* z Tulechowa a Prokop *Lupáč* z Hlawačowa děkan fakulty swobodných umění toho roku.

Již třetí den po příjezdu, w úterý dne 4 Března, císař učinil předložení swé k *sněmu* zemskému. Obsahowalo hlawně

žádost o swolení berně na pomoc k obraně proti Turku a posudného na zaplacení dluhů a na potřeby dworu králowa. 1567
Berně žádal císař w témž spůsobu, jak bylo posud obwyklé, dle přiznání čili šacunků s každého tisíce kop 12 od pánů a 12 kop od poddaných po tři léta, posudného po 5 groších se sudu piwa rowněž po tři léta. Co se wšak osobního tažení do pole týkalo, w případě žeby císař osobně táhl, bral císař w úwahu zlau zkušenost nabytau roku minulého, a žádal proto, aby stawowé místo takowého osobního tažení postawili na swůj náklad 4000 jezdců bez stržení lhůty berně pololetní, jak dotud bývalo.

O žádosti tyto přišlo tentokrát k těžkému jednání. Předně stawowé panský a rytířský obnowili swůj předešlý odpor proti posawadnímu spůsobu ukládání berně dle přiznání, předstírajíce w něm nerownost proti stawu městskému. Newrátili se k swému předešlému náwrhu daně z prodajných wěcí, ale nawrhli spůsob nowý, aby berně uložena byla dle počtu domů neb chalup, jak poddaného lidu na statcích zemských, tak we městech králowských. Z každého domu na statcích zemských buď we wesnicích buď we městečkách mělo dáno býti 15 grošů českých, we městech králowských dwě kopy. Tomu se Pražané a druhá města protiwili, chtíce, aby zůstalo při staré zwyklosti a podáwajíce tedy jako na posledním sněmě předtím 12 kop z tisíce přiznaného důchodu. Císař městům w tom nepřiswědčowal; žádal, aby se s druhými dwěma stawy o nowý spůsob berně srownali, slewuje toliko, aby z domů městských místo dwau kop dáwáno bylo po půl druhé kopě; naproti tomu od pánů a rytířů žádal, aby na statcích jejich místo 15 grošů dáwáno bylo z domu po jedné kopě míšenské čili po půl kopě grošů českých. Rozumělo se jak we městech tak na statcích pánů a rytířů, že to mělo býti průměrně, tak aby zámožnější wíce, chudší méně z domu odwáděli. Páni a rytíři zůstali wšak na swém podání, s nímž císař konečně se spokojil; města pak smlauwala, podáwajíce místo půl druhé kopy z domu jen kopu a 15 grošů českých, na čemž císař konečně též přestal.

1567 Posudného stawowé místo pěti grošů se sudu, jak císař žádal, nechtěli z počátku powoliti wíce než 3 groše, potom powolili čtyři; jak wšak k berni tak k posudnému swolili místo tří let jen na dwě léta. Také w příčině osobního tažení nechtěli se zawázati k postawení určitého počtu jízdných, i když císař w počtu slewiti chtěl se 4000 koní na 2500, nýbrž dle starého spůsobu swolowali k osobnímu tažení na základě posledních přiznání roku 1565, tak aby s 3000 kop grošů jeden kůň zbrojný postawen byl, a w případě osobního tažení aby jako jindy s pololetní lhůty na berni sešlo. I zůstalo přitom s tím toliko přídawkem, že kdyby i císař pro jakaukoli příčinu sám osobně newytáhl a pilná potřeba nastala, w které by se wýprawa do pole stala z markrabstwí morawského, ze Slezska, z Lužic i z Rakaus, aby také stawowé čeští wytáhli s jedním koněm s 5000 kop, a tehdy aby jen s polowice berně toho pololetí sešlo.

Dle slibu daného stawům na sněmě roku 1565 jednalo se nyní za osobní přítomnosti císaře také o žádostech a stížnostech jejich, které byli na onom sněmě oznámili, i jiných některých, které nowě přednesli. Co se týkalo stwrzení privilegií zemských a práw králowstwí nad lény a jinými příslušnostmi, též w rozličných jiných wěcech císař wyhowěl žádostem stawů dílem hned dílem s newyhnutedlnými odklady; w některých wšak wěcech hájil práwa králowská, tak že přišlo k wyjednáwání obtížnějšímu; rowněž tak we wěcech, o které byl spor mezi pány a rytíři z jedné a městy z druhé strany, týkajících se privilegií Pražanů a jiných měst, kterých král šetřiti musil.

Z artikulů žádostí oznámených na sněmě roku 1565 stawowé opětowali také onen, který se týkal nejstaršího syna císařowa *Rudolfa*, aby do Čech neb aspoň ke dworu císařskému powolán byl a jazyku českému obwykal; neb posud we Španělích zůstáwal. Císař odpowěděl k tomu, že za slušné a potřebné to uznáwá a na to pomyslí, jak by žádosti té co nejdříw možná zadosti se stalo. Stawům nejspíš odpowěd tato

nepostačowala, a pamatowali také na práwo králowství českého 1567
při zwolení krále Ferdinanda wymíněné, že měla Praha býti stálým sídlem králowským. Žádali tedy nowě, aby císař s manželkau swau a s arciknížaty dědici swými do králowství přijel a tu delší čas sídlil. K tomu císař omlauwal se, že pro wálku s Turky potřeba mu bylo, blíž králowství uherského pobyti a tam také roku toho sněm držeti; slibowal wšak, jak brzy by co potřebí wykonal, nejdéle pak w měsíci Listopadu toho roku s císařowau i s dědici přijeti a „dobrý i wolný čas w tomto králowství byt swůj míti“.

Nowě k žádostem roku 1565 podaným přidán byl od stawů článek týkající se *učení Pražského*, aby s úpadku swého pozdwiženo bylo. Posledně byla žádost ta na sněmě přednesena roku 1545, ale splnění jí následkem bauře roku 1547 zůstáwalo doposud na odkladě. Stawowé se wztahem k tomu žádali, aby w statuta a privilegia učení toho nahlídnuto a dle toho cesty wyhledány byly, jak by se naprawení státi mělo. Poněwadž by čas k tomu mezi sněmem nestačil, měli to mistři sami učiniti a náwrhy swe we spis uwésti, ten pak saudu zemskému nejprwé příštímu podati, kterýž by při císaři o náležité wyřízení dojednal. Císař k tomu přiwolil, a konečné usnešení stalo se, aby mistři dali zpráwu o důchodech k jednotliwým kollejím náležejících, a zwláště, což jich od desíti, dwadceti neb třidceti let odcizeno jest, a jak by to naprawено i jinak pomoženo býti mohlo. Mistři zachowali se dle toho podáním spisu, kterým obecně mluwili o někdejší sláwě učení Pražského a potomním úpadku následkem wálek až do času krále Jiřího, přitom pak wyčtli skrowné důchody jednotliwých kollejí doposud zachowané, hlawně wšak ukazowali na nadání učiněné roku 1538 doktorem *Francem z Králowéhory* 45 kop ročního platu ze wsi Sazené náležející Pražanům Staroměstským pro zwláštního lektora českého, kterýžto plat po zabawení statků měst roku 1547 komora králowská na sebe wzala, ale z rozkazu krále Ferdinanda roku 1558 přestala jej odwáděti tehdejšímu lektoru Mataušowi *Kolinskému* z Chotěřiny pro nepořádné chowání k mládeži, z něhož mu winěn byl.

1567 Na sněmě mimo wše jiné přišlo wšak také k jednání o *náboženstwí*. Císař Maximilian, jak ukázáno, hned z počátku swého panowání nejewil ochotnosti k splnění nadějí, které w něj staupenci nowot náboženských skládali. Zůstáwal we smýšlení swém wždy k zásadám protestantů nakloněn; ale kdyby byl přání jejich auplně chtěl učiniti zadost, byl by dle powahy tehdejšího času musil buďto sám přistaupiti k jejich wíře, a jak to učinili protestantští knížata w říši německe, státi se hlawau jejich církwe w zemích swých, nebo we wěcech církewních wzdáti se práw panownických a přenésti je na stawy samy. Jedno i druhé bylo by wedlo k welkým domácím zmatkům, a zjewným přestaupením ku protestantstwí byl by si císař spůsobil nepřátelstwí s papežem, s katolickau stranau w říši, s příbuzným rodem španělským a jinými mocnostmi, též s wlastními swými bratry a zbawil se tím spojenců, na kterých záleželo mu i jinak i zwláště se wzhledem na nebezpečenstwí od Turků. Úwahy tyto patrně w něm dospěly již za posledního času žiwota otcowa, tak že we weřejném chowání swém neodwážil se nastaupiti na jiné cesty. Jak otec jeho tak i on w chowání k náboženským stranám w Čechách setrwáwal při zásadě, že w Čechách jen staré dwě náboženské strany pod jednau a pod obojí dle zákona byly opráwněny. W hájení toho neužíwal wšak žádné přísnosti, tak že staupenci nowých wěr, wytrhujíce se z řádu, neměli mnoho překážek. Pocházelo to ze zásady owšem lidomilné, kterau císař rád wyslowowal, že není hříchu horšího, jak chtíti panowati nad swědomím lidským.

Až posud nebyly wšak také poměry mezi stranau pod jednau a starau stranau přijímajících pod obojí urownány. Když arcibiskup Pražský roku 1565 některým čekancům udělil nižších swěcení, potom wšak zpěčowal se wyswětiti je na kněžstwí, obrátila se konsistoř se stížnostmi na to k arciknížeti Ferdinandowi i k císaři. Tentokrát arcikníže Ferdinand, když se i stawowé swětští wěci ujímali, stěžujíce na nedostatek kněžstwa při straně swé z toho pocházející, přimlauwal se u císaře (2 Listop.), a následkem toho císař dopisem z Wídně dne 15 Listopadu naléhal na arcibiskupa, aby pro tentokrát swě-

cení wykonal, slibuje po wyslanci swém w Římě wynasnažiti 1567
se, aby od papeže powolení k swěcení čekanců jedné i druhé strany bez rozdílu wymohl. Arcibiskup odpíraje tomu, pokud powolení od stolice papežské neměl, pokaušel se wšelijak pohnauti konsistoř k srownání se s církwí katolickau we wěcech, we kterých se strana pod obojí uchylowala od kompaktat, ježto w tom záležela překážka; ale nemohl toho docíliti. Když o wánocích roku 1565 byl legat papežský *Commendone* w Praze, pobádal administratory, aby s ním jednali; oni wšak odepřeli toho. Wkrátce potom žádali arcibiskupa opět o wyswěcení 35 čekanců. Arcibiskup odwážil se, ač wždy se obáwal nesnází z toho pro sebe, uděliti jim prozatím nižší swěcení, po kterém wšak dal je zkaušeti o schopnosti jich ku kněžskému stawu; když pak shledáwal při nich nedostatky, napomínal jich, a přitom také hleděl jich nakloniti k srownání se we wšem s řády církwe. Proti tomu postawili se administratorowé, popírajíce arcibiskupu práwo ke zkaušení jejich čekanců a spatřujíce w tom pokus o odwrácení jich od poslušenstwí jim powinného. Následkem toho arcibiskup čekancům swěcení wyšší uděliti odepřel. Opět administratorowé obrátili se se stížností k císaři tehdáž na sněmě říšském w Augsburce meškajícímu (1566). Císař ujímal se jich dopisem k arcibiskupu, kterýž wšak omlauwal se mu (19 Un.) uwáděje obáwání, žeby si tím mohl spůsobiti tresty církewní, exkommunikací nebo také zbawení swého úřadu. Tak potom zůstala wěc na odkladě přes delší čas toho roku, mezi kterým wšak předce zase přišlo k wyjednáwání mezi arcibiskupem a konsistoří pod obojí. Prostředkowáním arciknížete Ferdinanda tehdáž ještě místodržícím zůstáwajícího dali se administratoři a konsistoř pohnauti k slibu, že se we sporných oněch wěcech s církwí katolickau srownají a jmenowitě obyčej podáwání swátosti oltářní dítkám ponenáhlu odstraní. Následkem toho arcibiskup dne 13 Srpna roku téhož 30 čekanců jejich wyswětil na kněžstwí. Radostně dal o tom zpráwu císaři dne 16 téhož měsíce dopisem do jeho ležení tehdejšího proti Turkům mezi Rábem a Komárnem.

1567 Jestliže wšak hlawní tehdejší stížnosti přijímajících pod obojí, kteří se starých řádů strany swé přídrželi, bylo tím na ten čas wyhowěno, wětší těžkosti daly se předwídati od stran hlásících se k straně pod obojí, ale pod jménem tím s nowotami se skrýwajících, totiž od bratří českých a od Lutheranů, k jejichž žádostem roku 1565 we Wídni sobě předneseným císař odpowěd byl odložil k osobnímu příjezdu swému do Prahy. Že se nemohli nadíti swolení k plné swobodě swých náboženstwí, mohli sauditi jak z posawadního chowání císařowa k sobě, tak také ku protestantským stawům rakauským na sněmě, jejž hned po skončení wálečného tažení proti Turkům roku 1566 w měsíci Listopadu držel we Wídni. Byli na něm žádali swobodu swého náboženstwí dle konfessí Augsburské. Císař odepřel toho s odkázáním na ustanowení náboženského míru w říši německé, žeť každému, kdo chce změniti swé náboženstwí, wolno jest prodati swé statky a wystěhowati se ze země.

Majíce as zření k tomu, stawowé protestantští w Čechách newyslowili zřejmě žádost o swobodu swého náboženstwí, nýbrž ukryli ji w slowa zcela jiného znění. Mezi artikuli žádostí a stížností stawů nowě na sněmě tom předloženými byl totiž jeden we jménu „wšech tří stawů pod obojí spůsobau tělo a krew pána našeho Ježíše Krista přijímajících“ znějící, kterým žádali, aby we stwrzení privilegií zemských krále Ferdinanda, které nyní císař Maximilian měl stwrditi, *artikul o kompaktatech* wypuštěn byl, protože některá z nich nikdy ke skutečnému užíwání nepřišla, a tak aby potřebí nebylo s papežem o stwrzení jich jednati, jak byl král Ferdinand rowněž w privilegii swém slíbil; žeť by to stawům „pro stížení swědomí jich přijíti welice stížné a nemožné bylo“. Žádost tato patrně směřowala k tomu, aby staupenci nowých náboženstwí pod stranau pod obojí zahrnutí nemusili se napotom sprawowati kompaktaty, kteréž jim krom přijímání pod obojí spůsobau žádné jiné swobody nepauštěly; při čemž slowy záwěrečnými také poslušenstwí papeže se odříkali. Císař Maximilian w odpowědi swé, kterau dal k artikulům žádostí stawů k této žá-

dosti swolil, wšak s dodatkem, který úmysl její mařil, totiž „na ten spůsob a ne jinak, aby w tomto králowstwí žádná jiná wíra neboližto religie mimo stranu pod jednau a pod obojí spůsobau přijímajících, tak jakž od starodáwna w tomto králowstwí se zachowáwalo, pod žádným wymyšleným obyčejem přijímána a trpěna nebyla, též také aby wšecky smlauwy, sněmy, starobylé dobré pořádky a nařízení w swé celosti beze wšeho přerušení zůstaly“. Odpowěd takowá se owšem stawům žádajícím příčila, a zawdala příčinu k odporům jak proti císaři tak proti straně pod jednau, kteréž wíce než týden jednání na sněmě mařily, až pak císař znění odpowědi swé w některých slowích změnil. Swolowal totiž opět k wypuštění kompaktat ze stwrzení privilegií zemských, ale na ten spůsob, „což sice koli s strany dobrého řádu a pořádku w náboženstwí w tomto králowstwí od starodáwna buď sněmy, smlauwami a starobylými dobrými pořádky a zwyklostmi nařízeno a spůsobeno jest, to aby beze wšeho přerušení w mocnosti swé zachowáno a *podlé slowa božího* držáno bylo a mimo wíru swatau křesťanskau pod jednau a pod obojí spůsobau do tohoto králowstwí žádných sekt bludných pod žádným wymyšleným spůsobem uwozowáno nebylo“. Dle úmyslu císařowa znamenala odpowěd tato totéž co předešlá, ale stawům nowot se přídržícím hodila se slowa nowě wložená, že se „podlé slowa božího“ chowati měli; neb slowo boží dle učení protestantských dalo se wšelijak wykládati, aby z něho dowoditi mohli, že k žádným sektám bludným nenáleželi. W tom spůsobu tedy odřeknutí se kompaktat pojato bylo do snešení sněmowního. 1567

Mimo to stawowé pod obojí obnowili žádost přednesenau císaři w slyšení we Widni roku 1565, s kterau je rowněž na swůj příjezd do Prahy byl odkázal, aby jim totiž osazowání a obnowowání *konsistoře* a wolení *defensorů* jí ku pomoci zůstaweno bylo. O tom císař smluwil se s nimi o opětný odklad do času slíbeného opětného příjezdu swého na hrad Pražský, tak aby we čtyrech nedělích potom w Praze se sjeli a jemu ukázali, jaká k osazowání tomu měli práwa a privilegia neb na jaké starodáwné zwyklosti se w tom zakládali; do té doby

1567 aby při konsistoři a duchowenstwu jí podřízeném wšecko při posawadním pořádku zůstalo.

Pro těžkosti w jednání mezi císařem a stawy jak o berně tak o žádostech stawů protáhl se sněm déle než obyčejně, a když se mezitím blížily swátky welkonoční, císař ku přání stawů i také nejwyšších úředníků zemských dne 26 Března odročil sněm, aby se k domowům swým odebrati mohli, až do čtwrtka po neděli prowodní, totiž do 10 Dubna; i pak potom sněm trwal ještě třináct dní, než se docílilo konečného usnešení. Císař mezi tím časem wyřídil rozličné jiné wěci sněmu se netýkající, ku kterým se z osobní přítomnosti jeho w zemi naskytla příležitost. Nacházela se mezi nimi záležitost *Židů*, již na šestadwadcátý rok z Prahy a ze země wypowěděných a nicméně w jistém počtu a pod jistými wýminkami wždy ještě tu zůstáwajících. Císař Maximilian stawu tomu záhadnému učinil konec wydáním privilegia Židům dne 4 Dubna toho roku, kterým obnowil platnost privilegií jejich starších, posledně zejména králi Wladislawem a Ferdinandem jim daných, tak aby ti, kteří na ten čas jak w Praze tak jinde w zemi byt swůj měli, napotom s ženami a dětmi i potomky swými zde zůstali. Neměli wšak bez zwláštního powolení králowského žádných jiných Židů wíce mezi sebe přijímati a žádných jiných domů od křesťanů kupowati, než které měli dotud, s napomenutím přitom, aby se w obchodech swých žádných falší a podwodů proti křesťanům nedopauštěli. Srownáwalo se s tímto obnowením swobodného bytu w zemi, že hned na sněmě tomto Židé potaženi jsau také do berně swolené tím spůsobem, že w Praze a we druhých městech králowských každý mužského pohlawí starší než deset let měl odwésti každého půlletí 24 grošů, mladší pak, totiž pod desíti lety, 10 grošů českých; na statcích pak pánů a zemanů měli platiti z domů jako jiní lidé poddaní.

Dne 14 Dubna císař potwrdil dle obyčejného spůsobu privilegia *Menšího města* Pražského a rowněž města *Hradčan*; o dwa dni pak později poslowé *Chebských* jak města Chba tak rytířstwa krajiny Chebské učinili obyčejný hold čili přísahu manskau w kanceláři králowské jakožto příslušníci koruny

české co zástawau od říše. Bylit dne 6 Dubna přijeli do Prahy 1567
s rozličnými žádostmi, mezi jiným také o zachowání při konfessí Augsburské, ku které se od některého času byli obrátili. O tom jim císař odpowěd odložil až do budaucího zase příjezdu swého do země (24 Dub.). Písemnau supplikací byli se zatím obrátili k císaři *bratří čeští* z panstwí *Pardubického*, které byl předešlého roku arcikníže Ferdinand wypowěděl do půl roka ze země, protože byli sbor swůj otewřeli. Císař dne 25 Dubna odpowěděl jim powolením, aby při žiwnostech swých zůstali, kdyžby schůzí swých zapowěděných zanechali; pakli by w tom uposlechnauti nechtěli, prodlaužil jim toliko lhůtu k wystěhowání do sw. Jana křtitele. — Z uložení císaře jednalo se téhož času mnoho w radách komory české o prostředcích, kterými by se dosáhnauti mohlo nějaké rozmnožení stálých důchodů králowských, jehož welice bylo potřeba; ale na ten čas zůstalo to bez účinku.

Sněm se skončil dne 23 Dubna, a již třetí den potom (26 Dubna) císař odjel z Prahy do Wídně. Na cestě se nacházel dne 27 Dubna w *Německém Brodě* a dne 2 Kwětna we *Znojmě*. We *Wídni*, kamž dojel aspoň dne 5 Kwětna, wydal teprw stawům českým, pánům, rytířstwu, Pražanům a jiným městům králowským stwrzení privilegií zemských, kteréž bylo předním z artikulů jejich žádostí.

Za přebýwání císaře w Praze byla se w říši německé skončila zmíněná wýše saukromá wálka mezi kurfirstem saským Augustem a bratrancem jeho Janem Fridrichem *Gothským* dobytím Gothy dne 2 Dubna, při kterém kníže Jan Fridrich i spojenec jeho Wilém z Grumpacha upadli w zajetí. Wilém z Grumpacha co zločinec byl odprawen čtwrcením, kníže Gothský pak odweden w zajetí w moc císaře. Dne 2 Kwětna, w čas cesty císařowy z Prahy do Wídně, přiwezen byl do Prahy, a o dwa dni později (4 Kwětna) wezen dále odtud k Rakausům.

Rowněž w čase, když se císař nacházel w Čechách, bylo w Uhřích po některých menších bojích s *Turky* a se Zápolským zawřeno *příměří*, mezi kterým wypraweni jsau poslowé císařští do Konstantinopole k jednání o mír. Poněwadž tím

1567 potřeba wojenských přípraw k obraně další neminula, položil císař sněm stawům uherským w *Prešpurce*, ku kterémuž osobně se odebral. Přijel do Prešpurka dne 12 Červnа spolu s císařownau a dcerami swými, a hned nazejtří potom sněm se započal. Myslilo se, že na nejdéle asi za měsíc bude skončen; ale stawowé uherští zdwihli tolik wšelijakých žádostí a stížností, že se jednání na něm déle protáhlo, a již za jeho trwání přicházely do Čech zpráwy, dle kterých nebylo se nadíti tak brzkého příjezdu císaře do země, jak byl stawům českým na sněmě slibowal.[43]) Skutečně pak ani celého toho ani potomního roku k tomu nepřišlo. Sněm Prešpurský skončil se w prwní polowici měsíce Srpna, a císař náwrátiw se odtamtud do *Wídně*, zůstal tam sídlem swým přes zimu beze změny. Za příčinu pro kterau se do Čech neodebral, slaužilo wšak, že se wyjednáwání o mír s Turky ještě déle protahowalo Bylyť asi se wzhledem k tomu ještě w měsíci Listopadu roku 1567 konány *mustrunky* w celé zemi, nepochybně též w Praze. Mezitím přede žněmi toho roku jewil se *mor* w zemi; a dne 31 Srpna stihla Prahu také *powodeň*, která se málem opět dotýkala Bradáče u špitálu křížownického a spůsobila sausedům Pražským mnoho škod na senech, na prámích a na dříwí.

Usnešení sněmu, dle kterého kompaktata Basilejská pominuta jsau w potwrzení privilegií zemských, spůsobilo škodliwé následky w řádech církewních w zemi, které se hned prwní čas potom začaly jewiti. Jakkoli swolení císařowo k artikuli toho se týkajícímu zawinuto bylo w slowa, kterými účinek jeho měl býti zmařen, stawowé pod obojí tak se nazýwající, ale skutečně přídržící se nowot protestantských, wykládali je sobě dle swého smyslu, jako by jím nowotám těm byla puštěna swoboda, a wytrhowali se z řádů dotud platných jak na ujmu strany pod jednau tak pod obojí. Páni a rytíři, jak kde mohli, dosazowali duchowní k farám na panstwích swých, ne-

[43]) Dne 8 Července psal z Prešpurka sekretář císařský Mikuláš Walther arcibiskupu Pražskému: Von der kaiserl. Majestät raiss gen Prag ist es ganz still, und soll dieselb, wie ich dann auch nit anders glaub, ihren Fürgang haben, so beschicht es schwerlich vorm October.

dbajíce měli-li řádné swěcení na kněžstwí, a zawáděli jimi 1567
služby boží dle obyčeje sekt zapowězených, wládnauce přitom zádušním-jměním dle swé libosti. We městech králowských bránilo se tomu prostředkem úřadu králowského podkomoří; ale w obywatelstwu jak w Praze tak w jiných městech nicméně mělo protestantstwí wšude četné staupence, kteří se starým řádem w náboženstwí málo sprawowali.

Ke zhoršení stawu wěcí při staré straně pod obojí mnoho přičinil nedostatek kněží jí se sprawujících následkem toho, že se arcibiskup zpěčowal čekance jejich swětiti na kněžstwí; neb již neposílali se, jako před zřízením arcibiskupstwí k swěcení do Wlach, nýbrž když nebylo kněží řádně swěcených, podací kostelů dosazowali k nim kazatele Lutheranské. Když arcibiskup posledně roku 1566 straně pod obojí kněží wyswětil, stalo se to, jak powěděno, pod wýminkau, že totiž konsistoř pod obojí slíbila srownati se konečně s církwí w řádech, we kterých se dotud odchylowala. Arcibiskup pojímal z toho naději, že strana pod obojí podnikne časem i w jiných wěcech jeho poslušenstwí. Ale sněmem roku 1567 naděje tato se zmařila; neb administratorowé a konsistoř stáli, ač tehdáž w míře pochybné, pod mocí stawů, kteříž toho nedopustili, tak že ani co bylo slíbeno w příčině rozdílů při swátosti oltářní, nebylo zdrženo. Následkem toho arcibiskup roku 1568, když opět od 1568
konsistoře o swěcení na kněžstwí žádán byl (9 Srp.), rozhodně to odepřel, nedbaje na přímluwy pánů některých strany pod jednau, kteří snad měli kostely k straně pod obojí náležející, aniž také na přání císařowo. Byloť mu i předešlé swěcení podobojích na kněžstwí za zlé pokládáno při dwoře papežském, bez jehož wýslowného swolení se bylo stalo, a nalezli se udawači, kteří jej i jinak při stolici papežské w podezření uwodili, co zatím od protiwné strany nenáwiděn byl pro swé horlení pro církew katolickau, tak že od jedněch dle tehdejšího hesla papistau, od druhých Lutheranem zwán byl. [44])

[44]) Prawí tak o sobě w dopise k císaři Maximilianowi samému dne 7 Září 1568.

1568 Arcibiskup *Antonín z Mohelnice*, účastniw se časem swým koncilia Tridentského co důwěrník císaře Ferdinanda we snahách o oprawy, w auřadě swém pilen byl prowádění opraw těch, jak konciliem uzawřeny byly, hledě ku kázni w duchowenstwu strany pod jednau, která byla hluboce poklesla, jak we swětském duchowenstwu, tak zwláště w klášteřích, kteříž se wětším dílem we zlém stawu nacházeli. Jedním z prostředků, kterých k tomu užíwal, byly visitací klášterů a far, též sjezdy čili *konvokací* kněží w jednotliwých dekanatech neb archidiakonatech, na kterých se také o jednotu we wíře a w řádech kostelních jednalo. Ty byly staupencům protestantstwí welice proti mysli, zwláště w kraji Loketském a jiných krajinách blíže pomezí saského, kdež Lutheranstwí w obywatelstwu nejwíce německém welice se bylo zmohlo. K pobádání nějakému odtamtud protestantský kurfirst saský učinil jakausi přímluwu k císaři, udáwaje na arcibiskupa, že w krajinách těch inquisicí zawáděti míní. Stalo se následkem toho od císaře důtkliwé napomenutí k arcibiskupowi, kterýž wšak dopisem k císaři dne 1 Března roku 1568 rozhodně od sebe odmítl, žeby jakau inquisicí w ohawném tehdáž běžném smyslu slowa toho kdy zamýšlel.

Dle uzawření koncilia Tridentského měly ku prospěchu sjednocení u wíře a naprawení mrawné kázně častěji držány býti *synody* w jednotliwých dioecezích nebo provinciích církewních, a ku prospěchu wzdělání kněžského stawu měla zřízena býti *seminaria* pro nastáwající duchowní. Při tehdejším rozbroji mezi stranami náboženskými w Čechách arcibiskup Antonín nenadíwal se mnoha prospěchu ze synody, když by se s ní spěchalo bez náležitých příprav, a téhož mínění byl i císař, tak že na ten čas swolání synody dopustiti se zpěčowal. Wíce prospěchu we směru, we kterém synoda měla působiti, arcibiskup slibowal si od oněch konvokací w jednotliwých děkanstwích a arciděkanstwích, pročež k nim obracel tím pilnější péči. Ke zřízení semináře nedostáwalo se mu prostředků peněžitých; pročež i k tomu nepřicházelo. Po sněmě roku 1567, na kterém se jednalo o zrušení kompaktat, jewily se těžkosti w pří-

čině swolání synody tím zřetedlněji. Nedal se jimi odstrašiti 1568
biskup Olomaucký Wilém Prusinowský, a držel synodu w dioecezi swé w měsíci Kwětnu roku 1568, awšak s welkým nezdarem. Duchowenstwo katolické účastnilo se jí s welkau nechutí, při stawích swětských pak, wětším dílem protestantských neb k jednotě bratrské se znajících, spůsobila welké rozezlení.[45])

Nicméně nedlauho potom, w měsíci Červenci toho roku došlo arcibiskupa Pražského tak zwané *breve papežské*, zaslané jemu prostředkem nuncia při dwoře Wídeňském, kterým napomínán jest, aby synodu držel a o zřízení seminaria pečowal, zároweň pak obnowowala se k němu zápowěd swěcení „Husitů" na kněžstwí, a ukládalo se mu nedopauštěti tištění a čtení knih zapowěděných. Arcibiskup obrátil se k císaři s dotazem, coby w příčině synody byla jeho wůle (21 Července), co se pak týkalo zapowězených knih, chtěl rád se zachowati dle wůle papeže a rozkazů koncilia Tridentského, když by císař dopustil, aby seznam jich byl wytištěn. Od císaře dostalo se mu za odpowěd, aby žádným spůsobem synody neswoláwal prwe, než císař do Prahy přijede a o tom se rozhodne; čemuž arcibiskup ochotně se podwolil, ale s prosbau, aby jej císař w příčině té omluwil nějakým dopisem k papeži, poněwadž by pomluwen byl, jakoby synodě sám překážel (7 Září). Nesnáz jeho byla tím wětší, když w málo dnech potom (19 Září) došlo ho psaní od nuncia z Wídně, kterým napomínán byl k swolání synody bez odkladu, s podotčením, že jej w tom císař ochotně bude podporowati. Musil ještě jednau císaři psáti (20 Září) s žádostí, aby jej u nuncia omluwil; neznámo s jakým účinkem, ale k swolání synody na ten čas nepřišlo.

W krátce po skončení sněmu roku 1567, kterým sobě příwrženci Lutheranstwí dobyli jakéhož takéhož uwolnění, bylo přišlo některé ohrožení na *bratří české*. I ti sobě zase wolněji počínali. Došlyť místodržících zůstawených císařem po odjezdu

[45]) K tomuto biskupu Olomauckemu jmenowitě císař Maximilian promluwil o swé zásadě w náboženstwí: Nullum peccatum gravius est quam conscientiis velle dominari. Wyprawuje tak Schwandtner w žiwotopise o něm Tom. II pag. 15.

1568 ze země zpráwy o otewření sborů jejich we Mladé Boleslawi, w Turnowě a w Týně nad Wltawau. We Mladé Boleslawi pod panstwím čtyr bratří *Krajířů* z Krajku odwážil se i *Jan Augusta* přes záwazek, pod kterým byl přede dwěma léty propuštěn z wězení na Křiwoklátě, kázati wedlé druhého stálého kazatele téhož sboru. Místodržící dne 17 Června toho roku nařizowali jak Krajířům tak pánům na Turnowě a na Týně, aby sbory zawřeli a kazatele, jmenowitě pak Jana Augustu na hrad Pražský do wězení wydali. Patrně nebylo toho uposlechnuto; neb po uplynutí wíce než roku místodržící opětowali swé nařízení jen w jiném znění do Mladé Boleslawě i do Týna (9 Září), a w krátce potom také císař Maximilian, nepochybně z podnětu od nich, wydal z Wídně (29 Října) nowý obecný *mandat proti bratřím* w celém králowstwí českém, kterým se náboženstwí jejich týmž spůsobem jako za králů Wladislawa a Ferdinanda zapowídalo. Nezdá se wšak, žeby i potom na skutečné stihání bratří bylo se nastaupilo.[46])

Roku 1568 byl w Čechách *mor* zhaubnější než roku předešlého. Do začátku měsíce Června jewil se w Praze jen po různu w jednotliwých domích; ale od té doby zmáhal se wždy wíce we wšech třech městech Pražských i také w rozličných jiných místech, tak že již ku konci měsíce Července mistři Pražští a dne 2 Srpna tak též Jesuité přinuceni byli zawříti školy swé. Bohatší měšťané mnozí stěhowali se ze strachu z Prahy, a rowněž páni a rytíři z jedněch míst a krajů do druhých, aby se zachránili Také místodržící tehdejší, saudcowé zemští, raddowé komory králowské a raddowé nad appellacími ku konci měsíce Srpna opustili Prahu, a přestěhowali se nejprw do *Kauřimě*, později w měsíci Září při čase sw. Mataušе (21 Září) do *Kutnéhory.* W měsíci tom w Praze mor zmohl se ještě wíce než předtím; pročež místodržící pro wětší osobní bezpečnost swau zakázali i wpuštění do Kutnéhory každého,

[46]) W pamětech bratrských chowaných w Ochranowě (X f. 362) prawí se o tom, že místodržící „nastrojili JMCau, aby mandat wydal: což se i stalo; wšak jistí lidé swědčili, že o něm nemnoho co wěděl císař“.

kdož by z Prahy přicházel. Teprw během Října a Listopadu 1568 mření ubýwalo, když mrazy nastaly. Od 6 Červua až do 30 Listopadu počítalo se umrlých w Praze na mor 3898 osob, z nichž 1315 na Starém, 2123 na Nowém městě a 400 na Malé straně.[47])

Při sklonku toho roku učení Pražské utrpělo značnau škodu ohněm. Wyhořel totiž dne 13 Prosince z rána hořejší přibytek zadní we wýchodní části *kolleje Karlowy* s částí krowu a malým jakýmsi přístawkem na něm. Pro nedostatečnost důchodů swých mistři kolleje poradíwše se s přátely z jara roku následujícího obrátili se písemnými žádostmi o pomoc na stawbu ke wšem téměř městům českým i k některým děkanům kostelů (4 Března 1569), neznámo s jak welkým prospěchem.

Mor zuřící w Praze byl nowau překážkau, pro kterau císař Maximilian ani do té doby ještě nepřijel do Čech. Dne 31 Kwětna roku 1568 byl mezitím poselstwem císařským wyprawenym do Konstantinopole wyjednán *mír s Turky* na osm let, čímž nejnaléhawější příčina k swolání sněmu za osobní přítomnosti císařowy odpadla. Nebylo toho wšak na dlauho. Mír byl zawřen s wyminěním hranic panstwí císařského a tureckého w Uhřích a tak také panstwí Jana Sigmunda Zápolského, jak tehdáž práwě byly; což Zápolský po wýbojích s císařské strany proti

[47]) Tyto počty w summě poněkud se nesrownáwající udáwá často zmíněný znamenitý měšťan a konšel Staroměstský Jan Žipanský z Dražice w seznamu zaslaném arcibiskupu Pražskému, meškajícímu toho času w Karlowých Wařích, dne 30 Listopadu. Od 12 Září až do 13 Listopadu uwodí počet zemřelých každého týhodne, dle čehož widěti jest, w jaké míře případů smrti do konce Září přibýwalo, potom pak ubýwalo. Zemřelo totiž

od 12 do 18 Září na Starém městě 150, na Nowém městě 152, w Menším městě 42 osob,

od 19 do 25 Září na St. m. 176, na Now. m. 151, w Menš m m. 36

od 26 Září do 2 Října	109, 140, 40,
od 3 do 9 Října	102, 81, 47,
od 10 do 16 Října	103, 95, 26.
od 17 do 23 Října	76, 47, 47,
od 24 do 30 Října	69, 52, 47.
od 31 Října do 6 Listopadu	47, 55, 26,
od 7 do 13 Listopadu	35, 26, 33 osob.

1568 němu dosažených těžce nesl. Počal tajné pikle proti císaři s pány uherskými, jichž objewením císaři nastala znowa příčina k zbrojení se proti němu. Následkem toho jednalo se již
1569 od počátku roku 1569 o swolání sněmů, od nichž bylo potřeba pomocí. Císař mínil položiti je w tom pořádku, aby předně držán byl sněm morawský, potom slezský, dále w horní a w dolní Lužici, naposledy pak w Čechách, kdež by se pak nejdéle mohl zdržeti za příčinau jak swých záležitostí tak potřeb zemských dle žádostí stawů. Počátek chtěl učiniti o středopostí w druhé polowici měsíce Března (17 Bř) a předtím wzíti poradu s přednějšími osobami ze wšech zemí, ku kteréž měli se dáti najíti we Wídni dne 8 téhož měsíce. Místodržící wšak čili nejwyšší auředníci zemští, do té doby w Kutnéhoře přebýwající, jichž dobré zdání císař napřed wěděti chtěl, hledíce k tomu, že pro mor předešlého času saudy zemské držány býti nemohly a sněmem by se ještě déle zdržely, radili, aby z té příčiny doba sněmu poněkud pozdější zwolena byla, asi w čase mezi swátky welkonočními a Letnicemi, nejpozději wšak hned po sw. Trojici (5 Čw.), poněwadž by později zase čas žní byl překážkau (31 Ledna). Dle toho císař na ten čas swolání sněmů odložil.

Zatím wšak staw wěcí w Uhřích se zhoršil, tak že císař zapotřebí uznal připrawiti wojenské tažení proti Zápolskému. Jest k tomu účelu wojsko w hořejších Uhřích ležící sesíleno. Z Čech již w měsíci Kwětnu byl dowážen cín na sléwání děl w Košicích, kamž k tomu jmenowitě Tomáš Jaroš puškář, jinak zwonař, z hradu Pražského jest wyprawen. Poněwadž nyní byla pilná potřeba spěšného sehnání peněz, swolány jsau přednější osoby z Čech a z druhých zemí ke dni 26 Kwětna do Wídně na poradu, kdež jednáno s nimi o spůsob, jak by se tomu půjčkami od stawů ještě před sněmy pomoci mohlo na srážku s berně, o kterau by se na sněmích teprw jednati mělo, nebo i na delší úwěr. Nezdá se wšak, že by se tím spůsobem bylo mnoho docílilo; i položil tedy císař dne 13 Čerwna *sněm* w Čechách, ku kterému stawowé druhých zemí měli wyprawiti posly plnomocné, na pondělí den sw. Petra w okowách

čili 1 Srpna. S osobního držení sněmů císařem samým we druhých zemích sešlo. Konány jsau tam pauze kommissary králowskými během měsíců Čerwna a Čerwence; na nich pak stawowé morawští, slezští a lužičtí k wyprawení plnomocných poslů swolili. Ani wšak nyní k sněmu w tento ustanowený čas nepřišlo, když zatím císaři pilnější potřeba nastala swolání sněmu uherského. Mandaty wydanými z Wídně dne 11 Čerwence jest sněm český na neurčitau dobu odložen, a práwě ke dni 1 Srpna položen sněm w Prešpurce, ku kterému se císař odebral. Zaneprázdněn hlawně přetržením spiknutí, jehož se někteří z předních pánů uherských účastnili w dorozumění se Zápolským, zdržel se tam po tři měsíce až téměř do konce Října; odtamtud pak dne 4 toho měsíce wydal konečně mandaty do Čech, kterými kladl sněm na den 2 Prosince. Nejwyšší auředníci zemští co místodržící, kteříž se byli již w prwních dnech měsíce Unora po přestání moru nawrátili z Kutnéhory do Prahy, dali mandaty dne 14 Října přibiti na hradě Pražském i na radnicích wšech Pražských měst, a připrawili je k rozeslání do krajů dle obyčeje; ale dříw než poslowé k tomu mohli býti shledáni, krom dodání Pražanům jakožto jednomu z krajů, došlo w noci na 15 Října jiné psaní od císaře, kterým oznamowal odklad; následkem čehož wyhlášky hned zase jsau odstraěny a poslowé do krajů zdržáni. O týden později teprw, den 22 Října wyšlo opět nařízení císařowo, ještě zase z Prešpurka, kterým se kladl sněm na středu po sw. Lucii čili 14 Prosince. 1569

W čase těchto dlauhých průtahů se sněmem měla Praha opět *powodeň* dne 20 Čerwna, wětší než roku předešlého; sáhalať woda až k očím Bradáče, a dotýkala se na Starém městě s jedné strany kláštera sw. Anny, s jiné kláštera sw. Ducha; také prý klášterem sw. Kříže wětšího mnozí lidé na lodích se projížděli. Mnoho škody bylo, a přitom prý nemalý nedostatek wody k pití.

Již za prwních dní měsíce Prosince počalo přijížděti komonstwo císařské do Prahy, poslowé napřed, pokud toho potřeba bylo, k zjednání bytů a pohodlí pro dwůr. Císař sám

1569 přijel teprwe w den, na který byl položen sněm, totiž 14 Prosince, nejspíš obyčejnau cestau od Wídně přes Znojem, Německý Brod a Čáslaw; neb jemu ku přiwítání dle obyčeje wyšli wstříc Pražané páni a rytíři s nejwyššími úředníky w čele na pole Špitálské; s císařem pak zároweň přijela *císařowna Marie* a při ní také mladší synowé a dcery císařowi. Welký dešť, který se strhnul, zmařil nepochybně mnoho oslawy při průwodu městem až na hrad Pražský. Opozděným příjezdem císařowým opozdilo se také zahájení sněmu, tak že přišlo k němu teprw dne 19 Prosince.

Ačkoli wálky s Turky na ten čas nebylo a přetržením spiknutí s Janem Sigmundem Zápolským také w Uřích nebezpečenstwí wálky domácí bylo odstraněno, wyžadowalo opatření hranic proti Turkům při nejistotě wšelikých smluw s nimi wždy welkých wydání, ku kterým důchody korunní nestačily; i obsahowalo tedy předložení králowské opět jako jiná léta na předním místě žádost o swolení berně k tomu účelu. Císař neustanowuje nic, jakým spůsobem by měla býti ukládána, nýbrž stawům samým toho zanecháwaje, žádal, aby se mu od každé země dostala určitá summa, totiž po tři léta každého roku z Čech 150.000 kop míšenských, z Morawy 100.000, ze Slezska 120.000, z dolní i horní Lužice úhrnem 30.000. Rowněž žádal co pomoc na wychowání dworu králowského a jiná wydání běžná posudné na tři léta w též wýšce, jak bylo powoleno roku 1567, totiž po čtyřech groších bílých se sudu.

Wedlé těchto žádostí od dáwna obwyklých wznesl wšak císař na stawy české i druhých zemí wěc těžší, dotud nebýwalau. Důchody komorní byly nejen ode dáwna nedostatečné, nýbrž následkem wálek tureckých již od čtyr desítiletí stále se opakujících a jiných nesnází wždy wíce jich ubýwalo; korunní statky, kterých w Čechách potrestáním wzbauření stawů roku 1547 bylo značně přibylo, od té doby zase již za císaře Ferdinanda wětším dílem přišly k odcizení rozprodáwáním a rozzastawowáním, což wšak nicméně nestačilo, tak že *dluhy* rok od roka se množily a úroky z nich stáwaly se čím dále tím nesnesitedlnějším břemenem. Císař wyhledáwal pomoci od stawů

ke zbawení se těchto swízelí. Wznesl žádost na sněm, aby stawowé dluhy wzrostlé na sebe přijali, tak aby je zaplatili w desíti létech. Králowstwí české mělo na sebe wzíti tři milliony kop míšenských, Morawa půl druhého millionu, Slezsko 1,800.000, Lužice obojí 450.000. Jak by tyto peníze měly býti sehnány, k tomu císař nawrhowal stawům za prostředky, jak by se jim hodilo, daň z wín domácích i cizích, daň z ryb, daň z obilí wywáženého ze země, daň z hlawy, asi prý 12 kreycarů ročně z každé osoby, wětší od bohatších, menší od chudých, daň z peněz na aurocích, daň z wlny owčí a z barwy řečené ryt, kdež by rostla a se dobýwala, neb jaké by jiné prostředky stawowé sami oblíbili. 1569

Následkem požadawků tak welikých přišlo k těžkému a dlauhému jednání mezi císařem a stawy, jakož také mezi stawy českými a druhých zemí i zase w Čechách samých mezi stawem městským a dwěma stawy wyššími. W příčině berně k obraně hranic stawowé čeští swolowali k summě ročních 150.000 kop míšenských čili tolarů ne na tři léta, jak císař žádal, nýbrž jen na dwě; ale o spůsob sehnání jí byl rozdíl mezi stawy panským a rytířským s jedné a městy s druhé strany. Páni a rytíři nawrhowali opět jako roku 1567 uložení berně na domy. Poněwadž se ten spůsob předešle neoswědčil (nesešlať se celá summa, jak se počítalo), podáwali místo 15 grošů bílých z každého domu na statcích swých o pět grošů wíce, tedy 20 grošů bílých, wedlé čehož také města měla přidati ku předešlému půl třetímu tolaru ještě půl tolaru z každého domu, tak aby byly z domu tři tolary. Tomu města odporowala, shledáwajíce w tom nerownost, a chtěla proto, aby se berně wyměřila dle staršího spůsobu, totiž přiznáními. Do berně měly potaženy býti také statky korunní a panstwí Chomautowské a Křiwoklátské náležející arciknížeti Ferdinandowi, též hrabstwí Kladské, Chebsko a Loketsko, kteráž dotud měla wýsady. Z peněz na aurocích aby dáwáno bylo 10 s tisíce, Židé, jak mužského tak ženského pohlawí, každá osoba wíce než dwadcetiletá dwa dukaty, pod 20 léty dukat. K posudnému swolowali wšichni tři stawowé, rowněž ne na tři léta, nýbrž jen na

1569 dwě, císaři jen po třech groších se sudu, ale mimo to ke čtwrtému groši císařowně. Proti přejmutí dluhů králowských wšak a zaplacení jich do desíti let wyslowili se wšichni tři stawowé jakožto proti wěci, kteráž by byla proti jejich swobodám a privilegiím. Toliko podáwali se opět jen dwa stawowé wyšší k jistému příspěwku tím spůsobem, aby byla wybírána daň z prodajných wěcí, totiž třidcátý peníz, wšak jen jako na zkaušku na jeden rok, po kterémž aby swolán byl sněm a na něm teprw dle wýpadku aby se uzawřelo, kolik by mohlo powoleno býti na wyplacení komorních statků a na zaprawení dluhů. Města tomu odporowala, nečiníce žádného jiného podání.

1570 Usnešení toto stawů panského a rytířského w králowstwí českém jest na sněmě wyhlášeno dne 16 Ledna roku 1570 nejen we jménu jich, nýbrž také stawů morawských, jejichž plnomocní poslowé jen s některými uchylkami k němu přistaupili, ač též jen we jménu stawů panského a rytířského, ježto we jménu měst morawských oznámen jest týž odpor jako od měst českých. Již o dwa dni později (18 Ledna) podali raddowé komory české dobré zdání swé o tom císaři, od něhož na základě jeho dána jest odpowěd stawům. Císař neschwalowal ukládání berně na domy, ale spokojowal se s ní, když by wynesla summu žádanau, aneb pakli by nestačila, aby stawowé, co scházelo, dosadili, ujímal se pak při tom měst, připomínaje, že statky jejich zemské, které roku 1547 byly zabaweny, wětším dílem do rukau pánů a rytířů od té doby se dostaly; nechtěl wšak přitom dopustiti, aby wlastní statky králowské a hrabstwí Kladské, Chebsko a Loketsko do berně byly potaženy, poněwadž mu tím na jiných důchodech s nich sešlo. W příčině posudného wyslowowal přání, aby byli stawowé spíše o groš na sudě přidali, ale přijímal od nich podání groše čtwrtého pro císařownu s powděkem. Nejméně wšak spokojen byl s podáním stawů w příčině přejmutí dluhů, kterého na nich žádal; neshledáwalť w něm nic jistého. Ač sám w přednesení swém radil k daním z wína, z ryb, z obilí a jiných wěcí, připomínal nyní proti podáwanému třidcátému penězi z prodejů zlau zkušenost z roku 1534, s jakými těžkostmi se tehdáž potkala daň

z wěcí prodajných, a ukazowal ku potřebě usnešení se o dobrý 1570
řád při wybírání jí, měla-li wésti k nějakému cíli.

Ještě wětší těžkosti než stawowé čeští a morawští činili plnomocníci knížat a stawů slezských. Učinili podání swé teprw dne 3 Unora, jímž na pomoc tureckau čili k hájení hranic w Uhřích místo žádaných 120.000 kop míšenských čili tolarů powolowali toliko 50.000, k posudnému po 4 groších se sudu swolowali, ale přejmutí dluhů králowských odmítali i také třidcátý peníz z prodejů w té spůsobě, jak byl nawržen od stawů českých, ještě pak přitom za wýminku kladli zrušení pomezního cla zawedeného we Slezsku několik let předtím, které mělo k uplácení dluhů slaužiti. Když císař s podáním takowým spokojiti se nechtěl, wzali na sebe stawowé čeští, posud toliko páni a rytířstwo, jakés prostřednictwí na sebe, chtíce slezské pohnauti, aby se s nimi týmž spůsobem jako Morawané srownali. Konána k tomu schůze s nimi dne 9 Března, po kteréž plnomocníci slezští dali písemnau odpowěd dne 11 toho měsíce, žádajíce, aby ji stawowé čeští císaři s přímluwau swau předložili. Podáwali nyní místo 50.000 tolarů 60.000 na pomoc tureckau, a podwolowali se k třidcátému penězi na jeden rok na zkaušku týmž spůsobem jako stawowé čeští, ale wždy pod wýminkau, aby pomezní clo slezské bylo zrušeno. S tím se stawowé čeští nesrownáwali, a odmítli proto odewzdání spisu císaři; plnomocníci slezští odewzdali jej sami; císař pak odpowěd k tomu odložil, a další jednání se prodlaužilo. Blížily se také již swátky welkonoční, pro kteréž císař dle přání stawů tak jako roku 1567 sněm dne 18 Března odročil do dne 10 Dubna.

Za sněmu a za delšího přebýwání dwora císařského bylo welmi žiwo we městech Pražských následkem příchodu četných hostí odjinud. Již dne 30 Prosince roku 1569 byl přijel *arcikníže Ferdinand* z Tyrolu do Prahy, neznámo za jakau zwláštní příčinau. Zdržel se na cestě swé, nejspíš od Píska, u swého někdejšího důwěrného služebníka Korky z Korkyně we dwoře jeho Ostrowě za Dobříší, a poobědowaw u něho se swými dwořany, dal se na další cestě w lesích ke Mnišku zdržeti od něho ještě na chwíli honbau po srnkách, tak že we Mnišku powe-

1570 čeřew teprw pozdě na noc do Prahy dojel, kdež ubytowán byl w domě arcibiskupowě blíž hradu. Arcibiskup Antonin na čas odstěhowal se do špitála křížowníků před mostem Pražským, jehož welmistrem zůstáwal. Dne 17 Unora přijel swat císařůw *Albrecht* wéwoda *baworský* s mladším synem swým, a ubytowáni jsau na hradě Pražském. Ku poctě jich arcikníže Ferdinand dne 21 Unora přistrojil banket, jehož se s nimi účastnil císař i také markrabí z *Ansbacha*, který nejspíš s nimi zároweň byl přijel. O dwa dni později (23 Unora) přijel také *kurfirst saský August*, a následowala wšem hostům těmto ke cti celá řada zábaw rytířských toho času obwyklých wíce dní po sobě; předně w neděli dne 26 Unora tak zwané honění ku kraužku, potom pak diwadla podiwná na rynku Staroměstském. Představowala se hora Aetna hořící, z níž jiskry a dým wycházely, krkawci a jiné ptactwo wylítalo a trubice ohniwé wystřelowaly. Wyweden byl welký a hrozný drak šestinohý, wyhazující oheň z tlamy; představowán Perseus na křídlatém koni sedící, Medea trawička s manželem swým Iasonem, za nimiž wyběhly furie strašliwě traubící; představowán boj díwek českých Wlastau wedených; také pak prowáděn byl slon, předtím prý ještě nikdy w Čechách newídaný, a ukazowán lew we dřewěné kleci zawřený. Za následujících dní we středu dne 1 Března a we čtwrtek (2 Bř.) držány jsau swobodné turnaje, wečír pak týž čtwrtek také tanec na paláci w hradě. Druhého dne po skončení těchto zábaw (4 Března) odjel z Prahy kurfirst saský a o dwa dni později (6 Března) také knížata baworští a markrabí Anspašský, o něco později teprw arcikníže Ferdinand.[48]) Ještě wšak zase přijel dne 10 Března kníže *Brunšwický*. Zdržel se toliko osm dní w Praze, do 18 Března, práwě do dne odročení sněmu.

W čase, který odročení toto předcházel, Pražané wšech tří měst dorozuměli se s posly druhých měst králowských na sněmě přítomnými o podání žádosti k císaři we jménu jich wšech-

[48]) Bylť ještě dne 7 Března ubytowán w domě arcibiskupowě. Dne 23 Dubna přebýwal w něm zase arcibiskup, ale newíme, od kterého času.

něch o některá polepšení we stawu, w kterém se nacházela 1570
města následkem pokutowání roku 1547. Žádali totiž o nawrácení privilegií tehdáž zrušených, o nawrácení odúmrtí a některé naprawy w řádech saudních, přitom též o konečné wytištění práw městských. Ke wšemu tomu dostala se jim odpowěd dne 22 Unora, kterau jim málo bylo pomoženo. Privilegia, kterých se týkalo, měli udati w kanceláři dworské k nahlédnutí; o odúmrtech měli jednati s komorau českau; o wytištění práw městských odkázáni jsau na kommissí předešlými sněmy zwolenau, která posud s dílem swým nebyla hotowa; a welmi neurčitě zněla odpowěd také k ostatním článkům žádosti.

Hned po odročení sněmu císař, nacházeje se u welikých nedostatcích peněžitých, uložil raddám komory české (20 Břez.), aby jednali s městy o půjčku, tak aby každé dle možnosti swé odwedlo do sw. Jiří nebo do některých lhůt potom jistau summu napřed na srážku s berně a s posudného, o které se na sněmě jednalo. Komora dáwala wšak málo naděje, žeby se tím spůsobem co dosáhlo, jednak proto, žeby we stawu městském wůbec nebylo welké zámožnosti, nad to wšak, že byla města staršími půjčkami a rukojemstwími obtížena, kterým posud nebylo zadost učiněno (28 Března).

Po welkonocích, když se sněm zase sešel, trwalo obtížné wyjednáwání mezi císařem a stawy českými i druhých zemí ještě několik neděl, než se částečnau powolností s jeduěch a druhých stran konečného usnešení docílilo. Berni na hájení hranic powolili stawowé čeští w summě od císaře žádané, totiž 150.000 kop míšenských čili tolarů, stawowé morawští místo žádaných 100.000 toliko 80.000; stawowé slezští přidali ku předešlému podání swému ještě 10.000 tolarů, a swolili tedy celkem 70.000, stawowé hornolužičtí 15.000, dolnolužičtí 10.000, tedy obě země dohromady o 5000 tolarů méně, než císař žádal. Co se sehnání summ těchto týkalo, stawowé čeští i morawští setrwali při swém náwrhu o uložení berně dle domů, a města upustila od swého odporu proti třem tolarům s domu na ně ukládaným; k čemuž pohnauti se dala docela diwným spůsobem, když totiž císař podtají slíbil, půl tolaru, o který prwé podáwali méně,

1570 jim zase nawrátiti. Mělo to zůstati tajemstwím šesti osob, s kterými o to císař jednal prostředkem nejwyššího kancléře, totiž rychtářů císařských Starého a Nowého města, primasů wšech tří měst Pražských a kancléře Staroměstského mistra Matěje Bydžowského z Aventina. Ti swolení poslů měst k tomu spůsobili. Zůstalo přitom, že do téhož uložení berně potaženy jsau statky korunní, panstwí Křiwoklátské i Chomautowské a Kladsko, Chebsko i Loketsko, též Židé, s rozdílem toliko, aby jen mužští platili dle stáří nad 20 let neb od desíti do dwadceti let, též z auroků po pěti kopách s tisíce. Wymíněno přitom, kdyby berně tím spůsobem sebraná wynesla wíce než summu swolenau, aby z toho stawowé něco pro potřeby zemské podržeti směli. Týmž spůsobem jako stawowé čeští a morawští, totiž berní z domů, uzawřeli také hornolužičtí summu swolenau sebrati; stawowé wšak slezští a hornolužičtí wyhradili ustanowení o tom zwláštním sněmům swým zemským nejprwé příštím.

W příčině posudného dali se stawowé wšech pěti zemí pohnauti, že swolili ke čtyřem grošům s wěrtele čili se sudu piwa k rukaum císaře a mimo to k jednomu groši k rukaum císařowny. Rowněž pak prokázali se o něco powolnějšími než prwé k žádosti wztahující se k zaplacení dluhů korunních. Stawowé totiž čeští, morawští i lužičtí setrwali sice při náwrhu o wybírání třidcátého peníze z wěcí prodajných po jeden rok, w čemž města s druhými dwěma stawy se srownala; ale ustanoweno přitom, co by se peněz wybralo za prwní půlletí, aby hned císaři odewzdáno bylo k řečenému účelu; teprw pak po druhém půlletí mělo se o další peníze sešlé jednati na nowém sněmě, jehož swolání stawowé sobě k tomu cíli wyžadowali. Přitom jak byl císař žádal, usnesli se stawowé čeští o přísný řád, kterým daň měla býti wybírána. Na statcích pánů, rytířů a měst jakož také na statcích duchowenstwa a komory králowské i jiných jakýchkoli měli k tomu w každé wsi ustanoweni býti rychtář a dwa konšelé nebo jiné dwě osoby, které by zwolila k tomu wrchnost, též w každém poddaném městě neb městečku dwě osoby z obce, a kdeby byly cechy řeme-

slníků, také dwě osoby z každého cechu, kterým se z každého 1570
prodeje mělo platiti, od nich pak každý týden mělo, co se sešlo, odwáděno býti pánu neb jeho auředníku neb písaři, od těch potom po půl létě dále berníkům od stawů zwoleným na hrad Pražský, wšecko to pod těžkými pokutami peněžitými i wězením. W Praze a w jiných městech králowských měl každý cech buď obchodníků neb řemeslníků rowněž woliti dwě osoby přísežné ze swého prostředka s wůlí a wědomím rychtáře císařského; ti měli ode wšech toho cechu třidcátý peníz wybírati každý týden a odwáděti každý měsíc wrchním wýběrčím ustanoweným od purkmistra a raddy. Takowí měli na Starém a na Nowém městě býti čtyři, po dwau nad dwěma čtwrtmi města, w jiných městech dwa. Od nich měla sebraná summa po půl létě odwedena býti purkmistru a konšelům, od těchto pak berníkům zemským. Židé Pražští měli rowněž míti dwa wýběrčí ze swých starších, wšak pod dohledem Pražanů Staroměstských. Podobný řád měl na Morawě a w horní i dolní Lužici zřízen býti od stawů těch zemí, jak by oni uznali za dobré. Stawowé slezští činili wýjimku. Zawázaliť se odwésti za celý rok 100.000 tolarů; jakým wšak spůsobem byly by sebrány, buď z domů, neb z rolí nebo třidcátým penízem, wyhradili sněmu swému. O zrušení pomezního cla, které předtím kladli za wýminku, již nebylo řeči.

Jako na wíce sněmích předešlých jednalo se opět také o weřejnau hotowost neb osobní tažení do pole, kdyby přišlo k wálce s Turky, i stalo se usnešení o to, při kterém stawowé opět wymínili si částečné slewení swolených berní, kdyby nastala takowá potřeba.

Hned we swém přednesení k sněmu dne 19 Prosince byl císař Maximilian patrně k libosti stawům učinil zmínku o nejstarším synu swém *Rudolfowi*, tehdáž 17letém, který posud we Španělích chowán byl, ač stawowé čeští již před čtyrmi a opět přede dwěma léty o nawrácení jeho do země byli žádali. Prawil, že jej, když toho nejprwnější příležitost bude, ze Španěl powolati míní a k tomu jej wésti, aby se hned z mladosti se spůsobem spráwy a wládařstwí seznámil a w lásce ke stawům

1570 wzrostl i řečem se naučil, jakž prý otec jeho císař Ferdinand s ním a s bratřími jeho učinil. K slowům těmto málo určitým stawowé čeští odpowěděli dosti příkře w oznámení swém učiněném císaři, jak zmíněno, dne 16 Ledna, že powolení posudného na dwě léta činí jen pod wýminkau, aby císař buď sám, nebo kdyžby se přihodily jiné příčiny, synem swým arciknížetem Rudolfem zdejších wěcí hleděl; sice když by to nebylo, žeby posudné druhého roku w rukau swých podrželi a na jiné potřeby, což by nejužitečnějšího bylo, obrátili. Císař w odpowědi swé k tomu oswědčowal se, žeby mu nic milejšího nebylo jak kdyby sám se swau milau manželkau i dětmi w králowstwí českém při swých wěrných poddaných meškati nebo aspoň swého nejstaršího syna zde chowati mohl, ale zlé běhy času že často přinášejí změny nenadálé, pro které nelze se napřed zawázati; pročež že doufá, kdyby tak brzy nemohl přání stawů splniti, že proto posudného a jiných pomocí newyhnutedlných jemu neodeprau. Stawowé nesetrwali při swém odporu, a císař při zawření sněmu opětowal slib swůj o powolání syna ze Španěl při nebližší příležitosti týmiž asi slowy jako prwé, we kterých určitě obsaženo nebylo, žeby jej w Čechách chowati mínil.

Poněwadž se jednání o záležitostech berních tak dlauho protáhlo, nepřišlo ani tentokrát k wyřízení wšech wěcí, ku kterým se žádosti stawů přednesené na předešlých dwau sněmích wztahowaly. Jednalo se toliko opět o hranice země, kdež rozepře o ně byla buď s cizími knížaty buď se zeměmi sausedními ku koruně české nebo k jinému panstwí císařowu náležejícími, a jednak nowé kommissí k srownání sporů jsau zwoleny, jednak kommissí prwé zwolené, pokud potřeba bylo, doplněny. Mimo to pak také došlo zase na *práwa městská*, aby byla wytištěna. Pražané a wšecka jiná města, která se práwy měst Pražských sprawowala, předložili sepsání práw těch císaři s oznámením, že dotud owšem wšecka města w Čechách práw těchto neužíwala, jakož Litoměřice, Launy, Slané, Nimburk, Austí a několik jiných sprawujících se práwem Magdeburským. Stawowé panský a rytířský, poněwadž jim jako i poddaným jejich w rozepřích s měšťany bylo činiti při saudech

městských, přáli sobě, aby předně města sama mezi sebau o stejný řád práwa se srownala; i wyzwal tedy císař města, aby takowé srownání mezi sebau učinila. Ustanowena jim lhůta k tomu do sw. Bartoloměje (24 Srpna) toho roku, a k srownání mezi městy a druhými dwěma stawy zwolena kommissí po dwau osobách z každého kraje, jednoho pána a jednoho z rytířstwa, která se měla sejíti w pondělí po narození panny Marie, tedy 11 Září, a náwrhy o potřebných oprawách učiniti, kteréž by sněmu nejprwé příštímu předloženy byly. Sněm ten měl, jak zmíněno, držán býti hned po uplynutí roku, na který bylo wybírání třidcátého peníze swoleno, a k němu odloženo jest také wyřízení druhých wšech žádostí stawů předložených od nich na sněmích roku 1565 a 1567. 1570

Sněm se skončil dne 26 Kwětna, trwaw déle než pět měsíců; nebylo tehdáž pamětníka sněmu, který by byl kdy předtím měl tak dlauhé trwání. Stala se mezitím změna w nejwyšším úřednictwu zemském úmrtím nejwyššího purkrabí Pražského Jana mladšího Popela z Lobkowic dne 16 Dubna toho roku, na jehož místo nastaupil pan *Wilém* wládař domu *Rosenberského*, dotud nejwyšší komorník zemský. Posledního dne sněmu (26 Kwětna) učinil přísahu k tomu auřadu; nástupcem pak jeho w nejwyšším komornictwí stal se pan *Jan z Waldšteina* na Hrádku nad Sázawau.

Ještě tři neděle před skončením sněmu slawena byla w Praze swatba nejstarší dcery císaře Maximiliana *Anny* s bratrancem jeho Filippem II králem španělským. Obřad zasnaubení wykonal w kostele sw. Wíta w den nanebewstaupení páně (4 Kwětna) arcibiskup Pražský Antonin u přítomnosti císařowny a wšeho dworu i četného panstwa, při čemž arcikníže Karel, strýc newěsty, zastal místo ženicha nepřítomného.

Hned po skončení sněmu strojil se císař na cestu k sněmu říšskému do Speyera, na kterém wedlé jiných wěcí hlawně mu záleželo na obdržení pomoci od říše k hájení hranic tureckých. Den 31 Kwětna byl ustanowen k odjezdu mladších synů a dcer císařských, kteří měli cestu konati, tak aby každý den o jeden nocleh napřed byli, což nepochybně tak se stalo; neb

1570 císař sám se wším ostatním dworem wyjel z Prahy dne 1 Červina, a dojel na noc do *Žebráka*. Další cestu konal přes *Normberk*, kamž přijel dne 7 Červina; dwa pak dni se tam zdržew, odjel dále dne 10 Červina přes Heilbronn (15 Čw.), a byl tedy některý den potom we *Speyeru*. Správu zemskau w Čechách na swém místě poručil desíti z nejwyšších úředníků zemských s Wilémem Rosenberským w čele, kterým proto uloženo bylo jak nejstáleji možná přebýwati na hradě Pražském. Mladší bratr císařůw arcikníže *Karel* zaujal na čas wzdálení jeho sídlo we Wídni, odkudž sprawowal také záležitosti uherské, pročež k jeho rukaum měly se také z Čech zasílali peníze sněmem swolené na placení žoldnéřů a na jiné potřeby při hranicích tureckých.

Prowedení wšeho toho, co bylo sněmem usnešeno w příčině berní swolených, bylo pro prozatímné správce zemské a jiné úřady za nepřítomnosti císaře úkolem spojeným s welkými obtížemi. Jedna z wěcí, která spůsobila zwláštní nesnáze, byla tajná ona umluwa s městy, kterau se poslowé jejich dali pohnauti k swolení tří tolarů z každého domu, když císař slíbil wynahraditi jim z toho po půl tolaru bez wědomí druhých dwau stawů. Šest oněch osob z měšťanstwa Pražského, kteří byli w tom prostředníky, představowaly si za nejwhodnější spůsob náhrady, aby města půl toho tolaru sraziti si mohla na berni; a když se blížila prwní lhůta k odwádění berně, o sw. Bartoloměji (24 Srpna), obrátili se dopisem k nejwyššímu kancléři co spoluwědomému se žádostí o opatření toho. Císař, kancléřem zprawen, uwažowal wšak teprw nyní těžkosti přitom, když by měl berníkům zemským o tom naříditi, že by wěc posud w tajnosti zůstáwající projewena byla a žeby tím páni a rytíři popuzeni byli a snad se swé strany odwádění berně se zpěčowali. Oznámil tedy wěc dopisem dne 9 Srpna ze Speyera raddám komory české s nařízením, aby s šesti oněmi osobami saukromí promluwili a je k tomu měli, aby města na oko berni domowní po třech tolařích odwáděli, půl tolaru pak aby jim časem swým se zachowáním tajnosti z wlastních důchodů králowských nahradili. Raddowé komory české, kterým

wěc nepochybně teprw dopisem tím we známost wešla, splnili 1570
rozkaz potud, že owšem šest oněch osob k sobě powolali a s nimi o splnění wůle císařowy jednali; důwěrníci městští pak také swolili, aby se berně po třech tolařích odwáděla, a za to aby náhrada učiněna byla z důchodů komorních, žádajíce toliko, kdyby se náhrada nestala do roku 1571, aby pak města při lhůtě poslední půl tolaru z berně za celý čas najednau sobě strhnauti směla, a na to aby jim nějaké pojištění bylo učiněno (1 Září). To raddowé komory císaři oznámili (4 Září), ale s dobrým zdáním, jakého se důwěrníci Pražští jistě nadíti nemohli. Předstawowali císaři nedostatečnost důchodů, pro kterau by učinění náhrady z nich bylo nemožné; kdyby se pak náhrada stala, žeby to buď konšelům wšech měst nebo aspoň wětšímu počtu osob we známost wešlo a tajemstwí tím prozrazeno bylo, buď sice snad šest oněch osob žeby peníze pro sebe mohli podržeti; a pakli by se strhnutí půl tolaru při poslední lhůtě powolilo, žeby to berníci zemští a druzí stawowé zwěděli a tím popuzeni byli. Protož radili, aby se slibu náhrady sešlo nebo aspoň aby se umluwa o prodlaužení lhůty splácení stala. Pohříchu nezachowala se nám zpráwa, jaký konec chaulostiwé to jednání wzalo.

Jiné těžkosti měli místodržící králowstwí českého s městem a rytířstwem krajiny *Chebské* a se stawy kraje *Loketského* a hrabstwí *Kladského*, kteří se zpěčowali proti snešení sněmu, dle něhož měli berni, posudné i třidcátý peníz podniknauti rownau měrau jak wšichni jiní obywatelé, odwoláwajíce se na zwláštní privilegia swá. Po delším wyjednáwání byli Chebští přiwedeni k tomu, že pro tentokrát zawázali se místo wšeho odwésti 4000 zlatých s wyminěním dalšího dorozumění se se sněmem nejprwé příštím. Wybírání třidcátého peníze protiwili se některý čas také kupci Normberští w Praze obchody swé stále prowozující, též Jáchymowští, Slawkowští a některá jiná města hornická; obecné pak reptání daň tato spůsobila we městech králowských, protože spůsob wybírání jí byl wšelijak nesnadný a nestejný. Také pak berně k hájení hranic proti Turkům jen zdlauhawě a neúplně se scházela, tak že arcikníže

1570 Karel, jemuž zasílána měla býti do Wídně, nacházel se s wyplácením žoldu wojenskému lidu w pomezních pewnostech w nemalých nesnázích a w obáwání, aby se žoldnéři newzbauřili neb nerozutíkali.

Pobyt císaře Maximiliana we *Speyeru* za příčinau tamějšího sněmu říšského protáhl se až přes sedmý měsíc od příjezdu jeho do toho města z Prahy. Císař obdržel od sněmu toho některau pomoc k hájení hranic w Uhřích proti Turkům, která wšak nemohla tolik postačowati, aby byl nemusil znowa wymáhati pomoci k témuž účelu od sněmů wlastních zemí swých. Tamže we Speyeru slawena byla swatba druhorozené dcery jeho *Alžběty* s Karlem IX králem francauzským, a do Speyera dal konečně přiwézti ze Španěl prworozeného syna swého *Rudolfa* i mladšího jménem *Arnošta*. Po skončení sněmu teprw w měsíci Prosinci toho roku wydal se na zpátečnau cestu do Čech, na které dwa tito synowé jeho i s dwěma mladšími dcerami jej předcházeli. Přijeliť dne 21 Prosince do Normberka, zůstali tam přes boží hod wánoční, a odjeli dne 26 Pro-
1571 since; dne 4 Ledna roku 1571 bywše přes noc w Berauně přijeli do Prahy. Císař pak byl na cestě swé přes swátky (25 Pros.) w *Dinkelsbühle*, dne 3 Ledna w *Sulzbachu*, a odtud přes *Normberk* jel ku Praze, kamž s císařownau i syny we sláwě přijel dne 8 Ledna.

Hned po příjezdu císaře počaly se porady o spůsobu jednání se stawy na sněmě nastáwajícím, který dle předešlého ustanowení opět za přítomnosti císařowy držán býti měl; učinila pak komora česká náwrhy, co by na stawích mělo býti žádáno jak w příčině berně na opatření hranic uherských a posudného, tak také co se týkalo dluhů korunních; po uwážení wšeho pak císař dne 21 Března učinil swolání *sněmu* ke dni 30 Dubna.

Potřeba berně na hájení hranic nikdy nepřestáwala, protože Turci i w čase míru s nimi zawřeného nikdy nepřestáwali laupiti, wražditi a jímati lid při pomezí, kdekoli se jim příležitost k tomu náležitě nezamezila. Jan Sigmund *Zápolský*, područník jejich, když se mu nedařilo dle jeho přání, ano když

i někteří odbojníci sedmihradští nacházeli podpory od Turků 1571
proti němu, byl po poslích do Speyera za tamějšího sněmu říšského zawřel přátelskau smlauwu s císařem, ale w krátce potom zemřel, již za přebýwání císaře w Praze (1571 14 Března), a nastaupil po něm w Sedmihradsku a částech Uher k němu náležejících nowý kníže *Štěpán Bátory*, Turkům oddaný, z čehož bylo se obáwati nowého zhoršení. Poněwadž pak berně posledně swolená 150.000 kop míšenských čili tolarů nepostačowala, žádal císař na stawích o 50.000 wíce S strany posudného opětowal žádost jak předešle o čtyry groše ze sudu a o pátý groš pro císařownu. Co se pak týkalo třidcátého groše z wěcí prodajných swoleného na splacení dluhů korunních, prokázalo se zkušení prostředku toho na jeden rok býti welice neprospěšné; neb newyneslo tolik, kolik se očekáwalo, a zawdalo, jak zmíněno, příčinu k stížnostem jak na nerownost w tom zachowáwanau, protože wybírání bylo welmi nespořádané, tak také na drahotu wšech wěcí potrawních a jiných, která se z toho zmáhala. Císař opětowal tedy žádost swau předešle učiněnau, aby stawowé určitau summu dlužnau na sebe přijali, totiž tří millionů kop míšenských, a o spůsob sehnání jí aby dle uznání jiných prostředků užili.

Jednání o těchto žádostech bylo podobně obtížné a podobně se dlauho protahowalo jako na sněmě roku předešlého, jednak proto, že se stawům nechtělo jednoduše k nim swoliti, jednak že opět byla roztrž o ně mezi stawy panským a rytířským s jedné a stawem městským s druhé strany. W příčině berně turecké zpěčowali se stawowé zawázati se k sehnání určité summy, nýbrž staw panský a rytířský swolowali jen zase k berni z domů we wýšce předešlé, po 20 groších na statcích zemských a po třech kopách míšenských w Praze a w jiných městech králowských. Města naproti tomu shledáwala w berni z domů nerownost, a opět zasazowala se o to, aby byla berně powolena spůsobem starším dle přiznání z každého tisíce důchodů ode wšech tří stawů we stejné wýšce. Proti posudnému nečinila se námítka, co se týkalo powolení jeho na další rok pro císaře po 4 groších a pro císařownu po jednom groši ze

1571 sudu, kladla se wšak wýminka, poněwadž posudné mělo slaužiti k wychowání dworu císařského, aby císař jak nejwíce možná w Čechách přebýwal, a kdykoli nebylo by to možné, syna swého Rudolfa na swém místě zůstawowal. Stawowé panský a rytířský činili přitom některé wýtky proti spůsobu, kterým posudné we městech Pražských wybíráno bylo, chtíce wýběrčí Pražské nějak dohledu podrobiti, což odpor spůsobilo. Ku přijetí na sebe dluhů králowských w summě tří millionů, jichž zaprawení se owšem mínilo po delší řadě let, stawowé swoliti nechtěli; i žádal císař aspoň prozatím o swolení určité summy 200.000 kop míšenských čili tolarů; stawowé wšak i nyní se toho zpěčowali, a uzawřeli toliko opět wybírání třidcátého peníze z prodajných wěcí na dwě příští léta, tak aby cokoli to wynese, na zaprawení dluhů obráceno bylo. Jakkoli bylo to obtížné wšem třem stawům, snesli se o to; welice wšak byla města popuzena spůsobem chowání druhých dwau stawů k nim, kterým se cítili odstrkowány, jako by stawowé panský a rytířský chtěli jim wůli swau ukládati. Wedli na to stížnost spisem císaři podaným dne 23 Kwětna, následkem kterého císař jim přimlauwal a jak we swém tak i we jménu druhých dwau stawů o zachowání jich při práwě rowném s nimi je ubezpečowal (25 Kw.). Wynasnažením jeho dala se města k upuštění od swých odporů pohnauti, tak že se konečně jednosworného usnešení sněmu dosáhlo.

Wedlé různice mezi stawy překážely tomu delší čas také zase různé snahy náboženské. Již w prwních dnech po zahájení sněmu měli porady mezi sebau četné osoby wšech tří stawů, přídržící se wyznání Lutheranského, w jichž čele stál nejwyšší sudí pan *Bohuslaw* Felix *Hasišteinský* z Lobkowic. Zmohše se w zemi za posledního času značně následkem uwolnění, které se jim dostalo sněmem roku 1567, odwážili se nyní již zřejmě žádati o swobodu náboženstwí swého dle *konfessí Augsburské.* Učinili to spisem podaným císaři dne 8 Kwětna, jehož podpis zněl co od „úředníků a saudců zemských, radd Jeho Milosti císařské ze stawů panského a rytířského, Pražanů i na místě wšech tří stawůw králowstwí českého pod obojí spůsobau při-

jímajících jménem a na místě jiných na ten čas nepřítomných". 1571
Mělo to znamenati jako by wšecka strana pod obojí k Lutheranstwí se znala, a žadatelé také twrdili, že se konfessí Augsburská s českau wírau pod obojí we wšem srownáwá. Prawili, že na sněmě předešlém již císaře o swobodu w tom žádáli, a že císař odpowěd do příjezdu swého odložil, což s prawdau se nesrownáwalo, a ukazowali k tomu, žeť w říši německé konfessí tato císařem Karlem V i bratrem jeho Ferdinandem byla dopuštěna, že císař Maximilian sám při nastaupení swém w říši přísahau swau k témuž se zawázal a že w dolních i horních Rakausích stawům dopustil konfessí tau se sprawowati, což pod jistými wýminkami skutečně teprw na začátku toho roku byl učinil (14 Ledna). Zmiňowali se o sektách škodliwých, kterých šíření mělo powolením císařowým býti zabráněno; ujišťowali, že přitom se stranou pod jednau w pokoji žíti chtějí a téhož od ní se nadějí, naproti tomu nepřímým spůsobem stawěli se proti straně pod obojí, prawíce, že mimo císaře samého o žádného jiného defensora aneb ochránce we wíře swé nestojí a nepotřebují aniž trpěti ho možné jim není. Ukazowali také k tomu, že by splněním jejich žádosti jednání o jiné wěci na sněmě usnadněno býti mohlo, a končili žádáním o brzkau, laskawau odpowěd, dříw „nežby se jednání toto sněmowní zawříti mělo".

Poněwadž porady, které podání této žádosti předcházely, nikterak nezůstáwaly tajny, potkali se Lutherani w předsewzetí swém hned s odporem duchowenstwa strany pod jednau i pod obojí. Již dne 10 Kwětna podány byly žádosti jim protiwné od arcibiskupa i od konsistoře strany pod obojí, jimiž nazýwána konfessí Augsburská náboženstwím cizím, německým, nesrownáwajícím se s wírau a řády ani jedné ani druhé strany w zemi české jediné opráwněnými a žádán císař, aby nad těmito dle přísahy swé ochrannau ruku držel. K tomu potom stawowé strany pod obojí starých řádů se přídržící, w jichž čele stál zwláště nowý nejwyšší komorník zemský pan *Jan z Waldšteina*, učinili dne 23 Kwětna písemné zadání k císaři, kterým opětowali žádost swau, aby arcibiskupa přiměl k swěcení žákowstwa

1571 jejich strany na kněžstwí, aby kněží nesprawující se konsistoří nebyli trpěni, nýbrž ze země wypowídáni, a aby císař konsistoř obnowil a nad ni defensory zřídil. Bylť z konsistoře dosazené posledně císařem Ferdinandem roku 1562 zemřel starší z tehdejších dwau administratorů Jan *Mystopol* roku 1568, též pak několik jiných členů, a zůstáwal administratorem druhý toliko kněz *Martin z Mělníka* farář u sw. Mikuláše w Menším městě Pražském, muž málo wážený.

Císař Maximilian s odpowědí na žádost stawů Lutheranských prodléwal, až když se jednání o berně ku konci blížilo a stawowé wšichni na dlauhé trwání sněmu stěžujíce naléhali na ukončení jeho aspoň před swátky Swatodušními, které nastáwaly dne 3 Čerwna. Císař, jak powěděno, docílil konce přimlauwáním stawu městskému, aby se s druhými stawy srownal. Následkem toho byly konečně dne 28 Kwětna artikule sněmowní sepsány k učinění tak zwané relací o nich, aby wloženy byly do desk. Teprw nazejtří potom (29 Kw.) císař k žádosti stawů Lutheranských dal odpowěď, kteráž wšak byla celkem odmítawá. Popíráno w ní předně, žeby se na sněmě roku 1567 bylo jednalo o swolení ku konfessí Augsburské a žeby k tomu byl císař odpowěď odložil k nejbližšímu sněmu, jakž tomu také tak bylo. Císař byl tehdáž odložil toliko žádost o osazowání konsistoře. Nyní poukazuje k tomu, že jak strana pod jednau tak pod obojí konfessí této odporují, prohlásil, že se přísaha jeho králowská jen na dwě strany, které se starými řády sprawují, wztahuje. Proti tomu stawowé Lutheranští podali písemnau odpowěď, kterau se odwoláwali na slowa w uzawření sněmu roku 1567 o zrušení platnosti kompaktat užitá, že se „podlé slowa božího chowati" měli, z čehož odwozowali, žeť i oni jsau staré strany pod obojí. Toho císař nepřipauštěl, a doléhal na přiznání se k relací. Stawowé Lutheranští neodwážili se toho odepříti, wyslowujíce toliko znowa žádost o milostiwější odpowěď. Císař odpowěděl odkladem, s čímž se stawowé spokojili, a tak sněm ještě téhož dne došel zákonného zawření.

Krom berní swolených w míře, jak wýše powěděno, sněm tento usnesl se o nowý řád *weřejné hotowosti* w zemi. Poně-

wadž se čím dál tím více poznáwalo, že se k wojně poddaní 1571
lidé usedlí již málo hodili, uzawřeno, co se týkalo jízdy užíwati přitom wojenského lidu placeného, tak aby stále wydržowáno bylo 2100 jízdných, wedlé nich pak aby bylo pěších z osedlého lidu každý třidcátý muž, wždy 400 střelců a 100 halapartníků pod jedním práporem. Též w příčině rozepří o meze zwoleni jsau, pokud potřeba bylo, nowé kommissí, jednáno o smluwení se s knížaty německými o swobodnau *plawbu po Labi* až k moři, a wyřízeny některé jiné wěci.

Císař po skončení sněmu zdržel se w Praze ještě přes celý měsíc Čerwen, mezi kterýmž časem wydána jsau od něho rozličná nařízení k wykonání wěcí sněmem uzawřených. Dne 1 Čerwence, den před odjezdem swým, obnowil *konsistoř* strany pod obojí, při čemž na místo Martina faráře sw. Mikuláše ustanowil za administratora mistra Jindřicha *Dworského* (Curius) z Helfenburka opata Slowanského, kněze již wysokého wěku, který byl 27 let předtím rektorem university Pražské (1544) a knězem již 50 let; mimo něj však proti wšemu starodáwnému obyčeji z mistrů ani jednoho nejmenowal mezi členy konsistoře, tak že se odtud skládala jen z farářů Pražských. Dne 4 Čerwence, již po odjezdu císařowu, obnoweny jsau raddy Starého a Nowého měst Pražských kommissary k tomu ustanowenými, z nichž předním byl nejwyšší purkrabí pan Wilém z Rosenberka, a nowým konšelům uloženo, aby nad konsistoří ochrannau ruku drželi, bez wůle její žádných kněží za faráře při kostelích Pražských neusazowali, ženatých kněží do měst nepřijímali, schůzek a kázání po domích aby nedopauštěli, w kostelích staré řády zachowáwali, ničeho w náboženstwí neproměňujíce, též knih žádných tisknauti a prodáwati nedali, leč kterých by dowolil arcibiskup nebo konsistoř pod obojí. K trestání kněží nepořádných měli w radním domě zříditi zwláštní žalář, we kterém by byli chowáni, tak aby nikdo k nim choditi a s nimi mluwiti nesměl bez powolení konsistoře.

Ačkoliw dle usnešení sněmowního byl císař slíbil na čas wzdálení swého ze země zůstawowati syna swého Rudolfa w Praze, nestalo se to tentokrát, nýbrž odjel císař s ním jak

1571 i s celým ostatním dworem swým do Wídně. Nacházel se na cestě swé druhý den po odjezdu w *Německém Brodě* (4 Čwce.), a o dwa dni později we *Wídni* (6 Čwce.). Správu zemskau zůstawil opět několika z nejwyšších úředníků zemských co místodržícím.

Nejspíš brzy potom přijel k němu do Wídně bratr jeho arcikníže *Ferdinand* z Innsbruka; nawštíwil pak odtamtud Čechy. Nacházelť se na cestě dne 13 Září w Jindřichowě Hradci, kdež s malým průwodem swým posnídal, a pobyl potom některé dni na zámku swém Křiwoklátě, kamž nepochybně jel také přes Prahu. Dne 20 Září psal z Křiwoklátu arcibiskupu Antoninowi z Mohelnice s projewením přání, aby jej ještě před odjezdem jeho z Čech nawštíwil. Patrně byla mu léta někdejšího sídlení jeho w zemi české wždy w milé paměti.

Před uplynutím toho roku stihla mistry učení Pražského opět škoda ohněm, nezcela dwě léta po zmíněném wyhoření části kolleje císaře *Karla*. Dne 29 Listopadu wyšel totiž w noci oheň w hořejší části též kolleje na straně obrácené k železné ulici, jak domnění bylo od nějakých nepřátel mistrů kladený, a shořela wížka w rohu té strany i se swětnicí wedlé ní. Na štěstí se oheň ani dolů ani na prawo neb na lewo dále nerozšířil.

Místodržící králowští měli opět jako předešlého roku nejtěžší zaneprázdnění s wymáháním berní sněmem swolených, které se nejen zdlauhawě scházely, nýbrž také s odpory rozličnými potkáwaly. Dlauhé bylo opět jednání s *Chebskými*, *Kladskými* a *Loketskými*, kteří se wždy bránili, nechtíce berni ani posudné ani třidcátý peníz stejnau měrau jako jiní stawowé zemští dle uzawření sněmu odwáděti. Třidcátému penízi bránili se také Pražané Starého a Nowého města, pokud se odwádění jeho ze wšelikých wín týkalo, odwoláwajíce se na to, že co držitelé winnic již desátku z nich a jiným dáwkám podléhali. Žádost wšak jejich o tom podaná prostředkem komory české byla císařem odmítnuta nařízením z Wídně daným dne
1572 25 Ledna roku 1572. Také *Židé* Pražští musili w příčině třidcátého peníze i daně z hlawy býti přísněji upomínáni. Listem

z Wídně dne 31 Ledna napomínal císař Pražany Staroměstské, 1572
aby dohlídku w tom na Židy sněmem jim uloženau pilněji konali.

Nenadále byla Praha mezitím wzrušena zwláštní hřmotnau a krwawau událostí. Dne 10 Dubna wedeno jest městem 64 wězňů pro rozličné zločiny odsauzených, kteří měli z trestu dopraweni býti na *galeje* někam do Italie. Wedli je w řetězích uwázané Wlaši k tomu zjednaní, kterých tehdáž mnoho bylo w Praze, obecně neoblíbených. Wzpomínka z roku 1560, we kterém měli někteří z bratří českých wezeni býti na galeje, spůsobila nejspíš nějaké domnění, jako by i tentokrát bylo w tom nejaké pronásledowání pro náboženstwí, tak že lid Pražský hleděl na wězně s lítostí a bylo slyšeti mnoho hanliwých pokřiků na papežence, na Jesuity i také na nowého administratora strany pod obojí. Tu když průwod prošel Nowým městem až mimo klášter Slowanský, sebrala se četná chasa wšelijaká a přepadli Wlachy blíž špitálu sw. Bartoloměje. Wězňowé wšichni jsau od ní řetězů zbaweni a puštěni na swobodu, Wlachů pak některý počet powražděn. Přednější z nich, kteří w čele zástupu jeli na kočáře, dali se na útěk, a ujeli přes Wyšehrad; ale chátra honila je až za Krč, kdež neweědauce si dále rady, wyskákali z kočáru a do lesa se ukryli. W kočáře zůstali po nich peníze, které měli na cestu, do několika set zlatých; ty chasa rozebrala. [49])

Zamítnutí žádosti stawů *Lutheranských* o swobodu konfessí jejich nemělo nikterak očekáwaného prospěchu pro stranu katolickau a stranu pod obojí, které byly císařem opět uznány za jediné církewní společnosti w zemi opráwněné. Stawowe protestantští ani okamžení nesprawowali se nowým nařízením, nýbrž we srozumění mezi sebau setrwáwali w řádech swých, a potom jako předtím šířili je na ujmu stran zákonem uznaných.

[49]) Zpráwu o příběhu tom dáwá Březan w Žiwotě Wiléma Rosenberského na str. 185, a k některému objasnění jí slauží paměti kolleje Jesuitské w Praze w rukopise bibliotheky uniwersitní I A 1, pag. 169, ač tam omylem uwodí se co administrator Mystopol, který byl již čtyry léta předtím zemřel.

1572 Odjímali fary kněžím katolickým i pod obojím na statcích swých, a osazowali je duchowními swého wyznání; brali je odkudkoli, nedbajíce o řádné swěcení; také wšak nakládali s nimi dle swé libosti, odjímali jim důchody ku kostelům jejich náležející, a necháwali také mnohé kostely bez kněze, dosazujíce ke třem i čtyřem farám kněze jednoho, který se musil spokojiti s platem nedostatečným a nestačil k plnění swých powinností. Kněží sami dílem i we městech wytrhowali se z poslušenstwí jak arcibiskupa tak konsistoře pod obojí; nezachowáwali řádů kostelních od starodáwna platných, ženili se nebo sauložnice chowali, skoro wšichni. Také zápowědi knih sektářských nedbali, nýbrž rozšiřowali je i w mládeži.

Společné nesnáze, kterými trpěla strana pod jednau jako pod obojí, wedly tehdáž ku pokusům o sblížení jich, k čemuž náklonnost měl nowý administrator strany pod obojí mistr Jindřich *Dworský* z Helfenburka, muž jak se zdá neauhonný, za jakéhož jej jmenowitě arcibiskup Antonín z Mohelnice pokládal. Přišlo na začátku roku 1572 k nějakému jednání mezi konsistoří a arcibiskupem o sjednocení se upuštěním pod obojích od oněch některých rozdílů, které bránily arcibiskupowi w příčině swěcení žáků strany pod obojí na kněžstwí. Nedošlo wšak na ten čas k žádnému konci, protože nebylo dost odwahy; neb se bylo obáwati odporu stawů swětských, když by úmysly ty příliš brzy se objewily. [50]) Obě strany prozatím hledaly ochrany od wlády. Konsistoř pod obojí obrátila se s žalobau na zasahowání do práw swých k císaři prostředkem místodržících tehdejších. Po nich dostala se jí odpowěd, kterau byla wyzwána, aby sepsala wše, co by za slušné pro zachowání dobrého křesťanského řádu pokládala; že jí na základě takowém instrukcí dána bude. Konsistoř zachowala se dle toho sepsáním jistých artikulů k zaslání do Wídně prostředkem místodržících dne 21 Čerwna. Obsahowaly wypsání wšech nepořádků we stawu

[50]) Zpráwu o tom dáwají paměti kolleje Jesuitské, ač welmi nejasnau, mluwíce i přitom wždy ještě mylně o Mystopolowi co administratorowi.

kněžstwa a žádost o naprawení jich, jmenowitě také o na- 1572
wrácení statků a důchodů od kostelů odcizených, přitom pak také opětowanau žádost o wymožení, aby arcibiskup čekancům strany pod obojí udělowal swěcení na kněžstwí, protože nedostatek kněžstwa byl jednau z hlawních příčin úpadku starého náboženstwí. Ze strany katolické wznášel žaloby arcibiskup jak na místodržící, kteří se k nim wlažně chowali, tak na císaře přímo. Ode čtyr let (od roku 1568) bylo mu horliwé konání úřadu jeho welice stíženo nedostatkem zdrawí. Trpělť na dnu, která jej někdy prudce, někdy mírněji skličowala, čímž nucen byl každý rok některý čas w Karlowých Wařích stráwiti, hledaje ulewení. Když se mu w letě roku 1572 značně polehčilo, odhodlal se k jízdě do Wídně, kdež s císařem přímo jednal, zmáhání se zlého stawu náboženstwí jemu představuje. We spise pro pamět dne 12 Srpna císaři podaném ukazowal i k poważliwému wměšowání se cizího sauseda do wnitřních záležitostí země. Bylť držitel panstwí Děčinského při hranici saské Jindřich z Bünau nejen jako mnozí jiní Lutheranské kněží we Wittenberce swěcené ku kostelům swým dosadil, nýbrž také superintendentu kurfirsta saského w konání duchowního úřadu je podřídil.

Nezachowala se celkem pamět o odpowědi, které se dostalo arcibiskupowi od císaře na jeho stížnosti. Mezi jinými wrchnostmi protestantskými, kterými byli Lutheranští kněží dosazeni ku kostelům dle práwa k straně katolické náležejícím, byl dle jmen uwedl také paní Kateřinu Šternberskau na Zelené Hoře, která když ji o to napomínal, hrdě jej na pořád práwa odkazowala, pročež mínil ji k saudu zemskému pohnati a žádal na císaři, aby mu w tom prokurator králowský pomocen byl. K tomu obdržel swolení císařowo (28 Srp.); ale jinak z potomního stawu wěcí jest patrno, že se císař ničeho oprawdowě neujal. Také pak konsistoři pod obojí žádané instrukcí k ochraně práw jejích, pokud známo, se nedostalo. Administratorowi jejímu Jindřichowi Dworskému wymohl arcibiskup osobním naléháním we Wídni zlepšení důchodů jeho přidáním k opatstwí jeho Slowanskému, jehož nadání bylo příliš chudé, beneficia sw.

1572 Apollinaříše na Nowém městě Pražském, kterého dotud předešlý administrator Martin farář sw. Mikuláše i po složení úřadu toho užíwal.

Císař tehdáž nejwíce byl zaneprázdněn přípravami ku korunowání prworozeného syna swého *Rudolfa* na králowstwí uherské. Bylť k žádosti císařowě na sněmě uherském w *Prešpurce* za krále co nástupce jeho zwolen, o čemž do Prahy se dostala zpráwa již dne 13 Dubna; den pak ku korunowání ustanowen byl na 6 Září. Z uložení od císaře místodržící čeští učinili pozwání k četným pánům a rytířům, kteří by ochotni byli císaře a syna jeho k tomu doprowoditi z Wídně do Prešpurka w počtu jak největším možná. Měli se k tomu opatřiti ozdobně a se wší příprawau k turnajům a jiné kratochwíli, kterau mělo korunowání býti oslaweno. Do 28 Srpna bylo císaři přihlášeno osob o 422 koních, z nichž wšak mnozí zase se omluwili. Zrowna pak do času těchto příipraw přišla také zpráwa o úmrtí krále polského *Sigmunda II Augusta* bezdětného, posledního z rodu Jagelowa († 7 Čwce.); i pojal z toho císař úmysl pokusiti se o zwolení druhorozeného syna swého *Arnošta* za nástupce jeho w králowstwí. Wypraweno k tomu slawné a četné poselstwo do *Polska,* w jehož čele nejwyšší purkrabí Wilém z Rosenberka a nejwyšší kancléř Wratislaw z Pernšteina, kteříž se následkem toho jízdy do Prešpurka účastniti nemohli. W Praze zjednal k tomu pan Wilém Rosenberský dwanáct kočárů, kteříž posláni jsau pro něj do Třeboně práwě w čas, když arcibiskup meškal za swau záležitostí we Wídni. Dne 17 Srpna z Třeboně wyjel a dne 28 téhož měsíce dojel do Krakowa. Příprawy ku *korunowání w Prešpurce* se zatím protáhly, následkem čehož místo 6 Září ustanoweno jest na lhůtu o něco pozdější, totiž na 25 téhož měsíce. Již wšak wíce dní předtím sjeli se k tomu páni čeští i z druhých korunních zemí do Wídně, a odtamtud císaře a syna jeho co budaucího uherského krále do Prešpurka slawně prowodili.

Hned po nawrácení se císaře z Prešpurka, kdež pobyl přes celý měsíc Říjen, do Wídně počaly se příprawy k swolání sněmu českého. Ačkoli na sněmě předešlém posud nebylo došlo

na wyřízení wěcí, potřeb zemských se týkajících, které od 1572
prwního roku panowání císaře Maximiliana zůstáwaly na odkladě, aby o nich jednáno bylo za jeho přítomnosti, císař ani tentokrát nemínil ještě k nim přikročiti, a nemínil tedy sněm zahájiti osobně. Wymlauwaje se na welká zaneprázdnění jiná a také na nedostatek zdrawí, jímž owšem trpěl, ustanowil na swém místě nejstarší dwa syny swé, krále *Rudolfa* a arcikníže *Arnošta*, aby se do Prahy odebrali a sněm řídili (22 Pros.). Poněwadž se nejpřednější dwa z úředníků zemských, požíwající největší důwěry císařowy, Wilém z Rosenberka a Wratislaw z Pernšteina ten čas nacházeli za poselstwím swým w Polsku, měl synům císařowým přitom býti k ruce nejwyšší maršálek Pertolt z Lipého heitman morawský, který wšak potom pro jinau záležitost toho sproštěn jest (1573 19 Ledna), a ustano- 1573
wen k tomu praesident komory dworské we Wídni Richard *Strein*. Oba pospolu, Rudolf a Arnošt, wyjeli z Wídně dne 20 Ledna. We zlém zimním počasí po cestách sněhem zawátých opozdili se wšak, tak že dne 23 Ledna přijeli na noc teprw do *Polné* za Německým Brodem; w *Německém Brodě* pak, kamž dorazili nazejtří potom (24 Ledna), arcikníže Arnošt roznemohl se na osýpky a musil tu zůstati, toliko pak Rudolf jel dále přes *Čáslaw* a *Český Brod*, i přijel dne 27 Ledna do Prahy s četným průwodem o 31 kočářích. Hned nazejtří potom (28 Ledna) učinil *předložení ke sněmu.*

Ačkoliw spůsob swolowání berní za posledního času dle počtu domů a rowněž třidcátého peníze na splácení dluhů korunních neprokázal se býti účelu přiměřený a pomýšlelo se na spůsoby jiné sprawedliwější, wšak poněwadž nebylo naděje, žeby se za nepřítomnosti císařowy co w tom za krátký čas poříditi mohlo, císař tentokrát žádal na stawích toliko zase swolení berně na opatření hranic, posudného a třidcátého peníze w témž spůsobu jako posledně, a to na čas krátký, jen do sw. Bartoloměje toho roku (24 Srpna), ježto lhůta posledně swolená při berni byla již prošla o wánocích, a při posudném docházela o sw. Medardu (8 Čw.), při třidcátém pak penězi o sw. Wítě (15 Čw.) nejprwé příštím. Před sw. Bartolomějem

1573 slibowal císař přijeti osobně k sněmu opětnému. Se wzhledem k tomu nepotkal se se žádnými těžkostmi, tak že stawowé bez wšelikých průtahů k žádostem swolili. Rozcházelo se při berni k hájení hranic jen o to, že byli stawowé předešle swolili k určité summě 75.000 kop českých (čili 150.000 míšenských) a ta se berní z domů nesešla, pročež císař žádal, aby ji doplnili, stawowé wšak tomu se bránili. W příčině posudného připomínali, že ustanoweno jest na wychowání dworu králowského w zemi, a žádali proto opět, aby císař s dworem swým w Praze zůstáwal, a pokud by to býti nemohlo, aby prworozeného syna swého Rudolfa jakožto budaucího krále w zemi zůstawil a raddy české jak ze strany pod jednau tak pod obojí při něm ustanowil, s nimiž by wěci králowstwí českého we jménu císaře sprawowal, jazyku českému a řádům i práwům země přiwykaje. Připojili k tomu žádost, aby císař na sněmě nejprwé příštím přede wším jiným jednáním nastaupil na konečné wyřízení wěcí dotud odkládaných, týkajících se obecných potřeb země.

Odpowěd stawů na předložení králowské byla w tomto spůsobu dána již asi čtwrtý neb pátý den po zahájení sněmu, tak že dne 3 Unora král Rudolf zpráwu o tom dal císaři do Wídně. Císař činil námitky, usiluje wždy o doplnění berně z domů na 75.000 kop, proti čemuž wšak stawowé setrwáwali w odporu, a když se tím jednání protáhlo, mnozí odjížděli z Prahy k swým domowům. Mezitím uzdrawil se arcikníže *Arnošt*, a přijel dne 6. Unora do Prahy o dewíti kočářích; naproti tomu téhož dne poněkud roznemohl se Rudolf, tak že další jednání se stawy u wětší míře mladšímu jeho bratru připadlo. W obáwání, aby se sněm nerozjel bez konečného usnešení, radil k upuštění od dalšího naléhání na stawy, k čemuž císař konečně přiwolil.

Mezitím byli se stawowé z wlastního podnětu usnesli wyprawiti *poselstwo* od sebe do *Polska*, kteréž by poslům císaře tam wypraweným we snaze o zwolení arciknížete Arnošta za krále nápomocni byli. Zwoleni jsau k tomu z každého stawu jedna osoba, z pánů nejwyšší hofmistr Ladislaw starší z Lob-

kowic, z rytířstwa Albrecht Kapaun ze Swojkowa purkrabí 1573
kraje Hradeckého a ze stawu městského Ondřej Suter primas Nowého města Pražského, což od císaře dopisem z Wídně dne 8 Unora s powděkem jest přijato.

Bylo prwé obáwání, že na sněmě tomto opět stawowé Lutheranští žádati budau o propuštění swobody konfessí Augsburské, čímž by se jednání na něm welice mohlo stížiti; ale nepřišlo k tomu nejspíš proto, že i bez uznání swobody té stawowé protestantští w počínání swém neměli žádných překážek; toliko stawowé pod obojí starého řádu se přídržící w krátce před skončením sněmu učinili zadání ku králi Rudolfowi a k arciknížeti Arnoštowi, kterým žádali jich za přímluwu u císaře, aby tak jak wíckrát předtím bylo žádáno, wymohl konečně, aby čekancům kněžstwí jejich strany swěcení udělowáno bylo bez nucení jich „k nebýwalým a nowým záwazkům a přísahám, a zwláště w tom, což by na odpor wíry swaté křesťanské pod obojí spůsobau býti mělo“. Wýslowně žádali, aby se to bez dalšího odtahowání stalo; tak aby čekanci k tomu powolaní ještě před nastáwajícími swátky welkonočními swěcení na kněžstwí dojíti mohli. Ačkoli žádost tato podána byla jen od jistých „osob ze wšech tří stawů pod obojí spůsobau přijímajících, nyní na sněmě shromážděných“, pojata jest do artikulů usnešení sněmowního we jménu wšech stawů pod obojí, mezi kteréž se stawowé Lutheranští wždy také počítali.

Sněm se skončil dne 14 Unora neboli některý den potom, a dle usnešení stawů wypraweno jest w měsíci Březnu poselstwo od nich zwolené do Polska průwodním listem daným dne 6 toho měsíce. Sněm stawů polských k wolení krále byl prwotně ustanowen na den 13 Října roku předešlého (1572), ale potom odložen až na Tři krále (6 Ledna) roku 1573. Ten celý čas zdrželo se poselstwo císařem wyprawené, w jehož čele stál Wilém Rosenberský, w Polsku, marně čekajíc. Z Krakowa bylo se odebralo do Waršawy, a odtamtud dne 1 Prosince do Lublína, kdež wykázáno bylo mu místo přes zimu. Opět wšak sněm k wolení krále polského byl odložen ke dni 5 Dubna do *Waršawy*, kamž tedy Wilém Rosenberský o některý čas dříwe

1573 se odebral, a k němu se poselstwo stawů českých připojilo. Dne 14 Dubna mělo poselstwo slyšení před shromážděnými stawy, kterým předneslo přání stawů o zwolení Arnošta syna císařowa za krále. Předmluwa byla učiněna jazykem českým, wlastní wšak řeč welice ozdobná jazykem latinským. Složil ji proslulý člen učení Pražského Šimon Proxenus a Sudetis, radda nad appellacími na hradě Pražském, ku poselstwu stawowskému přidaný. O trůn polský ucházelo se wšak wíce jiných čekanců, a od delšího času již nebylo mnoho naděje, žeby poselstwo české cíle swého dosáhlo. K wolení krále přišlo konečně dne 7 Kwětna, a dosáhl králowstwí Jindřich bratr krále tehdejšího francauzského Karla IX. Poselstwo tedy po welkých autratách wrátilo se k domowu s nepořízením.

Žádost stawů přijímajících pod obojí spůsobau do artikulů sněmowních pojatá w příčině swěcení na kněžstwí měla za následek delší jednání o té wěci, které wšak ani tentokrát k cíli newedlo. Bylo se w roce předtím opět 13 mládenců hlásilo při konsistoři strany pod obojí o swěcení (1572 3 Září), a při dobrém osobním dorozumění mezi arcibiskupem a nowým administratorem Jindřichem Dworským arcibiskup učinil některý pokus o dosažení wýjimečného powolení k tomu, jednaje s legatem papežským o to. Neobdržel ho wšak leč poukázáním na jistau přísahu, kterau měli čekanci učiniti dle usnešení koncilia Tridentského, která se s posawadními zwyklostmi strany pod obojí nesrownáwala; pročež swěcení odříci musil (4 Prosince 1572). Patrně to stawowé pod obojí měli na mysli, když we wznešení swém na sněm žádali, aby swěcení na kněžstwí bylo propůjčeno „bez nebýwalých a nowých záwazků a přísah". Císař Maximilian, jemuž záleželo na zachowání dobré wůle stawů se wzhledem na sněm brzy zase nastáwající, učinil dopis ku papeži, we kterém opět žádal o přízniwé wyřízení této záležitosti, poukazuje k tomu, kterak nedostatek řádných kněží při straně pod obojí jest welkau příčinau zmáhání se sekt škodliwých. Od stolice papežské přišla odpowěd, dle které prwé arcibiskup tázán byl o dobré zdání. Následkem toho císař dopisem dne 1 Srpna arcibiskupu přimlauwal, aby

se o příznivé wyřízení wěci wynasnažil. Arcibiskup, znaje 1573
úmysly při stolici papežské tomu odporné, oznámil císaři náwrh dobrého zdání swého, jež mínil zaslati kardinalowi Commendonowi, we smyslu protiwném. Prawil w něm, že se kněžstwo strany pod obojí zpěčuje státi pod jeho jurisdikcí, že by pod jeho důstojenstwím bylo, kdyby konsistoři „husitské" služebníkem býti a kněží, kteří pořádného examinowání trpěti nechtějí, ordinowati měl. Tím císař nelibě dotčen, představowal mu dopisem dne 5 Září, žeť roku 1549, když se za otce jeho Ferdinanda jednalo o obnowení arcibiskupstwí Pražského, nebylo žádné řeči o tom, aby duchowenstwo strany pod obojí pod jurisdikcí arcibiskupa státi mělo, nýbrž owšem aby bez rozdílu kněží strany pod jednau i pod obojí swětil. Zakazowal mu tedy dle náwrhu swého legatowi psáti, a uložil nejwyšším úředníkům zemským, až se k saudu zemskému o sw. Jeronymě w Praze sejdau, aby s arcibiskupem jednali a o spůsob dobrého zdání, které by k papeži zaslati měl, se dorozuměli. Arcibiskup wšak wyjednáwání takowého pod omluwami odepřel, a následkem toho císař odložil wěc až do příjezdu swého do země (28 Září).

Mezitím byl arcibiskup již w měsíci Dubnu dopisem do Wídně stěžowal na stawy protestantské, že bez ohledu na wšeliké zákazy čím dál tím wíce katolických far kněžími swými osazowali a swé řády w nich zawáděli, a tak též konsistoř strany pod obojí wznášela na místodržící stížnosti swé s upomínáním o instrukcí před rokem jí slíbenau, které se jí doposud nedostalo. Císaři nechtělo se na mocné stawy Lutheranské přísněji naléhati, i dostalo se arcibiskupowi za odpowěd (14 Kwětna), že jak „toho těm osobám, kteréž se tak w ty fary wkládaly, schwalowati nemůže, wšak poněwadž se tu nemalé wěci dotýče, toho z některých slušných příčin do šťastného bohdá příjezdu swého na hrad Pražský odkládá". W příčině žádostí konsistoře pod obojí uložil místodržícím (13 Čw.), aby w dorozumění s arcibiskupem potřebné artikule té instrukcí w uwážení wzali a náwrh o tom sepsaný jemu po jeho příjezdu předložili.

1573 Tehdáž objewili se opět bratří čeští čili Pikarti we městech Pražských, míwajíce časté schůzky, jmenowitě na Nowém městě we Spálené ulici w domě sauseda Jana *krejčího Hlubockého*, kdež prý lidu toho býwalo wíce než we mnohém z předních kostelů. Arcibiskup wznesl zwláštní žalobu na to na místodržící králowské dne 2 Kwětna. — Na Malé straně zase w domě kupce *Filiberta de Boys*, patrně rodu cizozemského, spůsobením jeho scházeli se tajně příwrženci sekty kalvinské. Císař, jemuž to bylo udáno, dopisem z Wídně dne 2 Září nařídil místodržícím, aby wěc wyzkaumali a jemu s dobrým zdáním swým zpráwu dali.

Mezitím byl již minul čas sw. Bartoloměje (24 Srp.), do kterého dle slibu císařowa měl sněm držán býti za jeho osobní přítomnosti, na kterém přede wším jiným mělo jednáno býti o často zmíněných potřebách zemských. Císař wáhal se swolati jej pro obtíže, kterých se přitom bylo nadíti, ač nedostatek důchodů zase brzkých pomocí od stawů wyžadowal Císař byl dopisem dne 12 Srpna k místodržícím oznámil, že mu nelze přijeti, pokud nebude zaplaceno wojenskému lidu w místech hraničních proti Turkům, kterýž by sice bauřiti se mohl, a protož žádal, aby se postarali se wší pílí o wyupomínání berní zadržalých a jemu potřebné peníze zaslali; dle toho pak aby mu oznámili zdání swé, w který čas by sněm mohl držán býti. Upomínal o to opět dne 19 Září; když pak místodržící konečně dobré zdání swé dali, dle něho dne 30 Září nařídil jim swolání *sněmu* ke dni 12 Listopadu. Než však přišel ten čas, obeslal je jakož i nejwyšší úředníky markrabstwí morawského a horní i dolní Lužice na poradu do Wídně (14 Října), a prozatím sněm odložil (27 Říj.) do dne 1 Prosince. Měli se obeslaní nejwyšší úředníci sjeti dwě neděle před sw. Martinem, tedy asi 28 Října. Oznámil jim nedostatek zdrawí swého, pro který by na ten čas do Prahy odebrati se nemohl, a když se we Wídni sjeli, žádal od nich radu, měli by na místě swém opět poslati syny swé Rudolfa a Arnošta, kteříž by od stawů žádali opět jen powolení předešlých daní na další jednu lhůtu, čili sněm odložiti do času až po wánocích, když by se poněkud

k jaru schylowalo, tak žeby osobně mohl přijeti; jak by se 1573 wšak do toho času potřebné důchody zjednaly, aby nějaký prostředek nawrhli. Páni jednosworně a rozhodně zrazowali držení sněmu bez osobní přítomnosti císařowy, představujíce, žeby delší odkládání s jednáním o potřeby zemské welkau nespokojenost spůsobilo; radili tedy, aby sněm položen byl až někdy w masopustě příštího roku, když by císař za lepšího spůsobu zdrawí osobně přijeti mohl; prostředků wšak na prozatímné zaprawení peněžitých potřeb nikterak udati newěděli, ukazujíce i wůbec k obtížení zemí přílišnému, pročež žeby císař proti nepříteli Turku wíce pomoci měl hledati od říše německé a jiných křesťanských mocností. Následkem toho císař dne 11 Listopadu přede wším sněm český ještě zase odložil do Nowého léta roku 1574. Opět měli jej na něm zastati nejstarší dwa synowé jeho *Rudolf* a *Arnošt* se zmocněním k jednání se stawy jen práwě w příčině berní; coby jiného stawowé jednati chtěli, to aby odloženo bylo ještě jednau až do osobní přítomnosti císaře s oznámením, že jak nejdříwe možná z jara do Prahy přijede.

Arciknížata strojili se na cestu prwotně tak, aby ještě před swátky wánočními dojeli do Prahy; pro zkažení cest wšak za zlého zimního počasí zdrželi se, a byla cesta jejich z Wídně odložena na den sw. Štěpána (26 Pros.). Když wše k tomu dni k odjezdu bylo připraweno, den předtím roznemohl se král *Rudolf* na těžkau zimnici, pro kterau na cestu se wydati nemohl, a zůstal tedy úkol celý poručen mladšímu bratru jeho Arnoštowi, k němuž opět wedlé jiných radd připojen byl Richard *Strein* praesident komory dworské. Oznámil tedy císař místodržícím českým s omluwau, že arcikníže wyjede z Wídně teprw w pondělí nebo w auterý dne 28 neb 29 Prosince. Tak asi též se stalo, žeť arcikníže některý z prwních dní měsíce Ledna přijel do Prahy a bez meškání učinil k sněmu předlo- 1574 žení králowské. Obsahowalo w podstatě jen žádost císařowu o powolení berně z domů, posudného a třidcátého peníze w tom spůsobu jak doposud ještě na jednu pololetní lhůtu do sw. Jiří roku 1574 a slib, že císař konečně z jara za příhodnějšího

1574 času do země přijede, dle žádosti stawů předešle naň wzložené drahný čas tu zůstane, a na opětném sněmě obecném potřeby a stížnosti stawů ihned předsewezme a k místnému konci přiwésti je se wynasnaží.

Dáwno předtím nepotkalo se žádné předložení královské k sněmu s odpowědí tak příkrau jako tentokrát. Stawowé jednoswornè wyslowili nelibost swau nad tím, že jim císař již od několika let slibowal slyšeti jejich stížnosti a žádosti, že toho wšak ani doposud neučinil, wytýkali zrowna s porownáním s jinými zeměmi a jich knížaty, že toto králowstwí jejich we wšem se zanedbáwá, ukazowali we wěcech náboženstwí, w jakém stawu se duchowenstwo nachází, jak děti bez křtu zůstáwají, jak těžko býwá k manželstwí řádného oddawku se dowolati, jak na smrt nemocní bez poslední swátosti zůstáwají, líčili chudobu obecnau w zemi a zwláště hynutí stawu městského; prawili konečně, že pro panující nedostatky nelze jim nowých swolení berní učiniti w tak krátké lhůtě, totiž do sw. Jiří, a když císař slibuje potom do země přijeti, že tedy do té doby odkladu žádají (9 Ledna).

Arcikníže Arnošt dal k tomu odpowěd welmi mírnými slowy, omlauwaje císaře, žeť příčinau průtahů bylo wždy jen nezdrawí jeho a zase potřeba přítomnosti jeho bližší králowstwí uherského pro nebezpečenstwí na hranicích s Turky, a přimlauwaje jim, aby nicméně, hledíce k potřebě nezbytné žádostem císaře wyhowěli. Stawowé jewíce dobrau wůli k němu, změnili tedy předešlau odpowěd swau w ten spůsob, že žádosti císařowy wzali nowě w úwahu, a wšak jen částečně k nim swolowali (14 Ledna). Kladli předewším za wýminku, aby na příštím sněmě za osobní přítomnosti císaře nejprwé jednáno bylo o potřebách obecných a jmenowitě také w příčině náboženstwí; poněwadž pak bude k tomu potřeba delšího času a přítomnosti dostatečného počtu osob ze wšech tří stawů, žádali, aby prwé držány byly sjezdy krajské, a na nich aby z každého kraje zwoleno bylo několik zkušených mužů, aby se k sněmu dostawili na útraty země, dowoláwajíce se někdejšího obyčeje w tom, s kterého teprw za panowání císaře Ferdinanda sešlo. Co se

pak týkalo žádostí císařowých o swolení berně, swolowali 1574
k berni z domů w té wýšce jako předešle, a wšak ne ke lhůtě o sw. Jiří (23 Dub.), nýbrž teprw k sw. Bartoloměji (24 Srp.); odůwodňowali to chudobau swých poddaných i také měst. O posudném připomínali, že určeno jest na wychowání císařského dwora w zemi; poněwadž pak císař w zemi nesídlí, podáwali místo pěti grošů, které císař žádal jako předešle pro sebe a pro císařownu, toliko dwau grošů českých císaři a jednoho císařowně. Třidcátého groše wšak na splacení dluhů powoliti odepřeli, jakožto daně we wšelikém ohledu nespráwné a drahotu a nespokojenost lidu působící. K tomu ke wšemu kladli také žádost, aby autraty na poselstwo do Polska předešlého roku od nich wyprawené z berně z domů zapraweny byly.

Arcikníže Arnošt učinil námítky proti teto odpowědi stawů na předložení králowské, na které wšak oni nedbali, a hned toho dne mnozí se počali z Prahy rozjížděti. Arcikníže následujícího dne, maje zpráwu, že stawowé morawští a slezští mezitím k žádostem císaře přiwolili, oznámil to stawům, chtěje tím je k swolení lepšímu pohnauti; ale dali odpowěd, že tím oni nikterak wázáni nejsau; a když žádal, aby aspoň několik dní pohromadě zůstali, coby odpowěd od císaře dostal, jemuž běh posawadního jednání po rychlém poslu oznámil, odepřeli toho, protože by to zbytečné bylo, a slíbili jen ještě přes zejtřek zůstati, aby se do té doby rozhodl jakožto od císaře k jednání s nimi zmocněný. We jménu wšech tří stawů přednesl tu odpowěd nejwyšší purkrabí Wilém z Rosenberka, a doswědčili mu, že jest tak mínění jich wšech, z každého stawu jedna osoba k tomu zwolená, ze stawu panského starý pán Jan z Říčan, z rytířstwa králowský podkomoří Burian Trčka z Lípy, od Pražanů a druhých měst králowských Jan z Dražice králowský rychtář Starého města.

Nezbylo arciknížeti nic jiného nežli že opět spěšně dal císaři zpráwu o stawu wěcí (15 Ledna). Císař chtěl se spokojiti s odepřením třidcátého peníze a přijmauti berni z domů až we lhůtě o sw. Bartoloměji, ale jen tehdy, když by stawowé na posudném neutrhowali, nýbrž pět grošů se sudu powolili;

1574 pakli by wšak k tomu swoliti nechtěli, oznamowal arciknížeti (19 Ledna), že toho přijmauti nemůže. Arcikníže Arnošt oznámil to stawům jak nejjemnějším spůsobem mohl, s dodáním k tomu, že císař z jara za lepšího počasí a když mu zdrawí swědčiti bude, do králowstwí přijede. Stawowé wšak, kterých již jen nepatrný počet w Praze zůstáwal, setrwali při swém odporu, wyslowujíce politowání, že císař na swolení jich přestati nechtěl, a wzali odpuštění od arciknížete s poděkowáním za laskawé jeho k nim chowání. Sněm se tím rozešel bez konečného usnešení (19 Ledna).

Císař Maximilian měl z tohoto zmaření sněmu welkau nelibost, protože do posledka toho neočekáwal. Pro nedostatečnost důchodů na neodkladná wydání pokaušel se nejprwé zjednati si peněžité prostředky jinými spůsoby mimo sněm, a předně wznesl na raddy komory české (7 Unora), aby jednali důwěrně s městy buď wšemi buď některými o posudné, aby je dobrowolně w té wýšce jak doposud i dále odwáděli, i aby na počet toho některau summu peněz napřed složili. Raddowé komory pokusili se o to jednáním s třemi přednějšími z konšelů Starého města Pražského; ti wšak omluwili se uwedením důwodů, kterých platnost císař uznal. Upustiw od toho, ukládal komoře, aby mu bez wšelikých omluw jakýmkoli spůsobem jiným 10.000 tolarů do tří neděl opatřila (15 Břez.). Nemáme zpráwy, s jakým se to potkalo účinkem. Ale brzy musil císař poznati, že bez swolení sněmowního pomoci nebylo; následkem čehož již w měsíci Květnu dály se porady s nejwyššími úředníky zemskými o čas a spůsob brzkého swolání sněmu; i wyšly dle toho mandaty do krajů, kterými položen jest sněm na den 11 Čerwna. Předpokládalo se, že císař přijede konečně sám do Prahy; ale i tentokrát dal nejwyšším úředníkům proti jejich nadání wěděti (31 Kwětna), že mu to možné nebude. Uwodil za příčinu zhoršený staw wěcí w Uhřích, kdež Turci opět w čas míru učinili několik laupežných útoků přes hranice; prawější wšak příčina byla, že mu nebylo whod jednání na sněmě o potřeby zemské, které by bylo za osobní přítomnosti jeho nastalo a mnoho času wyžádalo, než by došlo na swolení

berní, jehož bylo císaři spěšně potřeba. Ustanowil tedy opět 1574
syny swé Rudolfa a Arnošta, aby na místě jeho sněm řídili. Nejednalo se mu o nic jiného, než aby se naprawilo, co zmařením předešlého sněmu bylo zmeškáno; i kladl proto žádosti w míře jak nejskrownější, aby se mohl swolení stawů nadíti. Žádal totiž o berni z domů předešlým spůsobem do dwau lhůt, o sw. Bartoloměji (24 Srpna) a o wánocích, posudného pak po čtyřech groších pro sebe a jednom groši pro císařownu w době od skončení sněmu tohoto až do konce roku. O třidcátý peníz na splácení dluhů žádati pominul; přitom pak slibowal konečně přijeti a jednati se stawy o jejich žádosti dotud odkládané na sněmě jiném, o jehož čas by se stawowé sami se syny jeho dohodli.

Arciknížata *Rudolf* a *Arnošt* wyjeli z Wídně w čas již některý z prwních dní Čerwna (před 5 Čw.), tak že oznamowal císař příjezd jejich do Prahy na den 9 toho měsíce; nicméně protože se poněkud opozdilo sepsání proposicí králowské, jest sněm místo 11 teprw 14 Čerwna zahájen. Ačkoli stawowé těžce nesli posawadní odkládání příjezdu císařowa z Wídně, předce se k žádostem císařowým o něco málo ochotněji zachowali než na sněmě předešlém. Berni z domů k opatření hranic tureckých powolili jak císař žádal do dwau lhůt o sw. Bartoloměji a o wánocích; setrwali wšak přitom, že z ní útraty na předešlé poselstwo do Polska měly býti zapraweny. Posudného powolili po čtyřech groších se sudu, pátý groš pro císařownu pomíjejíce mlčením. Spokojili se přitom s opětným odložením příjezdu císařowa do budaucího sněmu, o nějž se smluwili s arciknížaty, aby byl položen k sw. Martinu (11 Listopadu), wšak položili přitom za wýminku, aby při sněmě tom o ničem jiném nebylo prwé jednáno, než by žádostem jejich obecných potřeb země se týkajícím bylo zadost učiněno; též pak opětowali usnešení swé, aby předtím swolány byly sjezdy krajské w čase o sw. Wawřinci (10 Srpna) a na nich aby zwoleny byly osoby, které by za náhradu autrat ustanowenau od stawů každého kraje powinny byly k sněmu se dostawiti a jeho od začátku až do konce se účastniti. Arciknížata Rudolf

1574 a Arnošt na místě císaře ke wšem těmto wýminkám stawů přiwolili, a spůsobem tím stalo se usnešení sněmu již dne 22 Června, osmý den po jeho začetí.

Poněwadž swolení sněmowní na wšechna potřebná wydání nestačilo, císař hned po skončení sněmu wyhledáwal mimořádné prostředky na zaprawení jich. Pomýšlel opět na půjčky od zámožnějších osob stawů panského a rytířského i od duchowenstwa a od měst, mimo to pak také na držitele statků zemských w manstwí uwedených pro odboj roku 1547, kteří by se summami peněz z toho wywaditi chtěli, i na držitele zápisných statků někdy duchowních, kteří by chtěli složením peněz zástawních statky takowé sobě oswoboditi. K jednání o to w dorozumění s nejwyššími úředníky zemskými a raddami komory české jest opět do Prahy wyprawen praesident komory dworské Richard *Strein* (17 Čwce.) s uložením spěchu, poněwadž by císař brzy mínil se wydati na cestu do Čech a druhých zemí koruny české k držení sněmů, aspoň před druhau polowicí měsíce Září. Komora česká již dne 6 Srpna rozeslala obsílky k držitelům oněch lén a zápisných statků, aby se k jednání tomu w Praze dostawili, a brzy potom přijel Richard Strein, s nímž z nejwyšších úředníků zemských zwláště nejwyšší purkrabí pan Wilém z Rosenberka asi po pět neděl w jednání tom se účastnil; také pak držitelé statků manských a zápisných rádi hleděli příležitosti k zbawení se záwazků užiti. Nešly wšak ty i jiné wěci, kterými se mělo k penězům pomoci, tak rychle, jak si císař přál, a tuť zase nechtěl se sněmy spěchati, nýbrž nenadále listem dne 24 Září z Wídně zaslaným k několika toliko z předních úředníků zemských projewil úmysl swůj o odložení sněmu k sw. Martinu položenému až do nowého léta roku příštího. Úředníci, jichž psaní toto došlo dne 1 Října, welice nad tím zaraženi, odpowěděli (4 Října) psaním dosti důtkliwým, předstawujíce císaři škodliwé následky, které by z toho pošly, nespokojenost obecnau, kterau by to spůsobilo jakožto nezdržení umluwy s oběma arciknížaty na sněmě předešlém učiněné, následkem které již byly mezitím *sjezdy krajské* držány a osoby k dostawení se na sněm zwoleny; zpěčowali se

wšak přitom sami o sobě konečnau radu dáti bez wědomí ostat- 1574
ních nejwyšších úředníků. Wznešeno jest to tedy také na ostatní tehdejší místodržící, a ti rowněž horliwě proti odkladu se wyslowili (18 Říj.). Císař wšak nedal se tím pohnauti, nýbrž sněm na den 17 Ledna roku 1575 položil (25 Října).

Mezitím byl ku konci měsíce Července *arcikníže Ferdinand* z Tyrolu přijel do Wídně, kdež pojednal s císařem o některé jejich rodinné záležitosti; odtamtud pak zas ještě jednau přijel do Čech k užití rozličné kratochwíle na některých panstwích císařských, potom pak na swém panstwí Křiwoklátském. Přijel tam, nepochybně přes Prahu, brzy po 1 Září, a sjelo se k němu na Křiwoklát mnoho panstwa českého, také pan Wilém Rosenberský, z Prahy meži tehdejším jednáním o peněžité potřeby císaře asi na týden. Arcikníže zajel potom s četným průwodem panstwa o sedmdesáti kočářích do Drážďan ke kurfirstowi saskému. Zpátky pak odtamtud ku pozwání Wiléma Rosenberského jel w měsíci Říjnu přes Příbram (2 Října), Březnici, kdež někdy chowána byla Filipina, přes Písek a Netolice (15 Října) na Krumlow, hlawní panstwí Rosenberské, kdež opět konána byla rozličná kratochwíle.

Přese wšecku nespokojenost, kterau spůsobilo odložení sněmu ode dne sw. Martina do 17 Ledna roku 1575, wyšly dne 18 Prosince mandaty, kterými císař, jak se w nich prawilo, pro nenadálé a důležité příčiny nemoha w ustanowený čas do Prahy přijeti, sněm český opět odložil až do 3 Unora roku příštího; i ač se potom dály již hned wšelijaké přípravy
k jízdě, ještě zase dne 4 Ledna roku 1575 následowalo oznámení nowé, že císař dnau a jiným nedostatkem zdrawí na lože uwržen jest a tudy z Wídně bez welkého nebezpečenstwí zdrawí wyprawiti se nemůže, pročež sněm ke dni 21 Unora odkládá. K tomu času konečně wydal se na cestu dne 8 neboli 9 Unora, s ním císařowna *Marie* a čtyři synowé, *Rudolf* totiž, *Arnošt*, *Matiáš* a *Maximilian*. Jeli obyčejnau cestau přes Znojem, kamž přijeli dne 10 řečeného měsíce, a nepochybně přes Německý Brod. Na cestě odtud k Čáslawi pobyli poslední tři dni w masopustě (13, 14 a 15 Unora) we *Wilemowě* na statku rytíře Be- 1575

1575 nedy z Nečtin, od něhož pohostění přijali. Dne 19 Unora pak přijeli na hrad Pražský, tentokrát ne městem, nýbrž, jak aspoň byl císař ze Znojma (11 Un.) oznámil napřed úmysl swůj místodržícím, přes přiwoz někde u Libně.

Dne 21 Unora, w který měl se sněm začíti, bylo se ještě příliš málo osob ze stawů sešlo, pročež ti, kteří se shromáždili dle obyčeje w swětnici saudní na hradě Pražském, žádali císaře za odklad, až by počet jich byl wětší; i swolil k tomu císař, a učinil předložení k sněmu teprw pozejtří dne 23 Unora. Obsahowalo nejprwé omluwu, proč tak dlauho císař příjezd swůj odkládal, totiž jako častokrát předtím jednak pro nedostatek zdrawí, jednak pro powážliwý staw wěci w Uhřích, dále wyslowení ochoty ku konečnému wyřízení stížností a žádostí stawů s wyzwáním, aby se o ně přede wším mezi sebau uradili, potom žádosti císařowy k stawům. Wztahowaly se k týmž potřebám, o které se již od delší řady let na každém sněmě jednalo, totiž k berni na opatření hranic proti Turkům, k posudnému na wychowání dworu králowského a k uhražení dluhů králowských. Nawrhowal se w tom wšak poněkud jiný spůsob než na několika sněmích předešlých. Poněwadž berně z domů dosti newynášela a každého roku byl wýsledek její nejistý, kladl císař žádost o swolení určité summy, a to 200.000 kop míšenských ročně po pět let za sebau. Jakými prostředky by se sehnala, zůstawowal stawům samým na ten spůsob, kdyby se sešlo méně, aby doplnili, pakli wíce, aby podrželi pro sebe na potřeby zemské. K tomu wšak ještě také, poněwadž by bylo potřeba zříditi w Uhřích několik pewností nowých, žádal mimo to 50.000 kop míšenských, též po pět let týmž spůsobem. W příčině posudného žádal rowněž, aby je stawowé pro sebe wybírali a jemu určitau summu odwáděli, asi co průměrně w předešlých létech po 4 groších se sudu wynášelo, rowněž na pět let po sobě, císařowně pak buďto pátý groš anebo též určitau summu. Připojena k tomu žádost, poněwadž úpadkem hor důchodů korunních welice ubylo, aby stawowé na prostředky myslili, kterými by nedostatek na wychowání dworu králowského z toho pošlý naprawen býti mohl. Konečně w příčině dluhů

císař rowněž nečinil zmínky o třidcátém penízi, který býwal 1575
k tomu určen, nýbrž nawrátil se ku prwotnímu spůsobu předlohy učiněné o tom roku 1569, tak aby stawowé wzali na sebe jistau summu na deset let po sobě, každého roku 250.000 kop míšenských (místo 300.000 kolik byl žádal řečeného roku 1569), jakým spůsobem by sehnána byla stawům zůstawuje.

Mimo to nawrhowalo se stawům we předložení tomto opětné jednání o nowém řádu weřejné hotowosti w ten spůsob, aby se o to dorozumění stalo také nejen se stawy druhých zemí příslušných ku koruně české, nýbrž také se stawy rakauskými i zemí arciknížat Ferdinanda a Karla, tak aby sobě proti Turkům nawzájem pomáhali. Měly k tomu zwoleny býti osoby ze wšech jednotliwých zemí ke společné poradě. Též činil císař zmínku o plawbě po Labi, aby kommissí prwé k tomu zřízená dále o to jednala, a což mělo zwláště býti stawům k libosti a jmenowitě Pražanům, o učení Pražském, aby k žádaucímu powznešení swému přišlo. [51])

Stawowé po zahájení sněmu tímto předložením králowským předně uwažowali o nesprávnosti toho, že sněm položený dle umluwy mezi králem a sněmem předešlým k času sw. Martina směl jednostranně od krále samého býti odložen, z čehož se některé zmatky byly staly, zwláště že mnozí ze sjezdů krajských k sněmu zwolení, pokládajíce zwolení toto již za prošlé, nyní k sněmu se nedostawili; i přednesli císaři stížnost swau na to (25 Un.), žádajíce za opatření, aby se to budaucně proti řádu nestáwalo. Wedlé toho protože asi za pět neděl nastáwaly swátky welkonoční, a když se mělo jednati o mnoho wěcí důležitých, předwídati se dalo, že sněm delší čas se protáhne, hned napřed stawowé wšichni tři se usnesli, aby w Praze

[51]) Píše se o tom w náwrhu komory dworské učiněném o tomto předložení, jaké by mělo býti: Gleichwohl wirdet soviel verstanden, dass den ständen ingemein kein gewissere gnad beschehen oder E. Mt. ihnen mehrers willfahren künnten, als wann die Universiteten (sic) zu Prag wiederumb aufgericht wurden, wie es dann an ihme selbst E. Mt. fast ruemblich, der stadt Prag nuczlich und den ständen vor andern sachen annehmblich sein wurde. Wiz Sněmy české IV 154.

*

1575 setrwali jen do neděle smrtelné, w pondělí po ní (21 Března) aby se rozjeli a teprw zase tři neděle po weliké noci se sjeli, mezi kterýmž časem by sjezdowé krajští nowé wolby do sněmu, pokud jich potřeba bylo, wykonati mohli.

Císař ke stížnostem stawů dobrotiwě odpowěděl, a slíbil také ujištění žádané pro budaucnost spůsobem slušným dáti (2 Března). Přitom žádal, aby se nerozjížděli než we čtwrtek před nedělí Kwětnau, což byl rozdíl jen o tři dni, a hledíce k pilné potřebě berně proti Turkům a posudného, aby o těch dwau artikulích wedlé těch, které se týkaly obecných potřeb, jednali, žeť by snad do té doby mohly býti wyřízeny. W tom se wšak potkal s odporem. Toliko staw panský jistým spůsobem k tomu chtěl swolíti; ale staw rytířský stál na tom, že přede wším musí býti jednáno o žádostech stawů obecných potřeb se týkajících, a teprw po odpowědi k nim dané od císaře k jiným wěcem přikročiti se může. Následkem toho i páni w tom tak se s rytíři i s městy srownali. Jest tedy jednání o berně a posudné na ten čas odepřeno (4 Břez.), a zwoleny osoby k sepsání artikulů žádostí stawowských i jiné k nawržení reversu císařem slíbeného; toliko k rozejití se teprw we čtwrtek před Kwětnau nedělí a k sejití se zase dwě neděle po welkonocích stawowé swolili. Na ten čas tedy císař k odročení sněmu přiwolil, a mandatem wydaným dne 7 Března nařídil sjezdy krajské, aby mezi tím časem we středu po welkonocích (6 Dub.) k zwolení osob do sněmu držány byly.

Hned po skončení sněmu roku 1574 wědělo se obecně, že na sněmě o sw. Martině stawowé Lutheranští opět mínili se zasaditi o propuštění swobody konfessí Augsburské. [52]) Přišlo k tomu nyní ihned, jak se počalo jednati o žádostech stawů obecných potřeb se týkajících we shromáždění stawů dne 7 Března. Pokládaliť stawowé Lutheranští za nejpřednější z nich, která se týkala náboženstwí. Opět jako roku 1567 a

[52]) Swědčí o tom mezi jiným dopis nejwyššího kancléře Wratislawa z Pernšteina k Wilémowi Rosenberskému dne 9 Července 1574, zachowaný w žiwotopise jeho od Březana na str. 209.

roku 1571 jali se mluwiti we jménu celé strany pod obojí. 1576
Znělť náwrh přednesený hlawním náčelníkem jich panem *Bohuslawem* Felixem z *Lobkowic*, nejwyšším sudím zemským, aby stawowé pod obojí jednomyslně žádali císaře, aby je zachowal při náboženstwí prawém a starém Krista pána, kterému apoštolowé wyučowali, které otcowé swatí poslaupně od mnoha set let zachowáwali až do mistra Jana Husi, a w kterém oni stawowé pod obojí doposud stojí, kteréž také do okolních krajin a zwláště německých od nich od Čechů se dostalo a tak se rozmohlo, že od stawů říšských císaři Karlowi V roku 1530 w Augsburce co wyznání jejich podáno jest. W náboženstwí tom měli se stawowé pod obojí o jistý řád srownati a k straně pod jednau přátelsky se chowati dle starých smluw a zápisů od obau stran, pod jednau i pod obojí, přijatých. W tom spůsobu učiněno oznámení o tom stawům pod jednau téhož dne shromážděným, s wyslowením přání, aby i oni týmž spůsobem přátelstwí s nimi zachowali. Proti přednesení nejwyššího sudí ozwal se dáwný zastawatel starých řádů strany pod obojí, nejwyšší komorník zemský pan *Jan z Waldšteina*, prawě, že on a jiní neswolí, aby měli nějakého nowého a německého náboženstwí hledati, a předložil také spis žádající, aby se starobylé pořádky zachowaly, aby konsistoř byla z pobožných a učených mužů složena a k ní defensorowé přidáni i opatřeno, aby kněží doma řádného swěcení docházeli; neb že z nedostatku toho sekty a rozdwojení w náboženstwí pošlo. Hlas jeho zůstal wšak osamotněn. K dotazu nejwyššího sudí wšichni přítomní páni i z rytířstwa se prohlásili, že s ním se srownáwají, a také Pražané a jiná města ač s některým wáháním k tomu přiswědčili.

Páni strany pod jednau, w jichž čele stál pan *Wilém Rosenberský*, wyžádali si čas na rozmyšlenau, co by k oslowení od stawů pod obojí odpowěděti měli. Měli o to dne 8 Března schůzi u arcibiskupa, ale toho dne ještě se nerozhodli. Císař užil té příležitosti ku projewení přání, aby času mezitím užito bylo k jednání o jiném některém artikuli žádostí stawů; ale k tomu stawowé pod obojí swoliti nechtěli, a take stawowé

1575 pod jednau s nimi se o to srownali, aby o ničem jiném nebylo jednáno, pokud artikul o náboženstwí nebude wyřízen (9 Břez.). Odpowěď, kterau konečně stawowé pod jednau dali dne 10 Března, zněla přátelsky, nicméně wšak s dotčením o sektách w straně pod obojí se kryjících, s wyslowením naděje, že stawowé, jak sami úmysl ten projewowali, jich trpěti nebudau. Spůsobilo to některé rozpaky, když někteří ze stawů shromážděných nemile byli tím dotčeni, jiným zase bylo to powzbuzením k zastáwání se starých řádů w straně pod obojí. Z těchto zwláště *Sixt z Ottersdorfa*, mluwě od stawu městského, ač dosti nerozhodně, popudil proti sobě rozhodnější Lutherany, a ze stawu městského samého potkal se s odporem. Z náwodu nejwyššího sudí pána z Lobkowic uzawřelo se wyslowiti wděčnost stawům pod jednau za odpowěd laskawau s ujištěním, že stawowé míní brániti škodliwým sektám, wšak hned jmenujíce je, totiž Cwingliany, Kalvinisty, Nowokřtěnce, Ariany a jiné, sebe owšem za sektu nepokládajíce; dále oznámili jim, že se stawowé pod obojí k cíli tomu míní usnésti o stálý řád w kněžstwu a w náboženstwí a žádati, aby spolu s nimi předstaupili k císaři a je w tom podporowali, aby swolil k sjezdu zwláštnímu o to.

Stawowé pod jednau, na něž žádost w tom spůsobu wznešena jest dne 11 Března, wyžádali si opět čas na rozmyšlenau. Hned nazejtří (12 Března) měli schůzi, ku které pozwali také arcibiskupa a kapitulu Pražskau, též některé jiné kněží, také pak raddy nad appellacími znající se k straně pod jednau. Když se toho dne nedohodli, nýbrž za další odklad žádali, bylo z toho reptání mezi stawy pod obojí, a také císař mrzel se na dlauhé průtahy, protože se nemohl dočkati času na swé potřeby. Přičítaje winu arcibiskupowi, powolal jej k sobě, a měl horliwau rozprawu s ním, we které arcibiskup i zase jemu wytýkal, jak že k straně pod obojí nespolehliwě se chowá, jednau něco poraučeje, a když z toho nesnáz jde, jinak poraučí. Teprw o dwa dni později dostala se stawům pod obojí odpowěd (14 Března) znění přátelského, ale potud záporná, že nemínili stawowé pod jednau s nimi k císaři jíti, s omluwau, že se wěc jich netýče

a později mohlo by to zawdati příčinu k mylným wýkladům. 1575
Takž tedy ještě téhož dne stawowé pod obojí samotni wšichni pospolu předstaupiwše před císaře, žádost swau jemu přednesli o powolení sjezdu, na němžby se s wyhražením stwrzení jeho o řád we swém náboženstwí „starém a prawém" k zabránění zmáhajících se škodliwých sekt usnesli. Císař swolení swé k tomu dal hned nazejtří potom (15 Bř.) s doložením, žeby rád widěl, aby w starobylém dobrém spůsobu zůstáwali. Následkem toho položili si stawowé pod obojí ke dni hned prwnímu potom schůzi w saudné swětnici na hradě Pražském, s wyzwáním ke wšem, kteří by měli jaké starší paměti k náboženstwí w zemi se wztahující, aby je s sebau přinesli. Obzwlášť k tomu pozwáni jsau také mistři učení Pražského.

Záměr strany Lutheranské w Čechách byl zřejmý, že ztotožňujíce se se stranau pod obojí chtěli ji celau připrawiti pod nowý řád na konfessí Augsburské se zakládající. W tom směru we shromáždění dne 16 Března nejwyšší sudí pan Felix z Lobkowic přede wším oznámil, že konfessí Augsburská čtena bude, aby ji wšichni poznati a uwážiti mohli. W počínání tom potkal se wšak hned tudíž s odporem, předně od *bratří českých*. Bylíť se pod jménem strany pod obojí také páni a rytíři z jednoty bratrské w posawadním jednání účastnili, ale w pochybnostech se nacházejíce. Ač se konfessí Augsburská we wěcech wíry nemnoho od wyznání jejich dělila, ale tím wětší byl rozdíl mezi nimi a Lutherany w řádech mrawné kázně, a od těch nikterak nechtěli se uchýliti. Wáhali se tedy s nimi přes míru státi za jedno, a pomýšleli dílem na obrácení se opět o sobě přímo k císaři se žádostí, aby jim swobodu w jejich náboženstwí propustil. Pobádáni byli k tomu zwláště od žiwotního lékaře císařowa, doktora Cratona, který je ubezpečowal o přízniwém mínění císařowu o nich. Na ten čas toho neučinili; ale hned po promluwení nejwyššího sudí přihlásil se k řeči nejpřednější z nich we shromáždění přítomný, pan *Karel Krajíř*, a žádal, aby mimo konfessí Augsburskau také konfessí bratří jakožto mnohem starší přečtena byla. Tomu nejwyšší sudí odpíral, předstíraje, žeby to bylo mimo powolení císařowo, kteréž

1575 by se jen na konfessí Augsburskau wztahowalo. Proti tomu zdwihly se wšak hlasy jiných, ukazujících k tomu, žeť w žádosti k císaři o powolení k sjezdu o konfessí Augsburské zmínky nebylo, nýbrž o řádu náboženstwí strany pod obojí. Strhly se hluky z toho jedněch proti druhým, až pak nejwyšší sudí prohlásil, že napřed konfessí Augsburská čtena bude a potom že se o jiném může mluwiti. Takž konfessí čtena, při čemž wšak někteří z Pražanů Staroměstských odešli a jiní z měst proto účastnění se w dalším jednání toho dne prozatím se zdrželi. Když potom bratří opět žádali, aby čtena byla konfessí jejich nebo aspoň předmluwa k ní a pochwalný saud o ní wydaný swým časem od akademie Wittenberské, přišlo k nowému sporu o to, až konečně uzawřeno, aby byly zwoleny osoby k sepsání řádu w náboženstwí, a jim aby wšecky spisy předložené (tedy také konfessí bratrská) odewzdány byly. Oč by se pak stawowé na základě tom usnesli, aby předloženo bylo císaři a po schwálení od něho aby to tiskem wydáno bylo pod názwem *konfessí české*, kterau by se potom wšichni powinni byli říditi, sekt žádných jakož Kalwinistů, Cwinglianů atd. mezi sebau netrpíce. Když k tomu bratří se tázali, zdaliž i oni za sektu wywržení hodnau jsau pokládáni, Lutheráni ubezpečowali je, že toho není, že je mají za milé bratry, kteří mají lepší řád mezi sebau než oni, a že při konfessí swé sněmem zachowáni budau; čímž bratří se dali upokojiti.

Nazejtří potom, dne 17 Březua, přikročilo se k wolení osob k sepsání nowého řádu náboženského, jak bylo ustanoweno. Mělo jich býti šest z každého ze tří stawů, kteříž by potom také mistry učení Pražského a některé kněží z krajů k sobě přijali. Poněwadž města předešlého dne se w mínění o tom dělila, držána jest prwé schůze Pražanů a poslů druhých králowských měst, nepochybně na radnici Staroměstské, kdež dohodnutí se stalo, aby se wolení zúčastnili, wšak aby woleným osobám bylo zůstaweno, pokud by měli zření míti ku konfessí Augsburské nebo k starým řádům strany pod obojí. Zwoleni jsau na ten spůsob ze Starého města mistr Matěj Bydžowský z Aventina kancléř téhož města a Sixt z Ottersdorfa, z No-

wého města Cyprian Lopatský a Mikuláš od černé růže, 1575
z jiných měst mistr Wácslaw Arpin ze Žatce a mistr Petr Štěrba z Kadaně. Ze stawu panského byl na předním místě zwolen Jindřich z Waldšteina; ze stawu rytířského Michael Španowský z Lisowa podkomoří králowé a wedlé ostatních také jeden z bratrstwa, Albrecht Kamýcký ze Lstiboře, který se ku přijetí wolby dal pohnauti jen po mnohém domlauwání; neb se bratří nemínili jednání toho účastniti. Z mistrů učení Pražského jsau k tomu powoláni dwa, Wácslaw Zelotin z Krásnéhory a Matěj Dworský (Curius) jinak Rozsypal zwaný.

Zwolené osoby ustanowily si místo k poradám swým na radnici Menšího města Pražského, kdež po některých průtazích spůsobených ještě zase některým jednáním se stranau pod jednau ponejprw se shromáždily w pondělí dne 21 Března. Scházely již jen tři dni do času, w který se měl sněm odročiti přes swátky welkonoční. Poněwadž doposud nic nebylo přiwedeno ku konci a bylo se obáwati prodlení delšího, než by došlo na jednání o žádosti císařowy, bylo pak nebezpečenstwí, aby se zatím wojenský lid na hranicích tureckých nespikl pro dlauhé zadržowání mzdy, císař ještě téhož dne powolaw stawy k sobě, se stížností na tak dlauhé průtahy žádal na nich, aby aspoň ještě na jedno pololetí swolili jemu předešlau berni z domů a posudné. Ku přímluwě nejwyšších úředníků zemských nejprw páni a rytíři swolili k tomu s wyminěním, že i potom předewším o artikulích žádostí stawů jednáno bude, než by se přikročilo ku předložení králowskému. Města ze společné porady (22 Března) činila námitky proti berni z domů, ale dala se konečně též pohnauti po ostré domluwě k nim učiněné od nejwyššího purkrabí, pana Wiléma Rosenberského. Zwolené osoby mezitím zasedše dne 21 i opět 22 Března, jednaly o jednotliwých artikulích konfessí Augsburské, při čemž Albrecht Kamýcký jal se jeden po druhém porownáwati s konfessí bratrskau. Protiwili se tomu přítomní ze staré strany pod obojí, náružiwě zwláště mistr Rozsypal; ale přes to konečně usnešeno, aby také konfessí bratrská byla čtena. Poněwadž wšak již čas byl krátký, odloženo to až do opětného shro-

1575 máždění sněmu po welkonocích. Dne 23 Března sepsáno jest swolení sněmu w příčině berně z domů a posudného, nazejtří potom (24 Břez.) císaři předloženo a relací o tom do desk wložena; dne 25 Března pak stawowé se z Prahy rozjeli; den opětného zasednutí sněmu byl ustanowen teprw na 2 Kwětna.

Mezi časem tohoto sněmowání meškalo *poselstwo turecké* w Praze. Byltť při sklonku předešlého roku zemřel sultan Selim II (1574 13 Pros.), s nímž nedáwno předtím po poslu do Konstantinopole bylo zawřeno příměří na osm let. S nástupcem jeho Amuratem III jest obnoweno, a za příčinau tau poslán od něho ke dworu císařskému do Prahy Mehmet bey, baše Budinský. Dne 1 Března před wečerem přijel, a wyjeli proti němu dwořané od císaře poslaní i četné osoby stawu panského a rytířského. Ubytowán a wšelikými potřebami opatřen byl w domě řečeném na Baště na rynku Menšího města (č. 7). Dne 6 Března měl slawné slyšení u císaře, čemuž opět mnoho pánů i rytířstwa českého bylo přítomno. Po delším wšak zdržení se w Praze zemřel dne 3 Dubna, a průwodčí jeho dne 8 Dubna odjeli s mrtwým tělem jeho k Budínu.

Hned nazejtří potom dne 9 Dubna císař Maximilian odjel z Prahy do *Drážďan* na náwštěwu ku kurfirstowi saskému, s ním císařowna i synowé jeho, též nejwyšší kancléř Wratislaw z Pernšteina. Pobyli tam we weselostech do 18 Dubna. Na cestě zpátečné zdržel se císař na *Mělníce* a odtamtud dne 23 Dubna přijel zpět do Prahy. Wyprawil odtud krále *Rudolfa*, nejstaršího syna swého, na cestu po zámcích a hradech králowských w Čechách, aby se po hospodářstwí úředníků na nich ohlídl.

Když brzy potom došel čas, na který sněm byl odročen (2 Kwět.) a stawowé zase se w Praze sjeli, počaly se schůze jich na hradě Pražském (3 Kw.), we kterých se jednalo o rozličných artikulích jejich žádostí, wšak s wyhražením, aby se nic nezawíralo, pokud by artikul o náboženstwí co přední nebyl ku konci přiweden; protož také hned počaly zwolené osoby porady swé w radním domě Menšího města o sepsání společné konfessí a řádu duchowenstwa (4 Kw.). Krom osob zwolených ze

stawů účastnili se jich z kruhů učených doktorowé Pawel 1575
Pressius a Tadeáš Hájek, dwa z mistrů učení Pražského Petr Codicillus z Tulechowa a Wácslaw Holub, čtyři pak kněží Jiřík Strýček z Kwítkowa, Matěj Cetorazský, Wácslaw ze Štěpánic a Walentin Horčowský. We schůzi dne 9 Kwětna dokonali úkol swůj, pokud se konfessí týkalo, a dne následujícího přišlo konečně ku přečtení konfessí českých bratří (10 Kw.), kterauž uznali za srownáwající se s konfessí Augsburskau we wšech wěcech podstatných. Téhož dne zwoleno jest pak sedm osob k sepsání řádu duchowenstwa, ze swětských Sixt z Ottersdorfa a mistr Matěj Bydžowský z Aventina, Pawel Pressius a Petr Codicillus, kněží pak tři ze čtyr wýše jmenowaných. Dne 13 Kwětna také oni swau práci dokonali. *Konfessí česká*, jakž ji stawowé nazwali, w učení o wíře, o swátostech a we wšem jiném s konfessí Augsburskau úplně se srownáwala; řád duchowenstwa pak měl za základ zřízení konsistoře od stawů dosazowané, která měla nad konfessí bdíti a jíž se kněžstwo wšecko strany pod obojí mělo sprawowati. Jí také mělo příslušeti přijímání osob za hodné uznaných do stawu kněžského wkládáním rukau bez wšelikého biskupského swěcení, a kněžstwu dopauštělo se ženění.

K wyzwání od stawů Lutheranských dostawilo se ke schůzi, w níž se usnešení toto o konfessí a o řádu duchowenstwa čísti mělo (13 Kw.), šest pánů a rytířů z jednoty bratrské, z nichž přední Diwiš Slawata, Jan z Žerotína a Karel Krajiř z Krajku, aby mínění swé o tom wyslowili. Jako předtím Lutheráni o konfessí bratrské, tak nyní bratří o nowé konfessí české oznámili, že ji pokládají we wšem podstatném za srownáwající se s jejich; ale proto nemínili se bratří swého wyznání odříci a tím méně nowému řádu w duchowenstwu pod společnau konsistoří se podrobiti, i žádali tedy opatření w tom tím spůsobem, aby stawowé w žádosti swé k císaři o schwálení obau konfessí i zachowání jich při starém řádu jednoty bratrské se přimluwili. K tomu se stawům Lutheranským přiwoliti nechtělo, následkem čehož po dwaudenním marném wyjednáwání bratří oznámili, že tedy nuceni jsau sami o sobě o swé wěci jednati.

1575 Ještě téhož druhého dne (14 Kwětna) složili žádost čili supplikací k císaři, kterau připomínajíce, že již před časem jemu swé wyznání wíry předložili, opět w jazyku českém i německém jemu je předkládali a žádali, aby při něm zachowáni a chráněni byli. Žádost byla opatřena podpisy sedmnácti osob stawu panského a 124 stawu rytířského.

Hlas o tom w Praze rozšířený spůsobil prý welkau radost straně pod jednau, kteráž ráda widěla toto rozdělení, w kterém doufala, že předsewzetí stawů Lutheranských zmaří se; ale také stawowé Lutheranští o témž uwažowali, a báli se škodliwých následků; pročež w čas změnili swé chowání. Již nazejtří potom (15 Kw.) wyhledáwali dorozumění s bratřími, a přišlo dne 16 Kwětna opět ke společné schůzi s nimi, we které dohodnutí se stalo. Bratří upustili od zadání supplikací swé k císaři, a stawowé swolili ku přídawku ke swé žádosti o schwálení konfessí české w ten spůsob, že oswědčujíce srownalost konfessí bratrské s ní, žádali společně s bratřími o swobodu swého náboženstwí. Dne 18 Kwětna jest žádost w tom znění podána císaři we jménu „pánů, rytířstwa, Pražanů a jiných měst, wšechněch tří stawů králowstwí českého pod obojí přijímajících". Císař odpowěděl, že ji míní w uwážení wzíti a což nejspíše možné dáti stawům odpowěď, žádaje, aby nyní k jednání o wěcech obecných a po uplynutí již tak dlauhého času také k jednání o artikulích jeho žádostí přikročili.

Stawowé jali se hned potom jednati o tak zwaných obecních artikulích, to jest o žádostech a stížnostech, které měly císaři býti předloženy; ale nemělo se dle umluwy mezi nimi konečné uzawření o nich státi, pokud by o náboženstwí nebylo rozhodnuto. Týkalo se to rozličných stránek práwa a zřízení zemského i jiných wěcí, jakož wždy ještě powinnosti Chebských, Loketských a Kladských k odwádění berní sněmem českým swolených, též žádosti kurfirsta saského o nabytí Voigtlandu co léna, a kurfirsta brandenburského o některá panstwí w Lužici. Uwažowalo se mezi jiným o rozmnožení neb oswobození statků králowských, aby za to posudné na wychowání dworu králowského zrušeno býti mohlo (30 Kw.), též zase o wyzdwižení,

totiž zwelebení učení Pražského nějakau sbírkau na rozmno- 1575
žení důchodů jeho (17 Čw.).

Mezitím císař, dříwe než by dal odpowěd na žádost w příčině konfessí české, wznesl wěc předně na konsistoř strany pod obojí, žádaje wěděti dobré zdání její. Dne 22 Kwětna powolal k sobě administratora Jindřicha Dworského s dwěma faráři, sw. Mikuláše na Malé straně a sw. Jiljí, co členy konsistoře, a odewzdal jim spis podaný od stawů k nahlédnutí s napomenutím jakýmsi, aby pro wěci méně podstatné námítek nečinili. O několik dní později (29 Kw.) dodal wšak spis ten také několika předním osobám ze stawů pod jednau rowněž k uwážení; nad to pak poslal jej i do Říma k papeži a také zase k protestantskému kurfirstu saskému a w Čechách obzwlášť ještě k nejwyššímu komorníku zemskému Janowi z Waldšteina jakožto náčelníku swětských osob přídržících se starých řádů strany pod obojí. Ze wšech těchto stran dostalo se mu owšem odpowědí straně Lutheranů i českých bratří odporných. Konsistoř pod obojí zamítala rozhodně konfessí českau, žeby ta byla starau wírau strany pod obojí, jakožto patrně s nowějšími wyznáními, Augsburským a pikartským, totiž bratrským, we wšem se srownáwající; zawrhowala jmenowitě dosahowání kněžstwí jiným spůsobem než swěcením od biskupa, též ženění kněží, a žádala zachowána býti we swém starém práwu a řádu (4 Čw.). S tím srownáwalo se také dobré zdání swětských stawů staré strany pod obojí podané panem Janem z Waldšteina. Ač osob k ní se znajících bylo až příliš málo, bylo podepsáno jménem „pánů, rytířstwa a Pražanů, kteříž wíry staré swaté obecné křesťanské pod obojí spůsobau se přidržují“. [53]) Zmiňujíce se o artikulích we spise o konfessí české obsažených, které zawrhowali jakožto nowoty z náboženstwí přespolních wzaté, wšak také o jiných, kteréž

[53]) Poznamenáwá k tomu rukopis bratrský: A těch osob stawu panského byly dwě, pan komorník (Jan z Waldšteina) a pan Zdeněk z Wartmberka, stawu rytířského koliks málo, z měst Pražských Krejčí. Wiz Sněmy české IV 344.

1575 by se se starau jich wírau srownáwaly, a schwalujíce, že se skladatelé spisu předce také o konsistoř hlásili a wíru swau starau nazýwali, činili od sebe náwrh, jakým spůsobem by konsistoř od stawů wolena a defensory z jich prostředka opatřowána býti měla; k tomu pak patrně s jakýmsi úsměškem přidáwali žádost, aby na znamení swornosti mezi jedněmi i druhými k straně podobojí se hlásícími wšichni i s kněžími swými we hlawním kostele swém, totiž nepochybně w Týnském, se sešli a k wíře křesťanské se přiznali, připrawíce se k tomu pobožně a wykonajíce zpowěd swatau a wyznání hříchů ku přijímání swátosti těla a krwe pána Krista od kněží pořádných přistaupili. Páni pod jednau, jimž císař krom spisu o konfessí české také tyto dwě odpowědi k nahlédnutí zaslal, měli poradu mezi sebau dne 4 Čerwna, ku které také arcibiskupa a jiné některé duchowní pozwali; dobré zdání swé pak odewzdali dne 9 Čerwna. Ukazujíce k odporům mezi stranami pod obojí, které se we třech spisech těch jewily, wyslowili politowání swé nad nimi, odwoláwali se na zřízení zemské a smlauwy mezi stranami pod jednau a pod obojí, a žádali, aby císař jejich stranu při nich zůstawil a chránil, prawíce, že do sporů těch we straně druhé wkládati se nechtí.

Mezi jednáním tímto dály se pokusy o sesílení staré strany pod obojí přitažením k ní obywatelstwa Pražského, kteréž, ač byli Pražané a jiná města králowská wedlé stawů panskeho a rytířského jmenowáni mezi žadateli o stwrzení konfessí české, předce w nábožенstwí na dwě strany bylo rozděleno. Byl nejprwé získán primator Nowého města Pražského, Jan *Huter* krejčí (?), maje swolati obec k slyšení konfessí a usnešení se o ni. Zabránil to nejwyšší sudí pan Bohuslaw Felix Hasišteinský wymožením zákazu od císaře proti schůzi této (31 Kw.). Nicméně o několik dní později (10 Čerwna) byla obec swolána na radní dům císařským heitmanem Nowoměstským panem *Zdeňkem z Wartenberka*, kterýž we jménu císaře samého dal artikule konfessí české přečísti a ke shromážděným promluwil, wyzýwaje wšecky, kdož by co stížného proti nim měl, aby swobodně mínění swé powěděl. Účinek nebyl hned dle jeho přání.

Přítomní omlauwali se, že počet jich byl příliš malý, a žádali za odklad. Dwa pak ze sausedů našli se, kteří se i wzpurněji proti němu ozwali. Heitman odložil schůzi do pondělka potom dne 13 Čerwna. W té nejprw jednoho z oněch dwau sausedů, krejčího jménem Enocha Malinu, we shromáždění samém dal rychtářem městským zatknauti; potom tázal se opět, co by o artikulích předešle čtených mínili, oznamuje, že jest wůle císařowa při starobylé wíře předků jejich je zůstawiti, aby nic od ní ujímáno ani přidáwáno nebylo. K tomu ozwali se předně desítisaudci, obzwláště ke schůzi zwaní, že jak se prwé we sněmě wedlé jiných stawů i od obce Pražské ku konfessí přiznali, přitom i nyní setrwáwají, hned pak wzdálili se ze shromáždění a za nimi welký počet starších obecních i jiných; z těch pak, kteří ku pobádání od rychtáře zůstali, jen málokteří znali se k staré wíře, jiní jim odporowali, až strhly se z toho hluky a odpory proti heitmanu, kterýž konečně ustrašen odešel, zajatého sauseda zase propustiw. 1575

Powstaly z toho řeči dotýkající se císaře, z nichž nejwyšší sudí pán z Hasišteina příčinu sobě wzal k tázání se císaře, zdali to co jednal pan Zdeněk z Wartenberka s obcí Nowoměstskau, s jeho wůlí se stalo. Císař odpowěděl mu, že o tom žádné wědomosti neměl. Ale nepostačowalo to k zahnání wšech pochybností. Mluwilo se o císaři nicméně, že jest jiné mysli než prwé; jak smýšlí, že těžce se kdo domysliti může. Z toho byla welká nespokojenost stawů Lutheranských; domníwali se owšem, že k žádosti jejich swoliti nemíní a že proto rozdwojení w straně pod obojí spůsobiti hledí. Mnozí již mluwili, neswolíli k jich žádosti w příčině náboženstwí, že se rozjedau a sněm zmaří. K tomu přicházely wšelijaké powěsti pobuřující jednu stranu proti druhé, s jedné strany, že pod obojí chtějí Jesuity wyhnat a katolíky powraždit; s druhé, že katolíci strojí nějakau krwawau lázeň Pařížskau, rozumělo se, jak tři léta předtím (1572) w Paříži w noci o sw. Bartoloměji staupenci nowých wěr byli powražděni. Welké popuzení spůsobil jakýsi kněz Franta, který w kázání w kostele na hradě Pražském w den sw. Wita (15 Čw.) stawy pod obojí pomlauwal, že jak

1575 nowau pikartskau wíru sepsali, také budau chtít míti nowého krále, císaře pak o králowstwí české připrawiti. Přišlo však o ty wěci k rozmluwám mezi stawy jedné a druhé strany, které přispěly k upokojení; a poněwadž wše záleželo na konečném wyřízení žádosti o schwálení konfessí české, stawowé Lutheranští uzawřeli císaře požádati o brzké w tom rozhodnutí. Jest k tomu zwoleno šest osob ze stawu panského, šest z rytířstwa a čtyři z Pražanů, kteříž dne 22 Čerwna před císaře předstaupili a žádost přednesli. Císař slíbil s rozhodnutím nemeškati, ale zároweň stěžowal na dlauhé protahowání sněmu od stawů, že posud ani w jednání o obecných potřebách ani o jeho wěcech nic se ku předu nedostalo. Když o tom nejwyšší sudí, jsa w čele osob zwolených, shromážděným stawům zpráwu učinil, bylo z toho welké rozhorlení; i odebrali se stawowé wšichni k císaři s panem Wilémem z Rosenberka co nejwyšším purkrabím w čele, a stěžowali na to co na křiwdu sobě činěnau. Císař w rozpaky uweden, popíral, že by se tak wyslowil; jak nejwyšší sudí udáwal, a přišlo z toho k mrzuté rozprawě, když sudí nechtěl řeč swau odwolati a stawowé tedy na ty, od kterých by u císaře nařčeni byli, stěžowali. Za několik dní potom byla při dwoře swatba jedné panny z družiny císařowny, a wečír tancowalo se. Císař přitom nejwyššího sudí k sobě powolaw, dlauhau chwíli s ním prý milostiwě mluwil, což asi wypadalo, jako by se s ním pro ono popírání smířiti hleděl (26 Čw.).

Zatím když se blížil čas žní, stawowé, zwláště panský a rytířský, projewili přání nejwyšším úředníkům zemským, aby sněm opět na několik neděl odročen byl, aby mohli přihlídnauti k swému hospodářstwí. Dle porady s nimi přednesli žádost o to císaři dne 27 Čerwna, tak aby odročení bylo od 7 Čerwence do 15 Srpna, žádajíce přitom ještě před tau dobau o rozhodnutí w příčině náboženstwí. Aby císaře tím spíše k tomu naklonili, mínili ještě w několika těch dnech před odročením pospíšiti s některými jinými artikuli swých žádostí a předložiti je císaři hned nyní, aby je hned potom w uwážení wzíti mohl. Císař, jakkoli těžce nesl dlauhé průtahy, když sněm již

čtyři měsíce trwal bez prospěchu, nicméně k žádosti stawů 1575
o *odročení* swolil; že wšak doposud w příčině náboženstwí odpowěd dáti nemohl, omlauwal tím, že se mu posud ode wšech, na které wěc wznesl, odpowědi nedostalo, a jmenowitě od stawů pod jednau odpowěd dána byla příliš pozdě, tak že při rozdílnosti stran w míněních jejich nemohl doposud wše dostatečně w uwážení wzíti; wšak hned jak stawowé zase k sněmu se wrátí, že přede wším jiným swé rozhodnutí jim oznámí, doufaje, že s ním spokojeni budau; prawilť, že nikdy mnoho proti splnění jich žádostí w té příčině nebyl, odwolávaje se přitom na Rakušany, žeť to s nimi na dobré míře postawil. Přidal wšak k tomu zmínku o městech, žeť poněwadž jeho jsau, do toho je pojímati nemíní; než majíli jaké stížnosti, že na něj jakožto na krále wznésti je mohau, a že sprawedliwě k nim se zachowá. Odpowěd tuto dal stawům dne 6 Čerwence, a hned nazejtří stawowé se z Prahy rozjeli.

Ještě téhož dne (7 Čerwence) wyšly mandaty od císaře do krajů, kterými kladl sněm k ustanowenému dni 15 Srpna, oznamuje zároweň, že wedlé jiných wěcí pro nedostatek zdrawí swého již od mnoha let trwající míní na něm jednati se stawy o budaucího krále, totiž o přijetí prworozeného syna swého Rudolfa za nástupce w králowstwí. We jménu wšech tří stawů byla již nazejtří potom wznešena žádost na konsistoř strany pod obojí, aby nařídila modlení za dobrý zdar jak w příčině wolení nowého krále tak wyřízení druhých wěcí na sněmě. *Rudolf* za odročení sněmu brzy potom s třemi bratry mladšími nacházejícími se w Praze, Arnoštem, Matiášem a Maximilianem, dopřál sobě weselého pobytu několikadenního na panstwí *Dobříšském*, jehož spráwcem byl často zmíněný Pawel Korka z Korkyně (11—14 Čerwence).

Když se stawowé k ustanowenému dni 15 Srpna opět sešli, císař dne 18 Srpna učinil obyčejným spůsobem předložení k sněmu, které se na přijetí a *korunowání Rudolfa* za krále wztahowalo; nebylo wšak tak míněno, aby se k němu pominutím jiných wěcí hned mělo přistaupiti; toliko oznámil přitom císař stawům, že ke dni 26 Září toho roku ustanowen

1575 jest sněm říšský w Řezně, na kterém se též o wolení krále Římského a o powolení pomoci od říše k hájení hranic w Uhřích proti Turkům jednati mělo; čímž měli powzbuzeni býti ku přispíšení w dalším jednání na sněmě.

Také toho dne císař, powolaw k sobě nejwyššího sudí Bohuslawa z Lobkowic s pěti jinými pány jeho strany, oznámil jim, že zejtra nebo pozejtří míní jim w příčině náboženstwí odpowěd dáti. Jaká by měla býti, o tom newyslowil se w témž nadějném smyslu jak posledně před rozejitím stawů z Prahy, než toliko že podlé nejwyšší možnosti přání wšech stran šetřiti míní; ano w důwěrné rozprawě se sudím samotným o tři dni później (21 Srpna) oznámil mu, že odpowěd nebude, jaká by se stawům líbila, že musil Římanům zadost učiniti, ale aby tím sobě nedali překážeti, aby stálí byli a na odpowědi té nepřestáwali. Nazejtří potom, dne 22 Srpna, dal konečně odpowěd stawům pod obojí austně prostředkem šesti osob k němu wyprawených, z nichž prwní opět byl nejwyšší sudí. Neobsahowala ani schwálení konfessí české ani swolení k osazení konsistoře w nowém spůsobu, nýbrž jen oznámení příčin, pro které by císaři k žádostem těm swoliti možné nebylo. Odwoláwal se na odpor strany pod jednau i starých pod obojí, též na nesrownalost s Pikarty čili bratřími českými, na zřízení zemská a smlauwy mezi stranami, na swau přísahu, kterau zawázán jest obě strany w práwích jejich hájiti, a na nebezpečenstwí zmatků w zemi, které by sice powstati mohly. Ubezpečowal přitom stawy, že jak posud tak i budaucně nikomu pro náboženstwí ubližowati nemíní, a protož že nemají příčiny proměny we stawu wěci žádati.

Stawowé Lutheranští, když jim odpowěd tato císařowa byla oznámena, sestaupili se hned w poradu o ní, z kteréž ještě téhož dne wyprawili po šesti osobách z každého stawu k císaři ku přednesení námitek swých proti tomu. Popírali, žeby se stranau pod jednau w nějaké spory dáwati se chtěli neb žeby w straně pod obojí, za kterauž práwě oni se wydáwali, bylo nějaké rozdělení; jestliže dwě osoby stawu panského, komorník Jan z Waldšteina a pan Zdeněk z Wartenberka,

proti nim se stawí, toť že wážiti se nemůže; neb že nikdo 1575
jiný z pánů a také nikdo z rytířstwa ani staw městský k nim se nehlásí; tak též s bratřími že jsau za jedno; smlauwy staré že jsau odwoláním kompaktat sněmem roku 1567 zrušeny, přísaha pak králowská žeť se na ně co stranu pod obojí wztahuje. O konsistoř, aby osazowání jí stawům pod obojí předešlým spůsobem odewzdáno bylo, usilowali tupením jí, žeť při ní a při kněžstwu jí řízeném welké neřesti jsau; uwodili názew tributarů dáwaný kněžím, kteří když se ženiti nesměli, ženy od manželů jejich za plat sobě najímali.

Císař k námitkám těmto odpowěděl, že je w uwážení wzíti a stawům brzy úmysl swůj oznámiti míní. Minul potom jeden den, w který dle přání císařowa na sněmě o obecné artikule jednáno jest. Druhého dne potom (24 Srpna) k wyzwání od císaře sešlo se dwanáct předních pánů strany Lutheranské s nejwyšším sudím w čele, ku kterým poslán byw od císaře praesident komory dworské Richard Streyn k důwěrnému promluwení oznámil jim příčiny, pro které císař k žádostem stawů w tom spůsobu, jak sobě přáli, swoliti neodwažowal se; žeť od papeže ustawičným dopisowáním naléhá se na něj, aby toho, co stawowé žádají, nedopauštěl, i pod trestem klatby, tak též od krále španělského, od krále franského, od kurfirstů duchowních že se mu wýstrahy dáwají; naproti tomu že král španělský slibuje, když by stawům po wůli neučinil, po smrti swé dwě králowstwí dáti synům jeho dwěma nejmladším, Albrechtowi a Wácslawowi, kteří dotud we Španělích chowáni byli, a tak též kurfirstowé duchowní, že jiným dwěma jeho synům největší dwě biskupstwí w říši zjednají; z těch příčin že císař přeje sobě od stawů, aby k žádostem swým o náboženstwí nežádali od něho odpowědi weřejné prostředkem sněmu; ale od sebe že jim připowí i majestátem swým potwrdí, že jim w náboženstwí jejich od něho ani od budaucích králů českých žádná překážka činěna nebude, a tauž přípowěd a ujištění že jim též syn jeho král Rudolf učiní; co se pak nynější konsistoře strany pod obojí týče, o tu aby nestáli, žeť ona časem zahyne, když se jí nikdo

1575 sprawowati nebude; než jakau by konsistoř stawowé sobě nad swým kněžstwem zřídili, toho že jim císař dowoliti míní.

Po tomto sdělení saukromém císař dne následujícího (25 Srpna) powolal stawy pod obojí wšechny před se, a učinil k nim obšírné promluwení (jazykem německým, protože českého w té míře mocen nebyl), jímž ubezpečuje je o swé dobré wůli k nim, wšak k těžkostem pro rozdwojení náboženstwí w zemi ukazuje, slibowal, tak jak doposud nikomu w náboženstwí překážky nečinil, i budaucně jich w něm neobtěžowati ani od jiných toho na ně nedopauštěti a w témž je také při swém nástupci w králowstwí opatřiti, nad tím pak bdíti, pokud by se obecné srownání o to w zemi nestalo, neb dokud by se zas osobau swau do země newrátil; přitom k ochraně kněžstwa jejich, aby při swých farách zachowáni byli, že jim na wůli dáwá, aby jisté osoby zřídili, ku kterým by se při ublížení od kohokoli utíkali mohli, a ty aby to na něj wznášely.

Přislíbení w tomto spůsobu činěné stawům nepostačowalo, jednak že bylo dáno jen ústně, též pak že nepropůjčowalo stawům samým žádné moci nad jich kněžstwem. W poradě hned toho dne bez odkladu wzaté uzawřeli žádati písemného pojištění buď sněmem buď jiného spůsobu wkladem do desk; zadruhé pak, jestližeby císař konsistoř tehdejší dle přání jejich obnowiti nemínil, aby jim zwláštní konsistoř jinau nad kněžstwem jejich zříditi dopustil. Zwoleno ihned dwanáct osob stawů panského a rytířského s nejwyšším sudím w čele a k tomu několik stawu městského, kteříž dne následujícího (26 Srpna) žádost tuto císaři přednesli. Pojištění slibu císařowa sněmem nebo dskami wyžadowalo swolení sněmu a tedy jednání se stawy druhých náboženských stran o jich přiwolení; což nejen samo sebau byla wěc těžká, ale wyžadowalo také času; císař pak již byl w nesnázích pro krátkost času se zřením na nastáwající sněm říšský w Řezně, jejž mělo korunowání Rudolfa na králowstwí české předcházeti. Žádal tedy na stawích Lutheranských, aby k dalšímu jednání we wěci náboženské některé osoby z prostředka swého zwolili a mezitím pilně o artikulích sněmowních jednali, aby sněm ku

konci swému přijíti mohl. Stawowé tak učinili, a zwolili 1575
osob deset, opět s nejwyšším sudím w čele; dwa z nich byli ze stawu městského, Sixt z Ottersdorfa a mistr Matěj Bydžowský z Aventina. W dorozumění s nimi jednal císař se stawy pod jednau, wšak bez prospěchu. Stawowé pod jednau odwoláwali se na smlauwy dáwné a na zřízení zemské, kterým poměr jejich k straně pod obojí uprawen byl, a neuznáwali pro sebe potřeby jich měniti, ukazujíce wšak k tomu, že strana pod obojí, za kterau se žadatelé wyznání Augsburského wydáwali, sama w sobě rozdělena jest. W tom se jich přídrželi staupenci starého řádu pod obojí, twrdíce práwem, že se smlauwy mezi stranami pod jednau a pod obojí na ně wztahují, nikoli na wíru nowau. Na sněmě zastáwali se wěci jejich jen dwě osoby stawu panského, nejwyšší komorník Jan z Waldšteina a Zdeněk z Wartenberka, což stawowé Lutheranští wyhlašowali za menšinu tak nepatrnau, žeby nebylo potřeba se na ni ohlížeti; oni wšak naproti tomu odwoláwali se na četné jiné obywatelstwo jich se přídržící. Dne 30 Srpna oba dwa páni wyžádali si slyšení u císaře, a připojil se k nim primas Staroměstský Jan z Dražice, pojaw s sebau sladowníky téhož města, newědaucí, oč se mělo jednati; tu pak we jménu wšech žádali, aby je císař při jejich starobylém učení zachowal a nowého nedopauštěl. Po nich hned také předstaupili kněží s konsistoří před císaře s tauž žádostí, odwoláwajíce se tak též na přichylnost četného obywatelstwa městského k jich pořádkům.

Mezitím císař naléhal na stawy wždy pilněji, aby s jinými artikuli sněmu pospíšili, aby se sněm Řezenský prodléwáním jejich nezmařil. Stawowé pod jednau prokazowali se k tomu ochotnými; stawowé pod obojí wšak, totiž Lutheranští, ač se prací we sněmě k tomu směřujících pilně účastnili, nechtěli předce k ukončení jich přikročiti, pokud se jim w náboženstwí žádaného pojištění nedostalo; což císař nelibě nesl. Dne 31 Srpna powolal stawy pod obojí před se, a přísně jim domlauwal. Stawowé wyžádali si promluwení se stawy pod jednau, w kterém ubezpečowali je, že ochotni jsau, dle přání

1575 císařowa se zachowati, žádali wšak, aby spolu s nimi napřed o konečné rozhodnutí o náboženstwí císaře žádali. Tu wšak nejwyšší komorník pan Jan z Waldšteina, we schůzi stawů přítomný, welmi prudce se proti nim ozwal, opakuje twrzení swé, že on a jeho strana jsau prawí pod obojí, na něž se staré smlauwy a zřízení zemské wztahuje, nikoli na ně co nowowěrce. Přišlo z toho k prudké hádce mezi ním a nejwyšším sudím, následkem které strana pod jednau opětowala swau omluwu, že při té nesrownalosti mezi nimi jí se nehodí nic předsewzíti. Opět dne následujícího (1 Září) stawowé obau stran spolu jednali, ale jako prwé bez prospěchu. Tu pak stawowé Lutheranští ještě jednau předstaupili před císaře, wedauce stížnost na nejwyššího komorníka, že jim wšeliké práwo co straně pod obojí odříkal, a žádajíce o konečné rozhodnutí. Císař nemile dojat hněwiwě s nimi mluwil a jim winu dáwal z dlauhých průtahů, které by škodliwé následky pro nebezpečenstwí od Turků míti mohli. Wzawše ještě jednau poradu mezi sebau stawowé w rozhorlení welikém žádost swau písemně jemu opakowali, nechtíce nikterak bez pojištění we swém náboženstwí dalšího jednání w sněmu se účastniti. Když nejwyšší sudí saukromým dopisem císaři předstawowal, žeby sněm snad dokonce zmařen býti mohl, císař rowněž písemnau krátkau odpowědí jemu a jiným winu dáwal, že stawy k powolnosti pohnauti se nepřičiňují. Teprw když k wečeru toho dne nejwyšší purkrabí pan Wilém Rosenberský rozmluwu měl s císařem, we které nebezpečný staw wěci jemu wyložil, císař dal se tím pohnauti, tak že ke dni zejtřejšímu nejwyššího sudí obeslal, aby asi s osmi přednějšími osobami strany swé k němu se dostawil k slyšení konečného rozhodnutí. Nejwyšší sudí pojal k tomu čtyři jiné stawu panského a pět stawu rytířského, tak že w počtu desíti osob dali se dne 2 Září nalézti před císařem.

Promluwil k nim řečí obšírnau, která se wztahowala předně k tomu, co se přihodilo mezi nimi a nejwyšším komorníkem, zadruhé k žádosti jejich w příčině náboženstwí. Zachowání se komorníka k stawům neschwalowal, a slíbil jim zadostučinění pokáráním jeho. Co se náboženstwí týkalo, ubezpečowal, že dle

wší možnosti jednal se stawy pod jednau, aby swolili k po- 1575
jištění jich artikulem sněmowním nebo wložením do desk, ale nikterak obdržeti to od nich nemohl; nicméně wšak opětowal slib swůj daný dne 25 Srpna slowy širšími a důraznějšími, že jim stawům pod obojí w náboženstwí jejich žádných překážek činiti nemíní a také jiným nikterak toho nedopauštěti. Wýslowně prawil o arcibiskupowi a o konsistoři strany pod obojí, na které byli stawowé stěžowali, že jim nikterak trpěti nebude, aby kněžím jejich ubližowali. Wedlé toho powolowal, aby stawowé z prostředka swého zwolili osoby, kteří by nad náboženstwím jejich ochranau ruku drželi a kněží jejich se ujímali i když by potřeba bylo k císaři se o pomoc utíkali. Též pak opakowal, že opatřiti míní, aby syn jeho co nástupce w králowstwí tauž měrau jako on stawům se zawázal. Písemného potwrzení toho wšeho od sebe na ten čas zapotřebí nepokládal, odkazuje stawy na příhodnější čas, který bohdá jednau k tomu nastane, a žádal tedy wyslaných deset osob, aby toto austní prohlášení jeho stawům od něho oznámili, jakž by nejlépe mohli; měly jim k lepší paměti přitom pomocny býti zápisky, které sobě mezi řečí císařowau činil jeden z nich stawu rytířského Wácslaw z Wřesowic. Wyslané osoby za odpowěd takto danau císaři učinili poděkowání, a také stawowé, jimž hned ji oznámili, s ní se spokojili, a nazejtří (3 Září) wšichni pospolu předstaupili před císaře, a rowněž wyslowili mu poděkowání jakož i ochotnost swau k nastaupení na artikule sněmowní, aby jednání o nich dle přání císařowa ku konci došlo. K zachowání paměti o znění řeči císařowy uzawřeli uwésti ji we spis, jejž wšech deset oněch wyslaných osob mělo podepsati. Složili jej dwa z nich společně, Wácslaw z Wřesowic, jenž byl si, jak zmíněno, hned mezi řečí císařowau zápisky dělal, a Michal Španowský podkomoří králowé. Pro budaucí pamět měl spis we škatuli zapečetěně položen býti ke dskám, jakž se nejspíš také stalo. Týž den poděkowání se stawů císař byl nejwyššímu komorníkowi učinil důtku dle slibu swého stawům učiněného.

Prwní wěc, o kterau se nyní na sněmě dle přání císařowa jednalo, bylo přijmutí a *korunowání* prworozeného syna jeho

1575 za krále co nástupce po něm na trůně. Stawowé w uważowání o tom wedlé jiných obyčejných wýminek obrátili zwláštní zřetel k posawadním nedostatkům pocházejícím z toho, že císař Maximilian nebyl dostatečně mocen jazyka českého. Mluwil o tom k stawům na předním místě nejwyšší purkrabí pan Wilém Rosenberský, a ukazowal proto ku potřebě, aby budaucně král stálost sídla w Čechách zachowáwal; císař Maximilian žeť někdy česky uměl, ale potom nemaje při dwoře swém Čechů, žeť řeč českau skoro zapomněl; kdyby byl hned z počátku w zemi býwal, že by byl zwykl lidem a pořádkům našim; poněwadž pak toho nebylo, že ledacos proti práwům a pořádkům země od dwora wycházelo. Aby se w tom pro budaucnost náprawa stala, kladli stawowé za jednu z wýminek přijetí Rudolfa za krále, aby pokaždé, když by císař z hodných příčin w zemi nezůstáwal, na místě swém jemu co korunowanému králi sprawowání králowstwí poručil, tak aby řeči české a práwům a obyčejům země wyrozuměl, též pak při císaři samém, když by w králowstwí nebyl, aby pokaždé čtyry osoby hodné, dwě stawu panského a dwě rytířského z Čech stále co rádcowé we wěcech českých chowány byly. Jiné wýminky byly jako někdy při přijetí Maximiliana za krále, aby budaucí nástupce na trůně za žiwota otcowa moc králowskau na sebe nepotahowal a časem swým privilegia zemská stwrdil, i jiných wíce. Stawowé se usnesli o ně dne 5 Září, a hned následujícího dne byly s přiwolením císařowým we spis uwedeny, den pak korunowání ustanowen na 22 Září; zároweň též powolena obyčejná berně při korunowání po půl auroku Swatohawelského.

W následujících dnech jednalo se na sněmě jak o artikulích žádostí stawů, které již předtím wětším dílem byly ku konci připraweny, tak také o žádostech císařowých týkajících se berní. Do 17 Září bylo we wšem dojednáno, tak že stawowé toho dne usnešení swé w sepsání císaři předložili. Byly přitom některé rozdíly mezi pány a rytíři s jedné a stawem městským s druhé strany, které wšak bez mnohých těžkostí k srownání přišly.

Mezitím stawowé pod obojí, totiž Lutheranští, kteří názwu 1575
onoho o sobě užíwali, již dne 13 Září na základě připowědi císařowy přikročili k wolení *defensorů* nad kněžstwem swým, pěti z každého ze tří stawů. Z pánů byl prwní nejwyšší sudí Bohuslaw Felix z Lobkowic; ze stawu městského byli zwoleni Sixt z Ottersdorfa a mistr Matěj Bydžowský z Aventina ze Starého města Pražského, primas Nowého města Ondřej Suter, Menšího města primas Pawel a z Žatce mistr Wácslaw Arpin. Již pak o něco dříwe byl Wácslaw z Wřesowic stawu rytířského wýše zmíněný sepsal jistý řád, kterým by se kněžstwo pod mocí defensorů sprawowati mělo. W každém kraji měl býti z kněžstwa jeden superintendent co dozorce nad kněžstwem, každého půl léta měli se superintendenti scházeti, a coby potřeba bylo mezi kněžími sauditi s wyhražením odwolání k defensorům. We schůzích těch pak měli čekanci stawu duchowního zkaušeni a na kněžstwí swěceni býti. W ten nebo jiný způsob mínili se stawowé o tom usnésti; ale když se jednalo o schůzi k tomu účelu, nejwyšší sudí Bohuslaw z Lobkowic radil nespěchati s tím, nýbrž teprw něco později sejíti se k tomu w Mělníce. Pohnútkau k tomu byla mu nepochybně rozprawa, kterau téhož dne (18 Září) měl s císařem, obeslán byw od něho, we které císař wyslowil nelibost swau nad tím, jak prý od některých připowěd jeho nesprávně byla wykládána ku pohoršení katolíků jak w zemi, tak třeba i w říši; při čemž napomínal, aby připowěd, tak jak od zwolených osob sepsána byla, tiskem se neuweřejňowala a také s tiskem konfessí české aby se prodlilo, pokud by on z Čech neodjel.

Dály se mezitím příprawy ku *korunowání Rudolfa.* Dne 14 Září zwoleny jsau osoby stawu panského a rytířského ku přiwezení koruny a druhých klenotů z Karlšteina, po sedmi z každého stawu. Hlásili se také Pražané a druhá města králowská jakožto staw třetí, aby poslání toho též byli účastni; ale wyšší dwa stawowé nedopustili toho, odwoláwajíce se na starau zwyklost. Dne 19 Září psali o tom stawowé oběma purkrabím Karlšteinským, aby řečeným osobám korunu, žezlo a jablko i druhé swátosti wydali. Dne 20 Září pak stawowé

1575 wšichni pospolu předstaupili před krále Rudolfa s oznámením jeho přijetí a s blahopřáním; naproti čemuž on jim poděkowání a zaslíbení wší dobré náklonnosti učinil. Pro nedostatečnau známost jeho w jazyce českém musilo přitom užito býti tlumočení, tak že od stawů nejwyšší purkrabí Wilém Rosenberský mluwil česky, řeč pak jeho článek po článku německy opětowal tajemník kancelářský Schönfelder; Rudolf pak zase mluwil německy a od něho česky kancléř Wratislaw z Pernšteina. Přítomen byl tomu bratr Rudolfůw arcikníže Arnošt. S ním i se stawy odebral se Rudolf k císaři, kdež podobně promluweno, potom we shromáždění sněmu prohlášení učiněno, a konečně král i císař a císařowna i tři arciknížata Arnošt, Matiáš a Maximilian prowázeni od stawů do kostela, kdež arcibiskup wykonal slawné Te Deum laudamus při hlučné střelbě z děl a traubení. Měla také zpíwána býti mše; že se wšak prodlilo, dle wůle císařowy byla opominuta, ne bez pohoršení některých.

Téhož dne zřízené osoby, sedm pánů a sedm z rytířstwa, jeli na Karlštein pro korunu. Měli průwod o 200 až 250 koních, s kterým nazejtří, dne 21 Září, korunu a klenoty druhé wezauce se nawrátili. Wůz skwostný, na kterém klenoty w truhle rowněž ozdobné byly naloženy, táhlo šest koní bělaušů wybraných, které byl císař k tomu wyprawil. Když přijeli na Bílau horu asi w 5 hodin odpoledne, páni a rytíři ssedli s koní a prowázeli wůz pěšky, sedm jdauce před ním a sedm za ním, páni po prawé, rytíři po lewé straně. Jim naproti byl poslán herolt s trubači a bubenníky, s nimiž dále kráčeli až do hradu a ku kostelu sw. Wíta. Tam truhla otewřena, a koruna i klenoty doneseny do kaple sw. Wácslawa a uloženy na oltáři, poručeny jsauce nejwyšším purkrabím arcibiskupu a praelatům kostela Pražského; k jich žádosti pak od heitmana hradu Pražského přidána hlídka přes noc.

Následujícího dne 22 Září předsewzato jest korunowání spůsobem od dáwna obyčejným, jakým posledně Maximilian korunowán byl za žiwota otce swého císaře Ferdinanda. Císař Maximilian zaujal k tomu místo w kostele po lewé čili půl-

noční straně od oltáře s císařownau a třemi syny Arnoštem, 1575
Matiášem a Maximilianem i s četným průwodem, w němž nacházeli se knížata slezská Lehnický, Břežský, Těšinský a Olešnický, na protější pak straně wyslanci papežský, španělský a Benátský, dále w kůru po obau stranách na lešeních schwalně postawených jiné četné panstwo, též nejmladší dwě dcery císařowy s ženským komonstwem. Král Rudolf byl zatím w kapli sw. Wácslawa přijat od arcibiskupa a dwau biskupů, Wratislawského a Nowoměstského z Rakaus místo Olomauckého, jehož místo bylo tehdáž uprázdněno po nedáwném úmrtí biskupa Tomáše Albina z Helfenberka, i od četných praelatů a jiných osob z wyššího duchowenstwa, a weden od nich i od nejwyšších úředníků nesaucích korunu a druhé klenoty do prostřed kostela k stolici pro něj postawené. Následowaly modlitby a litanie před korunowáním obyčejné, a potom weliká mše, mezi kterau se obřady korunowační jeden po druhém wykonaly. Předně po epištole král k oltáři přistaupiw, pomazán jest od arcibiskupa swatým olejem, a přijal od něho jablko a žezlo, již pak nejwyšší purkrabí pan Wilém Rosenberský učinil otázku k přítomným stawům, zdali swolují ku korunowání tohoto krále, k čemuž wšichni hlasitě odpowěděli, že swolují; i postawena jest tedy koruna na hlawu jeho arcibiskupem a Wilémem Rosenberským. Odweden byw potom za oltář a přestrojen nawrátiw se, posadil se na předešlém místě swém, kdež nyní napřed nejwyšší purkrabí, po něm pak wšichni nejwyšší úředníci a jiní stawu panského a potom rytířského k němu přistupowali a jeden po druhém dotýkajíce se dwěma prsty koruny na jeho hlawě wěrnost a poslušnost jemu slibowali. Wydobyw potom meč z pošwy pasowal čtyry osoby na rytířstwí. Byl mezi nimi z měšťanstwa Pražského Sigmund Karyk rodilý z Řezna. Potom dle obyčeje obětowal na oltáři dwa chleby a dwa saudky wína, jeden pozlacený a druhý postříbřený, a přijal swátost z rukau biskupa Wratislawského. Po skončení mše odebrali se císař a císařowna i král Rudolf a arciknížata w slawném průwodu z kostela do welké síně w hradě při hlučné střelbě a traubení i zwonění, i následowal oběd o dwa-

1575 nácti tabulích. Při jedné seděli krom osob z rodiny císařské práwě jmenowaných zmíněni tři wyslanci papežský, španělský a Benátský po jedné straně a proti nim po druhé knížata slezská a tři prý biskupowé; z jedenácti druhých tabulí při každé jeden z nejwyšších úředníků zemských a hosté od něho pozwaní, totiž nejwyšší purkrabí Wilém z Rosenberka, nejwyšší hofmistr pan Bohuslaw z Lobkowic, nejwyšší komorník zemský Jan z Waldšteina, nejwyšší sudí Bohuslaw Felix z Hassenšteina jinak z Lobkowic, nejwyšší kancléř Wratislaw z Pernšteina, nejwyšší sudí dworský Adam ze Šwamberka, purkrabí Karlšteinský stawu panského Jan Smečanský, nejwyšší písař zemský nejmenowaný, [54]) podkomoří králowský Jan Burian Trčka z Lípy, purkrabí Karlšteinský stawu rytířského Mikuláš Miřkowský z Tropčic, a purkrabí kraje Hradeckého Albrecht Kapaun ze Swojkowa.

Také *Židé* Pražští slawili mezitím korunowání Rudolfa w ulicích swých, nosíce korauhew s desaterem božích přikázání pod baldachinem a spůsobem swým přitom zpíwajíce a žehnajíce. Nazejtří potom pamatowal císař, jak bylo w obyčeji při obecných radostech, na dlužníky uwězněné. Nařídil totiž konšelům wšech tří měst Pražských, aby je wšechny propustili buď na rukojmě buď na slib na čas do dwau neděl po sw. Hawle, aby se s wěřiteli wyrownali; pakli by toho nemohli, aby se potom zase do wazby wrátili.

Toho též dne (23 Září) měl král Rudolf dle slibu daného stawům pod obojí od císaře zawázati se jim ke zdržení wšeho, co jim w náboženstwí od otce bylo slíbeno. Císař obeslal k tomu stawy k sobě, ale učinil napřed promluwení k nim, we kterém podobně jako předešle w rozprawě s nejwyšším sudím wytýkal, že sliby jeho stawům dané rozličně byly wykládány jinak než byly samy w sobě, nad čímž že zwláště sta-

[54]) Bylo místo písaře zemského tehdáž neosazeno; snad pak jej při tabuli místopísař zastáwal. Teprw o šest dní později (28 Září) jmenowán k tomu úřadu Mikuláš Miřkowský, dotud purkrabí Karlšteinský a heitman hradu Pražského, který wšak tehdy byl již těžce nemocen, a brzy potom, dne 15 Října zemřel. Wiz Sněmy české IV 389, 391.

wowé pod jednau se pozastawowali. Týkalo se to zwláště wětší 1575
neboli menší moci, kterau osoby od stawů zwolené měly míti nad kněžstwem jich. Popíral, žeby byl mluwil o wolení „defensorů“, a také toho se dotkl, že nebylo řeči, aby jim wšecky artikule wíry jejich od něho byly potwrzeny. Teprw pak po tomto jeho wýkladu král Rudolf učinil prohlášení, že cožkoli otec jeho stawům připowěděl, i on na ten spůsob, jak oznámeno, držeti míní.

Prwního dne potom stawowé byli zaneprázdněni rozličnými oprawami w sepsání učiněném o usnešeních sněmu, o kterém měla býti učiněna relací ke dskám. Poněwadž nemohlo to dost brzy býti dokonáno a císař již na druhý den potom strojil se k odjezdu do Řezna, stawowé žádali od něho, aby k relací té syna swého Rudolfa zmocnil na swém místě; i swolil k tomu; a protože král Rudolf měl brzy jeti též za ním, na čas pokud by ani císař ani král newrátili se do země, poručil správu země ještě jednau předešlým *místodržícím*, totiž nejwyššímu purkrabí Wilémowi Rosenberskému, nejwyššímu hofmistru Ladislawowi z Lobkowic a nejwyššímu komorníku Janowi z Waldšteina. W pondělí ráno dne 26 Září, když císař měl odjeti a s rozličnými osobami přednějšími se laučil, dožádali se přístupu k němu také administrator a konsistoř strany pod obojí w počtu asi osmi osob a s nimi také hlawní jejich přítel nejwyšší komorník Jan z Waldšteina, a měli rozmluwu s ním o swých wěcech, z které se s weselau myslí nawrátili; mělť prý se k nim welmi laskawě a slíbil ochrannau ruku swau nad nimi držeti; o čemž protiwníci jejich, Lutherani a bratří čeští, nelibě slyšeli. Císař i císařowna odjeli toho dne, a byli na noc w *Berauně* a nazejtří potom (27 Září) na *Zbiroze*.

Téhož dne 27 Září byla *relací* o sněmě dohodnutím mezi stawy a králem Rudolfem wykonána u přítomnosti také mladších jeho tří bratrů Arnošta, Matiáše a Maximiliana. Byla welmi rozsáhlá týkajíc se jak artikulů žádostí stawů tak swolení berního dle žádosti císaře. Bylať se stala rozličná usnešení týkající se zřízení zemského a saudních řádů, práwa horního, mysliwosti, plawby po řekách, poměrů poddaného lidu k wrch-

1575 nostem a rozličných jiných wěcí. Některé byly ku konci přiwedeny, některé musily ještě zase býti odloženy, tak jmenowitě o wyzdwižení učení Pražského, protože wyžadowalo oběti peněžité. Berně powolili stawowé z domů od poddaných po 10 groších českých, we městech králowských po 45 groších, též od Židů ženatých aneb we wěku přes 20 let po jednom zlatém uherském, což též bylo 45 grošů, od 10 pak do 20 let polowici toho; a mělo to odwedeno býti do Hromnic roku 1576. Posudného powolili po čtyrech groších z wěrtele piwa we lhůtě od sw. Hawla do sw. Jiří, k tomu pak w též lhůtě sbírku z wína domácího i cizího po čtyřech groších bílých z wědra, z obilí a sladu wezeného nebo plaweného wen ze země po groši bílém ze strychu, krom owsa, z něhož jen polowici toho; z ryb po třech groších ze džberu neb centnéře nebo kopy kaprů a štik prodaných, konečně z wlny po dwau groších z kamene. Tyto tak zwané sbírky měly však podrženy býti pro potřeby zemské, a jen z toho coby z nich stawům pozůstalo měl wyměřen býti jistý dar císařowně, což poručeno nejwyšším úředníkům a saudcům zemským. Různice byla mezi stawem městským a wyššími dwěma stawy při artikuli o *čeledi*, kterým se poddanému lidu na statcích stěžowalo přebýwání w městech; ale w poslední chwíli města od swého odporu upustila, když by se jim sic proto bylo přičtlo zmaření sněmu.

Před rozejitím swým po skončení sněmu stawowé pod obojí znající se ku konfessí české, wlastně toliko Lutheranští usnesli se, w čase mezi sw. Hawlem a sw. Martinem toho roku držeti sjezd we městě *Mělníce*, na němž by se ustanowili o řád swého kněžstwa, nad nímž by defensorowé bdíti měli. Dříwe však než k tomu přišlo, shledali se býti silně sklamány w nadějích, které jim konečnau připowědí císaře Maximiliana w příčině náboženstwí byly učiněny. Císař sotwa že byl přijel do Řezna, kamž brzy po něm odjel také král Rudolf, wydal odtamtud dne 5 Října *mandat*, kterým obnowowal zápowěd wšelikých sborů a schůzí i kázání w nich, na které se wztahowal někdejší mandat krále Wladislawa wydaný proti bratřím českým čili Pikartům, ač neužíwaje w něm ani jednoho ani dru-

hého z těchto názwů; zadruhé pak téhož dne rozeslal nařízení 1575
ku konšelům měst Pražských i wšech jiných měst králowských k ohlášení w obcích, aby nic nowého w náboženstwí nedopauštěli, nýbrž we wšem starý řád zachowáwali. Wyjímal tedy ze slíbené swobody náboženstwí *bratří české* a celý *staw městský*, ačkoli o wýjimkách těchto ani jedné ani druhé w poslední austní připowědi jeho řeči nebylo. Jak bratří tak také některá města byli již počali swobody té užíwati; w městech Pražských jmenowitě w některých osadách farních byli kněží od konsistoře dosazení wypowěděni a kněží Lutheranští uwedeni ku kostelům na jich místa, tak zejména na Starém městě u sw. Jiljí a u sw. Michala, na Nowém městě u sw. Wojtěcha. Na zpráwu o tom císař opět z Řezna dne 4 Listopadu přísně nařizowal konšelům obau měst, aby kněží tyto odstranili a we wšem jak dotud konsistoří starau pod obojí se sprawowali. Zachowali se dle toho na Starém městě konšelé nedáwno předtím obnowení a na Nowém městě heitman králowský pan Zdeněk z Wartenberka, naléhajíce na starší osadní řečených tří kostelů, aby faráře nowé wypowěděli; Swatojilští, když se tomu protiwili na swobodu císařem danau se odwoláwajíce, jsau i zatčeni a po kolik dní u wězení držáni.

Mezitím byl w Řezně *Rudolf* jednosworně ode wšech kurfirstů zwolen za *krále Římského* a dne 1 Listopadu korunowán; císař pak i s ním dal se brzy potom na zpátečnau cestu do Wídně. Dne 9 Listopadu nacházel se w *Linci*, kamž powolal k sobě nejwyšší úředníky zemské ku poradě o dalších potřebách swých. Příležitosti té užil co jeden z nich nejwyšší sudí pan Bohuslaw z Lobkowic, hlawa stawů Lutheranských ku promluwení s císařem o mandatech jakožto s připowědí jeho učiněnau stawům pod obojí se nesrownáwajících. Císař nechtěl uznati, že se připowěd jeho na bratří wztahowala, w příčině měst pak prawil, že jsau komora jeho, a jemu co králi že náleží „nejwyšší kolátorstwí podacích městských“. Stawowé Lutheranští byli mezitím měli sjezd swůj w *Mělníce*, na kterém se chtěli usnésti o kostelní řád swůj; neznámo wšak, pokud w tom co učinili; nepochybně se konce nedošlo, a sjeli se

1575 potom *defensoři* zwolení ze wšech tří stawů w Praze, aby o tom dále jednali. To wšak již bylo po řečeném stihání kněží Lutheranských a osadních kostelů zmíněných w Praze i podobném w některých městech jiných. Následkem toho defensorowé čili jak se k wůli císaři skrowněji nazwali „osoby zwolené ze wšech tří stawů králowstwí Českého pod obojí přijímajících k opatrowání kněžstwa a náboženstwí swého“ učinili dne 21 Listopadu dopis k císaři, kterým na to stížnost wedli, odwoláwajíce se k wýslowné připowědi jeho, že jim ani od arcibiskupa ani od konsistoře ani od žádného jiného překážky žádné činěny ani na kněží jejich saháno a we fary se wkládáno býti nemá. Dle zmocnění swého k tomu wznášeli to na císaře, aby opatření učinil, aby sice tím jeho důstojnosti a slowům jeho daným ublíženo nebylo. Císař odpowěděl k tomu třemi dopisy wydanými z Wídně dne 30 Listopadu k týmž zwoleným osobám ze tří stawů, k nejwyšším úředníkům zemským a obzwláště k nejwyššímu sudí w témž smyslu jako w rozprawě zmíněné s nejwyšším sudím w Linci, zůstáwajíc při wyjmutí bratří českých i králowských měst ze swé připowědi, s doložením k tomu, že obadwa stawy wyšší při tom zůstawuje, co se jejich kostelů týče, aby jim od nikoho na ně saháno nebylo, ještě wšak zase s doložením, aby kostely, které „od starodáwna a zwláště od toho času, jakž stawowé pod obojí nejprwé s strany Augsburské konfessí při něm hledati začali, katolické a pod jednau jsau, též také pod obojí, kteréž se konsistoří Pražskau sprawowaly, w prwním spůsobu zůstaly“.

O několik dní dříwe (25 Listop.) byli we jménu Pražanů wšech tří měst i wšechněch jiných měst králowských w Cechách wypraweni co poslowé do Wídně konšelé dwa Staroměstští Jaroslaw z Mutěnína a Jan Kotowec z Aurazu s kancléřem městským mistrem Pawlem Kristianem, z Nowého města pak primas Jiřík jehlář a konšel Cyprian Lopatský. Měli wyříditi králi Rudolfowi blahopřání pro korunowání jeho co krále Římského a žádati za přímluwu jeho při císaři w příčině artikule sněmowního o *čeládce*, aby byl nějak odwolán, a w příčině *odúmrtí*, o něž města obnowowala swau žádost předešle i sně-

mem podporowanau, aby jim k polehčení jich stawu nawráceny 1575
byly. Přednesli tauž žádost o přímluwu také arciknížatům Arnoštowi, Matiášowi a Maximilianowi we Wídni přítomným, jakož i nejwyššímu kancléři Wratislawowi z Pernšteina. Dostala se jim na to odpowěd od císaře téhož dne 30 Listopadu, kterého wyšly dopisy ony w příčině náboženstwí; byla w ní wyslowena dobrá wůle w obau těch wěcech, ale s odkladem. K další žádosti jejich wydal císař dne 17 Prosince obyčejné *stwrzení privilegií* Starého i Nowého měst Pražských. S tím pořízením wrátili se poslowé do Prahy, a učinili zprávu w raddě Staroměstské u přítomnosti Nowoměstských konšelů dne 30 Prosince, potom pak před staršími obecními dne 2 Ledna roku 1576, a učiněno jim poděkowání, ale s podotčením od některých, že i privilegia stwrzená často nezachowáwají se w platnosti.

Přes přípowěd danau stawům českým, dle které pokaždé, když by císař w zemi býti nemohl, měl král Rudolf zastáwati jeho místo, ani tentokrát k tomu nepřišlo. Císař Maximilian dne 15 Listopadu hned po nawrácení swém z Řezna do Wídně oznámil písemně stawům, že pro nebezpečenstwí od Turků nemohl ani sám do Čech se odebrati ani syna swého tam wyprawiti, nýbrž že potřeba bude sněmu uherského, na němž měl Rudolf zastati jeho místo. Ustanowowal tedy na ten čas tytéž osoby za místodržící w Čechách, kterým byl správu země poručil po odjezdu swém z Prahy do Řezna, přidáwaje k nim ještě králowského podkomoří Buriana Trčku z Lípy. Nebezpečenstwí od Turků w Uhřích pocházelo tentokrát ze stawu wěcí w *Polsku*, kdež král Jindřich z rodu francauzského, zwolený roku 1573 po smrti Sigmunda II posledního z rodu Jagelowa, následkem úmrtí bratra swého krále francauzského Karla IX (1574 30 Kw.) již roku následujícího Polsko opustil, aby nastaupil w králowstwí we Francauzsku. Jednalo se tedy o nowau wolbu krále w Polsku, a mínil se císař Maximilian opět zasaditi o zwolení syna swého *Arnošta*, proti němuž však hlásili se čekanci jiní, mezi nimi zwláště wojwoda sedmihradský Štěpán Bátory. Jeho se ihned ujal sultan turecký, wyhrožuje wálkau císaři, jestližeby se o Polsko pokaušel. Přes to císař

1575 wyprawil slawné poselstwo do Polska, w jehož čele byl tentokrát Martin biskup Wratislawský. Sněm k wolení krále byl po rozličném wáhání ustanowen na den 7 Listopadu roku 1575; i mělo tam poselstwo slyšení před stawy polskými dne 13 téhož měsíce. Mezi stawy bylo wšak welké rozdwojení. Jen od menší části byl dne 12 Prosince zwolen ne arcikníže Arnošt, nýbrž sám císař Maximilian; druhá strana prohlásila wolbu za neplatnau, a zwolila o tři dni později (15 Pros.) *Štěpána Bátora*. Přes to poslowé císařští smluwili se (17 Pros.) se stawy swé strany o wýminky dosti obtížné, pod kterými mělo králowstwí císaři býti podáno. Již dne 18 Prosince došla zpráwa o wolbě do Prahy, a byla oslawena hlučnau střelbau z děl na hradě Pražském; císař pak mínil se o obdržení králowstwí skutečně pokusiti.

Již dne 23 Prosince psal místodržícím do Prahy, ukládaje jim, aby jednali se znamenitějšími osobami stawu panského a rytířského, kteří by ochotni byli časem swým prowoditi jej oslawně na cestě do Polska neb aspoň na hranice polské, až by se mínil uwázati w králowstwí nowě nabyté. Přál si, aby jich bylo o 1500 neb aspoň o 1200 koních. Již dříwe, předwídaje welkau potřebu peněz na toto nowé předsewzetí, dne 25 Listopadu ukládal raddám komory české, aby zjednali *půjčky* od kupců w Praze a jinde na počet berně posledně sněmem swolené; potkal se wšak s welkým nezdarem; neb pro nesplácení půjček starších a při zlém stawu důchodů korunních obecně známém omlauwali se jak peněžníci tak i páni a rytíři nemožností; o čemž raddowé komory zpráwu dali dne 16 Prosince. Došlo tedy opět jak častěji předtím na nucenau půjčku
1576 od duchowenstwa. Jmenowal císař za kommissary k tomu dne 26 Března roku 1576 Antonina arcibiskupa Pražského a Jana Wchynského purkrabí Karlšteinského, kteří měli jednati předně s kapitulami Pražskau a Wyšehradskau, tak též pak se wšemi opaty a předstawenými zámožnějších klášterů mužských i panenských o zapůjčení peněz do summy 60.000 tolarů, od každého dle wětší neb menší možnosti. Jan Wchynský byl k tomu jmenowán s ohledem na půjčku 50.000 tolarů, kterau

byl sám císaři přispěl a která měla mu z půjčky této býti 1576
zaprawena. Byly mu již prwé na ni zastaweny statky klášterů Strahowského, Oseckého a Doksanského.

Nemoha se mnoho spoléhati na brannau moc swau, císař Maximilian mezitím wyjednáwal po poslích ke Štěpánowi Bátorowi a k stawům polským jeho strany, aby je od předsewzetí jejich jemu odporného odwrátil. K stawům polským jmenowitě byl již dne 1 Ledna roku 1576 wyprawen *Wilém Rosenberský*, u nich oblíbený, na sjezd, který měli w *Ondřejowě*. Wyjednáwání toto obojí bylo wšak marné, když zatím strana Bátorowa w Polsku nabýwala wždy wětší moci a Bátorowi byla opětně slíbena pomoc od sultana (30 Ledna). Pro nebezpečenstwí od Turků byl w měsíci Lednu držán *sněm* uherský w *Prešpurce*, na němž, jak zmíněno, zastáwal místo císařowo král Rudolf maje k ruce bratra swého Arnošta. Sněm powolil k obraně země některau berni a pro případ potřeby také hotowost zemskau (3 Un.); ale nebylo se mnoho na to bezpečiti pro srozumění, které některá část šlechty uherské měla s Bátorem.

W těch okolnostech přijelo poselstwo stawů polských, kteří byli Maximiliana zwolili za krále, dne 14 Ledna do Wídně, aby mu slawným spůsobem oznámení učinili. Pro nenadálé zhoršení choroby císařowy, která se při něm již od delšího času zmáhala, mělo slyšení teprw dne 18 Ledna za přítomnosti mladších dwau synů císařowých arciknížat Matiáše a Maximiliana, kteří byli při něm we Wídni. Teprw nyní císař, když se těžkosti rozličné množily, počal se w úmyslu swém o přijmutí koruny polské wáhati, a přišlo z toho k prodlaužilému jednání o wýminky, pod kterými bylo mu králowstwí podáwáno. Nicméně konečně rozhodl se, a dne 23 Března učinil poslům přísahu na wýminky tak zwané kapitulací, a přijal od nich tak zwaný dekret na swé zwolení.

Již dne 10 Listopadu na swé cestě z Řezna k Wídni byl císař z Lince wydal listy, kterými kladl opět *sněm říšský w Řezně* ku 15 Unoru roku 1576, na kterém z příčiny záležitosti polské mínil žádatí o pomoc proti nebezpečenstwí od Turků. Dne 13 Března pak kladl stawům českým sněm na den

*

1576 2 Kwětna, ku kterému měli také stawowé druhých zemí korunních wyprawiti plnomocné posly. Sněm Řezenský, ku kterému se císař opět strojil osobně, byl zatím pro zaneprázdnění s wolbau polskau odložen; k sněmu českému mínil císař na swém místě wyprawiti krále Rudolfa; poněwadž pak on déle, než se myslilo, zdržen byl sněmem uherským w Prešpurce, stal se i se sněmem českým odklad, tak že dne 18 Dubna císař položil jej teprw na 14 Kwětna.

W době té byla obec Staroměstská postižena značnau škodau ohněm. W noci dne 6 Dubna z pátka na sobotu před nedělí Smrtnau *wyhořely mlýny* obecní nad mostem Pražským i s wěží wodní při nich a sausední lázní tak zwanau králowskau, též s domem jedním mlynářowým a dílem solnice obecní w témž místě. W nebezpečenstwí byla i blízká kollej Jesuitů u sw. Klimenta, kamž přeskočil žhawý uhel a zapálil wížku při kapli sw. Bartoloměje; bylo to wšak w čas spozorowáno a stržením wížky wětší rozšíření ohně zabráněno. Počítalo se asi patnáct osob, které při požáru tom přišly o žiwot dílem ohněm dílem wodau, mezi nimi také opilý sluha mlýnský, který nedbalostí byl wypuknutí ohně zawinil.

O dwa dni dříwe než bylo ustanoweno k otewření sněmu, přijel král *Rudolf* do Prahy spolu s bratrem swým *Arnoštem*, dne 12 Kwětna. Wedlé shromážděných stawů českých dostawili se, jak bylo ustanoweno, plnomocní poslowé zemí přiwtělených, totiž morawští, slezští a hornolužičtí; toliko stawowé dolní Lužice omluwili se newyprawiwše poslů, wšak s oznámením, že oč by se ostatní dohodli, i oni tomu se míní podwoliti. *Předložení králowské* učiněné teprw dne 17 Kwětna obsahowalo předně tytéž žádosti jako na sněmě předešlého roku w příčině berně proti Turkům, posudného a sbírek ku pomoci na zaplacení dluhů korunních, dále pak wyzwání, aby se stawowé wšechněch zemí usnesli o společný řád weřejné hotowosti, jak byli roku 1571 učinili stawowé čeští, a krom jiných některých wěcí též žádost o nějakau pomoc na zaprawení útrat wzešlých ze přijetí wolby na králowstwí polské; jakého spůsobu by mohla býti i krom toho, že se již prwé četní páni a rytíři

zawázali prowoditi císaře na jízdě do Polska, zůstawowal císař 1576
stawům samým.

Poněwadž bylo potřeba rozličného dorozumíwání se mezi stawy českými a druhých zemí i zase dopisů mezi králem Rudolfem a císařem, protáhlo se wyjednáwání poněkud delší čas, tak že došlo ku konečnému usnešení teprw po osmi nedělích, dne 11 Čerwence. Berně proti Turkům powolena jest tentokrát jiným spůsobem od stawů panského a rytířského a jiným od stawu městského. Páni a rytíři totiž zůstali při posawadní berni z domů po desíti groších na prwní pololetí, do sw. Martina, na druhau wšak lhůtu do Hromnic uložili si berni z lánů orných rolí, z každého lánu 15 grošů českých, wšak tak, když by newynesla tolik co z domů za lhůtu prwní, aby jiným spůsobem bylo dosazeno; pakli by wynesla wíce, aby oč to bylo, zůstalo stawům na potřeby zemské, jak by se usnesli na příštím sněmě. Města místo berně z domů uwolila se odwésti hotowau summu 12.500 kop, polowici o sw. Martině a polowici o Hromnicích, mimo to wšak w druhé té lhůtě odwésti berníkům z lánů poddaných na statcích swých zemských po 15 groších českých. Na Židy byla uložena berně jako předešle. — Posudné powolili stawowé jako předešle po čtyřech groších českých z wěrtele piwa na čas až do sw. Jiří, ale s připomenutím wýminky, že ustanoweno jest na wychowání dworu w zemi, a tedy jen když by císař tu zůstáwal aneb dle slibu swého krále Rudolfa zůstawowal co swého místodržícího. Se wzhledem k tomu měly ze čtyr oněch grošů prozatím jen dwa odwáděny býti ku komoře; dwa měli berníci zadržeti, tak aby, když by ona wýminka bez příčin nutných nebyla zachowána, hned wybírání posudného přestalo. Mimo to powolili stawowé také pátý groš pro císařownu, ale s wyslowením naděje, že budaucně již žádán nebude. W příčině společného řádu o weřejné hotowosti dohodli se stawowé wšechněch zemí w ten spůsob, že kdykoli by jedné zemi potřeba nastala k hájení swých hranic, druhé wšecky na požádání měly jí táhnauti ku pomoci. Stawowé čeští usnesli se k tomu cíli, že každý z třidceti lánů rolí na statcích swých měl stawěti jednoho jezdce a jednoho pě-

1576 šího, města pak dle počtu domů z každého třidcátého člowěka jednoho pěšího předepsaným spůsobem ozbrojeného; podobně stawowé morawští, slezští a lužičtí dle zwláštnosti každé země. W potřebě wětší měl týmž spůsobem stawěn býti desátý neb i pátý člowěk jízdný a pěší. Mimo to pak pro potřebu náhlau měla každá země jak nejdříwe možná zjednati jistý počet jízdných do služby wzatých kommissary k tomu zwolenými; z Čech mělo jich postaweno býti 2200, z Morawy 600, ze Slezska 600 jízdných a 800 pěších, z horní Lužice 50 jízdných a 100 pěších. S ohledem na mimořádné wydání s tím spojené musil císař tentokrát upustiti od sbírek z prodajných wěcí na splácení dluhů, které wšak také jen málo wynášely. Konečně co se týkalo žádosti o spůsob pomoci na dosažení králowstwí polského, stawowé wšech zemí wyslowowali dobrau wůli, ale odložili učinění určitého slibu odwoláwajíce se na to, že císař sám dotud nerozhodl se, jakých prostředků mínil k tomu užiti. Byla to tehdáž wěc již jako ztracená, poněwadž zatím strana císaři protiwná w Polsku byla již rozhodně obdržela wrch, tak že Bátory přitáhnuw již w měsíci Dubnu přes Moldawu byl wjel dne 23 toho měsíce do Krakowa a dne 1 Kwětna byl tam korunowán na králowstwí.

Wedlé jednání se stawy na sněmě byla se králi Rudolfowi dostala hned z počátku úloha týkající se *půjčky od duchowenstwa* wýše zmíněné. Jak obyčejně omlauwali se mnozí opatowé a jiní nemožností swau, a podáwali mnohem méně, než kommissaři, totiž arcibiskup a Jan Wchynský, od nich žádali. Zwlášť horšil se císař nad tím, že kapitula Pražská podáwala jen 500 tolarů a to pod wýminkau, aby si ji strhnauti směla na berni a posudném, což přičítalo se náwodu děkana tehdejšího Petra z Lindy, též že opat Karlowský dokonce wšeho příspěwku odepřel. Císař dopisem z Wídně dne 16 Kwětna ukládal Rudolfowi, aby užil pilnějších domluw, při čemž mimo předešlé dwa kommissaře měl užiti pomoci nejwyššího purkrabí Wiléma Rosenberského a kancléře Wratislawa z Pernšteina. Nezachowala se nám wšak zpráwa, jak mnoho to spomohlo.

Nebyl také docela pokoj we wěcech náboženstwí. Dne 1576
5 Června byla králi Rudolfowi podána žádost we jménu „všech tří stawů pod obojí spůsobau při tomto sněmu shromážděných", we které připomínajíce slib učiněný jim císařem a králem, že jim ani od arcibiskupa ani od konsistoře na jejich kněží a fary saháno býti nemá, oswědčowali, že jim dotud od arcibiskupa ani od pánů strany pod jednau nic toho se nestalo, ale prý od těch konsistorianů, kteří se také chlubí býti pod obojí spůsobau, nemalé překážky jim se dějí, žeť kněží náboženstwí jejich před sebe obsílají, do wězení dáwají, na díle i tyransky s nimi zacházejí. Uwodili za příklad, že teď teprw za tohoto sněmu dwa kněží jejich konfessí čili Augsburskau se sprawující, Fridricha faráře sw. Jindřicha na Nowém městě Pražském a Jakuba faráře a děkana Sedlčanského do wězení dali, ne z jiné příčiny, nežli že pořádně oddané manželky mají. Představowali rozhorlení swé z toho, které by jednání na sněmě uškoditi mohlo, kdyby pro důležitost wěcí ku přímluwám některých ze swého prostředka nemínili se mírniti; a žádali nápravu, jmenowitě propuštěním děkana Sedlčanského z wězení, když zatím druhý kněz Fridrich byl již propuštěn. Naproti tomu hned prwní den po skončení sněmu (12 Července) konsistoř strany pod obojí zadala dwojí stížnost ku králi Rudolfowi, předně proti městům králowským, že we mnohých proti zákazu císařowu nowoty w náboženstwí se zawádějí a kněží konsistoří se nesprawující uwodíni bývají. Uwodíny jmenowitě Chrudim, Hora Kutná, Domažlice, Nymburk, Litoměřice, a žádán král, aby kněží takowí sektářští byli odstraněni a řád starodáwný zachowáwán. Druhá pak stížnost wztahowala se na Pikarty čili bratří české, žeť bez všeliké bázně sbory swé otwírají a řády swé zapowězené w nich obnowují. Také wšak téhož času arcibiskup Antonín tauž stížnost wedl pro dosazení Lutheranských kněží na místo katolických od hraběte Krištofa Šlika, od pana Jana z Wartenberka, od Jiřího Dětřicha Berky a we městech Podbořanech, Lípě a Austí. Wedlé toho pak konsistoř pod obojí opětowala dáwnau žádost swau o swěcení na kněžstwí arcibiskupem, protože nedostatek kněží při straně

1576 její byl welkau příčinau šíření sekt. Král Rudolf, zůstáwaje i po skončení sněmu w Praze co místodržící při spráwě zemské, wzaw poradu s nejwyššími úředníky, žádal císaře písemně (20 Čwce) o určité nařízení, jak by se měl k stížnostem těmto zachowati, přimlauwaje se za to, aby císař o swěcení kněží pod obojí arcibiskupem Pražským opět se stolicí papežskau jednal prostředkem legata kardinala Morona při dwoře jeho meškajícího.

Císař Maximilian byl již za trwání sněmu českého z Wídně odjel na začátku měsíce Čerwna k sněmu říšskému w *Řezně*. Mínil, jak powěděno, wynasnažiti se o pomoc knížat w záležitosti polské z příčiny nebezpečenstwí od Turků; ale následkem uwázání se Štěpána Bátora w králowstwí polské neměl již na mysli dosažení trůnu polského pro sebe, nýbrž wíce jen opatření se proti nebezpečnému sausedu k obraně. W témž směru jednalo se o spolek mezi císařem a welkým knížetem Moskewským Iwanem Wasiljewičem, kterému Bátory byl rowněž nepřítelem pro dáwné rozepře mezi Polskem a Ruskem o země litewské. Weliký kníže ruský z příčiny té wyprawil poselstwo do Řezna, kteréž na cestě swé také ještě za trwání sněmu českého, dne 27 Čerwna přijelo do Prahy, prowodíno jsauc od Frankfurta nad Odrau Danielem Princem, wyslancem císařowým z Moskwy. W čele jeho byli dwa welmoži slezští Zachariáš Iwanowič *Sugurský* a Ondřej *Gawrilowský*. Byli ubytowáni na Hradčanech w domě někdy pana Jana mladšího z Lobkowic, purkrabí Pražského, na další cestě pak z Prahy do Řezna opatřeni čestným průwodem o padesáti koních. Poněwadž se umluwy o spolek s knížetem ruským měly týkati také říše německé a bylo k tomu potřeba delšího jednání mezi císařem a kurfirsty, zdrželi se tím poslowé ruští w Řezně déle než přes celé dwa měsíce Čerwenec a Srpen a i přes polowici Září. Mělit dne 15 Září poslední slyšení u císaře na rozlaučenau, a druhý den potom dne 17 Září dali se teprw na zpátečnau cestu z Řezna. Ustanoweno bylo, že opět měli jeti přes Prahu a měl je doprowoditi Daniel Prinz do Prahy a odtud dále až k baltickému moři, jakž se snad také stalo, ač určité zpráwy o tom nemáme

Za přebýwání w Řezně však již od delšího času zmáhal 1576
se silněji než dotud neduh, na který císař Maximilian již od wíce let trpěl, tak že již w měsíci Září delší čas w bolestech ležel; k slyšení poslů Moskewských dne 15 toho měsíce jen těžce se přemáhati musil, a odtud se mu wíce nepolepšilo. Na zpráwu o zlém stawu nemoci otcowy král Rudolf dne 7 Října w noci odjel z Prahy po poště do Řezna; tam však císař Maximilian již dne 12 toho měsíce zemřel, dosáhnuw jen 49 let a 70 dní swého žiwota.

3.

Za Rudolfa II.

a) W létech pokoje s Turky.

(1576—1592.)

Zpráwa o úmrtí císaře Maximiliana dostala se do Prahy již třetího dne potom, totiž 14 Října. Učinil oznámení o něm syn a nástupce jeho císař Rudolf w den samý, když se smutná událost stala, dopisem k tehdejším místodržícím w králowstwí českém po zwláštním rychlém poslu (12 Říj.), kterýž dospěl do Prahy a zpráwu místodržícím učinil řečeného dne w sedm hodin ráno. Nicméně ho powěst ještě o několik chwíli byla předešla, tak že již dříwe téhož dne počalo se zwonění s některými jinými obřady dle obyčeje z nařízení arcibiskupa a s wědomím místodržících. Císař dopisem oním zároweň oznamowal místodržícím, že následkem úmrtí otcowa proti přání swému nebude se moci tak brzy zase do Prahy nawrátiti, a ukládal jim, aby mu dobré zdání swé o wšem, čeho by w okolnostech těch potřeba bylo, oznámili. Podobně dne následujícího (13 Října) psal raddám komory české s nařízením, aby mu jak nejdříwe možná o stawu důchodů králowských důkladnau zpráwu dali. Místodržící nemeškali s odpowědí, nýbrž ještě téhož dne 14 Října odepsali císaři, při čemž wedlé jiného dobrého zdání wyslowili pilnau potřeba, aby císař nedaje na jiné rady, jak

1576 nejdříwe možná do Čech pospíšil a w panstwí se uwázal, ukazujíce k tomu, že na ostatek roku toho w čas zimní potřeby přítomnosti jeho w Uhřích a w Rakausích nebylo, kdež zatím místo jeho, zwlášť pokud se týkalo opatření hranic proti Turku, arciknížata Arnošt a Karel dostatečně zastáwali.

Císař přes to nemaje w úmyslu tak brzy nawrátiti se do Čech, dopisem z Řezna dne 20 Října k nejwyšším úředníkům zemským na čas nepřítomnosti swé ustanowil za *místodržící* nejwyššího purkrabí Wiléma z Rosenberka a nejwyššího hofmistra Ladislawa staršího z Lobkowic, kteří to místo již dotud zastáwali, Bohuslawa Felixa z Lobkowic, který byw prwé nejwyšším sudím, byl po smrti Jana z Waldšteina (16 Kwětna toho roku) powýšen na nejwyššího komorníka, k tomu pak ze stawu rytířského Buriana Trčku z Lípy královského podkomořího a Albrechta Kapauna ze Swojkowa purkrabí kraje Hradeckého. Zároweň císař stwrdil wšecky posawadní úředníky zemské a králowské jakož i heitmany krajské nadále w úřadech jejich, a srownale s tím také rychtáři a konšelé we městech stwrzeni jsau a přijata od nich přísaha nowému králi. Na Starém a na Nowém městě Pražském wykonali to místodržící sami, na Malé straně a we wšech jiných městech králowských toliko podkomoří.

Úmysl císařůw byl po odbytí záležitostí říšských w Řezně odebrati se do Lince a tam delší čas, asi přes zimu do roku 1577, zdržeti se k pořízení wěcí potřebných, týkajících se králowstwí uherského a dědičných zemí rakauských. Z králowstwí českého mínil přednější osoby z nejwyšších úředníků a radd králowských obeslati do Lince k sobě a tam s nimi o potřebách swých i zemí koruny české pojednati. Dopisem z Řezna dne 27 Října oznámil úmysl tento Wilémowi z Rosenberka, k němuž měl zwláštní důwěru, jakž mu otcem jeho císařem Maximilianem poručen byl co rádce bezpečný. Dle dopisu toho mínil se z Řezna wyprawiti dne 5 Listopadu; ale zdrželo se to, tak že brzy potom ustanowen byl odjezd na den 13 Listopadu. Mezi tím časem byly dne 8 toho měsíce wykonány zádušní služby boží nad tělem císaře Maximiliana w kostele Ře-

zenském. Mělot zároweň s císařem a dworem jeho wezeno býti 1576
na lodi po Dunaji do Lince, a tam mělo teprw ustanoweno býti o místě a o čase pohřbu.

Dne 12 Listopadu císař Rudolf ještě z Řezna wydal tak zwaný revers, kterým co nastupující w panstwí stwrzowal stawům českým wšecka práwa a privilegia jejich, a nepochybně hned nazejtří potom, jak bylo ustanoweno, dne 13 Listopadu nastaupil na cestu do *Lince* po Dunaji. Nejwyšší úředníci obeslaní s Wilémem Rosenberským w čele wyjeli tamže z Prahy o několik dní dříwe, dne 9 Listopadu; i přišlo tedy w Linci k důležitému jednání o postup w uwázání se císaře w panstwí swé a wyřízení nejnutnějších záležitostí we wšech zemích jeho. Císař oznámil powolaným osobám, že mínil předewším opatřiti wše čeho potřeba bylo k obraně hranic uherských a za tau příčinau jak nejdříwe možná odebrati se do Wídně, kdež by o to radu wzal s arciknížetem Arnoštem a w dorozumění wešel také se strýci swými arciknížaty Karlem štyrským a Ferdinandem tyrolským, též s druhými bratřími swými a s raddami uherskými. Proti tomu nejwyšší úředníci čeští učinili námitku, žádajíce, aby se císař přede wším jiným odebral do Prahy. Spisem podaným jemu dne 22 Listopadu představowali nejen nebezpečenstwí moru we Wídni a w okolí, nýbrž také že nepodobné bylo, aby se druzí členowé rodu císařského osobně k poradám tam sešli, že wíce dorozumění se písemného s nimi a jinými knížaty i stawy potřeba bude, a že na obraně hranic uherských rowněž také stawům zemí koruny české a jiným sausedům záleží, pročež se w Praze rowněž tak dobře o tom jednati může. Wedlé toho wšak také připomínali sliby za císaře Maximiliana učiněné o stálejším přebýwání dworu králowského w zemi, a ukazowali k těžkostem, které mohly wzejíti z nezdržení jich, zejména w příčině posudného swoleného na posledním sněmě pod wýminkau přebýwání krále w zemi. Týmž spisem žádali také, aby tělo císaře Maximiliana pohřbeno bylo w kostele na hradě Pražském jakožto w místě nejpříslušnějším, kdež wedlé jiných předků odpočíwala také těla otce a matky jeho.

1576 Naléhání toto mělo za účinek, že se císař po několikadenních úwahách pohnauti dal ke změnění swého úmyslu, tak že slíbil místo do Wídně z Lince napřed do Prahy se odebrati, ač tak, žeby jen wěci nejpotřebnější, které by za takowé pokládány byly, se stawy pořídil a potom jak nejdříwe možná do Wídně odjel, odtamtud pak že zase hleděti bude dle možnosti brzo do králowstwí českého se nawrátiti. Také co se pohřbení těla císaře Maximiliana týkalo, rozhodl se o ustanowení místa k tomu w kostele Pražském, k čemuž zwláště také císařowna matka w Linci spolu přítomná přimlauwáním swým přispěla.[55] Následkem toho císař již dne 27 Listopadu wyprawil služebníka komorního Jana Poppa do Prahy, aby tam připrawiti dal, čeho bylo potřeba, w pokojích císařských na hradě Pražském jak pro něj tak pro císařownu matku, která měla s ním jeti, nařizuje zároweň komoře české, aby jej k tomu opatřila penězi a jinými pomocmi, kterých bylo potřeba. Dle přání císařowny psal potom dne 3 Prosince také nejwyšší kancléř pan Wratislaw z Pernšteina arcibiskupu Antoninowi, žádaje, aby zpowědníku jejímu dopřál příbytku w domě swém, jak byl učinil již jednau za předešlého pobytu dwora w Praze. Nicméně odjezd císařůw z Lince ustanowen byl teprw později na den 15 Prosince s míněním, že do Prahy dojede dne 23 téhož měsíce. W určitý den pak císař skutečně wyjel, s ním císařowna matka a dwa z mladších bratří, arciknížata Matiáš a Maximilian, též sestry jejich, z nichž jmenowitě také Alžběta owdowělá králowna francauzská. Dne 16 Prosince přijeli na *Krumlow*, hrad pana Wiléma Rosenberského, kdež wše bylo opatřeno k jich pobytu. Přes den se tam dwůr zdržel, tak že odjezd z Krumlowa byl teprw dne 18 Prosince. Další cesta byla přes Konopiště, kamž dwůr dojel dne 23 Prosince, přiwítán od pána zámku toho Jana z Šternberka, a zdržel se přes

[55]) O tom swědčí dopis Wiléma z Rosenberka k arcibiskupu Pražskému dne 23 Listopadu w arcibiskupském archivě Pražském. Jak se w dopise prawí, toho dne císař ještě ani o tom ani o jízdě do Prahy rozhodnut nebyl, skutečně wšak aspoň dne 26 Listopadu, jak wyswitá z listiny toho dne dané, wytištěné w Snémích českých V na str. 28—29.

noc, konečně pak po obědě tamže na štědrý den (24 Prosince) 1576
dojel do Prahy. Dle obyčeje wyšlo panstwo i mešťanstwo nepochybně u walném počtu naproti k uwítání, wšak bez hlučné slawnosti pro smutek po nedáwném úmrtí otce císařowa. Byltě císař hned z Lince k úředníkům zemským psal, aby zejména nebylo přitom žádné střelby, a též processí duchowenstwa a zpíwání Te Deum aby se dály wšemožně w tichosti.

Již dne 29 Prosince roku 1576 císař Rudolf dal rozeslati mandaty po krajích, kterými kladl sněm český na den 4 Unora roku 1577. Hned pak také jednalo se o spůsob, jakým by měl wykonán býti pohřeb císaře Maximiliana. Tělo jeho přiwezené z Řezna bylo na ten čas chowáno w klášteře Wilherinském
míli cesty od Lince. Dle náwrhu učiněného od nejwyšších 1577
úředníků zemských dne 6 Ledna měli tam ku přiwezení jeho do Prahy wysláni býti dwa bratří císařowi, arciknížata Matiáš a Maximilian. Po obřadech kostelních, které by nad ním wykonal biskup Passowský, k jehož dioecezi horní Rakausy náležely, mělo panstwem rakauským doprowodíno býti přes hranice české až do Wyššího Brodu. Tam měl se ku přejmutí jeho odebrati arcibiskup Pražský Antonin Mohelnický a pro případ častější tehdáž choroby jeho Jan biskup Olomaucký s duchowenstwem četným. Další cesta ku Praze měla se wykonati za sedm dní s noclehy w Krumlowě, w Budějowicích, w Soběslawi, w Miličíně, w Benešowě a w Jesenici. K těmto stanicím měli se dostawiti páni a rytíři z bližších krajů, totiž z Budějowického, Prachenského, Plzenského, Wltawského a Kauřimského, kdež by kterým nejwhodněji bylo, a doprowoditi tělo až do Prahy; z ostatních pak krajů měli se sjeti w Praze a wyjíti průwodu naproti, wše we smutku. Ke wšem znamenitějším osobám stawů panského i rytířského rozeslány byly od císaře listy, kterými se k tomu wyzýwali. Den, w který mělo tělo císařowo přiwezeno býti na poslední stanici před Prahau, totiž do Jesenice, byl ustanowen na 4 Unora, což byl práwě den, na který byl také sněm položen. Nemínilo se wšak, žeby w ten den měl konán býti pohřeb w kostele sw. Wíta, ku kterému očekáwalo se také mnoho jiných hostí z Čech a

1577 druhých zemí koruny české i též některé osoby stawu knížecího; nýbrž mělo tělo císařowo prozatím s přiměřenými obřady položeno býti w kostele sw. Jakuba na Starém městě, a pohřeb měl konán býti později, na každý spůsob wšak dříwe, než by císař Rudolf odjel zase z Prahy. W poradě o to mluwilo se také o kostele Jesuitů a o kostele sw. Jiří na hradě Pražském, kdež by se prozatímné uložení stalo; usaudilo se wšak o obau, žeby k tomu nebyly dosti prostranné; prawá příčina wšak s strany Jesuitů byla nepochybně nechuť k nim.

Dle ustanowení těchto byl dne 15 Ledna wyprawen furyr k jednání noclehů a jiných potřeb na cestu arciknížat Matiáše a Maximiliana i průwodu jejich k Linci, na kterau hned potom nastaupili. Nacházeli se již dne 22 Ledna w Kaplici blíž Wyššího Brodu, a dosti brzy potom na zpáteční cestě z Lince prowodíce již tělo otcowo dle ustanoweného pořádku. Přijeli s ním dne 31 Ledna do Krumluwa, dne 2 Unora do Soběslawě, kdež o wše potřebné pečowal pan Petr Wok, bratr Wiléma Rosenberského. Do Prahy dojeli o dwa dni později, než se bylo myslilo, dne 6 Unora. Wjezd do města, ač smutečný, byl slawný, Nowau branau, jakž toho času počala se nazýwati někdejší brána Horská Nowého města. S četnými pány a rytíři, kteří se byli do Prahy sjeli, wyjel císař Rudolf z hradu Pražského až ke bráně řečené, při něm, jak aspoň ustanoweno bylo, wyslanci papežůw, krále španělského, Benátský a jiné komonstwo. U brány čekal již arcibiskup s mnohým duchowenstwem, s nímž byl se shromáždil w klášteře sw. Jakuba. Když pak tělo bylo přiwezeno a s wozu složeno, spořádán jest průwod slawný, w němž napřed šly raddy městské, za nimi některý počet zemanů wšichni se swícemi rozswícenými, dále kantoři a duchowní žalmy zpíwajíce, i četné dworské služebnictwo. Za těmi na márách neslo tělo dwanáct pánů a dwanáct rytířů,[56]) nepochybně střídajíce se, za truhlau pak umrlčí šel císař Rudolf a za ním arciknížata, wyslanci, nejwyšší úředníci zemští a tajní raddowé prowodíni dwadceti neboli třidceti trabanty, aby se lid ne-

[56]) Uwodí jména jejich Jan Korka, byw jedním z nich stawu rytířského.

tlačil. Tak přineseno jest tělo do kostela *sw. Jakuba*, a wykonány nad ním přiměřené kostelní obřady; tu pak chowáno se wší úctau pod zwláštním dohledem raddy Staroměstské, jíž uloženo bylo každau noc stráž w kostele postawiti. 1577

Den předtím (5 Unora) byl, jak ustanoweno, otewřen *sněm* zemský osobně císařem Rudolfem. Přese wšecko naléhání stawů za předešlých let na císaře Maximiliana, aby syna swého wedl k obwyknutí sobě jazyka českého, nowý král neměl w něm cwiku. Když se stawowé sešli we swětnici zemské, oslowil je řečí německau, oznamuje příčinu swého příjezdu do země a shromáždění jich; řeč jeho pak nejwyšší hofmistr Ladislaw z Lobkowic po něm wyložil jazykem českým. Jeden z písařů kanceláře české Erhart Daupowec z Daupowa přečetl potom spis obšírný, obsahující předložení králowské k sněmu. Opět potom císař německy promluwil k stawům, wyslowuje žal swůj ze smrti otcowy; což po česku odstawec za odstawcem opakowal sekretář dworský Oswald z Schönfelda. Po krátké rozprawě stawů mezi sebau odpowěděl k tomu od nich česky nejwyšší purkrabí pan Wilém Rosenberský, wyslowuje též lítost nad smrtí císaře Maximiliana a naději w šťastné panowání nowého krále s blahopřáním jemu; což zase Oswald z Schönfelda císaři opakowal po německu.

Předložení králowské obsahowalo jak již od dáwna obyčejně na předním místě žádost o swolení berně proti Turkům. Měla dle přání císaře powolena býti w určité summě 200.000 kop míšenských za rok na dwě léta po sobě; jakým spůsobem by byla uložena, zůstawowal císař stawům opět jako roku předešlého; oč by se wybralo wíce, aby stawům zůstalo, oč méně, aby doplnili. Podobně o posudném, aby powoleno bylo na dwě léta. Pomoc na zaplacení dluhů králowských tentokrát nebyla žádána w obáwání, žeby se sněm tím dlauho protáhl, ale připowodíno stawům ku paměti, že potřeba toho wždy wzrůstá, aby o tom pomyslili na další léta. Wedlé toho žádána však některá zwláštní pomoc na stawení pewností proti Turkům dle uwážení stawů. Mimo to wyzýwáni jsau stawowé k usnešení se o řád defensí společný nejen s druhými zeměmi koruny české,

1577 nýbrž také s Rakausy a zeměmi arciknížat Ferdinanda a Karla se wzhledem k stálému nebezpečenstwí wšechněch od Turků. Připomenuta též potřeba dalšího jednání o plawbu na Labi a jiných některých wěcech. Přitom císař ujišťuje o náklonnosti swé, aby jak nejstáleji možná w Čechách sídliti mohl, žádal o wšemožné pospíšení s uzawřením sněmu, poněwadž pilná potřeba jest, aby se také do druhých zemí ku králowstwí příslušejících odebral ku přijetí powinností od nich a k uspořádání wlády w nich.

Stawowé přikročili hned k jednání o tomto předložení králowském, tak že již dne 8 Unora wznesli na krále odpowěd na welkau část obsahu jeho, ale předložili také některé žádosti se swé strany, čímž další jednání se poněkud protáhlo. Týkalo se to dědičných jednot s kurfirsty saským a brandenburským, aby byly k plné platnosti přiwedeny, pří posud nesrownaných o hranice zemské s některými sausedy, Kladska, Chebska a Loketska, aby byly přidrženy k rownosti w odwádění berně s králowstwím, srownání práw městských, mince a jiných některých wěcí. Činili přitom také wyšší dwa stawowé, pansky a rytířský, přímluwu za města o splnění žádosti jejich roku 1570 na císaře Maximiliana wznešené, aby jim práwo jejich někdejší na odúmrtí bylo wráceno. Konečné usnešení sněmu stalo se dne 2 Března. Co se berní týkalo, neswolili stawowé určité summy, nýbrž zase jako za wíce předešlých let powolili na statcích zemských daň z domů po 10 groších českých o sw. Jiljí a druhých desíti groších o wánocích; toliko města opět wzala na sebe určitau summu 12.500 kop českých o týchž dwau lhůtách; obojí pak swolení bylo učiněno jen na rok, ne na dwě léta, jak císař žádal, tak též pak posudné swoleno jen na rok po čtyřech groších z wěrtele s podotčením, že stawowé nepochybowali o splnění slibu, že král osobau a dworem swým jak nejčastěji možná w králowstwí přebýwati bude. Rowněž uložena daň na Židy týmž spůsobem jako předešle.

K usnešení se o společný řád defensí s druhými zeměmi na ten čas nedošlo, než jen zase o hotowosti zemské spůsobem dotud obyčejným. W příčině druhých wěcí, o kterých aby se

jednalo dílem král, dílem stawowé si přáli, jakož o hranicích 1577
zemských, o plawbě na Labi a jiných, dílem nowě zwoleny, dílem znowa stwrzeny jsau kommissí, kterým to bylo poručeno. Obšírnější nařízení stalo se o minci, jakým spůsobem lehké mince cizí do země přiwážené měly býti wymýtěny a domácí w dobrotě swé zachowány. Města aspoň částečně dosáhla wýhody, o kterau se druzí dwa stawowé za ně přimlauwali. Swolilť císař, aby polowice ze wšech odúmrtí we městech Pražských i jiných připadala obcím, aby wýtěžku z nich užíwaly na oprawu zdí a bran městských, též silnic a na zjednání sobě střelby a jiné zbraně k potřebě obecné. Bylo přitom wymíněno, aby při každém obnowení raddy konšelé w Praze heitmanům císařským, w jiných pak městech podkomořímu wykázali se, nač to wynaložili, s přípowědí, že když se shledá správné zachowáwání se jich přitom, císař časem swým také druhé polowice jim postaupí. Mimo jiné swolením sněmowním spůsobena jest také změna se statky purkrabstwí Pražského. Nejwyšší purkrabí pan Wilém Rosenberský totiž, chtěje zlepšiti nadání toho úřadu pro budaucnost, wyjednal zakaupení k němu twrze a dworu w Hostiwaři, které před časem k purkrabstwí náležely, a k tomu blízkého dworu Práče, k tomu pak piwowár kaupil na Nowém městě Pražském we Spálené ulici blíž kostela sw. Lazara; a za připojení těchto statků k purkrabstwí žádal, aby směl některé wsi wzdálenější a nepříležité od purkrabstwí odprodati; k čemuž od stawů swoleno.

Již mezi zasedáním sněmu, tím pilněji pak po ukončení jeho dály se příprawy ku *pohřbu císaře Maximiliana* a tedy přenesení těla jeho z kostela sw. Jakuba do kostela sw. Wíta na hradě Pražském. Byl k tomu prwotně ustanowen den 20 Března, potom pak 22, a měl pohřeb wykonán býti se wší možnau sláwau, až prý newídanau. Již dne 16 Unora a potomní dni byly rozeslány listy císařské do Čech, do Morawy, do Slezska a Lužic ke wšem znamenitějším osobám, knížatům, pánům a jiným, kterými wyzýwáni jsau, aby se do Prahy ku pohřbu sjeli, také pak 25 Unora neb o některý den dříwe počaly se práce ke zbudowání smutečního lešení čili wěže (castrum

1577 doloris) w kostele Pražském. Řečeného dne (25 Un.) císař Rudolf ukládal komoře české, aby penězi a jinými potřebami k tomu a k jinému stawení opatřila wýše zmíněného služebníka dworského Jana Poppa, kterému dohled na to byl poručen. Rozumělo se jiným stawením nejspíš obnowení oratoria císařského w kostele, které bylo dne 27 Ledna toho roku z nějakého nedopatření wyhořelo i s částí dřewěné pawlače při něm. Dne 27 Unora císař ukládal komoře české objednání několika tisíc loket černého sukna, kterým měly owěšeny býti stěny a podlaha kostela, též oltáře, a mělo oděno býti 200 osob chudých, které se měly účastniti pohřebního průwodu. Pro zlý staw důchodů korunních komora stěžowala na nesnáze přitom. Musilo se pak užíwati rozličných pomocí odjinud. Swědčí o tom dopis císaře Rudolfa dne 12 Března k owdowělé paní Kateřině Lokšánowé, která někdy chowala Filipinu Welserowau co tajnau manželku arciknížete Ferdinanda u sebe na Březnici, kterýmž žádá ji, aby mu k uctění slawných hostů očekáwaných za příčinau pohřbu zapůjčila na některý čas „kredence od stříbra, mis, talířů, koflíků, flaší a což by tak toho měla". K četným pánům na rozličné strany bylo psáno (11 Března) o pstruhy, lososy a jiné ryby, jaké měli na panstwích swých, aby je ke dworu k rukaum mistra kuchyně králowské k času pohřbu zasílali, taktéž městům Litoměřicům, Austí a Hradci Králowé.

Když se po sněmě čas pohřbu již wíce blížil, dáno jest dne 14 Března nařízení Pražanům Staroměstským, aby w čas ulice od nečistot a bláta po tehdejších welkých deštích wykliditi dali, též aby položili most z prken po wšech ulicích, kudy měl průwod jíti. Pro obtíže, které byly s ubytowáním čili furýrowáním četných osob ku pohřbu zwaných, jmenowáni jsau dwa kommissaři, pan Zdeněk z Wartenberka, heitman Nowého města, a stawu rytířského Wojtěch Wřesowec, kteří měli we wšech třech městech Pražských i na Hradčanech sausedy k ochotnosti w tom přidržowati. Poněwadž se pak předešle při přiwezení těla císařowa do města k sw. Jakubu spozorowalo, že proti rozkazu o tom danému w některých kostelích farních zwonění se opominulo, wydán jest dne 12 Března rozkaz

ku konšelům a osadním wšech far, aby bez wýjimky wšudež 1577
wšemi zwony zwoněno bylo, předně den před pohřbem o poledni celau hodinu, jak by začátek učiněn byl na hradě Pražském, w den pohřbu po celý čas, co by tělo neseno bylo, potom pak w den po pohřbu při exequiích drahnau chwíli.

Dle přání císaře Rudolfa sjelo se welké množstwí panstwa ku pohřbu do Prahy, nejen z Čech, z Morawy, ze Slezska a z Lužice, nýbrž také z Uher, ze zemí rakauských i také z říše německé, ze Slezska několiko knížat, z říše také kurfirst arcibiskup Kolinský a Wilém wéwoda bavorský syn Anny sestry císaře Maximiliana. Z bratří císařowých krom Matiáše a Maximiliana již prwé w Praze dlících přijel také arcikníže Arnošt z Wídně. Z wyššího duchowenstwa dostawili se biskupowé Olomaucký a Wratislawský, též Wídenský a z Uher biskup Wesprymský. Pro těžkau nemoc, we kterau byl práwě arcibiskup Pražský Antonin upadl, tak že nemohl obřadů pohřebních konati, Jan biskup Olomaucký zastal jeho místo. S biskupy přijel též welký počet opatů, proboštů a jiných osob z wyššího duchowenstwa ze wšech rozličných zemí.

W ustanowený den 22 Března wykonány jsau modlitby a obřady nad tělem zemřelého císaře w kostele sw. Jakuba na Starém městě w desátau hodinu před polednem dle řádu, o kterém se biskupowé usnesli, a potom asi w hodinu dwanáctau neseno tělo w průwodě welice slawném z kostela téhož na hrad Pražský. Po celé cestě přes Staroměstské náměstí a ulicemi k mostu, též přes most a Malau stranau až ke stupňům k zámku byli postaweni dwěma řady proti sobě žoldnéři od Pražan k tomu ustanowení, ozbrojení ručnicemi, poloháky, oštěpy i jinau zbraní, aby účastníci průwodu chráněni byli proti tlačenici lidu se wšech stran se hromadícího, a tak průwod počal se w pořádku ustanoweném. Napřed nesen byl černý kříž, za nímž kráčelo wíce než 200 oněch chudých lidí w kuklách černým suknem oděných, každý se swící woskowau w ruce. Za nimi nesen kříž stříbrný, černým aksamitem obwěšený, za kterým šlo něco služebníků od dwora, též pak něco osob stawů panského a rytířského a dwě nedáwno předtím

1577 zřízená bratrstwa Wlachů a Španělů w Praze žijících, za nimi zpěwáci kůru a nižší duchowenstwo rozličné, potom Jesuité a mniši rozličných řádů. Následowali poslowé z měst králowstwí českého a rozličné úřednictwo, a za ním od heroldů neseny korauhwe s erby wšech zemí pod panstwím rodu císařského stojících, hrabstwí Gorického, hrabstwí Tyrolského, markrabstwí lužického, Krajiny, Korutan, Štyrska, Slezska, Morawy, Burgundu, Rakaus horních a dolních, Charwátska, Slawonska, králowstwí českého a uherského i říše německé, konečně pak zwláštní korauhew císařská, kterau nesli Karel kníže Minsterberský a Petr Wok z Rosenberka. Za každau korauhwí wedeni byli koně aksamitem, zlatem neb stříbrem ozdobení, na kterých rowněž erby jedné každé země byly wymalowány. W dlauhé řadě potom následowalo duchowenstwo wyšší, opatowé, přeworowé, kanowníci a biskupowé s berlami a w drahých oděwích swých; za nimi pak, což málo kdy bylo widáno, neseny jsau klenoty zemské, se zwláštním swolením sněmu z Karlšteina k tomu přiwezené. Nesli je nejwyšší úředníci zemští zwláštní práwo k tomu mající, nejprwé meč maršálek zemský Jaroslaw Smiřický, potom sceptrum nejwyšší písař zemský Michal Španowský z Lisowa, jablko zlaté s křížem nejwyšší sudí Adam ze Šwamberka, konečně korunu českau nejwyšší purkrabí pan Wilém z Rosenberka, prowodíni jinými z wyšších úředníků. Rowněž tak nesena koruna a druhé klenoty králowstwí uherského a též klenoty říše Římské, které k tomu císař Rudolf schwalně byl dal do země přiwézti. Za wšemi těmito odznaky králowské a císařské moci teprw neseno jest na márách mrtwé tělo císaře Maximiliana čtyřiadwadceti osobami stawu panského a rytířského, kteří se wšak třikrát wystřídali, wždy po osmi. Za márami šel císař Rudolf w černém oděwu smutečním, maje i twář zakrytau černým suknem, za ním arcikníže Arnošt, prowodín po prawé ruce legatem papežským, po lewé kurfirstem arcibiskupem Kolinským, dále arcikníže Matiáš, arcikníže Maximilian a Wilém wéwoda baworský, rowněž prowodíni znamenitými osobami, konečně za nimi welký počet panstwa a rytířstwa a množstwí lidu obecného.

Dle obyčeje, pokud nám známo jindy jen při korunowání 1577
králů zachowáwaného, že házeny byly peníze mezi lidi, aby sbírajíce je průwodu spíše nepřekáželi, byly i tentokrát bity zwláštní peníze na památku toho pohřbu, a jel za průwodem pohřebním služebník na koni, kterýž je házel lidem, postawiw se na rynku blíž radního domu Staroměstského. Účinek toho byl tentokrát opačný, tak že spůsoben tím nenadále welký zmatek a wzrušení w celém městě. Lidé tlačíce se k jezdci drali se o peníze, porážejíce jedni druhé na zem se hřmotem a křikem welikým, k čemuž i žoldnéři k zachowání pořádku postawení přičinili, mísíce se mezi lidi, aby též něco dostali. Hluk z toho pošlý měl wšak tím horší následky, když slyšen byl od wzdálenějších, kteří příčinu jeho neznali. Strhlyť se křiky o domnělém nějakém spiknutí. Wolalo se, že císař jest zrazen, že jest zabit neb zase, že zraněn. Mluwilo se o Jesuitech, že ti to spůsobili; bylať krátko předtím powěst, že mnoho zbroje skaupené w kolleji swé chowali; wzpomínalo se na noc Bartolomějskau w Paříži roku 1572, we které tolik lidí pro wíru bylo powražděno. Za toho hluku byl císař w průwodě za márami pokročil teprw na tak zwaný trh Owocný, totiž nynější malé náměstí Staroměstské. Poněwadž se newědělo, co se děje, zůstal průwod státi před domem nárožním u Ráje (č. 144) a postaweny jsau máry na zem tudíž; zbrojnoši pak obstaupili císaře, a wytáhli meče k obraně jeho, když by bylo potřeba; císař sám owšem též byl poděšen, tázaje se po příčině zmatku. W rozpaky přišli rowněž páni a rytíři, kteří před márami nesly klenoty zemské. Nejwyšší purkrabí Wilém Rosenberský, nesa korunu, smutečným pláštěm ji přikryl; nejwyšší písař zemský Michal Španowský z Lisowa, který nesl sceptrum, dokonce na útěk se dal předse do ulic, a teprw zase když se utišilo, před domem nárožním do nynější malé ulice Jesuitské, řečeným u zlatého kříže (č. 147) na swé místo w průwodě se nawrátil. [57]) Ještě wětší zmatek a strach strhnul se wšak mezi

[57]) To twrdí tak o něm Jan Wchynský ze Wchynic purkrabí Karlšteinský, který šel w průwodu hned wedlé něho, w při, kterau s ním o to měl

1577 biskupy a jiným duchowenstwem, které něco dále w předu we průwodě šlo asi w nynější malé Jesuitské ulici. Slyšíce pokřik o wraždění napořád, utíkali, kam kdo mohl, do domů, do krámů i do sklepů, odhazujíce berly a strhávajíce komže a skwostné ozdoby se sebe. Zmatek ten asi čtwrt hodiny trwal, než se utišilo, tak že průwod mohl w pořádku pokračowati dále ulicemi k mostu a přes most i Malau stranu až na Hradčany a do hradu, kdež asi po třetí hodině odpoledne tělo položeno jest w kostele sw. Wíta na řečeném smutečním lešení oswětleném několika sty lampami a swíčkami.

Nazejtří, dne 23 Března konána jest slawná mše zádušní s jinými obřady, jíž přítomen byl císař Rudolf s matkau swau, císařownau Marií, a s bratřími swými i s knížaty a panstwem četným. Slaužil mši místo arcibiskupa biskup Olomaucký, jemuž biskupowé Wratislawský a Wídenský přisluhowali. Při obětowání wneseny jsau wšecky skwostné korauhwe s erby rozličných zemí, které dne předtím w průwodě se nacházely, do kostela, a zawěšeny na zdech na památku; po wykonání pak wšeho

o dwanáct let později před saudem zemským (1589). Michal Španowský popíral, žeby byl se sceptrem utíkal, skrýwaje jej pod pláštěm, prawě, že w tom hluku poodstaupil jen na několik kroků a lidi obecné napomínal, „aby tak bez paměti sem i tam neběhajíc se zastawili". Dowoláwal se o to swědectwí nejwyššího hofmistra Jiřího staršího Popela z Lobkowic, které wšak sotwa postačowalo. Prawil totiž pán z Lobkowic: „Já, bywši toho času za márami blíž Jeho Milosti Císařské, nynějšího pána našeho, na Jeho M. C. jsem jako jeden z komorníkůw hleděl, tak že jsem toho widěti nemohl, co jest se dosti podál napřed před márami dálo neb nedálo. O tom wím, že jest nejwyšší pan písař sceptrum králowstwí českého nesl, než aby s týmž sceptrum utíkati a se skrýwati měl, toho jsem já newiděl, a nic jsem se pana písaře na to nikdá neptal, utíkalli jest neb neutíkal." — Jednalo se přitom patrně o nějaký posměch, který sobě jak Michal Španowský tak i jiné některé osoby chowáním swým w tom tehdejším zmatku spůsobili, jak wychází na jewo z wyprawowání Pawla Korky z Korkyně, který též při pohřbu byl, a to při panu Wilémowi Rosenberském, jenž korunu nesl. Prawí: „Bylo by o tom mnoho psáti a o některých oznámiti; ale tak zanechám. Pán Bůh rač je naprawiti, aby w swau pýchu žádný nedoufal, toliko samého pána Boha se bál; neb takowý brzy dojde posměchu, aniž pán Bůh dá pyšným prospěchu." Paměť o tom w archivě místodržitelském z roku 1589.

konečně tělo wloženo do hrobu králowského prostřed kostela 1577
wedlé císaře Ferdinanda a manželky jeho králowny Anny.

Krátce před pohřbem císaře Maximiliana byl w Praze zemřel mistr Hawel *Gelastus* Wodňanský (11 Března), horlitel pro zachowáwání starých řádů strany pod obojí, který byl za pozdějších let císaře Ferdinanda spůsobil tolik rozmíšek w duchowenstwu té strany. Pře jeho císařem Ferdinandem roku 1562 odročená až do náwratu císaře z Wídně nedošla tehdáž rozsauzení, protože se císař od té doby až do smrti swé již do Prahy nenawrátil. Pro některá náružiwá kázání byl wšak Gelastus mezi tím časem kdysi as w Dubnu roku 1563 odsauzen k domácímu wězení w bytu swém. Gelastus tehdáž již od několika let přátelil se s Jesuity Pražskými, a když přijímání pod obojí spůsobau dowoleno bylo koncilem Tridentským, přiznal se dokonce k poslušenstwí arcibiskupa Pražského, jako by se tím rozumělo zrušení wšeho rozdílu mezi stranau pod obojí a pod jednau wůbec. Nicméně mu potom ani přímluwy arcibiskupa ani arciknížete Ferdinanda neprospěly po celý ostatní čas panowání císaře Ferdinanda, aby domácího wězení swého sproštěn byl, tak že se w něm ještě i za císaře Maximiliana, pokud známo do měsíce Září roku 1565 nacházel. Později bylo obcowání jeho s Jesuity čím dál tím wraucnější, tak že rektor kolleje jejich w Praze Pawel Campanus byl jeho zpowědníkem. Roznemoh se na smrt učinil Jesuitům poslední wůlí swau (1577 8 Března) odkaz 100 tolarů, jejž wšak oni na chudé obrátili, a také pohřbení od nich w kostele sw. Jakuba na Starém městě si wyžádal. Tři sta žáků Jesuitských jej ke hrobu doprowodilo, a kněz jeden z nich filosofii studující držel řeč nad zemřelým.

Odcizení jeho od strany pod obojí bylo snad podnětem ku pokusu o odcizení také domu *kolleje Wšech Swatých* od university Pražské, od níž co tak zwaný probošt w držení jeho se nacházel. Obrátilať se kapitula kaple Wšech Swatých na hradě Pražském se žádostí k císaři, aby jí kollej ta co odúmrť postaupena byla, twrdíc, že jí práwem náležela, bywši od ní odcizena. Skutečně wyšel od radd komory králowské rozkaz

1577 k rychtáři Starého města, aby se k ruce císaře w kollej uwázal. Mistři učení Pražského wšak práwo swé starodáwné hájili. Dosadiwše nowého probošta w kollej, mistra Petra Codicilla z Tulechowa (27 Března), zadali žádost k císaři o ochranu w držení swém (10 Dubna). Uloženo jest jim na ten čas, aby předložili privilegia swá ku kolleji té se wztahující (16 Dubna), čemuž bez meškání zadost učinili předložením stwrzowací listiny posledně od císaře Ferdinanda obdržené (24 Dubna).

Bylo to docela krátce před odjezdem císaře z Prahy. Stroje se na cestu do druhých zemí koruny české, aby se w nich dle obyčejného řádu w panstwí uwázal a od stawů jejich přísahy poslušenstwí přijal, dne 24 Dubna ustanowil *místodržící* na čas wzdálení swého z králowstwí, deset osob stawů panského a rytířského, w jejichž čele nejwyššího purkrabí Wiléma z Rosenberka. Dle instrukcí jim téhož dne dané mělo jich wždy aspoň pět nebo šest zůstáwati na hradě Pražském a zachowáwati určité úřední hodiny. O dwa dni později (26 Dubna) císař z Prahy odjel a s ním oba bratří tehdáž při něm se nacházející, Matiáš a Maximilian; toliko císařowna matka zůstala w sídle králowském na hradě Pražském s třemi dcerami, z nichž jedna, jak zmíněno, byla owdowělá králowna francauzská. Předně dal se císař na cestu do Lužice, kdež smluweno bylo s kurfirsty saským a brandenburským, aby k němu dne 3 Kwětna přijeli do Budišína. Dne 27 Dubna zůstal na noc we *Mladé Boleslawi.* Dne 28 Dubna byl na další cestě we Wartenberce, dne 30 Dubna w Žitawě, a nepochybně ustanoweného dne 3 Kwětna *w Budišíně.* Odtamtud byl dopisem císařským dne 4 Kwětna zprawen saud zemský w Praze o obeslání nejwyššího purkrabí Wiléma z Rosenberka do Wratislawě za příčinau důležitých porad, ku kterým měl přijeti za císařem někdy w druhé polowici toho měsíce. W Budišíně zatím císař jednal se stawy hornolužickými, a zdržew se tam, pokud známo, aspoň do 8 Kwětna, zajel dále do Lužice dolní, kdež dne 13 a 14 Kwětna držán sněm za přítomnosti jeho *w Zárowě.* Dne 17 Kwětna nacházel se we *Zhořelci* na cestě do *Wratislawě*, kdež byl pobyt delší až aspoň do 20 Čerwna.

Mimo záležitosti zemské, o které se jednalo na sněmě 1577
knížat a stawů slezských do Wratislawě swolaných, uwažowala se tauž chwílí také potřeba zabezpečení pokoje se sausedem zahraničným *Štěpánem Bátorem* co králem polským. Nebylť poměr k němu po smrti císaře Maximiliana ještě nikterak urownán, a tudy působilo obawu zbrojení jeho, we kterém pokračowal. Bylyť i rozšířeny powěsti, že najímal lid wojenský také w krajinách říše německé ano i w Čechách. Jak se proti tomu opatřiti, bylo předmětem porad, které byly zawdaly příčinu ku powolání Wiléma Rosenberského a některých jiných z předních úředníků českých do Wratislawě. Dříwe wšak, než se co konečného uzawřelo, císař Rudolf dal se ze Slezska na další cestu swau do Morawy, kamž stawowé zemští byli jej již déle předtím zwali schwalním poselstwím do Prahy. Byl jim slíbil w určitý den 24 Čerwna přijeti do *Olomauce*, a jen o dwa dni se zdržení slibu toho opozdilo. Stawowé morawští s heitmanem zemským w čele wyjeli císaři wstříc ku přiwítání do Šternberka, a odtud dne 26 Čerwna konán byl slawný wjezd do hlawního města, rušený w jisté míře různicemi mezi stawy a biskupem Olomauckým. Dne 28 Čerwna císař učinil stawům přísahu a přijal od nich slib poslušnosti. Ač prý česky neuměl, předce prý jazykem českým přísahu říkal po heitmanowi správně a ozdobně.[58])

W příčině Štěpána Bátora bylo w poradách we Wratislawi za dobré uznáno jednati se stawy českými, i wypraweni byli Wilém z Rosenberka a nejwyšší komorník Bohuslaw Felix Hasišteinský z Lobkowic do Prahy, aby se o to dorozuměli s ostatními nejwyššími úředníky zemskými; z usnešení pak nejwyšších úředníků wznešena jest žádost na císaře, aby schwalně k wůli této záležitosti swolal sněm zemský. Stalo se tak mandátem wydaným od císaře z Prostějowa dne 11 Čer-

[58]) Juravit praeeunte verbis capitaneo, et quidem Boiemico sermone, cujus licet esset ignarus, tamen apposite et eleganter pronunciasse fertur, wyprawuje se w pamětech bratrských, chowaných w Ochranowě XII fol. 291.

1577 wence, kterým položen sněm na den 12 Srpna ; nacházelť se císař onoho dne w Prostějowě již na cestě z Olomauce k *Wídni*, kamž dojel w několika dnech potom. Odtamtud dne 8 Srpna jmenowal kommissaře, kteří měli na sněmě tom zastati jeho místo, Wiléma z Rosenberka, Bohuslawa Felixa z Lobkowic a nejwyššího kancléře Wratislawa z Pernšteina. Uloženo jim bylo pro každý případ wyžádati na stawích zřízení weřejné hotowosti, protože wyjednáwání jisté s králem polským mezitím prostředkem nunciů papežských nepřímo wedené nebylo posud wedlo k cíli. Sněm se w určitý den sešel, a stawowé zachowali se ochotně dle přání císařowa. Poněwadž se pokládalo za nějaké snížení důstojenstwí císařského, aby od něho počátek přímého wyjednáwání o mír s králem polským byl učiněn, wzali stawowé jakési prostředkowání w tom na sebe. Přiwodíce ku paměti dáwné smlauwy mezi Čechy a Polskem o zachowání dobrého sausedstwí, žádali na císaři, aby we jménu swém i jich psaní učinil k Štěpánowi Bátorowi a k stawům polským, s dotazem, jak se ke smluwám těm chowati míní; wedlé toho pak hotowost swolili pro jakýkoli případ, žeby jí potřeba nastala, tak aby s každých tří tisíc kop českých důchodu ze statků zemských postawen byl jeden jízdný a jeden pěší. Ač pak sněm položen byl jen za příčinau záležitosti polské, předce také předložili stawowé císaři některé swé žádosti. Přední byla o obnowení dědičných jednot s knížaty, kteří nowě nastaupiwše w panstwí po předcích swých, nebyli posud se k nim přiznali, jakož také o přidržení držitelů lén od koruny české, aby manskau přísahu učinili; což poněwadž se dle starého práwa w Praze díti mělo, žádán císař o brzký příjezd do králowstwí. Ostatní žádosti týkaly se wěcí od delšího neb kratšího času na odkladě zůstáwajících, jakož hranic zemských, srownání práw městských a některých jiných. Mimo jiné pro drahotu mnohých wěcí, nesrownáwající se s hojnau úrodau za minulých dwau let, stawowé sami mezi sebau nemohauce se dohodnauti, wznášeli na císaře žádost, aby k tomu cíli jistý řád pro wšechny řemeslníky a jiné prodawače ustanowil. Poněwadž císař nebyl sněmu osobně přítomen a w některé míře

bylo potřeba osobního dorozumění, wypraweno jest tentokrát 1577
s artikuli uzawřenými poselstwo do Wídně, z každého stawu
jedna osoba, z pánů totiž Jiří Zajíc z Hasenburka, z rytířstwa
Bernart Hodějowský z Hodějowa, a ze stawu městského Jaroslaw z Muténína, měšťan Starého města Pražského (17 Srpna).
Poslowé tito dojeli do Wídně dne 26 Srpna; císař pak dne
1 Září dal jim odpowěd we wšem podstatném swolující; následkem čehož swolení sněmowní teprw po nawrácení poslů do
Prahy (11 Září) jest wloženo do desk.

Dle usnešení sněmu byl w příčině záležitosti polské již
w měsíci Září potom w kanceláři císařské složen náwrh dopisu
ku králi a k stawům polským a zaslán místodržícím českým,
aby o něm zdání swé wyslowili a po případě oprawy w něm
nawrhli; což však prodlilo se, nejwíce proto, že od císaře také
kurfistowé saský a brandenburský tázáni byli, jichž mínění
místodržící wyčkati chtěli. Teprw když kurfirst brandenburský
srozumění swé s usnešením sněmu českého oznámil, a zatím
brzké swolání sněmu polského we Waršawě nastáwalo, místodržící dne 3 Ledna roku 1578 náwrh dopisu dle uznání swého 1578
oprawený císaři do Wídně zaslali. Bylo se však mezitím shledalo, že se od Štěpána Bátora pro jeho jiné nesnáze nebylo
obáwati nebezpečenstwí w té míře, jak se z počátku zdálo.
Nicméně ještě dne 31 Března toho roku obnowena jest zápowěd předešle císařem Maximilianem wyhlášená proti najímání
lidu wálečného do služeb cizích panowníků; při čemž nepochybně wždy ještě zřetel k Polsku byl obrácen.

Za *místodržící* byl císař nowě dopisem z Wídně dne
31 Srpna ustanowil deset z nejwyšších úředníků zemských,
opět s Wilémem Rosenberským nejwyšším purkrabím w čele.
Šest jich bylo ze stawu panského, čtyři stawu rytířského.
Mimo záležitost polskau měli největší zaneprázdnění s wěcmi
zlého tehdejšího stawu důchodů královských se týkajícími.
Z těch bylo nejtěžším úkolem nalezení prostředků k zaprawení
dluhů wždy rostaucích. Po zmínce jen powšechně učiněné w předložení královském k sněmu prwnímu roku 1577 císař z Wídně
žádal na nejwyšších úřednících zemských určitého dobrého

1578 zdání o tom. Nejwyšší úředníci wzali z toho příčinu k stěžowání na nezachowáwání stálého sídla w zemi od císaře. Prawili w písemné odpowědi dané dne 29 Listopadu toho roku, že jest welká tauha stawů po přítomnosti císařowě, že jest obecné obáwání, aby newešlo zase we zwyk jako za předešlého času, žeby král pokaždé jak dosáhl swolení k žádostem swým na sněmě, hned zase ze země odjížděl. Kdyby tak mělo býti, žeby těžko bylo w příčině zaprawení dluhů stawy k něčemu nakloniti. Protož radili, aby císař jak brzy možná do země přijel a lásku a náklonnost k sobě získati hleděl, prwé pak aby sněmu neswoláwal než po některém pobytu w zemi o několik neděl napřed; ze sněmu pak aby teprw zwoleny byly některé osoby, které by otázku o zaprawení dluhů w poradu wzaly; stawowé pak aby nebyli w Praze dlauho zdržowáni, nýbrž znowa zase swoláni, až by od zwolených osob náwrhy předloženy byly.

Tím spůsobem wěc zůstala na dlauhých odkladech; neb se císaři newidělo tak brzy přijeti do Čech. Zůstáwalť we Wídni až do konce toho roku a potom ještě do konce Unora roku 1578, maje před sebau sněm w Uhřích a potom w horních Rakausích. Dne 1 Března teprw odebral se do *Prešpurka,* a pobyl tam, pokud známo, do 7 Dubna; nawrátiw pak se do Wídně, opět tam zůstal až do 18 Čerwna. Mezitím docházely místodržících českých i zase komory české z Prešpurka a z Wídně četné dopisy a rozkazy o pilné wymáhání berně a posudného, zwláště pokud zadržány zůstáwaly z předešlých let, a o zasílání peněz potřebných jak na wydržowání wálečného lidu w Uhřích tak na wychowání dworu králowského. Naleháno bylo wždy důrazněji na konání exekucí proti nedbajícím, jak byla nařízena sněmowními artikuli. Poukazowáno přitom i na nedostatek peněz při dwoře na cestu do Čech. Když mezitím chýlily se ku konci lhůty, do kterých berně a posudné bylo posledním sněmem powoleno, hledán byl prostředek, jak obdržeti swolení na další lhůty, aniž by čekáno bylo na sněm, který dle zmíněného náwrhu místodržících držán býti měl teprw několik neděl po příjezdu císaře do Prahy. S oznámením

totiž, že císař míní konečně na nejdéle do konce Června do 1578
Prahy přijeti, wznešeno jest na místodržící dopisem z Wídně dne 14 Června, aby se uradili, zdali by nebylo možná před wlastním sněmem od nich nawrženým držeti dříwe jen „malý sněm", na kterém by se od stawů berně a posudné jen ještě o jednu pololetní lhůtu dále wyžádalo. Uloženo bylo obzwláště praesidentowi komory české Janowi staršímu Popelowi z Lobkowic, aby o to důwěrně jednal s místodržícími. Od něho požádán jest předně pan Wilém Rosenberský, aby za tau příčinau přijel z Krumlowa do Prahy, což když učinil (24 Čw.), dali se od něho druzí nejwyšší úředníci pohnauti, že přiswědčili k náwrhu, aby císař sněm takowý „malý" položil na den sw. Maří Magdaleny (22 Čwce.).

Toho času konečně císař dne 19 Června byl wyjel z Wídně do horních Rakaus k držení sněmu té země. Nacházel se na cestě dne 28 Června na noc w Mölku, a dne 1 Čerwence dojel do *Lince*. Odtamtud wyšly dne 3 Čerwence mandaty, jimiž císař kladl sněm králowství českého na den 1 Srpna, s oznámením, že sám míní jemu býti přítomen. Místodržící měli w čas podati náwrh předložení králowského a instrukcí pro kommissaře ke sněmům druhých zemí koruny české, které měly rowněž býti držány. Za příčinau sněmu hornorakauského, na kterém stawowé té země učinili obyčejné holdowání, (14 Čwce.), císař zdržel se w Linci do dne 18 Čerwence. Nazejtří potom (19 Čwce.) nastaupil na cestu do Čech, kdež téhož dne dojel do *Krumlowa*. Tam uwítán panem Petrem Wokem bratrem Wiléma z Rosenberka pobyl přes neděli dne 20 Čerwence. Dne 21 odjel k *Budějowicům*, a dne 25 Čerwence přijel konečně do Prahy.

Již třetí den potom, dne 28 Čerwence, wyšel we jménu císaře řád na předešlém sněmě od stawů wyžádaný, týkající se drahoty we městech Pražských, zhotowený mezi tím časem od místodržících pomocí osob ze všech tří stawů k tomu powolaných. Bylo jím nařízeno pro každé řemeslo neb obchod, jakým spůsobem hodnota a cena zboží neb wýrobků od času k času ustanowena býti měla prostředkem starších jednotliwých

1576 cechů a konšelů neb jiných přísežných osob k dohledu na ně ustanowených. Dne 2 Srpna potom byl zahájen *sněm* osobně od císaře. Žádáno na stawích předložením králowským jak řečeno powolení ještě jedné lhůty berně k hájení hranic proti Turkům, w téže wýšce jak předešle, též posudného až do wánoc toho roku. Stawowé k oběma swolili, s podotčením w příčině posudného, že swolují w pewné naději, že císař dle slibu swého s dworem swým pokud nejwýš možná mezi nimi w králowstwí tomto zůstáwati bude. Swolili přitom tak též k zachowáwání weřejné hotowosti jak předešle, pokud by se jiného uprawení jí nedocílilo. Mimo jiné stalo se také usnešení o swobodě plawení dříwí na řekách w zemi, pokudž nebylo práwních obmezení.

Za krátkého tohoto sněmu hnulo se také zase záležitostí náboženskau, ač na ten čas bez následku. Bylať hned po prwním příjezdu císaře Rudolfa co krále do Prahy *konsistoř* strany pod obojí obrátila se k němu s týmiž stížnostmi jak posledně ještě za žiwobytí jeho otce na nedostatek kněží řádně swěcených a na šíření se sekt z toho wždy wíce se zmáhající, žádajíc odpomožení tomu (1577 14 Ledna); opětowala pak stížnost tu brzy po skončení sněmu tehdejšího a po pohřbu císaře Maximiliana s žádostí, aby císař konsistoř obnowil, poněwadž od předešlého dosazení jí roku 1571 wíce členů jejích bylo zemřelo aneb z Prahy na jiná místa byli se dostali (17 Dubna). Zbýwaloť jich místo dwanácti již jen pět osob. Císař měw tehdáž brzký odjezd swůj ze země před sebau, odkázal je na místodržící na čas wzdálení swého dosazené. Místodržícím nechtělo se wšak we wěc těžkau w okolnostech tehdejších se uwázati, a nechali toho na odkladě. Dopisem ku konsistoři teprw dne 19 Září onoho roku žádali určitějšího udání, w kterých místech by se schůze pikartské, totiž bratří českých dály, w kterých městech by kněží ženatí neb jiní z poslušenstwí konsistoře se wytrhowali neb od obcí bez swolení konsistoře dosazowáni byli, tak též od pánů neb rytířů na panstwích jejich. Konsistoř odpowěděla k tomu písemně dne 11 Října uwádějíc místa, kde byly sbory bratrské, a města králowská, která se z poslu-

šenstwí jejího wytrhowala, o stawu panském a rytířském wšak 1578
zprawowala, že ač wšecky fary, které jsau pod obojí, k duchowní spráwě konsistoře Pražské od starodáwna přináležejí, nyní ode dwau let a wýše není jí možné uwésti wíce než patnáct kollatorů, kteří kněží k farám swým od ní přijímají; wšude jinde že jsau kněží ženatí a konsistoří se nesprawující, které kollatorowé o swé ujmě dosazují; jižť že „mnozí z obecného lidu řemesel a obchodů swětských zanecháwají, do Wittenberka neb Lipska a Frankfurta běží, a přicházejíce zase s titulem kněžským snadno zjednaným na fary se přijímají."

Čím wětší se z toho jewil úpadek strany starých pod obojí, tím bezpochyby méně místodržící měli chuti pokaušeti se o nápravu w okolnostech obtížných, a zanechali tedy i potom wšeho až do příjezdu císaře roku 1578. Konsistoř wznesla následkem toho žádosti a stížnosti swé opět na císaře samého (8 Srp.). Tu wšak stawowé znající se ku konfessí české, za příčinau sněmu w Praze shromáždění, obrátili se rowněž k císaři we směru konsistoři protiwném. Odwoláwajíce se na slib sobě učiněný císařem Maximilianem, a mluwíce we jménu celé strany pod obojí we spise císaři podaném, ukazowali též na potřebu obnowení konsistoře, wšak tak, aby jim stawům, jakž za předešlých králů býwalo, dopuštěno bylo, jistý počet osob „pobožných, duchowních i swětských" poznamenati a císaři podati, kterýmiž by konsistoř byla osazena, a tau aby se potom wšecko kněžstwo strany pod obojí sprawowalo. Konsistoři a tak bezpochyby také stawům pod obojí nedostalo se na ten čas žádné odpowědi; pročež již dne 17 Září potom konsistoriani nowau žádost podali císaři, tentokrát jen práwě o wymožení, aby arcibiskup směl žáky strany pod obojí swětiti na kněžstwí, poněwadž by nedostatek kněžstwa řádně swěceného byl hlawním pramenem wšeho úpadku. Nebyloť se swěcení od arcibiskupa straně pod obojí dostalo již jedenáct let, od roku totiž 1567, tak že nebylo konsistoři lze wšecky fary a kostely kněžstwem řádným obsaditi, i kde jiných překážek nebylo. O wíce než tři neděle později, dne 10 Října konsistoř obrátila se ku kancléři králowstwí uherského Jiřímu Dražkowi-

1578 čowi arcibiskupu Kološskému, snad w Praze přítomnému, se žádostí o přímluwu u císaře, jak w této záležitosti tak we druhých stížnostech swých, z čehož patrno, že ani do té chwíle žádné odpowědi od císaře se jí nedostalo.

Dwůr císařský měl toho času wždy hlawní starost o stawu důchodů weřejných. Naléhala stále potřeba peněz na hájení hranic uherských proti Turkům a na wychowání dworu králowského, k tomu pak nalezení prostředků ke zbawení se dluhů od dlauhého času wzrostlých a stále rostaucích. Měla k tomu hledána býti pomoc od hlawního sněmu českého, který dle předešlého dobrého zdání místodržících měl držán býti za přítomnosti císaře w zemi, i učinili k tomu nejwyšší úředníci zemští náwrh, aby swolán byl ku pondělí po Hromnicích čili 9 Unora roku příštího, napřed však aby držány byly sněmy druhých zemí příslušících ku koruně české a z nich aby poslowé plnomocní wypraweni byli k sněmu českému jakožto generalnímu k společnému jednání w potřebách společných. Císař Rudolf dle rady té dne 25 Listopadu položil sněm český na řečený pondělí po Hromnicích, sněmy pak w Morawě, we Slezsku a w horní i dolní Lužici na druhý den měsíce Ledna.

Dle přislíbení swého císař mezi tím časem stále zůstáwal s dworem swým w Čechách. Z hlawního sídla na hradě Pražském wyjížděl časem do *Brandýsa* na honby, též na jiné králowské statky. Dne 19 Listopadu jest zmínka o pobytu jeho na *Mělníce*, kdež jakožto we wěnném městě králowen českých také po některé časy přebýwala matka jeho *císařowna Marie*. Zwláštních zpráw, co se jinak při dwoře dálo, pohříchu málo se nám zachowalo. První čtyři dni měsíce Září byly *turnaje* na rynku Staroměstském za příčinau swatby dcery nejwyššího kancléře pana Wratislawa z Pernšteina s hrabětem z Fürstenberka. W měsíci Říjnu byl některý čas arcikníže Maximilian w Praze; odjel do Wídně dne 25 toho měsíce. W Listopadu potom přijeli ke dworu wyslaní kurfirsta saského za příčinau jednání o obnowení dědičných jednot dle předešlého uzawření sněmowního. Podobných pak poselstwí nepochybně wíce bylo.

Pro nedostatečnost stálých důchodů musilo na wychowání 1578
dwora wždy užíwáno býti rozličných prostředků mimořádných. Jedním z důchodů řádných k tomu obzwláště určených bylo posudné. Poněwadž lhůta, na kterau posledně bylo sněmem swoleno, o wánocích roku 1578 prošla, obrátil se dwůr o některau pomoc k městům a k duchowenstwu, žádaje totiž aby se dobrowolně podwolili místo noworočního daru, který dle dáwné zwyklosti dáwali, odwáděti posudné dále ještě dwa měsíce. Pokud určitě známo, podwolili se tomu Pražané Starého a Nowého města, Plzenští, Stříbrští, Jaroměřští a nepochybně wíce měst jiných. Na ochotnost tu pak se odwoláwaje, wznesl císař tauž žádost na arcibiskupa a prostředkem jeho na jiné praelaty a wyšší duchowenstwo (1579 3 Ledna). Dne téhož jak 1579
arcibiskupowi bylo o to psáno také Budějowickým a snad ještě později některým jiným městům.

Za příčinau walného sněmu nastáwajícího dály se mnohé porady mezi komorau dworskau a nejwyššími úředníky zemskými jak o obsahu předložení králowského k němu tak o spůsobu jednání na něm. Mezitím hned od prwních dní Ledna držáni byli sněmowé přiwtělených zemí prostředkem kommissarů k nim wyprawených. Na wšech dosáhlo se swolení berně proti Turku a posudného dle poměrů jednékaždé země; a také swolili stawowé ač po některých těžkostech k poslání wýborů zwolených ze swého prostředka k sněmu do Prahy se zmocněním k společnému jednání se stawy českými. Nejdéle protáhlo se jednání o to s knížaty a stawy *slezskými*, kteří krom obyčejného ohražení swobod swých reversem králowským kladli také za wýminku, aby poslowé jejich nebyli powinni déle w Praze meškati než čtyry neděle od začetí sněmu; morawští stawowé podobně žádali ustanowení času na šest neděl. Od nich byli poslowé k sněmu walnému zwoleni dne 10 Ledna, od stawů hornolužických dne 22 téhož měsíce, od dolnolužických dne 4 Unora; se stawy slezskými došlo se konce teprw 17 Unora, když se zatím hlawní *sněm* w Praze již o šest dní dříwe, totiž 11 Unora, byl počal.

1579 Předložení králowské, pokud se wztahowalo jen na stawy králowství českého, týkalo se týmž spůsobem jako we druhých zemích toliko berně k hájení hranic proti Turkům a posudného. Císař žádal jako předešle berni w určité roční summě 150.000 kop míšenských, zanecháwaje stawům na wůli, jakým spůsobem by sehnána býti měla, také pak, když by chtěli, aby sami wyplácení lidu wálečného na hranicích w určitých místech osobami k tomu ustanowenými na sebe wzali. Rowněž místo posudného žádal určitau summu ročně, tak aby stawowé k wybírání se sudu swé zřízence měli a pro sebe wybírali. Obojí wšak, berni i posudné, žádal na wíce let po sobě, a to se mělo wztahowati také na země přiwtělené, jak we které na sněmích jejich bylo swoleno. Žádosti wznášené na stawy české i na druhé země prostředkem plnomocných wýborů jejich, obsažené w předložení králowském, týkaly se weřejné hotowosti a zaprawení dluhů korunních. Nawrhowalo se totiž opět jako za císaře Maximiliana, aby se o obranu proti Turkům stalo dohodnutí mezi wšemi zeměmi koruny české i uherské, též zeměmi rakauskými jak pod panstwím císaře samého tak také arciknížat Karla štyrského a Ferdinanda tyrolského stojícími. Mělo se to státi na společném sjezdě zplnomocněných osob wšech zemí. Co se pak týkalo dluhů, žádal císař zase jako někdy císař Maximilian, aby je stawowé na sebe wzali k zaprawení do jistého počtu roků. Dluhy tyto, kterých se roku 1567, když se ponejprw o ně se sněmy jednalo, počítalo 8 millionů zlatých Rýnských, byly do roku 1578 wzrostly na 10 millionů. Mínilo se pak, aby země koruny české přewzaly jich na sebe polowici, totiž pět millionů; počítalo se na králowství české spolu s obojí Lužicí 2,500.000, na Morawu 1,000.000, na Slezsko 1,500.000 zlatých.

Jednání na sněmě dlauho se protáhlo, nejwíce proto, že poslowé knížat a stawů slezských po konečném smluwení se s nimi předce teprw krátce přede dnem 7 Března přijeli do Prahy, wšak také pro mnohé těžkosti jiné, protože stawowé nebyli dosti ochotni ke wšem žádostem w předložení obsaženým swoliti. Konečné usnešení sněmu stalo se teprw dne 14 Dubna.

Stawowé čeští ani druhých zemí neswolili k berni proti Turkům 1579
ani k posudnému na celau řadu let, jak císař žádal, než jen na jeden rok; také pak odepřeli swolení berně i posudného w určité summě, nýbrž zůstali na ten čas wždy ještě při předešlém spůsobu. Berni totiž powolili opět na statcích zemských z domů po 20 groších, toliko pak města králowská opět podnikla odwedení summy auhrnné 12.500 kop míšenských čili tolarů. Přitom stawowé wzali na sebe wyplácení wojska prostředkem osob k tomu zřízených, tím spůsobem že se zawázali postawiti k hájení hranic w Uhřích proti Turkům 250 jezdců českých a sto tak zwaných arkebuzírů pod českými heitmany, k tomu pak přispěti 10 000 kopami míšenskými k wystawení nowé pewnosti *Ujwára* (Nowého zámku na Wáhu), která měla slaužiti k ochraně hranic markrabstwí morawského. Posudného stawowé čeští powolili po pěti groších ze sudu, wšak tak, aby jen dwa groše odwáděny byly do komory králowske na wychowání dworu, tři ostatní aby zůstaly w rukau berníků zemských k wyplácení úroků z dluhů králowských, wšak jen wěřitelům domácím. Přewzetí dluhů králowských na země, aby za jistý počet let byly zaplaceny, stawowé odepřeli, neuznáwajíce powinnosti k tomu a odkládajíce uwážení o tom k sněmu budaucímu; nicméně wšak se wzhledem k tomu uzawřeli jako někdy za císaře Maximiliana zawésti sbírky z některých prodajných wěcí, w Čechách jmenowitě z wín domácích i přespolních, z obilí wywáženého ze země, rowněž z koní, též pak daň z hlawy ode wšech cizozemců prowozujících žiwnosti w zemi i také od Židů wedlé berně jejich; podobně též we druhých zemích, jak kde uznáno za dobré. Sbírky tyto měly rowněž jako ony 3 groše posudného obráceny býti na placení úroků z dluhů králowských domácím wěřitelům.

Také k náwrhu o jednání se stawy zemí koruny uherské a zemí rakauských o společný řád wojenský k obraně proti Turkům stawowé nepřiswědčili, nýbrž na ten čas odklad toho si wyžádali. Přestali opět jen na obyčejném spůsobu weřejné hotowosti k obraně jedné každé země, wšak tak, aby při na-

1579 stalé potřebě země ku koruně české přináležející jedna druhé sobě pomáhaly.

Mimo předměty předložení králowského jednalo se na sněmě o rozličné jiné wěci, na kterých stawům samým záleželo. Mezi jiným docílilo se konečně dorozumění o *wytištění práw městských* s wyhražením náprawy, kdyby se později potřeba ukázala; i wyšla tiskem ještě téhož roku péčí Pawla Kristiana *Koldína,* kancléře Starého města Pražského, z tiskárny Jiřího Melantricha a druha jeho Daniele z Weleslawína.

Jako roku předešlého tak opět za sněmu tohoto *konsistoř* strany pod obojí pokaušela se o dosažení náprawy we stížnostech swých posud wždy oslyšených. Obrátila se s žádostí o přímluwu u císaře k tehdejšímu nunciowi papežskému při dwoře císařském Horatiowi markrabí de *Malaspina,* uwodíc mu zároweň u wědomost dle doslechu, že opět stawowé wětští nazýwající se pod obojí (totiž staupenci konfessí české) pokaušejí se o odewzdání konsistoře od císaře pod moc jejich (20 Un.). O témž zadali také žádost písemnau k císaři (23 Unora), aby práwa swého nad nimi z ruky nepauštěl i aby konsistoř obnowil. Co wlastně stawowé pod obojí w té wěci podnikli, o tom se nám zpráw nedostáwá. Na sněmě nebylo to žádným předmětem jednání, také wšak ani tentokrát konsistoř obnowena ani w počtu členů doplněna nebyla.

Dle usnešení sněmowního hned po skončení sněmu držány byly *sjezdy krajské,* kterým dwojí wěc byla uložena. Měli osobami ze sebe zwolenými prowésti pilněji než se posud dálo sečtení domů, s kterých berně byla swolena, a za druhé dle řádu wydaného w Praze k zamezení drahoty řemesel a obchodů složiti řády k témuž účelu platné pro každý kraj dle zwláštností jeho. Jedno i druhé wykonalo se během měsíců Kwětna, Čerwna a Čerwence. Uchylky od Pražského řádu drahotního byly w některém kraji wětší, w jiném menší, nejmenší pokud známo ze wšech we kraji Prachenském, kterýž celý řád Pražský schwálil s jedinau uchylkau týkající se kowářů.

Při dwoře císařském zůstáwajícím w Praze stěžowalo se čím dále tím wíce na nedostatek důchodů, kterému posledním

swolením sněmowním nikterak pomoženo nebylo. Nestačilyť 1579
ani na wšechny běžné potřeby dworu. Dopisem dne 16 Čerwna toho roku císař zprawowal komoru českau, která nestačila uspokojiti wšecky wěřitele na ni naléhající, že i služebnictwu při dwoře wyššímu i nižšímu zadržáno jest na mzdě wíc než 200.000 zlatých Rýnských, tak že mnozí již tauží po wystaupení ze služby. Když z té příčiny komora česká i dworská wyzwány byly, aby pomyslily na nějaké prostředky prozatímné k zaprawení potřeb až do budaucího sněmu, na němž by se něčeho wíce dosáhnauti mohlo, nawrhowaly ze společné porady (24 Čw.) mezi jiným prostředek zwláštní, kterého prý toho času w Bawořích bylo užito. Ukazujíce k nezřízenému stawu hospodářstwí w klášteřích w Čechách, na Morawě, we Slezsku a w Lužicích, kterak důchody jejich marnotratně býwají rozhazowány, mínily, žeby mohly z jmění klášterního duchowním wykázány býti deputaty, wšechno pak co z důchodů přebýwalo, žeby mohlo obráceno býti jednak na wojsko jednak na potřeby dworu. Také z biskupstwí Olomauckého a Wratislawského, která mají welké důchody a málo potřeb, tak že jen přátelé biskupů z nich bohatnau, žeby každého roku jistá summa na potřeby císařowy brána býti mohla. Mělo se o to jednati s nejwyššími úředníky zemskými. Nejwyšší úředníci čeští s nejwyšším purkrabím Wilémem Rosenberským w čele wšak prostředku toho w tom spůsobu neschwalowali, wyslowujíce mínění swé (1 Čwce.), žeby k tomu musilo býti swolení stolice papežské; připauštěli toliko, jak se již častěji w časích předešlých stalo, žeby mohla na kláštery a jine duchowenstwo uložena býti nějaká sbírka, wšak jen na pomoc proti nepříteli křesťanstwa Turku, a za to žeby zase z berně proti Turku od stawů swolené některá část mohla obrácena býti na potřeby dworu. Twrdili wšak přitom, že se od králowstwí českého wíce přispíwá ku potřebám společným než od jiných zemí. Dle rady té byly bezpochyby žádány nějaké mimořádné příspěwky w penězích od wyššího duchowenstwa. Určitě zachowala se o tom pamět, pokud se týče kapituly Pražské. Kapitula bránila se, odwoláwajíc se na to, že berně s jinými stawy rowně snáší, nemajíc

1579 pak hotowých peněz že k zastawení statků swých, jak se na ní žádalo, swoliti nemůže dle privilegií swých; konečně však předce podáwala odwedení půl druhého sta kop na potřeby wálečné, ač ukazujíc k nerownosti s kláštery, kteří prý mají za 30 aneb za 40 tisíc statků a není w některém wíce než dwa neb tři kněží, kdežto kapitula ze mnoha osob skládá se při důchodech skrowných.

Wedlé nedostatků při dwoře králowském byly rowněž také wždy nesnáze při opatřowání peněz pro lid wálečný na hranicích proti Turkům, protože se berně zdlauhawě scházela a wymáhání jí exekucími sněmem nařízenými nikdy se dost přísně nekonalo. Stěžowal na to častým upomínáním arcikníže Arnošt, místodržící rakauský, jenž měl wrchní welitelstwí nad wojskem w Uhřích. S Turky byl při sklonku roku 1577 za přebýwání císaře we Wídni mír na dalších osm let prodlaužen, a w měsíci Srpnu roku 1579 přijelo poselstwo turecké do Prahy, nejspíš také k nějakému utwrzení míru; byliť před tím Turci utrpěli nějakau porážku we wálce s Peršany; ale přitom wždy potyčky s nimi na hranicích w Uhřích nepřestáwaly, zwláště když wojsko w posádkách proti nim špatně placené nechutě konalo službu, a opauštějíc pewnosti laupením a wydíráním lid wenkowský sužilo. W poselstwu tureckém roku 1579 dle wyprawowání Korky z Korkyně nacházeli se také tři Češi, jeden rodilý ze Starého města Pražského, druhý z Malé strany, třetí ze statků Trčkowských. Chlubili prý se tím, že se dobře mají.

Při wší peněžité tísni nebylo toho roku beze wšech hlučných radowánek dworských. Dne 6 Července za příčinau swatby pana Krištofa z Lobkowic komorníka císařowa byl *turnaj* na rynku Staroměstském s hrau o prsten a jinými zábawami, na nějž prý císař Rudolf 100.000 kop českých wynaložil. Účastnil se ho kníže baworský Ferdinand, též kníže Lehnický a welký počet panstwa českého; pokračowáno pak w něm po tři dni. Opět dne 21 Září na rynku Staroměstském podobné kratochwíli půwodem byl pan Adam z Hradce u přítomnosti císaře a řečeného knížete baworského i jiného panstwa. Potom

w měsíci Říjnu přijel bratr císařůw arcikníže Maximilian 1579
z Wídně do Prahy; nacházel se dne 17 toho měsíce na cestě té w Kutnéhoře, kdež přes noc zůstal; a nepochybně i náwštěwa ta nebyla při dwoře bez wšelikého weselí.

Mezitím již se zase jednalo o čas a spůsob příštího *sněmu*, na jehož brzkém swolání císaři záleželo pro potřebu nowých pomocí. Ač nejwyšší úředníci zemští činili proti tomu některé námítky (29 Srpna), protože berně a posudné na předešlém sněmě swolené docházely teprw o sw. Jiří roku 1580, císař nicméně dne 16 Listopadu položil sněm český na sobotu po třech králích (9 Ledna) roku příštího. W předložení krá- 1580
lowském žádáno jest na stawích opět swolení berně a posudného w určité summě a na tři léta po sobě, tak pak aby berně proti Turku nebyla jako roku předešlého zanechána w rukau stawů k najmutí a wyplácení wálečného lidu, nýbrž zůstala w moci císaře; také pak aby nebyla z ní odražena pomoc na stawení Ujwára, nýbrž zwláštní summa aby na to byla powolena. W příčině dluhů králowských opětowána žádost, aby na zaprawení jich swolena byla pomoc wýdatná na wíce let po sobě. Jednání na sněmě se tentokrát poněkud protáhlo pro onemocnění císaře, tak že k zawření přišlo teprw dne 9 Unora. Stawowé ani tentokrát neučinili swolení na delší čas než na rok, a také opět ne w určitých summách, nýbrž berni na hájení hranic w Uhřích jako předešle dle domů, kromě měst, která zůstala zase na odwedení 12.500 kop míšenských; také pak opět stawowé wyhradili si wyplácení wojska swým úředníkem, tak zwaným colmistrem. Posudného powolili jako předešle pět grošů se sudu, ale s rozdílem, aby císaři odwáděny byly z toho ne dwa, nýbrž tři groše, a dwa aby berníci podrželi na úroky domácím wěřitelům; mimo to wšak císařowně, wždy w zemi zůstáwající co zwláštní dar 15.000 zlatých Rýnských. Take pak zase swoleny jsau sbírky z prodajných wěcí týchž jako předešle, též 30 grošů od každého cizozemce prowozujícího žiwnost w zemi a kopa česká od každého Žida od 20 let a půl kopy pod 20 lety; z čehož jako z oněch dwau grošů posudného měly auroky placeny býti ze dluhů

1580 králowských domácím wěřitelům. W příčině weřejné hotowosti zwolena jest ze stawů českých kommissí, která by s kommissími druhých zemí koruny české jednala o společný řád pro budaucnost. Na ten rok zůstalo se při posawadním ustanowení pro králowstwí české, dle něhož každý kdo měl zemské statky neb peníze na úrocích, měl ze 4000 kop českých míti pohotowě jednoho jezdce. W každém kraji mělo to prokázáno býti popisem čili mustrunkem w pondělí po božím wstaupení toho roku (16 Kw.). W Praze co w kraji o sobě ku předsewzetí mustrunku ustanowen jest pan Humprecht Černín z Chudénic, králowský podkomoří a heitman hradu Pražského.

Hned při začátku sněmu toho proslýchalo se, jako by stawowé pod obojí, totiž strana znající se ku konfessí české mínili na něm jednati o náboženstwí a žádati co wýminku swolení swého ku předlohám králowským, aby o náboženstwí přede wším jiným jednáno bylo.[59]) Nepřišlo k tomu, ale naopak brzy po sněmě stal se s opačné strany jakýsi pokus k tehdejším okolnostem dokonce se nepodobající o zwrácení celého tehdejšího stawu náboženstwí w zemi. Dne 15 Března toho roku papež *Řehoř XIII.* wydal klatbu na Husity, Wiklefisty, Zwingliany, Kalviny a na wšechny jiné kacíře; i dal ji w Praze arcibiskup Antonín wytisknauti a zawěsiti na dweřích kostela sw. Wíta, též pak zawěšena jest na dweřích kláštera Jesuitského a na kostelních dweřích u sw. Jakuba na Starém městě. Nepřestalo se wšak na tom, nýbrž wypracowal *nuncius* papežský w Praze, biskup *Piacencký,* náwrh obšírný, jak by w králowstwí českém jednota w náboženstwí úplným wymýtěním kacířských sekt obnowena byla. Měl k tomu zřízen býti zwláštní úřad nade wším duchowenstwem w zemi, tak zwaných assistentes religionis. Mělo jich býti dewět, z nichž tři měli jmenowáni býti od papeže, tři od krále a tři od stawů

[59]) Píše o tom probošt Pražský Scribonius arcibiskupowi dne 10 Ledna 1580: Dicunt quidam sed nihil certi affero, quod velint ad omnia Sacrae Caes. Majestatis proposita consentire, modo de religione primo loco agatur . . . Si de religione tractabitur aliquid, procul dubio Rev. P. Vester vocabitur Pragam. Orig. w archivu arcibiskupském w Praze.

strany pod jednau i pod obojí, wšak měli býti z „prawých" 1580
pod obojí, totiž starým řádem se sprawujících. W čele jejich měl býti arcibiskup neb také nuncius papežský. Konsistoř pod obojí měla posawadní práwo swé na ně přenésti. K obrácení wšeho obywatelstwa k jedné wíře s wylaučením wšech sekt měl úřad ten působiti předně poučowáním prostředkem tisku a škol. Mělo proto obnoweno býti učení Pražské we swém někdejším skwělém stawu a ustanowen jemu řád pod mocí téhož úřadu. Ale mělo také užito býti swětské moci, od krále w městech, od pánů na statcích zemských ku přidržení obywatelstwa k zachowáwání řádu w náboženstwí. Kdož by se wzpírali, měli býti wypowěděni ze země; a měl také wydržowán býti jistý počet lidu wálečného ke zkrocení odporujících.

Nedalo se mysliti na prowedení náwrhu toho pojednau; myslilo se po částech dle okolností, při čemž zwláště záleželo na císaři, pokud by se odhodlal a neobáwal se odporů. Učiněn začátek wznešením na císaře náwrhu o powznešení učení Pražského, při čemž nuncius papežský slibowal pomoc peněžitau od papeže. Císař daw wěc uwážiti arcibiskupem, nejwyšším hofmistrem Ladislawem starším z Lobkowic na Chlumci a nejwyšším kancléřem Wratislawem z Pernšteina, wyžádal si obzwláštní dobré zdaní také od pana Wiléma z Rosenberka, jemuž zwláště důwěřowal (9 Dub.). Powznešení učení Pražského, aby se nawrátilo w staw, we kterém se nacházelo za císaře Karla IV a do potomních různic, bylo owšem wěcí wysoce žádaucí; i radil tedy také pan Wilém Rosenberský, aby se příležitosti k tomu užilo. Dle mínění jeho bylo potřeba ustanowení asi 20 professorů neb aspoň čtyr na každé fakultě; ti žeby krom posawadních mistrů domácích musili wzati býti z nejslawnějších universit německých, jichž posluchači měli by z toho pohnútku u walném počtu za nimi do Prahy se táhnauti. Počítal, žeby na to potřeba bylo ročně asi osmi neb dewíti tisíc tolarů; k tomu že se počítati může asi 1000 tolarů důchodů nynějších mistrů. Od těch žeby se musilo žádati předložení wšech privilegií jejich, aby se dle toho nowý řád mohl ustanowiti. Wedlé pomoci, kterau nuncius od papeže

1580 slibuje, žeby owšem musil také císař a též stawowé čeští něco přičiniti; od papeže pak žeby se musilo žádati stálého pojištění pro budaucnost, aby nebylo časem od jednoho papeže odwoláno, co druhý slíbil.

Dle rady této již dne 12 Dubna došel mistrů učení Pražského rozkaz od císaře, aby bez meškání předložili originaly wšech privilegií swých w kanceláři králowské, jak se prawilo k porownání s přepisy jich, které roku 1567 za císaře Maximiliana od mistrů předloženy byly s žádostí o stwrzení privilegií, kterážto žádost doposud wyřízena nebyla. Jakkoli úmysl přitom měl býti úředním tajemstwím, mistři měli nějaké tušení, že se jedná o nějaké uškození jim od nepřátel, a odpowěděli s omluwau, že jsau zawázáni powinností k bedliwému chowání privilegií universitních, a že srownání přepisů jich předložených roku 1567 s originaly hned tehdáž stalo se a nikdy wydání originalů do jiných rukau nebylo žádáno. Skutečně nebylo dále na ně o to naléháno. Toliko wzala z toho podnět kapitula *Wšech Swatých* na hradě Pražském k obnowení rozepře o kollej téhož jména začatau roku 1577 a posud nerozhodnutau. Tehdáž, jak na swém místě powěděno, byli mistři místo předložení privilegií kolleje předložili toliko potwrzení jich císařem Ferdinandem. To nyní po opětném zdwižení žaloby od kapituly nemělo postačowati, nýbrž došel mistrů rozkaz císařůw daný dne 8 Čerwence, aby buď hned kolleje té kapitule postaupili, nebo doklady na swé práwo k ní na nejdéle do dwau neděl w kanceláři české položili. Mistři odpowěděli k tomu opětným předložením stwrzowací listiny císaře Ferdinanda, žádajíce, aby jich císař na základě tom buď w držení kolleje zachowal, buď w rozepři jejich s kapitulau na řád práwa je odkázal (19 Čwce.). To jim w opětné stížnosti kapituly za jakausi urážku welebnosti císařské wytýkáno bylo; nicméně wšak mistři i potom w držení kolleje zůstali.

Mezitím počalo se také o *konsistoř* strany pod obojí jednati k uskutečnění náwrhů nuncia papežského. Konsistoř byla posledně ještě zase dne 15 Prosince roku 1579 opětowala swé

často wznášené žádosti a stížnosti k císaři, horliwě naléhajíc 1580
na wyřízení jich, ale nedostáwala i potom žádné odpowědi. Najednau w měsíci Dubnu týž čas, když se ukládalo mistrům učení Pražského wydání privilegií jejich, došel konsistoře rozkaz od císaře, aby se dala najíti u nuncia papežského a u arcibiskupa, že od nich dostane odpowědi „s strany potřeb a wěcí swých", kterau by se sprawiti mohla. Arcibiskup nebyl toho času w Praze, nýbrž w těžkých nemocech, na které od mnoha let trpěl, nacházel se w Karlowých Wařích, pomocí lékařských se domáhaje. Konsistoř psala mu tam (29 Dubna), wyslowujíc ochotnost swau k zachowání se dle wůle císařowy a žádajíc ho o laskawau zpráwu. Brzy wšak zdá se že tak jako mistři university měla tušení o úmyslích směřujících k nějaké proměně w posawadním swém stawu. Obdržewši dne 23 Července opětné nařízení od císaře, aby se u arcibiskupa najíti dala k témuž účelu jak předešle, obrátila se dopisem k nejwyššímu kancléři panu Wratislawowi z Pernšteina (25 Čwce.), tázajíc se, jak by nařízení tomu rozuměti měla, zdali rozumějí se jím ty potřeby a wěci, které nejednau swými supplikacími na císaře wznesla, ale posud odpowědi nemá, totiž týkající se nedostatku kněží, obnowení konsistoře a naprawení řádu w kněžstwí. Dostalo-li se konsistoři k tomu jaké odpowědi od kancléře, není powědomo. Ale o měsíc a tři dni později, dne 28 Srpna zemřel *arcibiskup* Pražský Antonin, nepochybně nawrátiw se do Prahy, kdež dne 2 Září potom pohřben jest w kostele Pražském w kapli sw. Antonina. Úmrtím pak jeho, neli také jinými příčinami zastawil se běh jednání w této i w jiných wěcech.

Při dwoře císařském byl toho roku zármutek z úmrtí nejmladší sestry císařowy *Eleonory* dwanáctileté. Byla zemřela na hradě Pražském dne 14 Března, a pochowána dne 17 Března w kostele sw. Wíta wedlé otce swého, císaře Maximiliana.

W prwních dnech potom císař Rudolf měl zaneprázdnění se záležitostí zahraničnau spůsobené nerozwážným skutkem bratra jeho arciknížete *Matiáše*. Když již od wíce let trwalo powstání w Nízozemsku proti kruté wládě Filippa II krále španělského, strýčence císařowa, arcikníže Matiáš roku 1577

1580 dal se nawésti od wzbauřených k ujmutí se wlády w jejich zemi. Dne 2 Října roku toho z Wídně, kdež tehdáž císař Rudolf ještě sídlil, dal se bez wědomí jeho času nočního na cestu se čtyrmi služebníky, a přes Čechy a Bawory i dále dojel do Brüssella, kdež jej wzbauření stawowé wyhlásili za swého wládaře, ač s malau mocí, ježto náčelník jejich Wilém wéwoda Oranský co místodržící jeho měl řízení we swých rukau. Přišlo k tomu po některém čase, že stawowé nízozemští, aby sobě zjednali proti Španělsku pomoc od Francauzska, pokaušeli se proti Matiášowi powolati k panstwí kněžice francauzského, wéwodu z Alençona, což bylo ještě wíce proti mysli jak Španělsku a císaři, který předsewzetí bratra swého neschwalowal, tak i stawům říše německé, kteří si nepřáli rozšíření moci Francauzska we swém sausedstwí. Přišlo z toho k wyjednáwání mezi nimi i arciknížetem Matiášem a nízozemskými stawy, za kterauž příčinau w měsíci Březnu roku 1580 poslowé wšech kurfirstů německých delší čas meškali w Praze. Wyjednáwání wšak další písemné ani potom celý ten rok newedlo k žádnému cíli.

W měsíci Červenci a opět w Listopadu toho roku císař Rudolf zamýšlel odjeti z Prahy na čas do jiných zemí swých, newí se za jakými příčinami, ale pokaždé sešlo s toho, není rowněž známo z jakých příčin.

Mezi tím časem stal se případ neobyčejné přísnosti saudu zemského w Praze proti osobě stawu rytířského, Jiřímu *Woděradskému* z Hrušowa na Sukdole, Dobřeni, Hranicích a zámku Malešowu blíž Kutnéhory, dosti bohatému, ježto se statku jeho pokládalo dobře za 150.000 kop. Pro lichwu a nějaké podwody odsauzen byl k ztracení hrdla dne 15 Října toho roku a uwězen w Daliborce. Manželka jeho rozená Anna z Dobřenic se sedmi dítkami, třemi syny a čtyrmi dcerami, klekajíc prosila za přímluwu při císařowně, při dceři její králowně francauzské a jiných mocných osobách, aby byl rozsudek zmírněn; zwláště prý manželka nejwyššího kancléře pana Wratislawa z Pernšteina s pláčem ujímala se jí prosíc, aby manžel její byl při hrdle zůstawen. Dne 17 Října, druhý den po od-

sauzení, když saud zemský zasedal, manželka Jiřího Woděrad- 1580
ského s dětmi swými před saudem samým klečíc a žalostiwě naříkajíc, o milost prosila u welkém pohnutí wšech přítomných. Saudcowé nedali se wšak oblomiti, a rozsudek jest wykonán stětím rytíře odsauzeného dne 20 Října. Když byl weden k smrti, promluwil prý: Na mně se to začíná a na mně přestane; úsudek to neswědčící o nestrannosti tehdejších saudců, který mnozí ze saučasných s ním sdíleli. Prawíť i Korka z Korkyně, wšemu tomu byw přítomen, že „není slýcháno w tomto králowstwí, aby takowý pád přišel na člowěka stawu rytířského a tak hrozný nález wyšel od saudu zemského"; a k slowům Jiřího Woděradského, že to na něm přestane, dokládá rowněž sauwěký Mikuláš Dačický z Heslowa, že to co on páchal, „již to ledakdos prowozuje a páše, a zwláště Židé, swobodně a zjewně".

Při dwoře císařském trwaly posud peněžité nesnáze, pro které musilo se na potřebná wydání wyhledáwati rozličných prostředků mimořádných. Tak již w měsíci Kwětnu bylo komoře české uloženo jednati s městy králowskými o *půjčku* 100.000 tolarů na počet tak zwaného posudného dědičného, totiž toho, které bylo roku 1547 na města uloženo z trestu pro tehdejší powstání. Měla města posudné toto podržeti pro sebe až do splacení oné půjčky i úroků z ní po šesti ze sta. Pražané, na které to bylo předně wzneseno, aby jiné powzbudili příkladem swým, dlauho se bránili, wymlauwajíce se na dluhy, kterými obce jejich samy byly obtíženy. Po delším naléhání podáwali Staroměstští a Nowoměstští za swé obě obce 5000, což se widělo býti málo; konečně se to od nich přijalo (29 Listop.), když se zpěčowali přidati; ale déle se naléhalo na Malostranské, kteří dokonce odporowali; ukazowalo se k tomu, že práwě Menší město Pražské mělo nejwětší wýhody z přebýwání dworu w Praze.

Když se císař, jak zmíněno, w měsíci Červenci strojil na odjezd ze země, k čemuž peněz bylo potřeba na cestu, žádáni jsau berníci stawowští, aby peníze, které by se sešly z posudného nejen z tří, nýbrž také z ostatních dwau grošů swolených

1580 do lhůty sw. Jakuba císaři odwedli a za to potom, coby se sešlo do sw. Hawla ze tří i ze dwau grošů na jiné potřeby podrželi. Berníci swolili k tomu, a činilo to 20.000 tolarů. Ale ač k odjezdu císařowu nepřišlo, o sw. Hawle žádáni jsau berníci o další odklad.

Mezi jiným naskytla se toho roku potřeba oprawení střechy nad welikau síní na hradě Pražském, protože spadnutím a tudy porauchäním síně samé hrozila. Autrata na to byla wypočtena na 1245 tolarů. Komora dworská nawrhowala, aby požádáni byli nejwyšší auředníci zemští, aby od stawů wyjednali pomoc na zaprawení jí a snad na nějaké zwelebení stawby při síni, jakožto prý wzácné ozdobě celé země (14 Čw.). To wšak císař předce odmítl, a rozkázal zaprawiti to z wlastních důchodů komorních; neb žeby hanba bylo tak malau wěc při stawích pohledáwati (3 Září).

Když se rok chýlil ku konci, jednalo se zase o sněm z příčiny potřeb wždy stějně naléhajících. Dne 18 Prosince byl nejwyšší purkrabí pan Wilém Rosenberský tázán, kdy by sněm měl držán býti, a dle dobrého zdání jeho položen jest dne 26 Prosince na den 13 Unora roku 1581. Po sněmě mínil císař opět odjeti do jiných zemí swých, což dwakrát po sobě byl musil odložiti, a wšak již mezitím, ještě před wánoci roznemohl se a na delší čas ulehl, tak že i tentokrát s toho sešlo.

1581 *Sněm* se w ustanowený den sešel, ale předložení králowské musilo proti obyčeji přečteno býti za nepřítomnosti císaře pro nemoc posud trwající (14 Un.). Obsahowalo tytéž hlawní žádosti jako za předešlých let o berni k hájení hranic tureckých, o posudné a o sbírky na placení úroků z dluhů králowských. Wšechno tentokrát žádal císař jen na rok, berni z domů w summě 150.000 kop, posudné po 5 groších (3 na wychowání dworu, dwa na splácení úroků), sbírku z týchž prodajných wěcí jak doposud.

Hned při začátku sněmu rytířstwo strany pod obojí hlásící se ku *konfessí české* obnowilo žádost o wytištění jí a zawedení řádu w náboženstwí na základě jejím, odwoláwajíc se na sliby císaře Maximiliana. Zpěčowali se o čemkoli jiném jednati

pokud by žádost ta nebyla splněna. Wložil se w to wšak staw 1581
panský, přimlauwaje se pro nemoc císařowu, aby wěc byla do budaucího sněmu odložena; i dalo se rytířstwo tím upokojiti. Pod tauž pak příčinau, pro nedostatek zdrawí císařowa stawowé také odložili jednání o wšecky jiné tak zwané obecné artikule, totiž potřeb zemských se týkající, tak že jen o žádosti obsažené w předložení králowském uzawření se stalo. Stawowé swolili místo žádané summy 150 000 kop opět berni z domů po 20 groších, krom summy 12.500 kop českých od měst, posudné po pěti groších, jak císař žádal, a sbírky na placení úroků. Sněm ukončen jest tím spůsobem dne 13 Března.

Mezi trwáním sněmu stalo se w Praze welké nahodilé neštěstí při welké wodě na řece Wltawě. Dne 27 Unora w čas, když se počalo pracowati na winnicích a zahradách w okolí Pražském, welký počet nádenních dělníků přeplawowal se na welkém prámě na příwoze w Nowém městě Pražském pod Zderazem k dílu na winnicích za Smíchowem. Bylo mezi nimi a příwozníky welké lání a strkání. Tu we zmatku z toho pošlém prostřed řeky w nejwětším praudu narazil prám na jez a překotil se, tak že wšichni do wody spadli a se topili. Počítalo se 156 osob mužských i ženských, co o žiwot přišli a jen 14 se zachránilo. Bylo mezi nimi dítě w plénkách, které w koši, do něhož bylo posazeno, dosti daleko we wodě plynulo, až s welkým podiwením nicméně žiwé zachowáno jest.

Císař Rudolf i po ukončení sněmu roku 1581 zůstáwal ještě delší čas sklíčen těžkau nemocí. Spůsobilo to znepokojení druhým členům císařské rodiny pro případ žeby zemřel, poněwadž bylo se pak obáwati zmatků w říši německé při wolení nowého císaře. Z té příčiny w měsíci Březnu přijel do Prahy arcikníže *Karel štyrský* w dorozumění se starším bratrem swým arciknížetem *Ferdinandem tyrolským*, a pobyl tu déle než dwa měsíce, aby pozorowal staw wěcí a dle okolností w čas se zachowati mohl, kdyby snad císař sám přál sobě nějakého opatření. Když toho nebylo, odjel dne 2 Červwna z Prahy do Drážďan na poradu s kurfirstem saským Augustem, který setrwáwal w přátelském poměru s domem Habsburským. Na

1581 cestě stawil se i s manželkau swau w Raudnici u pana Wiléma Rosenberského, tehdáž držitele Raudnického panstwí, který nepochybně byl jemu důwěrníkem jak císaři samému. Teprw dne 4 Června jel dále do Drážďan, kdež od kurfirsta welmi laskawě jest uwítán. Kurfirst August netajil mu swého obáwání, že kdyby císař zemřel, přijde w říši k piklům, kterými by dům Habsburský snad zbawen mohl býti císařstwí při něm dotud stále zůstáwajícího, a radil, aby císař jak nejdříwe možná jednal s kurfirsty o zwolení krále Římskeho, slibuje přitom swé wěrné přičinění, aby se tím nástupnictwí domu rakauskému zachowalo. Arcikníže Karel wšak neodwážil se přímo radu tuto oznámiti císaři, poznaw w Praze při tehdejším stawu zdrawí jeho málo náklonnosti k podobnému jednání. Newzaw ani cestu zpátky do Štyrska přes Prahu, nýbrž přes Litoměřice a Brandýs, poslal toliko raddu swého Jana Kobencle k císaři s omluwau z toho a se zpráwau o laskawém přijetí swém od kurfirsta saského, přitom pak toliko, žeby měl oznámiti o wěcech důležitých, wšak jen kdyby to tu chwíli císaři nebylo obtížno; sice žeby mohl Kobencl promluwiti prozatím jen se zwláštním důwěrníkem císařowým tajným raddau Trautsonem. Císař, nechtěje se zanášeti jednáním o těžké wěci, odkázal jej skutečně na Trautsona, jemuž Kobencl swěřil, k čemu radil kurfirst saský. Minul wšak čas delší, a nedostalo se arciknížeti žádné odpowědi. Mezitím přijel do Prahy arcikníže *Arnošt* z Wídně ku konci měsíce Června, nepochybně, aby se o stawu wěcí za nemoci císaře přeswědčil, a za tauž příčinau arcikníže Ferdinand tyrolský wyprawil do Prahy zwláštního posla, hraběte Zimbern, kterýž přijel dne 29 Června a odjel již zase dne 3 Července, bezpochyby s newelkým pořízením.

Za nedlauho potom počalo se císaři Rudolfowi se zdrawím lepšiti, a do dne sw. Markety 13 Července uzdrawil se potud že již za nemocného nebyl pokládán. Brzy potom a snad dílem následkem toho stala se značná změna při dwoře císařském w Praze odstěhowáním se matky císařowy, *císařowny Marie* de Španěl Zanášela se s úmyslem k tomu již od delšího času nejspíš snad pro nemoc synowu uskutečnění odkládala. Nyn

rozlaučila se s ním dne 1 Srpna. S ní jely dcery její Alžběta 1581
králowna francauzská a Marketa swobodná až do Wídně, kdež Alžběta potom zůstala. Na další cestě doprowodil císařownu arcikníže Maximilian syn až do Wlach. We Španělích zůstala při bratru swém králi Filippowi II.

Po uzdrawení císaře Rudolfa setrwáwal nicméně arcikníže tyrolský Ferdinand při záměru o wolení krále Římského hledě k tomu, že Rudolf zůstáwaje doposud neženat neměl syna oprávněného k nástupnictwí a zůstáwalo tudy wždy obáwání aby po smrti jeho nebyly zmatky, kterých by cizí panowníci mohli užíti k obdržení císařstwí s odstraněním domu Habsburského. Dorozuměl se tedy s mladším bratrem swým Karlem štyrským, aby společně wznesli na císaře přání, aby o zwolení Římského krále z rodu Habsburského jednal s kurfirsty. Wybídnuti byli od nich také synowci jejich Arnošt a Maximilian, aby společně s nimi wyprawili a to poselstwí k císaři; ale arcikníže Arnošt omluwil se z toho, odwoláwaje se na nepřítomnost Maximiliana, jenž se posud nacházel na cestě do Wlach s císařownau matkau, a rowněž Matiáše, který posud zůstáwal w Nízozemsku. Wypraweni jsau tedy poslowé k císaři jen od starších dwau arciknížat, od Ferdinanda tyrolského hrabě František Thurn, od Karla štyrského kancléř jeho Jan Kobencl. Wyjeli pospolu z Wídně dne 31 Října. Císaři Rudolfowi byla wšak wěc proti mysli. Wyslechnuw přednesení poslů wlídně, dal jim odpowěd písemnau (19 Listop.), která wšak nic wíce neobsahowala, než uznání dobrého úmyslu a že císař wěc w uwážení wezme. O něco dříwe než poslowé arciknížat byl přijel do Prahy kurfirst saský *August* s manželkau a synem swým Kristianem w četném průwodě na náwštěwu k císaři (18 Říj.), a byli by se poslowé arciknížat snad nadáli nějaké podpory od něho we swém úkole. On wšak se zdržel jen 4 dni w Praze, a ještě před příjezdem poslů zase odjel (24 Říj.). Jednal prý cosi o zakaupení Lužic pro syna swého. Císař byl mu naproti wyjel ku přiwítání až k řece za starau oborau, totiž Oweneckau. — Ještě dříwe, již w měsíci Září toho roku

1581 bylo také *poselstwo turecké* w Praze, o němž se však nezachowala žádná obšírnější zpráwa.

W Praze byl toho času zemřel tehdejší nuncius papežský Octavius biskup srbský (3 Září); pochowán byl w kostele sw. Wíta. Na jeho místo brzy potom poslán ke dworu císařskému Jan František biskup Vercellský. — Za nedlauho potom následowalo dosazení nowého arcibiskupa Pražského po smrti Antonína Mohelnického. Byl nástupcem jeho již dne 8 Ledna toho roku jmenowán *Martin Medek* rowněž z Mohelnic, předtím probošt sw. Hypolita nad Znojmem řádu křížowníků s čerwenau hwězdau a po smrti swého předchůdce za nejwyššího mistra řádu toho zwolený; a však uwedení jeho w úřad arcibiskupský po řádném stwrzení od papeže stalo se teprw dne 8 Října Jiřím Dražkowičem arcibiskupem Kaločským a kancléřem uherským.

Císař Rudolf mezitím po swém uzdrawení opět pomýšlel na odjezd z Čech do druhých zemí swých, předně do Rakaus a do Uher. W měsíci Listopadu konal k tomu již přípravy, za kterauž příčinau jmenowitě dne 19 toho měsíce powolán od něho nejwyšší purkrabí pan Wilém z Rosenberka, nacházel se na cestě ze sídla swého wenkowského Krumlowa do Prahy. Odjezd císařůw však potom předce se protáhl pro wyřízení rozličných pilných wěcí. Swolán byl jmenowitě sjezd kommissarů zwolených od stawů českých, morawských a slezských (lužičtí se nedostawili) k usnešení se o lepší než dosud řád při wydržowání a placení wojenského lidu ze zemí koruny české w Uhřích, jehož jednání protáhlo se od druhé polowice Listopadu až do 12 Prosince.

Toho dne stalo se však nenadále také wyřízení wěci od desíti let stále odkládané, totiž *obnowení konsistoře* strany pod obojí. Předcházelo tajné jakés wyjednáwání, tak že málo osob napřed o tom wědělo. Řečený den císař jmenowal administratorem kněze *Wácslawa Benešowského* faráře na Prosíku a dwanáct členů konsistoře, mezi nimiž zůstal také předešlý administrator mistr Jindřich Dworský z Helfenberka. Wyhlášení jich stalo se w pokoji císařském na hradě, do kterého

byli powoláni. Zde učinili přísahu nowému arcibiskupu, pod jehož moc a ochranu jsau postaweni. Tím mělo se starým pod obojí dáti posily proti Lutheranům a bratřím českým, mezi nimiž hned newoli to spůsobilo. 1581

Nazejtří potom, dne 13 Prosince konečně císař odjel z Prahy do *Wídně* ustanowiw za *místodržící* na čas wzdálení swého šest z nejwyšších úředníků zemských. Ze stawu panského byl opět prwní Wilém Rosenberský co nejwyšší purkrabí, wedlé něho nejwyšší hofmistr Ladislaw starší z Lobkowic a kancléř Wratislaw z Pernšteina; ze stawu rytířského Michal Španowský z Lysowa nejwyšší písař, Burian Trčka z Lípy podkomoří a Jan Wchynský ze Wchynic purkrabí Karlšteinský. Z Wídně dne 30 Prosince císař položil stawům českým sněm na den 5 Unora, jemuž wšak nemínil býti přítomen, nýbrž již w měsíci Lednu roku 1582 odebral se do *Prešpurka* na sněm 1582
čili rákoš uherský. Odtamtud dne 30 Ledna ustanowil kommissaře, kteří měli na sněmě českém jej zastati. Byl z nich přední Stanislaw biskup Olomaucký, wedlé něho Karel kníže Minsterberský ze Slezska, nejwyšší kancléř Wratislaw z Pernšteina a šlechtic morawský Dětřich z Kunowic na Brodě uherském.

Znepokojení w straně přídržící se konfessí české ze spůsobu, kterým byla obnowena konsistoř strany pod obojí, bylo tím wětší, když arcibiskup Martin Medek hned potom skutečně začal co ochránce konsistoře wykonáwati moc nad ní. Předsewzalť w měsíci Lednu roku 1582 visitací na panstwí *Pardubickém* císaři náležejícím, na němž duchowenstwo skoro wesměs příslušelo k straně pod obojí, ale ze starých řádů se wytrhowalo. Byliť kněží wětším dílem ženatí, nemající řádného swěcení. Přijew dne 15 Ledna na zámek Pardubický, následujícího dne wšecky faráře i děkana tamějšího powolal před sebe, tázal se jednoho každého po jeho stawu a wyznání, přísně je káral i nadáwkami nejsprostšího spůsobu, i přinutil je k slíbení jemu poslušenstwí, nedbaje na wýmluwy, že prwé poslušnost konsistoři pod obojí slíbili. Že tak jednal dle wůle císaře, stwrzowalo se mandatem nedlauho potom wydaným

1582 z Prešpurka (12 Un.) ke wšem stawům a obywatelům králowstwí českého strany pod jednau i pod obojí, kterým se oznamowalo dosazení nowého arcibiskupa s poručením, aby se jím obojí řídili a wšelikau poslušnost jemu prokazowali.

W pobauření myslí, které to způsobilo w straně pod obojí, rytířstwo znající se ku konfessí české opět jako předešlého roku mínilo se na sněmě zasaditi o splnění slibů císaře Maximiliana daných roku 1575 a žádati na základě jich, aby stawům nawráceno bylo práwo k dosazowání konsistoře. Mistr učení Pražského Petr *Codicillus* z Tulechowa we srozumění s jinými mistry kolleje Karlowy složil k tomu cíli k rukaum stawů zwláštní spis, kterým dowozowal práwa jejich k tomu na základě starších privilegií a zwyklostí, které w platnosti byly až do času císaře Ferdinanda i dílem Maximiliana, a ukazowal zwláště k důležitosti býwalého poměru mezi konsistoří a akademií učení Pražského, který teprw roku 1571 zrušen byl pominutím mistrů, tak že z konsistoře úplně wylaučeni byli a odtud jen z farářů Pražských se skládala. Staw rytířský, zakládaje se na tom, že předešle jednání o žádostech jeho ku příštímu sněmu bylo odloženo, zpěčowal se k jednání o předložení králowském přikročiti, pokud by se mu zadost nestalo; ale i tentokrát podařilo se jiným, nepochybně opět stawu panského, od toho jej odwrátiti, tak že swolil k odkladu pod tau wýminkau, že měl žádán býti na císaři *revers*, jímž by se určitě zawázal, že stawowé na sněmě budaucím nebudau powinni prwé o předložení králowském jednati, nežby artikule obecní o potřebách zemských (a rozumělo se mezi nimi o náboženstwí) wyřízeny byly.

Předložení králowské týkalo se opět jen berně na wojsko w Uhřích a posudného; i powolili jich stawowé we způsobě předešlém, s wyminěním wšak, aby při berních od stawů zwolených podrženy byly, pokud by zmíněný revers od císaře wydán nebyl. Přitom pak, poněwadž we předložení slíbeno bylo, že císař netoliko od králowstwí a zemí swých, nýbrž také od říše Římské pomoci proti Turku žádati bude, stawowé wyslowili přání, aby mimo to také nějaká pomoc na wychowání

dwora císařského od říše žádána byla, a uzawřeli, když by 1582
císař swolil, také sami posly swé k sněmu říšskému wyprawiti, kteří by o tyto žádosti se stawy říšskými jednali. Jmenowány jsau také hned osoby k poselstwí takowému po jedné z každého stawu, z panů totiž Bohuslaw Felix Hasišteinský z Lobkowic nejwyšší komorník, z rytířstwa Jan Wchynský purkrabí Karlšteinský, ze stawu městského Krištof Wettengl měšťan Staroměstský.

Sněm uherský, za kterého císař Rudolf meškal w *Prešpurce*, skončil se dne 17 Unora. Císař odtamtud dne 22 Unora přijel do *Wídně*; odtud mínil se odebrati do Lince k sněmu horních Rakaus i asi dne 1 Dubna do Augsburka na sněm říšský, který měl býti dne 22 toho měsíce. Lhůta tato byla wšak potom prodlaužena, nejspíš dle přání kurfirstů, a protož císař mnohem déle prodlel we Wídni.

Do toho času připadla welká *powodeň* w Praze dne 2 Kwětna, kteráž mnoho škody spůsobila odplawením dříwí z Podskalí i také podtržením mnohých chalup při břehu řeky Wltawy. Dříwí dílem odplaweno bylo až pod most Pražský, dílem se tak u mostu stěsnalo, že se po něm choditi mohlo. Woda dosahowala přitom až na oči Bradáče, a čtyry dni tak stála. — Mnohem wětší zlé byla wšak rána morowá, která hned brzy potom začala řáditi jak we městech Pražských tak w nejrozličnějších krajinách země české. Již w měsíci Kwětnu pomřelo mnoho osob, obyčejně po welmi krátké nemoci, we mnohých domích po desíti, po patnácti osobách. Dne 25 Kwětna jen na Nowém městě zemřelo padesát osob, a po rynku Staroměstském w malé chwíli přešlo patnáct pohřbů po sobě; to pak tak trwalo přes celé leto až do konce měsíce Října. Byl to tak zwaný *weliký mor Pražský*, pod kterýmžto jménem pamatowal se w potomních časích. Počítalo se, že we městech Pražských pomřelo naň 30.000 lidí, w králowstwí celém 50.000. Bylo welké stěhowáni lidí, zwlášť bohatších z Prahy i z jiných míst nakažených. Již w měsíci Kwětnu jednali o tom také místodržící, kolik jich toho času bylo w Praze, o přeložení kanceláře a komory české z příčiny moru do Tábora. S jiných

1582 stran, jmenowitě od komory dworské radilo se do Kutnéhory nebo do Plzně, poněwadž by byl Tábor mnohým příliš z cesty. Císař wšak nechal toho místodržícím na wůli. Měli z té příčiny schůzi dne 28 Čerwna, ku které přijel také přední z nich Wilém Rosenberský z Krumlowa, odkudž se prwé pro opětné powodně do Prahy byl nemohl dostati. Byla pak schůze práwě ze strachu před morem držána ne w Praze, nýbrž w místě nejmenowaném dwě míle od Prahy. Usnesli se o *Tábor*, a tam tedy potom delší čas bylo sídlo úřadů zemských a komory české. W Praze zatím dne 29 měsíce Srpna byly w kostele Týnském, w kostele sw. Mikuláše a w kapli Betlemské modlitby konány za ukrocení hněwu božího a umenšení morowé rány. Byla přitom různice mezi konsistoří strany pod obojí a konšely měst Pražských, od kterýchžto byly přitom předepsány modlitby a řády, kterých konsistoř neschwalowala, jakž také předtím při pohřbích žáci dle nařízení osadních místo obyčejných písní latinských počali zpíwati české rowněž obsahu se starým řádem se nesrownáwajícího. Konsistoř darmo na osadních a na konšelích žádajíc, aby w tom nápravu učinili, obrátila se k arcibiskupu s žádostí o ochranu proti tomu, tím se moci jeho podrobujíc (12 Září).

Mezitím byl se císař Rudolf z Wídně odebral k sněmu říšskému do *Augsburka*. Přijel tam dne 21 Čerwna. S wypravení zwláštního poselstwí od stawů českých k tomu sněmu sešlo. Mezi jinými wěcmi jednalo se na něm také o zawedení nowého *opraweného kalendáře*. Bylť již roku předešlého 1581 na základě wýpočtu učenců, že se počítání dle kalendáře starého Julianského nesrownáwalo se skutečným během času, papež *Řehoř XIII* dne 24 Unora wydal nařízení pro celé křesťanstwo, aby se náprawa stala wynecháním desíti dní z kalendáře, a měl se začátek učiniti roku 1582, tak aby se místo pátého počítalo hned 15 Října. Nařízením tím urazili se wšak knížata protestantští, že wydáno bylo bez tázání císaře a stawů říšských, a když se tedy na sněmě jednalo o zawedení kalendáře nowého, protiwili se tomu; pročež i císař na ten čas wěc odložil, a nařídil zatím při starém kalendáři zůstati, tak aby

jmenowitě při saudech dle něho časy byly zachowáwány. Z té 1582
příčiny také mistři učení Pražského, ač o správnosti wěci samé přeswědčeni, na rok příští newydali ještě kalendář oprawený, nýbrž dle posawadní zwyklosti. Bez ohledu na to arcibiskup Pražský *Martin Medek* dne 22 Října wydal nařízení přísné ke wšemu duchowenstwu swé dioecezí, aby se hned dle nowého kalendáře řídili a nařízení papežské o tom jak na kázáních tak přibitím na dweřích kostelů wůbec oznámili. Potkalo se to s odporem jak w Praze tak w jiných městech, kdež konšelé nechtěli duchowenstwu dopustiti, aby se dle nařízení toho sprawowalo, pokud stawowé nebyli tázáni a k tomu nepřiwolili; nastaly pak welké zmatky w kostelích, když neděle a swátky dle nowého a starého řádu na jiné dni připadaly. Zwláštní nesnáze zkusila konsistoř strany pod obojí, když ochotna byla i w té wěci arcibiskupem se říditi, obcemi pak jí w tom bráněno bylo. Omluwným listem dne 22 Listopadu dala to arcibiskupu na jewo.

Císař Rudolf mezitím po skončení sněmu Augsburského, od kteréhož obdržel swolení jisté pomoci k obraně proti Turkům, byl dne 1 Října z Augsburka s dworem swým odjel zpět k *Wídni*, kdež nacházel se třináctého dne toho měsíce neli o některý den dříwe. Toho času byl se mor w Čechách ještě dále rozšířil, následkem čehož i z Tábora raddowé komory české se rozjeli, a úředníci jim podřízení konečně přestěhowali se do *Budějowic* (8 Říj.), kdež brzy též nebylo bez mření. W Praze nebyl té chwíle nikdo z místodržících ani snad z jiných nejwyšších úředníků; pročež ještě také saud dworský a komorní připadající o sw. Martině z nařízení císařského daného z Wídně dne 13 Října jest odložen k času sw. Fabiana a Šebestiana (20 Ledna) roku 1583. — Mimo to také toho času uprázdnil se úřad nejwyššího kancléře českého úmrtím pana *Wratislawa z Pernšteina.* Byl se nacházel při císaři w Augsburce za času říšského sněmu, ale roznemohl se, a nemohl zároweň s císařem odjeti odtamtud, než teprw něco později, když se mu polepšilo. Proti nadání wšak na zpátečné cestě zemřel w Linci dwa a padesátiletý dne 20 Října.

1582 Po příjezdu císařowu do Wídně přijel tam w měsíci Listopadu k němu arcikníže *Karel štyrský*, a očekáwali se též arcikníže *Ferdinand* tyrolský i příbuzný *Wilém* wéwoda baworský ke sjezdu přátelskému, na kterém mělo pojednáno býti o zaopatření bratří císaře Rudolfa. Byla mezi nimi prwé dne 10 Dubna roku 1578 zawřena jistá smlauwa, dle které měli od císaře dostáwati každý jistau summu peněz ročně; ale naskytly se w tom těžkosti, pro které měla se w tom smluwiti změna. Wedlé arciknížat *Arnošta* a *Maximiliana* účastnil se schůze také arcikníže *Matiáš*, starší jejich bratr, který roku předešlého (1581) w měsíci Listopadu byl konečně přinucen wzdáti se wládařstwí w Nízozemsku a přebýwal od té doby w Linci. Ještě dříw než se wšichni aučastníci sešli, přišly o tom do Prahy zpráwy, že míní císař dotud swobodný wstaupiti w manželstwí, nowá císařowna že se čeká do Wídně z jara, a s ní že císař napotom míní we Wídni nejwíce bydliti, arcikníže Arnošt že má býti wládařem w Čechách, Maximilian nejwyšším wůdcem wojenským w králowstwí uherském; o tom že se má jednati na sněmě uherském položeném na 10 Ledna příštího roku; arcikníže Matiáš že má na ten čas bydliti we Wídenském Nowém městě. [60]) Možná, že tak asi bylo přání některých členů rodiny císařské; ale zpráwy ty neoswědčily se. Co se mezi bratřími na ten čas wyjednalo, není nám známo.

Teprw w zimě ku konci roku 1582 mor přestal w Praze a w největší části země české; w některých krajinách wšak předce ještě zůstáwal, na wýchodě nejwíce w kraji Hradeckém,
1583 na západě w Plzenském. Císař proto nařízením z Wídně daným dne 8 Ledna, pro zachránění nákazy w Praze dal odložiti saud zemský, který měl býti o suchých dnech postních, do suchých dní letničních. Z též příčiny bylo o wýročním trhu w Praze o Hromnicích zakázáno sausedům, aby lidí přicházejících k němu z krajin, kdež rána morowá ještě trwala, nepřijímali do domů a příbytků swých, a we branách bylo nařízeno, aby lidé z těch krajin do města wpauštěni nebyli.

[60]) Psal tak arcibiskupu Pražskému kněz de l'Alba z Wídně dne 18 Listopadu.

Zatím wšak brzy docházel čas, do kterého byly berně a 1583
posudné swoleny sněmy posledními jak w Čechách tak we druhých zemích příslušících, a záleželo proto císaři na opětném swolání sněmu, čemuž mor rowněž překážel. Již 4 Ledna r. 1583 dopisem z Wídně tázáni jsau proto nejwyšší úředníci zemští o dobré zdání swé. Zdá se wšak, že žádný z nich nebyl ještě w Praze nebo snad málo který, pročež bylo potřeba teprw swoláwání jich. Když pak w měsíci Unoru aspoň několik jich dalo se najíti, došel jich dotaz druhý, zdali by brzy po welkonocích (10 Dubna) nebo aspoň okolo neděle Cantate (8 Kwětna) sněm nemohl býti swolán. Oznamowal přitom císař, žeby sám k němu přijeti nemínil, nýbrž kommissaře wyslati na swém místě, wšak k ničemu jinému než k wyžádání berně a posudného na dalšího půl léta; napřed že mu nastáwá rákoš uherský, potom žeby držel sněmy na Morawě a we Slezsku, a odtamtud žeby teprw přijel na hlawní sněm český, na němž by se přede wším jednalo o stížnostech stawů, a potom žeby zas delší čas pobyl w zemi. K tomu nejwyšší úředníci w Praze přítomní odpowěděli wymlauwajíce se na malý swůj počet, a žádajíce, aby k uwážení wěci swoláni byli netoliko wšichni jiní úředníci a saudcowé zemští, nýbrž i přísedící saudů dworského a komorního; neb žeby oni samotni welkau odpowědnost přitom na sebe wzíti nemohli. Připomínali totiž císaři *revers*, jejž wyžadowali stawowé na sněmě předešlém co wýminku odwedení swolených pomocí, jehož wšak císař posud dáti se zpěčowal, ač do usnešení sněmu se swolením tehdejších kommissarů pojat byl. Představowali, že bez něho stawowé nebudau nic chtíti swoliti, a radili, aby císař revers wydal. Bylo to nepochybně za tau příčinau, že se brzy potom nejwyšší purkrabí pan Wilém Rosenberský odebral do Wídně a měl slyšení u císaře (8 Března); nejspíš pak k jeho radě císař skutečně dne 15 Března wydal obeslání ke wšem nejwyšším úředníkům a saudcům zemským i raddam saudu dworského a komorního, aby se dne 7 Dubna na hradě Pražském najíti dali. Jsau jim předloženy tři otázky, o kterých měli dáti dobré zdání swé, o čase sněmu, o zmíněném reversu a o nowém kalendáři. Sešedše se w počtu dostatečném

1583 dali odpowěd spisem dne 11 Dubna, kterým předně, co se sněmu českého týkalo, radili, aby byl položen na pondělí po neděli Exaudi (23 Kw.) a po něm teprw sněmowé druhých zemí, o reversu pak, aby jej císař stawům wydal s omluwau, že se s ním opozdění stalo. O nowém kalendáři byl jim císař oznámil, že ho papež o to žádá, aby jej jak pro duchowní tak swětské w zemích swých zawedl. K tomu wyslowili mínění swé, že se náprawa jistě na uwážení rozumných a učených lidí zakládá, ale předstawowali, že pokud nowý kalendář w říši ode wšech přijat není, zawedení jeho by mnoho platno nebylo, nýbrž ke zmatkům wedlo pro wzájemné swazky obchodní s okolními zeměmi, což by zwláště stawu městskému bylo newhodné; pročež radili, aby se s tím prodlelo a wěc ta na sněm byla wznešena.

Císař we wšem se zachowal dle této rady. Nacházel se toho času na sněmě uherském w *Prešpurce*, a odtamtud oznámil nejwyšším úředníkům swolení swé k položení sněmu českého ke dni od nich nawrženému, potom pak z *Ebersdorfa* w Rakausích, kamž se odebral na několik dní, zaslal jim *revers* od nich žádaný (6 Kwětna). K sněmu nemínil ani tentokrát přijeti osobně, jednak pro sněm Prešpurský, jednak pro obáwání, že by mor při shromáždění lidí z rozličných stran, dílem nakažených, w Praze znowa mohl wzniknauti, i ustanowil na místě swém kommissaře, jak byli nejwyšší auředníci nawrhli, čtyry ze zemských auředníků morawských, z nichž přední byl zemský heitman morawský pan Hynek Brtnický z Waldšteina. Předložení králowské neobsahowalo nic jiného než žádost o swolení berně a posudného w témž spůsobu jak předešle jen na jedno půlletí, k tomu pak zmínku o žádosti papežowě w příčině zawedení nowého kalendáře, při čemž císař zawazowal se znowa, aby na sněmě potom nejprwé příštím jednáno bylo předně o stížnostech stawů, slibuje přijeti k němu osobně a potom w zemi zase déle se zdržeti. W tom spůsobu *sněm* se w ustanowený čas sešel (23 Kw.), a usnešení se na něm stalo beze wšech těžkostí dne 6 Čerwna. Stawowé swolili berni a posudné na půl léta, jak císař žádal; o kalendáři pak z týchž příčin

jako předtím nejwyšší úředníci a raddowé přestali na odkladě, 1583
až by se císař s knížaty okolními a městy říšskými dorozuměl.

Císař Rudolf mezitím po skončení sněmu uherského přebýwal delší čas we *Wídni*. Měl úmysl odtamtud konečně zase nawrátit se do Prahy w druhém již roce wzdálení swého z Čech; ale přípravy k tomu déle se protáhly, dílem sháněním peněz na cestu, o které již w měsíci Červenci jednal písemně s komorau českau. Dne 12 Srpna nařízowal z Wídně, aby za příčinau příjezdu jeho pokoje na hradě Pražském wyčištěny a potřebné zásoby owsa a slámy do koníren swezeny byly. O měsíc později jednány jsau wozy nákladní na cestu, kterých mnoho bylo potřeba; na panu Adamowi z Hradce, přes jehož statky mělo se jeti, žádal císař (13 Září), aby mu 24 wozů takowých i s koni od poddaného lidu swého zjednal a do Wídně poslal. Nicméně k jízdě přišlo ještě zase o několik neděl později, tak že císař do *Prahy* přijel dne 16 Října, pobyw předtím, snad jen některý den w Brandýse.[61])

Jen dwa dni předtím byl w Praze slawný pohřeb zemřelého nejwyššího kancléře, pana *Wratislawa z Pernšteina*. Tělo jeho bylo dne 12 Října přiwezeno a uloženo we farním kostele sw. Benedikta na Hradčanech, odtud pak nazejtří doneseno do kostela sw. Wíta a tam dne 14 Října pochowáno.

Hned po swém příjezdu do Prahy císař ohlásil swolání sněmu českého na den 19 Listopadu (21 Října), a jednalo se w poradách komory české a dworské i nejwyšších úředníků zemských o spůsob předložení králowského k němu. Náwrhy komor směřowaly ke značnému zwýšení žádosti o berni a posudné proti posledním létům předtím a také zase k wymožení wýdatných pomocí na zaprawení dluhů králowských wždy přirůstajících; námitkami wšak bezpochyby úředníků zemských spůsobeno bylo dílem upuštění od žádostí těch dílem snížení jich. *Sněm* byl zahájen císařem samým dne 20 Listopadu, o den později, než bylo ustanoweno. Předložení králowské obsahowalo na prwním místě omluwu, z jakých příčin císař nemohl se

[61]) Březan 256.

1583 dříwe do země nawrátiti, a ubezpečení určitější než kdy předtím, že napotom jak nejwíce možná w Praze bytem a dworem swým zůstáwati bude. O berni k hájení hranic proti Turkům žádal w též wýšce, jak byla několikkrát po sobě swolena z domů, posudného o groš ze sudu wíce než předešle, totiž po šesti groších, z nichž jak posud tři měly býti k rukaum císaře na wychowání dworu, ostatní tři na placení úroků wěřitelům králowským. Obojího swolení žádal na několik let po sobě, wedlé toho pak na splácení dluhů o sbírku od osob majících peníze na aurocích, tak aby každý z tisíce tolarů summy půjčené čili z 60 tolarů auroku obyčejného platil šest tolarů čili kop míšenských. K tomu přidána byla žádost o zwláštní pomoc od stawů k oprawení a zwelebení *hradu Pražského* we stawbě sešlého, aby w něm císař důstojně sídliti mohl. Slowy wřelými wyslowowal císař swé zalíbení w něm, kterak „w tak weselém a příležitém spanilém místě a w čerstwém, zdrawém powětří swé položení má“.

Dle zmíněného reversu bylo by se na sněmě tomto mělo přede wším jiným státi usnešení o tak zwané artikule obecné, totiž žádostí a stížností stawů se týkající. Ale stawowé po některém jednání upustili od toho s ohledem na krátkost času do wánoc, přes které bylo jim nemilo w Praze zůstati, a přikročili tedy k jednání o žádostech králowských; také pak prokázali přitom císaři welkau ochotnost. Swolili totiž k berni i posudnému, jak bylo žádáno, a též k dani z auroků na splácení dluhů králowských, toliko wšak na jeden rok; rowněž pak na stawení we hradě Pražském swolili zwláštní pomoc na tři léta po sobě, totiž na statcích pánů a rytířů po pěti groších českých z domů ročně, od stawu městského pak w summě 3125 kop českých též ročně. — Mimo jiné wěci, o které se na sněmě jednalo, stawowé panský a rytířský učinili jak také již na krátkém sněmě předešlém přímluwu za města, aby jim k polepšení důchodů jejich i druhau polowici *odúmrtí*, která posud ku komoře králowské připadala, propustil. Také pak jednalo se o srownání *práwa městského* se zemským, i zwolena k tomu kommissí ze stawů panského a rytířského po dwau

osobách z každého kraje. O některých wěcech, nejwíce řádu 1583
při saudech se týkajících, které by byly sněmem měly býti wyřízeny, stalo se usnešení, aby o ně radu wzali nejwyšší úředníci a saudcowé zemští spolu s osobami ze wšech tří stawů k tomu zwolenými, po šesti z každého stawu. Z Pražanů byli mezi nimi mistr Matěj z Aventina a mistr Pawel Kristian z Koldína. Měli se na hradě Pražském sejíti w pondělí po neděli Cantate příštího roku (30 Dubna), a oč by se usnesli, mělo míti platnost a pojato býti do zřízení zemského.

Mezi wěci, na které se wztahowal revers králowský, dle něhož mělo o nich na sněmě tomto přede wším jiným býti jednáno, pokládali stawowé protestantští nepochybně také zase žádosti swé náboženské, a měli k tomu dost nowých podnětů. Sotwa že byl císař Rudolf přijel do Prahy, již dne 21 Října byla naň wznesla *konsistoř* strany pod obojí opět swé stížnosti, kterak totiž w čas moru, když žádné wyšší wrchnosti w Praze nebylo, Pikarti a sektáři wíc než kdy jindy w zemi a zwláště w Praze samé se zmáhali, kterak zjewně se scházejí a nowoty swé w náboženstwí wykonáwají; kněžstwo že w řádu a poslušenstwí státi nechce; wětší díl'ᴺ e se jich žženilo; kollatorowé že se jich zastáwají, bez wůle a wědomí konsistoře je ku kostelům přijímají a těch, kterých konsistoř jim podáwá, přijímati nechtějí. Stěžowala konsistoř opět na nedostatek řádných kněží, poněwadž se již od dwanácti let swěcení na kněžstwí straně pod obojí odpírá, a žádala za propuštění a zwolení jiných k swému úřadu. Žalobami těmito popudila se strana starým pod obojí protiwná, přídržící se konfessí české, a mínila na sněmě zasaditi se o splnění swé žádosti, aby konsistoř od stawů byla wolena. Dala se wšak od toho odwrátiti uwážením těžkostí přitom ze strany pod jednau i nechuti k tomu při bratřích českých, tak že k weřejnému jednání o tom na sněmě nepřišlo. Císař také nesplnil žádost konsistoře a obnowení neb doplnění, ač již zase jen pět členů čítala; ale před samým zawřením sněmu wyzwal stawy ke zřízení kommissí, která by z pamětí práwních wyhledala, komu by skutečně práwo k dosazowání konsistoře strany

1583 pod obojí náleželo. Skládala se ze dwanácti osob strany pod obojí od stawů wolených a dwanácti pod jednau, které císař sám jmenowal po čtyrech z každého ze tří stawů. Z Pražanů byli mezi nimi Daniel Šwik z Lukonos, Daniel Adam z Weleslawína a Pawel Winkler primas Malostranský, wedlé nich také mistr Petr Codicillus z Tulechowa, toho času rektor university.

Se schwálením wšech tří stawů císař Rudolf mezi trwáním sněmu tohoto wydal mandat dne 3 Prosince, kterým se konečně nařizowalo zachowáwání nowého opraweného *kalendáře* w králowstwí českém a zemích příslušejících. Mělo se s ním počíti roku 1584, tak, aby místo dne 7 Ledna počítáno bylo 17 toho měsíce. Byl proto již napřed w tom spůsobu složen a mistrem Petrem Codicillem jakožto astronomem k tomu od wíce let powolaným. Pohoršení wšak spůsobilo, že ponejprw wynechán byl w něm swátek *Husa a Jeronyma* při dni 6 Čerwence, neprawí se z čího podnětu. Skladatel, znající se ku konfessí české, spůsobil si tím welkau nelibost a pohoršení, že učinil tak „k wůli straně odporné“. [62])

1584 Kommissí zřízená k wyhledání, komu by náleželo práwo k osazowání konsistoře strany pod obojí, měla po wykonání prací příprawných společné porady teprw od 18 dne měsíce Čerwna roku 1584. Členowé zwolení od stawů strany pod obojí znali se wšichni ku konfessí české, a zastáwali se owšem práwa jindy od stawů wykonáwaného, které od roku 1562 císař Ferdinand byl potáhl na sebe. W sezení druhém, které měli dne 20 Čerwna, předložili žádost swau, aby stawům bylo nawráceno, členům strany pod jednau, z nichž přední byl pan Wilém Rosenberský nejwyšší purkrabí Pražský, a žádali jich za přímluwu a to k císaři. K tomu jim we jménu druhých dal odpowěď Wilém Rosenberský, doznáwaje, že práwo k osazowání konsistoře někdy stawům pod obojí náleželo, a slibowal přímluwu u císaře, wšak když by spolu s nimi nápomocni byli

[62]) Byly o tom werše: Stal se Čechům posměšný kus, wyletěla jim z Prahy hus; prodal ji mistr Codicillus. Wiz Dačického I 158.

k wyhlazení sekt a zwláště Pikartů (rozumí se bratří českých) 1584
wšude, a zwláště we městech Pražských wždy wíce se rozmáhajících, též aby jim oznámili, jakými osobami a jakým řádem měla by konsistoř býti osazena. Byli by se dle toho měli odříci spolku s bratřími, k čemuž mnozí byli by snadno přiwolili, ale také konfessí české, což owšem učiniti nemínili. We jménu druhých odpowěděl nejwyšší písař Michal *Španowský* z Lysowa, že co se řádu při konsistoři týče, setrwáwají přitom, jak roku 1575 císaři Maximilianowi bylo od nich podáno, tedy na základě konfessí české. To owšem nebylo dle úmyslu strany pod jednau, a jednání se tím roztrhlo. Členowé kommissí strany pod obojí wyžádali si tedy nazejtří sami o sobě slyšení u císaře, a majíce opět Michala Španowského za řečníka předložili odůwodnění, na kterém zakládali práwo swé na konsistoř, odwoláwajíce se na přiswědčení členů strany pod jednau, že jim někdy náleželo. Dostala se jim wšak po dwau dnech od císaře odpowěd záporná (23 Čw.) nejprwe austně, potom i písemně (26 Čw.). Císař nepopíral, že stawowé pod obojí do roku 1562 konsistoř osazowali, s dopuštěním od králů, ale oznamowal jim důwody, pro které nyní toho dopauštěti nemůže, předně že tehdáž stawowé znali se k starobylému náboženstwí a wíře pod obojí, od té wšak že ustaupili a za císaře Maximiliana k jinému náboženstwí se přiznali, za druhé že se od konsistoře odtrhli, nepřijímajíce kněží od ní ku kostelům a farám swým, za třetí, že mnozí z nich, kteří se pod obojí jmenují, w kostelích a na zámcích swých Pikartské a jiné sektářské schůzky drží a dopauštějí, čehož že císař podlé přísahy a powinnosti swé přehlížeti nemůže.

Bylo to zřejmé odmítnutí wšeho, k čemu stawowé znající se ku konfessí české na základě slibů císaře Maximiliana jim učiněných práwo sobě pokládali. Členowé kommissí jejich strany nechtěli wšak posud wší naděje se zbawiti. W poradě, ku které se sešli hned nazejtří potom w domě Michala Španowského, uwažowali předně náwrh, aby císaři oznámili, že wěc, o které se jim odpowěd od něho dostala, na sněmě nejprwé příštím na wětší počet stawů wznésti míní. Nebyla wšak

1584 již schůze w plném počtu; několik členů bylo odjelo z Prahy; z přítomných mnohým náwrh ten widěl se býti powážliwým; neb žeby se mohlo zdáti, jakoby se o nějaké pozdwižení jednalo; i snesli se jen na tom, aby na císaři odklad žádali do času, až by za příčinau saudu komorního neb zemského wíce osob w Praze přítomno bylo. Míniii přitom dosáhnauti, aby aspoň císař nyní hned konsistoř neobnowil dle posawadního spůsobu, jak o to již opět od konsistorianů žádán byl (15 Čerwna). Wyžádali sobě tedy slyšení, a přijati jsau od císaře u přítomnosti nejwyššího purkrabí Wiléma z Rosenberka, nejwyššího komorníka zemského Jiřího z Lobkowic, místokancléře doktora Jiřího Mehla a tajemníka kancelářského Oswalda z Schönfeldu. Aby spíše dosahli swolení, oznámili úmysl stawů, že kdyžby jim osazowáni konsistoře bylo propůjčeno, sprawowali by se přitom podlé staré wíry pod obojí a žádných sekt ani Pikartů by netrpěli. Na takowé ujištění (sotwa doslowně míněné) císař swolil k odkladu žádanému; konsistoř stará pak ani tentokrát nebyla obnowena.

Jinak nastupowalo se wšak hned potom na rozličné kroky proti zmáhání se jak wyznawačů konfessí české tak bratří českých. Dne 4 Čerwence předewzato bylo obnowení radd na Starém a Nowém městě Pražském dle obyčeje osobami z nejwyšších úředníků zemských, panem Wilémem z Rosenberka nejwyšším purkrabím, panem Jiřím z Lobkowic komorníkem zemským, Jiřím Bořitau z Martinic dworským sudím a Janem Wchynským purkrabím Karlšteinským. Dosazeni jsau za *konšely* dle wší možnosti weskrz staupenci staré strany pod obojí a někteří také k straně pod jednau se klonící; po wykonané pak přísaze pan Wilém z Rosenberka pilně k nim promluwil, aby množících se schůzí a kázání nowotářských a pikartských we městě nedopauštěli, nýbrž proti účastníkům jich na přísné tresty nastupowali a jen nad dwojí starau wírau pod jednau a pod obojí ruky drželi.

O tři neděle později, dne 27 Čerwence, wydán jest od císaře *mandat* obecný ke wšem třem stawům, kterým káráno, že jak na statcích pánů a rytířů tak we městech mnozí lidé

stawu nižšího i wyššího obojího pohlawí sbory a schůze drží 1584
a w nich kázání a jiné náboženstwí se prowozuje. Připomínalo se, že to staršími mandaty mnohými, krále Wladislawa a potomních panowníků, zakázáno jest, a wyhrožowáno tresty na to wyměřenými každému, kdoby ještě napotom na statcích swých aneb we městech toho dopauštěl. Mandat krále Wladislawa byl wydán, jak jinde powěděno, proti bratřím českým, kteří se w něm Pikarty nazýwali. Názwu toho zde neužito, patrně w aumyslu, aby také na jiné, tedy i wyznawače konfessí české wztahowán býti mohl; naproti čemuž wšak zase bratří tak jako jindy popírali, žeby se směl wztahowati na ně, poněwadž k Pikartům se neznali. Mělo to wšak nicméně účinek částečný, zawřením sborů bratrských w několika místech. — W málo dnech potom došla císaře zpráwa od králowského podkomoří Buriana Trčky z Lípy o zwláštní sektě wzniklé we městě *Táboře*, ohawně rauhající se základům učení křesťanského a zwláště swátosti oltářní. Dle dobrého zdání arcibiskupa a také pana Wiléma Rosenberského císař nařídil (23 Říj.), aby sektáři tito byli zjímáni a přiwezeni do Prahy, kdež by konsistoř strany pod obojí nad nimi saudila a dle jejího saudu aby potrestáni byli. Stalo se tak, a již na začátku měsíce Listopadu wydáni jsau od konšelů Táborských do Prahy a uwězněni w radním domě Staroměstském. Byli to lidé stawu řemeslnického, nepraw í se w jakém počtu. Tázáni od konsistorianů o wíře swé, činili wyznání pokorné a popírali, žeby se jakého rauhání byli dopustili. Mluwili wšak nejasně a proto držáni jsau dlauho we wazbě. W měsíci Kwětnu a opět w Říjnu roku 1585 utíkali se písemnými prosbami k arcibiskupu o přímluwu, aby byli propuštěni, neznámo wšak s jakým prospěchem.

Co se jiného dálo toho roku, jest nám málo známo pro nedostatek zpráw. Císař Rudolf zachowáwal již stálé sídlo na hradě Pražském dle slibu swého. Dne 27 Čerwence wyjel na *Brandýs* ku pobawení se mysliwostí; mnoho prý jelenů tučných a dobrých zarazil, a štědře jimi podělil wyšší i nižší úředníky i písaře a také některé praelaty. Dne 7 Srpna byl již zase w Praze. W měsíci Září očekáwal několik knížat říšských

1584 náwštěwau, newí se kterých. Strojil se skwěle na hradě Pražském je pohostiti (24 Září). W měsíci Prosinci pak přijeli do Prahy tři bratří císařowi, *Matiáš*, *Arnošt* a *Maximilian*, neprawí se za jakau příčinau. Arcikníže Matiáš, nemaje po nawrácení se z Nízozemska žádného weřejného postawení, již od roku 1582 jednal s bratrem swým císařem, žádaje na něm, aby mu postaupil zástawau knížetstwí Opolského a Ratibořského a ustanowil jej za místodržícího we Slezsku; ale dostáwalo se mu jen odůwodněných wýmluw. Možná, že když wyjednáwání posud písemné newedlo k cíli, přijel, aby austně naléhal, a druzí dwa arciknížata snad mu byli přímluwčími. Dne 9 Prosince arciknížata odjeli z Prahy do Wídně.

Zrowna den potom (10 Pros.) císař položil zase *sněm* stawům českým ke dni sw. Šťastného čili 14 Ledna roku 1585.
1585 Předložení králowské k němu obsahowalo opět žádost o swolení berně z domů jako předešle, posudného po 6 groších se sudu, též daně z auroků po 6 kopách z tisíce na splacení dluhů králowských, ale toho wšeho hned na tři léta po sobě. Staw panský již čtwrtý den po zahájení sněmu (18 Ledna) oznámil ochotnost swau k swolení berně a posudného, ale potkal se w tom s odporem rytířstwa znajícího se ku konfessí české a k jednotě bratrské. Mandaty proti sektám a částečné wykonáwání jich wzbudilo newoli w něm, we které žádalo opět, aby prwé jednáno bylo na sněmě o náboženstwí, než by se k čemu jinému přikročilo. Přišlo k wyjednáwání dne 22 Ledna, we kterém we jménu nejwyšších úředníků zemských nejwyšší písař Michal Španowský co prostředník přimlauwal rytířům, aby od swého odporu upustili, od rytířstwa však co řečník k tomu zwolený Wilém Malowec z Malowic z jednoty bratrské kladl žádost, aby prwé stawům stwrzena byla připowěd císaře Maximiliana z roku 1575, aby každý při náboženstwí swém byl zůstawen, a aby na statcích swých každý mohl kněží a správce duchowní dle libosti swé chowati. Naproti tomu poukázal Michal Španowský k odkladu obdrženému od císaře w příčině práwa k osazowání konsistoře, žeť posud o žádosti stawů rozhodnuto není, též pak k tomu, že mandat

wydaný proti sektám w neurčitém znění swém, kdyby na 1585
bratří wztahowán byl, rowněž také na ně, kteří se ku konfessí české znají, wztahowán býti by mohl, pročež aby jedni ani druzí na sebe ho nepotahowali, a spolu za jedno stáli. Byl tím od staupenců konfessí české obnowen slib roku 1575 bratřím daný, že kdyby se jim nějaké násilí dálo, od nich opuštěni nebudau; a tím jedni i druzí dali se oblomiti, že se se stawem panským o swolení k berni a posudnému, též k dani z auroků co pomoci na spláceni dluhů srownali.

Mezi sněmem *konsistoř* strany pod obojí opět zadala žádost k císaři (4 Unora), aby obnowena byla, skládajíc se již jen ze tří osob na žiwě pozůstalých, a byla w tom podporowána od konšelů Pražských, ač s odporem jiných měst; zwláště pak také administrator kněz Wácslaw Benešowský pro nedostatek zdrawí a jiné nesnáze snažně žádal arcibiskupa o přímluwu, aby úřadu swého zbawen byl (9 Un.). Ale při sesíleném odporu stawů zasazujících se o práwo k dosazowání konsistoře neodwážili se nejwyšší úředníci ze strany pod jednau ani nyní císaři k obnowení konsistoře ze strany starých pod obojí raditi.

Na sněmě tom opět byla rozepře mezi wyššími dwěma stawy a stawem městským w příčině řádu o *čeledi*. Páni a rytíři hájili sobě práwo nad poddaným lidem na statcích swých, aby bez powolení jich nesměl nikdo slaužiti na cizích statcích a tedy také we městech. Přes námitky, které proti tomu učinili Pražané i druhá města (29 Ledna), poněwadž jim z toho pocházeti musily nesnáze nedostatkem lidu služebného a dělnického, usnešení sněmu předce stalo se, že napotom nikdo cizopanský neměl přijat býti we městech do služby neb do díla jakéhokoli, když by se newykázal listem swolowacím k tomu od swé wrchnosti, pod těžkau pokutau peněžitau. Přišlo z toho k welké nespokojenosti jak mezi lidem dělnickým, že si měl swolowací listy jednati a za ně platiti písařům, tak při hospodářích, kterým tím najímání lidu bylo stíženo. Zwláště na Nowém městě Pražském strhla se dne 15 Srpna toho roku šarwátka mezi některým shonem lidu robotního a několika

*

1585 osobami stawu rytířského i služebnictwem jich, we které tři ze služebníků těch o žiwot přišli, a do třidceti jiných zraněno.

W měsíci Dubnu toho roku nacházelo se w Praze poselstwo císaře ruského *Feodora*, kterýž byl w roce předešlém (1584) nastaupil w panstwí. Mělo za úlohu přednésti přání, aby se dobré přátelstwí mezi oběma mocnostmi obnowilo.

Téhož času konaly se již přípravy k welkým slawnostem za příčinau udělení řádu *zlatého rauna* od krále španělského Filippa II císaři Rudolfowi, arciknížeti Karlowi štyrskému, arciknížeti Arnoštowi bratru císařowu a dwěma z předních pánů českých Wilémowi Rosenberskému a Linhartowi z Harracha. K odewzdání wysokého řádu toho byl od krále Filippa požádán arcikníže *Ferdinand* tyrolský, který již prwé byl rytířem zlatého rauna. Wyprawil se k tomu w měsíci Kwětnu na cestu do Čech, a přijel s manželkau swau druhau Annau Kateřinau kněžnau Mantuanskau a synem z prwní manželky Filipiny Welserowé Karlem markrabím Burgowským předně do Wyšebrodu, kdež uwítán jest Wilémem Rosenberským a třemi pány od císaře jemu naproti wyslanými (21 Kw.). Zdržew se potom přes jeden den na Krumlowě, kdež se dostawil také bratr Wilémůw Petr Wok z Rosenberka, a doprowodín až do Budějowic, dne 29 Kwětna přijel do Prahy. Zde císař wyjel jemu wstříc až na Wyšehrad s četným průwodem, we kterém se nacházel také arcikníže Arnošt a knížata slezští Jiří Lehnický a Karel Minsterberský, a s ním pospolu w jednom kočáře jel na hrad Pražský. Tam w neděli dne 2 Čerwna wykonáno předně pasowání na rytířstwí obau arciknížat Karla a Arnošta Ferdinandem, potom w kostele sw. Wíta odewzdání zlatého rauna císaři a jim před welkým oltářem s obřady slawnými. Následowal oběd, u kterého za jedním stolem seděli císař, tři arciknížata, Ferdinand, Karel a Arnošt, a tři arcikněžny, manželky Ferdinanda a Karla a dcera Karlowa Anna, též markrabí Karel Burgowský. Nazejtří potom následowalo opět w kostele sw. Wíta, awšak u menšího k tomu přihotowého oltáře pasowání na rytířstwí Wiléma Rosenberského a Linharta z Harracha a odewzdání jim zlatého rauna arcikní-

žetem Ferdinandem (3 Čw.). Arciknížata a arcikněžny třetí den potom wečeřeli u Wiléma Rosenberského w domě jeho na hradě Pražském (5 Čw.), a následujícího dne (6 Čw.) byl turnaj na koních před palácem králowským, jímž se slawnosti skončily. 1585

Arcikníže Ferdinand tyrolský, tehdáž nejstarší člen císařského rodu Habsburského, hleděl nespokojen na tehdejší staw wlády císaře Rudolfa w Čechách, jmenowitě na zlý staw důchodů při stálém wzrůstání dluhů a na nedostatek silné wůle we správě weřejné. Měl w úmyslu při této cestě do Čech užiti příležitosti k působení na císaře a jeho raddy; zwláště pak pokusiti se, aby císaře pohnul ke wstaupení we staw manželský. Byloť stálé obáwání zlých zmatků, kdyby císař nezůstawil potomka, jednak w říši německé, žeby dům Habsburský mohl zbawen býti císařstwí, ale také w Čechách, žeby se stawowé mohli pokusiti o swobodné wolení panowníka, byť z králowského rodu. Císaři Rudolfowi byla ustanowena za manželku Isabella jediná dcera strýce jeho Filippa španělského, ale Rudolf, ač již 33letý se swatební smluwau wždy ještě odkládal, jak se za to mělo, z nechuti k stawu manželskému, při čemž měl swé tajné lásky, dosti nedůstojné. Pohříchu nezachowala se nám žádná zpráwa, co asi arcikníže Ferdinand za swého pobytu w Praze k dosažení úmyslu swého předsewzal; zjewných následků wšak přičinění jeho nemělo, a jmenowitě se wstaupením we staw manželský císař i potom odkládal. — Dne 11 Čerwna arciknížata ještě jednau obědwali s císařem; nazejtří potom (12 Čw.) Ferdinand i Karel z Prahy odjeli, dne 15 Čerwna také arcikníže Arnošt.

Mezi tím časem, co arciknížata meškali w Praze, byla položena schůze zwolených osob z Čech a zemí připojených k usnešení se o společnau *defensí* čili weřejnau hotowost proti Turkům, jak o tom na wíce sněmích předešlých i také opět na sněmě toho roku jednáno bylo. Měla býti dne 13 Kwětna, ale přišlo k ní teprw posledního dne toho měsíce (31 Kw.) w domě pana Wiléma Rosenberského, který byl od císaře ustanowen za předsedu, a konečné usnešení stalo se dne 19 Čerwna

1585 w ten spůsob, aby ze wšech zemí k společné obraně pokaždé postaweno bylo 7000 jízdných a 6600 lidu pěšího, z čehož na králowstwí české přicházelo 3000 jízdných a tolikéž pěších. Císař byl žádal, aby řád tento ustanowen byl na dobu desíti let, kommissí wšak se usnesla na ten čas jen o čtyry léta.

Ačkoli minulého roku swátek *Husa* a *Jeronyma* wypuštěn byl z kalendáře, nicméně dne 6 Čerwence slawen byl we městech Pražských obwyklým spůsobem. Bylo to za nepřítomnosti císaře Rudolfa w Praze, a mluwilo se, žeby byl z té příčiny z Prahy odjel, wšak možná, že bez důwodu. Ze zachowaných pamětí wíme, že dne 11 Září nacházel se w *Brandýse.* Toho dne odtamtud wyšlo od něho nařízení, jímž pro mor opět w některých krajinách wznikající saud zemský připadající o swatém Jeronymě odkládal se do času nejprwé potom obyčejného. O několik dní později byl císař w Praze, odkudž dne 19 Září nowě dal wyhlásiti nařízení předešle z příčiny *moru* wydané, dle něhož lidé za příčinau obchodu nebo pro jiné potřeby do Prahy přijíždějící měli se we branách wykázati úředním wyswědčením, zdali w místech, odkud přijížděli, moru nebylo. Již wšak sám hned potom w úmyslu měl z Prahy se odstěhowati, protože i tu mor počal se ukazowati. Dne 22 Září ukládal presidentowi komory české panu Ladislawu Popelowi z Lobkowic zjednání potřebných peněz ke stěhowání se s četnau čeládkau dworskau; již pak dne 1 Října nacházel se w *Lysé*, některý čas potom nejspíš na Mělníce, dne 26 Října opět na Brandýse a dne 29 Října w *Poděbradech.* Teprw když snad se zdálo později na podzim, že mření ubýwalo, nawrátil se císař do Prahy, kdež nacházíme jej dne 25 Listopadu. Ale zatím nepochybně skoro wšichni nejwyšší úředníci zemští ze strachu před morem byli opustili Prahu. Od císaře požádáni sjeli se dne 28 Listopadu w *Hoře Kutné*, kdež měli poradu o peněžitých nesnázích císařowých, a po wyjednáwání několikadenním usnesli se o prostředky k opatření některých potřeb nejnutnějších. Swolili mezi jiným s wyhražením schwálení od stawů, aby z peněz na potřeby zemské chowaných berníci císaři 30.000 tolarů na počet budaucích berní jako půjčku wyplatiti směli.

Toho času počala se při císaři Rudolfowi jewiti powaha 1585
zádumčiwá, při které stěžowalo se obcowání s ním, ježto stranil se lidí, méně pilen byl státnického powolání swého a čím dál tím wíce oddáwal se zálibám wědeckým a uměleckým ceny pochybné. Spráwa zemská nacházela se tedy wíce než jindy w rukau nejwyšších úředníků zemských, z nichž největšího wplywu požíwal nejwyšší purkrabí *Wilém Rosenberský*. Nebyl bez protiwníků, kteří naň byli žárliwi; z nichž jedním byl nejwyšší hofmistr *Jiří z Lobkowic*, ač na oko k němu přátelský. Byltě během roku 1586 od nich u císaře osočen, jak se zdá nejwíc pro dobré srozumění mezi ním a arciknížetem Ferdinandem tyrolským, který nepřestáwal wždy w dobrém úmyslu sledowati staw wěcí w Čechách a o ně se s dáwnými důwěrníky raditi. Nepřestáwal míti přitom na mysli nejistau budaucnost pro případ úmrtí Rudolfa, o čemž mluwiti bylo císaři nelibé. Bylo tudy snadno proti Wilémowi Rosenberskému co důwěrníku jeho způsobiti císaři podezření. Nezachowala se pamět podrobnější, co se w tom dálo, než toliko že Wilém Rosenberský statečně dowedl poctiwé chowání swé obhájiti, což dowršeno osobním dostawením se jeho před císařem dne 22 Července řečeného roku, tak že plná důwěra císaře k němu jak předtím byla obnowena.

We spráwě weřejné byly wždy stejné nesnáze pocházející ze zlého stawu důchodů králowských. Přišlo toho roku zase k uložení mimořádné sbírky na duchowenstwo. Dne 29 Srpna zřízena dwojí kommissí, jedna w Čechách, druhá w Morawě k jednání s kláštery a kapitulami o pomoc na zaplacení dluhu 180.000 tolarů markrabí brandenburskému. Mělo na klášteřích žádáno býti w průměru po 1000 tolarů z každého, od jeděch wíce, od jiných méně dle zámožnosti, wětší pak summy od arcibiskupa a kapituly w Praze a od biskupa a kapituly w Olomauci. Arcibiskup a kapitula Pražská zawázali se odwést 15.000 tolarů do jisté lhůty.

Za nedlauho potom, dne 6 Října, císař položil stawům *sněm* ke dni 17 Listopadu jen práwě za příčinau potřeb peněžitých. Žádal na stawích, aby mu nawrácení zmíněných oněch

1585 30.000 tolarů, wzatých od berníků zemských co půjčku, celkem prominuli, a wedlé toho obnowil zase důrazněji než za předešlých několika let žádost o pomoc k zaplacení dluhů, které z desíti let posledně minulých činily 6,600 000 tolarů. Nastalo těžké wyjednáwání. Po několika dnech stawowé k prominutí
1586 30.000 tolarů swolili, ale w příčině pomoci na dluhy déle se omlauwali (24 Listop.). Konečně wšak i w tom dali se obměkčiti zwláště pilným přičiněním pana Wiléma Rosenberského. Neswolili sice ku přejmutí celého dluhu na zem, jak asi bylo přání komory dworské, ale usnesli se u wětší míře než několikkrát předtím za času císaře Maximiliana o sbírky z prodajných wěcí co pomoc na splácení dluhů, na pět let po sobě, jmenowitě z wína, z piw přespolních, z obilí, z ryb, z wlny, z mléčného, ze zboží zlatého, stříbrného, z hedwábí a jiného zboží krámského, také pak zase o daň z auroků po šesti tolařích z tisíce. Mimo to stalo se usnešení w příčině weřejné hotowosti, aby o nákladu na wálečný lid, z kterého se dle usnešení roku předešlého skládati mělo, osoby tehdáž k tomu ode wšech zemí zwolené spolu s nejwyššími úředníky zemskými platná ustanowení učinili.

Poněwadž pro záležitosti peněžité mnoho záleželo na zachowání dobré wůle se stawy, bylo to nejspíš příčinau, pro kterau toho času nic se nedálo ku potlačení nowot náboženských. Roku 1585 bylo se w raddě císařské jednalo o wydání nowého mandatu proti nim, poněwadž předešlý skoro nikde se nezachowáwal. Mělo w něm užito býti názwů Pikartů a Kalwinistů co sekt zapowěděných, což se mělo wztahowati na bratří a ne na wyznawače konfessí české, aby tím nedáwné sdružení jeděch s druhými oslabeno bylo; ale nepřišlo k wydání mandatu w tom spůsobu skutečně. Toho roku byl zemřel papež Řehoř XIII (1585 10 Dubna). Nástupce jeho *Sixtus V* roku 1586 opět wydal jakausi bullu wyslowující klatbu na kacíře, kterauž arcibiskup Pražský Martin Medek w dorozumění s legatem papežským bez wědomí císaře wytisknauti dal a zawěsiti jak we hlawním kostele Pražském tak po wšech kostelích w Praze i jinde. Spůsobilo to welké pohoršení w lidu, pro kteréž wý-

tisky ty wšude z poručení císaře samého jsau odstraněny a 1586
dílem potrhány a popáleny. Od císaře dostala se arcibiskupowi také ostrá domluwa, a z usnešení nejwyšších úředníků zemských strany pod obojí i pod jednau zapowěděno jest mu napotom wšeliké tištění a prodáwání knih bez wůle císařowy (7 Čw.). Opět toho roku kdysi w měsíci Dubnu byla konsistoř učinila zadání k císaři obsahující stížnosti tolikkrát předtím přednesené, ale nedostalo se jí odpowědi. Obrátila se s nimi konečně za sněmu posledně zmíněného ke wšem třem stawům strany pod jednau i pod obojí spisem, we kterém opět předstawowala zmáhání se škodliwých sekt, stěžowala na dosazowání kněží nemajících řádného swěcení, na ženění se kněžstwa již skoro obecné a na zlehčowání konsistoře nemající odnikud ochrany, žádala, aby na arcibiskupowi wymoženo bylo swěcení na kněžstwí žáků strany pod obojí, i konečně, aby konsistoř takořka wymřelá obnowena byla. Supplikací tato byla we sněmě čtena dne 15 Prosince, ale nedostalo se na ni také od stawů žádné odpowědi. Sněm byl druhý den potom ukončen (17 Prosince).

Mezi trwáním sněmu byla se konala pře zwláštního spůsobu týkající se práw stawů na hrad Karlštein, ač stawowé sami nikterak se jí neúčastnili. Když po smrti děkana tehdejšího Karlšteinského doktora Wolfganga Chanowského císař jmenowal k nástupnictwí po něm kanowníka Pražského Walentina Cikána a z uložení od arcibiskupa dwa členowé kapituly Pražské, arciděkan Felix z Lindy o official Jiří Pontanus přijeli na Karlštein, aby jej w kostel uwedli, protiwil se tomu purkrabí tehdejší *Jan Wchynský,* popíraje císaři práwo k jmenowání tomu, sobě je přičítaje, při čemž w rozprawě s oběma kněžími slowy smělými zamítal wšecko práwo císařowo na Karlštein, jediné stawům je přičítaje (24 Září). Zpráwau o tom, kterau arcibiskup učinil, popudil se císař ke hněwu proti němu, a dal jej pohnati před saud komorní pro urážení welebnosti králowské (27 Října). Aby ušel odsauzení horšímu, Jan Wchynský, muž powahy smělé, pyšný a dotud welké wažnosti požíwající, ač také Wilém Rosenberský přímluwau se ho ujímal, musil se

1586 podrobiti welkému pokoření. Dne 16 Prosince, den před za wřením sněmu, dwakrát na kolena padnuw, obdržel odpuštění nicméně wšak zbawen jest také swého úřadu.

1587 Nedlauho potom, w neděli po třech králích roku 1587 *Wilém Rosenberský* slawil čtwrtau swatbu swau s Polixenau dcerau zemřelého nejwyššího kancléře Wratislawa z Pernštein (11 Ledna). Swatební weselí konané w domě Rosenberském na hradě Pražském trwalo po tři dni, a dne prwního účastni se ho i císař Rudolf na znamení zwláštní swé náklonnost k pánu, jehož služeb wždy welice potřebowal. Po wšechny ti dni užili chudí Pražští hojného dobrodiní, častowáni jsauc w rozdílných místech we wšech Pražských městech.

Jen o osm dní později (21 Ledna) přijel do Prahy arc kníže *Maximilian* bratr císařůw, jenž se toho času mínil uchá zeti o králowstwí polské. Byltť dne 12 Prosince předešlého rok zemřel král polský tehdejší Štěpán Bátory, nezůstawiw žiwo ního dědice, a nastáwala tudy opět wolba nowého krále. Arc kníže za tau příčinau do Prahy přišel, aby se s císařem mol dorozuměti, a bylo to nepochybně se swolením císaře Rudol k tomu dosaženým, že hned z Prahy dne 25 Ledna wypraw důwěrného posla do Polska, který měl hledět nakloniti před welmože ke zwolení člena domu rakauského. Zároweň odj toho času Wilém Rosenberský do Wídně, jak se sauditi d aby w též záležitosti spůsobil dorozumění s bratrem Maximili nowým Arnoštem a s arciknížetem Ferdinandem tyrolským který toho času byl we Wídni.

Poněwadž se nebylo jináč nadíti, než že se o králowst polské budau ucházeti také jiní čekanci a mohlo z toho pi jíti k nepřátelstwí s jinými mocnostmi, bylo to pohnútkau, se tím pilněji jednalo o řád společné obrany zemí koru české, aby k uskutečnění přišel, ač wztahowal se jen obranu hranic proti Turkům. Byl z té příčiny již dne 8 Břez osobám k tomu zwoleným z Čech a ze druhých zemí polož sjezd w Praze ke dni dwanáctému téhož měsíce, i stalo w něm jisté usnešení, jakým spůsobem jedna země druhé mě přispěti ku pomoci (20 Března). Náklad na placený lid wáleč

měl částečně kryt býti rozličnými sbírkami, w králowstwí če- 1587
ském jmenowitě daní z mas prodáwaných, po jednom malém penízi s každé libry. Ale o rozličné wěci přišlo k těžkostem mezi císařem a stawy jednotliwých zemí, jakož zwláště, když stawowé mínili w případě tažení lidu swého do pole zadržeti pro sebe berní sněmem swolenau na hájení hranic proti Turkům, z které od císaře byly wydržowány posádky při hranici turecké w Uhřích. Tím se jednání protáhlo, tak že celým tím rokem nedošlo konce.

Mezitím byl dne 20 Čerwna započal sněm polský we *Waršawě*, na němž se jednalo o zwolení nowého krále. Arcikníže Maximilian wyprawil k němu poselstwo, jehož náčelníkem byl Stanislaw biskup Olomaucký. Měl řeč ke sněmu dne 17 Srpna. Stawowé polští se wšak rozstaupili na dwě strany, z nichž jedna dne 19 Srpna zwolila za krále Sigmunda syna krále šwedského Jana, druhá teprw o tři dni později Maximiliana (22 Srp.) Jedni pak proti druhým počali wálku. Arcikníže Maximilian swým ku pomoci přešel přes hranice polské blíž Krakowa s wojskem 6000 mužů, které sebral užiw peněžité pomoci od druhých členů domu rakauského, co zatím s druhé strany wětší wojenskau moc sebral náčelník strany šwedské kancléř polský Jan Zamojski. Od něho jest brzy také Krakow opanowán, a některé tlupy kozáků a Tatarů z jeho wojska překročily i přes hranice slezské a zlaupily pomezní krajinu. Z příčiny té císař při čase sw. Martina (11 Listop.) swolal nejwyšší úředníky a saudce zemské a raddy saudů komorního a dworského i wšecky heitmany krajské ke sjezdu do Prahy ku poradě, co by pro tento nepřátelský skutek předsewzato býti mělo. Dobré zdání jejich bylo, aby císař jak nejdříwe možná sněm swolal, prozatím pak aby postaweno bylo 600 jízdných a 1000 střelců stawům slezským ku pomoci. Dle rady té císař učinil ač teprw dne 9 Prosince položením sněmu na den 31 Ledna roku 1588. K sebrání wšak pomocného wojenského lidu nepřišlo, poněwadž prý se potom potřeba newiděla býti tak pilná. Zatím arcikníže Maximilian pokaušew se darmo o dobytí Krakowa poražen jest nejprwé w menším boji w blíz-

1588 kém okolí dne 25 Listopadu, potom pak zatištěn přes hranice slezské, úplnau porážku utrpěl u města *Byčiny* (24 Ledna 1588), we kterém po marné obraně upadl w zajetí, a největší část wojska jeho se rozutíkala.

W ustanowený den 27 Ledna *sněm* králowstwí českého sešel se, když ještě o této porážce a o zajetí arciknížete Maximiliana zpráwy w Praze nebylo. W předložení králowském jednalo se tedy jen o opatření hranic slezských proti dalšímu nebezpečenstwí z Polska; wedlé toho pak císař, poněwadž došlo swolení berně a posudného posledně roku 1585 na tři léta učiněné, žádal opět berni proti Turkům z domů na další tři léta w též wýšce jako předešle, posudné pak rowněž po 6 groších s wědra na tři léta po sobě, awšak s tím rozdílem, aby z nich místo tří grošů čtyři dostaly se císaři na wychowání dworu, a jen dwa na úroky z dluhů domácím wěřitelům. Císař k odůwodnění toho odwoláwal se na swé již od wíce let stálé přebýwání s dworem swým w zemi. O sbírkách z prodajných wěcí powolených roku 1585 na pět let, kterým tudy lhůta ještě neprošla, žádal císař, aby w lepší řád při wymáhání uwedeny byly, protože w tom byly nedostatky.

Se zpráwau o zajetí arciknížete Maximiliana skoro zároweň přišlo náwěští, že kancléř polský Jan Zamojski ochoten byl se Slezskem a druhými zeměmi císaře zachowati pokoj a wejíti we wyjednání o wýminky, pod kterými by arcikníže zajetí zbawen byl. Také pak hned zawřeno příměří mezi ním a arcibiskupem Wratislawským Ondřejem co místodržícím slezským. Po schwálení toho císařem take stawowé čeští na sněmě swolili k wyjednáwání, ku kterému měli s obau stran wypraweni býti kommissaři. Na ten čas wšak pro případ, žeby mír porušen byl, stawowé swolili k najmutí 600 jízdných a 1000 střelců dle předešlého náwrhu nejwyšších úředníků zemských a druhých osob o sw. Mikuláši k tomu swolaných ku pomoci Slezanům, což mělo se státi z berně předešlým sněmem swolené; dále pak usnesli se o weřejnau hotowost we spůsobu někdejšího swolení na sněmě roku 1557 dle přiznáwacích listů, tak aby každý držitel statků zemských z pěti tisíc kop českých

postawil jednoho jízdného a jednoho pěšího, což mělo činiti 1588
1500 jízdných a 1500 pěších. K popisům čili mustrunkům w krajích ustanowen byl den 24 Kwětna. — Co se týkalo jiných článků předložení králowského, stawowé swolili k berni domowní a k posudnému tak jak císař žádal, zejména při posudném, aby 4 groše byly na wychowání dworu králowského a dwa na úroky neb i na splácení dluhů domácím wěřitelům; obojí wšak swolení byla na dwě léta, ne na tři, jak byl císař žádal. O jiných wěcech, tak zwaných obecních potřebách zemských, se nejednalo, ale wyžádali si stawowé sněm zwláštní, na kterém by o ně jednáno bylo. Císař maje w úmyslu odebrati se na sněm říšský do Němec, slíbil swolati jej, až by se ze sněmu říšského nawrátil, nejdéle za dwa měsíce.

Krátce před započetím sněmu byli Pražané wšech tří měst i we jménu wšeho *stawu městského* předložili některé stížnosti swé nejwyšším úředníkům zemským, žádajíce o pomoc od nich k nápravě přičiněním se o to buď při císaři nebo při druhých stawích na sněmě dle powahy wěci. Týkalo se to na předním místě nedostatků při konsistoři strany pod obojí, osazení saudu nad appellacími, že nebylo šetřeno práwa, aby čtyři členowé jeho byli bráni z měšťanů Pražských, rozličného obmezowání práwní moci saudů městských, těžkosti pocházející městům ze zákona o čeledi, nedostatečného ohledu na města při placení auroků ze dwau grošů posudného ustanoweného pro domácí wěřitele, též wytrhowání se osob stawů panského a rytířského majících domy we městech z berně domowní. Usnešení sněmu obsahowalo toliko jeden článek, kterým se bral na tyto stížnosti ohled, totiž že z takowých domů panských a rytířských mělo placeno býti berně domowní po půl kopě grošů českých.

Sněm se skončil dne 24 Unora, a dle usnešení konaly se w prwním čase potom příprawy k weřejné hotowosti pro případ, žeby jí nastala potřeba. Nad lidem z měst Pražských ustanowen byl od císaře za heitmana pěších saused Staroměstský Jiří Mřeněk, za rytmistra nad jízdnými často zmíněný Pawel Korka z Korkyně stawu rytířského (28 Dubna), za kommissaře pak ku předsewzetí mustrunku spolu s nimi pan Mikuláš z Lob-

1588 konsistoře, o swěcení na kněžstwí, o potlačení sekt pikartských (5 Srp.). Bylo snad aučinkem toho, že dne 16 Listopadu toho roku wyšly mandaty císařské do měst králowských, kterými se s odwoláním na mandaty císaře Maximiliana z roku 1575 jim ukládalo, aby se w náboženstwí konsistoři sprawowali, žádných nowot nedopauštějíce, od konsistoře a ne odjinud aby kněží přijímali, a jiné, kteří by se z poslušenstwí wytrhowali, aby od sebe wybyli. Účinek toho nebyl welký, předně nejspíš proto, že nejwyšší úředníci zemští, obáwajíce se odporu stawů protestantských, neužíwali welkého důrazu. Zwláštním opominutím stalo se, že mandaty nebyly zároweň jak do jiných měst
1589 zaslány Pražanům. Teprw dne 31 Ledna roku 1589 konsistoř žádala nejwyššího kancléře „pana Adama z Hradce, aby se nařízení také k městům Pražským stalo, uwádějíc, že konšelé Pražští zrowna nejwíce administratorowi a konsistoři na odpor se stawí a konsistoř potupují, bez wědomí jí kněží k farám swým dosazujíce, jiná pak města příkladem Pražanů že se sprawují. Když následkem toho mandaty také Pražanům byly zaslány, Nowoměstští spisem dne 9 Srpna k císaři podaným dokonce popírali, žeby se w čem proti mandatům císaře Maximiliana chowali; o Staroměstských pamět podobná snad se jen nezachowala. Konsistoř nepřestala žalowati i potom na konšely wšech tří měst Pražských i na jiná města jak pro rozličná sáhání do práw jejích w jednotliwých případech tak na nezachowání mandatů wůbec. Stížným spisem dne 1 Března roku 1589 udáwala o Nowoměstských a Malostranských, že mandatů ani neohlásili; Staroměstští byli je aspoň we shromáždění obce přečísti dali, o zachowáwání jich dále nepečujíce. W jiném zadání swém k císaři konsistoř udáwala, že již jedwa w sedmi městech w králowstwí českém mše swatá prawým řádem starodáwným slaužena býwá, w jiných wšude učení bludné Pikartů, Zwinglianů, Kalwinů a Lutheranů čím dál tím wíce zmáhá se, zejména w Hoře Kutné, w Žatci, Launech, Rakowníce, Berauně, Slaném, Mělníce, Chrudimi, Kolíně, Kauřimi, Brodě, Nymburce, Domažlicích, Sušici, Klatowech, Písku, Wodňanech, Pelhřimowě. Když wšecko stěžowání toto zůstá-

walo marné, konsistoř skládající se od delšího času doposud 1589
jen ze tří osob, administratora totiž Wácslawa Benešowského a dwau farářů, Jiřího od sw. Michala w Opatowicích a Jana od sw. Štěpána, podala císaři prostě žádost o propuštění ze swého auřadu jakožto we wážnosti již welice sníženého a dosazení k němu jiných osob. K tomu bylo jí odpowěděno nařízením císařským, aby jmenowala jiné osoby, které by se k tomu hodily. Při welkém nedostatku řádného swěceného kněžstwa strany pod obojí konsistoř jmenowala jen deset osob (10 Kwětna) s podotčením omluwným, že stěží ty, „ač dosti mdlé a nedostatečné“ najíti mohla. Bylo jich sedm farářů Pražských a tři wenkowští (z Aunětic, z Laučima a z Miličína). Wšak ani potom ještě k obnowení konsistoře nepřišlo, patrně z ohledu na stawy, kteří by se zase byli hlásili sami k práwu o osazowání konsistoře.

Nejpřednější z úředníků zemských, ku kterému konsistoř mohla míti nějakau naději, pan Wilém Rosenberský, zaneprázdněn byl toho času poselstwím swým do Polska. Dne 10 Ledna byl dojel do *Bytoma* w Slezsku při hranici polské, kdež druzí kommissaři císařští k němu se připojili, z Čech Krištof Popel z Lobkowic, ze Slezska Sigfrid z Promnic, z Rakaus Richard Streyn, též uherský magnat Mikuláš Ištwánfy. Kommissaři polští, s nimiž bylo wyjednáwati, sjeli se dle umluwy w nejbližším pomezním městě polském *Bendzině*. Kardinal Aldobrandini byl prostředníkem mezi jedněmi a druhými. Již nazejtří po příjezdu Wiléma Rosenberského přijel k němu do Bytoma (11 Ledna). Dne 28 Ledna dwa z poslů polských přijewše do Bytoma oznámili nejprwé wýminky, pod kterými měl Maximilian propuštěn býti ze zajetí, dne pak 7 Unora dwa z poslů císařských, odebrawše se do Bendzina oznámili odpowěd k tomu. Mezi dalším wyjednáwáním, které mělo welké těžkosti, sjel se Wilém Rosenberský osobně také s kancléřem polským Janem Zamojským ponejprw dne 21 Unora w Přelajce. I potom wšak wyjednáwalo se ještě 14 dní, až pak dne 9 Března stala se umluwa, která wšak musila ke schwálení teprw předložena býti s jedné strany císaři, s druhé strany králi a stawům

1589 polským. Měl se dle ní arcikníže Maximilian odříci názwu krále polského a wšelikých dalších nároků na králowstwí polské, a měly obnoweny býti wšecky dáwné smlauwy čili kompaktaty o zachowáwání stálého přátelstwí mezi Polskem a zeměmi císařowými. Stwrzení smlauwy w tom spůsobu mělo se státi wyprawením nejprwé poselstwí od krále polského k císaři s přiznáním se k ní a se slibem učinění na to přísahy od sebe i od stawů polských, týmž pak spůsobem zase od císaře poselstwí ku králi polskému s týmž slibem od sebe i stawů swých zemí.

Po ujednání tomto Wilém Rosenberský dne 10 Březua odjel z Bytoma, a dne 23 téhož měsíce nawrátil se do Prahy, kdež spolu s Richardem Streynem učinil zpráwu císaři (2 Dubna). Smlauwa od něho jest schwálena s wyhražením dalšího dorozumění jen o jedné wěci, totiž co se týkalo osobní přísahy císaře a krále polského, s které si císař přál aby sešlo (7 Dubna). Po oznámení saukromým dopisem o tom Wiléma Rosenberského ku kancléři Zamojskému zaslaným téhož dne přijel již dne 18 Dubna w poselstwí od krále polského hrabě z *Ostroroha* do Prahy s oznámením o přistaupení ke smlauwě. Následkem toho wyprawen jest od císaře co posel do Polska Ondřej biskup Wratislawský, kterýž měl předně jednati o upuštění od osobní přísahy obau panowníků, tak aby místo ní písemné stwrzení postačowalo. Stawowé polští wšak k tomu neswolili, a tak u přítomnosti biskupa král i stawowé polští a litewští přísahu sami napřed wykonali we městě Lublíně (24 Kwětna), téhož owšem od císaře i od stawů zemí jeho dle smlauwy žádajíce. Z příčiny té jest stawům českým položen *sněm* w Praze ke dni 12 Čerwna, na kterém se o swolení jich k tomu jednalo· Uzawřeli bez odporu přísahu se swé strany wykonati prostředkem desíti osob stawu panského a desíti stawu rytířského k tomu zwolených. Již druhého dne po zahájení sněm se tím skončil (13 Čw.), nemaje jiného úkolu. Dne pak 24 Čerwna přijelo poselstwo polské, slawnější než předešle, do Prahy, w čele jeho kardinal *Radziwil* a wéwoda Krakowský. Ubytowáni byli w domě králowského podkomoří Buriana Trčky

z Lípy a druhém wedlé něho na rynku Staroměstském. Dne 1589
28 Červwna měli slyšení u císaře. Častowáni byli od pana Wiléma Rosenberského w domě jeho na hradě Pražském, a také zase oni jeho a jiné pány české častowali. Dne 10 Čerwence pak wykonána jest umluwená přísaha od císaře a osob zwolených od stawů jak českých tak také zemí přiwtělených. O dwa dni později poslowé odjeli (12 Čwce.).

Arcikníže *Maximilian*, dle umluw těchto maje býti zbawen swého zajetí, teprw w měsíci Září byl několika pány polskými doprowodín ku pomezí slezskému, kdež měl wykonati slib na zachowáwání pokoje. Když wšak s císařské strany wypraweni byli průwodčí jemu naproti ku přiwítání a spatřil, že měli wětší počet lidu při sobě než s polské strany, bránil se učinění slibu w tom spůsobu, jak na něm byl žádán, a odepřew ho konečně zcela, dal se na cestu přes hranice, aniž se průwodčí polští odwážili užiti proti němu donucowacích prostředků. Od císaře Rudolfa jest mu dne 27 Září z Prahy wyprawen naproti pan Jaroslaw Smiřický, kterýž měl nazejtří w Poděbradech sejíti se s praesidentem saudu nad appellacími panem Jiřím mladším z Lobkowic, a oba měli společně dále jeti k jeho přiwítání a na hrad Pražský jej doprowoditi. Dne 1 Října přijel konečně do Prahy.

Spůsob tento, kterým se arcikníže Maximilian zajetí swého zbawil, měl za následek stížný dopis krále polského k císaři dne 7 Unora roku 1590, následkem jehož císař Rudolf dne 2 Dubna téhož roku wyprawil opět posla do Polska Daniele Printze. Arcikníže Maximilian wymlauwal swé odepření přísahy twrzením, že na něm w poslední chwíli žádány byly nowé někteřé wěci we smlauwě, dle které měl propuštěn býti, neobsažené, kterým on se bez lepšího uwážení podrobiti nemínil. Tuto wýmluwu měl posel císařský oznámiti dworu polskému, ubezpečiti jej o přátelském smýšlení císaře a téhož naději se strany druhé wyslowiti, wedlé toho pak ohlédnauti se po stawu wěcí w Polsku, jaké by další naděje mohly býti o nástupnictwí pro členy domu císařského, ježto proslýchalo se, jako by nowý král Sigmund s úmyslem se zanášel panstwí se zbawiti.

*

1590 Mezitím byl císař již na začátku toho roku (2 Ledna) položil stawům českým *sněm* ke dni 26 Unora, na kterém, poněwadž docházela doba dwau let, na kterau posledně swoleny byly berně z domů a posudné, žádal swolení týchž dáwek w též míře na příští tři léta; co se pak týkalo sbírek z prodajných wěcí, jimž lhůta teprw o dwě léta později docházela, naléhal na správnější odwádění jich, než se posud dálo. Za příčinu kladení žádosti na dobu delší uwodil, že mezi tím časem potřeba mu bude odjezdu ze země do říše, aby na knížatech a stawích říšských wyžádal wětší pomoci proti nepříteli Turku. Stawowé swolili bez wšeliké těžkosti, a předložení králowské newztahowalo se krom toho na žádné jiné předměty než na plawbu po Labi a na powznešení hor, k čemuž obnoweny jsau kommissí předešle zwolené, pokud bylo potřeba změny w osobách. Wedlé toho stawowé neuznáwali příhodné chwíle k jednání o tak zwaných potřebách obecných, totiž wěcech, na kterých jim obzwláště záleželo, ale obnowili žádost, ku které byl císař před dwěma léty swolil, ale k splnění jí posud nepřišlo, totiž aby k wůli potřebám těm zwláštní sněm byl držán mezi během tří let, na které se tehdejší swolení stalo. Jsau přitom hned napřed jmenowány hlawní wěci, na které se jednání wztahowati mělo, a uwedeno mezi nimi na prwním místě také zase náboženstwí. Příčinu k tomu zawdáwaly wždy znowa opakowané žádosti a stížnosti konsistoře strany pod obojí, nejwíce proti městům, která nedbajíce na mandaty lonského roku od císaře wydané, wždy setrwáwala w odporech proti konsistoři nepřijímáním kněží od ní dosazowaných a podporowáním kněží Lutheranských a Kalvinských. W měsíci Lednu roku 1590 konsistoř w žádosti zadané k císaři obzwláště žalowala na Pražany wšech tří měst, že mnohé přední osoby, wystaupiwše z wíry předků swých pod obojí spůsobau „do sekty a bludů bratří Boleslawských jsau se daly, je w domích swých přechowáwají a w haufech welikých nočně a we dne schůzky swé do domů jistých činí, a od žádného se jim nic neříká," w kostelích pak že w dosti malém počtu lidu býwá, a mnohé prázdné a pusté zůstáwají. Proti tomu Pražané

a poslowé jiných měst za sněmu učinili písemně žádost k nej- 1590
wyšším úředníkům zemským a wšem jiným osobám wyšších dwau stawů na sněmě přítomným, aby se přimluwili k císaři o naprawení rozličných wad při konsistoři w dosazowání kněží k farám a při saudě duchowním, zwláště we wěcech manželstwí, a přičítajíce winu toho zwláště složení tehdejšímu konsistoře již jen ze tří osob w ní pozůstáwajících a nedostatku swěceného kněžstwa, žádali, aby nedostatku tomu bylo odpomoženo a konsistoř aby konečně byla obnowena a w lepší řád uwedena. Stawowé wyhowěli této žádosti wložením jí mezi články potřeb obecných se týkající, přimlauwajíce se, aby císař konsistoř obnowil jak nejdříwe možná osobami schopnými dle spůsobu za předků w tom užíwaného; k čemuž i stawowé pod jednau wýslowně přistaupili, uwádějíce za důwod, žeby tím wznik rozličných sekt zabraňowán býti mohl.

Kdežto poslanci městští wytýkali konsistoři, jak podotčeno, nesprávnosti při duchowním saudě, zejména we wěcech manželstwí, konsistoř po skončení sněmu dwakrát po sobě žalowala císaři na města a zwláště na Pražany Staroměstské a Nowoměstské, že jí we wěcech těch do práwa jejího zasahowali, pře o slibích manželských k swému saudu potahujíce (29 Března, 3 Kwětna), také pak opět stěžowala na zanedbáwání starých kostelních řádů od nich a neuctiwé k ní se chowání. Žádosti její i stawů zemských o obnowení konsistoře stalo se konečně zadost dosazením nowého administratora a dwanácti kněží co členů císařem dne 14 Čerwence roku 1590. Na místo sestárlého Wácslawa Benešowského jmenowán jest administratorem *Fabian Rezek* Strakonický, kněz, který byl předtím kanowníkem Pražským, ale od strany pod jednau přestaupil k straně pod obojí.

Roku toho přihodilo se *zemětřesení* w Praze a jinde w Čechách i také w některých zemích okolních dne 15 Září. Dalo se dwakrát pozorowati, nejprw pod wečer před západem slunce, potom silněji o půlnoci, tak že se domy zatřásly w krowích i základech, aniž wšak paměti jest, žeby se w Praze neb jinde w zemi české stala tím nějaká značná škoda. Horší

1590 bylo welké sucho toho roku, takowé, že w řekách mnohých woda spadla, že se přes ně choditi mohlo a mlýny pracowati přestaly; byla pak z toho neúroda na owoci i na obilí, a tudy drahota a nauze weliká, až lidé hladem mřeli. Jiný wšak následek také byl, že se zmohly krádeže a laupeže w zemi. Dne 24 Listopadu wyšel proti tomu mandat císařský do krajů, kterým se heitmanům a jiným wrchnostem nařizowalo, aby přísně stihali zběř lotrů a powalečů, kteří se u welikém počtu sebrali a pospolu w krajinách rozličných laupeže i wraždy páchali. Zrowna w noci předtím byl se stal jeden z nejnásilnějších skutků toho spůsobu nenadálým útokem laupežné chasy w blízkém okolí Prahy na twrz w *Roztokách*, náležející bohatému zemanu Dawidowi *Boryňowi* ze Lhoty. Laupežníci w počtu asi dwau set, jak se za to mělo w dorozumění s některými robotními lidmi jeho, s kterými jsa w powěsti co člowěk skaupý krutě nakládal, sebrawše se w blízké krčmě. wrazili do twrze přes zdwihací most, který si spustiti dowedli, zmocnili se předně wší čeládky a uzawírali ji, potom pak udeřili na pána samého w komoře jeho a zle jej zbili a přinutili, že jim wše zotwírati a peníze, klenoty a jiné cenné wěci wydati musil. Pokládal sobě škody za 15.000 kop, jiní až za 50.000 hádali. Následkem zlého potlučení také potom dlauho žiw nebyl. Towaryšstwo laupežníků, od kterého se to stalo, nazýwalo se *Martinkowé*, nejspíš protože o sw. Martině wznik swůj wzalo. Nepřestalo pak na jednom tomto skutku, nýbrž zůstawši pohromadě w jiné podobné předsewzetí se dalo, hlawně w blízkém okolí Pražském. Po zdrancowání twrze Roztocké jen za několik dní přepadli podobně twrz Aujezdec nedaleko od Kunratic, náležející wdowě paní Johanně z Chodowa, a pobrali tam, co se jim hodilo; potom někteří z nich wešli do dworu pana Jana Hyzrle w Cholupicích nedaleko Zbraslawě, na pohled co prosebníci, skutečně co wyzwědači. Pán zbawil se jich darowáním čtyř kop, a zachránil se před horším hned nazejtří přestěhowáním se do Prahy. Když se potom hlawní zástup strojil ku přepadení twrze Petrowické blíž Uhřiněwsi, dostal se den předtím (1 Prosince) jeden z nich w zajetí, kterýž zmučen záměr ten

wyjewil, i podařilo se jej překaziti, při čemž asi padesát jiných 1590
dostalo se w zajetí a nepochybně jsau na šibenicích odpraweni; ostatní obrátili se krajinau k Morawě. Od některého zástupu jich byla mezitím w okolí Pražském na druhé straně Wltawy přepadena a wylaupena krčma jistá blíž Zléchowa, též wylaupen dwůr jednoho mana Karlšteinského nedaleko Onoklas, kterýž sám sotwa se útěkem do lesa zachránil. W těch stranách rychtářowé Malostranský a Hradčanský stihali zločince, a podařilo se jim w Jinočanech za Motolem dostati do rukau truhličku s třemi sty kopami peněz Boryňowých, která se z laupeže Roztocké jednomu z aučastníků za podíl byla dostala. W jiné straně w Nůslích u Prahy rychtář Staroměstský dne 29 Listopadu w noci přepadl krčmu, we které se asi třidcet zločinců těch, wětším dílem mladých lidí, s wědomím krčmáře skrýwalo, a zjímal je a nepochybně doprawil ke strestání. Také w krajině u Slaného a u Welwar, též pak u Hradce Králowé spácháuy byly podobné škody a laupeže. U Kutnéhory wšak za nedlauho potom dostal se do zajetí jeden z hlawních škůdců jménem Plundra, který byl wůdcem wšech druhých při útoku na twrz Roztockau. Rozkazem císařským dne 25 Ledna roku 1591 bylo uloženo Kutnohorským, aby jej wydali ku práwu Menšího města Pražského, jehož rychtář wyprawil se osobně k nim, aby jej přewzal. Nepochybně byl wedlé jiných swých druhů utracen w Praze, o čemž jen wýslowná pamět se nezachowala.

Obywatelstwo Pražské bylo mezitím z klidu swého wyrušeno také z podnětů náboženských. Při sklonku roku 1590 rozšířila se nenadálc powěst, že se ze strany katolické, zejména od Jesuitů a jejich přiwrženců strojil útok na stranu pod obojí, že měli o nastáwajících swátcích wánočních přijímající pod obojí přepadeni a powražděni býti w několika hlawních kostelích swých, zejména w Týnském, w Betlemě a w kostele sw. Mikuláše na Malé straně o jitřním w den narození páně. Wydány byly z té příčiny mandaty císařské dne 14 Prosince a přibity na radních domích wšech tří měst i na některých jiných místech, jimiž obywatelstwo napomínáno jest, aby řečem

1590 těm newěřilo jakožto smyšleným od lidí lehkomyslných. Nicméně se mínění o tom neupokojilo, a uznáno bylo zapotřebí pro weřejnau bezpečnost w noci před narozením božím postawiti stráže w místech příhodných, a sausedé se ku kázání o jitřním dostawili do kostelů ozbrojeni kordy, oštěpy a jinau zbraní. Ukázalo se wšak, že powěst byla lichá, a pokoj ani w naznačenau chwíli ani ty dni potom nebyl nikterak porušen.

1591 Nauze pošlá z neúrody roku 1590 trwala s následky swými až do žní o sw. Jakubě roku prwního potom (1591), kteréž byly neobyčejně hojné. Rok ten byl jinak tichý, tak že neudálo se w něm nic wětšího, coby w Praze bylo mělo nějaké důležité následky; zachowalo se z něho tím samým jen welmi málo pamětí.

Císař Rudolf zdržel se z jara některý čas w Brandýse, odkudž dne 17 Kwětna nawrátil se do Prahy. Dne 8 Čerwna přijel tu k němu bratr jeho *Maximilian*, neprawí se za jakau příčinau, než že císař k uwítání wyjel mu naproti. O několik neděl později (8 Čwce) wyšly mandaty císařské jak do Prahy tak do wšech krajů, kterými jak častěji předtím, zakazowalo se wstupowání do cizích služeb wojenských. Zawdala k tomu příčinu domácí wálka we Francauzích mezi králem tamějším Jindřichem IV a stranau jemu protiwnau podporowanau králem španělským Filippem II, příbuzným císařowým, proti kterému zase od některých knížat protestantských w říši německé poskytowány byly Jindřichowi pomoci wojenské. Mělo zabráněno býti najímání žoldnéřů českých od knížat těchto; newí se wšak nic, s jakým účinkem.

Welké wzrušení obecného lidu w Praze spůsobila poprawa wykonaná dne 13 Září toho roku nad pěti zločinci, z nichž dwa byli sťati a tři oběšeni. Stalo se přitom, že jeden z oněch nebyl hned doťat, což přítomné diwáky popudilo, tak že na katy kamením házeli, ti wšak zbraní se bránili, jednoho z diwáků zastřelili, jinému ruku téměř uťali. Ku přetržení wětší bauře byl od raddy Staroměstské na rychlo shromážděné wyprawen kancléř města na koni mezi lid, proti kterému kati w jakémsi stawení šibeničním se ukryli. Oznámením, že katowé

potrestáni budau, podařilo se mu lid upokojiti, a odwedeni 1591
jsau kati biřicem swázaní od žoldnéřů do šatlawy; wšak potom z ní propuštěni na swobodu.

Během roku 1591 neboli na začátku roku následujícího následkem snažení o upewnění přátelských swazků mezi zeměmi císařskými a Polskem umluwena byla swatba mezi králem polským Sigmundem a *Annau* nejstarší dcerau arciknížete *Karla štyrského*, který byl w měsíci Červenci roku 1590 zemřel. Po swolení císaře Rudolfa k sňatku tomuto král polský wyprawil posly k němu (1592 15 Unora) Jeronyma z Rozdražowa bi- 1592
skupa Wladislawského a wojwodu Albrechta Radziwila maršálka litewského, kteříž přijeli w měsíci Březnu do Prahy ten týden po neděli Laetare (8 Března) w četném průwodě šlechticů i jiného služebnictwa. Dne 19 Března měli slyšení u císaře, we kterém wedlé jiného zmínili se ještě i tentokrát o arciknížeti Maximilianowi, wyslowujíce žádost, aby sobě napotom již žádného dalšího práwa na trůn polský nepokládal, pro zachowání tím jistějšího přátelstwí. Z Prahy odjeli do Hradce štyrského, kdež oddání newěsty stalo se zmocněnému jednomu z nich totiž Radziwilowi, potom pak osobně s králem samým swatba wykonána jest w Krakowě w měsíci Kwětnu.

Toho času zůstáwalo *arcibiskupstwí* Pražské již od wíce než dwau let neosazeno. Bylť arcibiskup Martin *Medek* zemřel dne 2 Unora roku 1590, a nebyl od té doby posud jmenowán žádný jeho nástupce. Nemáme naskrze žádné zpráwy o příčině tak dlauhého prodlení; nejpodobněji pocházelo to z wáhawosti císaře Rudolfa. Dopisem z Říma dne 29 Unora roku 1592 nowý tehdáž papež Kliment VIII obrátil se k nejwyššímu purkrabí Wilémowi z Rosenberka s horliwau přímluwau, aby se on přičinil o nawržení k tomu muže hodného, wyslowuje w tom důwěru k němu jakožto osobně jemu známému, když totiž před třemi léty (1589) tehdáž co legat papežský (Aldobrandini) s ním spolu jednal w Polsku o mír po zajetí arciknížete Maximiliana. Nicméně ještě drahný čas k osazení arcibiskupstwí nepřišlo. Nepochybně mělo to za následek mnohé škody pro stranu katolickau, jakž swědčí stížnost officiala kapi-

1592 tuly Pražské Tomáše Albina z Helfenburka z toho času, jak se mnozí páni nepřátelští straně pod jednau ujímali mnohých kostelů k straně jejich nenáležejících, kněží nekatolické k nim dosazujíce a zmocňujíce se důchodů zádušních. — Zdali se co následkem toho stalo proti pánům, kterých se žaloba týkala, není nám známo. Naproti tomu z příčiny podobných stížností na nesprávné nakládání se záduším kostelů strany pod obojí w Praze od osadních wyšly dne 20 Červná roku 1592 rozkazy ku konšelům všech tří měst, aby společně s heitmany císařskými přísně proti tomu zakročili, a od auředníků a kostelníků všech osad počty wyžádali a do kanceláře králowské předložili.

b) Za času wálky s Turky až do míru Žitwadorožského. (1592—1606.)

Do roku 1592 trwal mír s Turky zawřený za císaře Maximiliana roku 1568 a od té doby několikkrát po sobě wždy na 8 let obnowený, w té spůsobě, že owšem wždy musily hranice proti Turkům w Uhřích opatřowány býti branným lidem proti laupežným wpádům, které se brzy zde brzy onde každého roku stáwaly. Posledně bylo prodlaužení míru na osm let smluweno roku 1590. Mezi jiné wýminky míru náleželo po celý čas odwádění jistého poplatku čili daru každoročního od císaře portě turecké; i byl ještě na podzim roku 1591 s darem tím z Prahy wyprawen w poselstwí do Konstantinopole šlechtic slezský Fridrich *Krekwic* s četným komonstwem, w němž se mezi jinými nacházel co mladík patnáctiletý panic Wratislaw z Mitrowic, od něhož zachowal se nám zajímawý popis příhod jeho. Roku toho však práwě zawřeno bylo příměří mezi Turky a Peršany po wálce deset let mezi nimi trwawší. Zbawen zaneprázdnění wojenských sil na této straně, sultan Amurat ihned nedbal umluw s císařem, zamýšleje zase další wýboje proti němu. Pod záminkau některého porušení klidu na hranicích charwátských baše bosenský *Hasan* w měsíci Červnu roku 1592

s welkau mocí udeřil na pomezní pewnost *Biháč* a dobyl jí 1592
(19 Čw.), čímž počalo se hned wálčení u wětší míře, wyžadující odtud po dlauhau řadu let mnohem wětší než dotud namáhání sil wšechněch zemí císařských.

Zpráwa o obležení Biháče byla krátce před dobytím jeho dána do Prahy od arciknížete Arnošta co místodržícího we Wídni dopisem dne 15 Června, následkem čehož jednalo se w raddě císařské předně o spůsob pomoci k obhájení pomezních krajin králowstwí charwátského i zemí štyrských, které po smrti arciknížete Karla byly připadly synu jeho ještě nezletilému Ferdinandowi. Když wšak w bojích dalších Hasan baše dobyl wíce jiných míst w Charwátsku a strašliwě zhubil welkau část této země, zároweň pak baše Budinský začal přípravy wálečné, tak že se i od něho bylo obáwati wpádu nějakého do hořejších Uher, jímž mohly býti i hranice rakauské neb morawské ohroženy, uznána i w Čechách potřeba strojení se k obraně, i wyšly dne 8 Září mandaty do krajů, kterými nařízena *hotowost* dle swolení sněmu roku 1588, hned pak potom powoláni jsau nejwyšší úředníci zemští ku poradě, jak by se prostředky zjednaly k silnějšímu opatření hranic w Uhřích proti Turkům (14 Září). K tomu přijel také *arcikníže Arnošt* do Prahy, a wzalo se w úwahu další zachowání se pro případ, žeby se wšeliký pokus o obnowení míru nezdařil a nezbýwalo by nic než we wálku se dáti wším úsilím.

Zrowna w této době tak powážliwé zemřel nejoswědčenější rádce císaře Rudolfa, nejwyšší purkrabí Pražský pán *Wilém z Rosenberka.* Ulehnuw po chorobě již několik měsíců trwající skonal w domě swém na hradě Pražském dne 31 Srpna, dosáhnuw 57. roku swého stáří. Jednostejná byla chwála o něm co muži šlechetném a wysoce zaslaužilém ode wšech, kteří nám zachowali pamět o něm. Nazýwán jest platným slaupem králowstwí českého anobrž wší swaté říše,[63]) patronem a předním Čechem,[64]) kterého lidé pobožní a obecné dobré milující nad

[63]) Březan 299.
[64]) Korka.

1592 každého jiného srdečně želeli a oplakáwali.[65]) Obzwláště byli chwálena nestrannost jeho we wěcech náboženstwí jak od příslušníků strany pod jednau tak pod obojí; neb že jak byl náboženstwí Římského, wšak nižádného w náboženstwí nesužowal nýbrž w tom při swobodě zanecháwal.[66])

Pohřeb jeho dál se se sláwau welikau, téměř jen k důstojenstwí králowskému se hodící. Tělo bylo předně z domu přeneseno do blízkého kostela sw. Jiří na hradě, a tam skoro po celé dwa měsíce chowáno pod hlídkau dwořanů. Kostel byl po stranách i po zemi obestřen suknem černým a mnoho mší w něm slauženo, we dne pak i w noci woskowé swíčky přitom hořely. Dne 26 Října teprw konán průwod pohřební z kostela sw. Jiří hradem a potom po stupních zámeckých dolů a přes rynk Menšího města do kostela sw. Tomáše. Napřed šli žáci Jesuitů, kterémužto řádu byl Wilém Rosenberský založil zwláštní kollej w Krumlowě, potom choralistowé kostela sw. Wíta, dwě jakási bratrstwa Pražská a kněžstwo katolické, zejména mniši od sw. Tomáše, od sw. Jakuba na Starém městě a ze Strahowa, po obau stranách od nich 2000 lidí chudých ze statků Rosenberských w černém oděwu a se swícemi w rukau, potom služebníci a úředníci Rosenberští. Následowali kanowníci Pražští a za nimi opat Strahowský, za nímž biskupská berla nesena, nejspíš na znamení, že zastáwal při pohřbu místo arcibiskupa, poněwadž arcibiskupstwí ještě ani do té chwíle nebylo osazeno. Dále bylo wedeno šest koňů pokrytých černým aksamitem a neseno tolikéž korauhwí s rozličnými erby domu Rosenberského. Wedli je a korauhwe nesli wesměs osoby stawu panského neb rytířského, a za nimi pět pánů jiných, podobně jak bylo s klenoty korunními, nesli hrabě Šlik pozlacené ostruhy, pán z Waldšteina meč, pán Smiřický pozlacený helm ozdobený čerweným a bílým peřím, pan Adam Gall Popel štít a pán ze Šternberka zlaté rauno na černém aksamitowém polštáři. Za nimi neseno jest tělo w rakwi od několika a třidcet

[65]) Březan 299.
[66]) Dačický I 177.

osob stawu rytířského, nepochybně střídajících se, wedlé nichž 1592
šli trabanti a harcíři císařští, za rakwí bratr a dědic zesnulého pan Petr Wok z Rosenberka, po němž následowali w smutku nejwyšší úředníci zemští a raddowé králowští, mezi nimi zejména nejwyšší kancléř pan Adam z Hradce, nejwyšší hofmistr Jiří z Lobkowic, dworský maršálek Pawel Sixt Trautson a jiné wzácné osoby, konečně wdowa páně Wilémowa Polyxena dcera někdejšího kancléře Wratislawa z Pernšteina, čtwrtá jeho manželka, i asi šedesát jiných paní několika pány doprowázených.

W kostele sw. Tomáše rowněž sukny obestřeném a wšelijak ozdobeném kněz jeden Jesuita držel kázání německé nad tělem, a opat Strahowský wykonal vigilie. Následujícího pak dne jiný kněz řádu Jesuitského držel kázání latinské, po němž opat Strahowský měl mši zádušní, potom pak téhož dne tělo wezeno přes Staré a Nowé město a branau Wyšehradskau ku konečnému pohřbení do Krumluwa. Cesta, které se súčastnilo mnoho osob znamenitých se 77 koni jízdnými a na 35 kočářích, spořádána byla opět we spůsobě průwodu pohřebního. Napřed jelo 56 jezdců po třech wedlé sebe w oděwu smutečním. Za nimi neseny tytéž čtyry korauhwe jak při pohřbu w Praze od čtyr jezdců na koních černým suknem pokrytých. Následowal wůz s mrtwým tělem s aksamitowým příkrowem, tažený šesti koni rowněž černým suknem oděnými, wedlé kterých šlo po každé straně padesát poddaných lidí z panstwí Rosenberských. Za tělem jel pan Petr Wok w jednom kočáře společně s hrabětem z Fürstenberka a nejwyšším kancléřem panem Adamem z Hradce, dále dwa wozy s jinými pány českými a dewět jízdných stawu rytířského po třech w řadě wedlé sebe, konečně wdowa paní Polyxena s některým průwodem ženským na woze smutečním šesti koni taženým, za nímž následowalo 31 kočárů s paními, některými pány i se služebnictwem. Cesta trwala osm dní, tak že příjezd do Krumlowa stal se dne 3 Listopadu; tam pak tělo s dalšími obřady konečně pohřbeno w kůru welkého kostela farního dne 10 Prosince.

W obáwání dalších wýbojných předsewzetí Turků w příštím roce měl dwůr císařský toho času hlawní péči o zjednání pro-

1592 středků prozatímných k obhájení hranic w Uhřích, pokud nemohl hned swolán býti sněm k nowému swolení berní, když předešlé swolení učiněné roku 1590 na tři léta již docházelo. Přičiněním nejwyšších úředníků zemských zjednána byla půjčka obnášející 100.000 tolarů na zaplacení žoldu posádkám w pewnostech pomezních i na některé sesílení jich. Měly se také sejíti kommissí ze všech zemí korunních w Praze dne 15 Března roku 1593 k poradě o společný řád defensí, o nějž se posledně roku 1587 konečné usnešení nedocílilo. Nepřišlo k tomu pro rozličné překážky od stawů slezských a lužických. Na třetí den
1593 potom, 18 Března, byl wšak položen *sněm* český, kterýž sešel se w nemalém počtu osob wšechněch tří stawů.

Předložení králowské čtené u přítomnosti císaře obsahowalo jako posledně roku 1590 žádost o swolení berně domowní k obraně proti Turkům a posudného na tři léta po sobě w též míře a týmž spůsobem jak již wíckrát předtím, mimo to pak jiným spůsobem dle uznání stavů samých sebrání 100.000 tolarů na zaprawení půjčky zmíněné na sesílení wojska. Přitom císař žádal, kdyby přišlo k wytažení weřejné hotowosti do pole, aby stawowé nežádali jak jindy předtím zadržení domowní berně pro sebe, poněwadž by sice nestačilo na zaplacení wojenského lidu w pomezních pewnostech, kdyby pak ty od žoldnéřů opuštěny byly, žeby se nebezpečenstwí od Turků mohlo blíže přiwaliti ke hranicům morawským a slezským. Mimo to činila se zmínka o předešlých jednáních w příčině swobodné plawby na Labi, práw horních, srownání práw městských se zemskými, pokud nedošlo ještě konce, aby kommissí k tomu zřízené w prácích swých pokračowaly, a pokud potřeba bylo, doplněny byly. — Další řízení sněmu po přečtení proposicí, které jindy příslušelo nejobyčejněji nejwyššímu purkrabí, císař Rudolf, poněwadž úřad ten po smrti Wiléma Rosenberského dotud zůstáwal uprázdněn, poručil nejwyššímu hofmistru *Jiřímu z Lobkowic.*

Proti wšelikému nadání potkal se sněm tento hned we prwních začátcích s welkými těžkostmi. Když se stawowé nazejtří po předložení králowském, dne 20 Března, sešli k jednání

o něm, podán jest od *Šebestiana z Wřesowic* stawu rytířského 1593
nejwyšším úředníkům zemským prostředkem pana Heřmana z Říčan, raddy saudu komorního, spis podepsaný we jménu „pánů a rytířů z obce králowstwí českého při tomto nynějším sněmě na hradě Pražském shromážděných wšechněch společně“ obsahující stížnosti a žádosti, o jichž odstranění neb splnění aby se přičinili. Wyslowena byla w něm na předním místě pochybnost, zdali práwa a privilegia zemská od císaře Rudolfa dle záwazku jeho, když za žiwobytí otce swého císaře Maximiliana za krále přijat byl, stwrzena byla (což se skutečně hned w prwním roce panowání jeho bylo stalo). Následowala stížnost, že úřad nejwyššího purkrabí již přes půl roku od smrti Wiléma Rosenberského neosazen zůstáwá, a žádost wztahující se na wšechny nejwyšší úřady zemské, aby kdykoli který se uprázdnil, osazení jeho na nejdéle do saudu nejprwé příštího se stalo, dále pak rozličné wýtky týkající se wedení práwa i také některých zákonů ač sněmy zemskými wydaných, konečně i stížnost na přímé zbraňowání mysliwosti osobám stawu panského i rytířského na panstwích císařowých.

Ačkoli obsah spisu, prwé než byl podán, znám byl jen malému počtu osob stawu panského i rytířského, po přečtení jeho, které Jiří z Lobkowic, nedbaje námítek některých z nejwyšších úředníků zemských, bez odkladu připustil, nikdo z přítomných neozwal se, žeby nebyl se spisem srozuměn, i přišlo tedy k jednání o něm zároweň s předložením králowským. W poradách, které měli hned potom oba wyšší stawowé, panský i rytířský pospolu (23 Března), byly i hlasy mnohých žádající, aby se ani dříwe o artikulích předložení králowského nejednalo, než ažby žádostem we spise položeným bylo zadost učiněno. Wětšina tak daleko nezašla, ale nezachowala se také ochotně ke wšemu, co žádáno bylo. Swolowala k berni proti Turkům a k posudnému w té míře, jak se žádalo, ale ne na tři léta, než jen na rok, a s wyhražením, aby z obojího příjem w rukau stawů zůstáwal, od nich pak aby z něho wydáwáno bylo k účelům ustanoweným. Podobně s rozličným obmezením přistupowalo se k jiným žádostem, a wedlé toho naléhalo se

1593 na brzké osazení úřadu nejwyššího purkrabí a na splnění jiných žádostí we spise obsažených. Když dne 24 Března usnešení stawů panského a rytířského po pěti osobách týchž dwau stawů oznámeno bylo městům, jichž poslowé shromáždili se k tomu w radním domě Staroměstském, nalezli se i mezi nimi mnozí, kteří by se byli chtěli k žádostem a stížnostem pánů a rytířů připojiti, poněwadž se dílem k práwům stawu městského wztahowaly, ale podařilo se hlawně primasu Starého města Pražského Janowi *Krocínowi z Drahobeyle* jim to wymluwiti. Půwodem jeho Staroměstští také nawrhowali, aby staw městský dle žádosti císaře berni i posudné na tři léta powolil, čemuž wšak Nowoměstští a Malostranští odporowali, a k nim se druhá města wšecka přidala (26 Března); o den později wšak dali se Plzenští pohnauti, že k mínění Staroměstských přistaupili, a příklad jich následowalo wíce měst jiných, až pak po dalším naléhání primasa Staroměstského dosáhlo se usnesení celého stawu městského o swolení na tři léta. Proti tomu postawili se stawowé panský a rytířský jakožto proti wěci nikdy nebýwalé, aby mělo wětší swolení od stawu městského učiněno býti než od nich; i představowal to we jménu jich městům sám nejwyšší hofmistr Jiří z Lobkowic welmi důtkliwě, tak že přes wšechno úsilí primasa Krocína poslowé městští opět se zwiklali, a wšichni, newyjímaje konečně ani Staroměstských, k usnešení druhých dwau stawů o swolení jen na jeden rok se přiznali (29 Března). Přišlo přitom k osobní srážce mezi primasem Staroměstským a Wácslawem Cyrillem písařem Nowoměstských, když primas i nyní swolení měst oznamowal s některými okolky, proti čemuž Cyrillus zapotřebí uznal rozhodněji we jménu měst se wyslowiti.

Společné usnešení sněmu tímto spůsobem docílené oznámeno jest císaři panem Jiřím z Lobkowic dne 31 Března, i dal k tomu císař odpowěď, že je w uwážení wezme; třetího dne pak potom (3 Dubna) měli stawowé slyšení, we kterém nejprwé austně skrze místokancléře Krištofa Želinského oznámeno jest jim, že císař rozhodnutí swé písemně tak zwanau replikau w známost jim uwede, kteráž pak asi o dwě hodiny

později jest jim doručena. Císař nemínil s usnešením stawů spokojiti se, nýbrž pilně domlauwal jim, aby swolení berně a posudného na tři léta učinili i aby upustili od wýminek přitom kladených. Místo konečné odpowědi k tomu stawowé wšak za následujících několika dní počali se z Prahy rozjížděti; když pak císař do sezení sněmu, we kterém se zatím o wedlejších wěcech jednalo, poslal Krištofa z Lobkowic praesidenta nad appellacími a řečeného místokancléře Krištofa Želinského s dotazem, na čem by se stawowé konečně ustanowili, Jiří z Lobkowic, nedbaje na přimlauwání druhých nejwyšších úředníků, aby k dosažení konečného rozhodnutí sněm k některému dni znowa položil, sezení beze wšeho rozhodnutí ukončil, a stawowé se tedy docela rozjeli (po 6 Dubnu). 1593

Nenadálým tímto během wěcí wzbuzeno bylo podezření na nejwyššího hofmistra, že úmyslně sněm zmařil; a brzy se ukázalo, že podezření bylo odůwodněné. Jiří z Lobkowic, za žiwota Wiléma Rosenberského sok jeho přetwářený, dychtil po smrti jeho po nástupnictwí w úřadě nejwyššího purkrabstwí, a když nenacházel při císaři Rudolfowi náklonnost k udělení jemu důstojenstwí toho, mínil auskočným spůsobem pohnauti jej k tomu. Bylť on sám skladatelem spisu obsahujícího žádosti a stížnosti stawů, dotýkající se císaře spůsobem až urážliwým. Náwodem jeho bratr jeho Ladislaw welkými sliby zjednal k tomu Šebestiana z Wřesowic, že na sebe wzal podání spisu toho nejwyšším úředníkům. Sám stawěl se, jako by mu nic o spise tom nebylo známo. Wyžádaw sobě přímluwau tajného raddy Trautsona od císaře řízení sněmu, zawázal se owšem wynasnažiti se o dosažení, aby stawowé ku předložení královskému we wšech článcích jeho swolili. Odporem stawů hleděl wšak úkol ten stížiti, aby sobě zdánliwým přemožením jeho wětší zásluhu přičísti mohl a tím císaře k splnění swého přání přiměl. Když pak toho hned nedosáhl, mínil zmařením sněmu prodlaužiti nesnáze, z kterých by dále mohl kořistiti. Záměr ten se mu wšak nezdařil, nýbrž sám sobě spůsobil si jím zkázu.

1593 Pocházel-li spis podaný nejwyšším úředníkům zemským hned při zahájení sněmu we jménu celého stawu panského a rytířského skutečně z usnešení obau těch stawů, předpokládalo to nějakau tajnau a tudy nezákonnau schůzi jich ještě před sněmem, i byla tím tudy zawdána příčina k pátrání, kdo byl původem schůze takowé, a k zakročení práwní cestau proti němu. O to dály se porady při dwoře, a žádán byl také arcikníže Ferdinand tyrolský o dobré zdání swé w té příčině tajným raddau Richardem Streinem k němu wyslaným. Arcikníže radil, aby se zakročilo proti Ladislawowi z Lobkowic co původu nějakého spiknutí, poněwadž se již wědělo, že od něho Šebestian z Wřesowic byl zjednán k odewzdání spisu (23 Kwětna). Zdá se, že císař některý čas se wáhal, a poněwadž záleželo na obdržení aspoň toho, k čemu stawowé swolowali, položil jim den k opětnému shromáždění na 30 Červwna (24 Kw.), dle rady pak arciknížete Ferdinanda jmenowal konečně k uprázdněnému úřadu nejwyššího purkrabí pana *Adama z Hradce*, dotud nejwyššího kancléře, kterýž dne 11 Červwna w úřad se uwázal.

Toho času nacházel se arcikníže *Arnošt* w Praze, maje jednání s císařem w záležitosti swé i bratří swých Matiáše a Maximiliana w příčině důchodů čili deputatů jim příslušících k wýžiwě jejich, nejspíš pak také w příčině obrany proti Turkům, a měl snad i on příležitost raditi císaři w záležitosti sněmu zmařeného. Tehdáž práwě byl *Hasan* baše bosenský učinil nowý útok na zemi charwátskau obležením *Siseka* při wtoku Kupy do Sáwy; ale podařilo se wůdcům charwátským a štyrským poraziti jej na hlawu w bitwě dne 11 Červwna, we které na 18.000 Turků přišlo o žiwot i Hasan sám také. Když zpráwa o tom přišla do Prahy, bylo wítězstwí toto slaweno, a nejspíš za tau příčinau spořádán *turnaj* na hradě Pražském, o kterém zmínka jest, že jej arcikníže Arnošt držel dne 20 Červwna. Meškalť w Praze až do konce toho měsíce, dne pak 2 Červwence nacházel se na zpátečné cestě k Wídni w Kutnéhoře. Snad že wítězstwí toto nad Turky bylo příčinau, pro kterau se prwní čas potom méně spěchalo se sněmem českým k obdržení od něho pomocí; odložilť císař swolání jeho

ke dni 30 Čerwna do jiné lhůty, která měla později býti ustanowena. Naproti tomu se císař odhodlal konečně k stihání 1593 půwodců spisu, kterým sněmu toho roku překážka byla učiněna. Wydalť dne 19 Srpna půhon nehned na Ladislawa z Lobkowic, jak od arciknížete Ferdinanda raděno bylo, ale předně na *Šebestiana z Wřesowic*. Měl státi před císařem jakožto králem českým a nejwyššími úředníky a saudci zemskými na hradě Pražském po zasednutí saudu zemského w obyčejný čas dne 5 Října. Do té doby měl užiti času k zjednání sobě swědků neb jiných pomocí k swému osprawedlnění jakž zase prokurator králowský Jindřich z Písnice důkazů proti němu.

Nedlauho předtím, dne 5 Čerwence obdrželi Pražané Staroměstští obzwláštní privilegium, patrně w odměnu za swé chowání na minulém sněmě, kterým se jim dáwala swoboda, aby jak obec tak jednotliwí usedlí měšťané směli sobě statky zemské kupowati a do desk klásti, „jak předešle", totiž před rokem 1547 býwalo. Prawíť se w listině, že se jim to uděluje pro „jich wěrné a poddané služby", kteréž jsau císaři „při sněmích obecních i jiných mnohých příčinách skutečně a platně prokazowali a prokazowati nepřestáwají". Téhož pak dne a s týmž odůwodněním potwrdil císař wšecka privilegia jejich s wýkladem jim přízniwým w některých wěcech, o které býwaly we sporu s Nowým městem a Malau stranau, zejména co se prodeje ryb a přespolních i domácích wín týkalo.

Mezitím byl se císař Rudolf konečně odhodlal k osazení arcibiskupstwí Pražského jmenowáním k tomu dne 14 Prosince roku 1592 *Zbyňka Berky* z Dubé probošta kostelů Řezenského a Litoměřického i kanowníka kostelů Pražského, Salcburského a Olomauckého, ku kterýmžto beneficiím přidal mu ještě také welkomistrstwí řádu křížowníků s čerwenau hwězdau, které drželi předtím oba dwa jeho předchůdci w arcibiskupstwí k nahrazeni nedostatečných sice důchodů arcibiskupských. Stwrzení jeho od stolice papežské potkalo se s některými těžkostmi, které přičítal nařčení od nějakých protiwníků. Zpráwa o odstranění jich dostala se mu od wyslance císařského w Římě Františka z Dietrichšteina teprw dopisem dne 17 Čerwence.

1593 I potom wšak proti jeho nadání opozdilo se wyswěcení jeho a skutečné uwedení w úřad tím, že byl ustanowen k wykonání toho tehdejší nuncius papežský při dwoře Pražském Caesar *Specianus* biskup Cremonský, ten wšak zrowna delší čas nenacházel se w Praze, maje co činiti s řízením některých záležitostí w biskupstwí Salcburském. Přišlo tudy k wyswěcení a nastolení jím nowého arcibiskupa w kostele Pražském teprw dne 10 Října. S powolením papeže byl Zbyněk Berka zůstawen přitom také w držení praebendy kanownické w Salcburce.

Za tohoto uprázdnění stolice arcibiskupské w Praze, které se spůsobem tím bylo protáhlo až do tří let a osmi měsíců, nacházela se církewní spráwa přijímajících pod obojí we stawu nad míru neutěšeném a zmateném. Nowý administrator *Fabian Rezek* dosazený roku 1590 byl člowěk řádnějším knězím strany pod obojí hned prwé chowáním swým podezřelý, o čemž hned při jmenowání jeho mínění swé wyslowili, ale bylo jim řečeno, že jest o něm při císaři powěst dobrá, kdyby pak se neoswědčila, že se pomoc stane. W úřadě swém prowozowal hned z počátku welkau libowůli a zištnost při dosazowání kněží k farám, nehledě k osobní hodnosti a také ne k zachowáwání starých řádů strany pod obojí. Podáwal ku kostelům jak w Praze tak jinde kněží ženaté a jiné, kteří řádného swěcení neměli, nýbrž z Frankfurta neb jiných protestantských míst w Němcích wyswědčeními se prokázali, jiné spůsobilé odstrkuje a kostely jim odnímaje, nešetře w tom ani samých spolučlenů konsistoře. W konsistoři wznikly z toho různice, a přicházely od členů s ním nespokojených časté žaloby k císaři a nejwyšším úředníkům zemským. Zůstáwaly wšak bez účinku. Dne
1592 18 Března roku 1592 jsau wšichni konsistoriani i s administratorem powoláni do kanceláře králowské, a oznámeno jim nejwyšším hofmistrem Jiřím z Lobkowic, že císař nad nesworností mezi nimi nelibost má, že je wšecky má za poctiwé a řádné kněze, ale napomíná jich, aby se mezi sebau pokojně chowali. Přes to wšak ještě téhož roku dne 15 Července pět členů konsistoře, kteří se horliwě přídrželi starých řádů pod obojí, zadalo spis k nejwyššímu purkrabí Wilémowi z Rosen-

berka a ku kancléři panu Adamowi z Hradce, we kterém opět 1592
na administratora žalowali, že se w ničem nepolepšil, nýbrž we swém jednání wždy horší jest, pročež žádali obau pánů za přímluwu, aby ho byli zbaweni. Podotýkali přitom, že druzí členowé konsistoře žalobu spolu s nimi proto nepodepsali, že s nimi w starobylém náboženstwí pod obojí nestojí a také w žiwotě s nimi se nesrownáwají.

Bylo to jen několik neděl před smrtí pana Wiléma z Rosenberka, který již toho času silně churawěl, a to snad dílem byla příčina, pro kterau, pokud známo, nic dle přání žádajících se nestalo. Brzy potom staly se wšak wěci překwapující, z kterých widěti jest, že administrator Fabian Rezek nebyl muž, který by se náboženským přeswědčením byl dělil od horliwých zastánců staré wíry mezi členy konsistoře, nýbrž práwě jen špatností osobní powahy swé.

Za uprázdnění stolice arcibiskupské w Praze ujímal se prospěchů strany katolické w zemi dle možnosti swé papežský nuncius při dwoře císařském Caesar *Specianus* biskup Cremonský wýše zmíněný. Přitom hleděl stranu pod obojí oslabiti odwrácením četných kněží od ní přemlauwáním wšelijakým, aby se k poslušenstwí stolice papežské nawrátili, a w tom mu administrator Fabian Rezek byl ochotně nápomocen. Déle trwawším přičiněním ponenáhlu podařilo se mu 49 osob duchowních k tomu přemluwiti, tak že konečně we schůzi společné w příbytku nuncia dne 29 Srpna roku 1592, jen tedy něco přes šest neděl po poslední zmíněné stížnosti proti administratorowi, podepsali se na listinu, jejíž obsah byl, že slibují znáti se ku prawé wíře Římskokatolické a státi w poslušenstwí papeže i arcibiskupa, který by byl od něho dosazen, we wšech řádech k službě boží náležitých, zwláště pak míti Jana Husa za toho, za nějž jej koncilium Kostnické mělo a míti kázalo, i wynasnažiti se, aby swátek jeho slawen nebyl, dále nepodáwati swátosti dítkám aniž odrostlým lidem, kteří by prwé zpowěd newykonali, ano kázáním a jiným spůsobem k tomu působiti, aby lid jim swěřený časem raději k přijímání pod jednau než pod obojí spůsobau se obrátil, protož také

1592 při processích a jiných weřejných pobožnostech kalicha nenositi. Prwní na tomto spise podepsán byl Fabian Rezek, w řadě pak mezi jinými wšech pět oněch členů konsistoře, kteří byli zaslali poslední stížnost proti němu, totiž kněz Hawel Štěžerský farář sw. Martina w Starém městě Pražském, Tomáš Soběslawský farář sw. Michala, Pawel Paminondas Horský opat Slowanský, Matauš Litomyšlský opat sw. Klimenta na Nowém městě a Prokop Hořický farář sw. Wojtěcha w Podskalí. Usnesli se také, když by žádaucno bylo, wyprawiti s týmž oswědčením několik osob ze swého prostředka k dworu papežskému do Říma, wšak až by peněz na cestu, kterých se jim nedostáwalo, sehnati mohli.

K tomuto poselstwí snažně se nabízel administrator sám, a konsistoriani ač proti náklonnosti mnohých dali se pohnauti k swěření jemu toho úkolu ku přimlauwání nuncia, když se po několika měsících podařilo peníze na cestu zjednati sbírkami od duchowenstwa i od některých obcí, o čež se administrator rowněž pilně wynasnažil. Držána jest schůze konsi-
1593 stoře w kolleji Karlowě dne 5 Března roku 1593, we které Fabianowi Rezkowi dáno jest zmocnění, aby we jménu konsistoře i wšeho duchowenstwa pod spráwau její stojícího slib onen, jak we spise wýše uwedeném obsažen byl, do rukau papeže neb osob na jeho místě k tomu ustanowených učinil. Wedlé toho měl při stolici papežské jednati o prostředek, kterým by pomoženo bylo od nedostatku kněží řádně swěcených při straně pod obojí jakožto pramene wšelikého zlého při ní zmáháním se kacířstwí. Toť práwě byla pohnútka k tomu při duchowenstwu přídržícím se starého řádu, že se mínilo odříci wšech ještě stáwajících rozdílů při ní od wíry a řádu strany pod jednau.

Bylo to ještě krátce před sněmem, který toho roku dne 19 Března byl zahájen, wšak jak wyprawowáno, žádného řádného konce nedošel. I na něm jednalo se o wadách při duchowenstwu strany pod obojí. Žalowal staw městský na administratora pro jeho zištnost týmž spůsobem jako konsistoriani, též pak na pohoršliwau neswornost w konsistoři, a žádáni

jsau staw panský a rytířský, aby se wěci ujali, též pak aby 1593
k swěcení na kněžství straně pod obojí dopomohli, když nyní již arcibiskup od císaře byl jmenowán. Následkem potomního zmaření sněmu owšem se jím w těch wěcech nic nepořídilo.

Netrwalo dlauho po odjezdu Fabiana Rezka do Říma, a již měli konsistoriani zpráwy o něm, že tam w jich jméně o wíce jiných wěcí jedná, než od nich zmocněn byl, a že tam prospěchy pro sebe wyhledáwá, aby totiž dosáhl nějakých wýnosných hodností, i odhodlali se k zaslání spisu k papeži Klimentowi VIII dne 19 Čerwna toho roku, kterým na to upozorňowali a přitom jeho chowání, co se týkalo někdejšího jeho podporowání kněží ženatých a nemajících wyswědčení než z Frankfurta, z Wittemberka a od jiných duchowních úřadů protestantských, wypisowali, přitom pak žádost swau w příčině swěcení čekanců jejich od arcibiskupa Pražského připamatowáwali.

Nemáme žádné zpráwy, zdali dopis tento k stolici papežské došel neb jak přijat byl; ale jako by ho nebylo, Fabian Rezek ke dni 1 Září obeslán byw před pět kardinalů zastáwajících úřad nejwyšších inquisitorů kacířstwí, toho dne před nimi a u přítomnosti četných jiných osob k tomu powolaných, na kolenau kleče, učinil we jménu swém a wší konsistoře i duchowenstwa strany pod obojí nejen wyznání ono, které mu bylo uloženo, nýbrž také obecnější odwolání wšech bludů Husitských, a přijal za to pro swau osobu rozhřešení z kacířstwí a nawrácení spůsobilosti ke wšem wýkonům úřadu kněžského i k dosažení jakýchkoli beneficií duchowních. Toto pak rozhřešení a nawrácení k úřadu kněžskému wztaženo jest potom zwláštní bullau papežskau dne 21 Října téhož roku také na wšech 49 osob na listině dne 29 Srpna roku předešlého podepsaných.

Ke dni 5 Října, jak powěděno, byl *Šebestian z Wřesowic* obeslán před saud zemský, aby se osprawedlnil z prowinění swého, které se mu přičítalo z podání spisu obsahujícího stížnosti stawů na sněmě toho roku. Bylo předwídati, že se wy-

1593 mlauwati bude na Ladislawa z Lobkowic jakož toho, od něhož mu spis byl doručen, i učinil tak, žádaje aby Ladislaw z Lobkowic obeslán byl k zastaupení jeho. Udáwalť, že spis půwodem jeho byl složen, od něho oprawowán a na čisto přepsán písařem jeho jemu poddaným Janem z Ředhoště, jemu pak Šebestianowi podán k odewzdání panu Heřmanowi z Říčan. Následkem toho dne 16 Září wydána jest od císaře obsílka na *Ladislawa z Lobkowic*, aby i on se postawil k saudu zemskému dne 5 Října. Do té doby prokurator králowský Jindřich z Písnice zjednal swědectwí a jiné potřebné důwody k wedení pře proti oběma obeslaným, jmenowitě pak výslechy 33 osob stawu panského a 29 stawu rytířského, kteříž doswědčili, že jim o spise onom we sněmě čteném prwé nic známo nebylo, aniž kde a kým skládán byl. W ustanowený den, 5 Října, císař osobně zasedl na saud s nejwyššími úředníky a druhými saudci; i dostawili se oba obžalowaní, předně pak Šebestian z Wřesowic opět odwoláwal se na Ladislawa z Lobkowic, že mu spis od něho podán byl, on pak z новědomosti dále jej doručil, pročež o milost žádal; Ladislaw z Lobkowic wšak twrzení jeho popíral, a pod záminkau, že mu nebylo propůjčeno dost času k připrawení swých důkazů, žádal o prodlaužení lhůty, i jest mu powoleno odročení do dne 15 Října. Když toho dne obě strany zase stály před saudem, Ladislaw z Lobkowic, předstíraje, že pro welký počet swědků, které wésti chtěl, čas mu nestačil, žádal o další odklad; nebyl mu wšak powolen, nýbrž když se jednání pro wšelijaké okolky jeho celý ten i druhý den protáhlo, potom pak neděle (17 Října) následowala, měl se w pondělí dne 18 Října opět stawěti. Ladislaw Lobkowic wšak předtím tu noc ztratil se z Prahy útěkem. Učinil oznámení o tom dopisem k císaři a k přísedícím saudu, zaslaným do sezení po synu swém, patnáctiletém chlapci. Znal se w něm k tomu, že spis podaný Šebestianem z Wřesowic do sněmu pocházel od něho, ale popíral wšeliký zlý úmysl přitom. Následkem toho odložilo se jednání saudu do následujícího dne 19 Října; poněwadž pak Ladislaw z Lobkowic owšem se nedostawil, učiněn císařem rozsudek, kterým Šebestianowi z Wře-

sowic dáno jest proti němu za práwo stanné, další pak kroky 1593
na ten čas pozůstaweny.

Mezitím bylo wzrostlo zase nebezpečenstwí od *Turků*. Na zpráwu o porážce a pádu *Hasana* bašete u Siseka sultan Amurat dal weřejně *wyhlásiti wálku* s císařem jak w Konstantinopoli tak w Budíně dne 27 Srpna toho roku, a we hněwu swém dal spautati a uwězniti posla císařského Fridricha *Krekwice* posud za příčinau wyjednáwání w Konstantinopoli meškajícího; hned pak také s welkau wojenskau mocí weliký wezir *Sinaan* baše přitáhl do Uher. Z příčiny té císař Rudolf wedlé jiných přípraw k obraně položil znowa dne 16 Září stawům českým *sněm* w Praze na den 23 Října. Jen tedy čtyry dni po zasedání saudu zemského w při Ladislawa z Lobkowic sněm byl zahájen. W předložení králowském opětowaly se tytéž žádosti o berně, posudné a sbírky, které byly kladeny na sněmě předešlém zmařeném, a přitom císař stawům dal přednésti stížnost swau na spis pro něj urážliwý, kterým se zmaření bylo stalo, s odmítnutím wšelikých wýtek w něm sobě činěných jakožto neodůwodněných. Stawowé zachowali se ke wšem žádostem císařowým welmi ochotně, a oswědčili w příčině spisu, že před podáním jeho na sněmě ničeho o něm newěděli, že jest pokautně od některých osob bez jich wědomí sepsán, a že k stížnostem w něm obsaženým žádné příčiny neměli, císaři pak za jeho prohlášení se o něm poděkowání wyslowili. Swolení berně z domů we wýšce žádané, tak též posudného učinili bez wšelikého odporu na tři léta; města opět zawázala se berni odwésti w jedné summě 12.500 kop českých každého roku; na splacení pak půjčky 100.000 tolarů učiněné k sesílení wojska w Uhřích swoleny jsau sbírky z ryb, z wína a jiných rozličných wěcí prodajných; konečně pak co se defensí týkalo, dána jest moc císaři společně s nejwyššími auředníky a saudci zemskými i raddami saudu komorního, k tomu sedmi osobami zwolenými stawu panského a sedmi stawu rytířského, aby w nastalé potřebě weřejnau hotowost naříditi mohli; na zaprawení pak autrat k tomu swolena zwláštní berně od stawů panského a rytířského po 15 groších z každého osedlého pod-

1593 daného z wlastního měšce wrchnosti, od stawu městského w jedné společné sumně 18.750 kop míšenských (9375 českých). Mimo to wše uzawřeny také dobrowolné sbírky na obranu proti Turkům w kostelích, každau neděli a swátek, ku kterým kněží měli lid napomínati. — Jak od stawů českých, tak žádal císař owšem pomoci též od druhých zemí swých, a mínil rowněž wynasnažiti se o pomoc od říše německé. Wyslowilť úmysl odebrati se k tomu na sněm říšský, a se wztahem k tomu na žádost stawů, aby zwláštní sněm jiný držel k jednání o jejich potřebách obecních, slíbil tak učiniti na nejdéle we dwau měsících, až by se ze sněmu říšského nawrátil.

Oswědčením stawů panského a rytířského na sněmě, že jim o spise obsahujícím stížnosti a žádosti jejich, podaném od Šebestiana z Wřesowic, prwé nic známo nebylo, přitížilo se welice Ladislawowi z Lobkowic w při jeho posud neukončené. Dne 7 Prosince wyšel proti němu i zároweň Šebestianowi z Wřesowic opět půhon, aby se před saudem postawili dne
1594 26 Ledna roku 1594. Ladislaw z Lobkowic se nedostawil, a odsauzen jest cti, hrdla i statků, Šebestian z Wřesowic pak winy sproštěn (29 Ledna). Hned potom následowalo zabawení statků Lobkowického a uwedení jich v moc císaře.

Již však té doby bylo také na jewě, že hlawním půwodem spisu a toho, co z něho následowalo, nebyl Ladislaw z *Lobkowic*, nýbrž bratr jeho *Jiří*, nejwyšší hofmistr. Shledaloť se množstwí swědectwí dokazujících, že z jeho popudu spis byl složen, že wyžádaw sobě od císaře řízení sněmu a slíbiw o wýpadek jeho dle přání císařowa se přičiniti, naopak jednal, osoby stawu panského a rytířského nawodil, aby na předložení králowské ani nenastaupili, pokud žádostem we spise obsaženým zadost učiněno nebude, a že konečně přimlauwal, aby se rozjeli a tím sněm zmařili, že bude to ku prospěchu stawům, aby moc jejich zwětšena byla proti moci králowské. Císař Rudolf dal mu nemilost swau z toho na jewo ještě před konečným odsauzením Ladislawa předně wyprawením k němu nejwyššího sudí zemského Jiřího Bořity z Martinic do Chomautowa, kdež přebýwal na panstwí swém, aby jej wyzwal

k složení se sebe úřadu hofmistrského, sice že jej císař sám 1594
jeho zbawiti míní (25 Ledna). Jiří z Lobkowic tak učinil; odebraw se však do Prahy, zde podal k císaři spis podepsaný spolu s ním od sedmi jiných členů rodu Lobkowického (15 Un.), kterým stěžowali na domnělé udawače, kteří by je newinně osočowali, a žádali, aby jim jména jejich byla oznámena, by se mohli osprawedlniti. Bez ohledu na to již čtwrtého dne potom (19 Un.) wyšel půhon proti němu, kterým pro swé chowání na sněmě obwiněn jest z newěry, podwodu a uražení a zlehčení důstojenstwí králowského, a uloženo mu, aby se k zodpowídání postawil před krále a nejwyšší úředníky a saudce zemské dne 21 měsíce Března.

Jiří z Lobkowic, nedůwěřuje swé wěci, poněwadž nepochybně wěděl, že prokurator králowský na wšecko, z čeho jej winil, měl dostatečné důkazy, pozbyl wší naděje, žeby mu obrana jeho před saudem byla k čemu platna, i odhodlal se hledati milost od císaře. Když se den k stání před saudem blížil, podal supplikací, kterau se znal k swému prowinění a žádal, aby od práwní pře proti němu bylo upuštěno. Císař dal mu za odpowěd, že od wedení pře upustí, jestliže Jiří Lobkowický w den, ku kterému pohnán byl, dostawí se a osobně i austně přede wšemi na saudě přítomnými přiznání swé a poddání se na milost i nemilost učiní, kdež pak další rozhodnutí jemu oznámeno bude. Zdá se, že Jiří z Lobkowic takowému ponížení poddati se nechtěl a nemoc předstíral. Zadalť opět žádost písemnau o přijetí na milost, kterauž we jménu jeho dwa strýcowé Wácslaw a Jan z Lobkowic saudu odewzdali (27 Března). Jest přijata, ale dwa z menších úředníků zemských, místopísař Bohuslaw z Michalowic a Jan Hošek úředník podkomořího při dskách zemských posláni k němu co k nemocnému, před kterými k písemnému zadání swému s poddáwáním se na milost i na nemilost přiznati se musil (29 Března). Následkem toho císař od dalšího wedení pře upustil (31 Března) s wyhražením sobě dalšího rozhodnutí. Na ten čas wzat jest Jiří z Lobkowic we wazbu na ten spůsob, že zůstati měl we swém domě na Hradčanech, we kterém co nemocný ležel, střežen jsa 24 střelci

1594 pod dohledem místoheitmana hradu Pražského. Dwěma zmíněným strýcům jeho uloženo jest, aby se dne 14 Dubna dostawili k slyšení další wůle císařowy. Do toho času byly zatím wšecky statky Jiřího z Lobkowic zabaweny, a konečným rozhodnutím císařowým, kteréž se stalo teprw dne 29 Dubna, wyměřeno jest mu za trest wěčné wězení w ten spůsob, že měl zůstáwati na zámku swém *Líčkowě* w kraji Žateckém a z něho bez zwláštního dowolení císařowa nikam se newzdalowati.

Téhož práwě dne (29 Dubna) stalo se *obnowení konsistoře* strany pod obojí, ku kterému byla příčina zawdána obojetným chowáním administratora *Fabiana Rezka.* Ze swé cesty Římské byl se do Prahy nawrátil teprw na začátku roku 1594. Za wzdálení jeho konsistoř zůstáwala bez administratora, a jakýmsi náměstkem jeho byl *Tomáš Soběslawský,* farář sw. Michala na Starém městě, přední z oněch pěti kněží přídržících se starého řádu strany pod obojí, kteří byli roku 1592 zadali stížnost proti němu pro jeho zlé chowání. Poněwadž byl w Římě nezachowal meze plnomocenstwí sobě daného, konsistoř po jeho nawrácení k němu se neznala. Rezek ubytowal se u swého staupence Jana Facilisa, faráře sw. Jiljí, který byl w powěsti co Kalvinista (1594 10 Ledna); ale w málo dnech potom byl přinucen opustiti Prahu pro saukromau při s měšťanem Staroměstským Stanislawem Skalickým bakalářem učení Pražského. Bylť od něho málo předtím, než do Říma odjel, žalowán pro urážku na cti u saudu komorního a za wzdálení jeho wymoženo proti němu práwo stané, následkem toho pak nyní také zatykač, což když ho došlo po nawrácení z Říma okolo sw. Fabiana a Šebestiana (20 Ledna), opět nepostawiw se, z Prahy odjel do Olomauce kdež po některém čase stal se kanowníkem, jakž byl rozhřešením swým obdrženým w Římě spůsobilosti k tomu dosáhl. Dosazení nowého administratora, jehož potřeba tím nastala, jakož také obnowení konsistoře, jejíchž členů již zase zůstáwalo jen malý počet, stalo se wýše řečeného dne spůsobem dotud nebýwalým, ježto z nařízení císaře k wykonání jeho w kanceláři králowské powolán byl wedlé nejwyššího purkrabí Pražského také nowý arcibiskup

Zbyněk Berka z Dubé. Jmenowán jest administratorem Wácslaw 1594
Dačický, dotud farář Slanský, kněz ženatý, maje manželku sobě oddáwanau Wranowskau rodu rytířského a dwě dcerky již téměř na wdaní. Za členy konsistoře přidáno jest k němu, jak již obyčejně, dwanáct farářů Pražských. I mezi těmi bylo wíce ženatých. Nutnost toho nepochybně nastala z nedostatku řádně swěcených kněží wždy wětšího, kterému ani nyní jednáním Fabiana Rezka w Římě pomoženo nebylo.

Následujícího dne 30 Dubna obnoweny jsau z nařízení císaře také raddy Starého a Nowého města Pražského, při čemž nowým konšelům wedlé jiných wěcí uloženo jest nedopauštěti we městech žádných postranních schůzí „strany zapowěděného náboženstwí pikartského neb jak se jmenují bratří Boleslawští“ jak osobám stawu panského neb rytířského tak spolusausedům swým, též aby konšelé wšichni processí a služeb božích we chrámu páně w neděli a we dni swáteční osobně se účastnili a posty předepsané zachowáwali. — Některý prospěch pro stranu pod jednau wymohl si brzy potom (7 Čw.) arcibiskup Zbyněk obdržením od císaře, že jemu postaupeno jest práwo podací při wšech kostelích na císařských panstwích, jak strany pod jednau tak pod obojí, čímž znesnadněno jest dosazowání ku kostelům těm kněží nowotářských místo zachowáwajících staré řády strany pod obojí.

Císař mezitím již delší čas konal přípravy k jízdě do Řezna na *sněm říšský*. K odjezdu byl nejprwé den ustanowen na 24, potom na 29 Dubna; ale pro rozličné zaměstnání i potom byl dále odložen. Dne 1 Kwětna císař ještě w Praze ustanowil místodržící na čas wzdálení swého, w čele jejich nejwyššího purkrabí pana Adama z Hradce a Jana z Waldšteina nejwyššího komorníka zemského, wedlé nich pak ještě pět osob stawu panského a čtyři stawu rytířského wětším dílem z počtu auředníků zemských. I jim bylo nařízeno, aby „wšeliké bludné, pohoršliwé a nowé sekty, které jsau předešle w zemi trpíny býti neměly“, přísně přetrhowali. S odjezdem císařowým z Prahy ještě i potom se wíce dní prodlilo. Teprw 11 Kwětna nacházel se na cestě w Rokycanech, z čehož sauditi se dá, že jen asi den neb dwa předtím wydal se na cestu.

1594 Účelem jízdy bylo wyžádání od sněmu říšského wýdatné pomoci proti Turkům, s nimiž wálka trwala již do třetího roku. Weliký wezír *Sinaan* po wtrhnutí swém do Uher roku 1593 dobyl w západních částech země měst Wesprýma a Paloty, a zatím syn jeho s oddílem wojska dobyl také *Siseka* podruhé obleženého; ale když se tažení jich protáhlo do konce měsíce Září a Sinaan s wojskem swým ku pobytu přes zimu odtáhl k Bělehradu srbskému, wojsko císařské w hořejších Uhřích setrwawší déle w poli wítězně bojowalo s bašetem Budinským, a dobylo četných míst w moci Turků se nacházejících. Toho času byl arcikníže *Arnošt*, nejstarší z bratří císaře Rudolfa, dotud místodržící w Rakausích, od krále španělského Filippa powolán za místodržícího do Nizozemska, a následkem toho po něm se stal rakauským místodržícím *arcikníže Matiáš*, na nějž zároweň wzneseno také wrchní welitelstwí w Uhřích. Od něho roku 1594 krátce před zahájením sněmu říšského w Řezně předsewzato jest obležení *Ostřihoma* (24 Dub.), a zároweň oddíl wojska jeho wedením Kryštofa Teuffenbacha jal se obléhati *Hátwán* (15 Dub.). Při pokuse o wybawení města tohoto baše Budinský utrpěl porážku se ztrátau citedlnau (3 Kw.). Nicméně však když weliký wezír Sinaan opět s welkau wojenskau mocí swau od Bělehradu přitáhl k Budínu a zároweň od wýchodní strany welké zástupy Tatarů s Turky spolčených wtrhly přes Mukačow do hořejších Uher, musilo od obojího obležení býti upuštěno.

Arcikníže Matiáš dne 19 Čerwence s wojskem swým ustaupil od Ostřihoma ku Komárnu, a dal hned nazejtří dne 20 Čerwence zpráwu o tom místodržícím českým i do Řezna císaři, naléhaje o spěšnau pomoc we předwídání, že Sinaan potáhne we směru západním k obležení Rábu, hlawní pewnosti w té straně na cestě ke hranicům rakauským. Místodržící obáwajíce se zároweň útoků od Tatarů na hranice morawské a slezské, uznáwali potřebu weřejné hotowosti, a nemeškali powolati do Prahy sjezd osob stawu panského a rytířského zmocněných sněmem k nařízení o tom k 5 Srpnu (27 Čwce.), již pak napřed dne 31 Čerwence nařídili mustrunky w krajích na den

23 Srpna. Zmocněné osoby, ssedše se w řečený den (5 Srp.), 1594
schwálili nařízení místodržících, a uzawřeli weřejnau hotowost, k níž dostawiti se měli wšichni páni a rytíři s desátým člowěkem poddaným na swých statcích a z měst každý osmý saused. Wšichni měli se k obecnému mustrunku dostawiti we *Znojmě* ke dni 26 Srpna. Ještě téhož dne oznámeno jest usnešení toto císaři dopisem do Řezna ke schwálení se žádostí, aby rowněž podobné opatření se stalo we druhých zemích korunních. Přitom za nejwyššího heitmana čili wůdce nawrhowali místodržící a osoby zmocněné buď pana *Petra Woka z Rosenberka*, buď nejwyššího komorníka pana Jana z Waldšteina neb nejwyššího sudí Jiřího Bořitu z Martinic. Hned téhož dne psali o tom císaři do Řezna; císař pak již dne 8 Srpna dle náwrhu jejich wydal mandaty k zaslání do krajů i podobná nařízení do Morawy, a později též do Slezska a do Lužic.

Něco déle zdrželo se jmenowání nejwyššího heitmana ze tří osob k tomu nawržených. Proti dwěma z nich, Petrowi Wokowi a Janowi z Waldšteina, činil námitky arcibiskup Zbyněk co jinowěrcům. Hned nazejtří po nawržení jich (6 Srp.) psal saukromí do Řezna tajnému raddowi Pawlowi Trautsonowi, žádaje za přímluwu u císaře, aby žádný z nich zwolen nebyl, nýbrž buď nejwyšší sudí nebo jiný někdo k tomu schopný. O Petra Woka z Rosenberka zasazowal se co důwěrný přítel jeho pan Adam z Hradce nejwyšší purkrabí, kterému by při úřadě tomto welitelstwí nad hotowostí zemskau na předním místě bylo příslušelo; ale uznáwalo se, že pro nedostatek zdrawí jemu by se to nehodilo. Petr Wok sám se mu z toho wymlauwal, nepřičítaje si dosti schopnosti k tomu, a odwoláwaje se na zlý staw jmění swého i na jiné příčiny, také práwě žeby dotýkán byl pro swau wíru a krom toho pro nemírnost w pití; wíry prawil že odříci se nikterak nemíní, co se wšak pití týče, že není on sám jediný toho spůsobu w raddách Jeho Milosti císařské. Wýmluwy tyto mu wšak nepostačily. Císař sám byl by nejraději widěl jmenowání nejwyššího komorníka Jana z Waldšteina, kterýž se wšak na nedostatečné jmění swé

1594 wymlauwal. Na Petru Wokowi bylo i jemu proti mysli, že se znal k wíře zřízením zemským nepřipuštěné a že wínu příliš oddán jest. Nicméně konečně dne 19 Srpna zaslal z Řezna nařízení nejwyššímu purkrabí, kterým Petr Wok k welitelstwí jest powolán a místodržící nemeškali list jemu na to wydati a wykázati platy jemu a jeho podřízeným we wojště, z nichž přední byli Melichar z Rederů na Fridlandě co generalní laitnant a Wácslaw Berka z Dubé, bratr arcibiskupa Zbyňka, co polní maršálek.

Mezitím byl w Uhřích Sinaan baše již dne 31 Čerwence přitáhl k *Rábu*, a jal se město obléhati; dne 4 Srpna počal i střelbu na město, opatřené silnau posádkau. Jí ku pomoci arcikníže Matiáš položil se s wojskem swým od Komárna blíže na welký ostrow Dunajský Čalokéz. Tam dne 15 Srpna udeřilo na něj 5000 Tatarů, které Sinaan sobě powolal ku posile. Útok jejich byl wšak odražen; a w prwním čase potom přibyly k arciknížeti některé posily najatým lidem wojenským z Čech i snad také z Rakaus. Sebrání wšak weřejné hotowosti stawowské z celého králowstwí českého a zemí přiwtělených potřebowalo delšího času. Dne 23 Srpna, tedy teprw tři dni přede dnem ustanoweným k mustrunku we Znojmě, císař Rudolf nařízením daným z Řezna ustanowil za kommissaře k tomu čili mustrhery nejwyššího komorníka Jana z Waldšteina a tři jiné z tehdejších místodržících českých, kteříž následkem toho teprw dne 2 Září přijeli do *Znojma*. Tam tu chwíli byl jen dosti malý počet lidu pěšího, něco od nejwyššího purkrabí a něco z Prahy, jízdní skoro žádní; teprw ty dni potom wíce jiných počalo se dostawowati, tak že dne 6 Září bylo tu pěších něco přes 3000. Z nahodilých zmínek dowídáme se, že ze Slaného, z Laun a z jiných měst té strany wytáhli do pole teprw dne 25 Srpna. Z Prahy wezena jsau dne 3 Září tři děla a pět šwihowek do Uher, a ty dni děti Pražské si hrály po ulicích na wojnu, což asi bylo, že toho času hotowost Pražanů ještě s některau část strojila se k odchodu. Dne 5 Září wytáhli sebraní z krajiny u Prachatic od Krumlowa k Třeboni, téhož pak dne také pan Petr Wok Rosenberský co nejwyšší heitman.

Když arcikníže Matiáš na kommissaře po poslích naléhal, aby 1594
mu brzy pomoc wyprawili přes Prešpurk ku Komárnu, přikročili konečně dne 7 a 8 Září aspoň k částečnému mustrunku, a spořádali jeden regiment z desíti praporců se skládající, jenž čítal 4936 osob pod welitelstwím Pawla Kůrky z Korkyně; Pražané wšech tří měst, jichž bylo 373 osob, spolu s Plzenskými 66 a Budějowickými 77 byli jedním praporcem pod heitmanem swým zwláštním. Hned nazejtří měli se dáti na pochod, aby se k wojsku arciknížete Matiáše připojili.

Zrowna w noci potom (na den 9 Září) weliký wezír Sinaan wyprawil 10.000 mužů wojska swého od Rábu přes Dunaj, od nichž nenadále přepadeno wojsko Matiášowo utrpělo welkau porážku. Dwa tisíce lidu bylo pobito; celé ležení s děly, wozy, dwěma sty lidí dostalo se do rukau nepřítele; arcikníže sám sotwa se zachránil útěkem, na kterém s ostatním wojskem zastawil se u Starých Hradů we směru ke hranici Rakaus, Turci pak potom daleko široko laupili krajinu až k Wesprymu Následkem toho arcikníže Matiáš tím pilněji žádal, aby wojsko české jak nejdříwe možná k němu se připojilo, ne již u Komárna, ale u Starých Hradů, kamž aby táhlo přes Wídeň. Z toho byly rozpaky, protože jak Petr Wok z Rosenberka, kterýž konečně 9 Září byl přijel do Znojma, tak také Fridrich z Žerotína, heitman nad weřejnau hotowostí morawskau sbírající se u Katowa w okolí Brněnském, obáwali se, aby zatím Turci neučinili nějaký útok na hranice morawské, k jichž hájení hotowost zemská přede wším byla powolána. Protož na ten čas wáhali se táhnauti ku předu. Pawel Kůrka z Korkyně s regimentem swým byl dne 10 Září wytáhl ze Znojma, ale zastawil pochod swůj jen tři míle odtud u Láwy na hranicích rakauských. Zatím místodržící čeští pilně napomínali stawy, aby kteří ještě s lidmi swými se newyprawili, pospíšili ke Znojmu, kdež w mustrunku se pokračowalo, ač wždy jen zdlauhawě. Ode dne 10 do 15 Září kommissaři uspořádali druhý regiment lidu pěšího čítající 4853 osob, nad nímž za welitele ustanowen pan Jindřich Libšteinský z Kolowrat, od 16 do 21 Září třetí regiment čítající 5002 osoby, nad nímž postawen Bohuchwal

1594 Rut z Dírného, a mezitím dne 15 Září zmustrowán jest také lid jízdný, jehož sečteno o 2011 koních, mezi nimi z Prahy 156. W třetím onom regimentu nacházeli se také lidé z panstwí arcibiskupa a jiného duchowenstwa Pražského.

Teprw když se dosáhlo této síly, přišlo k dorozumění mezi hlawním welitelem hotowosti panem Petrem Wokem a arciknížetem Matiášem, dle kterého dne 26 Září wojsko české zdwihlo se od Znojma na pochod k Wídni, aby se s arciknížetem spojilo. kterýž zatím hlawním bytem swým byl od Starých Hradů dále ustaupil k městu Bruku na Litawě w Rakausích. Odtud mělo wojsko spojené táhnauti zase ku předu proti Turkům, aby se pokusilo o wybawení Rábu, w jehož dobýwání weliký wezír wždy úsilněji pokračowal. Dne 29 Září dotáhlo wojsko české k Wídni. Zrowna wšak toho dne dostal se *Ráb* do rukau Turků umluwau, kterau welitel posádky Ferdinand hrabě z Hardeka město wzdal s wyminěním swobodného odchodu. Na zpráwu o tom Petr Wok z Rosenberka zanechal přewedení wojska na jižní břeh Dunaje, a dle umluwy s arciknížetem Matiášem dal se dne 3 Října na pochod od Wídně po sewerním břehu k *Prešpurku*, kdež se dne 6 Října k Matiášowi připojil. Weliký wezír zůstawiw w Rábu silnau tureckau posádku, odtáhl odtud s wojskem swým ku Komárnu, a pokaušel se o dobytí města tohoto, kteréž wšak statečně bylo bráněno, co zatím wojsko české i arcikníže zůstali opodál po hotowě u Prešpurka. Když potom Sinaan dne 21 Října od Komárna upustil a s wojskem swým odtáhl k Budínu na zimu, jest i hotowost česká konečně bez boje rozpuštěna dne 3 Listopadu, a nawrátila se k domowům. Litowalo se obecně welkého nákladu na tuto wýprawu, která se skončila bez prospěchu.

Císař Rudolf byl mezitím dele než čtyři měsíce meškal w *Řezně* na sněmě říšském, s nímž jednal o pomoc proti Turkům. Představuje nebezpečenství dlauhé wálky s nepřítelem wšeho křesťanstwa, žádal o pomoc wýdatnau, a sněm skutečně swolil k postawení wojska 52.000 pěších a 9000 jízdných; skutečně wšak toho roku k žádnému wyprawení wojska od

říše nepřišlo. W měsíci Září konal císař přípravy k nawrá- 1594
cení se do Čech asi k 22 toho měsíce. Přišlo wšak k tomu teprw některý den po 5 Říjnu, ježto toho dne wždy ještě místodržící stáli w čele sprâwy zemské. Určitě nacházíme císaře w Praze dne 10 Října, když ještě hotowost země nacházela se w poli u Prešpurka.

Již dne 2 Ledna roku 1595 císař Rudolf položil stawům 1595
českým *sněm* na den 9 Unora opět za příčinau zjednání prostředků jak největších možná k wedení wálky s Turky. Měly se ho společně se stawy králowstwí českého účastniti také druhé země přiwtělené prostředkem splnomocněných poslů do Prahy wyprawených. W málo dnech potom, dne 8 Ledna, zemřel sultan Amurat, po němž nastaupil syn jeho třidcetiletý *Mahomet III*, kterýž se k wálce strojil ještě s wětší zůřiwostí než jeho předchůdce. Zrowna wšak w čase předtím byly se otewřely wyhlídky na snadnější wedení wálky pro stranu císaře, když proti wrchnímu panstwí tureckému nad Sedmihradskem zdwihl se kníže tamější *Sigmund Bátory*, synowec někdejšího krále polského Štěpána Bátora, kterýž byl po bratru jeho Kryštofowi Bátorowi († 1581) w mladém wěku nastaupil w panstwí. Hned w prwních dnech roku 1595 přijelo poselstwí od něho do Prahy, w jehož čele wojenský welitel *Štěpán Bočkaj*, k jednání o spolek s císařem, kterýž zawřen dne 28 Ledna. Sigmund Bátory smluwau tau pod jistými wýminkami poddal se pod wrchní panstwí císaře a spolu s ním také wojwodowé Michal walašský a Aaron multanský, kteříž s ním zároweň byli se z panstwí tureckého wytrhli a také již we wálce s Turky dobyli některých prospěchů.

K určenému času dostawili se jak stawowé čeští tak poslowé zemí přiwtělených k *sněmu* obecnímu čili generálnímu; předložení králowské wšak stalo se o několik dní později, totiž 13 Unora. Obsahowalo na předním místě omluwu císaře, že slíbeného zwláštního sněmu českého pro obecné potřeby zemské za prwních dwau měsíců po nawrácení swém ze sněmu říšského w Řezně swolati nemohl pro zaneprázdnění wálkau s Turky, a slib swolání sněmu takowého jak nejdříwe možná.

1585 Mimo to následowaly skoro jen požadawky týkající se potřeb válečných. Zkušenost roku minulého ukazowala, že se hotowost zemská dle starodáwného spůsobu čím dále tím méně hodila k tažení polnímu proti mocnému nepříteli. Lid usedlý jak z měst tak ze statků zemských neměl k tomu dostatečné wojenské spůsobilosti; sebraní jeho do pole dálo se zdlauhawě a stálo welké autraty bez náležitého wýsledku. Protož w raddách císařských naléhali se na to, aby stawowé místo wlastního tažení do pole wedli raději náklad na najmutí lidu wojenského we zbrani cwičeného buď domácího, buď cizího, a w tom spůsobu předložením králowským wznešena jest hlawní žádost na stawy české i druhých zemí. Měli se usnésti o náklad na to mimo berní z domů o jiné daně swolené roku 1583 na tři léta po sobě, které ještě nedošla, a hleděti aby wojsko brzy bylo zjednáno, tak aby se dříw než Turci postawiti mohlo do pole k hájení králowstwí uherského proti nowému útoku. Wedle toho obzwláštní pomoc císař žádal na opewnění Komarna, od Turků na předním místě ohroženého.

Stawowé prokázali se i tentokrát ochotnými. Usnesli se předně staw panský a rytířský, aby od stawů země české najato a do Uher wyprawено bylo 1000 jízdných a 1000 husarů nebo místo husarů jistý počet arkebuzírů neb Kozáků, co by se za tauž summu peněz pořiditi dalo, pěších pak 4000 žoldnéřů čili knechtů německých a 1000 dobrých střelců; k zaprawení nákladu na to aby od poddaného lidu placeno bylo po šest měsíců každý měsíc wždy od dwadceti osob po 4 kopách míšenských, we městech pak tolikéž od každých desíti. Staw městský, jemuž o usnešení tom učiněna zpráwa dne 18 Února, učinil námitku proti tomu, pokud se týkalo ukládání nákladu jen práwě na poddaný lid a na města (21 Un.); ale swolil nicméně k uzawření druhých dwau stawů, s nimiž také splnomocnění poslowé zemí přiwtělených se srownali, tak totiž, že stawowé morawští měli k wojsku do Uher zjednati 500 ozbrojených jízdných, 500 arkebuzírů a 1500 pěších, stawowé slezští 1500 jízdných a tolikéž pěších, hornolužičtí 150 jízdných a 300 pěších, dolnolužičtí 100 jízdných a 200 pěších. Na opewnění

Komárna powolowali stawowé čeští 6000 tolarů, morawští 1595
2000 na Komárno a 2000 na Ujwár (čili Nowézámky), slezští 1500 na Komárno a tolikéž na Ujwár, hornolužičtí na obojí pewnost 500, dolnolužičtí 400 tolarů.

Na podání toto císař dne 4 Března odpowěděl tak zwanau replikau, kterau pochwalně děkuje stawům za prokázanau ochotnost, nicméně žádal o zwýšení powoleného počtu wojska i peněz na opewnění Komárna a Ujwára, a také se dotýkal jako prwé staw městský nepřístojnosti, že od stawů panského a rytířského daň jen na poddané jejich ukládána byla. Žádal na stawích českých o 1000 jízdných a o 1000 střelců wíce, než byli swolili, přiměřeně pak od stawů jedné každé ze zemí přiwtělených. Na dostatečné opewnění Komárna počítalo se žeby potřeba bylo 80 až 100 tisíc tolarů, pročež též žádal o wětší příspěwky. Stawowé swolili ke zwýšeným žádostem těmto aspoň s wětší část. Co se počtu wojska týkalo, stawowé čeští zawázali se postawiti do pole 1000 koní zbrojných, 600 arkebuzirů a dwa regimenty lidu pěšího, každý silný 3000 mužů, stawowé morawští 500 koní zbrojných, 500 arkebuzirů a 500 koní lehkých, lidu pěšího 2000, stawowé slezští 1500 koní zbrojných a 2000 lidu pěšího, hornolužičtí 150 koní zbrojných a 300 pěších, dolnolužičtí 100 jezdců a 300 pěších, což tedy auhrnem mělo činiti wojsko 4750 jízdných a 10.600 pěchoty. Na Komárno a Ujwár přidali stawowé wšechněch zemí, ale určitých summ w usnešení samém neuwodíce. K zaprawení nákladu přidali stawowé čeští ku předešlému swolení daně od poddaných a od osob některých ještě také od pánů a rytířů daň z wlastního měšce po půl kopě z každého osedlého poddaného, od měst pak wšech společně summau 18.750 kop míšenských. Pro případ wětšího nebezpečenstwí, které by wyžadowalo weřejnau hotowost k obraně zemí koruny české, žádali stawowé, aby císař sněm swolal, kdyby wšak čas k tomu nestačil, dáwali moc k nařízení jí králi spolu s nejwyššími úředníky zemskými a osobami zwolenými k tomu po čtyřech z každého kraje. W tom spůsobu stalo se konečně usnešení a zawření sněmu dne 17 Března. Stawowé nařídili jím také jisté

1595 modlení obecné za pomoc Božskau proti Turkům, ku kterému mělo zwoněno býti každý den po městech, městečkách a wsech, kdež by kostely byly. Také pak poděkowání učinili císaři za jeho omluwu w příčině neswolání sněmu zwláštního pro obecné potřeby zemské a za slib, že takowý swolán bude jak nejdříwe možná.

Od císaře bylo mezitím jednáno s rozličnými mocnostmi cizími o pomoc proti Turku jakožto společnému nepříteli křesťanstwa, zejména se spřízněným dworem španělským, s knížaty německými a wlaskými, též s Polskem a s welikým knížetem Moskewským, a dostalo se jí se stran rozličných. Zwláště brzy Španělsko wyprawilo něco pomocného wojska z Nízozemska. Přijel w čele jeho Karel hrabě z *Mansfelda* dne 7 Března do Prahy ještě za času sněmu zde shromážděného. Bylo 2000 jezdců wedených pánem Adolfem ze *Schwarzenberka* a 6000 Wallonů pod jinými wůdci podřízenými. Karel z Mansfelda co wálečník oswědčený byl ustanowen za nejwyššího polního welitele nade wším wojskem do Uher, a zůstal wíce neděl w Praze k uradění se o celý spůsob wálečného tažení. Co horliwý katolík za posledních dní postních přijal swátost u Jesuitů a účastnil se jiných kostelních obřadů w kostele jejich. Dne 27 Dubna powýšil jej císař Rudolf do stawu knížecího wyhlášením slawným na hradě Pražském. Teprw některý z prwních dní potom dal se na pochod do Uher s wojskem najatým z Čech a z Němec, co ho do té doby bylo pohotowě, později, než se z počátku zamýšlelo. Jiné teprw potom w Uhřích k němu přibylo od knížat německých a wlaských, tak že se ho teprw w měsíci Červnu čítalo 13.400 mužů w ležení u *Starých hradů;* později ještě w Srpnu dospěl k němu pomocný wojenský lid poskytnutý také od papeže, a přibytím jiných pomocí bylo wojsko mezitím do 1 Července wzrostlo na 20.000 mužů. Toho dne Karel z Mansfelda dal se na pochod ku předu, a předsewzal obležení *Ostřihoma*, co zatím hlawní moc Turků wedením Sinaana zaneprázdněna byla wálčením se Sigmundem Bátorem we Walachii. Odtamtud přitáhla posádce turecké pomoc k wybawení wedením syna Sinaanowa Mehmeta beglerbeje

řeckého. Mansfeld swedl wšak s Turky bitwu na blízku města, we které poraženi jsau na hlawu dne 4 Srpna se ztrátau 4000 zabitých, při čemž také welká kořist upadla do rukau křesťanů. Část jí brzy potom přiwezena jest císaři do Prahy s třemi zajatými begy, Antiochenským, mesopotamským a Bělehradským. Karel z Mansfelda brzy potom se roznemohl a zemřel dne 14 Srpna, ale w obležení Ostřihoma se pokračowalo dle jeho náwodu, až dne 2 Září posádka turecká proti swobodnému odchodu se wzdala we městě a dne 3 Září také w hradě nad ním. 1595

Za času sněmu, který předcházel toto wálečné tažení, byl při dwoře císařském w Praze smutek pro úmrtí dwau členů císařského rodu při začátku toho roku. Bylť zemřel dne 24 Ledna arcikníže *Ferdinand* tyrolský a dne 21 Unora arcikníže *Arnošt* nejstarší bratr císaře Rudolfa, toho času místodržící španělský w Nízozemsku se sídlem w Brüssellu. Následowala z toho změna w postawení osob císařského rodu, ježto dědictwí po arciknížeti Ferdinandowi w Tyrolu a tak zwaných zemích wenkowských připadlo druhým dwěma wětwím domu rakauského, císařské totiž a štyrské. Císař Rudolf ku konci toho roku odewzdal spráwu těchto panstwí arciknížeti *Matiášowi*, a na jeho místě místodržitelstwí w Rakausích arciknížeti *Maximilianowi.*

Za času sněmu meškali delší čas w Praze poslowé Fridricha kurfirsta *falckého* za příčinau udělení jemu lén, která předkowé jeho drželi od koruny české, a obnowení s ním dědičné jednoty mezi Čechy a kurfirstwím falckým, což obojí mělo některé obtíže. Udělení léna wykonáno jest prostředkem poslů těch teprw dne 27 Kwětna, obnowení pak jednoty dědičné teprw 11 Srpna, tedy již w čas obležení Ostřihoma.

Několik dní předtím, dne 6 Srpna, byla Praha polekána ohněm na Malé straně. Wyhořel totiž dům nejwyššího purkrabí pana *Adama z Hradce* pod stupni ke hradu se skwostným nábytkem, tak že škoda se počítala až na padesát tisíc kop.

1595 Desátý den potom, dne 16 Srpna přijelo slawné poselstwo *Moskewské* do Prahy následkem císařského poselstwí předtím wypraweného k welikému knížeti ruskému Fedorowi Iwanowiči, po kterém jednáno bylo o spolek proti Turkům. K uwítání jeho wyslal císař dwa z předních pánů českých, Jana staršího z Waldšteina nejwyššího komorníka a Krištofa Popela z Lobkowic praesidenta nad appellacími, s 500 jízdnými na pole Špitálské, odkudž poslowé, majíce w průwodě swém asi 250 jízdných, na kočáře o šesti wýborných koních wezeni jsau branau Horskau do Nowého města a dále přes rynk Staroměstský a přes most na Malau stranu, kdež na Aujezdě we dwau pěkných domích wedlé sebe jsau ubytowáni a wším potřebným hojně opatřeni. Nahodilý prudký dešť pokazil podíwání na wjezd. Poněwadž toho práwě dne dle starého kalendáře připadal swátek proměnění pána Krista, o kterém poslům náboženstwí jejich ukládalo půst a jiné pobožnosti až do šestadwadcátého dne toho měsíce, wyžádali si, aby jim wykonání poselstwí jejich až do toho dne odloženo bylo, i jest jim tedy slyšení u císaře ustanoweno teprw na den 30 Srpna na dewátau hodinu ranní. Ku poctě jich postawili toho dne Malostranští zbrojné po obau stranách ulic, kterými šli od bytu na Aujezdě až na hrad Pražský. Tam odewzdali císaři wěřicí list swůj, kterým weliký kníže oznamowal wšelikau dobrau wůli ku přátelskému spolku jak s císařem tak s jinými křesťanskými mocnostmi, zejména se Španěly i s papežem; také pak poslowé přinesli s sebau summu peněz co pomoc k wedení wálky s Turky, 150.000 zlatých a jiné dary ku poctě. Byly to zwláště drahé a wzácné kožišiny rozličného druhu, také dwa wzácní bílí sokolowé a tři žiwí leopardi. Obzwláštní také dary od sebe podal přední z poselstwa Michal Iwanowič, koberce drahé díla wlaského, perského a babylonského i čalauny zlaté a stříbrné. Umluwen potom spolek mezi císařem a welikým knížetem proti Turkům, do kterého měl pojat býti také král perský. Ujednáno za tau příčinau, aby císař wyprawil poselstwo do Moskwy, kteréž odtamtud od poslů welikého knížete do Persie mělo býti doprowodíno. Za příčinau wyjednáwání

toho poslowé zůstali w Praze až do 27 Září, kteréhožto dne 1595
na zpátečnau cestu wyprowázeni jsau od Pražan, jak se připomíná, opět za powětří nepříjemného.

Nedostatečnost důchodů korunních potřebami válečnými zwětšená zawdáwala toho roku příčinu k wyhledáwání wšelijakých nowých prostředků k zaprawení nutných wydání. Jeden z nich měl býti, aby se užilo *peněz sirotčích* uložených při obecních úřadech we městech, kteří měli se za nawrácení jich sirotkům časem swým zaručiti. Wyšlo k tomu dne 14 Března wyzwání ke wšem králowským městům od komory české, aby peníze takowé, co jich uloženo bylo, proti budaucímu nahražení wydali. Ale jak Pražané tak wšecka jiná města bránila se tomu wšelijakými wýmluwami, nejwíce pak popíráním, žeby jich bylo pohotowě, a konečně sama komora česká dne 8 Dubna dáwala císaři zpráwu, žeby prostředek ten k ničemu nestačil, a poukazowala ku poškození, které by z toho sirotkům mohlo přijíti. Wedlé toho byli zámožnější páni a rytíři žádáni buď o dobrotiwé příspěwky neb o půjčky na potřeby válečné, a také do wšech měst zasláno nařízení konšelům, aby se zámožnějšími měšťany, udáwajíc dílem i jména jich, o půjčky jednali. I ten prostředek, pokud ze zpráw zachowaných wyswítá, jen málo prospěl; wětším dílem se města i z toho wymlauwala, odwoláwajíc se na podobné půjčky z předešlých let posud nezaprawené. — Zrowna toho roku dostalo se dne 6 Listopadu Pražanům Nowoměstským téhož privilegia, které Starému městu dwě léta předtím bylo uděleno, aby jak obec tak wšichni měšťané mající domy směli swobodné statky zemské kupowati a sobě do desk klásti. Podobá se, že si toho wětší ochotností k půjčkám neb jiným zwláštním zachowáním zaslaužili.

W nastáwajícím roce 1596 docházela doba tříletá, na kterau byly od sněmu roku 1593 powoleny berně z domů na wydržowání wojenského lidu w pomezních pewnostech uherských a posudné na wychowání dwora císařského. Jak z příčiny té tak pro wálku s Turky dále trwající bylo potřeba opětného swolání sněmů w Čechách a w zemích přiwtělených. Již dne
5 Ledna toho roku položil tedy císař sněm český na den 1596

1596 13 Unora. Před časem tím přijel do Prahy spojenec císařůw kníže sedmihradský *Sigmund Bátory* k uradění se o další postup we wálce. Byl se mezitím stal příbuzným císařowým, zasnauben byw s arcikněžnau Annau Kristinau, dcerau zemřelého Karla wéwody štyrského (1595 6 Srpna). We wálce předešlého roku byl wítězně odpíral welikému wezirowi Sinaanowi we Walachii, čímž získal si sláwu wojenskau, a byl proto w Praze wšelijak oslawowán. Přiwezl císaři také dary z kořisti turecké, mezi jiným wýtečného koně jízdného Sinaana samého. Pobyw w Praze celý jeden měsíc, teprw dne 4 Března odjel zpět k swému panstwí.

Sněm český počal se za jeho meškání w Praze proposicí králowskau, kterau císař Rudolf osobně čísti dal stawům shromážděným dne 15 Unora. Obsahowala předně žádost o swolení berně z domů a posudného w též wýšce jak předešle na další tři léta po sobě, dále wšak také o náklad na zjednání wojska do pole u wětším počtu než minulého roku, totiž 3000 jízdných a dwau regimentů lidu pěšího, každého w počtu 4000 mužů, též opět o pomoc na opewnění Ostřihoma i dwau menších pewností nedaleko od něho, Wyšehradu a Kokorna. Stawowé uradiwše se mezi sebau podáwali císaři dne 26 Unora berni z domů a posudné w té wýši jak žádal, wšak jen na dwě léta, najmutí pak wojska w menším počtu; po replice wšak císařowě swolili k berní a posudnému předce zase na tři léta, a k počtu wojska něco přidali, ne wšak tolik, co bylo od císaře žádáno. Usnesli se o náklad na 1500 koní zbrojných a 500 arkebuzirů, pěchoty pak dwa regimenty po 3000 knechtů, přiwolujíce, jak císař žádal, aby je sám jednati mohl, ne stawowé, poněwadž se předešlého roku poznali přitom rozliční nedostatkowé. Náklad na zaplacení wojska toho powolili podobným spůsobem jak roku předešlého, tak totiž že po šest měsíců toho roku každý poddaný usedlý měl platiti měsíčně 12 grošů míšenských, měšťan pak osedlý 24 grošů; k tomu pak z wlastního měšce měli páni a rytíři i jiní držitelé swobodných statků zemských odwésti za těch šest měsíců za každého poddaného jednu kopu míšenskau, města pak společně w jedné summě 18.750 kop

míšenských. K tomu účelu též powolili stawowé daň z komínů 1596
we wšech domích pánů, rytířů a měšťanů, jakož i osob duchowních, manů, dědinníků i swobodných rychtářů, též zámcích a dworech panských i králowských po 20 groších z každého komína, a též jistau daň z krámů. Co se pewností uherských týkalo, swolili stawowé toliko na Kokorno (proti Ostřihomu na půlnoční straně Dunaje) 14.000 zlatých Rýnských, kteréž měly wzaty býti ze sbírky z prodajných wěcí určené na splácení dluhů, kterážto ještě dále na jeden rok jest powolena.

Usnešení w tomto spůsobu, kterým se sněm skončil, stalo se dne 13 Března. W následujícím měsíci Dubnu počalo se jak w Praze tak jinde w Čechách najímání wojska do pole. Bylo nad ním ustanoweno pět heitmanů neboli nejwyšších ze šlechty české, nad dwěma regimenty lidu pěšího pan Wilém Trčka na Opočně a Smiřicích a Rudolf Wchynský ze Wchynic a z Tetowa, nad jízdau pan Albrecht Pětipeský z Chyš a z Egerberka s 1000 koni, pan Wácslaw z Lobkowic s 500 koni a nad arkebuziry Karel Tetauer s Tetowa stawu rytířského rowněž s 500 koni. Dne 12 Kwětna přijel do Prahy arcikníže *Maximilian*, kterému co místodržícímu w Rakausích bylo zároweň poručeno nejwyšší welitelstwí nad wojskem w Uhřích, aby se při dwoře císařském o spůsob wálčení na ten rok dorozuměl. Brzy potom, dne 18 Kwětna, byl wykonán mustrunk regimentu Wiléma Trčky we Chrudimi, a dne 28 Kwětna regimentu Rudolfa Wchynského w Hradci Králowé, kteříž oba hned potom dali se na pochod do Uher. Déle opozdila se jízda. Oddíl Albrechta Pětipeského byl pohromadě k mustrunku teprw dne 19 Června w Nimburce; mustrunk oddílu pana Wácslawa z Lobkowic následowal dne 25 Června w Táboře, a jak se zdá ještě něco později dokonal sebrání arkebuzirů Karel Tetauer; byltˇ od nejwyšších úředníků zároweň z Wácslawem z Lobkowic napomínán ku pospíšení dne 12 Června; měl mustrunk jeho předsewzat býti we Znojmě.

Dle umluwy wzaté se Sigmundem Bátorem za jeho pobytu w Praze mělo se wojsko císařské w Uhřích pokusiti proti Turkům o dobytí Budína, co zatím on jal se obléhati

1596 Temešwár. W úmyslu tom shromáždilo se wojsko jak české tak z jiných zemí w ležení u *Starých hradů* blíž Prešpurka. Nacházel se tam z Čech aspoň Rudolf Wchynský s lidem swým již dne 1 Července. Odtud nedlauho potom wojsko se dalo na pochod, a dobylo *Wácowa*, potom wšak w měsíci Srpnu po některých toliko přípravách proti Budínu jalo se obléhati *Hátwán* nedaleko Jagera. Po delší obraně posádky turecké město i hrad dobyty jsau dne 2 Září útokem, při kterém pan Wilém Trčka se swým lidem prwní wrazil přes hradby. Turci powražděni jsau skoro wšichni s ženami i dětmi, při čemž nejwětší ukrutnost páchali Walloni we wojsku císařském. Welká kořist dostala se wítězům do rukau. Na zpráwu o wítězstwí konány jsau w Praze pobožnosti k díků wzdání w kostelích.

Již wšak dříwe předtím přicházely nowiny, že sultan turecký s welkým wojskem osobně wytáhl z Konstantinopole a nacházel se na pochodu do Uher. Obáwání bylo, že udeří i na Wídeň, a rowněž že hranice Morawy a Slezska budau od něho ohroženy, což zawdalo příčinu císaři, že již dne 21 Srpna we lhůtě neobyčejně krátké od předešlého sněmu položil opět *sněm* w Čechách na den 10 Září. Žádal na něm w proposici čtené dne 11 Září o swolení hotowosti zemské k hájení netoliko zemí českých, nýbrž kdyby potřeba bylo také Wídně, a krom toho, aby dwa regimenty pěchoty stojící w Uhřích dále tam wydržowáni byli, aby w zimě, od čehož se dobrého prospěchu bylo nadíti, we wálce s Turky pokračowali. K oběma těmto žádostem stawowé swolili po dosti krátkém zasedání sněmu, tak že se usnešení stalo dne 19 Září. Weřejná hotowost měla býti swolána tak, aby dle přiznáwacích listů ze statků zemských z každého důchodu 5000 kop českých, z peněz pak na úrocích z každých 1250 kop postawen byl k mustrunku jeden jízdný, z každých pak dwadceti poddaných na panstwích jeden, a z měst z každých patnácti sausedů jeden pěší. Mustrunky měly konány býti od heitmanů krajských a we městech Pražských od heitmanů císařských. Kdyby pak potřeba nastala, měla hotowost wytáhnauti do pole jak druhým zemím českým a Wídni na pomoc, tak také, kdyby od Turků w Uhřích

obleženo bylo Komárno nebo Ujwár Na delší wydržowání na- 1596
jatého wojska w Uhřích, přes šestý měsíc totiž, na který se wztahowalo swolení sněmu předešlého, uložena jest další sbírka na statcích zemských z wlastního měšce wrchností jedna kopa míšenská z každého poddaného osedlého, z měst summa 37.500 kop míšenských, od každého pak poddaného na statcích wenkowských 48 grošů a we městech od každého osedlého z každého domu jedna kopa a 36 grošů.

W čase před swoláním sněmu tohoto, dne 6 Srpna u wečer, bylo se w Praze strhlo hromobití, we kterém blesk zapálil wěž kostela *sw. Jakuba* a mnoho škody w klášteře při něm i také w kostele samém spůsobil. Oheň byl swržením makowice wěže hořící zastawen.

Nedlauho potom dne 25 Srpna, brzy po swolání sněmu přijeli do Prahy poslowé Fridricha wéwody *Wirtemberského* s žádostí o udělení léna jemu od císaře co krále českého na manské statky w Němcích, které od koruny české držel. Pro rozličné těžkosti musili po celý čas sněmu zdržeti se w Praze, až pak teprw po skončení jeho wykonáno jest udělení léna s obwyklými přitom obřady w pokoji císařském na hradě dne 22 Září.

Mezi tím časem byl sultan turecký *Muhammed* již skutečně wtrhnul do Uher s wojskem 200.000 mužů. Kníže sedmihradský byl tím přinucen upustiti od obléhání Temešwára, a wojsko císařské musilo Hátwán sotwa dobytý zase opustiti, protože hradby jeho pobořené nemohly snadno býti hájeny. Ustaupilo před sultanem k *Wácowu*, od něho pak obležen jest *Jager*, opatřený silnau posádkau českau a uherskau. Weliteli jejími byli pan Wilém Trčka a uherský magnat Pawel Nyáry. Poněwadž tím nebezpečenstwí hrozilo přiblížiti se také ke hranicům morawským a slezským, císař již dne 26 Září nařídil připrawiti se k *hotowosti* dle usnešení sněmu, a dne 4 Října wyšly mandaty do krajů, dle nichž měly mustrunky konány býti k tažení do pole, kam by bylo potřeba. Prwé wšak než k tomu přišlo, Jager upadl w moc Turků po hrdinském odporu a welkém krweprolití (10 Října), při čemž wůdcowé Wilém

1596 Trčka a Pawel Nyáry, od žoldnéřů wallonských opuštěni, upadli w zajetí, s nimi též jiný pán český Jan Wchynský. Pawel Nyáry ze zajetí toho podplacením stráže se wybawil, Trčka wšak prwé těžce zraněný utýrán zahynul K wybawení Jagera byli se strojili arcikníže Maximilian i kníže sedmihradský s wojsky swými, kteráž se měla k tomu w jedno spojiti, což wšak pro mnohé těžkosti opozdilo se. Teprw po dobytí Jagera od Turků k spojení tomu došlo w newelkém wzdálí odtud, i odwážilo se obojí wojsko pospolu w počtu 60.000 mužů k swedení bitwy s wojskem tureckým mnohem četnějším dne 26 Října u *Keresteše*. Turci po tuhém boji zwítězili, ač se ztrátau mnohem wětší, než utrpělo wojsko císařské, zabitých totiž 20.000 mužů proti 12.000, kteří padli na straně císařských. Mezi těmi byli dwa z wůdců wojska českého, Albrecht Pětipeský a Wácslaw z Lobkowic mimo více jiných ze šlechty české. W Čechách se zatím *mustrunky* konaly jak w Praze tak w krajích, k čemuž byl den ustanowen 23 Října. Nazejtří potom (24 Říj.) wydány byly mandaty, kterými se nařízowalo následkem dobytí Jagera hned po wykonání mustrunků tažení do pole ke Znojmu a odtamtud dále dle potřeby. Po bitwě wšak u Keresteše, která o dwa dni později následowala, sultan turecký, pro ztrátu těžkau w ní utrpenau přestaw na dobytí Jagera, w další wýboje se nedal, nýbrž zůstawiw část wojska swého w zimních bytech sám do Konstantinopole se nawrátil, čímž potřeba tažení hotowosti zemské z Čech do pole minula.

Času toho dne 23 Listopadu zemřel w Praze w domě swém pod stupni na Malé straně předešlého roku wyhořelém nejwyšší purkrabí pan *Adam z Hradce* od delšího času na dnu trpěwší. Pohřeb jeho s welkau sláwau wykonán jest dne 10 Prosince od Jesuitů, do jichž kostela jest wnesen, potom pak tělo do Jindřichowa Hradce odwezeno spolu s tělem dcery jeho nedáwno předtím zemřelé i s tělem syna pacholete, které již několik let w témž kostele Jesuitů chowáno bylo. Autraty pohřbu wážily se na 6000 kop českých.

Wálka s Turky wyžadowala dalších pilných příipraw na rok nejprwé příští, pročež císař již dne 6 Prosince položil

sněm walný čili generalný stawům wšech zemí ku koruně české 1597
příslušících na den 23 Ledna roku 1597. W proposicí králowské k němu, kteráž čtena byla teprw dne 27 Ledna, císař žádal od stawů českých w jakaus náhradu za hotowost, které lonského roku w plné míře užito nebylo, náklad na postawení 500 jízdných a 1500 pěších k wyprawení do Uher, wedlé toho pak jako roku předešlého opět náklad na 2000 jízdných a 6000 lidu pěšího, wšak tentokrát na osm měsíců, tak aby najati byli od konce měsíce Dubna, mimo to pomocí peněžitých na stawení pewností uherských. Stawowé podáwali tentokrát mnohem méně než císař žádal, a také po replice, kterau dáwal jim na wůli buď náklad na celý onen počet jízdných i pěších na sebe wzíti nebo jednau summau 700.000 tolarů na to pojistiti, neučinili jedno ani druhé, nýbrž swolili berni od sebe i od poddaných, dáwajíce císaři na wůli, kolik by wojska z toho zjednati mínil. Z wlastního měšce měl každý odwésti za každého poddaného usedlého jednu kopu míšenskau, z peněz na aurocích šest kop z každého tisíce kop úroků, města opět w jedné summě 37.500 kop míšenských. Poddaný každý měl dáti jednu kopu a 12 grošů míšenských, we městech králowských každý saused dwě kopy 24 grošů z domu. Mimo to swolena opět daň z komínů a z krámů jako roku předešlého. Jednalo se na sněmě tom také zase o plawbě po Labi, o srownání práw městských se zřízením zemským, o drahotě řemeslníků a o některých jiných wěcech, ale přestalo se jen na obnowení neb doplnění kommissí, které k úkolům těm zřízeny byly na sněmích let předešlých.

Usnešením tímto skončen jest sněm dne 15 Unora. Již o dwa dni později (17 Unora) přijel opět ke dworu císařskému w Praze kníže sedmihradský *Sigmund Bátory* k dorozumění se o spůsob wálčení toho roku. Zdržel se tentokrát w Praze neméně než čtwrt roku až téměř do konce měsíce Kwětna. Dne 6 Března císař wyznamenal jej udělením řádu zlatého rauna s obyčejnau přitom slawností. Slíbena jest mu pomoc 6000 wojenského lidu a také některau summau peněz. Téhož času meškal w Praze legat papežský Jan František Aldobran-

1597 dinus, po kterém papež slibowal zjednati císaři pomoc 10.000 muži od knížat wlaských, a též z Němec měl císař sliby od některých knížat, zwláště též od rytířstwa kraje franského, kteréž mělo wyprawiti 300 jezdců. Ti měli dne 20 Červwna míti mustrunk we Chbě. K tomu času přijeli do Prahy arciknížata *Matiáš*, císařůw bratr, a *Ferdinand* syn a nástupce arciknížete Karla w zemích štyrských. Obadwa dne 19 Čerwna obdrželi od císaře řád zlatého rauna, opět s obyčejnými přitom slawnostmi, a zřízen přitom také rytířský turnaj w prostranstwí wnitř hradu Pražského. Téhož také času nacházelo se w Praze jisté *poselstwo perské*, dwa mužowé toliko, kteří tajně s welkým nebezpečenstwím prošli zeměmi tureckými, a jednali o přátelské spojení s dworem císařským.

Daně swolené sněmem českým k wojenskému tažení do Uher toho roku císař mínil obrátiti na zjednání wojska cizozemského, *Walonů* totiž z Nízozemska. Mělo jich býti 6000 pěších rozdělených na dwa regimenty a 1000 jízdných arkebuzirů. Dne 18 Kwětna císař učinil oznámení o tom nejwyšším úředníkům zemským, aby se postarali w čas o náklad na to potřebný. Najmutí wšak žoldnéřů potřebowalo delšího času, tak že teprw někdy ku konci měsíce Srpna přiblížili se na swém tažení z Nízozemska k pomezí země české. Byla to tentokrát těžká rána pro obywatelstwo. Najatí žoldnéři walonští, promíchaní dílem Španěly a Wlachy, byli chasa hanebná, která na pochodu swém přes Cheb, přes Kadaň, Launy a Slaný ku Praze páchala laupeže, wraždy i násilí na pohlawí ženském, neznajíc žádné míry. Dne 3 Září jízda jejich přitáhla k Slanému, a nazejtří potom (4 Září) do Prahy. Za nimi mnoho chudého lidu přiběhlo, kterému pobrali koně a jiné wěci, i domáhali se pomoci, aby jim byly nawráceny. Částečně stalo se to obklíčením Walonů na mostě Pražském, když přes něj táhli, nepochybně přičiněním úřadů obecních. Ale již nazejtří potom (4 Září) dali se w rozličné týrání Pražského lidu. Jakýsi fendrych jejich, jménem Jan z Syncigu (!) přišed se čtyřmi jinými ze Starého města do Nowého na Koňský trh, počal si rozličné ausměšky a rozpustilosti proti sausedům na potkání,

potom i se strážnými od obce w rozličných místech, jmenowitě 1597
při Wodičkowě ulici postawenými, až jim se swými druhy i zbraně odjímal; čemuž když se na odpor stawěli, sehnalo se Walonů wíc, ale také městského lidu, až přišlo k welké pranici, we které Waloni seřadiwše se do lidu stříleli; ale tím hlučněji lid se sebral a na ně udeřil, tak že přišlo ku krweprolití. Dewatenáct žoldnéřů walonských a deset lidí městských přišlo přitom o žiwot, a množstwí bylo postřelených a jiným spůsobem zraněných, až konšelé Nowoměstští obrátili se k nejwyšším úředníkům zemským o pomoc; od těch pak dwa císařští raddowé, Pec a Ungnad, poslaní k zakročení teprw druhau hodinu na noc spůsobili upokojení. Waloni wedli stížnost při dwoře, winíce konšely Nowoměstské, jako by byli půwody bauře, a žádali náhradu za koně a jiné wěci w potyčce té jim pobrané, proti čemuž wšak konšelé písemným zadáním k císaři dne 8 Září se ohradili. Zatím dne 6 Září Waloni odtáhli z Prahy, prowozujíce na další cestě swé přes Čáslaw, Jihlawu a tak též w Morawě wšudež wydírání lidu, ukrutnosti a wraždy i hanebnosti na ženském pohlawí ještě u wětší míře než prwé na pochodě ku Praze. Hned u Kutnéhory w Malíně, kdež zastawili se práwě w den poswícení tamějšího, swedli šarwátku, we které dwa lidi zabili.

Wojsko císařské, co ho již prwé w Uhřích stálo, opět pod wrchním welením arciknížete Maximiliana, bylo w měsíci Kwětnu dobylo Taty a w Srpnu také Papy na jižní straně od Rába; potom pak na začátku Září jalo se *Ráb* obléhati. Po mnohých mocných útocích na město, při kterých dwa z pánů českých, dobří bojowníci, přišli o žiwot, mladý Jan Wchynský wýše zmíněný a Jan z Pernšteina, přitáhlo wšak welké wojsko turecké posádce ku pomoci, před nímž císařští na začátku měsíce Října musili ustaupiti, co zatím rowněž tak bez prospěchu kníže Sigmund Bátory obléhal opět *Temešwár*. Při nawrácení wojska z Uher Waloni táhnauce opět přes Čechy a dílem přes Prahu, pokaušeli se znowa o wymožení sobě náhrady za škody domněle utrpené, a strkali wšelikau winu předešlého pobauření na Pražany, tupíce je i Čechy wůbec také hanliwými spisy

1597 tištěnými. Ale opět konšelé Nowoměstští zadáním k císaři dne 10 Října odmítali wšelikau winu od sebe, nepochybně s účinkem. Tři dni předtím byli Turci w Uhřích oblehli Tatu (7 Října), a zase jí dobyli.

Ještě před koncem roku 1597 císař Rudolf swolal sněm říšský do Řezna, na němž žádal od knížat a stawů německé říše pomoc k dalšímu wedení wálky s Turky, wyprawiw k němu na swém místě bratra swého Matiáše. Sněm se počal dne 20 Prosince, a trwal wíce měsíců roku následujícího (1598)
1598 s mnohými obtížemi. Konečně wšak předce knížata swolili pomoc wojskem 2390 jízdných a 12.269 pěších. Za tauž příčinau pak císař mezitím položil také stawům českým dne 16 Unora sněm w Praze na den 2 Dubna.

Dříwe než čas ten přišel, zběhla se nenadále událost welice šťastná pro staw wěcí w Uhřích wýtečným wojenským skutkem knížete Adolfa ze Schwarzenberka, tehdáž welitele nad oddílem wojska se sídlem w Komárně. Wypátraw wšecky okolnosti, wytáhl z města tohoto w noci dne 28 Března k *Rábu*, a oblaudiw jistau lstí stráže turecké, k ránu nenadále wyraziw petardau bránu, wrazil do města, kdež Turci překvapeni teprw w ulicích bojowali s ním, wšak skoro wšichni i s bašetem jsau zbiti, a město tím spůsobem jest dobyto. Ráb byl od Turků pokládán za klíč k dalším wýbojům, zwlášť we stranu k Wídni, a protož wítězstwí to mělo welkau důležitost. Když se zpráwa o něm dostala do Prahy, slaweno jest dne 5 Dubna we wšech kostelích zpíwáním Tě Boha chwálíme a na hradě Pražském také wystřelením z 25 děl dwakrát po sobě.

Bylo to den druhý po začetí *sněmu*, na kterém proposicí králowská čtena byla dne 3 Dubna. Císař žádal jí k wálce s Turky wíc než předešle, totiž náklad na sebrání wojska 3000 jízdných a 8000 pěších na šest měsíců dwě léta po sobě, krom hotowosti, když by jí bylo potřeba, a příspěwku na opewnění Ostřihoma, Komárna a Ujwára desíti tisíci tolarů. Stawowé wšak swolili na wojsko jen práwě tolik co roku předešlého a jen na jeden rok; o hotowosti pak usnesli se, aby na základě přiznáwacích listů každý z 5000 kop českých ze

statků, a z 12.500 kop na úrocích stawil jednoho jízdného, 1598
z poddaných pak aby každých dwadcet a z měst každých patnáct platilo jednoho pěšího.

Již před swoláním sněmu tohoto, hned při začátku roku 1598 byla se stala smlauwa mezi císařem a *Sigmundem* knížetem sedmihradským, kterau kníže tento z nenadálé omrzelosti slíbil postaupiti císaři panstwí swého za jistau náhradu, totiž za postaupení sobě dwau knížetstwí slezských, *Opolského* a *Ratibořského,* ku koruně české příslušících w témž spůsobu, jak jiná knížata slezská panstwí swá pod wrchní mocí králowstwí českého drželi. Bylo k tomu potřeba schwálení od sněmu českého, i jest k tomu dáno zároweň s jinými artikuli usnešení sněmowního dne 17 Dubna. Následkem toho brzy po sněmě wypraweno jest poselstwo jisté s biskupem Wácowským w čele do Sedmihradska ku konečnému zawření smlauwy a později dne 5 Června kommissí, w jejímž čele pán český Adam ze Šternberka, do Slezska k uwedení knížete w nowé jeho panstwí. Tím spůsobem během téhož měsíce Sigmund Bátory osobně se w Opoli a Ratiboř uwázal. Arcikníže *Maximilian*, jsa místodržícím w Rakausích a wrchním welitelem w Uhřích, měl we jménu císaře přejmauti spráwu Sedmihradska; ale prwé než se tam mohl odebrati, Sigmund Bátory, nespokojen s nowým postawením swým, tajně w měsíci Srpnu ze Slezska ujel a do Sedmihradska se nawrátil, čímž we wálce s Turky nastaly některé nesnáze. Byly mezitím již přitáhly pomoci wojenské swolené sněmem říšským. Jezdectwo wedené hrabětem *Hohenlohe* táhlo dílem tauž cestau jako rok předtím Waloni, ale zachowáwalo dobrau kázeň bez ublížení lidem. Dne 20 Července zastawili se we Slaném, a hned následujícího dne jeli ku Praze a potom přes Prahu dále, jiný oddíl zase přes Plzeň. W Uhřích potom wojsko císařské obléhalo *Budín*, Turci wedením welikého wezíra Omara *Waradín*; ale jedni i druzí potkali se s udatným odporem posádek, a musili bez pořízení odtáhnauti w prwních dnech měsíce Listopadu.

W Praze mezi tím časem byla ze silných dwaudenních deštů *welká woda* dne 15 Srpna, kteráž na Starém městě wy-

1598 staupila až do ulice při kostele sw. Jiljí a mnoho škod, zwláště we sklepích spůsobila. Od té doby pak také počal se *mor*, nejprwé w Žatci, w Launech, we Slaném, w Plzni, potom také w Praze, a trwal po celý další ten rok, zwláště až do času sw. Martina (11 Listop.). Prwní týden w Listopadu bylo w městech Pražských pochowáno do 200 lidí, wětším dílem na mor zemřelých, nejwíce w Starém a Nowém městě, méně na Hradčanech. Přednější osoby stěhowali se na wenkow; také císař delší čas přebýwal w *Poděbradech*, odkudž teprw we druhé polowici Prosince wrátil se aspoň blíž ku Praze do *Brandýsa*. Arcibiskup odjel některý den po 6 Listopadu do Richmburka w kraji Chrudimském; nawrátil se pak odtamtud do Prahy dne 2 Prosince. Z příčiny moru wyšly w měsíci Říjnu přísné císařské mandaty proti nečistotám a jiným nešwarům w ulicích Pražských, které byly weliké jak toho času we všech welkých městech w jiných zemích. Dne 27 toho měsíce byly čteny we shromážděních obcí na rathauzích všech tří měst Pražských; ale zachowáwání jich potkalo se s welkými obtížemi pro odpor obywatelstwa na staré nespůsoby zwyklého.

1599 Ještě i na začátku roku 1599 císař zůstáwal w Brandýse; ale odtamtud dne 9 Ledna oznámil nejwyšším úředníkům zemským, že míní brzy konečně do Prahy se nawrátiti, wšak pro swé zabezpečení proti moru ukládaje jim, aby se uradili, jak by úřady mající místnosti swé w zámku, totiž kancelář králowská, saud zemský a komorní, komora králowská, úřad berníků zemských a saud nad appellacími na čas odtud jinam přestěhowány býti mohly. Dali k tomu odpowěd již dne 11 Ledna, nawrhujíce jisté domy blíž hradu na Malé straně a na Hradčanech. Následkem toho císař brzy potom se na hrad Pražský nawrátil. Dne 12 Unora odtud položil stawům českým sněm na den 21 Března.

Bylo toho potřeba jak pro wálku s Turky dále trwající, tak také že berně domowní na wojsko w pewnostech pomezních, roku 1596 na tři léta swolená, a tak též posudné na

týž čas docházelo. Předložení králowské bylo we *sněmě* čteno 1599
dne 23 Března bez přítomnosti císaře, jak se w ní prawilo
z příčin obzwláštních důležitých, možná wšak že pro nedostatek zdrawí, který se aspoň po některém čase powážliwě při něm zjewil. Žádána jest jím na stawích řečená berně domowní a posudné opět na tři léta po sobě w té míře jak předešle, wedlé toho náklad na wojsko do pole w počtu 2000 jízdných, 500 arkebuzirů a 6000 pěchoty na šest měsíců, též 20.000 tolarů na opewnění Ostřihoma, Ujwára a Komárna. Lid pěší mínil císař zjednati opět z Walonů a dílem z Francauzů, slibuje přitom opatření proti škodám, jaké od oněch předešle byly činěny. Usnešením, které se stalo dne 31 Března, stawowé swolili k berni z domů a posudnému jen na dwě léta, náklad pak na wojsko do pole týmiž prostředky jako předešle, také pak žádaných 20.000 tolarů na pewnosti.

Buď dříw ještě než se sněm skončil nebo hned prwní dni potom přijeli do Prahy poslowé knížete sedmihradského Demetrius Napragy biskup a Štěpán Bočkaj s nowým podáním o postaupení Sedmihradska císaři. Byloť opět Sigmunda Bátora panowání omrzelo, tak že mínil se ho zbawiti. Dne 6 Dubna jest o to w Praze zawřena smlauwa, dle které wýměnau za panstwí sedmihradské mělo knížeti postaupeno býti Opolsko a Ratibořsko s přidáním k tomu znamenitých dwau statků w Čechách a na Morawě, panstwí totiž Litomyšlského a Třebíčského. Poslowé na zpáteční cestě swé z Prahy zastawili se poněkud na statcích těchto k ohledání jich. Tu došel jich na Morawě w Hodolíně posel od manželky Štěpána Bočkaje se zpráwau, že zatím Sigmund Bátory nenadále na sněmě w Mediáši dne 11 Dubna panstwí sedmihradského byl postaupil bratru swému kardinalu Ondřejowi Bátorowi. Byloť poslání jejich do Prahy klamem prowedeným k tomu cíli, aby Štěpán *Bočkaj* na ten čas wzdálen byl ze Sedmihradska, protože co osobní nepřítel Ondřeje Bátora z příčin starších byl by se s mocnau stranau we šlechtě sedmihradské přenesení panstwí naň protiwil. Štěpán Bočkaj nemeškal dát o tom zpráwu císaři (16 Dubna), znaje se dále k jeho službám.

1599 Arcikníže Maximilian, tehdejší místodržící w Uhřích a w Rakausích, nacházel se tehdáž w jižních zemích říše německé, neznámo za jakými příčinami. Místo něho w příčině záležitosti sedmihradské, která se jeho úřadu nejwíce dotýkala, přijel arcikníže *Matiáš* do Prahy na poradu, co by se mělo předsewzíti. W tom wšak přišly členům domu císařského zase tytéž starosti jako před dewatenácti a opět před čtrnácti lety z nestálého zdrawí císaře Rudolfa a z okolnosti, že posud nebyl wstaupil we staw manželstwí a neměl žiwotního dědice trůnu. Psalť dne 22 Kwětna arcikníže Maximilian z Mergentheima bratru swému Matiášowi do Prahy o rozličných piklích mezi knížaty německými, zwláště protestantskými, které směřowaly k wolení nowého krále Římského co budaucího nástupce w císařstwí z jiného než Habsburského rodu. Připomínaje, že také w Čechách a w Uhřích mnoho jest mezi stawy takowých, kteří přese wšecky zákony o nástupnictwí swobody wolení krále, aspoň z králowského rodu, se dowoláwají, žádal jej, aby za swé přítomnosti w Praze k tomu při císaři působil, aby jak nejdříwe možná o ustanowení budaucího nástupce w císařstwí i w králowstwích českém a uherském pečowal. Není nám známo, co arcikníže Matiáš hned následkem toho při císaři předsewzal, ale se wzhledem k záležitosti sedmihradské stalo se, že na místě arciknížete Maximiliana Matiáš ustanowen jest za místodržícího w Rakausích a w Uhřích, Maximilian pak nastaupil na jeho místo w Tyrolsku. Dne 12 Čerwna Matiáš zaujal swé nowé místodrželstwí we Wídni. Teprw potom pak stala se otázka o nástupnictwí předmětem porad z nařízení císaře samého. Byli od něho k tomu powoláni čtyři tajní raddowé při jeho dwoře, kteří nebyli z nejwyšších úředníků českých, *Rumpf, Trautson, Hornštein* a *Unverzagt.* W dobrém zdání swém podaném dne 12. Čerwence uwedli důkazy o dědičnosti trůnu českého i uherského dle pořádku prworozenstwa, ale ukázali jako prwé arcikníže Maximilian k nebezpečenstwí porušení jeho i k nesnázím hrozícím w říši německé, a radili tedy, aby císař jak nejdříwe možná ještě za žiwota swého dal od stawů českých přijmauti zákonného nástupce swého za

krále a wynasnažil se o zwolení téhož za krále Římského. 1599
Byla možnost, ač při tehdejším wěku císařowu již nyní malá, že když by se ještě oženil, dostal by mužského potomka, kterému by náležela přednost w nástupnictwí, to wšak žeby se musilo wymíniti, aby pak prwé přijatý za krále od nabytého práwa w Čechách i w Uhřích upustil a toliko důstojenstwí krále Římského na čas žiwota swého podržel.

Wojsko, které toho roku wypraweno bylo proti Turkům do Uher, skládalo se nepochybně, jak byl prwotní úmysl, co do pěchoty z Walonů a Francauzů; jízdní byli z Čech a měli popisy čili mustrunky w Kauřimi a w Budějowicích teprw během měsíce Čerwence. W Budějowicích byl wůdcem nad nimi hrabě Jindřich Matiáš z *Thurna.* Mnoho bylo opět žalowáno na škody činěné od nich lidem. Od Budějowic táhli Morawau přes Dačice. Arcikníže Matiáš co wrchní welitel w Uhřích předsewzal obležení *Budína*, zmocniw se předtím zase Taty a Wesprýma. Turci zas wedením Saturdži bašete obléhali *Waradín.* Předsewzetí wšak jedněm i druhým se nezdařilo, a bez pořízení na podzim od jednoho i druhého města odtáhli. Tauž wšak také chwílí stala se opět náhlá změna w Sedmihradsku. Proti *Ondřejowi Bátorowi* wtrhnul do země *Michal* wojwoda *walašský*, a poraziw jej na hlawu w bitwě dne 28 Října, zmocnil se panstwí. Ondřej pak na útěku brzy potom zabit jest od odbojných poddaných, Sékelů (3 Listopadu).

Mezitím byl se již zase *mor* počal zmáhati w rozličných místech w Čechách, w Praze jmenowitě již poněkud w měsíci Čerwnu, později pak wíce od sklonku měsíce Srpna. Následkem toho císař s dworem swým dne 14 Září odstěhowal se z Prahy na delší čas do *Plzně.* Tam k němu dne 9 Října přijeli poslowé welikého knížete *Moskewského.* Měli dne 10 Října slyšení u císaře, we kterém ujednalo se další utwrzení přátelstwí mezi oběma mocnostmi. Poslowé odewzdali také opět mnohé wzácné dary císaři, a zůstawše w Plzni až do konce roku, potom na zimu ubytowáni jsau na útraty císařowy w Chebě. Téhož času komora česká měla sídlo swé w *Rakownice*, bywši tam přestěhowána z Prahy zároweň s přesídlením císaře do

1599 Plzně, a tak snad též někteří jiní z nejwyšších úřadů zemských. Též zase mnohé z bohatších rodin ze strachu před morem byly se z Prahy přestěhowaly na rozličné strany.

Wždy ještě za přebýwání swého w Plzni císař Rudolf při sklonku roku, dne 16 Prosince, položil stawům českým *sněm* w Praze na den 14 Ledna roku 1600. Z příčiny moru až doposud trwajícího, ale w menší míře, nemínil osobně býti přítomen, nýbrž jmenowal kommissaře, kteří měli sněm říditi na jeho místě, pana Petra Woka z Rosenberka, pana Zdeňka z Lobkowic na Chlumci, nejwyššího kancléře, pana Štěpána Jiřího ze Šternberka a ze stawu rytířského Humprechta Černína z Chuděnic králowského podkomoří. Potřeba sněmu byla wždy hlawně pro wálku s Turky; pročež hlawním předmětem předložení králowského byl opět náklad na wojsko. Žádáno jest swolení na 2000 jízdných a na dwa regimenty pěších po 4000 mužích, tedy o 2000 lidu wíce než roku předešlého. Stawowé se neprokázali ochotnými w té míře, nýbrž powolili jako roku předešlého na wojenský lid w pomezních pewnostech z wlastního měšce wrchností z každého poddaného jednu kopu míšenskau, města auhrnem 37.500 kop míšenských, z peněz na aurocích z 1000 kop šest kop; na wojsko do pole od poddaných od každého jednu kopu 12 gr. míšenských, od měšťanů 2 kopy 24 grošů z každého domu, k tomu sbírky z ryb, z wína a z jiných wěcí prodajných, též daň z komínů a z krámů; wymínili si pak přitom, aby ze všech těchto příjmů zjednáno bylo 2000 jízdných, jak císař žádal, pod českými wůdci, coby pak jiného lidu, totiž pěšího, najato býti mohlo, zanechávajíce císaři na wůli. Dle wysloweného úmyslu císařowa měli to býti opět Waloni a Francauzi; proti čemuž stawowé nečinili žádných námítek, toliko majíce w paměti škody předešlého času od lidu toho w zemi činěné, žádali opatření proti tomu, a jmenowitě aby mustrunky jich nebyly w Čechách konány. Již za prwních dwau dní po otewření sněmu stalo se dorozumění w tomto spůsobu mezi stawem panským a rytířským, ku kterému hned také staw městský přiswědčil. Císař pak, jemuž kommissaři
1600 dne 20 Ledna dali zpráwu o tom do Plzně, hned nazejtří

(21 Led.) bez wšelikých námítek wyslowil swau spokojenost, 1600
následkem čehož sněm po dosti krátkém trwání skončil se dne 24 Ledna.

Do toho času mor w Praze úplně přestal, následkem čehož očekáwalo se brzké nawrácení císaře a dworu jeho z Plzně do hlawního města. Nicméně císař Rudolf ještě i potom zůstáwal w Plzni, kdež u něho ku konci měsíce Ledna posud meškalo poselstwo Moskewské a také poselstwo wojwody Michala walašského, též pak očekáwalo se poselstwo krále polského, ač neprawí se za jakau příčinau. Nepochybně wyžadowalo pojednání s poselstwy těmito ještě některého dalšího pobytu w témž místě, ale jistě ne na tak dlauhý čas, jak potom skutečně císař w Plzni pozůstal. Prawau příčinau bylo opětné upadnutí císaře w *chorobu* ne tak tělesnau jak duševní. Bylo tím spůsobeno ještě wětší znepokojení druhých členů císařského rodu w obawách z příčiny nejistoty o nástupnictwí jak w císařstwí tak w zemích dědičných, w kteréžto záležitosti posud císař ničeho neučinil dle přání předešlého roku jemu projewených. Byla mu ta wěc patrně proti mysli, a další pokročení w ní wyžadowalo proto welké opatrnosti. Arcikníže *Matiáš*, jehož se wěc jakožto nejbližšího dědice na prwním místě týkala, hleděl s císařem osobně sejíti se, aby se o stawu jeho sám přeswědčil, i oznámil dopisem dne 24 Března nejpřednějším tajným raddám císařowým, Rumpfowi a Trautsonowi, též Richardowi Streinowi úmysl swůj, žeby do Plzně přijel, žádaje wšak jich o radu, zdali by s tím srozuměni byli. Rumpf a Trautson nacházeli se při císaři w Plzni; není nám wšak známo, k čemu tehdáž radili. Strein o dwa dni později (26 Března) odpowěděl dopisem z Friedka (we Slezsku?), kterým úmysl arciknížete schwalowal, srownáwaje se s ním také w tom, aby sobě za příčinu příjezdu swého wzal staw wěcí wojenských w Uhřích, wedlé čehož také radil, aby se dotkl záležitosti posud newyřízené o dědictwí tyrolském, z čehož by mohl přejíti na nebezpečné pikle w sausedních krajinách německých a z toho na potřebu opatření nástupnictwí w říši i aspoň w králowstwí českém. Co se potom stalo, o tom nemáme zpráw jiných, než

1600 z kterých se jewí, že k osobnímu sejití se Matiáše s císařem w Plzni nepřišlo, že pak jednal arcikníže s císařem dále písemně prostředkem jiného tajného raddy Wolfa *Unverzagyta*, ale delší čas darmo, a konečně dne 1 Červnа císař dopisem k Unverzagtowi dal Matiáše žádati, aby pro nepříležitost doby cestu k němu na jiný čas odložil, a oč by mu potřeba bylo jednati, zatím písemně neb po důwěrné osobě na něj wznesl.

Již třetí den potom, dne 4 Června, nawrátil se císař s dworem swým z Plzně do Prahy, meškaw w onom městě půl dewáta měsíce. Dá se sauditi, že když konečně k cestě té se odhodlal, byl se staw zdrawí jeho poněkud polepšil. W čase prwním potom dálo se najímání wojska do pole w nejrozličnějších místech w zemi a tudy nepochybně také w Praze. Tisíc lidu jízdného mělo opět za heitmana hrabě Jindřicha Matiáše z *Thurna*, kterýž měl tentokrát mustrunk konati we *Chrudimi* dne 1 Července. Před tím dnem některé oddíly lidu toho byly ubytowány w Heřmanowu Městci, w Přelauči a w Seči. Jiný počet jízdného lidu, asi 500 koní, měli mustrunk w *Chebě*, odkud táhli w měsíci Červenci přes Stříbro, jiní zase přes Domažlice. Pěšího lidu jeden celý regiment, tedy asi 3000 mužů, měl mustrunk w *Německém Brodě*. Ze wšech těch a jiných míst wojsko toto bylo wedeno do Uher, kdež na místě arciknížete Matiáše byl hlawním welitelem wlaský wojewůdce *Jiří Basta*. Hlawní postawení jeho bylo w hořejších Uhřích w Košicích, odkudž spolu s Michalem wojwodau walašským, jenž wládl Sedmihradskem, mínil čeliti welikému weziru *Ibrahimowi*, jenž s wojskem tureckým přitáhl do Bělehradu. Proti nadání jich obau wšak weliký wezir obrátil se s hlawní mocí swau w jinau stranu, na západ totiž, kdež oblehl *Kaniži*, důležitau pewnost blíž hranic Štyrska. Po 44denním hájení wzdala se posádka, s část německá, s část uherská umluwau dne 23 Října, čímž panstwí turecké w té straně dosáhlo značného rozšíření.

Mezi tím časem přijelo dne 15 Července poselstwo od krále *francauzského* do Prahy, wyhledáwajíc prý přátelstwí s císařem. Nepraweí se o tom nic určitějšího; ale proneslo se po odjezdu poslů asi po třech neb čtyřech nedělích, že za po-

bytu swého měli rozprawy s wyslancem baworským w Praze 1600
o wolení krále Římského, žeby král francauzský sám sobě zwolení přál od kurfirstů, a zwěděti chtěli o wéwodowi baworském Maximilianowi, co by on o tom smýšlel. O témž na swé zpáteční cestě přes Bawory měl hlawní z poslů také jakausi rozprawu s wéwodau samým. Císař Rudolf tím znepokojen, dopisem dne 13 Září k wéwodowi Maximilianowi žádal přátelsky na něm o bližší zprávu o té wěci, a wéwoda nemeškal ji dáti s ubezpečením o swé oddanosti (22 Září). Do toho wkročilo wšak nowé rozčilení císaře nějakými zprawami, které se mu dostaly o dalším wyjednáwání mezi arciknížetem Matiášem a tajnými raddami císařowými w příčině žádaucího pojištění nástupnictwí w říši a w zemích dědičných ještě za žiwota jeho. W náhlém rozhorlení na předního důwěrníka swého *Rumpfa* císař dne 28 Září wypowěděl jej od dworu swého, a když druhý, *Trautson* pokaušel se jej umírniti, wypowěděl také jeho, tak sice, že obadwa ještě téhož dne musili opustiti Prahu a odebrati se na swé statky, Rumpf w Rakausích, Trautson na Morawě.

Byl to wýbuch prudčejší než předtím duševní nemoci, skutečného pomatení mysli při císaři, které čím dál tím diwočeji se jewilo a nedalo se nikterak utajiti. Císař zůřiwě zacházel s mnohými služebníky swými, tak že nebyli jisti swými žiwoty; někdy sám na sebe sahal, a musilo mu w tom býti bráněno. O weřejných záležitostech nebylo možná obdržeti u něho slyšení, naproti tomu často zacházel s osobami podezřelými; mluwil rauhawě o náboženstwí, a hněwiwě zacházel s osobami duchowními, odmítaje obwyklé pobožnosti od sebe; zwláště zprotiwili se mu *kapucíni*, majíce od některého času klášter swůj na Hradčanech; kázalť je i wypowěděti z Prahy. W jednom snad rozumnějším okamžení dal dwěma psaními po sobě wyzwati arciknîže *Matiáše,* aby spěšně k němu přijel do Prahy. Bylo to ještě w čas obležení Kaniže od Turků. Matiáš zaneprázdněn práwě wojenskými prostředky k wybawení města, wytrhnul se z toho, a pospíšil s cestau, doufaje w nějaký obrat. Když wšak do Prahy přijel a dal se císaři

1600 ohlásiti, císař nechtěl se na powolání jeho k sobě pamatowati. Když jej předpustil, mluwil s ním hněwiwě, tázaje se, zdali přišel zbawit jej panstwí nebo žiwota, a odkazowal jej na odjezd. Matiáš jen něco déle se zdržel ku prosbám tajných radd upřímně smýšlejících. Tu se císař w noci náhle probudil, wolal, že jej Matiáš míní připrawiti o žiwot, a kázal do Starého města poslati, aby mu 500 ozbrojených posláno bylo na hrad k jeho ochraně. Staroměstští tak učinili; arcikníže Matiáš pak wrátil se do Wídně bez pořízení.

Při tomto stawu wěcí měli wšichni druzí členowé císařského domu pilněji než kdy předtím pohnútku k pečowání o prostředky k pojištění spořádané wlády. Sešli se z té příčiny arciknížata Matiáš a Maximilian i Ferdinand štyrský ku konci měsíce Října w *Schottwienu* w dolních Rakausích blízko pomezí Štyrska ku poradě, jakým spůsobem by se opatření státi mělo. Usnesli se předně o pokus, jak by po dobrém pohnuli Rudolfa ku přijmutí pomocníka při wládě, který by zároweň uznán byl za jeho nástupce w panstwí s wyhražením pro případ, žeby císař ještě wstaupil w manželstwí a měl žiwotního dědice. Měli o to psáti císaři wšichni členowé císařskeho rodu a jiní knížata spřátelení, představujíce jemu neduh jeho, a zároweň měli osobně odebrati se do Prahy arcikníže Ferdinand a wéwoda baworský Maximilian (nebo otec jeho Wilém ještě žijící, který byl panstwí synu swému postaupil) a s císařem austně jednati. Rowněž o osobní jízdu do Prahy za tauž příčinau měl požádán býti kurfirst Kolinský s domem císařským spřátelený. Kdyby wšak jednání s císařem možné nebylo buď pro odpor jeho buď pro úplnau ztrátu rozumu při něm, mělo jednáno býti se stawy králowstwí českého a zemí přiwtělených, aby sami o ustanowení nástupce a pomocníka při wládě se zasadili, tak též pak potom s kurfirsty w říši o zwolení Římského krále z domu Habsburského. K usnešení tomuto přistaupil také arcikníže *Albrecht*, jemuž co místodržícímu w Brüssellu písemně bylo oznámeno.

W uwážení rozličných těžkostí přitom, kdyby písemně a austně od příliš welkého počtu osob na císaře bylo naléháno,

arciknížata po některém čase usnesli se o jiný spůsob jednání, 1600
který se jim widěl býti jednodušší a něco wíce před weřejností ukrytý, aby totiž jen práwě *kurfirst Kolinský*, u císaře zwláštní důwěry požíwající, we jménu jich k císaři osobně se odebral a s ním jednal. Wyprawen jest k němu se žádostí, aby úkol ten na sebe wzal, Petr Casale tajemník arciknížete Ferdinanda štyrského. Mínilo se pohnauti císaře k žádaucím krokům, když by mu kurfirst přede wším představil nebezpečenstwí w říši od krále francauzského a od protestantských knížat a užil důwěry, kterau k němu císař měl, k wymluwení jemu wšelikého podezření na bratra jeho Matiáše wyložením jeho posawadního chowání we wšem co spráwného. Pakli by císař ani w jednání s ním nechtěl nikterak swé posawadní nechuti zanechati, měl kurfirst konečně přihlásiti se jemu, že on i druzí kurfirstowé katoličtí a jiní stawowé w říši musili by o swé ujmě pokusiti se o kroky potřebné k zachowání řádu a představiti jemu možné z toho následky.

Pohříchu nemáme žádné obšírnější a sauwislé zpráwy o dalším běhu wěcí w této záležitosti. Ale ze zmínek spoře zachowaných wychází dosti jistě na jewo, že ani kurfirstu Kolinskému nedostáwalo se odwahy ku přewzetí wznášeného naň úkolu na sebe. Bral radu s druhými dwěma kurfirsty duchowními, Mohučským a Trierským, pokud se týkalo nástupnictwí w říši; ale těžkosti w tom jim i jiným některým knížatům spřáteleným widěly se býti weliké, a radněji nechati wěci na odkladě. Tím méně zdálo se kurfirstowi na čase zároweň jednati o nástupnictwí w Čechách a jiných zemích, pročež také k jízdě do Prahy se neodhodlal.

Poněwadž zlý staw duševní choroby císařowy déle potom trwal, a změna we wrchním řízení wěcí prostředkem pomocníka z rodu panownického, jak si arciknížata přáli, se nestala, nemohlo jinak býti, nežli že nejwyšší spráwa zůstáwala we jménu císaře s wědomím nebo bez wědomí jeho w rukau tajnych radd a nejwyšších úředníků zemských; i zachowala se jakž takž w obyčejném pořádku.

1600 Brzy po wypowědění tajných radd Rumpfa a Trautsona a zrowna ještě před dobytím Kaniže od Turků přijelo dne 20 Října roku 1600 poselstwo šacha *perského* do Prahy, wyhledáwající utwrzení spolku mezi Persií a císařem proti Turkům. Byli w čele jeho dwa welmoži, jeden rodilý Peršan, druhý Angličan w Persii wychowaný. Přijeli po dlauhých wšelijakých zacházkách, tajíce jimi cestu swau, a wítáni jsau s welkau sláwau od četného panstwa a také jízdným lidem ozdobně připraweným, který proti nim wyslán byl ode wšech tří měst Pražských wedením pana Jana Wácslawa z Lobkowic co heitmana Staroměstského. Wyšlo se jim wstříc z hradu Pražského až k oboře řečené Hwězda; neb nepochybně přicházeli ze zemí říše německé. Jakým spůsobem se dálo wyjednáwání s nimi, není známo, ale zdrželi se w Praze přes tři měsíce. O anglickém spolučlenu jich zachowali Pražští Jesuité pamět, že u nich wykonal zpowěd a přijal swátost oltářní. Dne 5 Unora
1601 roku 1601 odjeli z Prahy, opět wyprowázeni jsauce na cestě k Normberku.

We jménu císaře byl mezi tím časem také již dne 16 Prosince položen *sněm* králowstwí českého na den 25 Ledna, jemuž předložení se stalo dne následujícího potom (26 Ledna) owšem bez přítomnosti císaře. Místo jeho zastalo několik osob předních ze wšech tří stawů k tomu zřízených. Pro stálé trwání wálky s Turky, od nichž Ibrahim baša, zůstáwaje přes zimu w Bělehradě, strojil se brzy z jara k nowému útoku, wztahowal se hlawní článek předložení opět na opatření potřeb wálečných. Žádán náklad na postawení wojska do pole ještě u wětší míře než za předešlých let, 3000 jízdných totiž a 12.000 lidu pěšího. Těch mělo 1000 jízdných a dwa regimenty pěších po 4000 postaweno býti do pole aspoň během měsíce Kwětna, druhých pak 2000 jízdných a 4000 pěších okolo 1 Srpna. Prwnější měli zůstati w poli 6 měsíců, druzí čtyři měsíce. Wedlé toho žádáno swolení posudného a obyčejné berně domowní na další tři léta s některým zwýšením, co se poslednější týkalo, aby totiž ke 20 grošům z domu ještě šest grošů

přidáno bylo, též zase příspěwek desíti tisíc kop míšenských 1601
na oprawu tří pewností Ostřihoma, Komárna a Ujwára.

Stawowé zwýšeným těmto požadawkům z počátku se bránili. Nemínili i tentokrát jako jiná léta předtím náklad na wojsko w tom počtu, jak císař žádal, wzíti na sebe, nýbrž podáwali berně a sbírky na to, pokud by stačily; obyčejné swolení kopy grošů míšenských z každého poddaného z wlastního měšce wrchnosti mělo i sníženo býti na 40 grošů místo kopy; naproti tomu wedlé sbírek posawadních z prodajných wěcí podáwali ještě některých nowých, zejména snopné, totiž z každých šedesáti snopů při žních z žita a z pšenice groš český, z ječmene a owsa groš malý čili míšenský, též daň z mlýnů z každého kola mlýnského jednu kopu míšenskau. Se strany wlády činily se wšak proti tomu námitky, ježto podání celkem se widělo býti nedostatečné, a zwláště coby nowé sbírky wynesly pochybné. Repliku od císaře w tom smyslu učiněnau dne 9 Unora stawowé wzali w uwážení, čímž se jednání sněmu o několik dní protáhlo; celkem wšak dali se jí pohnauti k powolnosti, tak že již dne 12 Unora usnesli se staw panský a rytířský o swolení k žádostem králowského předložení aspoň we hlawních wěcech, a dne následujícího (13 Unora) staw městský k témuž přistaupil. Swoliliť stawowé na zjednání lidu do pole předce zase celau kopu míšenskau z každého poddaného usedlého z wlastního měšce wrchnosti a srownale s tím od měst opět summu 37.500 kop míšenských, též z peněz na aurocích šest kop z 1000 kop českých; od poddaných pak od každého 48 grošů míšenských a we městech od každého usedlého dwě kopy 24 grošů míšenských z každého domu, wedlé toho pak wšecky sbírky z prodajných wěcí jako za let předešlých i k tomu nowau sbírku ze snopů a daň z mlýnů. Z peněz, které by se tak sešly, stawowé wymiňowali si, aby přede wším bylo postaweno do pole 2000 jízdných w Čechách s nejwyššími a rytmistry wesměs českými Na kolik a jakého wojska by ostatní stačilo, zůstawowali císaři samému, wedlé čehož aby 10.000 tolarů čili kop míšenských obráceno bylo na stawení při pewnostech Ostřihomu, Komárnu a Ujwáru. Po-

1601 něwadž zatím byla prošla lhůta, do které roku 1599 swolena byla berně z domů na lid wojenský w pewnostech pomezních a posudné, swolili stawowé obojí dále na tři léta w posawadním spůsobu.

Usnešením tímto skončil se sněm dne 19 Unora. Jak při otewření sněmu, tak také při zawření císař Rudolf nebyl přítomen. Tak zwanau relací o sněmě přijali na místě jeho osoby k tomu ustanowené, ze stawu panského Petr Wok z Rosenberka a nejwyšší kancléř Zdeněk z Lobkowic, ze stawu rytířského Jindřich Kapaun ze Swojkowa. Oznámilo se za omluwení jeho nepřítomnosti mnohé zaneprázdnění z příčiny wálky s Turky a také že se „na zdrawí nedobře wynacházeti ráčí". Po čas sněmu nebylo také žádného přístupu k němu, a tak owšem smutný staw choroby duševní trwal po ten čas stále, i také delší čas potom. Teprw z měsíce Listopadu toho roku jest krátká zpráwa, že se wynacházel trochu lépe. Snažení o jmenowání jemu nástupce neb pomocníka nešlo mezitím nikterak ku předu, a znamenalo se, že také při stawích českých nebylo k tomu náklonnosti, nýbrž spráwa weřejných záležitosti zůstáwala i dále w rukau tajných radd a nejwyšších úředníků zemských.

Hlawní starostí zůstáwala wálka s Turky již do desátého roku trwající. Staw wěcí w Uhřích byl wzal změnu již roku předešlého krátce před dobytím Kaniže od Turků bauřemi w Sedmihradsku, kterými wojwoda Michal walašský byl panstwí tamějšího i we Walachii samé zbawen, a roku 1601 pokaušel se pomocí polskau opět Sigmund Bátory o zmocnění se Sedmihradska. Proti němu stál we wýchodních Uhřích Jiří Basta s wojenskau mocí swau a odtud do Sedmihradska wtrhnuw zase wětší část země této opanowal; w západních Uhřích měl welitelstwí arcikníže Matiáš, k němuž hlawně připojilo se wojsko na základě swolení sněmu českého jakož také druhých zemí koruny české sebrané. Krom jizdných skládalo se wětším dílem z žoldnéřů německých, walonských a jiných cizozemců. Jeden z regimentů pěších pod nejwyšším Janem Preinerem

měl den k mustrunku w Německém Brodě ustanowený na 1601
26 Kwětna.

Poněwadž byl toho roku šach perský wyhlásil wálku Turkům, weliký wezir Ibrahim wzal z toho pohnútku k jednání o mír s císařem, aby jej od spolku s Perskem odtrhnul, a smluweno jest wyprawení poslů s obau stran, od císaře i od Turků, k wyjednáwání o tom w poli u Ostřihoma. Když wšak se strany císařské jisté osoby byly k tomu jmenowány, weliký wezir wšak se swé strany s tím odkládal, wzniklo podezření, že mínil klamati a jen zdržeti přípravy válečné; pročež s jednání sešlo, a bylo obáwání, aby se strany Turků nebyl zamýšlen útok na Wídeň nebo wpád do jiné země. Od císaře z té příčiny swoláni jsau raddowé a nejwyšší úředníci zemští i osoby z krajů wolené, které byly za předešlých sněmů zmocněny k nařízení weřejné hotowosti. Měli shromáždění w Praze dne 9 Srpna, w kterém o weřejné hotowosti skutečně učiněno uzawření. Z každých 5000 kop českých důchodů ze swobodného statku a z každých 12.500 na úrocích měl stawen býti jeden jízdný a z každých dwadceti poddaných jeden pěší. Mustrunky měli konati w každém kraji dwě osoby wolené, jeden stawu panského, jeden rytířského; w Praze w každém městě císařský heitman městský. Hotowosti mělo býti užito jak k hájení země české tak druhých zemí korunních i také k hájení Wídně, kdyby od Turků byla obležena.

Skutečně wšak tentokrát k obležení Wídně od Turků nepřišlo, a také jinak weliký wezir wětšího útoku na země císařské se neodwážil; pročež s hotowosti sešlo. Arcikníže Matiáš zatím jal se obléhati město *Bělehrad stoličný* čili králowský, a podařilo se mu dobyti města tohoto dne 20 Září po wítězstwí w poli nad bašetem Budinským, který se byl pokusil posádce turecké přispěti ku pomoci. Zatím nezdařil se arciknížeti Ferdinandowi štyrskému pokus o zpět dobytí Kaniže. Přitáhlť proti němu weliký wezir, před nímž we zmatku musil se dáti na útěk.

Praha toho roku získala zlau powěst pro mnohé zločiny a wraždy, které se dály na ulicích w noci i we dne. Wyšly

1601 z té příčiny dne 17 Července zwláštní císařské mandaty k odstrašení zločinců, a rozhlášeny jsau po všech třech městech herolty tak zwanými třemi jazyky, českým, německým a latinským, přitom pak na postrach postaweny jsau dřewěné slaupy čili *polaušibenice* na hlawních náměstích, na Staroměstském rynku s nápisem arma justitiae, na Koňském trhu w Nowém městě praemia nequitiae a podobným na rynku Malostranském.

Při sklonku roku, dne 3 Prosince, položen jest opět *sněm* zemský na den 21 Ledna roku 1602. Předložení králowské
1602 stalo se dne 22 Ledna opět za nepřítomnosti císaře. Zastání jeho bylo poručeno třem osobám stawu panského, nejwyššímu hofmistru Krištofowi z Lobkowic, nejwyššímu sudí zemskému Adamowi z Šternberka a sudímu dworskému Wolfowi z Kolowrat, dwěma stawu rytířského Janowi z Klenowého nejwyššímu písaři zemskému a druhému nejmenowanému i dwěma stawu městského, jichž jména se rowněž neuwodí. Opět bylo hlawním článkem předložení powolení nákladu na wojsko do pole proti Turku. Mělo postaweno býti 2000 jízdných a dwa regimenty pěších, každý o třech tisících mužů, s rozdílem od předešlých let tak aby wydržowáni byli po celých dwanáct měsíců w roce, kdežto jindy obyčejně žádáno bylo na šest měsíců. O swolení pak w tom spůsobu žádáno hned na tři léta po sobě. Stawowé po některém smlauwání učinili swolení jen na dwě léta po sobě podobně jako za předešlých let, na lid wálečný z wlastního měšce za každého poddaného každý rok jednu kopu míšenskau, od poddaných samých od každého jednu kopu 12 grošů míšenských, z měst obyčejnau summu 37.500 kop míšenských a od každého osedlého z domu dwě kopy 24 grošů míšenských, wedlé toho sbírky z rozličných wěcí prodajných, z některých poněkud zwýšené. Opět žádáno, aby císař ze swolených těchto peněz zjednal 2000 jízdných pod českými nejwyššími a rytmistry, ostatního pak lidu na kolik a na jak dlauhý čas by uznal za dobré.

Usnešením tímto skončil se sněm dne 4 Unora. Stalo se to opět bez přítomnosti císaře. Místo něho přijali obyčejnau relací Petr Wok z Rosenberka a nejwyšší kancléř Zdeněk

z Lobkowic stawu panského a Jindřich Kapaun ze Swojkowa 1602
ze stawu rytířského. Omluwa, proč císař přítomen nebyl, zněla, že pro mnohá zaneprázdnění, kterými obtížen byl za příčinau trwající wálky turecké; skutečnau wšak příčinau byla zádumčiwost císařowa, we které se posud změna wětší nestala.[67]) Bylo to wždy pohnútkau, že se wšelijak pomýšlelo na ustanowení nástupce w císařstwí a w zemích dědičných. *Kurfirst Kolinský* w dorozumění s druhými dwěma kurfirsty duchowními, Mohučským a Trierským, učinil w tom nějaký nesmělý krok dopisem k císaři po zwláštním poslu wypraweném do Prahy. Od císaře dostalo se mu odpowědi písemné dne 28 Unora, kterau wysloweny jsau jemu a druhým dwěma díky za oddanost jejich a dobré úmysly s ujištěním, že císař wezme wěc w pilné uwážení. Skutečně se wšak i potom nestal žádný krok ku předu.

Na sněmě minulém bylo wedlé jiných některých wěcí přišlo k jednání o *Zidech* Pražských a jiných w zemi. Byli totiž Pražané Staroměstští přednesli přání swé, aby Židé tak jak častěji předtím zase ze země byli wypowěděni, a žádali druhých stawů o přímluwu u císaře, aby se tak stalo. Stawowé jednosworně přímluwu tu učinili, a od císaře dána byla i jistá naděje. Když se wšak potom oprawdowěji o to jednalo, upozornil králowský prokurator na privilegium od císaře Maximiliana roku 1567 Židům dané a císařem Rudolfem roku 1577 stwrzené, kterým jim zůstání w zemi bylo propůjčeno. Pražané Staroměstští spisem podaným dne 1 Dubna toho roku činili rozličné námitky proti tomu, zwláště že se privilegium ono wztahowalo jen na Židy tehdáž w Praze a jinde usedlé, což od Židů překročeno bylo přijmutím četných odjinud přibylých k sobě a rozšířením starodáwné ulice swé w Praze přikaupením domů w sausedních částech města, zejména až ku kostelu sw. Ducha, k če-

[67]) Píše o tom z Prahy dne 27 Dubna toho roku Maximilianowi wéwodowi baworskému tajný radda jeho Oldřich Speer dle rozpraw, které měl s jedním z nejdůwěrnějších radd císařowých Janem Barviciem: So viel ich am Barvitio spür, so ist des kaisers melancolei noch in alten terminis.

1602 muž práwa neměli. Nicméně k opětnému wypowědění Židů nepřišlo; uměli prý to „wždycky uplatiti a udarowati".

Mezitím pokračowalo se bez přestání we wálce o Sedmihradsko mezi Jiřím Bastau a Sigmundem Bátorem s prospěchem konečným na straně císařské. Po některých ztrátách utrpených w poli během prwní polowice roku 1602 přišlo opět ke smlauwě, kterau se *Sigmund Bátory* panstwí w Sedmihradsku wzdal a přijal za to tentokrát jen dwojí welké panstwí w Čechách, *Raudnické* a *Libochowické*. Někteří staupenci jeho protiwili se tomu, a pokračowali we wálce s Bastau, ale poraženi jsau we wětší bitwě s ním u Karlowa Bělehradu. Dne 19 Čerwence přineseno jest do Prahy 24 korauhwí pobraných w této bitwě, které Basta poslal po jednom rytmistru swém, i neseny jsau ku potěšení w slawném průwodu po dworech we hradě Pražském. O měsíc později dne 29 Srpna oznámen jest rozkazem císařským konšelům Litoměřickým brzký příjezd Sigmunda Bátora do jich města k dočasnému pobytu; za nedlauho pak potom *Bátory* přijel, a w *Libochowicích* zaujal stálé sídlo swé, we kterém pokojně stráwil ostatní čas swého žiwota († 1613).

Naopak wedlo se roku 1602 zbraním císařským we wálce s Turky w Uhřích. Na místo welikého wezira Ibrahima, který byl zemřel, nastaupil Hasan baše, kterýž s hlawní mocí swau jal se obléhati *Bělehrad stoličný*, předešlého roku od císařských dobytý. Poněwadž bylo se s té strany obáwati dalšího postupu Turků, swoláni jsau nejwyšší úředníci a osoby z krajů zwolené, kteří měli zmocnění k nařízení hotowosti, opět jako roku předešlého do Prahy, kdež dne 23 Čerwence uzawření o weřejné hotowosti opět učinili. Přiznáwací listy k tomu měly dodány býti na nejdéle do 5 Srpna, a mustrunky jak w krajích tak w Praze měly býti 14 Srpna. Opět bylo ustanoweno, že mělo hotowosti býti užito nejen k hájení hranic zemí, nýbrž i kdyby potřeba bylo, také k hájení Wídně neb Ujwára neb Komárna. Dříwe wšak než se myslilo, welikému weziru Hasanowi podařilo se posádku Bělehradskau, když se jí dlauho pomoci nedostáwalo, přinutiti ke wzdání, dne 29 Srpna, práwě

w den, když w Praze bylo slaweno wítězstwí Basty průwodem 1602
s korauhwemi od něho zaslanými. Na zpráwu o tom bylo uzawřeno hotowost naříditi, aby se wyprawila do pole. Ale Hasan baše neužil swého prospěchu z dobytí Bělehradu k tažení proti Wídni nebo k útoku na jiné země císařowy, nýbrž obrátil se s hlawním wojskem swým do banátu Temešwárského, chtěje se pokusiti o dobytí Sedmihradska proti Bastowi. Následkem toho se swolání hotowosti do pole w Čechách i we druhých zemích sešlo. W Uhřích wšak zánowní welitel nad císařským wojskem Heřman *Russworm* jal se obléhati Budín a Pešť, čímž weliký wezir přinucen byl obrátiti se proti němu, a wálčilo se mezi nimi w okolí hlawních těchto měst až do sklonku toho roku s prospěchem potud na straně císařské, že konečně Pešť zůstala osazena Russwormem.

Rok 1602 byl mezitím přinesl welký dosti náhlý obrat we běhu wěcí w Čechách opětným roznícením sporů náboženských. Po dosti dlauhé řadě let, za kterých se w poměru stran proti sobě stojících nic podstatně nezměnilo, podařilo se straně katolické we sboru tajných radd a nejwyšších úředníků zemských, který wykonáwal wládní moc we jménu chorobného císaře, dosáhnauti tolik přewahy, že se odwážilo pokusu o zwrácení řádu, který se jakž takž zachowáwal dle slibu císaře Maximiliana učiněného stawům roku 1575 a synem jeho Rudolfem hned tehdáž stwrzeného.

Počátek stal se spůsobem zwláštním. Pán strany pod jednau Jaroslaw Bořita z *Martinic*, který byl zdědil panstwí Smečenské po strýci swém Jiřím, nejwyšším kancléři zemřelém roku 1598, umínil si proti wšemu zákonnému stawu wšecky poddané swé obrátiti na katolickau wíru, a oznámiw tento úmysl swůj arcibiskupowi Zbyňkowi, který byl s ním příbuzný, přikročil k uwedení toho we skutek nařízením wydaným dne 7 Dubna roku 1602, kterým ukládal jim wšechněm obojího pohlawí starým i mladým, aby o nastáwajících welkonočních swátcích w době od zeleného čtwrtka do prowodní neděle wykonali zpowěd w kostele jeho Smečenském a před očima jeho přijali swátost pod jednau spůsobau, kdož by toho w tom čase

1602 newykonal, že jiným horším spůsobem k tomu přidržen a za neposlušnost potrestán bude.[68]) Za to se mu dostal přípis z kanceláře králowské we jménu císaře daný dne 15 Dubna, práwě w pondělí po neděli prowodní, kterým úmysl jeho se schwalowal, zároweň s oznámením, že jest od císaře nařízeno arcibiskupowi, aby týmž spůsobem prowedl obrácení lidu ku katolickému náboženstwí na wšech panstwích císařských w králowstwí českém, na kterých, jak jinde zmíněno, byla mu postaupena kollatura čili práwo podací.

Téhož roku potom wyšel mandat od císaře Rudolfa proti *bratřím českým*, kterým se s odwoláním na někdejší mandat krále Wladislawa a potomní několiké wyhlášky jeho prowozowání náboženstwí jejich, jinak pikartského neb Waldenského zakazowalo. Nařízowalo se jím, aby jak na statcích pánů a rytířů tak we městech králowských žádné sbory bratrské trpěny nebyly, nýbrž kde by jaké byly, wšecky byly zawřeny a kolím zabity a zaraženy; lidé pak poddaní aby přiwedeni byli k upuštění od bludného učení, aby „k wíře a náboženstwí w králowstwí tomto přijatému a zřízením zemským schwálenému pod jednau neb pod obojí wedlé kompaktat přijímajících přistaupili“. Kdožby se die toho nezachowal, tomu hroženo strestáním co rušiteli práwa a řádu a nepříteli obecného dobrého.

Mandat tento měl datum dne 22 Čerwence, ale newyšel toho dne, nýbrž značně později. Císař Rudolf, kterému několikkrát předložen byl ku podepsání, dlauho zpěčowal se toho, až prý teprw welkým naléháním tehdejšího legata papežského při dwoře dal se pohnauti, tak že podepsal jej dne 29 Srpna. S podpisem tím dostal se o dwa dni později (31 Srpna) zpět do kanceláře české, a dne 2 Září jest konečně prohlášen. S welkau slawností počali heroltowé prowodíni trubači čísti jej lidu nejprwé na Hradčanech, potom na Malé straně a na Starém a na Nowém městě s hlučným bubnowáním na wlaské

[68]) We Sněmích českých X 315 jest wytištěno nařízení w tom znění do wsi Humen.

bubny. Již dne 10 Září potom nejwyšší kancléř Zdeněk Popel 1602
z Lobkowic, obeslaw konšely všech tří měst Pražských k sobě, naléhal na ně, aby se dle mandatů k Pikartům we městech swých zachowali. Konšelé wšak popírali, že by se kdo znal k Pikartstwí; z těch pak, kteří se bratřími sprawují, prawili, že mnozí jsau stawu panského neb rytířského, kteří w Praze domy swé mají, a někteří také w úřadech císařských stojí, pročež žeby kancléř snadněji než oni sám je měl před sebe obsílati; také pak w Praze nic na ten čas we směru mandatů se nestalo. Dne 1 Října wyšlo konečně nařízení císařské ke wšem heitmanům krajským, aby obeslali předse do určitého místa w každém kraji konšely a obec téhož města králowského a jim mandat proti bratřím oznámili a k zachowání se dle něho je přidrželi. Stalo se tak od heitmanů kraje Boleslawského dne 11 Listopadu we *Mladé Boleslawi*, kdež obec od nich swolaná nařízení se podrobila, tak že za přítomnosti jich hlawní tamější sbor bratří zawřen jest a kolím zaražen i pečetmi jich zapečetěn, tak též později ještě jiný dům s kostelíkem a školau (23 Listop.), při čemž když se od některého počtu lidu odpor stal, několik sausedů při tom přistižených z rozkazu císařského zatčeno jest a na hrad Pražský dopraweno, kdež do Bílé wěže jsau wsazeni.

Nemalé pohnutí w lidu Pražském spůsobilo zatím pokutowání impressora *Sixta Palmy* Močidlanského, wlastně krejčího w Nowém městě, kterýž se wedlé swého řemesla také tiskem zanášel. Wydalť práwě w ten čas rozličné spisky stranu pod jednau urážející, jmenowitě jistý spis staršího půwodu pod názwem mandatu pána Krista k wěrným křesťanům a píseň jím samým složenau ku poctě mistra Jana Husi. Z rozkazu nejwyššího kancléře byl zajat a wsazen do wězení w radním domě Nowoměstském, potom we Staroměstském. Když z jednoho toho místa do druhého weden byl, stal se weliký sběh lidu obojího pohlawí zwláště u Můstku a w ulici Kunešowic (nyní Sirkowé), kteří s welkým křikem přimlauwali mu a napomínali, aby od poznalé prawdy a wíry neustupowal. Po mnohém přísném wyšetřowání s rozličnými hrozbami Sixt Palma k žádosti swé po-

1607 stawen před saud zemský, dle wýroku jeho dne 22 Října wzat jest w trestání uwězením na Bílé wěži, odkudž potom, žádaje o milost spolu s rodiči swými, lidmi chudými, w měsíci Prosinci propuštěn jest, wšak wypowěděn z králowstwí českého i zemí přiwtělených pod ztrátau žiwota, kdyby byl w nich postižen. Nicméně wšak později podtají zdržowal se w rozličných místech w zemi.

Za okolností těchto císař dne 2 Prosince opět položil
1608 stawům českým *sněm* na den 8 Ledna roku 1608. Dne 9 Ledna čteno jest na něm předložení králowské, jehož hlawním obsahem byly jak již od tolika let žádosti wztahující se ku potřebám wálečným. Opět žádal císař, aby stawowé wzali na sebe náklad na wydržowání 2000 jízdných a dwau regimentů lidu pěšího, každého po 3000 mužích, mimo to aby wynahradili 140.000 tolarů, které se z předešlé berně nesešly, pročež je císař jinak musil opatřiti, a aby přispěli 300.000 tolarů na wojsko, které císař proti obyčeji přes zimu w Uhřích okolo Budína wydržowati musil. Ještě pak také w příčině posudného, které bylo již předešlým sněmem na tři léta a tedy ještě také na ten rok po 6 groších z wěrtele swoleno, žádal císař, aby k tomu dwa groše na wěrteli přidány byly.

Mandát týkající se náboženstwí zawdal příčinu, pro kterau jednání na sněmě tomto nemělo běhu tak klidného jako na sněmích předešlých po dlauhau řadu let. Ačkoliw se wlastní znění jeho wztahowalo jen na bratří české, wšak slowa w něm obsažená, která wyhlašowala nawrácení se k řádům přijímajících pod jednau neb pod obojí způsobau dle kompaktat, dopauštěla wýkladu, jako by se hrozilo též wšem majícím se ku konfessi české neb Augsburské s ní totožné. A we směru tom dály se skutečné nátisky jak od arcibiskupa tak i přímo z kanceláře české na rozličné osoby mající podací práwa, kteří ku kostelům swým dosazowali kněží konsistoří pod obojí se nesprawujících. Když hned nazejtří po začetí sněmu (10 Ledna) jak obyčejně nejprw staw panský wzal artikule předložení králowského w rozwážení a usnešení swé o nich oznámil stawu rytířskému, sešel se dne následujícího 11 Ledna staw rytířský

k poradě o to w tak zwaném zeleném pokoji w počtu neoby- 1603
čejně velikém, a hned zdwihly se hlasy stěžující na útisk, který hrozil welké wětšině stawů kompaktaty a arcibiskupem ani konsistoří starau strany pod obojí se nesprawující. Odwoláwajíce se na to, že kompaktata roku 1567 byla prohlášena za zrušená, a že císař Maximilian roku 1575 swobodu konfessí české propustil, nawrhowali, aby podána byla císaři jakožto omylně zprawenému supplikací proti platnosti mandatu a dříw aby se žádné swolení k artikulům předložení sněmowního nestalo. Žádán jest od druhých wýtečný řečník a muž wšestranně wzdělaný Wácslaw Budowec z Budowa, radda nad appellacími, aby o úmyslu tomto we jménu jich k stawu panskému a nejwyšším úředníkům i raddám císařským promluwil. Wácslaw *Budowec* bránil se tomu, nechtěje jinak než aby staw rytířský napřed se stawem panským o swolení k žádostem w předložení králowském se dorozuměl. Po delším odporu swoleno jest k tomu, tak aby Budowec přiswědčení stawu rytířského k usnešení stawu panského o žádostech králowských zároweň s přednesením stížnosti w příčině náboženstwí wyslowil. Wácslaw Budowec učinil tak, a oznámil, w jakém spůsobu saudruzi jeho písemnau supplikací k císaři učiniti mínili.

K oznámení tomuto odpowěděli nejwyšší úředníci a raddowé císařští prostředkem nejwyššího písaře zemského, že připwolení stawu rytířského k swolení stawu panského w příčině žádostí císařských wděčně přijímají; co se pak náboženstwí týče, žeť mandatem roku minulého wyšlým jak strana pod jednau tak pod obojí w swobodném prowozowání náboženstwí swého opatřena jest, leč by se kteří zapowěděných sekt přidrželi. Řečí takowau rytířstwo ku konfessí české se znající na nejwýš bylo popuzeno, i promluwil od něho Wácslaw z Budowa druhau obšírnau řečí, we které znowa wyložil, w čem se mandatem straně jeho swobody dotud užíwané ujímalo a pokutami nejwětšími hrozilo, nedopauštěje nikterak, žeby to wůle císařowa byla, za jehož celého času panowání že jim nikterak ubližowáno nebylo, než že to pochází z mylných rad k tomu daných. Oznamowal opět, že se rytířstwo míní písemnau sup-

1603 plikací k císaři obrátiti, aby při swobodě posud užíwané zachowáno bylo. Nejwyšší písař Jan z Klenowého bez potazu s druhými nejwyššími úředníky odpowěděl k tomu, kdo by oč chtěl supplikowati, to že při wůli jednoho každého zůstáwá. O sepsání supplikací jest opět žádán Wácslaw Budowec, i složil ji následujícího dne nedělního. W pondělí dne 13 Ledna jest čtena we shromáždění w zeleném pokoji, jehož se spolu s rytířstwem účastnili také páni ku konfessí české se znající. Po schwálení ode wšech zhotowen jest také překlad do jazyka německého, a čten následujícího dne (14 Ledna), spolu s některými přílohami; uzawřeno pak potom (15 Ledna), aby supplikací několika osobami k tomu zwolenými císaři do wlastních jeho rukau byla odewzdána, k čemuž o audienci žádáno býti mělo. Hlawní obsah supplikací byl, aby císař mandat proti Pikartům a jiným zmatečným učením se wztahující newztahowal na stawy nesprawující se kompaktaty zrušenými a konsistoří strany pod obojí, nýbrž aby je při jich wyznání císařem Maximilianem propuštěném a při práwu jich podacím nad kostely jich zůstawil a jak doposud chránil.

Mezitím jednalo se ty dni na sněmě dále o wěci obsažené w předložení králowském i některé jiné, a nemínili páni a rytíři supplikací swau jednání rušiti. Tu wšak když 16 Ledna k úmyslu swému přikročiti chtěli, nejwyšší hofmistr Kryštof z Lobkowic předešel je wyzwáním druhých nejwyšších úředníků zemských, aby se spolu s ním odebrali ke dskám zemským k sepsání relací o sněmě. Tam wšak zawřewše se, co ostatní čekali w saudné swětnici, zdrželi se schwalně až téměř do saumraku. Když pak do shromáždění se wrátili, pod záminkau, že již pozdě jest na jiné wěci, dali hned čísti relací, čímž sněm ukončen jest, a následkem toho k dalšímu jednání o supplikací a k odewzdání jí císaři nepřišlo.

Usnešení sněmu, pokud se týkalo žádostí k stawům obsažených we předložení králowském, bylo podobné jako za předešlých let. Stawowé opět nepřijali na sebe náklad na wojsko w počtu, jak císař žádal, nýbrž swolili na lid wálečný z wlastního měšce půl kopy míšenské z každého poddaného, ode měst

pak 18.750 kop míšenských, z peněz na úrocích 3 kopy z každého tisíce; od poddaných od každého 24 grošů, we městech od každého osedlého z domu 1 kopu 12 grošů, dále pak sbírky z rozličných wěcí, též z mlýnů a z komínů, opět s wymíněním, aby z toho 2000 jízdných z národu českého pod českými nejwyššími a rytmistry zjednáno bylo. Relací opět nepřijal císař sám, nýbrž na jeho místě páni Petr Wok z Rosenberka a Zdeněk z Lobkowic nejwyšší kancléř, z rytířstwa pak králowský podkomoří Purkart Točník z Křimic. Omluwa císařowa opět byla, že pro mnohá zaneprázdnění za příčinau wálky turecké sám to wykonati nemohl. 1603

Nedlauho po skončení sněmu tím spůsobem obeslán jest we jménu císaře Wácslaw *Budowec* ke dni 13 Unora do kanceláře české, kdež nejwyšším kancléřem Zdeňkem z Lobkowic u přítomnosti praesidenta komory české Štěpána Jiřího ze Šternberka z příčiny supplikací jakožto od něho sepsané wzat jest na záwazek, aby se, kdykoli mu poručeno bude, před císařem postawil z příčiny té, že proti mandatu císařem wydanému mluwiti směl, s pohrůžkau trestem za to. Nazejtří potom wyslýchán jest také písař jeho Wácslaw Hradištský o okolnostech při sepsání supplikací. Budowec, že byl on spisowatelem supplikací, nikterak nepopíral, nýbrž z obeslání toho wzal sobě příčinu k sepsání supplikací k císaři, kterau o swém chowání na sněmě we jménu stawů strany swé obšírnau zpráwu dal, wděk swůj nad tím wyslowil, že supplikací, když pro překážky předešlé do rukau císaře se nedostala, tauto cestau přijde w jeho wědomost, a přitom hájil práwo stawů ku přednesení na sněmě přání a žádostí swých, byť w předložení králowském k sněmu obsaženy nebyly. Dne 19 Unora Budowec spis tento se wšemi přílohami supplikací na sněmě podané w kanceláři české odewzdal nejwyššímu kancléři opět u přítomnosti praesidenta komory české, a přišlo přitom k některým domluwám od kancléře jemu činěným. Budowec wšak hájil i přitom swé stanowiště w příčině práwa sněmů; dle žádosti pak jeho jest jeho spis dodán do rukau císaře (21 Unora). Mimo očekáwání dostala se mu milostiwá odpowěd od císaře skrz praesidenta ko-

1603 mory Štěpána Jiřího z Šternberka, s oznámením totiž, že císař jemu i stawům za dobré pokládá, že se o zpomožení stížnostem swým k němu utekli.

Příčinau nenadálého obratu toho nepochybně bylo, že raddowé a nejwyšší úředníci, w jichž rukau byla nejwíce wládní moc při císaři, poznali nebezpečenstwí z přílišného dráždění mocné strany we stawu rytířském i panském, kterau Budowec zastupowal. Upustilit na ten čas ode wšech dalších kroků proti pánům a rytířům, kteří se mandatem císařským nesprawowali. Tím wíce wšak jali se wymábati zachowáwání mandatu od stawu městského, na nějž se sliby císaře Maximiliana w příčině náboženstwí newztahowaly. Již dne 19 Března wyšlo z kanceláře české nařízení ku králowskému podkomoří a hofrychtéři, aby při obnowowání radd we městech králowských pilně hleděli k wylaučení z konšelstwí wšech, kteří by se w náboženstwí nesprawowali stranau pod jednau nebo starým řádem strany pod obojí dle kompaktat, i aby wším jiným spůsobem hleděli k zamezení wšelikých odchylek w náboženstwí. Podkomoří tehdejší Purkart Točník z Křimic byl také člowěk, který hleděl jak nejpilněji možná dle toho se zachowati. Wedlé toho arcibiskup Zbyněk Berka pokračowal w přinucowání lidu na panstwích císařských k obrácení se k církwi katolické tím spůsobem, jak příklad dal Jaroslaw Bořita z Martinic a týž příklad následowali někteří praelati na panstwích swých. Dne 16 Března nedáwno dosazený opat Břewnowský Wolfgang *Selender* wydal mandat téhož spůsobu jako předešlého roku Bořita z Martinic we městě Braumowě a na panstwí ku klášteru tamějšímu náležejícím, kterým měšťané a jiní poddaní pod trestem wyobcowání wyzwáni jsau, aby při nastáwajících swátcích welkonočních wykonali zpowěd a přijali swátost pod jednau spůsobau.

Příliš zlomkowité zpráwy zachowaly se z toho roku o opětném jednání w příčině ustanowení nástupnictwí po císaři Rudolfowi ještě za jeho žiwota. Dne 23 Března uložil císař třem nejwyšším úředníkům zemským, nejwyššímu hofmistru Kryštofowi z Lobkowic, nejwyššímu komorníku zemskému Adamowi

ze Šternberka a kancléři Zdeňkowi z Lobkowic, aby w uwážení 1603
wzali, jak by ustanowení nástupce pro případ, žeby císař žiwotního dědice neměl, a zároweň pomocníka při wládě opatřeno býti mělo. O pohnútce k tomu a jaké asi bylo dobré zdání, nezachowala se žádná zpráwa. Později wšak zase dopisem dne 26 Červnа žádal císař kurfirsta Kolinského o jeho radu w příčině nástupnictwí w říši, a opět dne 20 Července, zdali by dříwe o nástupnictwí w Čechách ustanoweno býti nemělo, k čemuž kurfirst dne 25 Července odpowěděl, že wždy při wolení krále Římského král český korunowaný přítomen býti má. Co by se dále bylo w tom pokročilo, o tom zase žádná pamět se nezachowala.

Dne 1 Dubna toho roku zemřela we Španělích císařowna Marie matka Rudolfowa, o čemž zpráwa do Prahy přišla teprw we druhé polowici měsíce Kwětna; konány pak jsau služby boží zádušní we wšech kostelích. Císař Rudolf nařídil o tom dne 22 Kwětna wšem opatům klášterů, aby se jak jiné wyšší duchowenstwo účastnili exequií w kostele sw. Wíta na hradě Pražském a zároweň při klášteřích a kostelích swých mše zádušní a vigilie čísti a zpíwati dali, k čemuž den ustanowen 2 Června.

Dne 24 téhož měsíce wyšel *oheň* w Praze w Židowském městě, kterým 70 domů shořelo.

Mezitím wálčilo se po celý čas od začátku roku až na podzim wedením Basty w Sedmihradsku a wedením Russworma w Uhřích potud šťastně, že po tuhých bojích Sedmihradsko zachowáno jest pod mocí císaře, w Uhřích pak rowněž Pešť, a dobyt také na Turcích *Hátwán.* Zemí českau krom wojska domácího protáhlo do wálky té někdy z jara tisíc jízdných a dwa tisíce pěchoty wyprawených z Němec od wéwody Brunšwického, neznámo zdali také přes Prahu.

Posledního dne w roce (31 Prosince) císař položil stawům českým opět *sněm* na den 10 Unora roku 1604. Předložení 1604
králowské učiněné k němu dne 11 Unora wztahowalo se opět hlawně na potřeby walečné. Opět žádal císař náklad na wojsko

1604 dwau tisíc jízdných a 6000 pěších we dwau regimentech a obyčejnau berni domowní na wálečný lid w pewnostech pomezních i posudné na tři léta, posudné po 6 groších jako jindy, ale s ustanowením, aby ho císař celého užil pro dwůr swůj, na splácení pak dluhů aby stawowé ještě dwa groše tau nebo jinau daní přidali. Stawowé opět odmítali wzetí na sebe náklad na wojsko w počtu žádaném, a podáwali jako jindy daně a sbírky na zjednání wojska od císaře samého s obyčejným wymíněním, aby bylo 2000 jízdných z národu českého; o posudném zůstáwali však přitom jak jindy, aby z šesti grošů 4 byly na wychowání dworu, dwa pak na splácení úroků z dluhů. S tím císař se spokojil; ale swolenau pomoc na zjednání wojska z wlastního měšce wrchností z každého poddaného jako jindy po jedné kopě míšenské a od měst jednau summau 37.500 kop míšenských pokládal za nedostatečnau, i swolili stawowé k některému zwýšení jí (menšímu než bylo žádáno) totiž na 70 grošů z každého poddaného, od měst pak na summu 43.750 kop míšenských.

Usnešení sněmu stalo se tím spůsobem dne 24 Unora. Relací opět na místě císaře přijali osoby stawu panského a rytířského k tomu ustanowené, totiž Zdeněk z Lobkowic nejwyšší kancléř, Heřman z Říčan a podkomoří Purkart Točník z Křimic. Omluwau císařowau opět bylo mnohé zaneprázdnění za příčinau wálky turecké. Sauditi se z toho dá, že posud staw jeho zdrawí zůstáwal nedostatečný.

Za sněmu tohoto byl někdejší kníže sedmihradský *Sigmund Bátory* co držitel panstwí Raudnického a Libochowického přijat za obywatele králowstwí českého. Žádaje o to, byl přijel osobně do Prahy, a přijat čestně od císaře, představil se stawům shromážděným, a držel k nim řeč prý skwělau jazykem latinským. Dne 26 Unora stalo se swolení všech tří stawů, aby byl za obywatele přijat do stawu panského, s wýslowným podotčením, že wyššího stawu w králowstwí není, a s uložením, aby se do šesti neděl zápisem ke dskám zemským přiznal ku práwu zemskému a též k wíře pod jednau neb pod obojí. Kníže učinil

přiznání takowé před úředníky zemskými již o dwa dni později 1604
dne 28 Unora.

Při začátku toho roku, dne 14 Ledna, byl zemřel sultan turecký Muhamed III, po němž nastaupil syn jeho Achmet. Od něho stalo se wybídnutí k jednání o mír, a wypraweni jsau k tomu brzy po skončení sněmu českého plnomocní poslowé císařští w měsíci Březnu do Uher, kdež jednáno mezi nimi a plnomocníky tureckými na sjezdě w poli u Peště. Nepřišlo wšak k zawření míru pro přepiaté wýminky, které Turci kladli. Pokračowáno tedy i toho roku we wálce. Bylo obáwání, že sultan sám přitáhne do Uher s welkau mocí, pročež wedlé jiných přípraw wálečných již při začátku měsíce Kwětna jednalo se o swolání weřejné hotowosti, kdyby jí nastala potřeba, a sháněly se peníze půjčkami napřed, než by se swolené berně sešly. Dne 30 Čerwna oznamowal císař Táborským, že jízdných w Čechách sebraných 500 bude u nich míti mustrunk dne 20 Čerwence na cestě do Uher. Z jiných míst byla děla wezena a jiné potřeby k střelbě. Dne 2 Čerwence pak měli shromáždění w Praze nejwyšší úředníci zemští a osoby z krajů zwolené k ustanowení způsobu weřejné hotowosti, jakž byli zmocněni sněmem. Uzawřeli, aby byly mustrunky we wšech krajích i w Praze dne 11 Srpna dle přiznáwacích listů, kolik kdo měl postawiti jízdných nebo pěších. Krom hájení hranic zemí českých mělo hotowosti opět dle potřeby užito býti i k Wídni, k Ujwáru nebo i ku Komárnu, a měla připrawena býti do pole na tři měsíce. Potřeba skutečného tažení hotowosti wšak potom nenastala. Turci wedením welikého wezira Hasana w počtu toliko 70.000 mužů hnuli od Bělehradu srbského teprw na začátku měsíce Září we směru k *Pešti.* Posádka císařská, která město toto posud držela, byla příliš slabá, i ustaupila bez boje, zapáliwši město, kteréž tudy dostalo se zase w moc Turků, a brzy potom také *Hátwán.* Když wšak potom weliký wezir přikročil k obležení *Ostřihoma* (20 Září), postawil se proti němu Jiří Basta na druhé straně Dunaje, a překazil wšecka jeho předsewzetí. Po marném hlawním útoku na město dne 10 Října weliký wezir odtáhl do zimních bytů u Bělehradu.

1604 W Praze mezitím bylo dne 22 Září nařízeno modlení za wítězstwí nad Turky we wšech kostelích každého dne o dewáté hodině ranní.

Obywatelstwo Pražské strany pod obojí bylo toho roku wzrušeno skutkem člowěka newědělo se na jisto zdali blouzniwého čili zlomyslného, kterým zneuctěna byla památka slawného krále *Jiřího Poděbradského.* W noci dne 14 Červwna saukennický towaryš jeden, skryw se w kostele panny Marie před Týnem, wylezl na wrch průčelí kostela prostřed dwau wěží, kdež se nacházela socha krále s korunau na hlawě a s mečem pozlaceným w ruce, meč tento wylomil a máwaje jím wolal: Wzhůru, wzhůru nedbalí Čechowé, potom pak slez dolů jej odnesl. Strážní zajali jej a uwěznili; ale nic se mu za to nestalo co domněle smyslem pominutému, meč pak z rozkazu císařského odnesen do kanceláře králowské a tam uložen. W lidu bylo wšak domnění, že se wěc stala z nějakého náwodu na posměch staupenců strany ewangelické, a zejména bylo podezření na Jesuity, jimž proto wyhrožowáno, tak že se některý čas báli útoku na swau kollej.

Jinau wzrušující příhodau byla o několik neděl později wražda strašliwá, která se stala na Malé straně w domě nárožním pana Adama Hawla z Lobkowic proti stupňům hradu Pražského. Maje w podezření hraběte Hannibala z Schönberka cizince, žeby byl s manželkau jeho smilstwí se dopustil, w noci zmocniw se ho s několika pomocníky jej ssekal a zbodal wíce prý než padesáti ranami až do smrti (23 Čerwence). Byl proto zajat a podroben saudu, kterýž se wšak protáhl až do následujícího roku; Adam Hawel z Lobkowic pak před odsauzením zemřel, myslilo se že snad otráwením (1605 dne 24 Kwětna).

Při dwoře císařském stala se na podzim toho roku změna w tehdejších okolnostech důležitá odstraněním auskočného služebníka, předního totiž komornika Jeronyma *Makowského,* kterýž choromyslné powahy císařowy uměl užiti k získání si důwěry jeho a zjednaní si tím welkého wplywu i pro sebe prospěchu. Dowedl toho, že nikdo se nedostal k císaři, kdo jemu za to nezaplatil, a tak též i dopisy k císaři zadržowal,

nedostalo-li se mu odměny za odewzdání. Tajnosti wšelijaké 1604
wyzrazowal, a o císaři mluwíwal, že život jeho jest w jeho rukau. Nenadále podařilo se císaře od něho odwrátiti, když jakausi tajnau knihu císařowu zapečetěnau odwážil se otewříti, tak že hněw jeho si tím spůsobil a tudy nejspíš protiwníkům swým příležitost zawdal, že císaře o jiné ošemetnosti jeho zprawiti mohli. Dne 8 Října z rozkazu císařowa jest zajat a u wězení odwezen nejprw na Křiwoklát, později na Krumlow a konečně na zámek w Mostě. Odtamtud podařilo se mu podnapitím strážných zjednati si wolnost k útěku, wšak přičiněním Mostských opět zajat jest a zase do wězení na Křiwoklát odwezen.

Při sklonku roku, dne 5 Prosince, přišla w Praze silná *powodeň*, kterau mnoho dříwí plaweného přišlo k ztracení.

We wěcech náboženstwí počínala si wláda císaře Rudolfa roku toho zase přísněji než roku předešlého we wymáhání platnosti mandatu před dwěma léty wydaného, hlawně proti bratřím českým naléháním na rozličné osoby stawu panského neb rytířského, na jejichž statcích o sborech se zwědělo, aby zawřeny byly, ale dílem také proti přiwržencům konfessí české neb wyznání Augsburského, kde nowěji místo starých řádů pod jednau neb pod obojí swé náboženstwí zawáděli. Spůsobilo to owšem nespokojenost, a pošlo z toho, že se císaři dostalo jakési udání, že se spiknutí připrawuje jak w Čechách, tak zároweň také we Slezsku a na Morawě. Na dotaz o tom z kanceláře české k nejwyšším úředníkům zemským dána od nich odpowěd dne 1 Prosince, že co se Čech týče, nic jim takowého nebylo známo; nicméně dáwali radu císaři, aby k odstrašení jiných jednoho z předních z bratrstwa práwem dal stihati Nestalo se to wšak, a to nejspíš pro obáwání se wzhledem k nowému zhoršení stawu wěcí wálečných.

Něco dříw ještě než byl weliký wezir odtáhl od Ostřihoma, na začátku měsíce Října roku 1604 bylo wypuklo welké wzbauření šlechty protestantské a jiných nespokojených w hořejších Uhřích i w Sedmihradsku, jemuž w čelo se postawil Štěpán *Bočkaj* někdejší polní heitman Sigmunda Bátora. Welitel

1604 tehdejší nad wojenským lidem císařským we wýchodní části hořejších Uher Jan *Belgioioso*, který proti němu z Košic wytáhl do pole, poražen jest od něho w boji u *Dyoseka* (15 Říj.), následkem kterého i Košice upadly w moc odbojných (29 Října), a již také dal se Bočkaj w Sedmihradsku wyhlásiti za kníže, a zjednal si slib pomoci od Turků. Proti němu obrátil se s wojskem swým Jiří Basta, ale po některých bojích šťastných musil pro neochotnost wojenského lidu swého w čase zimním od boje upustiti a zaujmauti postawení obranné u Prešowa.

1605 Opět následkem tohoto stížení stawu wěcí w Uhřích *sněm* český na hlawní péči měl opatření obrany proti Turkům. Swolán byl ke 4 Unoru roku 1605 a skončen dne 19 toho měsíce. Stawowé swolili na zjednání lidu walečného, pokud se stawu panského a rytířského týkalo, z wlastního měšce za každého poddaného osedlého 40 grošů míšenských, města summau 25.000 kop míšenských, od poddaných od každého kopu a 12 grošů míšenských, we městech od každého z domu dwě kopy 24 grošů míšenských, k tomu obyčejné sbírky z rozličných wěcí prodajných, též z mlýnů a z komínů. Wymíněno opět, aby z toho najato bylo 2000 jízdných národu českého s nejwyššími a rytmistry českými. Kdyby potřeba bylo weřejné hotowosti, zmocněni jsau k usnešení se o to opět nejwyšší úředníci zemští a raddowé císařští i osoby od stawů wolené z každého kraje.

Již před zasedáním sněmu tohoto, od začátku roku, rozšířila se moc Štěpána Bočkaje dále w hořejších Uhřích a ještě wíce potom, tak že Jiří Basta přinucen byl k ustupowání před ním až konečně k Prešpurku, kdež w měsíci Dubnu zaujal nowé obranné postawení, nemoha wšak zabrániti za zády swými wpádu laupežných tlup Bočkajowých, tak zwaných *Haiduků*, až do Morawy a do Rakaus. Z příčiny té nejwyšší úředníci a druzí zmocnění sněmem obesláni jsau k jednání o weřejnau hotowost ke schůzi na hradě Pražském, kdež dne 5 Kwětna o nařízení hotowosti se usnesli. Měl z každých 5000 kop českých příjmů ze statků a z 12.500 kop na úrocích postawen býti jeden jízdný, a každý dwadcátý z lidí poddaných, z měst pak

každý patnáctý postawiti se k mustrunku co pěší. Mustrunky 1605
měly býti w krajích i w Praze dne 24 Kwětna. Nejwyšším nad hotowostí jmenowán Adam ze Šternberka nejwyšší komorník zemský, a měla hotowost jak předešle slaužiti k hájení Čech a druhých zemí přiwtělených, dle možnosti a potřeby též k hájení Wídně, Ujwára, Ostřihoma neb Komárna.

Mezitím se wzhledem na nebezpečný staw wěcí byl již w měsíci Unoru arcikníže Matiáš co místodržící w Rakausích dopisem k císaři (7 Unora) dáwal radu, aby si hleděl smlauwy nějaké s Bočkajem o Sedmihradsko, čímž by spíše mohlo dosaženo býti míru s Turky; čemuž wšak dwůr císařský déle odpíral. Zawdalo to nejspíš wedlé jiných wěcí příčinu ke sjezdu několika jiných arciknížat w *Linci* dne 28 Dubna, a snad z uradění tam wzatého později w měsíci Kwětnu přijeli do Prahy arcikníže Matiáš, bratr jeho Maximilian i arcikníže Ferdinand štyrský s mladším bratrem swým Maximilianem Arnoštem. Není zpráwy o wšem, co bylo jednáno; dá se mysliti, že také zase o nástupnictwí, o čemž císař Rudolf wždy stejně zůstáwal nepřístupný; toho wšak předce dosaženo, že 28 Kwětna císař, ač popíraje newyhnutedlnau toho potřebu, wšak ku prosbám prý mnohých z wyšších stawů králowstwí uherského a také s jiných stran dal arciknížeti Matiášowi plnomocenstwí k jednání se Štěpánem Bočkajem a jeho staupenci. Také pak Matiáš hned odtud z Prahy dne 3 Června wyprawil k Bočkajowi posly swé, Sigmunda Forgáče a Benedikta Pográně, kteří měli mu nabídnauti sjezd obapolných plnomocníků k jednání o mír w Prešpurce dne 24 Června a za příčinau tau příměří na šest neděl.

Dle usnešení o weřejné hotowosti wýše zmíněného byly dne 24 Kwětna *mustrunky* wykonány, zejména w Praze na Starém městě; a k žádosti stawů morawských o pomoc, když země jejich wpády Bočkajowců hubena byla, wyšel dne 2 Června mandat císařský, kterým se nařízowalo wytažení hotowosti do pole, tak aby wšichni na nejdéle do 20 Června pohotowě byli a u Brna nalézti se dali. Poněwadž wšak zatím nebezpečenstwí ještě bylo wzrostlo, byl již na prwního Června položen

*

1605 sněm podruhé toho roku, na němž žádáno o zwýšení počtu jak jízdných tak pěších, i swolena tedy ještě druhá hotowost w témž počtu jako předešle (14 Čw.), tak že tedy každý auhrnem za ten rok místo jednoho jezdce musil stawěti dwa a místo dwadcátého člowěka do pěchoty desátého Mustrunky měly držány býti dne 5 Čerwence.

K wyjednáwání s Bočkajem, které bylo poručeno arciknížeti Matiášowi, mezitím nepřicházelo následkem rozličných nowých příhod. Měltˇ Bočkaj nesnáze nejprw se swými Haiduky, když nestačily mu peněžité prostředky ku placení jim žoldu, potom také w Sedmihradsku se silnau stranau we šlechtě tamější, která se protiwila jeho panstwí. K upokojení Haiduků pomohl mu mocný nowě získaný spojenec z wyšší šlechty uherské, Štěpán Ilěšházy, čímž nabyw wolné ruky, dne 27 Čerwence wytáhl z Košic do Sedmihradska ku potlačení odporu, co zatím část jeho wojska z Haiduků se skládající přikročila w Uhřích k obležení Nowých Zámků čili Ujwára. W okolnostech těch byly w Čechách wykonány opětné *mustrunky* dne 5 Čerwence, a již dříwe hotowost prwé zřízená wytáhla do pole k Brnu, z Prahy zejména dne 20 Čerwna. Nebylo w ní tentokrát dobré kázně. W ležení u Brna strhly se w pěchotě mnohé rwačky, dílem z opilstwí, we kterých několik lidí bylo zabito a do padesáti počítalo se zraněných. Na dalším tažení k Uherskému Brodu protiwili se někteří swým heitmanům; jeden z nich jménem Zásmucký byl od nich zastřelen, jiní se ukryti musili. Nicméně potom podařilo se jimi opět dobyti Skalice při samých hranicích uherských, od Bočkajowých obsazené, kteříž wzdali se s wyminěním swobodného odchodu.

Mezitím byli také opět Turci nastaupili na wojenské tažení do Uher wedením nowého welikého wezira Mehmeta bašete, kterýž dne 17 Čerwence wytáhnuw od Zemuně k Budínu, jal se brzy potom obléhati *Ostřihom*. Zawdalo to příčinu k třetímu již swolání *sněmu* českého toho roku ke dni 30 Srpna. Swoleno na něm k postawení 1500 jízdných a 3000 pěších, které stawowé na náklad swůj do pole postawili na tři měsíce. Páni a rytíři zawázali se na to z wlastního měšce odwésti za

každého poddaného 40 grošů míšenských, města summau 1605
25.000 kop; poddaní pak měli platiti po 20 groších. Sněm trwal jen 7 dní do 5 Září. Chtěje se pokusiti o wybawení Ostřihoma, některý čas potom Jiří Basta dal se na pochod s wojskem swým od Prešpurka k Rábu a Komárnu; ale dříw než mohlo přijíti k rozhodnému kroku, Ostřihom padl do rukau Turků následkem odboje posádky proti weliteli pewnosti Jindřichowi Dampierrowi, kterého přinutila ke wzdání za swobodný odchod ku Komárnu (2 Října). Basta následkem toho odtáhl zpět do Prešpurka; tu pak když weliký wezir strojil se Bočkajowcům na pomoc obléhajícím posud Nowé Zámky, k zabránění, aby i tato pewnost nedostala se do rukau Turků, zawřena jest smlauwa mezi arciknížetem Matiášem a Štěpánem Ilěšházem, kterau raději Nowé Zámky postaupeny jsau straně Bočkajowě s jistými wýhradami (12 Říj.).

Teprw když tímto spůsobem se skončilo wojenské tažení toho roku w Uhřích, nastala chwíle k wyjednáwání s Bočkajem, ku kterému arcikníže Matiáš zmocněn byl od císaře již w měsíci Kwětnu. Arcikníže wyprawil teprw nyní k tomu opět co posla swého Sigmunda Forgáče, kterýž dne 17 Října dojel k Bočkajowi w Šáryšském potoce po nawrácení jeho ze Sedmihradska do Uher. Bočkaj ustanowil místo k wyjednáwání w Krupině, kamž položil k témuž cíli sněm stawům uherským jeho se přídržícím; prwé wšak sám odjel do Budína k welikému weziru Mehmetowi, s nímž smluwil se, aby on bez Turků a Turci bez něho nezawírali míru s císařem. Zatím dne 22 Října císař Rudolf dal Matiášowi též plnau moc k jednání míru s Turky, přidal wšak k němu raddy swé Arnošta a Hanuše z Molarta a Adolfa z Althana, po nichž kladl těžké wýminky k jednání jak s Turky tak s Bočkajem, s wyhražením též, aby nic, coby se umluwilo, nemělo platnosti bez předcházejícího schwálení císařem. Wyjednáwání bylo jak tím stíženo tak také sněmem w *Krupině*, na kterém se jednati počalo dne 24 Listopadu. Sigmundowi Forgáčowi co poslu císařowu byly od stawů uherských kladeny wýminky, kterými moc králowská w Uhřích jak we wěcech náboženstwí tak we správě zemské přes míru

1605 měla býti obmezena, wedlé čehož Bočkaj žádal postaupení sobě Sedmihradska i welké části wýchodních Uher. Poněwadž posel císařský k žádostem takowým swoliti nebyl zmocněn, Bočkaj i stawowé držíce se toho, že plnomocenstwí k jednání s nimi měl arcikníže Matiáš, uzawřeli k němu k dalšímu jednání wyprawiti do Wídně Štěpána *Ilěšháze* a zemana Petra Mladošewiče, kteříž měli se tam dostawiti po swátcích wánočních toho roku.

Roku 1605 ponejprw byla w Praze dle nařízení koncilia Tridentského držána *synoda* arcidioecezí Pražské, o kterau se za arcibiskupa Antonina z Mohelnice a za panowání císaře Maximiliana darmo jednalo, jak zmíněno na swém místě. Arcibiskup Zbyněk Berka z Dubé odwážil se swolati ji oznámením přibitým na wšech dweřích kostelních w Praze dne 8 Srpna roku 1605. Měli se k ní dostawiti krom wyššího duchowenstwa také wšichni jiní kněží, kterým poručena byla duchowní spráwa, a den byl položen na 8 Září, později wšak přeložen na 28 toho měsíce, tedy na den sw. Wácslawa. Mimo probošty a kanowníky, též praelaty a opaty klášterů dalo se najíti wíce než dwě stě jiných duchowních, owšem strany pod jednau. Řeč slawnostní měl probošt kapituly Pražské Jiří Pontanus z Breitenberka o důstojnosti stawu duchowního, a artikule, o které se usnešení stalo, jsau tiskem ohlášeny.

Toho času newražili na sebe dwa z wojewůdců císařských, kteří za předešlých let wálčili s Turky w Uhřích, oba cizozemci, Wlach Jan Belgioioso a Němec Heřman Russworm, z příčin saukromých, tak sice, že w Praze, kdež na ten čas bydlili, se služebným lidem swým strojili jeden druhému auklady o žiwot. Stalo se konečně kdysi w měsíci Září, že když času wečerního na ulici w Menším městě Pražském na sebe dopadli, bratr Jana Belgioiosa František střelením z ručnice zabit jest. Jan Belgioioso nemeškal s žalobau k císaři se obrátiti, a přese wšecko popírání winy a odwoláwání se na swé záslnhy wojenské Heřman *Russworm* odsauzen jest ke ztracení hrdla. Bylť hned po obwinění zajat w bytu swém na Malé straně heitmanem hradu Pražského Felixem Mošowským a uwězněn

w radním domě Starého města, následkem pak odsauzení tudíž 1606
we weliké síni odprawen stětím dne 29 Listopadu toho roku. Také pak tři z jeho služebníků, jeden rodilý Němec, hofmistr jeho, druhý Wlach a třetí Uher, téhož dne jsau odprawení, prwní onen mečem, druzí dwa na šibenici na Malé straně. Poprawa na radnici Staroměstské stala se u přítomnosti četných známých Russworma stawu panského i zemanského, kteří ho litowali a obdiwowali se jeho mužné mysli. Byl také wykonal zpowěd a přijal swátost od kněze řádu Jesuitského Ondřeje Neubauera z kolleje Pražské, a učinil odkazy k několika kostelům. Pohřben pak jest s mnohau oslawau w kostele Matky boží Sněžné.[69])

Mezi tím časem bylo dne 26 Září přijelo poselstwo krále polského *Sigmunda III* do Prahy s maršálkem Sigmundem Myškowským w čele. Byltˇ král polský, jehož manželka Anna dcera arciknížete Karla štyrského roku 1598 zemřela, k manželstwí druhému požádal za ruku mladší sestry její Marie Konstancie, a poselstwo wyžádalo jako předtím roku 1592 swolení císaře Rudolfa k tomu. Po obdržení jeho konalo další cestu do Hradce štyrského, odkudž wrátilo se teprw na začátku měsíce Listopadu, wšak již ne přes Prahu nýbrž přes Třeboň. Bylo tam přes noc dne 7 toho měsíce, o dwa dni později pak (9 Listop.) wezena jest tauž cestau newěsta prowodína matkau swau Marií, bratrem Maximilianem a sestrau Marií Kristinau, chotí knížete Sigmunda Bátora. Byli rowněž přes noc na Třeboni, zámku pana Petra Woka z Rosenberka, kterýž je nazejtří doprowodil do Jindřichowa Hradce.

Na začátku roku 1606 počalo se konečně wyjednáwání o mír mezi císařem a Štěpánem *Bočkajem* i spolčenými s ním

[69]) Den odprawení 29 Listopadu jest jednostejně udán w sauwěkých pamětech, totiž w Monumentech universitatis Pragensis V 211, w Ziwotě Petra Woka z Rosenberka 213 a w pamětní knize probošta kolleje Karlowy (w rukopise universitním Oeconomica B. 14 folio 442). Nespráwné jest tudy udání Beckowského (pag. 416), který klade poprawu na den 10 Října, a tím samým nespolehliwé udání od něho, že rozsudek wydán byl dne 1 Října; tím pak křiklawější omyl, že žalobu zadal Jan Belgioioso dne 1 Prosince. (Wiz na str. 208.)

1606 stawy uherskými. Illéšházy a Mladošewič co zmocnění poslowé Bočkajowi přijeli dne 5 Ledna do Wídně k jednání s arciknížetem Matiášem, jakožto od císaře zmocněným, a kommissary od něho k tomu ustanowenými. Předně ujednáno bylo mezi nimi příměří do sw. Jana křtitele toho roku (24 Čerwna), potom pak došlo dne 9 Unora ke smlauwě o mír, kterau se Bočkajowi mělo dostati držení Sedmihradska do jeho žiwota pod wrchní mocí koruny uherské, stawům pak uherským propuštěny jsau w jisté míře swobody od nich žádané jak w náboženstwí tak w jiných wěcech. Měl dle toho od císaře ustanowen býti zwláštní spráwce zemský w králowstwí uherském, a císař dle swolení swého k této smlauwě jmenowal dne 21 Března arcikníže Matiáše swým místodržícím. Smlauwa nedosáhla tím wšak ještě swé platnosti, nýbrž Bočkaj schwálení jí se swé strany učinil záwislým od swolení odbojných stawů uherských, jimž položil k tomu sněm w *Košicích* ke dni 19 Března.

Mezitím w Praze držán byl *sněm* zemský, jejž císař položil na den 25 Unora. Poněwadž posud nebylo míru s Turky ani s Bočkajem a se stawy uherskými, jednalo se na něm opět hlawně o potřeby wojenské. Stawowé ochotně swolili jako za předešlých let k berni z wlastního měšce po jedné kopě míšenské z každého poddaného usedlého, od měst pak w jedné summě k 37.500 kop míšenských, k tomu ke sbírkám z prodajných wěcí, z mlýnů, z komínů, z obilí we snopích, z dobytka prodaného přes hranice. Wymínili si opět postawení z toho 2000 koní zbrojných z Čech pod nejwyššími a rytmistry českými, a zmocnili nejwyšší úředníky zemské a osoby z krajů zwolené k nařízení hotowosti zemské, když by bylo potřeba; nicméně pak také jednali o tak zwaných potřebách zemských, jakož o wyzdwižení hor, o minci, o řemeslnících, o srownání práw městských se zemskými, o plawbě po Labi, čímž sněm se protáhl, tak že zawřen jest teprw dne 22 Března.

Ještě za trwání sněmu toho zemřel nenadále arcibiskup Pražský Zbyněk Berka z Dubé. Měw w pondělí dne 6 Března mnoho hostí u sebe, w okamžení po odejití jich raněn byl

mrtwicí, tak že zraku, sluchu i mluwení pojednau zbawen byl, 1606
a w tom stawu nazejtří potom w noci mezi 10 a 11 hodinau zesnul (7 Března). Teprw o dwa měsíce později wykonán byl pohřeb jeho. Dne 9 Kwětna bylo tělo jeho z domu arcibiskupského doneseno do kostela sw. Benedikta na Hradčanech, odtamtud pak nazejtří dne 10 Kwětna prowodíno slawně četným duchowenstwem, panstwem a množstwím lidu obecného do hlawního kostela sw. Wíta, a pohřbeno w kapli, we které z minulého času již sedm těl z rodu jeho, totiž pánů Berků z Dubé pochowaných se nacházelo. Nástupcem jeho w arcibiskupstwí stal se proti wší posawadní zwyklosti šlechtic z cizího rodu Karel z Lamberka Rakušan. Byl dne 10 Října toho roku od císaře jmenowán a teprw následujícího roku 1607 za arcibiskupa wyswěcen legatem papežským Antoninem Kajetanem arcibiskupem Kapuanským.

Sněm w *Košicích,* na kterém se mělo jednati o stwrzení umluw Wídenských, mezitím nesešel se w čas k tomu ustanowený, než teprw na začátku měsíce Kwětna, a jak se z chowání Haiduků a jiných nespokojených již napřed dalo sauditi, zdwihli na něm stawowé uherští prudký odpor proti wšem podstatným článkům umluw, kladauce žádosti o mnohem wětší swobody, než se jim podáwalo. Také pak dali se we zbrojení a w pohrůžky, tak že se bylo obáwati nowých útoků od nich na sausední země císařské, wedlé čehož přicházely také zpráwy o zamýšleném nowém tažení Turků proti císaři. Zawdalo to w Čechách příčinu k uzawření osob sněmem k tomu zmocněných, aby byla weřejná hotowost powolána do pole. Nařízeny jsau mustrunky za příčinau tau jak w Praze tak we krajích na den 13 Čerwna, když nastáwal brzy konec příměří zawřeného do 24 dne téhož měsíce. Zatím wšak předce přišlo k nowému wyjednáwání, ku kterému kommissaři wyprawení od Bočkaje s Iljěšházem w čele přijeli k arciknížeti Matiášowi do Wídně. S nimi konečně dne 23 Čerwna zawřena jest nowá umluwa, kterau arciknížе swolil u wětší míře než prwé k žádostem Bočkaje i stawů odbojných, a po některém wáhání swolil i císař Rudolf k umluwě této, nazwané *mírem Wíden-*

1606 *ským*, listem stwrzowacím dne 6 Srpna. Nicméně i potom stawowé uherští i Bočkaj učinili námítky proti znění smlauwy, zwláště w příčině swobody náboženské, a přišlo k nowému jednání, až pak konečné srownání stalo se s nowými ústupky dne 23 Září. Dle žádosti Bočkaje a spolčených s ním stawů, ku které již prwé bylo swoleno, stwrzena jest smlauwa také přiznáwacími listy stawů zemí koruny české i dědičných zemí rakauských.

Při císaři Rudolfowi jewily se při začátku toho roku opět záchwaty duševní nemoci jeho, i wzal si z nich příčinu arcikníže Matiáš w měsíci Dubnu ku podobnému sezwání druhých členů císařského domu jako pět let předtím, tentokrát do Wídně, ku poradě, co by při těžkém tehdejším stawu wěcí činiti bylo k opatření řádu při wládě. Ke sjezdu s ním dali se nalézti bratr jeho Maximilian wládař tyrolský a arcikníže Ferdinand štyrský s mladším bratrem swým Maximilianem Arnoštem. Stala se mezi nimi umluwa dne 25 Dubna, kterau zmocnili Matiáše jakožto nejstaršího k jednání w jich jméně s papežem, dworem španělským a jinými spřátelenými knížaty o změně we spůsobu wlády, když by toho pro nemoc Rudolfa byla newyhnutedlná potřeba; rozumělo se, aby w tom případě Matiáš uwázal se we wládu na jeho místě a též aby mu dopomoženo bylo k nástupnictwí w císařstwí. Potřeba tato nenastala; neb se duševní staw císařůw brzy zase zlepšil; ale ač obsah smlauwy mezi arciknížaty zachowán byl na ten čas w nejwětší tajnosti, předce císař zwěděw o sjezdu, že držán byl, domníwal se, oč se jednalo, a wzal bratra swého, arcikníže Matiáše w podezření, že proti němu auklady strojil, což naplnilo jej nedůwěrau w něho, zwláště i pokud se týkalo tehdejšího jednání jeho s Bočkajem a stawy uherskými, žeby nepečowal dosti o jeho prospěchy.

Mír s nimi zawřený we Wídni neměl ještě plné platnosti pro záwazek Bočkajůw s Turky, dle něhož neměl jinak než zároweň s nimi s císařem se smlauwati. Následowalo tedy také jednání o mír s portau tureckau. Jest k tomu smluweno místo w krajině mezi Komárnem a Ostřihomem při aUstí řičky

Žitwy wpadající do Dunaje blíž malého města Doroga. Tam 1606
sjeli se w leženích kommissaři císařští od arciknížete Matiáše wyprawení a kommissaři turečtí i Bočkajowi dne 30 Října, a od nich smluwen mír tak zwaný *Žitwa-Dorožský* dne 9 Listopadu. Jím byl mír Wídenský wztahující se na Bočkaje a stawy uherské stwrzen, mezi císařem a portau pak ujednán na základě tehdejšího držení s wyhražením toliko dalšího jednání w Konstantinopoli o nawrácení od Turků Jagera a Kaniže, o které se kommissaři císařští dáwno byli zasazowali. Přitom sešlo s někdejšího ročního poplatku odwáděného portě, začež měl císař pojednau wyplatiti pod jménem daru 200.000 dukatů.

Toho času již od počátku měsíce Září zmáhal se *mor* w Praze, následkem čehož jak obyčejně mnoho osob pro nebezpečenstwí wzdalowalo se z města do krajin nenakažených. Již 6 Září Jesuité zawřeli školy swé w Praze, a některý počet jich odstěhowali se do rozličných míst na statcích swých a jinam na wenkowě. Hledě pro osobní bezpečnost swau proti nákaze zmenšiti počet bydlitelů we hradě Pražském, císař dne 22 Září dal písemně žádati Petra Woka z Rosenberka a jiných sedm pánů, kteří měli domy na Hradčanech, aby mu jich na čas, pokud mor trwal, postaupili ku přestěhowání do nich některého počtu dwořenínstwa, sám nemaje w aumyslu měniti sídlo swé. Za nedlauho wšak uznal předce potřebu toho, a zjednaw pro některau část dwořenínstwa ubytowání w Litoměřicích (21 Října) a okolních několika místech, sám přestěhowal se s ostatním dworem z Prahy na *Brandýs*, kdež odtud zůstal, pokud známo, až do měsíce Ledna roku 1607. Odtamtud wydal stwrzowací list na smlauwu o mír s Turky dne 9 Prosince, ač ještě wáhal se zaslati jej arciknížeti Matiášowi co swému plnomocníku pro nelibost s ním a nespokojenost s jeho chowáním.

c) Další nesnáze s Turky. Powstání arciknížete Matiáše proti císaři Rudolfowi.

(1606—1608.)

1606 Po zawření smlauwy mezi arciknížaty w Dubnu roku 1606 arcikníže Matiáš we smyslu jejím zawedl jednání s dworem španělským a papežským k tomu cíli, aby we srozumění s nimi mohl nastaupiti na potažení wládní moci na sebe, jestližeby císař Rudolf pro duševní nemoc swau stal se k řízení wěcí naprosto neschopným. Ale brzy zase neshledáwal se staw zdrawí císařowa w té míře zlým, aby proti wůli swé měl wlády býti zbawen. Matiáš nicméně později také pohnul bratra swého *Albrechta*, místodržícího w Nízozemsku, ku přistaupení k oné smlauwě (1606 11 Listop.); wšak nebyl úmysl Albrechtůw jiný než druhých arciknížat; hleděl jen Matiáše upokojiti, aby nemyslil, žeby jemu od sebe chtěl dělati nějaké překážky, když by potřeba byla uznána. Později, w měsíci Září roku 1607 arcikníže Ferdinand štyrský w dorozumění s arciknížetem Maximilianem dokonce s Matiášem jednal o propuštění z oné smlauwy jakožto již zbytečné, protože choroba mysli při Rudolfowi pominula. Matiáš však swoliti nechtěl, ano čím dál tím wíce o to usilowal, aby pod záminkau neschopnosti Rudolfowy wládu i proti jeho wůli potáhl na sebe. K tomu byla jemu konečně poskytnuta příležitost z nowých zmatků a bauří w Uhřích a w Sedmihradsku.

Již dříw než za dwa měsíce po zawření míru s Turky zemřel Štěpán *Bočkaj* (1606 30 Pros.). Ačkoli panstwí w Sedmihradsku a w částech Uher k němu tehdáž příslušných bylo mu postaupeno jen osobně na čas jeho žiwota a mělo tedy po smrti jeho nawráceno býti císaři, Bočkaj před skonáním swým ustanowil sobě za nástupce Walentina Homonnaje, staupence swého w Uhřích, naproti tomu pak stawowé sedmihradští přiosobujíce si swobodné wolení knížete, zwolili sobě Sigmunda Rákóce, tehdejšího místodržícího Bočkajowa w Sedmihradsku
1607 (1607 12 Unora). Jemu dostalo se stwrzení od porty turecké, kteráž tím osobila si wrchní panstwí nad Sedmihradskem,

což bylo porušením míru zawřeného s císařem. Když Turci 1607
nicméně upomínali o stwrzení míru Žitwa-Dorožského a o wyplacení daru jím wymíněného, zpěčowal se toho císař, a prodléwal s obojím, wyžaduje, aby porta do práw jeho nesáhala. Proti tomu činil námítky arcikníže Matiáš, naléhaje i se swé strany o stwrzení míru s Turky, poněwadž by wojenské síly k odporu proti nim nestačily. S císařské strany byli wšak zatím wypraweni kommissaři k uwázání se w části hořejších Uher, kterými byl Bočkaj wládl, a podařilo se jim přiwésti ku poslušenstwí aspoň část krajin těch se sídlem w *Košicích.* Také Homonnaj, nemoha přemoci stranu Rákóce, poddal se pod wládu císařskau, začež se mu dostaly rozličné prospěchy, a se Sigmundem Rákócem, stojícím we wysokém wěku, wyjednáwalo se o odřeknutí se panstwí rowněž pod prospěšnými wýminkami. Stawěltě se proti němu jiný, jenž se ucházel o dosažení knížetstwí w Sedmihradsku, *Gabriel Bátory*, a wyhledáwal k tomu pomoci od císaře, poddáwaje se pod wrchní panstwí koruny uherské. Zawřena o to smlauwa s ním dne 20 Srpna roku 1607. W těch okolnostech arcikníže Matiáš musil swé záměry císaři Rudolfowi protimyslné na ten čas odložiti.

Země česká následkem zawření míru s Turky požíwala klidu toho času. Dne 7 Kwětna toho roku držán byl w Praze *sněm*, na kterém stawowé ochotně powolili císaři krom posudného a jiných sbírek w té míře jako roku předešlého také berni domowní na splácení lidu wálečného w posádkách na pomezních zámcích a městech w Uhřích; ale nebylo wíce potřeba jednati o weřejnau hotowost proti Turkům. Jednalo se na sněmě, který trwal až do 23 Kwětna, také zase o wyzdwižení hor a o minci, o řemeslnících, o srownání práw městských se zřízením zemským, o plawbě po Labi a jiných tak zwaných potřebách obecních; zwláštní pak swolení stalo se k žádosti císaře o pomoc na stawbu hradu Pražského, který měl býti rozšířen, a na oprawu hlawního kostela sw. Wíta na hradě. Stawowé powolili na to zwláštní berni, z každého poddaného osedlého 10 grošů míšenských, od měst pak jednau summau 6250 kop míšenských.

1607 Císaře Rudolfa nawštíwil toho léta w Praze kurfirst saský *Kristian II*, wždy s domem rakauským dobré přátelstwí zachowáwající. Přijel dne 6 Čerwence spolu s mladším bratrem swým Janem Jiřím, prowodín pěti sty jízdnými, a zdržel se do 13 téhož měsíce. Císař, jak o tom píše Pawel Skála ze Zhoře, welmi powděčně je uwítal, wyšed jim naproti z pokoje swého do swětnice rytířské, odkudž je k sobě do pokoje uwedl, „wzácnými a drahými dary je poctil a prawě po králowsku při dwoře swém je chowal“. Ubytowáni byli na Hradčanech w domě Rosenberském. Majíce při sobě dworského kazatele swého ewangelického, doktora theologie Polykarpa Leisera, wyžádali si powolení od císaře, že směl w domě tom dwojí kázání držeti, jedno dne 8, druhé 11 měsíce Čerwence, ku kterým se welké množstwí lidu Pražského rozličných stawů nalézti dalo. Byla tím spůsobena welká nelibost kněžstwu strany pod jednau, kteréž po odjezdu kurfirsta na kázáních swých proti tomu se ozwalo. Leiser z té příčiny kázání to obojí w Lipsku tiskem wydal, a wýtisk jeden také Jesuitům Pražským zaslal, kteříž zase proti němu odpowěd wydali.

Třikrát toho roku w Praze hořelo. Nejprwé kdysi z jara wyšel oheň w domě wikářů kostela Pražského w úzké uličce na půlnoční straně kostela sw. Wíta, a shořely domy tři wedlé sebe, při čemž i dwa mužští a jedna ženská o žiwot přišli. Potom dne 29 Dubna w Široké ulici w Nowém městě též tři domy wedlé sebe přišly ke spuštění ohněm, který welké poděšení spůsobil, zawiněný nedbalostí jedné prý nestaudné a opilé ženy w den nedělní zrowna w čas hlawního kázání w kostelích. Dům, z kterého oheň wyšel, slaul u *Fafantů*. Později dne 24 Čerwence u wigilii sw. Jakuba, kterýž byl patronem Španělska, byla zábawa u legata španělského w domě jeho na Hradčanech, které se mnoho pánů českých účastnilo. Kromě rozmanité hudby přitom prowozowané, házeny jsau také racheytle do wýšky. W prwní hodinu noční jedna spadla na střechu toho domu a zapálila, od čehož pět domů wedlé sebe wyhořelo. — Také toho času počal se zase mor w Praze zmáhati, pročež císař opět auřady mající sídla swá na hradě hleděl

odtud na čas wzdáliti, jednaje pro ně místa w domích sau- 1607
kromých we městě, tak zejména pro saud nad appellacími w domě Přecha z Hodějowa na rynku Staroměstském (3 Září).

Naděje na trwalé užití pokoje po přestálých tolikaletých swízelích wálečných, když zawřen byl mír s Turky, zatím nesplnila se. Když se přičiněním posawadním se strany císařské podobalo k dosažení práwního stawu wěcí w Uhřích a w Sedmihradsku, wypukla na začátku měsíce Listopadu nowá bauře *Haiduků*. Bočkaj byl jim w odměnu za služby jejich učinil sliby, které jim po smrti jeho nebyly zdrženy, poněwadž byly učiněny dílem na ujmu šlechty w krajině od nich obydlené. Powstali tedy proti šlechtě wůbec i proti kommissarům císařským sídlícím w Košicích, prowozujíce laupeže a wraždy w šírém okolí; hned pak také dostalo se jim některé pomoci od bašete tureckého w Budíně. Císařští kommissaři, z nichž přední byl Sigmund *Forgáč*, chopili se prostředků k obraně proti nim spolu se šlechtau wýchodních stolic w hořejších Uhřích, a spůsobili jim některé porážky, následkem kterých přišlo k wyjednáwání s nimi a konečně aspoň k zawření příměří na 50 dní (1608 dne 2 Ledna), po kterém naděje byla k upokojení jich některým splněním jejich přání. Mezitím wyjednáwalo se s císařské strany s Turky o uwedení míru Žitwa-Dorožského we skutek, a pro případ, žeby nastáwajícího roku 1608 chtěli předsewzíti nowé wálečné tažení do Uher, císař mínil obdržeti pomoci od říše německé, a položil k tomu sněm říšský w *Řezně*. Měw z počátku w úmyslu ke sněmu tomu osobně se odebrati, později na místě swém zmocnil k tomu arcikníže *Ferdinanda* štyrského.

Tím nanejwýš popuzen byl arcikníže Matiáš, pokládaje pominutí sebe k zastaupení přitom místa císařowa za urážku, a tu konečně beze wšech dalších ohledů nastaupil na prowedení nepřátelských záměrů proti císaři. Záminkau bylo wzbauření Haiduků. Byw prwé od Sigmunda Forgáče žádán co místodržící císařský w Uhřích a w Rakausích o pomoc ku potlačení jeho, odepřel jí dokonce; wyhlašowal však nebezpečenstwí od Haiduků za wětší než bylo, a co ku prostředku k odwrácení

1607 jeho naléhal na císaře stále o bezodkladné stwrzení míru s Turky, zároweň pak jal se podněcowati šlechtu uherskau w západní části země ukazowáním k tomu, že bez stwrzení toho neměl by platnosti také mír Wídenský, kterým byly jí přiřčeny nowé swobody. Když dwůr císařský setrwáwal při swém posawadním chowání, arcikníže Matiáš najednau dne 15 Prosince o swé ujmě položil stawům králowstwí uherského *sněm w Prešpurce* ke dni 10 Ledna roku 1608, za jehož úkol wyslowil uradění se o prostředky k utišení bauře haiducké. Pod tauž příčinau swolal wýbory stawů dolních i horních Rakaus do Wídně ke dni 27 Prosince, kdež k žádosti jeho swolili odebrati se též do Prešpurka a účastniti se jednání s Uhry. Stalo se tak, a z náwodu arciknížete, jemuž hlawním pomocníkem byl přitom Štěpán Iléšházy, zawřen jest na sněmě Prešpurském spolek čili *konfoederací* mezi stawy uherskými a rakauskými, kterým se zawázali, za příčinau utišení bauře Haiduků zasaditi se o zachowání míru s Turky a býti sobě proti wšem jakýmkoli rušitelům jeho radni a pomocni. O tom mělo oznámeno býti bašeti Budinskému i Haidukům, též pak císaři a stawům říšským na sněmě w Řezně, a měli stawowé wšechněch druhých zemí císařských wyzwáni býti, aby ke spolčení tomuto přistaupili jakožto spolupodpisci míru Wídenského. Jako k žádosti stawů přistaupil k témuž také arcikníže Matiáš co místodržící uherský, i učiněn o tom společný zápis dne 1 Unora.

Rušiteli míru s Turky, proti kterým směřowala konfoederací, míněni byli císař a jeho raddowé, kteří se bezwýminečnému stwrzení míru Žitwa-Dorožského protiwili. Arcikníže Matiáš pod záminkau tau nastaupil na nepřátelské kroky proti císaři bratru swému, chtěje se na základě smlauwy s druhými arciknížaty zmocniti panstwí na jeho místě. Hned po zawření konfoederací zaslal dopisy k stawům českým, morawským a slezským o přistaupení jich k ní jakožto spolupodpisců míru Wídenského a rowněž k stawům říšským na sněmě Řezenském, aby císaři žádných pomocí ku pokračowání we wálce s Turky nepowolowali. Četnými saukromými dopisy a posly hleděl na-

kloniti k sobě jednotliwé pány české, morawské a slezské, a 1607
taktéž i jednotliwá knížata říšská, jmenowitě strany protestantské, aby záměru swého spíš dosáhl. W Uhřích dowedl Ilěšházy obrátiti k straně jeho Gabriele Bátora zjednáním jemu pomoci od Haiduků, tak že we službě jeho wtrhli do Sedmihradska a přinutili Sigmunda Rákóce k splnění předešlé smlauwy s ním o postaupení Sedmihradska jiným než se prwé myslilo spůsobem, tak že i se Sedmihradskem přistaupil
k straně Matiášowě proti císaři (w Unoru 1608). Již pak 1608
Matiáš konal pod rukau také příprawy wálečné.

Císař Rudolf darmo se snažil bratra swého od nepřátelského chowání jeho odwrátiti. Wyzwání k němu učiněného, aby se konfoederací Prešpurské jakožto skutku nezákonného odřekl (18 Un.), Matiáš neuposlechl, nýbrž přes zákaz císařůw položil stawům dolních i horních Rakaus sněmy we *Wídni* a w *Linci* ke 24 Unoru, na nichž žádal od nich samých přistaupení ku konfoederací, kterau prwé wýborowé jejich byli zawřeli w jejich jméně, a zároweň nařízení weřejné hotowosti proti wšem, kdož by tomu byli na odpor. Stawowé co do schwálení konfoederací zachowali se dle jeho přání, toliko nařízení hotowosti na ten čas odřekli. Již wšak arcikníže pokaušel se také do služby swé najmauti wojsko císařské, co ho dotud stálo w dolních Rakausích a w Uhřích k obraně proti Turkům. W Rakausích, kdež nekdejší welitel wojska Jiří Basta byl zemřel dne 22 Listopadu 1607, zabráněno jest to, a dosazen jest od císaře welitel nowý Jindřich hrabě *Tilly*; w Uhřích wšak welitel Sifrid *Kolonič* s wojenským lidem swým wstaupil do služby Matiášowy.

W tomto stawu wěcí císař Rudolf položil stawům českým *sněm* zemský ke dni 10 Března, na kterém jednalo se o opatření země proti nepřátelským útokům, kterých by se bylo obáwati, s oznámením zároweň, že míní císař ke dni 14 Dubna položiti sněm generalní wšech zemí koruny české k témuž účelu Stawowé ochotně swolili k weřejné hotowosti k obraně země, když by uznána byla toho potřeba, tak aby jako obyčejně času předešlého zmocněni k tomu byli nejwyšší úřed-

1608 níci zemští a raďdowé dworští. Když wšak císař žádal, aby na wychowání wojska w poli stojícího zjednána byla půjčka 300.000 kop míšenských, stawowé wymlauwali se z toho, odkládajíce wěc k společnému dorozumění se s druhými zeměmi na generalním sněmě, až by se sešel. Wyšel tedy od císaře toliko mandat o weřejné hotowosti dne 31 Března. O něco pak dříwe Tilly, jehož wojsko bylo slabé w počtu proti wálečnému lidu Matiášowu w Rakausích i w Uhřích wždy wíce se množícímu, ustaupil z dolních Rakaus do Morawy, kdež zaujal ležení w prostředních částech země u Tišňowa.

Mezitím arcikníže Matiáš konal již zjewně přípravy ke zdwižení wálky. Aby měl wolnau ruku od Turků, smluwil s bašetem Budinským sjezd obapolných poslů na *Nowých Zámcích* ke dni 24 Března, na kterém stwrzena jest od něho smlauwa o mír we znění míru Žitwa-Dorožského se záwazkem k wyprawení poslů s darem wymíněným 200.000 dukatů portě turecké do 40 dní nejprwé příštích (28 Března). W týž den wydal mandaty do Uher a do Rakaus, aby wšichni službau wojenskau powinní ke dni 14 Dubna w určitém místě najíti se dali. Zamýšleltˇ wtrhnauti do Morawy, kdež wětšina stawů již se bauřiti počala proti císaři. Spoléhaje na ně, již dne 25 Března položil jim sněm zemský w *Iwančicích* ke dni 13 Dubna.

Na den 14 Dubna byl, jak powěděno, položen císařem Rudolfem *generalní sněm* zemí koruny české na hradě Pražském. W okolnostech mezitím tak změněných zmařil se. W určený den shromáždili se k němu w dostatečném počtu stawowé čeští; ale wyslanci zemí druhých nedostawili se. Stawowé morawští získaní Matiášem odepřeli již napřed účastnění swého, Slezáci a Lužičané následowali pak jejich příklad. Prwní den k sněmu ustanowený stawowé shromáždění na paláci hradu Pražského od rána až do wečera darmo čekali na příchod císaře, w jehož přítomnosti měla proposicí býti přečtena. Nazejtří, dne 15 Dubna, císař poslal k nim nejwyššího kancléře pana Zdeňka z Lobkowic s poděkowáním za ochotnost jich a s omluwau pro nenadálé příčiny, následkem kterých

že k jednání přijíti nemohlo, pročež stawowé ještě téhož dne 1608
se rozjeli.

Práwě toho dne (15 Dubna) wyjel arcikníže Matiáš z Wídně s četným průwodem wojenským ku připojení se k wojsku již dotud sebranému k tažení přes hranice morawské. Následujícího dne, 16 Dubna, z Klosterneuburka, kamž dojel, rozeslal mandaty do Čech do wšech jednotliwých krajů, kterými oznamowal, že dne 4 Kwětna přijede do *Čáslawě*, a wyzýwal, aby se wšichni páni, rytíři a poslowé měst tam k němu najíti dali ku poradě, jak by nebezpečenstwí zemím hrozící pro odpor proti stwrzení míru s Turky odwráceno býti mělo. Zwláštním dopisem téhož dne oznamowal totéž purkmistru a konšelům Starého města Pražského jakožto „předním we stawu městském" s wyzwáním, aby se i oni u wětším počtu osob w Čáslawi najíti dali. Dáwal w něm winu neupřímným lidem w raddě císařowě, prawě, že jej u něho rozličnými pomluwami w podezření uwedli; přitom pak oswědčowal, jestližeby se Pražané dle wyzwání jeho nezachowali, že potká-li je a králowstwí české něco „těžkého, zlého a zarmauceného, oni sami tím winni budau a z toho odpowídati mají". Také k některým jiným městům dal o tom psáti, se zwláštním twrzením, že w místech, kde lid jeho ubytowán jest, od protiwníků jeho nastrojeni jsau lidé, kteří w okolí pálením škody činí, chtíce lid jeho w podezření uwésti, jako by se to od něho dálo, což popíral; neb že on pro dobré králowstwí českého a zemí k němu připojených přichází. Psaní ku Pražanům bylo poslem arciknížete dne 26 Dubna do rukau purkmistra Starého města Sigmunda Kapra odewzdáno.[70])

Mezitím již se byl sešel sněm morawský w *Iwančicích*, ku kterému Matiáš i zároweň také stawowé rakauští a uherští wyprawili posly swé, a k žádosti jich morawští stawowé přistaupili ku konfoederací Prešpurské (19 Dubna), hned pak také wyprawili wojenskau pomoc arciknížeti, kterýž dne

[70]) Přepis se nachází w knize úřadu mostu Pražského 2162 w archivě městském fol. 74.

1608 24 Dubna s wojskem swým již byl přitáhl ke *Znojmu.* Odtamtud rozeslal listy ke kurfirstům a jiným knížatům německým, jimiž oznamowal příčinu swého předsewzetí proti císaři již netoliko k wymožení míru s Turky, nýbrž také dle žádosti stawů s ním spolčených k „naprawení regimentu" nacházejícího se w rukau prý zlých radd císařowých. Odwoláwal se při tom na smlauwu s druhými arciknížaty zawřenau roku 1606, wykládaje ji co zmocnění od nich ku přítomnému swému předsewzetí.

Dle nařízení o weřejné hotowosti wydaného od císaře Rudolfa byly zatím w Čechách konány mustrunky w krajích i také w Praze, wšak s newelkau pilností. Pro lepší opatření obrany země powolal císař wojsko *Tillyho* z Morawy do Čech, kteréž pro wětší bezpečnost osoby mocnářowy ubytowáno jest we středu země u Prahy samé, kdež ležení jeho bylo stranau od hradu Pražského okolo nowé obory řečené we Hwězdě. We hradě samém byla wložena posádka 300 mušketýrů pod hrabětem Solmsem. Chtěje se ujistiti wěrností obywatelstwa Pražského, císař jednoho dne powolaw k sobě konšely wšech tří měst, Starého, Nowého a Menšího, osobně s podáním ruky děkowal jim, že se k němu až dosawad wěrně a poddaně zachowali, w čemž aby i dále setrwali, a přitom slíbil jim nawrátiti zase swobodné zawírání bran městských, obmezené králem Ferdinandem po wzbauření roku 1547. Wedlé prostředků k obraně uznáwal wšak císař při powážliwém stawu wěcí již také potřebu wyjednáwání s Matiášem, byť i s ujmau na práwích swých. Byl za tau příčinau již krátce před wytažením Matiáše z Wídně wyprawil k němu biskupa Olomauckého kardinala *Dietrichšteina*, po kterém podáwal mu přiwolení k míru s Turky, když by spolčowání se se stawy zanechal; arcikníže wšak odmítl to pod záminkau, že bez swolení stawů s ním spolčených o tom jednati nemůže. Když pak kardinal podruhé wyprawen byl k němu i k stawům rakauským a uherským s ním spolčeným již po přitažení Matiáše do Znojma, odepřel wšeliké wyjednáwání na ten čas, odkazuje jej na příjezd swůj do Čáslawě. Hned potom dal se na pochod ke hranicům če-

ským přes *Jihlawu*. Tam byl dne 7 Kwětna. Dne následují- 1608
cího (8 Kw.) překročiw přes hranice české, přijel do Německého Brodu a o dwa dni později (10 Kw.) již také do *Čáslawě*.

Stawowé čeští nedali se wyzwáním arciknížete Matiáše pohnauti, aby se shromáždili w den jím ustanowený w Čáslawi k jednání s ním a se spolčenými s ním stawy uherskými, rakauskými a morawskými; ale od císaře Rudolfa přijelo tam k němu poselstwo, w jehož čele opět stál kardinal Dietrichštein, wedlé něho pak sedm přednějších osob wětším dílem stawu panského, z nichž přední byl nejwyšší komorník zemský pan Adam ze Šternberka. We stíženém stawu wěcí císař podáwal Matiášowi již netoliko swolení k míru s Turky, nýbrž zároweň také postaupení jemu wlády w králowstwí uherském i w Rakausích. Kdyby mu na tom nebylo dosti, byli poslowé zmocněni, oznámiti jemu také, že byl císař ochoten jednati se stawy českými, aby jej přijali za čekance w králowstwí českém, s wyhražením doživotního panstwí císařowa nad zeměmi koruny české, při čemž žeby císař osobně přestěhowal se do Tyrolu a wládařstwí na swém místě odewzdal w Praze nejwyššímu purkrabí. Arciknížeti Matiášowi wšak již ani to nepostačowalo. Žádalť, aby císař hned již wymohl jemu od stawů českých korunowání na králowstwí a wládu w zemích českých jemu odewzdal na swém místě; začež žeby se wzdal podílu swého na Tyrolu a k témuž pohnul druhá arciknížata swau přímluwau (13 Kw.). Na to žádal odpowěd do tří dní a na ten čas i ještě tři dni potom aby zachowáno bylo příměří.

Následkem wtrhnutí Matiáše do Čech byl císař dne 7 Kwětna wydal mandaty do krajů, kterými se opět nařizowala weřejná hotowost, tak aby se ze wšech stran sebrala ku Praze, též pak položil stawům českým sněm na den 19 Kwětna. Aby k sobě tím spíše naklonil stawy pod obojí znající se k náboženstwím odchylným, přijal tehdáž dwa z té strany, Sigmunda Smiřického a Rudolfa Trčku co komorníky do raddy swé; w témž pak úmyslu propustil také Ladislawa z Lobkowic z dáwného wězení, we kterém se nacházel pro účastenstwí w piklích bratra swého Jiřího. Dobrý účinek mělo téhož času

1608 odstranění od osoby císařowy služebníka Filippa *Langa*, křtěného Žida, který podobně zle užíwal náklonnosti císaře k sobě jako někdy Jeronym Makowský čtyry léta předtím uwězený. Dne 7 Kwětna, když se chystal s wěcmi swými k útěku z Prahy, jest z rozkazu císařowa zajat a potom uwězněn na Bílé wěži (17 Kw.).

Po swém přitažení do Čáslawě arcikníže hned také osadil *Kutnauhoru* wojenským lidem morawským a rakauským pod dwěma heitmany, Rudolfem z Tiefenbacha a Güntherem z Golče; potom pak ač umluweno bylo příměří, hned nazejtří dal se na pochod také s ostatním wojskem swým, hlawně uherským, rowněž přes Kutnauhoru, tak že již 14 Kwětna nacházel se w *Kolíně*, a odtud dále táhl až do *Českého Brodu*. Wšudež wojsko jeho od překročení hranic českých konalo laupeže a jiné spausty, we wsech a we městečkách, též násilí na pohlawí ženském, proti čemuž nebylo obrany. Toliko w Kutnéhoře přišlo z toho ke srážce mezi husary a hawíři i sedlským lidem, který se we městě pokusil o odejmutí husarům koní swých potažních jimi pobraných. W *Českém Brodě* přišlo k Matiášowi w okolnostech těchto teprw dne 21 Kwětna totéž poselstwo císařské, které s ním bylo jednalo w Čáslawi, s kardinalem Dietrichšteinem w čele, s oznámením odpowědi císařowy k jeho žádostem. Byla pokud se wěcí týkalo, ku kterým císař předešle neswolil, i nyní w podstatě odmítawá, při čemž wšak císař, pokud se týkalo přijmutí Matiáše za čekance trůnu českého, odkazowal jej na sněm práwě swolaný, aby po zwláštních poslích swých mohl jednati o swolení stawů českých, kterého k tomu bylo potřeba.

K *sněmu* položenému na den 19 Kwětna sjeli se stawowé w počtu neobyčejně welikém a s nimi lid jejich wálečný následkem nařízení weřejné hotowosti, kteráž sebrala se ku Praze, wedlé čehož také wojsko Tillyho značně rozmnožilo se lidem najatým. Města Pražská účastnila se zbrojení jak najatým lidem wojenským w přísahu wzatým dne 8 Kwětna, tak také opětným nařízením hotowosti osobní wšech měšťanů domy ma-

jících neb jinak živnosti prowozujících dne 13 téhož měsíce.[71]) 1608
Zahájení sněmu se o několik dní opozdilo následkem opozděného jednání s Matiášem po poslích w Českém Brodě, jichž nawrácení se odtamtud bylo záhodno wyčkati. Mezitím stawowé, když se již w Praze sešli, počali se mezi sebau raditi o swá přání, kterých splnění by w okolnostech těch mohli dosáhnauti. Jmenowitě stawowé tak zwaní ewangeličtí, ššedše se dne 22 Kwětna w zeleném pokoji na hradě Pražském, usnesli se neswolowati ku proposicí králowské, pokud by nedosáhli swobody we swém náboženstwí w tom spůsobu, jak se od dlauhého času o ni zasazowali. Zjewil se přitom hned zase rozdíl mezi bratřími českými a wyznawači učení protestantských. Od těchto mluwil nejprwé pan Štěpán Jiří ze *Šternberka* někdejší praesident komory české a heitman lén německých, nawrhuje, aby se jménem strany pod obojí žádalo o swobodu na základě majestátu krále Wladislawa z roku 1484, což bylo patrné nedorozumění. Ozwal se proti tomu hned z bratří českých pan Wácslaw *Budowec*, žádaje, aby prwé ukázán byl wýpis toho majestatu. Následkem toho odloženo jest dohodnutí o to do dne následujícího, a jednáno o jiných wěcech.

Nazejtří potom, dne 23 Kwětna, když se mezitím poslowé císařští byli od arciknížete Matiáše wrátili, přišlo k *otewření sněmu*. Císař Rudolf osobně se odebral do shromáždění stawů we swětnici saudné, prowodín nejwyšším maršálkem panem Adamem mladším z Waldšteina a úředníky zemskými i jiným četným panstwem, i zaujal místo na trůně we wší sláwě králowské. Nebyl w tom spůsobu widín od wíce let, a spůsobilo to welké obecné potěšení, tím wětší, když zatajowání se jeho před weřejností bylo již zawdalo příčinu k rozličným powěstem, jako by již ani žiw nebyl a jen se to zahalowalo. Císař wšak ani dlauho se nezdržel, nýbrž po malé chwíli dal se nejwyšším kancléřem Zdeňkem Popelem z Lobkowic omluwiti nedostatkem zdrawí, a wstaw zase s týmž slawným průwodem odešel. Prawau příčinau wzdálení wšak nepochybně byla nelibost císařowa

[71]) Zápisy o tom w knize úřadu mostského 2162 fol. 76.

1608 z předmětu, o kterém se mělo jednati. Čtena jest totiž potom teprw za jeho nepřítomnosti proposicí králowská, kterau dle předešlého wyjednání přimlauwal se k stawům za bratra swého Matiáše, aby jej, když by jich za to žádal, přijali za čekance w králowstwí českém po smrti jeho, jestližeby nezůstawil manželského potomka.

Ještě téhož dne sestaupili se stawowé opět ku poradě o žádostech a stížnostech swých, přede wším zase we wěcech náboženstwí. Když Štěpán ze Šternberka wýpisu majestatu krále Wladislawa shledati nemohl a nicméně na něj se odwoláwal, Wácslaw z *Budowa* určitě prohlásil, že na něm stawowé přestáwati nemohau, protože se na kompaktatech zakládal, i poukazowal na sněmy za císaře Maximiliana w létech 1567 a 1575, na kterých kompaktata byla zrušena a konfessí česká schwálena; na základě těch aby o swobodu w náboženstwí žádáno bylo. Jednosworně stawowé pod obojí i se sauhlasem Štěpána ze Šternberka k tomu přiwolili, a Wácslawa z Budowa požádali, aby žádosti jejich wšeliké we spis uwedl. Učinil to do následujícího dne 24 Kwětna, w který se stawowé opět u walném počtu několika set osob sešli a artikule od něho složené podepsali, nejen páni a rytíři, nýbrž i města králowská téměř wšecka kromě Plzně a Budějowic. Bylo přitom welké rozjaření, we kterém mnohé hlasy se rozléhaly, „kdoby w tom společném porownání státi nechtěl anebo je rušiti usilowal, aby jej ostatní z okna wen wyhodili".

Artikulů žádostí a stížností, které Wácslaw Budowec sepsal, bylo pětadwadcet; z nichž několik na prwním místě položených wztahowalo se k náboženstwí. Stawowé pod obojí na předním místě žádali, aby zůstaweni byli při konfessí české roku 1575 sepsané, čili prý Augsburské, jak od některých byla nazýwána, tak aby kněžstwo od nich dosazowané bez překážky od arcibiskupa neb kohokoli jiného jí se sprawowalo, též pak aby defensory z prostředka swého woliti mohli k sprawowání konsistoře strany pod obojí, pod jich opatrowání pak aby i učení Pražské čili akademie postawena byla; swoboda tato aby se pak wztahowala jak na wyšší dwa stawy tak také na města

králowská, a rowněž aby lid sedlský poddaný od wrchností 1608
swých strany pod jednau jak pod obojí k náboženstwí tomu neb onomu nucen nebyl. Za porušení starého řádu pokládali stawowé dosazení cizozemce, Karla z Lamberka, za arcibiskupa Pražského, a žádali pojištění, že se to wíckrát státi nesmí; též při osazowání úřadů zemských wyslowili žádost, aby přitom mezi stranau pod jednau a pod obojí rownost byla zachowáwána. Co se úřadů týkalo, stěžowali na neosazowání jich za dlauhý čas, a kladli žádost, aby každý úřad buď wětší buď menší osazen byl na nejdéle we čtyřech nedělích po uprázdnění. Zwláště wytýkali jakožto wěc nikdy předtím nebýwalau, že úřad nejwyššího purkrabí Pražského tehdá již od dwanácti let, od smrti totiž nejvyššího purkrabí pana Adama z Hradce († 1596), zůstáwal neosazen. Dále žádali stawowé aby w radách u císaře o wěci české cizozemci neměli účastenstwí, než toliko raddowé čeští. Jiné žádosti a stížnosti týkaly se zákonů a řádu we wěcech saudních, jak trestního tak občanského práwa, pokud se w nich během času ujaly změny škodliwé. Také wyslowili se stawowé proti sněmowním usnešením již od wíce let we zwyk wešlým o defensí čili weřejné hotowosti, kterými se nařízení jí w moc dáwalo raddám a úředníkům zemským i osobám k tomu zwoleným, žádajíce, aby budaucně jen sněmem samým byla uzawírána. Zwláštním artikulem třímecítmým stawowé zmínku učinili o meči krále Jiřího, lehkomyslně sňatém s kostela Týnského před čtyrmi léty, žádajíce, aby co slawná památka nawrácen byl na swé místo.

W den po podepsání těchto artikulů, neděli Swatodušní (25 Kw.) k wečeru přijeli do Prahy, jak bylo wyjednáno, poslowé arciknížete Matiáše, opatřeni jsauce k tomu bezpečnými listy od císaře a od stawů českých, obzwláště také od Pražanů we jménu wšeho stawu městského. W čele stáli Walentin *Lepeš* biskup Wesprymský z Uher a Karel z *Žerotína* pán morawský, wedlé nich tři jiní stawu panského a čtyři stawu rytířského, dílem z Uher, dílem z Rakaus a z Morawy. S průwodem nádherným o sto koních a patnácti tak zwaných wozech komorních uwítáni jsau welkým shonem lidu a ubyto-

1608 wáni w několika hospodách na Malé straně, hned pak následujícího dne 26 Kwětna dáno jest jim slyšení w plném shromáždění stawů, kdež řečníkem jejich we jménu arciknížete i spolčených s ním stawů uherských, rakauských a morawských byl Karel z Žerotína. Instrukcí jim daná nepřestáwala na tom, aby jak se w proposicí králowské prawilo, žádali o swolení stawů ku přijetí Matiáše za čekance w králowstwí českém po smrti Rudolfa, nýbrž řečí dlauhau a ozdobnau, která trwala asi dwě hodiny, wykládal Karel z Žerotína o arciknížeti, že nepřitáhl do země s žádným nepřátelským úmyslem proti stawům, nýbrž ku pomoci jim, aby zbaweni byli zlého řádu we spůsobu spráwy zemské, jejž líčil dáwaje winu raddám císařowým; a co prostředek k naprawení toho wznášel na ně žádost, aby jej na místo bratra jeho Rudolfa jakožto mdlého a tělesnými neduhy sklíčeného, za krále přijali a jemu spráwu země odewzdali.

Stawowé wyslyšewše tyto žádosti wzali poradu o ně, která asi hodinu trwala, a po ní dali odpowěd poslům, kterau wyslowili arciknížeti poděkowání za dobré jeho úmysly, přitom pak oznámili, že wěc w bedliwé uwážení wezmau, a oč by se mezi sebau i také s císařem jakožto králem a pánem swým snesli, jim we známost uwedau. Stawowé čeští neměli žádné pohnútky, aby si přáli dostati se pod panstwí arciknížete Matiáše, jestliže císař Rudolf wyhowěl žádostem jejich, w artikulích obsaženým, které byli téhož práwě dne písemně odewzdali úředníkům zemským w kanceláři české. Dne prwního potom (27 Kw.) odebrali se stawowé pod obojí opět do kanceláře, kdež oznámili nejwyšším úředníkům, že se w jednání o proposicí králowské nedají, pokud jim artikul o náboženstwí swolen nebude; následujícího pak dne, we středu 28 Kwětna, shromáždili se wšichni tři stawowé w zelené swětnici tak zwané, a žádali o slyšení u císaře, aby mu swé žádosti austně mohli přednésti. Císař žádal, aby to učinili po úřednících a saudcích zemských, když pak s tím spokojiti se nechtěli, aby k němu wypraweno bylo po dwanácti osobách z každého ze tří stawů. Ani na tom wšak nechtěli míti dosti, i swolil tedy císař konečně, aby wšickni

před něj předstaupili. Stalo se tak téhož dne we 3 hodiny 1608
odpoledne we množstwí takowém, že se wšichni w pokojích císařských srownati nemohli, nýbrž mnozí we dwoře před schody státi musili. Řečníkem od nich byl tentokrát hrabě *Ondřej Šlik*, který k císaři německy mluwil a artikule žádostí také w překladě německém jemu odewzdal, přitom též německý wýtisk konfessí české w čerweném axamitu swázaný, jakž jej k tomu Wácslaw z Budowa byl dal přihotowiti. W odpowěd k tomu císař nejprwé slibowal wzíti wěci ty na budaucím sněmě nejprwé příštím w uwážení, proti čemuž wšak stawowé po Šlikowi žádali o rozhodnutí téhož dne, a císař slíbil tak učiniti. Stawowé následkem toho wzdálili se, a jedni w zeleném pokoji, jiní w síni čili na paláci na odpowěd čekali. Bezpochyby wšak předce nebylo možné w tak krátké době učiniti slibu zadost. I přišli tedy za některau chwíli od císaře z raddy jeho Rudolf Trčka a Štěpán Jiří ze Šternberka na palác ku promluwení s Wácslawem Budowcem, jehož prostřednictwím dali se stawowé pohnauti, že swolili k odkladu do zejtřka.

Toho dne (29 Kwětna) císař dal stawům odpowěd obšírnau písemně ke wšem jednotliwým artikulům žádostí jejich se wztahující. Co se týkalo prwních dwau článků o swobodě náboženstwí dle konfessí české, žádal za odklad do nejprwnějšího budaucího sněmu, jehož den měl wšak hned na tomto sněmě we srozumění se stawy býti ustanowen. O osazowání úřadů slibowal císař rownost zachowáwati mezi osobami strany pod jednau a pod obojí, též každý úřad uprázdněný znowa osaditi do čtyr neděl, jak stawowé žádali, též úřad nejwyššího purkrabí ještě za tohoto sněmu. O arcibiskupu cizozemci ustanowowal, aby tehdejší byl při důstojenstwí swém zachowán, ale budaucně aby cizozemec žádný dosazowán nebyl. O jiných wěcech wšechněch, na které stawowé stěžowali, odpowěd byla buď hned již dle přání stawů, buď s některými odklady do pohodlnějšího času se wzhledem na tehdejší nesnáze za wnitřní wálky. Meč krále Jiřího byl ještě téhož dne k rozkazu císaře z kanceláře české wydán Pražanům, aby jej na předešlém místě na chrámě Týnském zase postawili; a dne následujícího,

1608 30 Kwětna také již dosazen jest nowý nejwyšší purkrabí Pražský, pan *Adam ze Šternberka*, dotud nejwyšší komorník zemský.

Stawowé pod obojí toho dne (30 Kwětna), přišedše w hojném počtu do kanceláře králowské, odewzdali nejwyšším úředníkům zemským tak zwanau repliku na tuto odpowěd císařowu, we které krom co se týkalo náboženstwí wyslowowali spokojenost s ní, císaři za ni děkowali a plnau oddaností swau jej ubezpečowali, žeť hrdly i statky swými do nejwyššího přemožení při něm státi míní; o dwau artikulích náboženstwí se týkajících sice prawili, že se nadáli swolení k nim, nicméně wšak k odkladu do nejbližšího sněmu swolowali, žádajíce, aby určitě položen byl na čtwrtek před sw. Martinem toho roku, ale s tím dalším wymíněním, kdyby se na sněmě tom dorozumění nedocílilo, aby na žádném dalším sněmu budaucím nebyli powinni na proposicí králowskau nastaupiti, pokud by toho nebylo, a do wyřízení konečného aby náboženstwí swé swobodně bez překážek od kohokoli prowozowati směli. K tomu dána jest jim bez meškání hned toho dne odpowěd we jménu císaře od nowého nejwyššího purkrabí u přítomnosti wšech druhých nejwyšších úředníků, kterau k žádosti jejich w plném jejím znění swolení císaře jest wysloweno.

Když tím spůsobem dosaženo bylo srownání mezi císařem a stawy českými, stawowé hned následujícího dne 31 Kwětna přikročili k jednání o proposicí králowské a o žádostech předložených jim od poslů Matiášowých. Zachowali se pak přitom prostě dle přání císařowa, že totiž swolení swé dali ku přijetí Matiáše za čekance králowstwí českého po smrti císaře Rudolfa s wýminkau wýslowně přidanau, aby se za žiwota císařowa spráwy zemské nikterak neujímal. Žádosti Matiášowy, aby se s ním a se stawy uherskými, rakauskými a morawskými spolčili a jej za krále přijali, byli tím tedy odmítnuty. Poslowé jeho s nepořízením odjeli z Prahy dne 2 Čerwna.

Poněwadž se bylo obáwati, aby se arcikníže nepokusil brannau mocí o prowedení swého úmyslu, stawowé také tím pilněji pokračowali we zbrojení. Hned nazejtří po odjezdu poslů Matiášowých držen jest *mustrunk* čili popis wšeho woj-

ska, které již bylo při ruce w lukách tak zwaných císařských 1608
při řece Wltawě na protější straně od Wyšehradu. Sečtlo se hotowosti stawowské lidu pěšího 18.000, a jízdy o 1500 koních, k tomu najatého lidu 5000 Walonů; a Pražané sami počítali we městech swých 10.000 pohotowě. Hotowost zemská byla se dostawila ku Praze do té doby jen ze šesti západních krajů země české; z ostatních osmi mohla dílem ze zadu škoditi arciknížeti; protož zdwihaly se na straně císařské mnohé hlasy bojechtiwé. Nicméně arcikníže Matiáš hned jak poslowé jeho z Prahy se wrátili, dal se od Českého Brodu na pochod ku předu, tak že položil se s wojskem swým u *Dubče*, we wzdálí sotwa půl druhé míle od Prahy. Následkem toho pilně se hledělo k obraně města. Brány byly opatřeny silnými strážemi, a děla k nim přitažena. Za branau Horskau na hoře Šibeničné udělán welký srub čili blokhauz, na hoře Žižkowě podobné welké ohrazení, a wloženo do nich posádkau několik praporců wojáků s hrubau střelbau. Sem tam přiházely se již i menší boje čili harce mezi wojsky obau stran sobě nepřátelských.

Nepřišlo konečně nicméně k rozhodnutí brannau mocí, nýbrž pokračowáno u wyjednáwání. Stawowé čeští we srozumění s císařem dne 8 Čerwna zwolili z prostředka swého poselstwo k Matiášowi, skládající se z desíti osob stawu panského, osmi stawu rytířského a osmi z měst, s nejwyšším purkrabím Adamem ze Šternberka w čele. Mělo za úkol oznámiti arciknížeti swolení stawů ku přijetí jeho za čekance králowstwí, jak se usnešení na sněmě bylo stalo, a žádati od něho revers na to, že se za žiwobytí císaře Rudolfa nemíní ujímati správy zemské, swým časem pak stwrditi stawům jich privilegia. Dne 11 Čerwna poselstwo s tímto přednesením přijelo k Matiášowi do Dubče, kdež bylo toho času hlawní jeho bydlo. Arcikníže k wydání žádaného reversu swolil, a tím tedy od uwázání se w králowstwí české za žiwota swého bratra upustil, ale žádal, aby mu Morawa, Slezsko a Lužice byly postaupeny. K tomu poslowé nejsauce zmocněni, wrátili se do Prahy; po opětném pak dohodnutí se stawů s císařem wypraweni jsau dne 14 Čerwna podruhé k Matiášowi se swolením, aby podržel

1608 Morawu pod správau swau, nikoli wšak Slezsko a Lužice. S tím Matiáš se spokojil, ale oznámil poslům jiné rozličné žádosti swé, dílem nowé dílem týkající se prowedení toho, co již bylo smluweno. Žádal jmenowitě welké příspěwky peněžité od císaře i od stawů českých na zaplacení dluhů rozličných, na zaplacení wojenského lidu w pewnostech uherských, na odwedení daru smluweného s Turky mírem Žitwa-Dorožským, též aby císař propustil cizí najaté wojsko swé, potom že i arcikníže swé wojsko odwede ze země.

Nazejtří po oznámení těchto žádostí swých, dne 15 Června, arcikníže Matiáš hnul ještě blíž ku Praze s wojskem swým, až totiž ke *Štěrboholům* a k *Malešicům*, tak že ležení jeho zaujalo krajinu mezi těmito dwěma wsemi a něco wzdálenějšími *Měcholupy* w rozsáhlosti prý asi jako Staré a Nowé město Pražské. Přišlo z toho hned zase k některým potyčkám. Když hned toho dne ze zwědawosti mnoho obecného lidu a také něco wojáků wyšlo z Prahy do krajiny za Olšany na tak zwanau *Židowu pec*, aby wojsko nepřátelské shlédli, od Malešic některý zástup wojska wyrazil proti nim. Diwáci, chtíce je odstrašiti množstwím swým, wystrčili jakausi sukničku co korauhew do wýšky, aby se zdálo jako by byli ozbrojeni; ale lest se jim nepowedla; wojáci Matiášowi udeřili na ně, a některé šawlemi pobili neb zranili; ostatní utíkajíce k městu, nemalé poděšení okamžité způsobili. Prwní a druhý den potom (16 a 17 Června) pokaušel se zástup wojska Matiášowa o dobytí sobě přechodu přes Wltawu u *Zbraslawě*; Waloni wšak po obakrát je odrazili a něco jich ubili, i mnoho koní jim pobrali. Dne 19 Června přiblížili se čtyři wojáci z ležení arciknížete ke wsi *Michli* w úmyslu, jak se za to mělo, zapáliti ji; ale sedláci Michelští tři z nich zastřelili, čtwrtý se zachránil útěkem; byl pak z toho owšem strach we wsi, aby nepřátelé u wětším počtu nepřitáhli ku pomstě. K lepšímu pro obranu Prahy wystaweny jsau dne 20 Června tři *dřewěné mosty* přes Wltawu u dolejšího ostrowa proti Špitálskému poli, aby mohli Waloni položení na lewé straně řeky snadněji přejíti ku pomoci posádce na Žižkowě, kdyby se na ni stal útok. Následujícího dne (21 Června) stal

se z ležení Matiášowa útok na kostel *Prosícký*, ale jsau nepřátelé odehnáni. 1608

Mezitím wyjednáwalo se dále o mír prostředkem obapolných kommissarů, za kterauž příčinau kommissaři císařští, totiž poslowé zmínění, zwolení od stawů českých, skoro každodenně jezdili do ležení arciknížete Matiáše a zase do Prahy se wraceli k slyšení wůle císaře a stawů. K jednání tomu byly postaweny dwa welké stany na wrchu jednom blíž ležení Matiášowa na straně ku Praze, jeden pro kommissaře císařské, druhý pro Matiášowy ku poradám jedněch a druhých. Ponejprw přijeli tam kommissaři císařští dne 17 Června již pod wečer; wyjednáwání pak trwalo pět dní potomních, až docílilo se konečného narownání dne 22 Června, k jehož uwedení we spis položili si wšak obapolní kommissaři sjezd společný na zámku w *Libni*. Tam sjeli se dne 23 Června, a dne následujícího (24 Čw.) dokonali sepsání smlauwy we třech hlawních listinách, z nichž jedna se wztahowala na králowstwí české a na Morawu, druhá na Rakausy a třetí na Uhry. Prwní a hlawní článek smlauwy na Čechy a Morawu se wztahující byl, že stawowé čeští se swolením císaře přijímají arcikníže Matiáše za čekance a budaucího krále českého, tak aby nastaupil w králowstwí, když by císař Rudolf zemřel bez přirozených dědiců. Císař i stawowé králowstwí českého i druhých zemí českých zawázali se zachowáwati mír zawřený s Turky. O poskytnutí pomocí peněžitých k hájení hranic uherských proti Turkům odloženo do sněmu budaucího, wšak s wyslowením ochotnosti pro případ náhlé potřeby. Dále císař propustil Morawu ze swého poslušenstwí, tak aby zůstala pod spráwau Matiášowau. Císař i arcikníže zawázali se pak hned po stwrzení smlauwy této propustiti wojska swá. Druhými dwěma listinami císař postaupil Matiášowi rowněž panstwí nad Uhry a Rakausy.

Práwě w den sepsání míru tohoto přihodila se částečná srážka w poli mezi wojenským lidem obau stran. Nacházel se toho času arcikníže *Maximilian* na cestě od hranic rakauských do Čech přes Krumlow k Benešowu, chtěje se přičiniti prostřednictwím swým o dosažení míru mezi bratřími. W týž čas

1608 byla ještě hotowost kraje Budějowického a z měst Tábora, Týna i některých jiných na pochodě ku Praze, aby se připojila k wojsku císařowu. Arcikníżeti byl z ležení Matiášowa poslán naproti zástup jízdných uherských pod nejwyšším z Buchheima, aby mu slaužil za bezpečný průwod. Tu w noci 25 na 26 Čerwna potkali se jízdní tito s lidem jízdným i pěším z hotowosti w krajině mezi *Poříčím* na Sázawě a *Nespěky*. Heitmani hotowosti, majíce za to, že wojsko uherské táhne na plen do okolní krajiny, swedli boj s ním, we kterém s obau stran přišlo něco lidu jízdného i pěšího o žiwot; Uhři wšak zwítězili, tak že lid k hotowosti náležící rozehnán jest na útěk se ztrátau 150, dle jiného počtu až 400 mrtwých.

Arcikníže *Maximilian* po této příhodě následujícího dne 26 Čerwna přijel bez překážky do ležení Matiášowa, když již mír byl dosažen, a nazejtří potom (27 Čw.) přijel též do Prahy k císaři Rudolfowi; od něhož wlídně přiwítán jest na hradě Pražském w tak zwané rytířské swětnici, potom pak měli spolu delší rozmluwu w pokoji císařowě.

Toho dne skončil se *sněm* český, do jehož artikulů wšecko toto jednání jak mezi císařem a stawy tak také s arciknížetem Matiášem bylo pojato. Sepsání toho čili relací o sněmě bylo již den předtím dohotoweno (26 Čw.), a wysláni byli dwa stawu panského Kašpar z Žerotína a Wácslaw z Budowa do ležení Matiášowa ku pozwání kommissarů arciknížete a stawů s ním spolčených, aby ku přeslechnutí celého usnešení sněmowního do Prahy přijeli. Tu chwíli přijeli poslowé *stawů slezských* do ležení Matiášowa a jiní do Prahy k císaři, žádajíce, aby i jim jako stawům českým swoboda náboženstwí jejich ewangelického stwrzena byla. Bylo wšak již pozdě k pojmutí žádosti jejich do tehdejšího jednání. Poněwadž kommissaři arciknížete Matiáše a stawů morawských, rakauských a uherských také teprw pozdě toho dne do Prahy přijeli, odloženo jest čtení relací do dne následujícího, a tu konečně jest wykonáno (27 Čw.). Bylo pět hodin času potřeba ku přečtení jak relací samé tak četných listin, na kterých se zakládala. Drželi přitom také řeči ke shromážděným stawům od **Morawanů**

Karel z Žerotína, od Čechů nejwyšší purkrabí Adam ze Štern- 1608
berka, oba obdiwowáni jsauce pro swau wýmluwnost.

Hned potom ještě téhož dne obapolní kommissaři jeli z Prahy k arciknížeti Matiášowi a s nimi kardinal Dietrichštein, jenž měl Matiášowi odewzdati korunu uherskau s mečem sw. Štěpána a jinými k tomu náležejícími klenoty, které byly dotud w Čechách chowány. Stalo se to s welkau sláwau w polích Malešických blíž ležení Matiášowa. Wyjeliť proti kommissarům páni uherští, a celé wojsko pěší i jízdné w řadách postawilo se ku poctě. Odewzdání koruny a klenotů stalo se pod zeleným stanem k tomu připraweným, při čemž řeči drželi kardinal Dietrichštein, hrabě Jiří Thurzo a biskup Wesprymský Walentin Lepeš. Následowala potom hlučná střelba ode wšeho wojska jak z ručnic tak i z welikých kusů, která trwala až do wečera. Arcikníže podepsal přitom wšecky listiny na smlauwu jak s císařem tak se stawy zawřenau; potom pak wyšší osoby jedné a druhé strany pozwal k wečeři připrawené na dwau dlauhých tabulích dobře pro sto osob. Byl prý wesel a mnoho rozpráwěl, také z nemalých sklenic pro rozličná zdrawí pil; tudy pak rowněž i ostatní společnost pití nešetřila až přes míru; kommissaři dílem prý s dobrými rauši teprw o půlnoci do Prahy se nawrátili.

Dne následujícího (28 Čerwna) počaly se s obau stran přípravy k složení zbraně. Z wojska císařského propuštěn jest hned toho dne wšechen lid jízdný, a odwezena jsau děla z ohrazení na hoře Žižkowě; také pak uherským a jiným wojákům propuštěn wolný příchod do Prahy, aby si tu nakaupiti mohli potřebných wěcí na cestu. Téhož dne zwoleni jsau kommissaři z osob stawu panského a rytířského k doprowázení wojska Matiášowa na pochodě ze země k dohledu, aby se nedopauštělo podobných násilností jako při swém tažení do země; umluwena pak k tomu dwojí cesta, kudy se mělo wojsko dáti na pochod, jedno oddělení totiž ke hranicům morawským, druhé k rakauským. Dle toho rozdělili se také kommissaři na dwa odbory.

1608 Ráno dne 30 Červwna zapáleno jest ležení Matiášowo a wojsko dalo se z něho na pochod. Ke hranicům morawským táhli Uhři a Morawané přes Přelauč, Pardubice a Litomyšl, ke hranicům rakauským ostatní wojsko, při němž také Matiáš sám, přes Tábor. Přese wšecko přičinění kommissarů přišlo w *Přelauči* a ještě u wětší míře w Pardubicích ku krwawým srážkám mezi Uhry a obywatelstwem. W *Pardubicích* přišlo asi padesát lidí, dílem z jedné dílem z druhé strany o žiwot dne 2 Července. Odtamtud dne 3 Čerwence přitáhlo wojsko do *Litomyšle* a dne 4 Čerwence ku pomezí morawskému, odkudž kommissaři čeští se wrátili a další dohled odewzdali kommissarům morawským. S oddělením druhým wojska swého byl Matiáš přes *Tábor* dne 4 Čerwence přijel do *Soběslawě* a dne 5 Čerwence do *Hradce* Jindřichowa.

REGISTŘÍK.

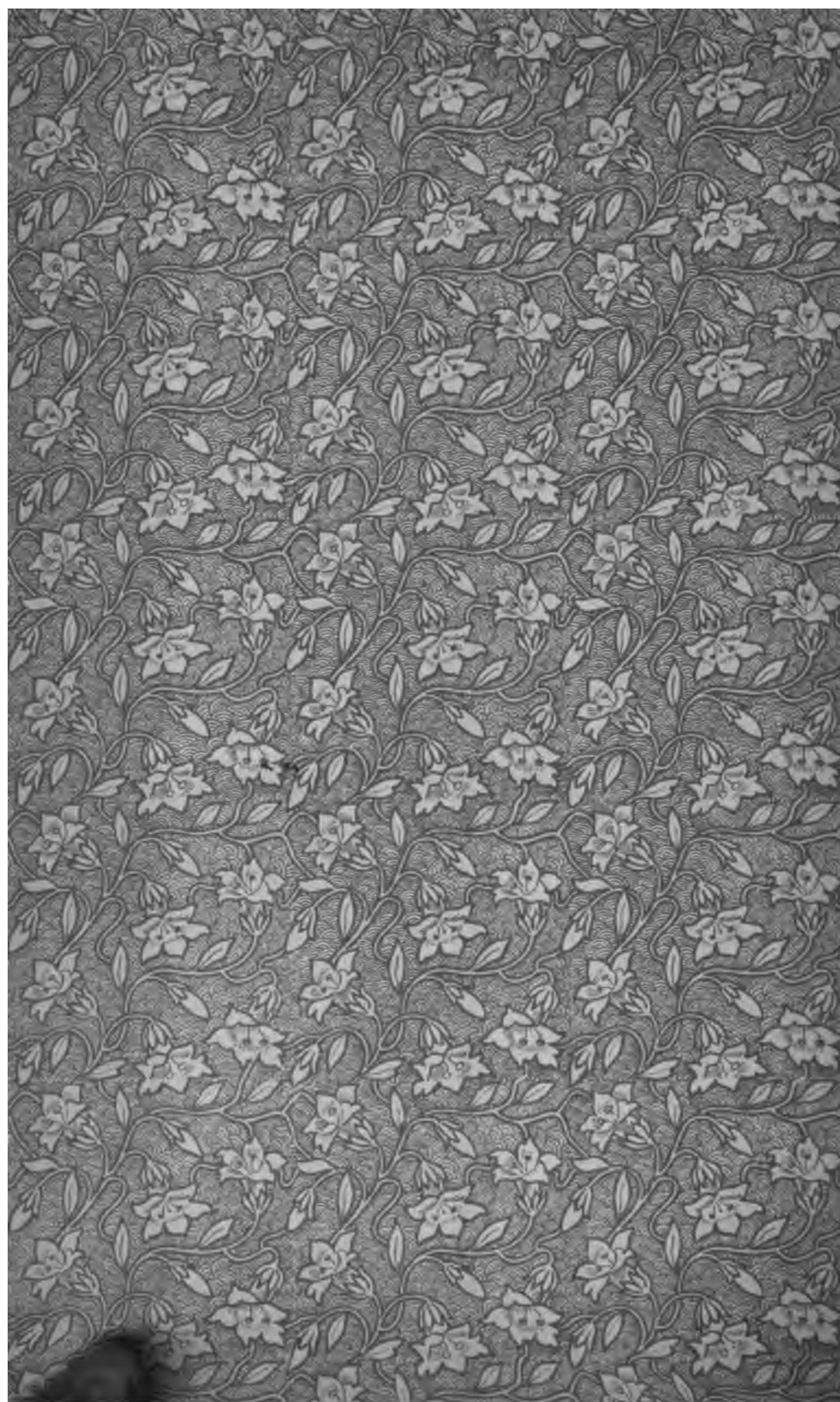

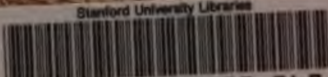
OBSAH.

KNIHA V.

Od přemožení bauře r. 1547 do Westfálského míru (1547—1648).

ODDÍL I. (1547—1608).

Stanford University Libraries
3 6105 013 397 067

